Theodori Gaze Thessalonicensis prefatio in libros de animalibus Aristotelis philosophi ad fratrem quartum maximum.

Largum lacedemonium qui leges earum sint constituit. Reprehendunt nonnulli. Pontifex summe Xyste quarte: quia tulerit leges ut belli potius q̄ pacis rationem habuisse uideretur. Numam uero pompilium regem. Romanū laudant maiorem in modum: q̄ pacis adeo studiosus fuerit: ut nulla causa monente bellum pateretur: quorum sententiam & si alias probo: ut debeo nihil enim pace commodius: nihil sanctius. Tamen cum uita hominum ita ferat: ut bella nutan interdum nequeant. Sic censeo prefiniendum consulendumq; ut & bellum interdum sit suscipiendum si resurget: & pax seruanda sit semper: si fieri potest: nec belli ratō unquā probanda sit: nisi ut demum rebus compositis quieto tranquilloq; animo uiuamus. Non enim ad pugnam & homicidia: non ad discordias & bella nati sumus: sed ad concordiam & humanitatem: Itaque principis istituium atque officium id esse reor ut pacem summa opera petat: sernet: & colat. Quod cum Romanos pontifices fere omnes feciisse quo ad potuerint: intelligam: laudo illorum animum. Quod neque ab istituto nature bone recesserint: & preceptum autoris diuini seruarint: quō sepissime pacem conciliat: & commendat: Sed usum nō nullorum ausim reprehendere. Pace eni qua uti debuerant ad litterarum & artium bonarum studia: & uirtutum officia: illi q̄dem ad uoluptates parum honestas abusi sunt. quod cum omni hominum ordini sit turpe: cum pontificis persone turpissimum est. fuerunt tamen & qui recte pace uterentur: & pontificatum magna cum laude gererent: quibus te simile in eo plane successisse. Prestas enim doctrina & moribus: quo fit ut nomen tuum immortalitati mandandum censeas studio pocius litterarum que nūq̄ perunt. q̄ uel edificiorum que breui tempore delētur: uel thesauri gemmarum: & auri: cuius heredes ūmica plerumq; succedunt: utq; uoluptates: que animi lumen extinguunt respuas: unaq; litterarum uoluptatem: que animum illustrare potest: expetas: atq; in ea requiescas: ita que omnes pontificem talem habuisse letamur: & quisq; siue ciuis siue peregrinus studet pro uiribus: rem afferre: qua & uirtutum tuarum laudem: & animi tui uoluptatem augeat: quem enim ob eius merita non solum ueneramur: & obseruamus: sed eciā perinde ac patrē amamus: ei perlibenter opera studiorum nostrorum dedicanda putamus: alij igitē alia. Ego tibi libros aristotelis philosophi quos de natura animalium scripserat. Conuertere in latinum sermonem uolui: existimans rem tibi gratā me factuum: Si tibi libri latinis litteris mea in dustria mandarentur: & cultius atq; integrius: quam actum ab aliis adhuc est exponerentur: uidebam permulta erasse interpretes tum in peritia linguę: tum aristotelice discipline ignoratia. Itaq; officiū esse putaui: ut si quid facultatis in me esset: qua prestare hec possem meliora: rem aggrederer: & proinde dignius quicquam efficere conarer.

Laborauit equidem hac in re uehementer: quoniam nihil adiumenti ab iis qui eadem interpretari uoluere: capere poteram. Aut enim grece illi dixerunt que latine audire hominnes latini desiderant: aut rerum aliarum nomina aliis iproprie tribuerūt: aut noua ipsi inepte finxerunt. Sententiam uero auctoris passim adeo depranarunt: ut argumēto quidē interpretationis eorum nemo tam indoctus sit: qui non rectius iudicare de rebus nature & quā aristoteles posse uideatur: Locutionis etiam genus ne tale quidem quod legi posset: non modo nō aristotelis eloquētia dignum: adhibere potuerunt. Quod si quid pre sua ignauia cultiora cognitione peruerti ab omni ueritate non potuit: id etiam propter inscitiam hominum & ineptum sermonem interpretis uix intelligi potest. Afferem hoc loco scripta illorum interpretum: errores q̄ singillatim enumerādo reprehenderem: nisi longior essem in re non dubia presertim apud te princeps doctissime: q̄ ut ātē doctor pro tuo singulari iudicio semper damnastis illorum interpretationē: meliorēq; desideraste: sic nunc factus princeps accuratius agis: ut hec aliquando explementur: & una cum sui autoris sententia: lucem latine linguę recipiant: Vtinam tantum facultatis in me esset princeps sapientissime: ut hoc meum interpretandi genus: cē optimum illud quod quenis: confirmare possem. Sed quoniam hoc plus est. q̄ ut uel homo modestus de se polliceri debeat: nec mee uires attingere possint: nihil

BIBLIOTECA UNIVERSIDAD DE SEVILLA

ego tale de me: illud uero dicere licet: hanc esse omnibus: que adhuc facte sunt: Horum
librorum interpretationem: & philosophis ad eloquendum commodiorem: & eloquenti
bus ad disputandum utiliorem & utrisq; ad aristotelis sensum percipiendum aptiorem:
Nec acta equidem egi: sed a male conuersis primus ego latinis hominibus aperui: que
his libris aristoles scripserat: sed illuc redeo: Me plurimum elaborasse in his libris in
terpretandis fateor: Cum nihil a primis interpretibus illis iuuari possem. sed omnia
ex codicibus uetustis autorum petere necesse haberem: lectione longa: notationeq;
uaria. plinium. Cornelium: columellam: varronem: catonem: M: Tullium: apuleium:
gelium: senecam: complures alios lingue latine autores euoluere diligentius oportu
it. quorum libros uel semel accurate legisse laboriosum est: ne dum ad usum interp
tandi accommodasse: non enim ita usum uerborum accipit interpres: ut suo arbitra
tu rem disponat: mandetq; elocutioni: sed totidē fere uerbis sensus alicos accōmo
date exprimere cogit: quod pdifficile ē. Accedit ad hec altera causa labons q exem
plaria greca: libros hos de animalibus dico mēdosa admodum habemus: uel librarioy
culpa: uel eo casu: quem apud strabonem geographum legimus. in his enim emendan
dis elaborare interpres sine dubio debet: ne ipse erasse in conuertendo uideatur: Ita en
pleriq; iudicāt ut si quid bene ab interprete dicatur: id autori opus tribuant. Si quid
male: id interpreti uitio ascribant: de us interpretibz loquor: qui non minus laudis me
reantur in conuertendis alionum libris q illi: qui eos magna cum laude ediderunt: nō
de ūs qui a sibi & autori quē interpretantur: dedecus pariunt. Quid autem: cum uel ip
sa latina exemplaria quorum ope iuuari nitimur: non minus sint emendanda q greca
. Quo enim utilitas librorum plinii satis interpreti afferetur: nisi emendarentur &
corrigerentur. Iam ante etatem nostram: seculis multis iacuit inutile opus eius au
toris: quod de historia naturali inscribitur: f: propter innumeros librariorum erro
res. quamuis enim autoritate. cum scriptoris: tum rerum scriptarum peteretur: & a
plumbz scriberetur tamen legi: nec a doctissimis quidem uiris poterat: usq; adeo men
dosum corruptumq; habebat: caruerunt certe diu latini homines magno fructu com
librorum: quāq; nunc doctrina insigni singulari que industria Ioannis anore presulis
halensis: facilis facta est. & lectio eorum librorum: & imitatio hic enim primus hos
libros emendauit: atque utiles reddidit. Quod munus: si in ceteris quoq; libris
corrigendis hic subuisset: labor sane: aut nullus: aut longe minor scriptoribus i
terpretibus relinqueretur: sed quoniam hunc unum: alia munera tui felicissimi
principatus: & rei publice & litterarum studijs priuatis diuerterint: accidit res
cuiq; procul dubio difficilior: Mihi autem uel illa difficultas laborem accumulat
que non ad eos interpretes spectat: qui res difficiles grece dicant: faciles uero latinis
uerbis impropriis peruertant: sed ad eos: qui ne ea quidem in considerata relinquunt
que antiq autores negligencia quadam non facile excusanda preterniserunt qualis
questio de. Hoc quadrupede: & panthere: de dyasipode: de lynce: de aliis pleriq; oc
currit: Sed an ego dignum quicquam uel meo tanto labore: uel tuo desiderio effice
re potuerim: tu mihi eris & iudex: & censor: fuit quidem studium mihi certandi: p
non cum interpretibz illis: quos uincere nullum negotium est: sed cum aristotele ip
so: ut libros quos ille alexandro regi suo principi non minori industria quam doctri
na conscripserat: hos ego tibi principi meo latinos redderem non deteriores: sed an ef
feceram quod mihi statueram: tu uidens.

Habes uero in hoc codice libros duo de uiginti. scilicet nouē de historia ani
malium. Quattuor de partibus q̄nq; de generatione. Historia primum obtinet
locum: atque ut nomen ipsum significat expositionem continet rei: q est siue ut sit:
quod schole philosophorum nostre etatis: quia est dicere solēt. Mox libri de partibz
ac de generatione causam cur ita sit: declarant: alteri finalem precipue: alteri agē
tem: cum enim rem cuius causam reddere uolumus exploratam cognitione q

est: habere debeamus: recte ꝙ scribitur historia animalium: ꝙ precedit in docendis causis: unde nam: aut quem ad finem: siue cuius gratia: condita queqꝫ sint a natura: precipue in quam finalem agentemqꝫ causam: nam obiter quidem materialis: quoqꝫ passim pro rei desiderio exponit: ut simul aut necessitatis: noteqꝫ melioris ratio declaretur: aut ex quo: undeque cõsistant queque demonstretur. Sed quanquã libri nouem interpretatio hec historianum cõsummatur: tamẽ qui nonus in exemplari greco cõtinetur: hunc ego septimum collocaui: nec id temere factũ existimo. Agitur enĩ in eo de hoĩs generatione: quam rem aristoteles continuo a generatione ceteronum animalium pollicetur explicaturum. Itaqꝫ cũ quinto ꝙ sexto libro ceterorum animalium generationem exposuisset: nulli dubio esse debet: quin ille septimũ hũc collocarit: Sed appellicon. Theius de quo strabo plura: ut alia permulta in describendis aristotelicis libris deprauauit: sic id permutasse uidetur: existimans ultimum esse totius historie collocandum: quoniam cum aristoteles agere de generatione inciperet: ultimo loco de homine dictorum pollicitus est. Ãt ille non ultimo totius historie dicit: sed eius loci: quem de generatiõe tractaret quod pater ex ijs: q̃ in sexto: q̃ secũdus de generatione est: locum eum absoluens: scribit: sequitur: iquit ut pari modo de ijs: que in terrestrĩ genere animal parunt: atqꝫ etiã de homine differamus. Tertius igitur hic a primo de generatione collocãdus est. quo fit ut idem septimus totius ordinis historie habeatur. Sunt etiam exemplaria tum greca tũ uero latina que habeant fragmentum quoddam historijs additum: sed id causas quasdam materiales agentesqꝫ generationis humane exponit: non historiam complectitur: Itaqꝫ nõ inter historie libros hoc ego ponendum duxi: sed si collocandum uspiam est: libris de generatione: meo quidem iudicio coniungendum est: inspicere singulos hos libros: ac legere uelis summe princeps: quoad tue occupationes patientur: Vt ꝙ re explorata iudicare: ꝙ si qd uoluptatis est in legẽdis nature operibus oblectari possis. Non enim me offendirum tuas aures puto: quanquam non greco mihi patrio: seo peregrino utor sermone. non quod ab interprete dicitur id ex greco exemplari itelligere desiderabis: ipsa latina oratio sensum aristotelis ita explicabit: ut minime grecam desideres: nihil miscet: nihil iculcat. Nominat usu ueterum probatissimorum autorũ genera animalium. Si quid nouũ imponit: ita ĩsert: ut familiare cognatumque: id quoqꝫ uideri possit. Si quid grece appellat: id non dum̃ occurrit: aut enim usitatum: ꝙ ut ita dixerim nagium latinis est: quale est nomen delphini: cameli: elephantis: crocodili: Ichneumonis: aspidis: salamandre: ꝙ reliquorũ generis eiusdem: aut ita sonat: ut non minus latinum esse quã grecum uideatur: cur enim tetricem auem aut crecem: aut clarem: non eodem hoc nomine uocem: si non compio latinum. Cum quasi latinum sit: ita congruat: Onus latacem ambiguã illam beluam: aut balenam: fluuiatilem piscem ita nominans peregrinum sonare uidebitur: nec uero contemnendum uulgus interdum est. Si quid nõ dum a litteratorum professoribus muncupatum: suo ipsum nomine appellat: ut brucum genus locuste terrestris: quod greci attelabum uocant. Aut martem genus mustele rustice. quod greci ichtida dicunt: quãuis plura eius genera sint: nec temere actũ direrim: si qs ueteri nomine ea complectitur: planius enim ita docebimus. siue martem: aut ueteram uocemus. Mustele autem nomen in eo tãtum remaneat: quod greci Galem appellant: eodemqꝫ mõsi locuste illius terrestris alterum genus locustam. Alterũ brucum mũcupemus. Sed enim sufficit lingua latina singulis grece oratoris: siue uocabulis siue sententijs: quanq̃ nonnulli que latine exprimere nequeunt: hec in opie lingue tribuũt latine suãqꝫ paupiem uitio dare lingue locupletissime audent: quos satis conuinci a. M. Tullio puto: cum ille linguam romanam necopia quidem uerborum a greca superari autumet: exclamat ille aliquantulum qui

dem importune. o in opem interdum linguam grecam: sed non sine causa: quando nonnul
lita contendunt: ut grecis nihil deesse: latinis permulta deliceran promūcient. Sed de his hac
tenus. Aristotelis uero laudem. Quamuis meos interpretum sit: eum quem interpretantur
autorem uberius laudare: tamen si latius persequar. Vereor ne mihi idem obyciatur qđ
illi qui apud lacedemonios de herculis laudibus agere noluit. Quis herculem uituperet.
aut minus bene de eo sentiat. Quis illum non inter deos immortales enumeret. Solat.
obseruet: ut tu laudare uelis: lacedemonij subdidērūt: Tanta est enim Aristotelis ex
istimatio: tanta autoritas iam apud omnes mortales: ut frustra quis perdicet:
quo ingenio: qua doctrina hic fuerit. Quo artificio rem quāq; explicandā sibi sta
uerit: tractat. Quāta uis in hoc differendi: quanta ī cognoscendis exponendisq;
rebus diligentia hunc: & latij decus. M. Tullius ita laudat: ut excepto platone
facile philosophorum principem appellet: excipit ille quem amat: laudat uero qui
doctissimum esse iudicat. Missa hec facio: librorū quos interpretatus sum: fructū:
quantus sit explicasse quo ad possum & locus hic patitur non ab re fuerit fortasse:
Omnis enim philosophandi ratio naturalis: ubi a primis illis nature initijs
materiam dico: formam: finem: agens: & motum: ut ita loquar emersent: hic uersa
tur: ac diutissime imoratur: hic suas uires exercet: atque multiplicem: unam:
& admirabilē rerum constitutionem: amplissime explicat: persequitur ordine disci
mina omnia: quibus natura suas animantes differre inter se uoluit: colligit su
ma genera: reliqua singillatim exponit: partitur in species genera: & singula que
circiter quingenta numero in his continentur libris describit: pergit: quecq; expla
nans: quemadmodum ornantur: siue terrestria: siue aquatica. Quibus nā constēt
membris: quibus uescantur alimētis quibus afficiantur rebus: quibus mori
bus predita sint: quantum uiuendi spacium datum cuique est. Quanta corpoꝝ
magnitudo quod maximum: quod minimum est. Que forma: quis color: que
nor: que ingenia: que officia: denique nihil omittat: quod in animalium genere na
tura gignat: alat: augeat: & tueatur: Que omnia eo spectant: ut quod sanctissimꝰ
quoquē autor ille: quem deus sibi uelut supellectilem quādā preciosā elegerat: ad
monet: ex iis q̄ a natura proueniūt deū immortalem: ex quo ipsa pendet natura: intelli
gamus: ad miremur atq; colamus qua re nihil pulchrius: nihil grauiꝰ, nihil dig
nius esse homīm potest. Tantus fructus bonā librorum est. Nec audiendi sunt qui
inquiunt: multa aristoteles de musca: de apicula: de uermiculo: pauca de deo:
permulta enim de deo is tractat: qui doctrina rerum conditarum exquisitissima cō
ditorē ipsum declarat: nec uero musca: nec uermiculus omittendus est. Vbi de na
ture mira sollertia agitur: ut enī artifice cuiusuis: Sic nature ingenium in mi
nutissimis potius contemplandum est. Quinetiam cum rerum causas cognoscere
pulcherrimum sit: hac enim una cognitione homo perfici absolutique potest: ut
deo immortali. Simulis quoad eius fieri potest efficiat: His sane libris plene docemꝰ.
Cur quecq; res in animalium genere ita sit: planeq; felicitatem assequimur illam no
bilitorem que in actione animi consistit: quam sapiens quoque poeta predicans:
Felix inquit: qui rerum potuit cognoscere causas. Quid de anima loquar: de qua to
tēs publice priuatimque disputatur: nusquam suorum librorum tam aperte philoso
phus hic: suam opinionem exponit: qꝰ in his libris: quid anima sit: undeque in
corpus recipitur. Ad hec mores illi & uirtutum officia quibus unum appellamus bo
nū laudeque psequimur longe melius hinc accipi possunt qꝰ uel a rethore quē greci
sophistam nocāt: uel a p̄dicatore nomine iā trito latinis auribus: ijs: n: sepenūero
nuta discerpat a p̄ceptis: & melius hortantur alios qꝰ ipi officio fungantur: ut inter
dum frustra illa uirtutis egregia laus recitata sit: proinde que eorum preceptio: nacet
& uacat: cum exempla desiderēt uite preceptoris: & autoritas: quam qui respicit fa
cilius: & mouetur ad uirtutem: & in officio tenetur. At uero in contemplādis anima

lium monbus exempla ſuppetunt ommium officionum :⁊ effigies offerunt uirtutum :
ſumma cum autoritate nature ommium parentis :non ſimulāte non commenticie : nō
inconſtantes :⁊ labiles : Sed uere ingenue atque perpetue : quis enim tam peruerſa na
tura hoſtis ſui genens eſt :quin emendetur :⁊ mitigetur : cum nullū animal occidi a
ſui genens beſtia uideat . Quis tam in parentes impius :ne cum cicone auis : aut
meropis pietatē erga parētes ītelligat :piētior efficiatur : Quis adeo ihumanus il
liberahſque eſt :quem offitiage benignitas in pullos aquile non faciat benigniorē .
Quis tam piger : iners :⁊ ſegnis eſt : quin excitetur ad uite munera :cū formicaꝝ
aut apum labores atque iduſtriam mirietur : Quem non pudeat per metum peccare .
Cum non ſolum leonis ammum in uictum cogitat :ſed etiam reguli auicule que cū
aquila pugnat certatque de impeno :quis principem bonum non colat atque obſer
uet . Cum ſi rex apum in uitiere aberrauerit : omnes eum inquirere odore⁊ tuque ſaga
ci perſequn :donec inuenerint . Cognitum habeat : geſtan etiam regem a plebe :cum no
lare non poteſt :⁊ ſi penent omnes diſcedere . Quinquid parum exempli ad bonī principis
ſiue deſidenium ſiue obſeruantiam datur . Quis princeps non ad clementiam facile in
uitetur :cum reges apum arman quidem aculeo ſed eo nunquam uti intelligat . Que fides
quis amor in cambz . Quanta in elephantis manſuetudo . Que in anſere uerecūdia . Quā
tum ſtudium ornatus ac politure in pauone . Quanta opera nocis amene ſuauiſque iuſci
nia . Quid de iuſticia apum dicam . que colligūt q̄dē ex iis q̄bus aliquid dulcedinis meſt .
ſed ſine ullo fructuū detrimēto :quid de caſtitate elephātis :q̄ quā ipleuent coitu : cum nur
ſus non tangit . Aut columbe :que neque coire cum plumbus patitur :neque conungi
um :iam inde a primo ortu imitum deſent : niſi uidua aut celebs . Diſciplina autem ⁊ cul
dicio elephanti :quem non faciat ſtudioſiorem . ommino nulla pars uite humane ē que
non ſuorū officiorū exēpla commodiſſime hinc accipiat . Nam ut omittam artes illibe
rales que :⁊ ipſe in genus animalium non parum iuuantur : nalitudinis exempla que
ſo unde commodius peti :q̄ ex animalibus poſſint :loca p tempons conditione ſolēt
illa mutare :non plus edunt :aut bibūt :q̄ ſibi ſalubre ſit :nō diutius dormiunt quā
ratō nalitudinis poſtulat :modum mouendi quieſcendiqz ſeruant . Nouit ſua quodqz
medicamenta : uiuit ſua quodqz forte contētū ⁊ gaudet : hec late a medicis precipium
tur : At uero exempla in quibz uis maior quam in preceptis eſt : ab animalibus certiora
prebentur . Adeo utilitatem que in dicendi facultate ex hac animalium ratione affem pō
teſt : compara tones enim : aſſimilationeſque ille quas greci parabolas uocāt : que plu
rimū oratonem ornant : auditoremqz tenēt : hinc uarie copioſe aptiſſimeque accipi
poſſunt : ut ſiue ornas : ſiue communē partnis cum alis ſermonem : eloquens : aptis
ſuauiſque eſſe poſſis : Poeta uero unde nam pulchnus ſua illa rara ⁊ mira accipiat : q̄ ex
his libris qui nature arcana rimantur : manant : aperiunt : Medicus autem quod fate
tur ſe ſua inde ordin : ubi philoſophus deſinit : nuſquam plenus : q̄ hic uident . Qō
qz a . Galleno medicorum principe traditur : Ariſtotelem primum anatomen hoc eſt
membronum diſſectionem ſcripſiſſe : hic agnoſcet :⁊ q̄ idem ⁊ primus ⁊ optimus fuerit
autor : percipiet : iā ⁊ philoſophi noſtre etatis : qui quadnfariam rerum cauſam expri
ma illa librorum naturalis auſcultationis inſtitutione : accipiunt quidem communi
quadam ratōne : ſed quemadmodū his natura utat in cōſtōne generatiōqz aīaliū pa
rū autore ariſtotele uidēt : inopia : ſ . exēplans ariſtotelica : quod legere poſſit : hic uidi
ſe aliquādo gaudebūt :⁊ phyſici quo ſe appellāt : dignius de cetero profitebūt : rōes .
n . iō q̄rim⁹ uniuerſales ut demum res particulares :⁊ fēliles tentamus . Accedit ad
hec uoluptas qua uman ac perfici quāms actionem ariſtoteles ait quam in contem
plandis rebus nature auidiſſime capimus : Nam ſi pictor nos uehementer oblectat :
cum animal ſcite pinxent :quanto uehementius natura ipſa afficiet uoluptate . Cū
eius tam multa :⁊ uaria animalia : mira membronum conuementia inauditaque mo
deratione :⁊ elegantia facta :cum hos legimus libros : contemplamur : profecto q̄

nanus ac pulcherrimus fructus bonum librorum : & utilitas amplior q' ut uerbis expri mi possit.

Sed quorsum hec : ut si in traducēdis his tam necessariis tamque commodis : & amenissimis libris : satis ego interpretis mūere functus sim : tu sententiam fe ras princeps doctissime : eaq3 in usum publicū opus quod ego sine tua autoritate edere nec possum nec debeo. Si quid etiam dignum ex meo ingeniolo erit quod in ea bybliotheca ponatur quam magnifice consulens hominum communi utilitati : condere statuisti. Si quid inquam tale effici mea opera potuit : censeas ea ipsa bybliotheca tā quā ciuitate donari hūc codicem : nō diu cognitum : aut illam in sedem receptum. Nō ego primus te constituo iudicem iam pridem consensu omnium doctorū uirorum habitus es existimator : & architectus eorum qui in studijs liberalibus elaborant : facit enī tua illustris doctrina tuumque summum ingenium : ut nemo te uel iudicio grauior : uel autoritate locupletior habeatur : principem etiam summum te nuper quidem habuimus. sed quod optauimus talē habemus : ut facile temporibus his tuis sperare possimus publicam illam felicitatem quam plato uir doctissimus futuram cōfirmat : cum aut philosophi regnāt : aut reges philosophantur : Tu enim & philosophus es illustris & fortuna summi imperi uirtuti tue coniuncta est : lege igitur princeps sapientissime : & iudica. An ego rē tibi non repudiandam attulerim & si bene ut spero cesserit : age p tua liberalitate. ut pān studio laboreq3 suscipe alterū : plāq3 i dies afferre huiusmōi opa possi.

Aristotelis : de historia : animalium : liber primus interprete theodoro.

Animalium partes : aut in cōposite sūt q. s. i similes sibi ptes diuidūt ut caro i carnes : & ob eā rē similares appellētur : aut cōposite q3 apte secari ptes dissimiles sint : nō i similes : ut manus nō in manus secat. aut facies in facies. Qua propter eas dissimilares noīemus : quo i genere ptiū sūt : q nō mō ptes : ueni etiā mēbra appellēt : uidelicet q cui ipse totus integritate describāt : habeāt tamē intra se ptes diuersas : singq3 genera opificia : ut caput : ut pes : ut manus : ut totū brachium : aut pectus : Quippe q : & ipsa ptes sint tote : & ex ptibus cōstēt diuersis. Quecq3 aūt ps dissimilaris ex similaribus cōstat : ut manus ex carne ossibus neruis : habēt nerui aīalia ptes. aut easdē sibi oēs aut diuersas : partes easdē : uel specie intelligi uolo : ut hominis nasus : aut oculus specie cū naso : aut oculo boīs alterius cōuenit : & caro cū carne. & os cū osse. Quod idē de equo & ceteris q3 specie iter se consentire statuimus : itelligi debet : ut. n. totū se habet ad totū. Sic ptes singule sese ad singulas habeāt : necesse ē uel genere q3q3 excessu defectuue iter se differāt : De ijs loquor quorū idē ē genus : uerbi gratia auis : aut piscis. id. n. utriusq3 differētis consummat genus. Et species cōplures : ut piscium : ut etiā auiū habēt : differūt utro inter se ptes pene plurime cōtrarias affectiū qualitate : ut colore : aut figure : eo q3 alie magis : alie minus affecte ijs ipsis qualitatibus sint multitudine etiā & paucitate & magnitudine : puritateq3 : & cōmo excessu : defectuq3 discrepant cū aliis crusta : aliis testa p tegmine habeatur & alijs rostrum porrectius sit : ut grubus : alijs uirue : penna item alijs uberius : alijs partius. data est sed tamen in his quoque ratio partium nonnullarum diuersa est. Cum alia calcari aut aliquo armentur aculeo : alia nihil eiusmodi habeant : & alijs apex in capite sit : alijs desit : sed enim quod prope dixerim partes plurime : & ex quibus tota moles compacta est : aut eedē sunt : aut ratione cōtrariorū : & p excessum defectūq3 differūt. Pluris enī mōrisq3 rationē refert ad excessū : defectūq3 putauerim oportere. Nō desūt : quibus ptes nec spēs sint eedē neq3 excessu defectuue : sed pportione conuenīt. Quomodo os cū spina & unguē cū solida ungula : & manū cū forcipato pede : & pennam cū squama : cōuenire aīaduertimus. Quod. n. pēna in auiū genere est idē squama in piscibus habēt : ptes quas singula aīalia habēt : hunc in modū diuersas : easdēne intelligimus : atq3 etiā situ cōtēplamur. Sūt ei cōplura : q easdē habeāt ptes : sed nō situ eodē : uerbi causa. Mammas

alia in pectore habẽt : alia in femoribus : ptes aũt similares : aut molles : ac hũoꝛe sunt : aut sicce : ⁊ solide . Molles inq̃ uel omnino : uel q̃ diu i sede maneãt naturali : ut sãguis : sanies : adeps : seuũ : medulla : semen genitale : fel : lac : urbi haben idpotest . caro : ⁊ q̃ ijs ꝓportione respondeãt . Jtẽ excremẽta omnia : modo tamẽ diuerso ut pituita : ⁊ sedimẽta alui atq; nesice siccas ac solidas itelligi nolo : nemũ cutẽ : uenã pilũ : os cartilagine : nngu ẽ comu : eq̃noce enim ad genus appellamus : cũ comu tũ figura : tũ toto : dicimus . Jtẽ q̃ ns ꝓportione respõdẽt . Aialiũ uero differẽtias aut p uitas : aut p actiones : aut p mores : aut p ptes constitui dignũ est . Quibꝫ de rebus primũ formula quadam agẽ dũ : deinde generatim discussiõe diligentiore disserẽdũ cẽsemus , pfecto differẽtie q̃ i mortũ : uictuũ actionũq; ratõne uersãt : colligi debẽt : eo quod alia sint aquatilia : alia terrestria : ⁊ aquatiliũ ordo duplex : alia enĩ in fluuio degũt : uictũq; petũt ex humore . Que etiã hũorẽ p uices recipũt : ⁊ reddũt : nec uiuere possunt nisi uersent i hũore . Quod plum me piscũ pti euenire aptũ ẽ . Alia degũt q̃dem in fluuio : uictũ q; ide emoliũt : sed aerẽ non hũorẽ recipũt ⁊ fons parere solẽt . Cõplura huius generis sũt partim gressilia : ut lutris Latax . Crocodilus : ptim uolucres : ut mergi : ut unna trices . Quinetiã q̃ nullis pedibꝫ imtãt : ut natrix . Nõnulla cũ uictũ in hũore exerce ãt : nec fons uiuere q̃nt nihil uel aeris uel hũoris recipũt : ut utrice : ut ostrea : a quatilis aũt generis alia maria alia fluuialia : alia lacustria : alia palustria ut rana : ut corodula . Terrestriũ uero aliantũ : alia accipiunt : reddiuntque aerem : que res : spi ratio nominatur : ut homo : ⁊ q̃cũq; terrestria habet . pulmonẽ . Alia q̃dus aerẽ re cipiãt : tamen sedẽ in terra perpetuo tenẽt : ⁊ uictũ modiocm capiũt : ut uespe apes : ⁊ reliqua insecta quo noĩe ea appello : quoꝝ corpus icisuris pangit : aut pte tan tũ supina : aut etiã prona . Sed cũ terrestriũ plura : ut dictũ est alibi ab aquis petãt nul lũ generis aquatilis est : quod ⁊ aquã recipiat ⁊ terrã cibi causa petat : sũt porro q̃ primũ uiuãt in hũore : deinde forma imitata foris mitã incipiant agere : ut culi ces : palustres : ex ijs . n . asili prouenium . Ad hec alia sede stabili degũt : alia mutabili ⁊ raga sedes stabilis in humore tantũmodo ẽ : terrestriũ nulla statu immu tabili uiuunt . Ad aquatilẽ plura satis affira mitã omnem traducũt ut conce gene ra cõplura . Quinetiã spõgia sensum habere aliquẽ creditur : Arguméto q; multo dif ficilius abstrahũtur : nisi clãculum agat : ut referũt anulsorts : sunt itẽ : que ⁊ adhe rere soleant : ⁊ quoties libuit absolui : ut genus quoddã eius : quã urticã uocamus . Quippe cũ nõnulle ex his noctu absolute pascant . Nõ desũt cõplura que cũ sint absoluta : mouere tamẽ se nequeãt : ut ostree ⁊ que tota siplici mitionꝫq; testa opta uertibula appellãt : ⁊ calli : aut tubera uis itẽ aliis nãdi tributa ẽ : ut piscibus : ut mollibus : ut crustatis uelut locustis . Quedã ãbulare possũt : ut genus cãcroꝝ . Quip pe quod quãq; suapte natura aquatile ẽ : tamẽ nim habet ãbulãdi : Terrestriũ uero a lia uolucres sũt : ut aues : ut apes : q̃ mõ iter se quodã alio differũt alia pedestria quo rũ itẽ alia gressilia : alia reptilia : alia tractilia sunt . Aial quod uolucre tãtũ sit : ut pi scis natatile solũmodo ẽ nullũ nouimus . Nã ⁊ que pẽnis cuteis uolãt : igredi possũt unde uespthom etiã pedes sũt : ⁊ uitulus mammus pedes habet minutos : sic nõnul le aues depedes sũt : q̃ ob eã rẽ apedes apramtate pedũ nũcupãt : quod genus aui cule pennis plurimũ ualet sicut cetera quoꝝ prope simulia : ut pennis preualere : sic pe dibus degenerare uidẽt : ut hirũdo : ⁊ falcula : siue ripaia hec enim omnia : ⁊ monꝫ : ⁊ nolatu : ⁊ specie proxima iter se conspiciuntur . Apparet apes omnibus anni tẽpo ribus . Ripaia estate tãtũ : cũ iber icessit . Tũc enĩ ⁊ apparet : ⁊ capit : deniq; raia hec auicula ẽ . Aut uero q̃ gressilia : cadẽq; natatilia sit cõplura reperiuntur . Deenon dif ferẽtias illas : mite actionesq; animantium continẽt . Sunt enim alie gregales : alie solitarie . Tum uolucres : tum nantes : tum etiam pedestres : uitã alie ancipitem de gunt : ut eodem modo societate : modo solitudine gaudeant : item alie ciuiles : a lie inciuiles . Tum ex gregalibꝫ tum etiam ex solitariis sunt : gregales in uolucri

genere columbi : grues : olores . Nullum eñ ungues adūci gregatile esse perpendimus complura etiam inter nantes piscium genera gregatim degere scimus : ut quos cursores vocant : ⁊ thunnos : ⁊ hmolas : ⁊ hamias . Hominis naturā ancipitem societatis : ac solitudinis esse apertum est . Similes appello animantes que labori cōmunicant : idem quā nū opus commune efficitur opera munusq; idē omni ē quod nō omnibus gregalibꝫ cōpetit . Similis generis ē homo : apis : uespa : formica : grus : quarū alie sub duce degūt . ut grues : ut apes : alie nulli subdite imperio sunt : vt formice : ⁊ alia īmmera pene genera : sunt itē tā ex gregalibus : q̄ ex solitarijs : alie que sedem nūquā mutent : alie que mutare statu tempore soleant . Et alie que carne uescātur alieq; frugibus : alie omnia attingant . Nō desunt que cibo suū generis utantur : vt apes : ut aranei . Apes eñ mellē : ⁊ quibusdam alijs dulcibus aluntur . Aranei uenatu muscarum uiuunt . Nō nulla piscibꝫ uesci natura uoluit : ad hec alie : aut nim habent uenādi : aut ingenio recōdendi cibi : dotate sunt : alie nec ad uenandum apte : nec ad recondendum . Itē alie domicilia sibi parant : vt talpa : mus : formica : musca : apis : alie nullis se īcludere casis patiuntur : vt plures tam īsecti generis q̄ quadrupedis . Quinetiā locis discrimen aliud existit . Quippe cū alie caucinas subeant : ut lacerti : vt serpentes : alie per sūma tellūris degant : ut canis : vt equus . Ac alie foramina sibi excauent : alie nūquam eo munere fūgantur : ⁊ alie nocti vagent : vt noctua : vespertilio . Alie iterum tātū . Adeo etiā alias cē . Sicures : alias feras : ⁊ alias ppetuo sicures ut hoīem : ut mulū : alias ppetuo feras : vt pātherā : vt lupum : non nullas etiam facile posse mansuescere : vt elephanthos . Sed quū aliter partiendum est . Genera enim quecunque placida sunt : hec eadem feră quoq; possunt repenti : vt sues : equi : homines : oues : capre : canes : boues . Itē alie mute omnino sunt : alie strepitum tātū edunt : alie vocem etiam formātē : quarū alie loqui possunt alie vocem solam nullis exprimendam litteris reddunt . Atq; alie loquaces : alie tacitume : alie oscines : alie i oscines omniū uocalium animantium cōmunis mos est : vt sui initus tempore potissimū canant ⁊ blaterent . Alie preterea cāponum īcole sunt : vt palumbes : alie montis : vt upupe : alie cum hominibus degere solent : vt columbi . Item alie copia libidinis gaudent : vt perdicum genus ⁊ gallinaceorum : alie minus venere valent : vt que cōmunem speciē gerunt . Quippe que raro soleāt coire : mannarū etiā aiantiū alie pelagice : alie littorales alie saxatiles sunt . Ad hec alijs data uis est dimicandi : alijs ingenium cauēdi : ⁊ euitandi : virtus pollent : que inimicam vel inferant alijs : vel illatam sibi propulsent : seq; defendant : caute ⁊ prouide sunt : que aliquid in se ipsis presidij habent contra inuehendam iniuriam . Differunt preterea moribꝫ . Nam alie mites remisse ⁊ minime pertinaces sunt : ut boues : alie animose pertinaces brute omnino : vt sues siluestres : alie ingeniose ac mite : vt cerui : lepores : cuniculi : alie illiberales : perfide insidioseq; vt serpentes . Alie liberales fortes ⁊ nobiles vt leones : alie generose : feroces īsidiose : ut lupi : nobile enim id ē quod ex bono prodijt genere : generosum autē quod nō a sua natura degenerant : ⁊ alie astute malitiose callide : vt uulpes alie animose ⁊ amatrices ⁊ assentatrices : vt canes : alie mites ⁊ mansuetudini addicte : vt elephantes : alie verecunde : ⁊ caute : vt anseres : alie munde ⁊ ornatus ac politure studiose : vt pauones . Homo unus ex numero animalium omnium uim obtinet cogitandi : ⁊ cum memorie atq; disciplīe cōplures animātes ē principes possūt : nulla tamē prior hominē pōt reminisci . Sed de moribus uitaq; generis cuiusq; diligentius post.

Omnium autem partes communes animalium sūt : qua cibus recipitur : ⁊ in quam deuoratur . Quas quidem partes ⁊ easdem esse ⁊ diuersas nihil prohibet dictis rationibus . Prohibet : aut enim specie : aut excessu : aut proportione : aut situ determinandum est . Ab his alie communes plurimorum animalium partes habentur : ⁊ qua cibi excrementum emittitur . Non enim hec omnibꝫ data est : parte qua cibus recipitur : os appellamus : in quam deuoratur : uētriculum : Reliqua

pars multiplici nomine significatur. Sed cum duplex sit excremẽti hoc est siccum: ac humidum: que partem illam humidi excrementi capientem habent: hec sicci quoque receptaculum continent. Que vero hoc habent: non illud etiam habere omnia nonnull. quam obrem: que vesicam habent: aluũ eadem etiã optinent. At vero que aluum habent: non omnia: ⁊ vesicam possident. Humidi nanque excrementi conceptaculum vesicam: sicci aluum nominamus. Reliqs magna ex parte tũ ee: quas enumerauimus: partes tribute sunt: tum etiam qua semẽ genitale mittatur.

Que modo gignere animal possint: aut in se ipsa semen prolificum mittunt: aut in alterum: foemina quod in se mittit: appellatur. Mas quod in alterum: sed in nonnullis discrimẽ id foemine ⁊ maris nõ est: species quoque partium q̃ ad ipsam pertinent procreationem diuersa est: cum alia nullã habeant: alia quod nulle proportione respõdeat: partes he sũt que necessarie uel omnibz uel plurimis date animalibus sũt omnibus vero sensus vnus tactus iest communis. Itaqz pars qua sentiendi vis ista cõtineatur nomine uacat. Alis enim eadem alis ex proportione habet. Amorem item genus quodqz animalium cõtinet: quo si aut per vim: aut per naturam ipsam pruetur: in perniciem agat necesse ẽ. Habẽt etiam id diuersum in quo humor ille: ⁊ flat ⁊ contineatur. Sunt hec in alis sanguis: ⁊ vena: i alis quod his proportione respondeat. Que quidem imperfecta sũt: atqz alterum fibra. alterum sanies dicatur: tactus itaqz in parte corpons similan cõsistit: vt in carne: aut in aliqua generis eiusdem: demqz in parte sanguinea: aut in ea que ex proportione huic illius habeatur: omnibus tamen: parte similan sensum hunc contineri certum ẽ: sicut econtrario potentias agẽtes partibus dissimilaribus tributas esse: aptum est: vt ori ciborum confectionem: pedibus: aut alis: aut quibz uis proportione accõmodatis: officium incedendi. Ad hec animalium alia sanguinem habent: vt homo: equus: denique omnia que aut perfecta pedibus carent: aut binis: quaternisue pedibus constant: alia exangua sunt: vt apes: vt vespe. Atqz inter marina sepia: locusta: denique omnia quẽ pedibz plusquam quaternis imitantur.

Item alia animal gignunt perfectum: alia ouum: alia vermen: procreant animal: homo: equus: vitulus mannus: ⁊ reliqua que pilis integuntur: atque in genere aquatili que cete appellamus: vt delphini: ⁊ que cartilaginea vocant quorum alteris fistula data est: branchie desunt: vt delphinis ⁊ balenis. Habent delphini fistulã a dorso: balene a fronte: alteris branchie detecte: vt mustelo: rane: reliquis generis eiusdẽ ouum id ex foetibus perfectis vocamus. Cuius ex parte pricipio animal consistit. Reliquum vero alimento ei: quod gignitur ẽ. Vermis: id est ex quo toto: animal totum: per subiecti foetus formationem incrementumqz gignitur: animalium ergo: que animal generant: aut oua intra se prius conficiunt: vt cartilaginea: aut illico animal intra se formant: vt homo: vt equus. At vero i lucẽ foetu perfecto: aut animal editur: aut ouum: aut vermis: ouum ipsum: aut putamine continetur testaceo ⁊ bicolor est: quale aluũ esse videmus: aut cute molli obducitur: unicolorqz est quale cartilaginea vermesqz pariunt uermes item: aut cõtinuo mobiles sunt: aut immobiles. Sed de his accuratius post: cum de generatione agetur differemus. Nunc animalũ reliquas differẽtias: addimus enim vero alis pedes natura dedit alis negauit: ⁊ que obtinent pedes: aut binos hec habent: vt homines: atqz aues: duo hec tantũmodo genera: aut quaternos: vt lacerti: ut canes: aut plures: vt cẽtipedes ⁊ apes: verum quecũqz ambulãt omnia pedes pari numero possident. Que autem in genere natante pedibus carent: hec aut pennis natant vt pisces quoni aly quaternas: binas scilicet pte prona: ⁊ binas supina habẽt: vt aurata: ut lupus: aly binas tantũ qui longi leuesqz sunt: vt anguille: ut congri: aut nullas ommno habent: vt murena: sed ita manuuntur: ut terra serpentes: modoque simili repunt in humore. Cartilaginei quoque generis aliqua pinnis carẽt:

uidelicet que plana sunt: ⁊ caudam habent: vt raia: ⁊ pastinaca: suaque ipsa latitudine natant. Raiã tamen pinnas habere videmus: ⁊ quecũqs suam latitudinẽ nõ colligunt in mucronẽ. Que autẽ pedes habere putantur: ut mollia: tum pedibus ipsis: tum pinnis natant: ⁊ qdem his celerius: meris autem alueis ducitur: vt sepia lolligo polypus potest: sepia lolligo nequeunt crusta intecta vt locuste suis cauois natant: celeritasque retrorsum pinnarum caude adiũctarum beneficio: corpula etiam pedibus natat ⁊ cauda: quam similem siluero habet: quo ad pauum magno licet conferre: uolucrum autem alie penna uolant: vt aquila: vt accipiter: alie membrana sicca: vt apes: vt scarabei: alie cute: vt mil pecula ut uespertilio: volant pennis: aut cute que habent sanguinem membranis siccis que sanguine carẽt: sunt porro que vel pennis vel membranis uolant: omnia bipeda: aut apeda. Angues enim circa ethiopiam tales uolare narrantur: genus pẽnatum auẽ appellamus: reliqua duo genera nomine carent communi: uolucris autem generis crãgnis alis pennarum tutele crusta superuenit: vt nagnipẽnes possint nũcupari: uelut scarabeis: alis pẽne nulla crusta itegũt. Quoñ alia bipẽnes sunt: alia quadripẽnes genũt pẽnas quaternas: q̃ aut grãdiora sunt: aut aculeo in aluo armantur vagini pennis illius ordinis nullum est: quod aculeum gerunt: vt musca: tabanus. Asilus culex: omnia que sanguine carent minora quãmque habent sanguinem adolescunt: paucis maioris exceptis: vt molliũ nõ nullis: que quidem genera grãdiora locis tepidis reperiuntur: ⁊ mari potius aut dulcibus aquis q̃ terra. Omnia que se mouent aut quaternis notis mouentur: aut pluribus. Quaternis tantum que habent sanguinem vt homines binis manibus binisq; pedibus: aues binis alis: ⁊ binis pedibus. Quadrupedes pedibus quaternis pisces plurimus quaternis. Nam ⁊ que pẽnis aut non amplius binis: aut nullis: vt serpentes vtuntur quaternis ea quoq; notis nihilominus mouẽtur: flexus eni quaternis his aguntur: aut bini cum pẽnis binis: at uero que sanguine uacua pedibus se pluribus mouent siue uolucres sunt: seu pedestres: ns certe motus per notas plures exercetur: vt animal quod a vita die vno describenda ephemerum appellatũ est pedibus quatuor pennisque totidem mouetur. Quippe quod non solum vite sine ratione proprium id mento habeat: sed etiam cum quadrupes sit: uolucre quoque est omnia porro tã quadrupeda q̃ multipeda mõ simili moueri solita sunt: cũctis enim motus per diametrum agitur: verum cũ cetera ducibus binis pedibus incedant: cancer vnus quaternis regi solitus est.

Summa vero animalium genera: in que singula digerãt redigãturqs animalia: qbus scilicet illa consumãtur: ⁊ constent: hec sunt ans: pisces cetus: que quidem omnia habent sanguinem. Ad hec genus testa intectum est: qd ostreum siue concam appellamus: ⁊ crusta inclusum aliud: quod nomine nacat commum: vt locustarum: ⁊ cancroñ: ⁊ gemmaroñ genera: Aliud item molle. vt lolligines: vt sepie: addo genus insectum: que omnia genera sanguine carent: Et quonum natura pedes habere patitur: multis hec pedibus constant. Sed insectorum vel aliqua volucres esse apertum est. Reliquorum animantium genera nulla: preterea ampla intelliguntur: vnum enim quod plura genera contineat nullum est. Sed aut simplex est nullis ipsum specificis euanans discriminibus: vt homo: aut diuidi quidem potest in species: sed nullis nominibus distincta. Que enim genere quadrupede non pennato cõtinentur: sanguinem quidẽ omnia habent: sed alia animal pariunt: alia ouum: ouorum hec ouipara: illa uiuipara: que igitur animal generant: pilos non omnia habent: que autem ova pariunt. Cortice omnia muniuntur: corter hic loco squame similis potest appellari: pedestre sanguinem quod pedibus careat ex natura genus serpentũ est: ideoque intectum cortice est verum cum cetere serpentes ova pariant: uipera

vna animal gignit. Non enim pilos omnia habent: que animal generant. Quippe cū nōnulli ex piscibus animal procreent. Que tamen pilos sortita sūt: animal omnia progignūt. Nam pilos quoq; effigie aculei spiculatos genus quoddam esse pilo num putandum est: quales hermacei: atque hystrices gerunt vicem enim villorū non pedum: vt echinonum aculei prestāt. Generis quadrupedum que animal gignunt: plures quidem species intelliguntur: sed nullis fere notate nominibus singulorum eni nomina habentur: vt hominis: leonis: equi: cerui: canis reliquo rumque ad hunc modum nullis fere inquam: quoniam genus vnum vel superius ō nibus que iumenta nominamus est: vt equo: asino: mulo: gumo: Ino: a mulis: quas terra syria fert: que similitudine quadam nomen mutuum acceperunt: quā q̄ non omnino eadem: qua mule specie continentur. Coeunt enim: a mutua inter se ratione progenerant: naturam itaque eorum que minus genere certo continentur. seorsum sigillatī consideremus necesse est. Hec ita in presentiārum formula ex posuisse quadam pregustādi gratia placuit: videlicet: vt q̄bus de rebus tractandum: a qua tenus esset persequendum intelligeretur: post accuratius de ysdem differemus: vt primum differentias atque accidentia: que iuncta cuique sunt: accipiamus deinde ad eorum comprehendas causas enitamur: ita enim effici potest: vt ma ratione q̄ docendi vtamur nature congrua. Cum cōmentatio singulorum antecedat: hinc eum aperitur q̄busnā de rebus: a ex quibus effici demonstrationē oporteat.

Primum itaq; partes animalium ex quibus constāt: enumerasse par ē. his ceni potissimū: atq; i primis: tota quoq; ipsa inter se differunt: videlicet: aut eo: q̄ alia habeant: alia careant: aut situ: a ordine: aut differentiis: quas ante hac exposuimus: id est specie: excessu: proportione: a affectuum contrarietate: Sed primum partes hominis explicare debemus: vt enim nummos ad id: quod sibi quisque exploratum certūq; habeat: probare solet: ita ceteris quoq; i rebus agendum est. At homo animalium maxime omnium: notum nobis necessario est. Partes igitur hominis exteriores: a si non sensum effugiunt: tamen ne sequela: a series continuanda doctrine pretermittatur: atque etiā: vt sibi sum ratio comitetur: partes primum enumerabimus officiales: siue instrumentales: deinde similarium ordinem prosequemur.

Primum igitur partes: in quas primas totum diuiditur corpus hec sunt: caput. Collum: thorax: brachium duplex eius duplex. Thoracē eam partē appello que a collo ad pudenda vsque tunica pertendit: capitis autem pars: que capillis itecta ē. Calua appellat: cuius ps prior sinciput nonnulli me cōsistere solita. Omniū enim ossium corporis: vltimum id concrescit: a indurari: posterior occiput est. Media iter occiput a sinciput: vertex: cerebrum sinciputi subditum ē. Occiput inane. Calua ipsa sane tota os rarum: rotundum: cute gracilenta obductum est. Habet futuras: que multiceps est: vnam in orbē que autem vni: tres in idem magna ex parte coeuntes: Iam visum etiam sine vlla futura caput vni est: vertice calue medīū discrimē: a equamentum capillorū vocamus: quod nōnullis geminum est: sunt enim que facti a natura vnicipites sint: vnum non esse sed capillorum equamento.

Faciem partem eam nominamus dūtaxat in homine q̄ calue subiecta ē. Nam pisces aut bouis faciem dicere nō solemus: partes faciei frons q̄ sub sinciputē posita inter ipsum: a oculos ē: Quibus hec magna: segnes: quibus parua mobiles: quibus lata mēte moueri idonei: quibus rotūda: iracundi.

Supercilia sub fronte bipartito distincta: que si in rectū porrigūtur molle ē subesse animū significāt. Si iuxta nasum inflexa sunt: austerum non tant: a acerbum. Sed si iuxta tempora inflectuntur dolosorem dissimulatorem

que indicāt si vero in totū demissa : notam mundie habent. Oculi his sub iacent duo: legitimo scilicet nature officio : quorum partes superius infernusque tegentes palpebrae appellantur pilos qui extremo palpebrarum ambitu adherent : cilium nominamus. Humor oculi interior : quo videmus : pupilla est. Quod eam ambit : nigrum dicitur. Quod postremo nigrum circundat : candidum siue albugo : pars cōmunis superioris inferiorisque palpebre angulus est : quem duplicem vterque oculis habet : alterum iuxta nasum : alterum iuxta tempora : qui si iusto sunt longiores : notam morū maleficorum prebēt : si camosi more pectunculorum sunt : qui naribꝰ iungūtur malitiam preferunt : habent profecto oculos tum cetera animaliū genera omnia : preter quam testa intecta : ⁊ si quid imperfectum aliud ē : tum ea que animal generant omnia : preter talpam : quem modo quodam habere dixerim : cū tamen omnino habere negē. Quippe cum omnino quidem nec videat : nec perspicuos habeat oculos. Verum si quis pretentam membranam detrahit locus oculorum apparet : ⁊ pars nigra eorundem : situs deniq; ⁊ descriptio eadem quam legitimam cōspicui oculi optinēt vtpote : cum obducta cute oculi pressi : confusi : obtusiq; essēt dum crearentur.

Candidum oculi magna ex parte simile in omnibus est. At quod nigrum dicatur variat : alijs enim atrum : alijs ad modum celsium : alijs fuluum : alijs caprinum : quod morū optimorum indicium est : ⁊ ad cernēdi claritatem primatū obtinet : solus ergo potissimum animaliū homo numerosa oculorum varietate notatur. Cū ceteris in suo singulis genere color sit idem : equis exceptis qui interdū oculis prouenīt cesis : sunt oculorum : alij grandiores : alij parui : alij modici ⁊ optimi habentur : item alij nimium prominentes. Alij condita. Alij modice siti : ⁊ condita sunt clarissime cernere in genere quoque bruterum animalium possunt. Modicus tamē situs nota morum est optimorum : ⁊ aut nimium conniuent : aut rigidi intentique constant : aut modice nutant. Notam morū laudabiliū habent qui mediocriter conniuent. Reliquorum alter impudencie : alter inconstācie indices sunt.

Auris pars capitis : qua audimus est : ita vt nulla spiratio desideretur : Erat enim Alcmeon qui capras spirare per aures credidit. Auris pars exterior cui ē nomē auricule : pte cōstat superiore pinna : inferiore fibra : tota autem ipsa ex cartilagīe carnegue constituta est. At pars interior forma anfractu cochlee similis : desinit in os : quod auriculam plane imitatur ī quod quasi nouissimum vasculū strepitus deuenit. Hinc meatus ad cerebrum nullus est. At in ons palatum vsque semita pertendit : ⁊ vena de cerebro descendit eodem. Oculi quoque in cerebrum finiunt : ⁊ vterqꝫ positus super uenula est. Aures hominū tantum īmobiles : nam eorum que sensum obtinēt audiendi : alijs auricule sunt : alijs desunt : meatusqꝫ patent ipsi audiendi : vt iis que penna : aut cortice squamaue integuntur. At ea que animal generant : omnia auriculas habent : excepto vitulo marino : ⁊ delphino : ⁊ reliquis ita cetaris. Nam ⁊ q̄ cartilaginea appellauimus : animal parūt. Verum homo vnus aurem nō mouet : Vitulus ergo marinus meatus continet manifestos : qua audit. At delphinus audit quidem : sed nullis cauernis que vicem prestent auium. Cetera suas auriculas omnia mouēt. Situm aures hominis eundem in orbe : quo oculi obtinent : non vt quadrupedum. Nōnullis posite superius sūt. Auium alie leues : alie pilose alie medium tenent. Que quidem ad audiendum aptissime sunt : morum hinc prestita nulla habentur. Item alie maiores : alie parue : alie mediocres : ⁊ aut nimium : aut parum : aut mediocriter arrecte. Notam morum optimorum habent que mediocres. At que magne arrecteqꝫ : vltra modum stultitie indices sunt : aut loquacitatis. Partē iter vtrūlibet oculum : ⁊ aurem : ⁊ verticem positam : tempora appellamus. Itē pars

facies nasus : que meatum prebet spiritui . Aerem enim ea parte reddimus ⁊ accipim⁹ Sternutamentū quoq3 eadē agit parte quod flatus vniuersi emptio est . Signū au gurale : ⁊ vnum ex spirituum omnium generibus sanctum ⁊ sacrum . Cum etiam spiritum trahi in pectus : ⁊ inde reddi necesse est quod fieri non potest nisi naribus spi remus . Cum reciprocatio spiritus de pectore per gurgulionem : non de capite parte aliqua actietetur . Sed datur viuēdi facultas etiam si desit spiratio . Olfatus quo q3 . i . sensus odoris : hac eadem parte sumministratur . Mobiles esse nares natura vo luit : nec sicut aures immobiles sua compage : pars nasi que cartilaginea nares di scriminat inter septum vocamus . Meatum vero vtrūq3 mane . Nasus enim biparti to distinctus est tramite : elephantis plira validaq3 naris augetur cuiusq3 vsus ide ꝙ manus : ea nāq3 cibos tam siccos quā humidos colligūt : capūt . ⁊ in os admo uent soli animantiū ommiū . Est preterea maxilla duplex cuius pars prior mentum : posterior mandibula est : mouent animalia omnia maxillam iferiorem . Crocodilo flu uiatili excepto . Is enim vnus superiorē mouet : labra mox a naso habentur : caro p mobilis . Quod autem intra maxillas ⁊ labra describit os est : cuius partes palatum ⁊ fauces : mest pars sentiens saporem lingua vim istam sentiendi precipue obtinēs parte sui primore . Nam si interiore tangat : minus sentiet : omnia preterea que ca ro sentire potest : lingua etiam pōt : vt durum . Caldum frigidum : sua quaus- parte : sicut ⁊ saporē . Hec aut lata ē : aut angusta : aut mediocris : que quidem optima : ⁊ explanatissima est . Item aut absoluta : aut constricta : qualis tortoꝝ ballonumq3 est . Came soluta rara : fungosa : lingua cōstat : cius pars quedam li gula ē . Bifida ons compago tōsille . Multifida gingiue appellatur : came he cō stat . Intusq3 dentes ossei coherēt parte vero penitiore pticula pendet : alia vui gera : vene appellicata columella nomine : que si immodice humefacta itumescat inflammenturq3 nomine une vocatur ⁊ strangulat .

Collum quod iter pectus ⁊ faciem est . Cuius pars prior guttur : posterior gula : quātūq3 colli ipsius cartilagineū priorem obtinens situm : vocem transmittit ⁊ halitum . Id arteria nominatum est . At vero quantum intemus car neum spine preiacet : gula dicatur : pars autem posterior colli extima cervix appel lata est : partes thorace tenus dispolite he sunt . Thorax ipse parte priore posteriore q3 cōstat . Nor a collo pectus priorem obtinet situ bipartitum : in mammam par te sui vtraq3 extuberans . Mammis laxior contextus corporis est iuncta papilla p quam foeminis lac transmissum elicitur : in maribus etiā lac fieri potest : verum caro his spissa : mulieribus fungosa foraminulentaq3 est .

Enter infra pectus est parte priore cuiusq3 radix vmbilicus est . Cui radici pars subiecta in latus vtrūq3 ilia dicitur : q̄ autem recte subnūgitur lumen est ii ue abdomen . Cuius postremum : aquaticulus . Sed super vmbilicum hypocondri um est a cartilagine : quasi subcartilagium denoiatū . Cauū autem commune sub cartilagi ⁊ illū . Cholago est partē posteriorē lumbi pan structura precingūt : vn de nomē osphys inditū est partis vero excretione quod subditū quasi stragu lū est nates appellatur . In quo autē femur versatur . Coxa ⁊ acetabulū ps hōc mine . ppria vtenis aut mulua ē : manis pedis foras postremo thorace propen dens : parte sui prima carne ppe modū cōstans ⁊ in equabili facie turbinata . Homē a glande ps hec mutuata est : quā que integit cutis nacat nomine : q̄ mulnere obducto cohalescere nequit sicut nec gene aut palpebre p̄cise reduci ad vnitatem q̄unt : totum tamē quod ex ea cute glandeq3 constat ꝑpetuum ē . reliqua pars cartilaginea est : ⁊ augeri āpliter pōt ⁊ ingredi atq3 egredi contra q̄ numerum . Subiacēt mēbro genitali testes gemini cute obducti : quod scor tū noiamus . Testes ipsi nec eiusdem nature sunt . Cuius caro : nec multū a car ne dissidet : sed quēadmodū hec se habeant : ac ommino de ceteris huiusmodi

ptibus postea accuratius differemus.

Mulier is aũt genitale contra quã vir formatũ est. Eamũ enim subditũ pu
bi est: non sicut mas ppensum ac pminens. Cernix ab vtero effertur ac
cessum plifico mas semini pbens: exitũ humidi excremẽti suo seruus vterq; ge
nitali habet sumministrãdũ. Cõmunis collo: a pectoris pars: inguinum est. Coste
brachij a humeri: ala femoris: a imi ventris: inguen: Pars itẽ interior femo
ris: a natis cõmunis. Coles etiam exterior subnatale. Thoracis iã ptes oẽs
primores diximus.

Dorsum pone pectus est. Cuius partes scapule: a spina: itraq; e regiõe vẽ
tri: tũbi habẽt: cõmũes autẽ ptis superioris inferiorisq;: coste octõne: Nã
de hominibus gẽtis turdulorum quos septẽnis costis ferũt crean: nullius ido
nei autoris testimoio cõstat: hẽt sane hõ suas ptes ita dispositas: vt i eo a su
pius sit: a iferius: a prius: a posterius: a dextrũ: a sinistrũ. Cõstat sane dextrũ a
sinistrũ ex similibus fere ptibus atq; eisdẽ. Verũ sinistra oĩa sunt ibecilliora.
At posteriora prioribus a superiora iferioribus discrepãt: pterq; q; inferiora simili
tudinẽ superiorẽ pferre ea dixerim rõne: qua vẽter imus respõdere assolet facien i cor
pulẽcia vel gracilitate: a cura cũ brachijs cõmunẽ ieũt rõnẽ. Itaq; qbus cubiti
breues iis etiã femora: magna ex parte breuia sunt: a quibus pedes erigui iis
mãus quoq; pue habentur. Mẽbri vero superioris bipartitã cõpactionẽ: brachi
ũ siue ulnã appellamus. Cuius ptes: lacertus agilis: gibber: cubitus mãus. Par
tes mãus: palma a digiti q̃nq; nũero: digitũ ps q̃ se iflectit: nodus siue arti
culus ẽ: q̃ rigida cõstat: iter nodũ dicit. Digitus pollex nũcupatus vno iflectit
nodo: ceteri binis adducũtur. Inflexus vero tum brachij tũ digitorũ oĩum agit.
in interiora: brachiũ ad gibberũ appellatũ iflectit: nodus quo cũ brachio mãus
ũgitur coartaturq; brachiale vocamus ps interior mãus uola dicit: carnosa ẽ.
a in cassum vite idicibus distincta longitudinis. s. vite singulis aut binis ductis p
totã breuionis binis q̃ nõ longitudinẽ totã designent: exterior neruosa est a no
mine carẽs: mẽbri iferioris bipartita cõpactio cruris est. Huius femur quod bi
ceps. Mola quod lacũ orbiculatũ foris adiectũ est. Tibia quod gemino osse sub
iacet. Cuius pars prior crea: posterior sura. Caro neruosa venosaue alius retracta
a poplite quibus nates sũt pleniores: alius detracta quibus graciliores: postre
mũ cruris malleolus geminus vtriq; partitus lateri est. pes autẽ: quod multi
plici osse cõstat. Cuius ps posterior calx: prior discreta in digitos q̃nq; est: me
dia plante nõe explicat. cuius quod carnosum iferius solũ attingit. Vestigiũ est.
quod superius: pronã conficit ptem neruosũ: a nois adhuc idigũ ẽ: heret sũmis
digitis ingius a nodus iterimit: sed nõ nisi vno inflexu addũcunt: quibus ps
iterior plante nõ caua sed ita pleniuscula est. Vt solũ toto attingat vestigio ij
versuti sũt a fraudulẽti. Cõmune femoris a tibie genu poplesq; est: ptes mans
ac foemine cõmunes hẽ sũt quarũ situs: quẽadmodũ ad supius inferius: prius
posterius: sinistrũ dextrũ: se habeat tam a si per corporis sũmã visu explorat ac
patet: describẽdus tamẽ is quoq; recitãdusq; est: eadẽ illa de cã qua superiora cruc
ramimus oĩa: s. vt series cõmẽtandi seruet ppetua: dũ ordinẽ pseq̃mur oĩum quo
minus lateãt ea: q̃ non mõ eodẽ hoĩes quo cetera aĩalia possidẽt: ergo superiora i
ferioraq; hoiem omniũ maxĩe aĩaliũ habere: rõe locorũ naturaliũ itelligimus:
cius enĩ ptes tã superiores: q̃ iferiores ad situ orbis vniuersi superiorẽ inferiorem
q; dispositę sunt. Itidemque priores posterioresq; atque etiam dextre sinistreq;
habẽtur. Cum ceterorum animaliũ genus vel omnino respectu ciusmodi careat
vel confusius ita constet. Caput itaq; ceteris omnibus superiorẽ obtinet situ
corporis sui ratione. At homo quoniam vt modo diximus: ad vniuersi orbis
habitum institutus est: idcirco partem etiam istam habet respondẽtem parti

sublimi vniuersi : caput cernices ꝙ collum excapiũt. Tum pectus ꝙ dorsum : alterum prius : alterum posterius est : subiacent his venter ꝙ lumbi genitale ꝙ nates mox femur ꝙ tibia : postremo pedes : crura vero ante flectunt eodem : ſ. quo ꝙ incedunt : pedis etiam ps mobilior eodem se flectit. Talx e tergo positus est : malleoli situ imitãtur aurium. Quippe qui latera teneãt imi cruris : quomõ aures ũcte lateribus capitis habẽtur : brachia ex latere corporis sinistro dextroqz depẽdẽt atque se introflectunt : ita vt hominũ potissimum deuexa cubitum ꝙ brachionum : aduersa iter se sint : sensus autẽ partesque eorum sensorias : oculos dico nares linguam eodem scilicet priorem in partem spectãtes habemus. At auditum eiusqz partem sensoriam id est aures : a latere eodem in orbe quo oculos distant oculi hominis sibi iter vallo proportione magnitudinis respectu ceterorum animalium minimo. Tactus e sensibus hominũ exquisitissimus : deinde gustus : reliquis superatur a multis : ita ptes exteriores collocate : atqz disposite sunt : nominanturqz precipue ꝙ cognite per usum situmqz euidentiorem habentur :

Ē vero interiores contra : sunt enim hominum in primis incerte atqz incognite. Quã obrẽ ad ceterorum aialium partes : quarum similes sint humane referentes : eas contẽplari debemus : primum igitur cerebrũ capitis priorem obtinet situ non modo in homine verũ in ceteris etiam aialibus : q̃bus ea ps data est : omnibus aũt in ijs est : q̃ sãguinẽ obtinẽt : ꝙ ob eã rẽ sãguinea appellẽtur : atqz etiã que mollia nomine speciali nuncupantur. Seo homo plurimum cerebri proportione magnitudinis ac humidissimum habet : continent id membrane due : altera ossi adherens valida : altera ipsum cerebrum attingens tenuior. Bipartitum oĩum cerebrũ ē : postremũqz iũgit quod cerebellũ appellatur : quod certe ꝙ tactu ꝙ specie formã habet diuersam : pars vero posterior capitis manis : Et causa omnibus est : prout in singulis magnitudine variatur : Quibusdã enim caput grande : facies subiecta capiti parua : vt que rotũda sunt facie. Aliis caput paruum maxille lõge : velut genere omni iumentorum. Cerebrum omnibus priuatum sanguine est : nec venam intra se vllam continet : ꝙ ad tactum frigidum per naturam est. Habet suo in medio plerisque omnibus caluum quodam exiguum : mẽbrana obherente venosa : circulariqz obducatur : osse postremo cõtinetur tenuissimo infirmissimoque omnium capitis ossium : cui nomen occipitis. Meatus ab oculis terni ad cerebrum pertinent : ita vt maximi ꝙ medio-cres ad cerebellum tendant : minimi ipsum cerebrum adeant. Hominum ij sunt : qui propiores naribus oriuntur : maximi porro illi equi distant : nec vsqz coire possunt : mediocres coeunt : quod precipue in genere piscium patet : ꝙ cerebro sunt ij propiores q̃ magni : minimi perquam laxo inter se distant intervallo : ꝙ nunquam ob eam rem possunt coire : gula intra collum est ab angustia ꝙ longitudine nũcupata cui comes arteria iungitur : priorem obtinens situm : in omnibus ijs que eã habere nature placuerat. Habent autem omnia quib⁹ pulmo est. Natura cartilaginis arteria constat : ꝙ sanguinis perquam exiguũ cõpos est venulis completa tenuibus quod ad superiora : i : oris habitum pertinet : e regiõe posita est foraminibus narium que in oris partem patescunt : vnde fit vt quotiens iter bibendum humor retrahitur : effluat ex ore per nares : iungitur lingue postreme : que lingua nominata est posita inter ea : que modo dixi foramina : videlicet apta que pernices arterie foramentum : quod ad os specta : operiat. Arteria altero sui extremo cum lingua ima coniungitur : altero ad pulmonis inter capedinem descendit. Tum in vtranqz findit partem pulmonis : ẽ nãqz biptitus pulmo oĩum expers : verũ ĩ ns q̃ aĩal generãt : distinctio nõ eq̃ apparet mirumeqz i bobꝰ. Est pterea bobꝰ pulmo supplicior : nec

ita multifid⁹: vt nõnullorũ aĩal ꝑcãtiũ ẽ: nec leuis: ſed inequabilis eſt. At i oĩ paro genere vt auibus ⁊ quadrupedibus quorũ ptis oĩ primordio ſcheam ſolutus ẽ: ps altera pulmonis multũ diſcaſſa ab altera eſt. Ita vt binos habere pulmones videãt: atq; a ſingulari arteria ptes i vtrũq; pulmois latus oĩe depẽdẽt. Dext quo q; maior: ac altera cui nomen eſt aborte pulmo cõtectũ. Spiritus vero quoties i ſtat arteria: cana ſubit pulmonis. Hec mucronata ſpẽ cartilagineis diducit cor puſculis: de q̃bus foramina quoquo verſus ꝓ diminutõnes arctionibus ſubinde a ꝓiora excipiẽtibus trãſmittũt. Cor etiã arterie iũgitur obeſis cartilagineis fibroſiſq; vinculis ⁊ qua ãnectit canũ ẽ: ſpũs dũ arteria iflat: an ſubeat cor: minus i nõnullis cõſtat: ſ: minutis. At in grãdionibus aĩaliũ ſpiritũ cor ſubire ipm aptũ eſt. Arteria ita ſe habet: ⁊ accipiẽdi modẽdiq; tãtũmodo ſpũs officio fũgit. Nihil etenĩ aliud vel ſiccũ vel hũidũ pati ipa videt: ſed vbi i eã tale q̃d deferuerit: tã diu torq̃tur dũ excutiat quod delapſum ẽ. Gula ab ore ⁊ ipſa depẽdet cõtinua tũ ſpine: tũ arterie nerui fibrarũ ⁊ ꝑ ſeptũ trãſuerſũ in ventriculũ fimit carnis ſpem refe rẽs ⁊ paulat diſtendi in longũ latũq; habilis. Ventriculus autẽ humanus camino ſimilis eſt: quippe qui nõ multo ãplior ſit q̃ ileſtinũ: ſed quaſi inteſtino ſimilis ã ꝓtion: tũ inteſtinum ſimplex flexuoſis orbibus eſt a quo protinũ ileſtinũ admodũ ãplũ. Alius autẽ ipa ſuille ſimilis eſt. Quippe q̃ ⁊ ãpla ſit ⁊ quod vlq; in ſedẽ por rigitur breue id corpulẽtiq; trãſmittat. Omentũ medio a ventre depẽdet quod nõn niſi pinguis mẽbrana ẽ: ſicut etiã in ceteris animãtibus q̃ vnũ cõtinẽt vẽ trẽ: ⁊ vtraq; pte oris dẽtata ſiũt: lactes ſup inteſtina poſita ſiũt q̃ ⁊ ipſi tanore cõſtãt mẽbrana ⁊ pinguiſcũt: pẽdẽt ex vena maiore atq; aborta: venaſq; per multas frequenti concurſu deferunt ex pan illo venarum grandium ad inteſti na de ſummis ad ima vlq; ſpargẽtes. Gula arteria ventrẽ ita ſe habẽt.

Cor ſinũ triplicẽ cõtinet: iacet paulo a pulmõe ſupinus ad arterie fiſſurã op poſitũ: mẽbrane i volucro pigmẽto ⁊ corpulẽto: qua vene maiori adnectit ⁊ aborte iũgitur: cũ aborta ſuo mucronato turbine i pectuſq; ptẽ eadẽ vergit oĩum pe riter: q̃ pectus ſortiũtur: omnibus vero tam pectore conſtitutis: q̃ eã ipſa parte carentibus: cor equi ſuo mucrone in ptẽ vergit priorem: venam latere ſepius po teſt: quomã diſſecto animante di moneatur: At parte ſui ampliore: ⁊ gibba ſuperiora corporis ſpectat: habet maiorẽ ptẽ ſui mucronis camoſam ⁊ ſpiſſã ⁊ nerulos ſuis in canis continet: ſitum ceteris animalibus in medio pectore eſt: i quibus: ſ. pectus meſt: homini tãtũ i ptẽ ſiniſtram potius vergit: paulo a mã manum diſtinctione ad lenam inclinans papillam: pectoris parte ſuperiore: nã magnũ ẽ ⁊ ſpene tota non ob longum ſed rotũdus. Parte tamẽ extrema in a cutem ſe colligit exitq; pene in mucronẽ: habet vt mõ expoſui ſinum triplicẽ: maximum dextro in latere: minimũ in ſiniſtro: medium magnitudine inter ſi niſtrum ⁊ dextrum. Omnes ad pulmonẽ foraminibus puli rẽdũtur. Que res i vno tantum perſpicua eſt: iferius vero a nerui ſuo mãdo ſinu vene comũ gitur maiori: ad quã lactes etiã ſunt: ſinu autẽ medio aborte annexũ eſt. Duncti am ad pulmonẽ meatus a corde ducuntur perpetui: findũturq; eodem quo ar teria mõ in omnes pulmonis ptes: ⁊ meatus qui eodem ab arteria tendunt ſe quũtur: verum hi ſuperiorem obtinent ſitum: neq; vllo commum foramine ad illos cõmeant: ſed ſua ipſi copulatione ſpiritum quem corpi trãſmittãt. recipiũt: ptinet: n: alter ad canum dextrum: alter ad ſiniſtrum. De vena maio re ac de aborta ſeparatim ratione cõmuni poſt diſſerimus. Sanguinis an tẽ plumũ pulmo ex ceteris cõtinet membris q̃ animal pulmonis compos. Idemq; ruminantium intus foriſue conſtituunt. Quippe qui totus inanis ſit: ⁊ fungoſus: ac nullos vene maioris ſanguis ſuis fiſtulis excipiat: erant enim qui ſanguinis vacuum pulmonẽ eſſe arbitrant: decepti: ſ. conſpectu

eorum pulmonum quos dissectis detraxerint animalibus. Quorum sanguis illico efflunt vniuersus: cor unū ex reliquis uisceribus sanguinem habet: & cum pulmo non intra se: sed in uenis cōtineat sanguinem: cor eūdem intra se cōtinere aptum est: singulis. n. suis simbus sāguiné tenet: uenū tenuissimū medio sub pulmōe septum trāsuersū pectoris é q̄ p̄cordia & cinctū appellāt. Costis & sub cartilaginis: & spine ānexū pte media tenue mēbranea q̄ exilitate cōtextum. Venas etiā p̄ se continet portas: sunt porro hois uene crasse p̄portiōe humani corporis.

Secur supra septum positum a dextro latere é lien a leuo eque in omnibus que membra ista disposita habent per naturam. Non prodigiose: iam enim legimus illū locū in nōnullis quadrupedū lienem cum iecinore permutasse visum est. Omenti lien annectitur: qua omentū obducit: est hominis lien simillo similis: sed specie angusta & longa: secur magna ex parte maximoq̄ animalium numero fellecaret. Venū in nonnullis id habere sibi adnexū videtur. Rotundū iecur hominis é ac simile bubulo fellis priuationem vel in uictimis nōnulq̄ papi certum est. Quippe cū parte quadam agri chalcidici euboie fel nullum pecori sit. At in nasō ominibus ferme quadrupedibus adeo grāde ut qui sacra fecerint aduene stupescant rem: & prodigij loco sibi arbitrantes: nō talé esse naturam terre illius quadrupedum. Secur uene maiori adnexum é: nulla ex parte aliorum attingens: uenecium que a maiore proficiscit. Secur transigit: qua porte appellate iecoris habetur: lien quoq̄ uene uni maiori adnexus est. Vena enim hec ad lienem pertedit: renes post hec iuxta spinā ipsam adherēt bubulis similes: dexter in omnibus quibus sunt renes animalibus: superiorē obtinet locum: minusq̄ pinguis obducit: & siciorē: quod vel in ōibus eque liq̄do mānifestat pertinēt: ad renes meatus tā ex uena maiore q̄ ex aliorta: seo nō ad cauū. Quod alij amplius a lij arctius sua media pte cōtinēt: p̄ter quā in uitulo mario. Cuius sane renes q̄ uis bubulis similes sint: tamen oīum solidissimi visūtur: meatus uero: qui eo pertinēt: oēs in renū corpus absumūtur: Cuius rei argumētū é: q̄ sāguine carēt: nec intra se q̄cq̄ cōcrescere oltēdūt. Habēt igit ut mō dixi sinū exiguū: a quo meatus duo i figies ad uesicā deuenūt: alij etiā ex aliorta frequētes: ac ualidi eodē ptendūt. Ex medio aūt renū singuloni vene singule caue nemo se dependēt: spinā p̄tereūtes ipsam āguinsto itinere: tū in utrāq̄ abolēt coxā: ac demum ibi porrecte apparēt: demūq̄ in uesicā descendunt: hec: n: loco vtimo posita é: meatibus ānexa illis porrectis a renibus ad cenicē: unnamū producentem meatum: & fere circumundiq̄: extenuatis infibras membranulis proximis: quodammodo sepio illi trāsuerso pectoris: deligata: Est profecto vesica hominis proportione: quam ceterorum amplior.

Semitale cenici uesice adnectitur: foramīe foras directo pilum: seo paulo infenus altero itra eandem semitam conuio deductum: quorum foramium alterum ad testes: alterum ad uesicam nemosum cartilaginosum que tedit. Testes ex eo manbus pendēt: de quibus postea partium communi examine quemadmodum se habeāt disseremus. Hec codē modo vel in sexu foemineo diuersa natura conformauit atq̄ disposuit: nulla enim parte interiore sexus inter se differunt: nisi utero cuius forma qualis nam sit ex consectionum descriptione petendum expectandumque est: situs eius ad intestina infra aluum a pte priore tum uesica iuncta supra uterum est: seo de vteris quoque pariter omnibus differendū postea é. Neque enim similes dari omnibus sunt: nec forma simili constituti. Sed vteris ceterorum quoque aialiū: multa dicenda é partes hominis tū in teriores: tum exteriores hastaleque: & ad hunc modum haberi perspectum est.

Aristotelis philosophi de historia animalium liber :n: interprete theodoro.

Aeterorum animalium partes : aut communes omnium sunt : ut su
periore uolumine explicatū ē : aut aliquoꝝ generū ppriē : eeē aūt
diuerse ue iter se sūt eo mō quo supius dictū est. Quippe cū ossa fe
re aīalia genere diuersa ptū quoqz suarū plurimas specie habeāt
diuersas :ꝛ aut pportione tātū ealdē : genere aūt diuersas. Sunt
etiā cōplures : q̄ aliis date : aliis denegate sūt : ergo quadrupedes :
q̄ aīal generāt : caput collū :ꝛ ocs capitis ptes fortiūt : ueni ipe singule ptes : for
ma iter se differūt iam leoni ceruix osse vno : rigida cōstat : nec uertebris ullis iūgi
tur. Interiora autem omnia canibus similia continentur. Habent quadrupedes q̄
animal generāt omnes vice brachioꝝ crura priora sed precipue que multifide
sunt : he manibus suo digitato pede respōdent. Hoc enim ad plura quasi manu
utūtur : partem etiam leuam minus q̄ homo absolutam habent :ꝛ agilem : excep
to elephanto qui digitos numero quinque in diuisos leuiterque discretos : crura
priora multo posterioribus longiora :ꝛ malleolos posterioribus imus cruribus pos
sidet : habet preterea talem tantamque narem : vt ea manus uice utat. Quippe q̄
non nisi ad os illam admouens :ꝛ bibat :ꝛ edat suo etiam rectori eam ingit :
atque offert ꝛ arbores quoqz eadem prostemit :ꝛ quotiens immersus per quam
igreditur : ea ipsa edita in sublime : reflat atqz respirat aduncuscula parte sui po
strema naris hec est : seo flecti non potest. Cartilaginea enim ꝛ proinde rigidiuscu
la est : solus etiam animaliū homo ambidexter : hoc est : dexter manu utraque na
scitur : pectus animalia omnia humano proportionatum pectori habere uisūt ue
rum nō simile latum enim pectus humanum est. Cetera angusta. Nullum est enī
quod preter hominem mammas pte gerat priore elephantus mammas duas qui
dem : seo non in pectore habet. Seo paulo citra flectunt autem crura priora cōtra
atque posteriora :ꝛ econtrario q̄ homo membra inflectat excepto elephanto. Qua
drupedes enim que animal generant : genua ante se flectunt suffragines in aū
sum : aduersaque inter se habent connexa curuature cruum suorum elephas :
non ut aliqui retulerunt agit : seo confidendo crura inflectit : nequit tamen pre
nimio pondere utrūque ī latus ē quilibrio quodam uergere. Seo aut leno incu
bat aut dextro : atque eo ipo habitu requiescit. Flectit hic certe suos posteriores popli
tes mō hominis. At ouipans quadrupedibus : vt crocodilo : lacerte :ꝛ reliquis gene
ris eiusdē : crura tū priora : tū etiā posteriora retro flectūt. paulū ī latus uergentia :
nec secus ī ceteris multipedibus agit : nisi q̄ medii pedes subīde ābigui āplius ī
latus flectūt hō inflexū mēbroꝝ suoꝝ todē ē contrario agit : q̄ppe q̄ brachia retror
sum flectat : quanquam ita ut paulum uergant in latera exteriora : crura āte con
trahat recte : seo quod ante tam priora q̄ posteriora iflectat nullum est. Omnibus
uero humeri armūe contra : q̄ cubiti aut crura priora flectūtur : core etiā contra
quam suffragines. Cum itaque homo contra q̄ magna ps ceterorum animaliū flec
tat : fit vt si qua alia membris huiuscemodi constant. Ea quoque ē contrario flectāt.
aues etiam suos iflexus similes quadrupedibus agunt : crura enim que bina habēt.
in posteriora curuant : alas quas uice brachioꝝ : aut cruꝝ priorum optinent : ī
priora : uitulus marinus tanquā lesa imperfectaque quadrupes est. quippe qui cō
tinuo a scapulis pedes habeat manibus similes modo urse : in quinos enī fin
duntur digitos : qui singuli ternis articulis flectantur :ꝛ unguibus muniāntur
non magnis : pedes quoque posteriores quinis discretos digitis habet :ꝛ cur
uatura :ꝛ unguibus cum primis conuenientes uerum forma proximos piscium
caudis :ꝛ Hotus animalium quadrupedum ac multipedum per diametrum agi
tur quomodo subsistere etiam solent. Initium autem incedendi omnibus a dextris
partibus gradiuntur : pedatim leones :ꝛ genus camelorum utrunque bactrianū

dico atque arabiũ pedatim ĩcedit. Cũ pes siniſter nõ tranſit dextrũ: ſed ſubſequitur p
tes quas homo habet priores quadrupedes infra habent ſupinas. Quas autem ul
le poſteriores hę pronas magna item quadrupedum: pars caudam habet: nam vi
tulo quoque marino cauda ineſt quamuis exigua: cerui modo de genere ſimianũ
poſtea dicemus: omnia fere quadrupeda cadęq; uniuara ſunt: piloſa: nec homi
nis modo leuia eſſe nouimus: homo certe paucissimis exiguisque integitur pili
buſ in capite qua quidem parte: hirtiſſimus omnium ipſe eſt: ceteriſq; pilis ve
ſtiuntur: ptes prone piloſiores ſunt ſupine: aut glabre omnino: aut minus pi
loſe habentur: At homo contra alium etiam homini utraq; in palpebra: q ale
oplete pilis: q pubes: quod ceteris abeſt. Carent n. alio palpebre inferioris: ſed
paulo infernus pili tan nõnullis creũt: Ipſorum autem quadrupedum pilis ĩtec
torum: alijs corpus totũ é hirtũ: ut ſui urſe: cani. Alijs collum hirtius pari ũ
dique modo: ut leoni: q reliquis iubatis: alijs pna tãtũ cernicis a capite ad
ſummos armos villos gerunt ut equo: vt mulo: q reliquis capronatis quo i ge
nere bonaſus quoque é ſilueſtribus comigeris: enumerandus eſt. Quinetiam
hippelaphus latis ultr ſummis continet armis qui a forma equi: q cerui: quã
habet compoſitam: nomen accepit quaſi equicernus dici meruiſſet. Hec nõ fera
utrũque id genus tenuiſſimo iube ordine a capite ad ſummos armos crineſcit:
proprium equicerui illius: qui eius guttur modo barbe depẽdet: gerit cornua
do eq̃cerui nõ diſſidet a cerui: gignit. apud arachotas vbi etiam bones ſilueſtre
ſunt: qui differant ab urbanis: quantum inter ſues urbanos: q ſilueſtres inte
reſt: ſunt colore atro corpore robuſto nctu leuiter adunco: cornua gerunt reſu
pinatiora: eq̃ cerui cornua ſunt capre proxima: elephantus in quadrupedum
genere hircus maxime eſt: Caude etiam animalium pili corporis modum imi
tantur dummodo cauda nota aliqua auctiore depẽdeat: eſt enim nonnullis tam
exigua: vt uix dignoſci a ſẽſu poſſit. Camelus proprium iter ceteras quadrupe
des habet in dorſo: quod tuber appellant: ſed ita vt bactriane ab arabis diffe
rant: alteris enim bina: alteris ſingula tubera habẽtur. Sũt etiam omnibus ſin
gula parte ima quale in dorſo tubera: quibus incumbat reliquum corpus: q firme
tur quotiens in genua inclinãtur: papillas quattuor modo uacce habet camel
lus: caudam aſino ſimilem: genitale retro: genua ſingula in ſingulis cruribus
ſũt: q flexus artuũ: vt nõ quidam perhibent plures: Sed propter alui ſeruallũ
plures eſſe videntur: habet etiã talum ſimilẽ bubulo: Statues proportione mag
nitudinis paruos: biſſulcũ id animal é: nec vtrũque dẽtatum. Sed biſſulcũ ſic eſt:
ut pes parte poſteriore ſciſſus paululum ſit ad flexum digiti ſecundum: pte autem
priore ſumma quadripartito findatur diſcrimine paruo: quantum primotenus digi
ti inflexu: q quidam iter fiſſuras perinde: vt in anſerũ pedibus adiectũ conterat.
pes veſtigio ecamoſa: vt urſe. Qua de cauſa eas que per exercitum longiore itine
re fatiſcunt: calceant carbaſinis. Omnium quadrupedum crura oſſe: nẽruoque
habundant carne deficiunt. Quinetiam nullum quod pedibus conſtet: excepto
homine: pedes habere camoſos perſpectum eſt. Coranum etiam carne exuberãte
ſolumes uacant: quod in genere animum conſpici apertius poteſt. At homo contra
quippe q̃ nullam fere ſui corporis partem tam camoſam habeat: quam nates fe
mora tibias: quas enim ſuras uocamus: nõ niſi carnis copia: parte tibie poſteriore
complentur. Quadrupedum aũt que ſanguine conſtat eedemq; animal generãt.
alie multifide ſunt: quales hominis manus pedes q̃ habentur. Sunt enim q̃ mul
tiplici pedum fiſſura digitentur: ut canis: leo pãthera: alie biſulce ſunt: que forcipẽ
pro vngula habeant: ut oues: capre cerui: equi: fluuiatiles: alie infiſſo ſũt pede: vt

que ſollipedes nominãtur: ut equus: mulus. Genus ſane ſuillum ambiguum eſt. Nã
q in terra. Illyrionum: q in peonia: q nõnullis alijs locis ſues ſollipedes gignuntur. Si
fulca igitur binis fiſſuris utrũque ideſt a parte priore poſteriorecq; diducuntur. Sollipe
da eam partem cõtinentem ex toto habent. Sunt item animãtium: alia cornigera: alia
mutila. Que cornua gerunt biſulca: magna ex parte per naturam fiũt: vt bos: cervus:
capra. Quod autẽ idem q ſollipes: q bicorne fiat: nullum eſt: quod nos ad huc nouim⁹.
At ſollipes: idemque unicorne eſt: quanquam rarum: ut a ſimis indicatus. Ille enim
q unicornis: q ſollipes eſt vnicornis uero: idemque biſulcus ortus eſt. Talum etiam a
ſimus ille indicus ſolus in ſollipedum genere poſſidet. Sus enim ut modo dixi: ambi
guus eſt: quo fit etiam: vt talo careat probiore: permulta ex biſulcorum numero ta
lum habẽt. At vero multifidum nullum adhuc talum eiuſmodi habere cognitũ eſt:
vt ne hominem quidem habere certum eſt. Sed lynci ſemitalo ſimile quidam icon
autem tortuoſum in anfractum ẽ quale effingũt. Sia uero quibus datus ẽ talus cru
ribus eũ poſterioribus cõtinẽt: ita ut erectus ſi ſuffraginẽ parte ſui prona foras ſu
pina itrorſũ ſpectet: q q ueneris uocãt: ſinus aduerſe ſibi poſite ſint: que canes fons
que antenne ſupra habeantur ſinus talorum omnium talis eſt. Sunt nõnulla q ſimul
biſulca ſint q unbam habeant: q cornua bina orbem in flexu mutuo colligentia ge
rãt: vt bonaſus: qui in peonia terra: q mediea gignitur. Que autem cornuta ſũt
eadem omnino quadrupeda ẽ certum eſt: niſi quid per translationem cornu habere
dicatur: quemadmodum egyptij aliquid illis uelut uestigium cornus extuberet.
Cervo ex corrigens uni: cornua tota ſolida: ceteris cauа: quodam tempꝰ: q mucro
ne demum concreta ſunt: pars cauа ex cute potius oritur: quam ſolidũ quidq̃
eſſe enaſcens: ſubit: impletq; totam: quomodo cornua bouum cõſtare uidemus: ſoli
etiam cervo: cornua omnibus annis decidua. Initio a bimatu: ceteris perpetua ni
ſi per uim aliquam amittãt. Hammas item habere uarie certum eſt: nam et iter ſe
ipſe quadrupedes: q ab homine mammarum differunt ratione membrorum etiã
que ad venereum coitum accommodata habẽtur diſcrimen plane eſt: patet ra
tio uaria mammarum. Cũ alijs mamme parte priore hoc eſt in pectore: aut iux
ta pectus ſint bine binique papillis: vt homini: ut elephanto ſub armis duc
tam man: q⁹ foemine per quam exigue: nec pro corporis uaſtitate ita vt eas a la
tere conſpicere proximodum nequeas: urſe mammas habent quaternas: alijs mã
me inter foemina bine papillaq; bine: vt ouibus: alijs papille quaterne: ut uac
cis. Qui buſdam nec in pectore nec in foeminibus mamme: ſed in uẽtre habẽtur.
q quidem plures: uerum non omnes pares: cum itaque cetera id genus habeãt
plures panthere quaternas uentre medio gerunt. Camelus quoquẽ in uentre mã
mas duas cum papillis quattuor habet. Lena etiam duas in uentre. Hanibus
ſollipedis generis nulle ſunt mamme niſi iis qui matri ſimiles prodierunt quod
in equorum genere euenit. Genitale marium alijs foris eſt: ut homini: equo.
q alijs multis: alijs intus: vt delphino. Quibus foris eſt his: aut ante habentur
ut homini: q reliquis que modo dixi: aut retro. Quinetiam iis que ante genit.
aut q penis: q teſtes abſoluti pẽdent: ut homini aut aluo adherent: q aut plus:
aut minus abſoluuntur: nõ enim pariter apro q equo membrũ hoc abſolutum
eſt elephãtis etiam genitale equo ſimile habet ſed panuũ: nec p corporis magni
tudine: teſtes item nõ foris conſpicuos ſed intus circa renes conditos habet:
quo circa ſũtum celerius agit. Alijs itaque teſtes abſoluti vt equo: alijs nõ ab
ſoluti vt apro. Sus foemina genitale ea continet parte qua pectoris ubera habẽt
q cum per libidinem turget ac pruit ad coitum ſurſum tãtiſper hoc retrahit: ver
titq; foras ut ide mas coitus ſit facilior reſciſſum io lõge productius q obliquẽs
ãplius eſt. Genitale maxima animalium pte ita ſe habet. Nonnulla ex aduerſo mi
gunt vt lynx: leo: camelus: lepus mares: igitur ita inter ſe diſcrepant: vt expoſitũ

est : foemine omnes ex auerso mingunt : quippe cum etiam foemina elephantorum genitale : ut cetere iter femora habeat. Genitalis uero ipsius differentia numerosa ē. Alius enim cartilaginosum carnosumq3 est ut homini : quod vt parte carnosa illam nequit sic cartilaginosa intumescit excrescitq3. Alius nervosum : ut camelo ut cervo. Alius osseum ut lupo vulpi mustele ictidi. i. mustele mistice : quā nimirū interpretor : nam is quoq3 ossei gerit. Ad hec homo cum ad iusta incrementa pervenit partē supe riorem habet minorem q̄ inferiorem : contra atq3 cetera animalia que sanguine con stēt. Partem superiorem intelligi nolo quātum de capite ad eam pertenoit partem : q̄ extus patet excrementis. Inferiorem autem quantum ab ea ipā subsequitur reliquum corporis. Animalibus ergo que pedibus iuti natura noluit : cura posteriora partem complēt inferiorem. Que autem pedibus carent ijs canda ꝛ quicquid uice caude simi leque habetur pro parte inferiori est : tales p̄fectis iam incrementis animantes cua dunt : discrimē autem in crescendo est. Homo enim priusquam adultior sit : ptē superiorem corporis habet maiorem q̄ inferiorem : ꝛ quo p̄ etatem amplius augē tur eo econtra euenit ut inferiora sint superioribus longiora. Quam obrem un⁹ ingreditur : sed primum dum infans ē quadrupes reptat : deide se erigit : bipesque incedit : sunt que ex proportione in cremēta partis utriusque capere soleant : vt canis nōnulla primum pte superiore minora sunt post maiora cum creuerint ea dem parte cuadunt : vt iumenta : nullum enim ex his addita etate auctius redditur ea parte que ab vngula ad clunem porrecta est. Dentes etiam cetero rum animalium multiplici differentia tum inter se tum hominis ratione euari āt : habēt enim dētes omnia que quadrupeda sanguinea : viuipara sūt seo uarie : sunt enim alia utrinque dentata : alia altero dentium ordine carent. Que enim cornua gerunt hec non dentata utrinque sunt : quippe que primoribus maxille su perioris careant dentibus. Quanq3 sunt nonnulla que ꝛ cornibus uacent ꝛ vtrin que dentata non sint : ut cameli : Item alia dentes habent erectos uelut aper : a lia sine his sunt. Et alijs dentes serrati vt leoni panthere : cani. Alijs cōtinui vt equo vt bovi : sunt enim dentibus serratis : quorū series acutorum dentium mu tua in sertione pectinatim se constipat. Quod autē simul ꝛ dētem erectum ꝛ cor nu habeat nullū est : nec vero quod simul ꝛ serratis dentibus sit. Et alterutrum habeat illorum hoc est : vel cornu vel dentem erectum : primores maxima ex pte habent acutos : interiores planos. Vitulus mannus serratis omnibus est : vt ge neri piscū affinis : piscibus enim fere omnibus serrati sunt dētes. Genus autem quod duplicem dentium ordinem habeat : nullum nostro in orbe est verū apō indos si ctesie credendum est belua gignit vt ille scribit : cui nomen manthi core dentes triplici vtrinq3 ordine magnitudo hirtitudo ꝛ pedes leonis : fa cies ꝛ aures hominis oculi ceruj : color rubrice cauda scorpionis modo terrestri aculeo armata spiculaq3 aptata iaculans uox fistule tubeue non absimilis : cursus non minoris pernicitatis : q̄ cervus : feritas tanta vt nūquam possit mi tescere appetitus precipue canis humane. Mutantur dentes tum homini : tum etiam quibusdam alijs animalibus vt equo : mulo : asino : homini primores mu tātur. Maxillares autem nullum animal mutat. Sus nullum omnino dentem amittit.

De canibus diuersa sententia est : quippe cum alij nullū ijs decidere dentem optinentur : alij caninos tantum appellatos mutare velint : quos etiam homo amittat : verū hoc latere propterea quia non ante mutant. q̄ pares intus e nascātur. Quod idem vel in ceteris scilicet feris euenire ueri simile est : et quidem canibus iudicatur. Juuenibus enim dentes candidi ꝛ acuti : etate prouectis nigri

obtusique.

Hitur certe in equis cõtra: atque i ceteris animalibus: cum enim ceteris senectute dentes nigrescant: equo cãdidiores reddũtur. Planos ab acutis diterminant: qui canini appellantur: forme vtrorũque participes: quippe qui infra latiusculi: supra acutiusculi sint: maribus dentes plures quã fœminis. ut in genere hominum: ouium: suum: capranum patẽt. In ceteris nondum exploratum est. Quibus plures: hec viuaciora magna ex parte sunt. Quibus paucIores & rariores hec magna ex parte vite sunt breuioris.

Homini nouissimi maxillares: quos gemios uocamus: circiter uicesimũ annum gignuntur. Et viris & mulieribus. Iam uero quibusdã mulieribus anno etiam octogesimo maxillares illi nouissimi: non sine dolore erumpunt: uiris quoque idem euenisse accepimus: quod certe iis accidit quibus in iuuentute ipsi gemini nati non fuerint.

Elephãto dentes utrinque quatuor: quibus conficit cibum atque in femine speciem molit: dico preterea prominent grandes: quos mares gradiores resimatosque habẽt fœmine minores: & cõtra q̃ mares. Detergũt enim deorsũ pronique deuiant: statim cum natus est elephantus: dentes habet: quãq̃ grandes illos: non illico perspicuos obtinet.

Lingua perqua exiguam habet: atque intenus positam qua in ceteris sit: ita ut uix eam videre possis.

Oris etiam magnitudine discrimẽ existere animalibus planum est: aliis emi os resalsum: vt cani leoni: denique omnibus quibus dẽtes exerti. Aliis pIũ: vt homini. Alius mediocre vt generi suum: equo simulatili quem gignit egyptus: iuba equi: ungula qualis bubus: rostrum resimum: Talus etiam inest bisulconum modo dentes exerti: sed leuiter: cauda apri. Odor equi: magnitudo asini: tergoris crassitudo tanta: ut ex eo venabula faciãt interiora omnia: equi & asini similia.

Sunt que natura ãcipite partim hominem partim quadrupedẽ imitẽtur. uelut simie. Lebi. Canicipites. Sic enim cynocephalos appello: cebus: simia gerens caudam ẽ: Caniceps etiam eadem forma: qua simia est: sed maior validiorq̃ & facie canine similior: unde & nomẽ accepit. Ad hec moribus ferocioribus est: & dente robustiore cannoq̃ propiore. Simia tam parte sui corporis prona pilosa est: ut pote quadrupes q̃ supina: vt speciem gerens hominis. qui contra atque quadrupedes obtinet pilũ ut dictum iam est. Sed crassiore pilo simie uestiuntur. Longeq̃ hirtiores parte utraque sunt: conueniunt cũ homine plurimum sua facie: q̃ppe que nares: aures: dẽtes: tã primores q̃ marillares bois more habeãt: cibum etiam cum cetere quadrupedes nõ i vtraq̃ palpebra habeant. Simie habent quãquam pretenue ac prolixius potissimum in ifenore. Cetere enim quadrupedes inferioribus carent aliis: habent simie in pectore binas mãmarum pupillas: & brachia hominis modo: sed hirtiuscula que & ipsa & pedes: ut homo inflectunt: hoc est ita ut circũferentie membrorum utrorumque obuerse inter se adducãtur. At hec manus digitos: vngues homini similes: verum omnia ridiora efferacioraque: pedes sui generis habẽt. siit enim velut manus manuscule: & digitis ut manus constant medio lõgiore: vestigium etiam manui simile ẽ: nisi quod in longum se porrigat: & volã referens tendat ad postrẽa. Callosius hoc altera sui parte extrema est: & calcẽ inepte atque exiliter imitatur: pedum officium duplex ẽ: his enim & vt pedibus & vt manibus vtuntur: inflectuntq̃ eodẽ perinde ac manus: lacertos & femora habent breuia proportiõe cubitorum & tibiarum. Umbiliciũ qui emineat nullũ habẽt: Sed dimum quidodã cõtinet loco umbilici: ptem corporis superio

rem multo maiorem habent q̄ inferiorem : videlicet more quadrupedum : quinam
enim fere ad terram rationē cōstant. Degenerant ergo tum ea de causa : tum etiam
q̄ pedes manibus habeant similes : a quaꝝ ex manu pedeque constitutos. Calcis enī
postremum ad pedem : reliqui autem pticule : ad manum facile referuntur : digiti nā
que vole speciem gerunt : degunt plus temporis prone quadrupedum more q̄ erec
te : caret natibus : vt pote quadrupedes : priuate cauda sunt : vt pote viuipedes : exigua
enim omnino cauda inest : quatenus nota solum habeatur. Dentale eaꝝ femine
mulieris ē : mari potius canis : q̄ hominis.

Quibi vt superius dixi : omnes tādam habent : ptes vero interiores humanis
similes : genera hec omnia continent : ptes animalium viuiparorum erte
riores ita se hēnt.

Quadrupedes q̄ ova parūt : eedēq; sanguinē hēnt. Terrestre autem ac sangui
nis particeps nullum ova edit quin idē aut quadrupes sit : aut pedibus ca
reat omnino omnes caput : collū : dorsum : prona atque supina corporis possident.
pedes etiam priores posteriores que : a quod preter proportionetur : modo viuipa
rum pedes in plures digitos habent discretos. Ad hec omnibus his sensus totidē quot
ceteris quadrupedibus sūt : a lingua omnibus data est. Excepto quem egy'ptius fert cro
codilo : nam ille similis quibusdam piscibus est. Cum enim pisces omnino spineā nec
absolutam continent liguam : tū vel maxime : nonnulli adeo leuem indiscrementūq;
cum ipsum lingue tributum locum sortiuntur : vt nisi admodum labrum diduxeris
neuestigium quidem lingue inspicere queas. Auiculis tamen hec oia carent : meatusq;
tātū habēt audiendi. Carēt etiam mammis : nec genitale aut testes foris obtinent ma
nifestos : sed intus conditos : nec pilo sed cortice oia tecta sūt : dētibus etiā serratis sūt
oia. Crocodilo fluuiatili oculi suis : dentes magni exertiq; : ungues robusti : cutis
corticosa cōtra cēm ictū in victa : visus i aqua lētes : extra acerrimus : dies itaq;
in terra pte maria agit : noctes in aqua : tepens rōe tepidiorem enim aquam ex
petit q̄ aerē.

Chameleo figura totius corporis lacertā plane repsentat : latera deorsū duc
ta : ventri iūgūtur : ut piscibus : a spina mō piscū eminet. Rostrū simie por
recte similimum cauda p̄ lōga in tenue desinēs : a lōgit iplicata inse orbibus : lori
moco pmultis elationa tenta ē q̄ lacerta : inflexus cruū persoe vt lacerte : pedes si
gnli bipartito secāt : pteq; talē iter se hēnt situ : qualē potier ad manus : reliquā
ptē obiectū. Sed ipe etiā reliq̄ ptes paulotenus i digitos quosdā findūt : videlicet
primores triplici fissura iterius : duplici exterius : posteriores iterius duplici : exterius
triplici : vnguiculi adūci. Corpus aspū totū : vt crocodilo : oculi in recessu cauo : i
tus recepti : pgrādes rotūdi : cute simili : atq; reliquū corpus obducti : media sui
pte pquā exigua detecti : qua videāt : q̄ qdē undēdi sedes nūq̄ cute operit : nec pu
pille motu : sed totius oculi versatiōe in orbē mutationēq; quoquouersus aspicit.
q̄ uelit mutat suū colorē iflatus. Denū a niger nō lōge dissimilis crocodilo ē : a pal
lidus : vt lacerte maculis distinctus : vt pōtus nigris. Mutat color toto i corpe : nā
a oculi cēcolores reliquo corpori reddūtur : a cauda eūdē colorē accipit : motus
eni piger admodū vt testudinis ē : pallescit cū morit : defunctusq; colorē eūdē ser
uat : Gulā atq; arteriā situ eodē cōtinet quo lacerta : carnē musculū nisi i capite
a maxillis : a postremo caude admodū exiguā possidet : nec alibi sanguinē q̄ i
corde a oculis : a loco a corde superiore : a venulis hinc tēdētibus : verum nec in
his q̄dē vlla copia sed paululum hēt sanguinis. Cerebri paulo supius oculis
positū ē : a prope ijs cōtiguū. Cute nūt exteriore detracta : oculis quidā lucēs
velut ānulus eneus tenuis : nulla pala interceptus cernit. Nebrant i ois fere cor
pons ptes multe ac valide : lōgeq; firmiores q̄ in ceteris tēoūt. Dissectus hic

BIBLIOTECA PROVINCIAL
UNIVERSIDAD DE SEVILLA.

totus ſpirare ꝓterea oīa ꝑ̄t motu admodū exiguo : adhuc circa cordis ſedē extāte · ⁊ cū oēs corporis ptes cōtrahit : tum nel maxīe coſtas cogere atq; adducere ꝑ̄t. Iecinē cōſpiciī nuſq; cōtinet : ſubdit cauernas : ⁊ latitat moſe lacertanī.

Hauibus etiā ptes nōmille ſimiliter : atq; īijs q̄ expoſui animalibus hēnt · ōibus enī caput meſt · ⁊ collū · ⁊ dorſum · ⁊ ſupima ps corporis : ⁊ quod pecto n ꝓportionet . Crura etiā bina hois modo : ſed q̄ in auerſum flectāt : eodē ītu quo quadrupedes faciūt ut dictū ſit . Carēt manibus pedibuſq; prionibus prauliare i ter cetera aīalia alas poſſidēt : ⁊ clunē femori ſimilē lōgiorē : ventreq; medio tenus porrectū : cohelicē ꝓpetua : ita vt ipe diuiſū femur eſſe uideat . Sed ei femur pte alia iunctū tibie é : ſūt femora ſane maxīa iis auibus q̄ vngues hēnt adūcos : ⁊ pectis q̄ ceteris robuſtius : copia ōibus auibus ingniū eſt : multifidē etiā oēs quodā modo ſūt : q̄ppe cū ps maxīa digitata ſit : ⁊ nātes q̄ꝰ is plantipedes : tamē ⁊ ipſe digi tos pfectos diſtinctoſq; habeant : ōibus q̄ ſe efferant : quaterni digiti dati ſūt : terni i priore pte : ſinguli i poſteriore : maxīa ex pte ꝑ calce paucis quibuſdā vtriq; bi ni : vt auicule q̄ꝰ vncē uocāt : hec paulo maior q̄ꝰ fringilla eſt : colore uario : habet ſibi ꝓpriā digitorū quā modo dixi diſpoſitionē · ⁊ lingua ſerpentibus ſimilē : q̄ppe quā i lōgitudinē mēſura quattuor digitorū pmigat : nurſumq; cōtrahat intra roſtrū . Col lū etiā circūagit in auerſū : reliquo q̄ſcēte corpore mō ſerpentū : vnde torq̄ta uulgo ap pellata eſt : quāq̄ꝰ turbo ab antiq; : vngues ei grādes : ⁊ ſimiles vt monedulis exeūt . voce aūt ſtridet : os ſibi propnum volucres poſſidēt : nō enī labra : nō dentes ſed ro ſtrū hēnt : auricuſis etiā carent : ⁊ narībus : meatuſq; odorandi in roſtro cōtinent : audiendi in capite : oculi omnibus ſicut ceteris aīalibus bini : ſine ciliis : Grauiore palpebra ſeniore cōmouēt . Metāt oēs ab angulo obeunte mēbrana . At vero q̄ ſpē nocte gerunt : ſuperiore etiā palpebra cōmouēt . hoc idē cortice : iteeta aīalia quoq; faciūt : vt lacerte ⁊ reliqua generis eiuſdē : cōmouēt enim palpebra ſeniore oīa : q̄ q̄ꝰ nō mort auū metant . Volucres item nō pilos nō ſquama nō cortice ſed pēnis tegūt . pēne oēs caule cōſtant . Cauda etiā tali qualis data quadrupedibus eſt . vo lucres carent : Sed pēnis conditam gerūt : breuē q̄ lōgipedes ac palmipedes ſunt : maiorē autem que e cōtrario conſtant que vel cōtractis ad uentrem pedibus uo lant : Cum ille caude puſille : genule : porrectis in caudam crumbus ferantur . lin gua omnibus eſt ſed uarie . Alīs enim longa : alīs breuis : alīs lata : alīs an guſta : omnium maxime animalium poſt hominē litteras proferre nonnulla auium genera queunt : videlicet ea precipue : quibus lingua latior eſt : linguā autem illā minorē oꝑiendi miniſtram : nullum ex iis que ouа pariunt ſup impoſitam ſue ar teriae continet ſed meatum ipſum modo trahunt : modo laxant pro ſui commodi delectatio : atque ita efficiatur : nequid ponderis in pulmonem delabatur . Sūt nō nulla ex auibus genera quibus natura calcar etiā dedit : ſed nulli datum hoc eſt cui vngues aduncī ſint : nolaces porro notantur : que vngues habent adun cos : calcāgere que pre ſua grauitate ſint ad uolādum ineptiores . Ad hec auiū nonnullis criſta addita eſt : quā cum cetere pennarum eminentia quadā extructā gerant : Gallinaceus vnus peculiarem ſibi ſortitus eſt : ſic enī inſtitutam : vt nec caro ſit nec a natura camis omnino aliena .

Piſcium genus inter ea que aquas incolunt unum diſtingui a ceteris iure pōt : cū forma cuanet numeroſiore : hēt id caput : ⁊ prona : ⁊ ſupina : pte qua nectit ⁊ viſcera cōtinētur : ſupina habet : caudā continuam inciſuramq; pte gerit poſteriore uarie : piſciū nulli cerui : nulli manus aut pedes : nulli teſtes : nul li māme . Seo mamma ceteris quoq; negata eſt omnibus : que animal neſant ge nerare : nec vero viuiparis omnibus data eſt : Seo iis tantū : que protinus intra ſe animal formant : nec primum ouum : deīde animal . Vnde fit vt delphinus etiā mammas habeat : animal enim cōcipit ihco : ⁊ creat . Cōtinet hic ſuas mammas

non pte ſuperiore : ſed prope genitale : nec modo quadrupedum papillas conſpicuas
hēt : ſed uelut aluceolos quoſdam humoris duos : vtroque de latere : ſingularem : e
quibus lac fluit : quod ore catulorum ſectantium parētem excipiatur : ſōque iam a
nonnullis perſpectum eſt : pisces igit ut mō dixi : nec māmas hēnt : neq; meatū gē
talū ullū ītus cōſpicuū : brāchias aūt rē hēnt peculiarē : q̄bus būoré qué ore accep
it redoūt : atq; etiā pīnas quas magna ex pte quaternas gerunt. Attamen lōgis:
vt anguille : binc iuxta branchias herēt : mugilibus etiā quos lacus ſiphanū gig
nit bine : atque etiā ei quā uittā appellāt : nōnullis e lōgis nulle omnino ſunt pī
ne ut murene : nec branchie integre vt ceteris piſcibus habentur : q̄ autem brāchi
as habent : aut ītectas continent eas : aut detectas : vt cartilaginea genera ōnia.
Qui intectas habent : iſs in obliquum vtroque latere tenentur. Que tegumēto ca
rent cartilaginea dico : iſs ſi plana ſunt parte ſuperiore : ſupinaque habentur : vt tor
pedīs : vt raie : ſed ſi oblonga ſunt : eorum latentibus adherent : vt i quouis muſte
leo ītectas operimento : vt q̄ non cartilaginea ſunt : ſed articulari. Item brāchiato
rum ipſorum : alijs ſimplices branchie ſunt : alijs duplices : omnibus tamen ſim
plex que nouiſſima corpori admota eſt : a alijs pauce alijs multe : verum in vtrūque
latus eque partite omnibus sūt : habēt quibus pauciſſime sūt : ſingulas brāchias veri
que eaſque duplices : ut aper : alijs bine utrinque : altere ſimplices : altere duplices : vt
congro : ut ſcaro : alijs quaterne utrinque ſimplices : vt accipenſeri : dētici : murene :
āguille : alijs quaterne duplici ordine : nouiſſima excepta : ut. Turdo perce. Siluro : ci
prino. Intelligens etiam duplices : a quine utraque ex pte ſunt : gladio a. Roſtri
mucrone ita appellato : octone duplices. Ita brāchiarum : colligitur numerus. Seo
pter brāchiarum diſcrimen piſces a ceteris animalibus differunt : eo q̄ non pilo
ut terreſtria : que animal generāt : non cortice : vt nonnulle ouа parientes quadru
pedes : non penna vt genus auium iteguntur : ſed plumbi ſquamoſi ſunt : pauci q̄
dam ſcabri : pauciſſimi leues. Ergo cartilagineorum alia aſpera : alia leuia ſunt.
Cōgri etiam a anguille a. Thynni leues ſunt : dentes omnia piſcium genera habēt
ſerratos : pectinatimque cocūtes : excepto ſcaro : ac oīa serie dētiū acuta atq; mul
tiplici fulciūt : ī lingua etiā dētes nonnullis : ligniā aūt ipſā duram a pene ſpineā
hēnt : a ita adherētē vt interdū care ligna videātur. Os reſciſſum vt nōnullis oui
paris quadrupedibus ē : ptes audiendi : odorandi denīq; : ſentiendi nulle cōſpicue
pter q̄ oculi habētur : latēt etiā meatus q̄bus fētus neceſſe ſit : oculi omnibus ſi
ne palpebris : ſed nō oīm : Est omne ſane piſciū genus : ſāguinis pticeps : diſcre
mine aūt ptus ſic diſcrepāt : vt alij ouа pariāt : alij animāl : pariunt ouа omnes.
q̄ ſquama cōtegūt. Animal omnes q̄ genere cartilagineo continentur : excepta
rana.

Reliquū ex iſs que ſāguinē hēnt animalibus : genus ſerpētum ē : quod cōmu
ne āvolus ſuperioribus eſſe pōt : sūt eni alij terreſtres : alij aquatiles : q̄q̄ mani
ma ps ſit terreſtris erigua vero aquatilis : ſ : flumiū incola : sūt etiā manis indigt
ne ſerpentes terreſtribus ſimiles : niſi q̄ caput habeāt cōpti : a q̄dam genera eorum
cōplura ſunt : colore numeroſe varietatis : naſci eos nō in altiſſimis gurgitibus cer
ti eſt. Scolopendras etiā quas cōtipedes voco : manis in colas eſſe noīmus : ſpe
cie terreſtribus ſimiles : magnitudīe paulo minores : colore nitētiores numero pe
dum copioſiores : a cruri tenuitate gracliores : naſci locis ſaxoſis ſolent : a mō ſer
pentū : nō magna altitudīe gurgitū. Caret pedibus genus omne ſerpentū : ut piſ
ces : nā remoram errore nonnulli pedes habere potuerūt : expes eni oīno eſt : ſed
quoniam pīnas hēat pedibus ſimiles : hinc fit vt pedibus iſtare videat : piſca
tibus ſoā hec ē : ſaxis aſſuetus : ī cibos nō admittendus : nomē a remoratione na
tibus acceptus : vtilis ad medicorū cauſas a amatoria veneficia vt aliq̄ volūt :

ptes exteriores sāguineoꝝ aialiū q̄ nā sint :ꝫ quot numero :ꝫ qbus iter se differen
tijs dissonent explicatum iam est.
Nonc itenorum ordinem pſequemur :ꝫ primum i eo genere quod sāguine cō
stat :hac enim ratione summa genera a ceteris differūt :q hec sanguinea
sūt :illa exangua :sāguine predita sūt :homo ꝫ quadrupedes q̄ aial ouum ue pari
unt : atq; etiām aues : pisces : cete :ꝫ si quid aliud vacans noīe quoniā genus nō
sit. Seo spēs sipler i singulis itelligat vt serpēs : vt crocodilus .Igit q̄ quadrupedes
viuipare sūt :ris gula atq; arteria ōibus est :ꝫ eodē situ quo hoī.Ompans etiā q̄
ompedibus atq; auibus eadē illa adūcta videmus seo diserimē species affert carū p
tiū : denigz oīa q̄ aerē accipiūt :ꝫ reddūt :hēnt pulmonē :arteriā :gulā ꝫ situ gule :at
qz arterie simile :quāquā eas ptes dissimiles :pulmonē aūt ne situ qdē simili conti
nent.Cor itē ōibus ē :qbus sanguis ꝫ septū trāsuersū quod pcordia ꝫ circūs appel
lat :uerū hoc i minutis pūa tenuitate exiguitateqz :nō tame spectari pōt : nisi i cor
de :peculiare est :quod de nōnullis bubus ꝓditū ē :genus :n :quoddā boū suo i cor
de osseulū cōtinere aūt .At vero pulmo nō ōibus datus ē: pisces :n :ꝫ ōino q̄ brā
chias hēnt :carent pulmōe .Iecur in ōibus ē i qbus sanguis .Iten magna ex pte ōi
bus :qbus sanguis :seo magne pti eorū q̄ nō aial seo oua pariūt .Iten vsqz adeo
exiguus ē: vt ꝓpemodū sensum effugiat :quod magna in pte auiū experimur :ver
bi cā in colūbis :miluis :accipitribus :noctuis .Cāpriceps auis liene oīo caret .In
quadrupedibus etiā ompans similis ratio est :nā ea quoqz admodū exigui hēnt lie
nē :vt testudo.Hus aquatilis :mitra :lacerta :crocodilus :rana .Fel aliis adnectitur
iecori :aliis minime :ex genere :n :quadrupedū q̄ aial generāt cornu ꝫ dame deesse
notatū ē :atq; etiā equo :mulo: asīo : vitulo marīo :ꝫ inuenū nōnullis cornus achai
nis cognoīe :fel cōtinen i cauda credit :ē quod ibi cōtinen aūt :colore qdē simile
felli :seo nō ita vt fel humidū seo lieni simile pte interiore .Vermes tamen cornu cōti
nēt oēs suo in capite minos :q̄ nasci solēt sub ligua in concauo circter vertebram
qua cornui inectit caput :magnitudīe haud mimores his vermibus quos marios
canes putres edidērūt :Signū vniuersi atq; cōtigui solēt numero adeo circter uigi
ti:Seo cornus felle vt dictū ē vacat :q̄q̄ eius itestinū amani adeo est : vt ne a cā
nibus qdē attingat :nisi cornus prepinguis sit :elephanto etiā iecur sine felle :ma
so tamē pte qua fel adherere solet :humor felleus effluit plus minus .Delphinus
iter ea q̄ mare excapiūt :pulmonēqz hēnt vnus felle priuatus est :aues pisceſque
omnes fel habent :ꝫ quadrupedes q̄ oua pariunt direm in vniuersum :omēs aut
plꝰ aut minus fellis sortiūt :seo piscū :aliis ī iecore positū ē :vt mustelugēs :ꝫ
siluro :ꝫ squatīe :leuraie : torpedini atq; ex lōgis anguille :acui : lubelle : pulchro
etiā : i iecore inest ꝓportōe corpis maxime oūm copiosū :aliis itestino ānexum
est :dependēs a iecore meatibus q̄busdā ꝓpriis sūme tenuitatis .Ergo hamia suo
itestino pari pcessu obuoluti hēt sepe etiā replicatū :Reuoluz aliquatenus :reliq;
collectim itestinis cōmissū ē :aut remotius a iecore :aut ꝓpius :vt raie : accipēsēr:
dentici : murene :gladio:Sepe etiā genus idē vtiq; parit siti :vt conger :aliis:
n :ad iecur :aliis infra se positū adheret :quod etiā i auibus parimodo pspectū ē:
aliis :n: ventri :aliis itestino iūgit :vt colūbe : cornu : cotumici :hirūdini :pas
seri :aliis iecori simul ꝫ vētri :vt capricipiti .Aliis iecori simul ꝫ itestino :vt acci
pitri :miluo.
Renes atq; vesicā oēs q̄ aial generāt quadrupedes possident .At vero ex
his que oua pariūt :aues pisceſq; non habent .Quadrupedū una testudo
manna hēt :magnitudine ad ceteraꝝ ptiū rōnē : similes bubulis renes ei oīno
adherēt quasi ex multis exiguis cōstituti .Bonasus etiā itenora oīa bubꝰ similia
cōtinet :sitꝰ idē earū ptiū ē omnibus q̄ ex his cōstāt.
Cor prius in medio pectore omībus ꝑter q̄ in hoīe est :huic enī pti potius

leue cõmissũ ẽ: vt ãte exposui. Tendit ꝺibus priorẽ ꝑtẽ suo turbinato mucrone. ꝑter quã piscibus: bis .n. nõ ita ẽ videri põt. Eũ eorũ cor suũ mucronem nõ ad pectus ſpectãtẽ: sed ad os hẽat: extremũqꝫ inde pẽdẽs qua brãchie dextre atqꝫ sinistre iter se coeũt copulãtqꝫ: sunt etiã meatus alij de corde ad brãchia tẽdẽtes singulas pro ꝺesiderio magnitudis: hoc ẽ maioribus laxiores: mĩoribus arctiores inter quos crassa admodũ: a cãdida fistula ẽ: q̃ de cordis extremo oꝛit. Gula paucis ĩ piscibus sest: vt cõgro: anguille: hisqꝫ exigua: a iecur que hẽnt: si non fissũ ẽ: dextro latere totũ continetur. Sin fissũ a principio usqꝫ dextro maior ps applicata ẽ: qbusdã eni ptes seposite sũt: nec eadẽ certa origie cõtinẽt: vt iter pisces mustelino genen: a iter quadrupedes leporũ genen cuidã quod nũ alibi: nũ etiã ĩ syluino agro circiter bolbam latum gignitur: quippe quo bina habere iecinera credidens: quoniam meatus procul animodum cocãt: q idem vel in pulmone spectare animum licet: lien etiam pti sinistre adnectit iecori aduersus: situ ualet iusto nature quo si qua dilecta quadrupede lienem latere cõtinen dextro: iecur sinistro visum est: prodigiose id euenisse putandum: Tẽdit arteria omnibus ad pulmonem quemadmodum post explicabimus: gula ad ventrem pfertur: trãsigiẽs septum transuersum scilicet in his que habeant gula necesse est: pisces enim magna ex parte gula carẽt: ut dictum ẽ: quo circa sepius euenit grandibus nonnullis: vt dum per impetũ insectantur minores uentriculus in os prociꝺat. Habẽt omnia que adhuc enumerauj: uentrem situ consimili: septo enim transuerso continuo sutest: intestinumque de eo porrectũ fimit ad exitum cibi: a tam ptem que poster dicitur. Sed ventris dissimilitudo: primum quod quadrupedes viuipare corrigere altera maxilla dẽtate: quatuor nos eusmodi habẽt sinus: que quidem a ruminare dicuntur. Gula enim scipi ẽs ab ore deorsum tendit ad pulmonem: septumque transuersum hinc se ad vẽtrem applicat maiorem: qui parte interiore asper interceptusque est: ac propre gule commissuram. Sinum sibi adnexum habet: quem ex argumento reticulum uocant: est enim uentri extrinsecus similis: situs reticulis mulierũ implexis: magnitudine multo: quã uenter minor: hunc excipit omasum parte interiore aspenum cancellatum: crustatũ magnitudine reticuli. Abomasum uenter ab eo alius iungitur: magnitudine amplior omaso: forma oblongior: cancellis intus a crustis multis magnis: a leuibus innormatis: mox intestinum iam sequitur. Corrigera altera maxilla dentata: omnia ad hunc modum suũ habere ventrem certũ est. Sed differunt inter se magnitudine aut figura: atqꝫ etiam quod gula vel in medium ventris tendat vel in latus vergat: at uero omnia dentata maxilla vtraqꝫ ventres singulos habent vt homo: canis: fus: vrsus: leo: lupus. Quinetiam. Thos quẽm lupũ cerianũ appellẽ: ĩ terna oĩa lupi similia hẽt his igit omnibus simplex vẽtriculus ẽ que excipit intestinũ: verũ alijs ãplior: vt sui: vt urso: a simplo qꝺe crustę leues pauciores sũt. Alijs artior nec multo amplior intestino vt cani: leoni: homini. Ceterorũ etiã spectes omnium respectu eorũ quos modo enumerauj: distinguuntur. Alijs enim uenter simplo similis: alijs canino tam in maiore qꝫ in minore animalium genere. Sed discrimen in his quoqꝫ magnitudine figura corpulentia crassitudine oritur: atque etiam situ gule quo meatũ ad uentrem ducat: a conuiuio ligatur foramini: Intestinorũ etiam natura vtrique illi animalium generi: hoc est utraque dentato: a altera maxilla dentato: sibi differt magnitudine replicamentis. Sunt certe maiora omnia intestina nõ vtrinque dentatis: nec immerito: nam ipsa ita dentata omnia sunt auctiora: pauca enim parua eo in genere habentur. Admodum paruum inter corrigera nullum ẽ. Quibusdam etiam appendices sunt intestinorum. Rectum autem intestinũ

nulli est :cui nõ parte vtraque dentes. Elephanto ītestinum ita est sinuosū :vt aliq̃ habere quatuor videatur :in hoc etiam ābus recipitur. Nullum enim cõceptaculū cibi aliud separatim adest. Exta quoque eidem suillis proxima :sed maiora : Ie cur enim quadruplo maius bubulo est. Et reliqua pari ratione :excepto iene :hic enim minor ex proportione est. Hec eadem ratio ventris inteſtinorumque uel i oui paris quadrupedibus est :ut inteſtudine :tum terrestri :tū etiam marina in lacer to :crocodilo vtroque :omnibus denique generis eiusdem. Simplicē enim unum que habent uentrem :aut canino :aut suillo similem. Genus serpentum nulla quamat ratione :a omnia fere proxima lacertis ex terrestri ouiparo genere habere spectes :si pedes his demas :longitudinem addas. Quippe quod in tectum corti ce sit :a prona supinaque pernōē atq; lacerti habeat :sed testibus caret :nec alio modo q̃ pisces :meatus duos coeuntes i idem :a uulnam longam ac bifidā ha bēt :cetera interna eadem serpentibus sunt que lacertis. Nonnum oīa earum viscera propter lōgitudinē a ãgustiam corporis :lōga arctaq; habēt : ita vt dignosci :pre sue figure dissimilitudine nō q̃nt :Arteria nāq; lōga admodū ē :atq; etiā gula lōgior. Artene ongo ita iuxta os ipsum posita ē : vt ēe sub lingua videatur. Et qui dē videtur ligue premere :quoniam lingua contrahitur :nec ut ceteris manet. Lingua autem ipsa tenuis :longa a atri colons est :atque si extrahas pomgi lōgius potest :peculiare preter ceterorum linguas :serpentibus a lacertis est. Not summa coni lingua bifida sit :sed precipue serpentum :quippe que tenuissimis quibusdam qua si capillamentis :discreta vibretur. Vitulo etiam marino lingua scissa est. Noen triculū serpētes :velut inteſtinum :laxius habēt canino similē :tum inteſtinum lōgum :tenue :a ad extaum vsque vniforme. Cor artene postreme adheret exiguū sed longum :a remum speciem referens :quam obrem vide interdum potest mi nus micronem suum dirigere ad pectus. Pulmo deinde adnectitur simplex fibro sus fistulosus plongus :longeque a corde sepositus. Jecur itē lōgum a simplex. Sed tien exiguus rotundusque vt lacertis. Fel similiter atq; i piscibus habetur. natricibus enim adnexum iecori est ceteris inteſtino magna ex parte adheret. Dētes exerti omnibus sunt. Coste totidem quot dies mensem integrum cōplēt. singulis enim tricene. Euenire serpentibus idem quod pullis hirūdinum nōnul li āiunt :oculis :n :serpentum laceratis subnasci alios referunt :caue etiam la certis atque serpentibus āputate renascuntur. Hec eadē ratio inteſtinorum a ven tris piscium quoque est :uēter enim his vnus a simplex sed figura vana est :nō nullis enim diuersa omnino species uentris est :vt ei quē scarum uocant qui a ruminare solus piscū creditur :inteſtinum etiā simplex replicans se :quod in vnum cōtinuumque resoluatur. Peculiare auibus a magna ex pte piscibus appē dicum agnatio est. Sed auibus subter a pauce piscibus sūperne circa vētriculum exeunt a nōnullis. Complures vt. Gobioni. Mustelo :perce :scorpioni :fidiculae. Mulo. Sparo :Mugili. Cui parte altera plures exeunt :altera vna tātum :alijs pauce vt iecorino. Glauco. Aurate etiā pauce. Tū autē ipsi eiusdē spēi cōsortes iter se differūt. Auratarū enim alijs plures alijs pauciores :sunt etiam quibus nulle omnino sint :vt magne :cartilagineorum parti :ceteris ita vt alijs pau ce :alijs uel plurime habeantur. Omnes tamen pisces ad ipsum uentrem eas appēdices continent. Aues a inter se ipsas differe a a ceteris discrepare anima libus interiorum partium ratione aptum est. Alijs enim ingluuies prepositā vētriculo est ut gallinacco palumbo :columbo :poici. Ingluuies cuius i āplū sinuata est: qua primum cibus ingestus cōtinetur incoctus :hec pte qua iungi tur gule angustior est mox amplior. Tū qua desinūt. Inuentriculū arctior :vē triculus pti plurime carnosus callosusq; est :cute intus robusta crustatusq; fa cile detrahi integra potest :alijs ingluuies deest. Seo eius vice gula ptinet tati

or ⁊ potẽtior : vel tota uel qua propius vẽtriculum adit ut monedule como cotur nici. Quinetiam co-turnici gula amplior infra ⁊ capricipiti pars inferior : paulo latior est : atque etiam noctue. At anati · anseri : Gruie · catar racte : Tarde gula to ta ãpla ⁊ lata est. Multis etiam aliis auibus gulam huiusmodi esse pspectum ẽ. Nec desunt q̃bus vẽtriculus ipse similis sit inglumei : vt tinnunculo. Sunt item q̃ bus neq; gula neque glumes amplior sit. Sed vẽtriculus lõgior scilicet auicul' omnibus qualis passer aut hirundo ẽ. Sunt etiam quanuis pauce q̃ inglumei gu leq; amplitudine careant : longitudine aũt admodũ prolixa utantur : videlicet q̃ lõga angustaq; colla habent : vt porphyrio : q̃ fere omnes alui excrementum humi dius q̃ cetere solent reij eiunt. Co-turnici preceteris hec propria habẽtur : vt ⁊ iglu mem ⁊ gulam prope uentriculum ãplam ⁊ latam habeat. Distat iglumes a pte gu le propinqua ventriculo multũ pro magnitudinis proportione. Tenue quaq; intesti num pte plurime autem est : ⁊ simplex resolui potest : appẽdices autem ille pauce in auibus sunt : vt dictum est nec supra ut in piscibus : Sed infra qua desinit intesti num habent eas non omnes sed plurime ut Gallinaceus : perdix. Anas : cicoma : ascalaphus : anser : olor : tarda noctua : minoris etiam generis nõnulle habent sed perexigue vt passer.

Aristotelis de historia animalium liber tertius interprete theodoro.

Caeteris in thenonibus partibus quot nam aut quales sint ⁊ qua' iter se habeant differẽtias : dictum iam est. Restat vt de his q̃ ad generationem ministrãt disseramus. Ergo ⁊ femininis omnibus in tus cõdite habentur manbus autem multiplici differentia euariãt : Nam iter animalia sanguinei generis aliis testes nulli omnino sũt Aliis sunt quidem : Sed intus ⁊ ijs que intus continent : aut lum bis adherent : circiter sedem renum : aut aluo creati sunt : aliis fons dependent : q̃ bus genitale : aut aluo amnerum sustinetur : aut demissum pendet cum testibus : nec vero modo eodem ad aluum omnibus continetur. Sed aliter ijs qui ex aduer so mingunt. Aliter his qui exauerso : piscium igitur nulli sunt testes : nec cetens q̃ bus brãchie : neq; vlli serpentum : nulli denicq; quod proibus careat nisi intra se formare animal possit. Quibus testes dati omnibus sunt : non tamen qui fons pẽ dant : sed qui intus adherant : lumbis : quomodo quadrupedibꝫ quoq; ouipans habent' : vt lacerto testudini crocodilo ⁊ inter ea que animal generant : hennacco. Que autem intus cõtinẽt ijs ad aluum nectuntur : vt delphino ex his que proib vacant : vt elephãto : ex ijs q̃ quadrupedes uiuipare sũt. Cetens conspicuos esse te stes natura uoluit : discrimẽ autem eorum qui ad aluum aut locum proximum positi in ppatulo sunt : diximus. Aut enim herent amneri retro : nec tremuli pẽdent : vt suibus : aut ante propensi demissiq; geruntur : vt homini : pisces vt modo dixi ⁊ serpentes testibus carent. Sed meatus continent binos : q̃ de septo exorti latus : sprne vtriq; perreptent : coeantq; supreme in unum : atq; ita ad hostium ex cremẽti finiant : quod enim ad spinam est : id supius nomino plenu bi meatus humoris foecifici reddũ tur : tempore coitus attritiq; mutuo semen effluit genitale candidum. Ad quibus nã ipsi inter se differẽtijs discrepẽt in dissectõibus speculari oportet : nos etiã diligẽ tius post exponemus : cũ sua singulis reddidemus : omnibus autẽ que oua edũt · sunt bipeda sine quadrupeda sunt : testes lumbis inneti infra septum cõtinent' uel cãdidiores uel pallidiores. Renulis admodũ tenuibus circundati : meatus de singuli' singuli ptinet : eosdemq; eeunt supra hostium excremẽti : sicut agi ĩ piscibus dictũ est : usq; meatus qui ex coitu amborum consistit genitale est : quod in minoribus la tet : ĩ maioribus uero ãlerem dico ⁊ reliqua huiusmodi cuidẽtius est : cum recens inuenit. Meatus autem tam his q̃ piscibus lumbis adherẽt : subter aluum nẽtrem ⁊ ĩtestina : inter venam maiorẽ de qua meatus ad testẽ ptinent vtrumq; : sed vt pisci

bus lentor ille prolificus tempore intus haberi sentitur : meatusq3 latissime patent· ubi vero ad tēpus preterīt incerti uel meatus : ipsi interdum redeunt. Sic aiiā testes· prius q̄ coire incipiant : aliis exigui : aliis ōnino obscuri sunt. At uero cum uenerem exercent in signi tantusper magnitudine augentur : quod apertissime palumbis : q̄ per diabus euenit : atq3 ita vt hybernis mensibusue nullos quidem testes ī his haberi nō nulli arbitrēt. Quibus autem pti priori testes cōmissi sunt : his aut intus iuxta aluū conduntur : vt delphino : aut fons in aperto ultima aluo positi sunt : q̄bus utriusq3 cā cetera sint eadem : vnū illud discrimen existit : quod que istis cōtinent suos testes : nulla cute habēt obductos : que aūt fons : hec conjectos in cōceptaculum : quod scortū uocamus genunt. Testes uero ipsi omnibus gressilibus vniformis sunt : ad hunc modū meatus duo uenales ad capita testium ex uena a horta pertendunt : alij totidem a renibus coēūt deuenunt seo hi sanguinolenti : illi quos mittit a horta ex angues sunt : a capite autem ipōnum testium meatus exapit spissior illo superiore ātq3 uenosior : q̄ progressus per testem flexit sese idē : caput eiusdem repetit. unde rursus in idem coeunt : ī pte priore suitrunt genitale. Qui caput repetunt. ipi tā cōmuna mēbrana obuelantur. Cum iis qui relict testibus vt vnus esse meatus videantur : nisi mēbrane diuortium faceris : humorem adhuc sanguineū cōtinet is q̄ relict : seo minus q̄ illi superiores. At uero qui reuersi cenicē subeunt genitalis humorem iam habent candicātem. Quinetiam de vesica meā p̄ perfertur : q̄ se ad cenicem applicat : quem ueluti putamē cannaliculatum ambit id quod pmē uocamus : spectā ea que dicti discriptione hac : sit· a· initium meatuum : qui de a horta pficiscuntur· cc· meatus descendentes : ad capita testium. d d. qui ab his assident testibus. bb. qui repetunt scilicet quibus humor candicans cōtinet : e. genitale. f. uesica : o o : testes. Excisis detractisue testibus : meatus sur sū se retrahunt : castrare solent duobus modis : aut enim testes nouellos adhuc frāgūt : aut adultos iā firmosq3 excidunt. Taurum aliquādo excisū initu protin⁹ acto : progenerasse traditū est. Testes animalium ita se habere cognitū ē. Vulue siue uteri nec eodē situ habēt nec similes oūm sūt : seo differūt inter se : tū eorū que animal generāt : tum illorū que ova pariūt : habēt omnes q̄ iuxta genitale continentur : sinus geminos alterum in latere dextro : alterum in sinistro : initium vero unum est : Et cōmune hostium quasi cenix camosa āmodū : cartilagīeaq3 pti plurē auctissimeq3 animantium tributum est : pars uulue interior loci : q̄ uterus appellatur : vnde fratres uterinos cognominamus : ostiū autē q̄ cenix matrix dicitur : Seo bipedes atq3 etiā quadrupedes que animal procreant : omnes uuluam aut uterum infra septū transuersum continent : vt homo : canis : sus equus bos. Comigera quoq3 omnia situm habēt eundem : extrema plumarū uuluarum q̄ cornua uocant : inuolui perspectū est. At eorū que ova edunt : sinus nō similis omniū est. Seo aiiam uulue iuxta septū annexe sunt : piscium infra sicut bipedū aut quadrupedum que animal pariunt : Sed tenues q̄ mēbrana cōstātes q̄ longe : ita vt in minutissimis piscibus sinū uulue vtrinq3 iungi in faciem ouī vnius videat. q̄ q̄ bina habeant ova hi pisces quorū ouū arenidū est : nō enim continuū seo quodā arenulentum est : ita diffundi in multa potest : uulua aiiā cenicem habet carnosam callosamq3 parte inferiore. At supne qua septo iungitur : membrana constat : q̄ pretenuis adeo est : vt ova extra uuluam esse existimes. Auibus ergo auctoribus membrana conspectior est : q̄ per cenicem inflata extollitur : atq3 sinuat. At in minoribus obscuriora hec omnia habentur quadrupedum quoq3 ouipara rum hec eadē ratio uulue est : vt testudinis : lacerte : rane : reliquorū generis eiusdem : Sinistro cenix vna in vno q̄ carnulentior est : fissura autem q̄ ova proxima septo sustinentur. Nec non ea que in genere pedibus priuato animal eiunt in lucē : postea q̄ ova iter se peperierunt : vt mustelli : q̄ reliqua cartilaginea dicta quicquid enim

inter marina pedibus orbatum : & branchias habẽs animal generat : sub eo noĩe intelligitur ijs uulua partita pertinẽsq; ad septũ quomodo anibus est. Atq; etiã de medio sui bipartiti sinus artior ad septũ usq; pertendit : ac oua tam id : q̃ sup̃ra ad septi originem consistũt : mor prolapsa in spatiũ latius fœtus animales excludunt. Sed eorum ipsorũ differentia uulue : qua tũ inter se tum uero a ceteris pi scibus discrepent. Accuratius p dissectiones spectari figuris singulis potest. Serpentes etiã tam ab his supradictis q̃ inter se differre aptum est. Vipera enim aĩal edit postq̃ intra se oua pepert. Cum cetera serpentum omnia genera oua eoãt in lucem : quo fit vt uipere uni uulua similis vt cartilaginis sit. Tendit porro serpentibus uulua plurior modo corporis erorsa inferius uno cõtinua meatu : diductaq; a latus spine vtrique quasi duplex meatus usq; ad septum. In qua oua ordinatim gignũtur & edi inde non singulatim : sed sene cõtinente solent : uulua omnibus q̃ & intra se & foras animal generãt supra aluũ posita est : que oua pariũt ijs infra lumbis adhęret. Que animal eoũt in lucem : cum intra se oua generarunt ijs ãceps ratio est : nam & infra lumbis adiũgitur ea pars uulue qua oua continentur : & supra intestina ostium eius sustinet. At hec discrimẽ uuluarũ ẽ : q̃ cornigera & vna pte dentata acetabula habẽt uulue : dum partũ gerũt atq; etiã pte vtraq; dentatorum : lepus : mus : vespertilio : eadem illa acetabula suis continent locis. At cetera vtrq; dentata ãimalis fecunda pedibus predita : nullã leuem oĩa habẽt & prius ipsi uulue nõ acetabulis adhęret ptes dissimilares aĩalium interiores exterioresq; hũc in modum haberi cognitũ est.

Similarium sanguis potissimum communis animalibus sanguineis omnibus est : nec minus communis ea pars est : qua sanguis cõtinetur : q̃ vena dicitur : locum autem cõmunitatis secundum optinẽt ea que his proportionent : hec est sanies & fibra : atq; etiã caro quod precipue corpus aĩaliũ est. Os item & quod vice fungit ossis : vt spina : & cartilago : Adde cõmunitati cutismodi : cutem mẽbranã : nervos : ũgues : pilos : & que ijs ex proportione respõdeant. Ad hec adipẽ : sebũ : atq; excrementa : stercus dico : pituitam : bilem : tum flauam : nõ etiam atram. Sed cum natura sanguinis uenarumq; principiũ esse vidcatur. primum de his differendum est : presertim cum autores nõnullos ex ijs q̃ res eas tractarit : minus recte dixisse intelligam. Causa uero ignorationis occultioni earũ partium ac perdifficili contuitu tribuenda est : nam in aialibus mortuis natura uenarũ principaliorum aboletur : propterea q̃ ipse in primis effluente sanguine languescãt : & collabantur : ex ijs enim quasi uase vniuersus sanguis effundatur : quippe qui ois in uenis cõtineatur : preter cruorem qui in corde est. In viuis autem fieri non potest : vt quemadmodũ habeant cernantur : intus enim natura earum occultatur. Itaq; alij cum i cadaueribus dissectis inspicerent : sũma principia cernere nequiuerũt. Alij in hominibus admodũ extenuatis p ea que ex trinsecus vidcrentur. In tema uenarum principia diffinire : Sinesis medicus. Sipnus ita scribit. Vene corporis crassiores oriuntur ad hunc modum & tendũt : ad oculo propter supercilium : per dorsum ad pulmonẽ sub mammis. Altera ex latere dextro ad sinistram : altera ex sinistro in dextrum : & altera per iecur in renẽ : ac testem : altera ad uenẽ & renem : & testem : Postremo ad genitale perfertur : Diogenes. Appolloniata hanc uenas hominis constare ad hunc modum nouimus : due maxime hẽntur que per ventriculum propter dorsũ spinam pertendũt : altera dextrorsum altera sinistrorsum : utraq; ad proem sibi subiectũ & in caput eodẽ per iugulũ propter humeros efferuntur : hinc sparsa ramorum serie : aliąe minores mẽbris õnibus sanguinẽ ruãt ex dextra dextrorsũ : ex sinistra sinistrorsum : maxime autem ille due cor adeunt circa ipsam spinam dorsi : altere item due paulo supernus p pectus sub ala vtranq; i manum dispẽsate ptendũt : quarũ altera lienaria : altera

iecorana uocatur: hanum poſtrema ita ſcinduntur: ut parte pollicem ad eant: parte uolam: tamen ex his ramorum tenuionũ frequẽtia in digitos manumq; ſpargitur totam: propagines tenuiores a primis uenis mittũtur: ã dextra ad iecur: a ſiniſtra ad uenem a rẽes: que autem pertinent ad pedes: ſcidunt qua femur iungitur: tẽdũt q; per totũ femur: quarum maxima femur ex auerſo perreptat: craſſaq; apparet. Alte ra paulo intenus minus craſſa procedit per femur: tum propter genu tendunt ad crus pedemq; imũ: quomodo ad manus hic ſubeunt plãtam: a ſe ſpargunt i digitos complures etiã tenues: et eiſdem illis ad uentrem a coſtas ſparſe obrepunt: que per recte p iugulũ petunt caput: apparẽtq; craſſiuſcule i ceruice: quarũ extrema fiſſura multiplici permeãt per caput: dextra dextrorſum: ſiniſtra ſiniſtrorſum. Atq; vtraq; ad aurem deſinũt. Sunt preterea uene collo commiſſe iuxta maiore: paulo minores u troque ex latere tranſeuntes ad quas plurima illarũ capitis pars cõtẽdit que imerſe p iugulũ mittũt alias ad ſcapulas: a manus apud lienarã etiã a iecoranã: alie pau lo minores apparẽt: quibus adigere cultellum ſolemus: quotiẽs aliquid ſub cute affligit. At ſi quid circa uentrẽ infeſtat: ſanguiné ex iecorana a lienana mittimus: Quinetiam ad mammas hinc alie pertinent: ſunt item que de vtraq; perferantur ad teſtes: per dorſi medullam tenues: atq; etiam alie que ſubito cuti tẽdant per carnẽ ad renes: deſſentq; ad teſtes vins: ad vtenum mulieribus pœũt prime a ventriculo ã pliores. Tum attenuant dum de parte dextra in leuã: indeq; tranſeant ad dextram que ſeminarie nominant ſanguis craſſior a carne ebibit. Deo cũ ad hec loca deuene nit: tenuis redditur: a calidior: a ſpumoſus: Democritus ac diogenes ita.

Oirbus hec uenarum paria quatuor hẽnt: primũ quod a ſincipite ortum tendit per ceruicem ſumma preptans latera ſpine: ad clunes a crura deinde per tibias ad malleolos exteriores: a pedes: q; obrem doloribus dorſi a coxarũ et po plitibus malleoliſue exteris: ſanguiné mitti: ſolitum eſt. Secundũ uenarum: par et capite circum aures per cerucem qua iugulare dicte ſunt: intus: propter ſpinã a lumbos ad teſtes a femora perfertur: atq; per poplites a tibias tendit ad ĩteriores malleolos: a plantas: qua propter doloribus lumborum a teſtiũ ſanguiné ex popli tibus aut malleolis mittimus. Tertium par uenarum a temporibus p ceruicẽ ſub ſcapulis porrigitur ad pulmones: a altera ex pte dextra in ſiniſtrã pgẽs mammam ſubit: a ad uenem renemq; deſcendit: altera ex ſiniſtra in dextram pcedens a pulmo nibus mammã ſubit: mox iecur petit: a renem: vtraq; poſtremo ad teſtes deſinit. Quartum par ortum parte priore capitis ex ſede oculorũ p ceruices ad humeroũ clauiculas deuenit: vnde per lacertos ad agilẽ mox per cubitos ad volã a digitos ad malas etiã ex humero propaginem mittit: que coſtas perreptat: dum altera ad uenẽ: altera ad iecur peruenĩat: deinde vtraq; eminens per uentrem ad genitale deſi nit: hec fere ſunt que a ceteris medicine autoribus dicta accepimus. Hec deſiit na ture interpretes q tã a ſi accuratius perinde ut medici non tractarunt de uenis: tamẽ omnes earum ortũ a capite atq; cerebro deducũt: quo error ẽ. Cum itaq; poſſifici le ſit venarum examen ſolis i ſtrãgulatis animalibus iam ante extenuatis: effici poteſt: ut ſatis pcipiat cui hec res cure ſit. Deo enĩ natura uenarum: ita ſe ha bet. Due ĩtra pectus uene cõtinentur: ſpine appoſite: altera maior: altera minor: maior partem priorem adit: minor poſteriorem: a maior dextrã potius ſedem op tinet: minor ſiniſtram: quam aortam nonnulli vocant: eo q; neruoſa eius ps conſpici uel in mortuis potuit: ambe ex corde originẽ ducunt: tranſigunt enĩ tote cetera uiſcera p que tẽdunt ſuam ſeruantes naturã vt nihil contrahant de trimenti: quo minus a ſint nene a appellentur. Sed cor non eodem permeant modo. Verũ ei tanq; ſue pti cõtinuantur: magiſq; ea que prior a maior eſt: ſi tu autẽ tali oriuntur: vt altera ſupra: altera infra ſit: a cor inter ſe poſitũ am plectantur: habẽt intra ſe corda omnia ſinuum triplicem. Sed magnitudine ua

ria: minutissimorum enim animalium sinus arctiores sunt: ita vt unus qui ampli
or est: nix conspici possit: reliqui sensum effugiant: mediocrū aīalium secundus
tū conspicuus est: maximorū prspici oēs possunt. Et cum priorem in partē cor
suo mucrone spectet: ut dictū est: Sinus qui amplissimus est dexterū supmumq; re
cipit situm: minimus sinistrū: mediocris medioū: qui autē maximus inter eos est:
hic longe reliquis ambobus amplior est: oēs tamē ad pulmonem foramine spectāt
pprio: sed propter exiguitatē meatuū latet: preterq; i uno: ont ex eo āplissimo sup
moq; sinu uena maior: sedemq; dexteram tenet: mox per medium sinum: formā reci
pit uene: utpote cum ipe uentriculus cordis uene particula sit: in qua sanguis restag
net. Aborta de sinu medio erit non eodem modo: sed per fistulam multo artiorē imit soci
etatem: a tendit a latere cordis. Cum uena maior sua radice cor trāsigat: cum se promit.
Vena item ipsa maior mēbrana a cute constat. Aborta artior est a uehementer nervosa:
deductaq; longius hoc est ad caput: aut īmas partes i angustū admodū coartatur:
ac nerui naturam ex toto accipit: pars prima uene maioris surſum a corde prouenies:
scindit bipartito. Adit alterum membrum pulmones: alterū spinam a uertebrā colli no
uissimam: rursus membrum quod pulmonem adiens bipartito se scindit: ex pulmo i
duas partes discretus sit: deinde singulas fistulas: singulaq; foramina subit: amplius
ampliora: artius artiora: ita vt pars nulla sit sine foramēto: a uenula: quāq; postrema
diminutiōum pre sua exiguitate uisū effugiunt: quo fit ut pulmo omni ex parte referti
sanguine uideatur. Hos autem uene meatus induci supra fistulas et arteria pertinentes cer
tū est: membrum alterū quod ad spinam: a colli uertebram diximus tendere: per spinā
ipsā pergit. Quam uenam homerus notat cū ait: Venāq; sciderat omnē. Que per
dorsa means ceruices fert ad imas. Hinc uenule singule ad singulas costas a uerte
bras feruntur: finditur etiam bipartito: hec eadē uena iuxta uertebrā que supra renes
posita est. Ita hec membra uene maioris in ramos spargūtur: Sed rursus parte su
periore qua ex corde protendit scissa numerosi ore uenāni propagine: duo petit loca:
quippe que alias i latera a humeros mittat: que mox p alas homini ad manus fe
runt: quadrupedi ad pedes priores: auibus ad alas: piscibus ad pinnas: que pte
prona continent: quarū uenarū capita iugulares: qua primū scinduntur: appellamus.
sed qua scisse cervicem sustinent: iuxta pulmonum arteriam tenduntur: quibus interdum
fons apprehensis comunt homines sensibus ereptis: a palpebris compressis: ita per
recte amplexeq; arteriam ad īternalē animū feruntur: qua maxille faucibus coeunt: de
nuo inde scindūtur in uenas quatuor: quarum una remeans per collū a humerum descen
dit: a cum priore propagine ad dextrum brachij copulat: secunda ad palmā a digitos cel
sat: Tertia de vtraq; sede animum ad cerebrum pertinet: atq; in multos protenūes ramu
los spargitur. Itaq; membranam custodem cerebri subit cerebrum autem ipsum omniū
expers sanguinis est: nec aliqd uenae uel auctoris: uel minutionis in id cessat. Reliqui
rami qui ab eadem uena mittuntur: partim ambiūt caput: partim ad sedes sensuum den
tesq; gracili uenularum serie terminantur.

Vena etiam minor: quam aborta diximus noiari: eodē spargitur modo in ramos.
Qui partes vene maioris consequantur: uenī meatus eius a uenule multo minores
sunt: q; uene maioris locis a corde superioribus uenas hunc in modū habere nouimus.
Pars autem maioris uene cordi subiecta: fertur elatior per septum quae applicata: tū
ad aborta: tū etiam ad spinam membranis flaciosq; meatibus continetur: mox ue
na ad iecur ab ea mittitur brevis: sed lata: de qua multae ac tenues sparsae in iecur obli
terantur. Rami inde ab ipsa iecur transigente duo procurrunt: quorum alter ad septum
a precordia dicta cessat: alter supera repetit: ductusq; per alam ad lacertum brachij dextri
se porrigit: qua cateris uenis se applicat iuxta sterum interiorem: Quam obrem sanguē
hinc misso colonis iecoris quidam leuari possunt: Pars altera uena eiusdē brevis q̄dē sed
crassa: latus petit sinistrū pergitq; ad uenā que sparsa i ramulos subit itaq; abolet. Qui

netiã ab eadem maiore ppago pari mõ ad lacertũ sinistri brachij mittitur : seo que ad brachiũ dextrũ pceoit eadẽ que ptingit ad iecur ẽ. Hec uero diuersa ab ea q̃ ad lienẽ pti net est. Alie item a uena maiore due propagantur : quarum altera ad omentum : altera ad id quod a carne pancreum appellatum est : de qua uenarum frequẽtia per lactes tẽdũt que omnes in unam desinunt uenã grandẽ : per totũ intestinũ : q̃ uẽtriculũ ad qulam vsq; porrectã : que q̃ ipsa ramos de ijs quas preptat partibus spargit complures . Utraq; igit̃ tam maior q̃ aborta : renum tenus : una atq; perpetua tendit : hic capitibus rẽũ potius adherescũt : findunt̃q; bipartito : uelut in litteram Litera : Aut . u . littera inuersa uergitq; magis in parte posteriorem corporis uena maior : q̃ aborta : spine annecti abortam potissimum circa cor uenulis pretenuibus q̃ neruosis notũ est : ductat eadẽ de corde nimiũ amplitudine insigni : sed procedens artior atq; neruosior euadit : mittit ea quoq; ad lactes ramos q̃dãmodũ maior : uerum longe minores : pr angustos enim q̃ fibris proximos quippe quos extenuatos in fibras . Eam tamen cessare aduertimus . Ad iecur aut lienem . Nulla ab aborta pertinet uena . Rami autem illi in quos uenã scindi utraq; dixi : ad coxam utraq; proficiscuntur : atq; os ipsum attingũt : ad renes etiam a maiore aborta q̃ uene deueniũt : sed cauũ nõ subeũt renum : uerum in corpus eorũ absumuntur . Necnon alij duo meatus ab aborta ualidi q̃ ppetui ad uesicam procedunt . Atq; etiam alij de cauo renum eodem ueniunt : qui nihil commune cum uena maiore sortiuntur . Singulis itẽ renibus de medio vene exorse cauc neruoseq; iuxta spinam ipsam p uenas se porrigũt : mox in coxam vtrãq; condũtur ac delitescunt : deinde denuo porrecte in dimes ãpparent : quarum q̃ ipsarum postrema ut i seru uirili ad uesicã genitalesq; cõspiciunt . Sic i femineo ad uulua aut uterum pertinẽt . Nullam sane uenam de maiore uulnam adire uidemus : cũ de aborta multe frequenteseq; ueniant : Ramis etiam tum aborte : tum etiam maioris alie mittuntur . propagines : que primum ad inguina amplissime cauesq; accedunt . deinde per femora cruraq; in plantas q̃ digitos finiũt . Atq; etiam due alie per inguina q̃ femora cõmutatis uicibus perferuntur : altera de parte dextera in sinistram : altera de sinistra in dexteram : ac ceteris uenis circa poplites se coniungunt . Quemadmodum uene se habeãt q̃ unde : nam suã originem ducant : apertum iã est . Continet autem genus animantium omne sanguinis compos : uenarũ initia : q̃ genera summatim eo quo exposuimus modo : nam reliqua copia uenarum nõ simili ratione in omnibus est : neq; enĩ partes eodem modo : aut eedem in omnibus habentur : nec uero eque in omnibus patet uenarum series : sed potissimum in ijs cõstat : quibus sanguinis copia : q̃ precipua magnitudo ẽ : nam in minutis sanguinisue inopibus uel per naturã uel per immodicam corporis otiositatem haud eque ispici possunt . Alteris enim meatus quasi alueoli quidam multo inter septi uimo permiscentur . Alteris paucae eedemq; fibrae potius q̃ uene continentur : una tamen q̃ maiorem de precipua magnitudine cognominamus : potissimum eudens in omnibus etiam minutis animalibus est .

Nervorum mox ordinẽ persequemur : origo eorũ quoq; in corde est . Id enim neruulos suo amplior uentriculo continet : q̃ uena aborta appellata : neruosa est : q̃ quidem postrema eius nervo omnino constant : quippe que nullo intus cauo distãguant : tendanturq; modo neruorũ qua desinunt : applicata ad nodos ossium lubricos . Ceterum natura neruorũ nõ more uenarum continua de eodẽ initio procedit . Dicunt . n . vt in depictis canabis hoc est fontibus riuo multiplici sparsis patet : figuram totius corporis distribuunt : ita vt corporibus admodum extenuatis partes omnes uenulis referte cõspiciãt . Locus enim idem : uenulis in macilentis : carne in corpulentis redũdat . Sed nerui diducti distractiq; passim ad artus : q̃ fletus ossium applicentur : quod fere etiam precipi potest : nã si eorum natura esset continua : late iam i extenuatis corporib⁹ continentia omnium pateret . Summe nervorum partes : que membrum ad saliendum

accommodatū continet : poples dicta : ⁊ que se geminam porrigit tenoo nomine : Et q̄
ad ures corporis iuuant : attendo : ⁊ humerarius : Reliqueq̄ bus ossium noīa deligant
nomine uacant . Nam ossa omnia : siue foris uicissim tangantur : siue alterum ī sentiur
alter : neruis ligantur : ⁊ circiter ossa queuis neruorū copia ducatur : capite excepto . Io
enim non neruis : sed futuris ipsorum ossiū continetur . Nerui natura fibrilis in longitudi
nem tendit : sinoi per latitudinem nō potest : intendiqs uehementer idonea est . Humor cir
ca neruos : mucori similis . Albidus . Glutinosiusqs : cōsistit : quo ipsos neruos : ⁊ nasci :
⁊ ali : certū est . Nerus ignē non patitur : cum uena patiatur : ⁊ incisus solidari non po
test . Pars corporis nulla stupore tēptatur : que neruo caret . Nerus plurimis : pedes :
manus : ⁊ scapule continentur : atqs etiam ceruices : ⁊ lacerti . Quibus datus est sāgu
is : īsdem omnibus nerui adiūcti sunt . Sed que nullos habēt articulos : priuataqs pe
dibus ⁊ manibus sunt : ijs pretenues īcertiqs habentur : qua propter in piscibus q̄ iux
ta pinnas posīti sunt : ñ precipue ueniunt in conspectum .

Libre inter neruum : ⁊ uenā : suam habent naturā : ⁊ nonnulle humorem : saniem
appellatū : continent : tendunt a neruis ad uenas : ac inde ad neruos . Secundū
etiam genus fibrarum est : quoo cōsistere in sanguine solet : quāq̄ non cuiusqs anima
lis . Spissari autem sanguis non potest : si io genus fibrarū detrahat . Spissat uero si nō
detrahatur . Genus io ergo fibrarum tam ⁊ si maiore ex parte in sanguine animalium
inest : tamen cerui . Damme : Bubali : ⁊ alioꝝ quorundā : sanguini deest : quo circa
eorum sanguis nō similiter atqs ceteroꝝ cōcrescit : Sed ceruorum prīnde ut leporū solet
spissari : uidelicet non coitu firmiore : vt ceterorum : sed fluido : quale lac est : quoo sine coa
gulo sponte coiuent . Bubali sanguis aliquantulo amplius spissatur : quippe qui proxīe
nullo : aut paulo minus cōsistat : uena nerius ⁊ fibra ita se habent .

Ossa alia ab aliis nexa : ⁊ omnia īter se apta : unam cōtinuant seriem modo uena
rum : nec est ullum os quoo seorsum ipsum per se maneat : initium uero in ōi
bus que ossibus constant . Spina est : que compacta ex uertebris a capite ad coxas
porrigitur : Vertebre omnes foramine medio penitus sibi iungantur . Extat os capitis
cōtinuum nouissimis super impositum uertebris : quoo caluā dicitur . Eius ps serrata :
future nomine significatur . Pars hec non simili modo in quoqs genere animalium
habet . Alijs enim esse cōtinuo caluā pficit . vt cani : alijs cōpacto : ut homini : cuiusq̄
qs foemīe futura circiter est : mari tres in summum uerticem ascendunt future : coēūt
qs in figure trāgule speciem : Sed iam ⁊ uim caput nullum sine ulla futura ē . Cōstat sa
ne caput nō quatuor ossibus sed sex : quorum duo exigua : scilicet reliquorum compa
tione circa aures posita sunt : Maxille a capite protendunt ossa duo : quarū inferiore
animalia omnia mouent : excepto fluuiatili crocodilo : hic enim unus nō inferiorem
sed superiorem mouet : Maxillis dentium genus inheret : Os partim cauum partim so
lidū : ⁊ adeo firmum ut solum īter ossa ferri aciem respuat : Oritur a spina fibula : iuga
le : ⁊ ordo costarum : pectus etiam costis impositum est : que quidem aduerse inter se co
eant : Cū reliqueꝝ breuiores sint : q̄ ut facere idem queant . Nullum enim animal est quoo
circa uentrem os habeat . Sunt item ossa humerorum ⁊ que scapule appellant : ⁊ que
ijs ānexa dependēt : brachia : ⁊ manus : Modus idem cōpaginum uel in ijs est que cru
ra habent priora : acetabulū infra qua spina desinit : Coxa est : ⁊ ossa iam crurum
oriuntur : quibus femora ⁊ tibie constant : pene aut culine nomine : quorum pars
malleolus est : ⁊ malleoli calcar : uidelicet in his que habent malleolos : Ab his os
sa pedis minuta : ⁊ plura subiacent . Que igitur ex sanguineis predestinibus animal ge
nerant : hec ossa nō multo diuersa habent : seo ad proportionē tantummodo duntaxa
mollitie magnitudine discrepāt . Ossium item animalis eiusdem : alia medullam intra
se continent : alia minime sunt nōnulla que suis in ossibus nullā oīo hēre medullam
videāt : vt leo : quod admodum exiguā ac tenuē hēat : eāqs ī paucis ossibus : solis :
n : ifernis atqs brachijs cōstat . Profecto leo precipue omnium animalium ossibus

solidis: ſt: n: a quo dura ut ex eis cõcuſſis ignis uelut a ſilice eliciat. Delphinus ẽt oſſa habet: non ſpinas. Ceteroꝝ animalium ſanguineorum oſſa: aut paulo inter ſe differunt: ut anium: aut proportione eadem ſunt: ut piſcium: qui enim inter eos aſal generant: Cartilaginem pro ſpina habent: ut ea que cartilaginea appellauimus: qui autem oua pariunt ſpinam continẽt: que perinde ut dorſum in quadrupedum ordine habetur: Sed proprium in piſcibus eſt: quod nonnullis ſpinulae quaedam pretenues ſeparatim per carnem inherent. Serpentibus etiam dorſum: piſcium more: compleri apertum eſt. At uero ea que inter quadrupedes oua pariunt: os aut ſpinam pro ſue magnitudinis modo meruerunt: maiora enim oſſibus naturam potius optinent: Minora ſpina potius in oſſibus uicem fulciuntur. Sed prorſus animalia que ſanguinem habent: dorſo cõſtãt: aut oſſeo: aut ſpineo: cetera oſſa aliis inſunt: aliis deſunt: vt eni partes corporis quoq; habentur: ita oſſa quoq; ad partes accommodata habentur. Quibus enim crura & brachia deſunt: ijs pene aut cuſpide predicte etiam deſunt. Nec uero ijs quibus partes eedem quidem: ſed diſſimiles ſunt: eadem oſſium ratio ſeruatur: ſed aut pluris minorisue modo differunt: aut proportione oſſa ita ſe habent.

¶ Cartilago differt ab oſſe pluris minorisue ratione: Cũ alias natura eadem: qua oſſa conſtent: & quemadmodum os preciſum nunq; recreſcit. Ita & cartilago rupta nunq; repatur. Terreſtriumq; & animal gignunt & ſanguinem habent: cartilago nullo loco minime biſcit: nec oſſium more medullam continet. At uero aquatilium cartilagines quod per dorſum proportionatum oſſibus tenoit: cartilago eſt: humore in medulle ſpecie continẽs. Creſſilium q̃ aſal gignunt: auricule nares extremaq; oſſium nõnulla cartilagine conſtant.

¶ Sunt item alia partium genera: que naturam nec eandem habent q̃ ea quae expoſita ſunt: nec longe ab ijs remotam: vt ungues: ungule: cornua: preterea roſtrum quale datum auibus eſt: hec enim & flexilia & fiſſilia ſunt. Cum nullum os uel flecti uel findi poſſit: ſed fragile quoq; habeatur: colores communium: unguium: ungulanum: pro cutis pilorumq; colore ſequuntur: & enim cutis nigre cornua nigra: & ungule nigre oriuntur: & candore pari modo in colore reſpõdent: & cornua & ungues: & ungule: medijs etiam medium eadem colorem preferunt.

¶ At dentes naturã oſſium emulant̃: q̃obrem hominum nigrorũ ut ethiopum uſq; ſimiliũ dentes & oſſa canent: ungues nigri modo ſue cutis apparent: cornua parte plurima cana ſunt ab radice: quatenus ambiũt os: quod ortum a capite cauo cornus inſeritur: totumq; implet: in mucronem tamen ſolidũ exeunt & ſimplici pte extrema conſtant. Cornus tantummodo tota ſolida: & ſparſa in ramos: & omnibus annis decidua: niſi caſtrentur. Cum ex ceteris comigenis nullum cornua amittat: Ex caſtratis poſtea diſſeremus. Adherent cornua cuti potius q̃ oſſi unde fit: ut in phrygia & alibi boues ſint qui cornua pinde ut auriculas moueãt: Que habẽt ungues habẽt autem quibus digiti digiti uero ijs ſũt q̃bus pedes excepto elephãto: huic enim digiti minuti ac leuiter formati & ungues omnino ſunt. Hec ergo aut rectis unguibus ſunt: ut homo: aut adũcis ut inter pedeſtria leo: inter uolatilia aquila.

¶ De pilis atq; de ijs que uicem pilorum ſuppetunt: & ob eã rem pili proportionalia dicuntur: atq; etiam de cute: res ita ſe habet.

¶ Pilos habẽt que pedeſtria eademq; uiuipara ſunt. Cortice aũt integunt̃: que ouipara ſunt pedeſtria. Squama uero piſces tantum: qui ouum arenoſũ illud pariunt. Nam ex longis cõger tale ouum non edit: nec murena: anguilla uero nullum omnino ouũ generat̃: craſſitudinis: tenuitatis: copie: & magnitudinis: pilorũ diſcrimina: pro partium quibus adherent conditõe atq; pro cutis qualitate proueniunt: fit: n: magna ex pte ut pili & humores & craſſiores cuti craſſiori enaſcantur. Plures aũt lõgiores humidioribus locis atq; cauationibus dũmodo ſint ad gignendũ pilũ idonei pẽnit: hoc idẽ degenere quoq; tã ſquama mutato q̃ cortice itelligi licet. Que igit̃ molles ſuapte

natã pilos hẽre solẽt : hec pinsũ pabuli melioris : humores iapiũt gerere. Cõtra aũt mol
liores pauciores q̃ ea q̃ duros copiososq̃ habuerint eadem illa scilicẽt ratione. Regionum
etiam q̃ aut frigore : differentia est vt pili hominum locis calidis dum frigidis molles-
cant : Sunt molles qui pmissi q̃ simplices dum qui crispi.

¶ Natura omnium pilorum sibi est : sed plures minorsue ratione inter se differunt.
Nonnulli paulatim adeo duritate degenerant : ut nõ pilis preterea sed spinis similes cẽ vi
deant ut pili hermaceorũ : quod idẽ unguibus etiam euenit : quippe cum in nõnullis
animalium : genus unguium premmia duritudine : nihilo ab ossibus differat : cutis
homini proportione magnitudinis tenuissima est : inest i cute omniũ lẽtor : quoã mu
cosus. Denum alijs minus alijs magis : ut i tergore bubulo et quo glutinũ facere so
lẽt. Quinetiam e piscibus glutinũ à nonnullis excoquitur : sensu autem ipsam carere
cõstat : maximeq̃ in capite : quoniam ibi nulla interposita carne ossi adhereat. Ubi
cunq̃ cutis p se ac sine carne ẽ : mutilata nõ coit : ut in gena : bucca : prepucio : pal
pebra : cõtextu perpetuo cutis in omnibus animalibus continuatur : nec alibi interpel
latur : q̃ ubi naturales meatus solent euaporare : atq̃ etiam in ore q̃ unguibus. Cutem
omnia habent quibus est sanguis : pilos non omnia : sed sicut distinctum iam ẽ : mu
tatur color pilorũ in senectute : candidiq̃ pili efficiunt̃ : quod uel ceteris aĩalibus
accidit : sed non satis aperte preterq̃ in equo : candescunt pili a parte sui postrema :
plurimus tamen canorum numerus canicãs ilico existit : qua ex re patet canitiem
nõ anditate cõmitti ut quidam nolunt : nihil enim ilico aridum gigni solet : cutis au
tem ustio : quod ustiginem appellamus : pilos omnes produci canos apertum est :
iam nonnullis pili dum egrotarent in canuerunt : q̃bus in tonã ualitudinẽ restitutis
nigri renati sunt canis defluxis : canescere pilos ocius opertos : q̃ detectos : difflatosq̃
aduertimus. Tẽpora hominum q̃ partes primores q̃ posteriores celerius canitiẽ senti
unt : pubes nouissime canescit pili in homine animalium omnium uno : partim si
mul : partim postea per etates gignuntur : congemti sunt pili capitis q̃ supercilionum q̃
palpebrarũ : postgemti pubis primũ : mox alarum : postremo mẽti : loca enim quibus
pili prouenĩt : tondẽ sunt congenitis deputata : q̃ post genitis : deficiũt ac defluunt :
maxime primoq̃ p etatẽ pili capitis : nõ tamen õnes : sed tantũ priores : parte nõq̃
posteriore : calluus nemo efficitur. Ergo capitis tentatẽ : calluitium nũcupamus : q̃
rem in supercilijs palpebrisq̃ appellemus : quo ad melius uocabulum inuenerimus : neu
trum eorum primusq̃ ceptus coitus uenereus sit : accidere nouimus : calluitio mulieres
esse immunes : a pueros : a spadones apertum est. Pili post genita iis qui ante pubertatẽ
castrati sunt non exeunt : a post pubertatẽ excisis : soli decidunt : preterq̃ pubis : pili in
mẽto mulieris nõ pereunt : nisi interdũ pauci. Cum menstrui cursus substituerunt : a ut in
tera cana mulieribus sacerdotibus euenire aũt : quod diminutionis initiũ interpretã
tur : reliqui pili qui postea gigni solent : mulieribus quoq̃ prouenĩt : sed partius fie
ri potest : ut homo : tum mas : tũ etiã femina : pilis post genitis carent : iam inde ab or
tu nature : ustio contracto : a nisi vt putrescant cõtingat : lenes i gigneo sunt : crescũt
ceteri pili plus minusue : prout singulorũ ratio postulat : maxime in capillo : mox in
barba : a precipue quibus pili tenuiores : nõnullis etiã supercilia pr senectutẽ adeo hir
suta redduntẽ : vt tõdendum sit : quod propterea euenit : q̃ colectioni apposita sint ossi
um que senescente etate laxantur : a inde plus humoris trãsmitti patiunt̃. At uero pili
palpebrarũ nunq̃ plus iusto excrescunt : deflunt rebus uenereis inceptis eoq̃ magis
quo usus uenens fuerit amplior : eosdem etiam lẽtissime omnium canescere clarũ ẽ. Pi
li emulsi subnasci denuo possunt : dum citra etatis florem degit̃ : nec ulterius : habet aũt
genus quoq̃ pilorum ad suã radicem lentũ quẽdã humorẽ : quo primus ubi emulsũ
est : si qua leuiuscula tãgat adhesit : vt ea trahere possit tenatius. Quibus uero animali
bus uersicolores sunt pili : eisdem etiam in cute uarius ille color habetur : atq̃ etiam in
lingua : barba nõ pars modo effunditur omnibus sed alijs tam maxille : q̃ mustax :

ꝯ mentũ : pilorum frequentia integuntur : alijs mentũ leue ꝯ muſtax : maxille piloſe cer
nunt. Caluieſcere minus ſolẽt : qui mento ſunt bipartito. Creſcũt ẽt pili quibuſdam i
morbis : ut ꝑcipue in tabificis. Quinetiam ſenectute ꝯ defuncto : augeſcunt : oumoreſ
qz redeunt : quod idem unguibus quoqz euenit. Libidinoſis pili cõgeniti mutatius
aſſumunt : poſt geniti : celerius ſeſe promũt. Animus qui nares habent caluieſcũt : Et
ſi calui hẽre ĩcepẽrũt : pilos nõnulli producunt : pili preciſi non ab incaſura augentur.
Sed ſenius ab radice exeũt : atqz ita euadunt longiores piſcibus quoqz extenuatis :
ac ſenieſcentibus : ſquame oumiores : craſſioreſqz ẽfficiuntur : quadrupedum etiam vil
li : laneue : ſenectute prolixius augẽtur quãq; rareſcant : ſiantqz pauciores : ꝯ ũgule quo
qz maiores ſenecta reddũtur : quod ĩcẽ roſtris etiã auiũ euenit : ſcremẽtum ungularũ ĩcẽ
quod unguiũ eſt.

Penne auium nõnulle ꝑ etates mutantur : preterq; gruũ quas nigreſcere in ſe
necta perſpectum eſt. At uero ꝑ affectus temporarios : quotiens frigora ur
gent. Aeriora : penne nolucrum unicolores : interdũ e nigris : aut nigriuſculis : albidi
ſue : in albas tranſeunt : ut conu : paſſeris : hirundinis : cuius rei contrarium : vt quic
q; ex genere albo : ueniret in nigrum : nunq; uiſũ eſt. Temporũ quoqz uiciſſitudine : bo
na pars auiũ ita colore imutatur : ut que nã ſint : latere poſſint : niſi rẽ priius noueris.
Aquarum item diuerſarũ uſu : nõnulla ſuos imutant colores : alibi enim candida : ali
bi nigra reddunt. Sunt ẽt aque multis in locis quas cum oues biberint : moreqz iũc
rint : nigros generent agnos : ut in terra aſſertice : agri chalcidici thraciae facit ãnis :
que ꝓchrũ uocant : ꝯ in antãdria quoqz duo ſũt fluuii quorum alter candorem : al
ter nigriciam peconibus facit. Scamander etiam amnis flauas reddere oues creditur :
quãobrẽ xanthum pro ſcamandro nuncupatum ab homero autumant lepori uni
pili : ꝯ in bucca intus : ꝯ ſub peoibus ſunt. Cum cetera animalia nec intra os hab
ant pilos : nec parte prona reſupina : ſed prona : Muſculus ẽt piſcis pilos ĩ ore
intus habet uice dentium quibus omnino caret : ſuillis ſimiles : ſed pili ut dictum
eſt ꝑ ſecti augeri ab radice poſſunt : penne autẽ nec ab radice : neqz ſuperne ab ſciſu
ra poſſunt reparari : ſed cadãt : neceſſe ẽ. Nec pẽna apũ aut q̃ uis ĩ fiſſa renaſci poteſt.
cũ cuniſa eſt. Aculeo etiam apibus detracto nullus ſubnaſcit alius : ĩmo breui mo
riantur neceſſe eſt.

Sunt ꝯ mẽbrane ĩ ſanguineis animalibus : que quidẽ pars ſimilis cuti prete
nui ſpilleqz eſt. Sed diuerſũ ſane genus id adeſt : quippe quod hec nec fiſſile
nec cuniſile ſit. Ambit ſingula tam oſſa : tum etiã uiſcera membrana : tam in maiore
q; in minore animalium genere : uerum in minore ſẽpius effugit : quoniam admodũ
tenuis atqz exigua ſit. Maxime inter mẽbranas due ſũt ille : q̃bus cerebrũ opertum
munitur. Altera ſupra adhereſ oſſi que firmior ꝯ craſſior eſt altera ĩfra cõtigua cerebro.
Hanc que operit cor : magna hẽt precia mẽbrana ipſa ſincera nõ coit : ꝯ oſſa ſuis di
ſpoſita membranis ſiccantur.

Omentum quoqz non niſi membrana eſt : quod omnia habent que ſanguine nõ
carent : ſed alia pingue : alia macilentum. Ontur id : ꝯ deprendet in ijs quae ani
mal generant : eademqz dentata parte utraqz ſunt : a medio uentre : qua uelut quedã ſu
tura ducatur : nec ſecus in ijs : que altero dentium : ordine carent : a maiore uentre ce
pit.

Veſica etiam membrana eſt : ſed genus id aliud mẽbrane eſt : quippe quod te
di ingenue poſſit : Non õibus data ueſica eſt : ſed ijs tantum : que animal
gignunt : ouipari autem generis nulli : preter teſtudinem data eſt. Nec ueſica preciſa
coire pot : niſi ad ipſum exoriũ ſue ceruicis : quãq; nõ ignoro ita aliquãdo cõtigiſſe : ut
uulnerata ueſica ſolideſceret : ſed quod admodum raro contingit parum id obſeruandũ
cenſeo : Defunctis nihil humoris in ueſicam tranſmittit. At Viuis nõ ſolum humor :
ſed etiam ſicca quedã concrementa deſcendũt ex quibus calculi conficiant. Jam non

nullis talia in uesica cõstituunt : que nihilo differre a conchilijs uiderent. ergo de ue
nis neruis : fibris : cute membranis : atq; etiam de pilis : ũgulbus unguibus : cornibus
ossibus : rostro : cartilagine ossibus : coniq; proportionalibus statuendum ad hũc mo
dum est.

Caro autem hec ꝙ quod cum simile in genere sãguineo est : omnibus iter cute : ꝙ os
sa : aut q̃ ossi ꝓportionet cõtinet ut : n : se hẽt spũa ad os : ita camis tenuiũ illuc ad
camẽ diuisibilis undiq; caro est : nec uenarum aut neruorum more in longum secari tan
tum idonea abolet̃ : ꝙ in uenas fibrasq; transit : quotiens animal extenuatur : ꝙ gra
lescit : uertitur ite in pingue : quotiens pabuli copia supprit. Quibus multũ ẽ cãmis :
ijs uene arriores ꝙ sanguis rutentior : ꝙ uẽter ac uiscera parua. Quibus parũ : ijs uene
ãpliores sãguis artior. Viscera maiora : ꝙ uẽter auctior : pinguescunt intra camẽ quibus
paruus est uenter.

Adeps autem ꝙ sebum differũt iter se : cum sebũ fragile usq; quaq; sit : ꝙ cũ re
frixit : concrescat. Adeps liquidus sit : minimeq; aptus durari. Jura cui sebo opi
moni cõcrescũt : ut ouis : ut capre. Adipe pinguium : liquida : resistunt frigori : ut eq̃ : ut
suis : locis etã discrepãt. Adeps cui inter camẽ cutẽq; solet cõsistere. Sebum in fine car
nis semper est.

Lentum quoq; adipe pinguescentibus adipeũ est : sebo obesis : sebale. Que pte
rum ut utraq; dẽtata sunt : adipe pinguescũt : que una : sebo : ceur : e uiscenbus : adi
pem nõnullis consistat ut inter aquatilia cartilagineis : quorum iecinoribus colliqua
tis : oleum faciunus : ipsa tamen cartilaginea nullo discreto adipe cami : nẽtiue adherẽ
te pinguescunt : piscium sebum : adipem pre se fert : nec cõcrescere solet : Animalia q̃ uis :
aut ictu camem : aut seorsũ pinguescunt : quibus autẽ pingue separatũ non est : ea min⁹
per uentrẽ omen tumq; pinguescunt : vt anguille : plurima tamẽ pars aialiũ nẽtre pingu
escit : ꝙ precipue que parum se moueant.

Cerebrum : ut adipe pinguescentium : pinguiusculũ est : uelut suis. Dic sebo obesio
rum : squalidiusculum sentitur : vt ouis.

Enes ex uiscenbus maxime pinguescunt : uerum dexter minus semper ꝙ̃ sinister :
ꝙ quis uehementer fuerint pingues : tamen aliquid semper medijs deest. Que se
bo pinguescunt : magis ꝙ̃ que adipe : in renibus opimandis luxuriãt ac omnium precipue
oues : quippe que renibus pingui undiq; obductis intereant : quod ubertate pabuli fit :
vt in sicilia agro leontino fieri constat : quocirca sero diei agere oues ad pascua pastores so
ꝙ illius solent : quo minus capiant pabuli.

Omnium uero animalium commune : pupille institutõ ẽ : omnibus enim : que p
tẽ hanc possident : nec ouis oculis sunt. Adipe constat : minus esse foecundã que
adipe pinguescunt : siue mares : siue fœminae : notum ẽ. Qua etate prouecta potius ꝙ̃ no
uella pinguescunt : Sed precipue : cũ iam sue longitudinis ac latitudinis modũ acepta :
augeri in profundum incipiunt.

Sanguis in primis necessarius : communisq; sanguineis omnibus animalibus
est : nec aduenticius suppetit. Sed uernaculus atq; intimus in omnibus integri.
atq; impudicis habetur. Venas hic uasa sibi ꝙ conceptacula habet : nec ullo alio : ni
si i corde preter uenas continetur : Tactum nullo in genere sentit : sicut excremẽta quoq;
i aliuo cõtẽta : sensu carere certum est. Quinetiam cerebrum ꝙ medulla tactum non sentiũt :
efflunt sanguis quãcunq; partem incidens carnis uiue : ac incorupte. Si sanguis in
teger ẽ nitẽt : ꝙ dulcis saporis ẽ. Sed si uel natura uel morbo sit uitiatus : acrior cernit̃.
Nec uero admodum crassus : aut admodum tenuis est : qui optimo habitu cõstet : hu
midus ꝙ calidus semper est q̃ diu i corpore animalis cõtinetur. At ubi effluxerit : cõcrescit
omnium preterq; uenarum : ꝙ damarum : ꝙ si quid aliud natura eiusmodi sit : Itaq; ce
terorum omnium sanguis spissari solet : nisi fibre quibus refertus ẽ eximantur : seo cel
lerime omnium sanguis taurorum coit durescit. Copia sanguĩs i primis animalibus

ijs que animal :⁊ intra se formant :⁊ in lucē eount :mor ijs sanguineis que paruū ona.
Que autem uel natura : uel arte :bono habitu sunt :ijs nec multum admodum sanguis ē.
uelut ijs :que per aliquam potionem recentem sanguine exūdāt nec parum :uelut ijs q̄ ni
mium sunt oresa :quippe cum pre pinguia omnia sanguine :q̄uis purum tamen paucum
hēant :⁊ quo plus pinguedinis :eo minus possideāt sāguinis :pigue enim omne exāgue
est. Oresa item sanguinem habent iputidum :quāq̄ sāguis :⁊ que sanguinea sunt facī
le putrent :ac precipue que ad ossa propius applicantur : homini sanguis tenuissimus ac
mūdissimus. Tauro ⁊ asino inter ea que aīal generant :crassissimus :⁊ nigerrimus parte
etiam iferiore crassior :⁊ acrior est :q̄ superiore palpitat intra uenas sanguis omnium ani
malium :pulsuq̄s simul nudiq̄s mouet: solutoq̄s oīum humorū sparsus per totum corpū
animalium est :et semp q̄diu uita seruatur :sanguis unus animatur ⁊ feruet :oritur pri
mum i corde :anteq̄ totum corpus formetur :Si multum sanguinis :effluat :anima de
ficit. Si nimium uita intent :Si sāguis immodice humescat :morbus infestat : sic enim
i speciem sanies diluitur :⁊ acto feresci :vt iam nōnulli suoꝛe cruēto crumarint. Idem
etiam interdum causse est :ut qui effluxerit aut omnino concrescere nequeat :aut icomp
te particulatimq̄s spisserur. Dormientibus porro sāguinis copia ptes exteriores deserit :
subitoq̄s interiores :ita ut adacto cultello nō eque effluere possit :fit per cōcoctionem ex
sanie sanguis :ex sanguine aceps :uiciato excrescenteq̄s sanguine :profluuiū uel e na
ribus uel per infera manifestis mouetur :aut uarices fiunt : Idem putrescēs :pus reddi
tur quo demum cōcalescēte porus ille est tofus lapis cōsistit : feminis sāguis nigrior ⁊
crassior :q̄ maribus est :dummodo cetera adsint :pariter que uel ab etate uel a sanita
te proficiscātur :⁊ minus sanguinis per suma corporis femināꝝ est :plus enim parte i
teriore continetur. Sed oīum foeminarum maxime mulier sanguine abundat. Et que
menstrua appellamus pluuima fieri in mulieribus solent :quod genus sanguinis uicia
tum egrotantesq̄s :fluit immodice :atq̄s pro fluuium ob eam rem dictum ē. Caetens mor
bis sāguinis minus mulieres infestant :q̄ uiri :paucis ītē mulieribus fūt manifeste aut
narices aut e naribus profusio sanguinis. Et si qd eorum accident :detrimentum in mensti
ua decumbit :etatū etiam ratiōe sāguinis discrimen :tum in modo :tum i genere recipit :⁊
enim i etate admodum iuuenili :sanies trahit :⁊ longior est :i senectute autē crassus :ni
ger :⁊ paucus :medium tenet in media firmaq̄s etate :concrescit etiam facile uel in corpo
re sanguis :qui per summa est :quod idem nunq̄ iuuenibus euenit. Dames :sanguis in
coctus est :aut qr cōcoctus nondum est :aut quia in senum deficiunt.

Medulle rationem his addere decernimus :nam ea quoq̄s humoris annumerandā gene
ribus i nōnullis sanguineis animalibus est. Omnia uero que suapte natura humi
da i corpore sunt :concepta culis quibusdam tanq̄ uasculis cōtinent :ut sanguis i uenis:
medulla in ossibus. Alia in membranis : aut cutibus : aut uentribus : Nouellis adhuc
animalibus :medulla cruenta admodum est: etate prouectis :vt adipe pinguescentibus :
adipem trahit : sic sebo deputatis generibus :sebū pre se fert. Sed quāq̄ medulla nō nisi in
clusa ossibus est : tamen nō ossa omnia medullam intra se continent. Sed ea tantū que ca
ua habentur :tam ⁊ si ne ipsa quidem omnia continēt ossa enim leonis partim nullam :pti
admodum exiguam habent :q̄obrem nullam omnino medullā leones habere nonnulli pu
tarunt :ut dictum est: In suillis etiam ossibus minus medulle est :⁊ nonnullis omnino deest.
Hec fere semper i animalibus natiua ⁊ cōgenita humida genera habentur. Ad nata autem
posteriorāq̄s sunt :lac ⁊ genitura :quorum alterū non eodem modo i omnibus est :sed q̄bus
dam progenitura. Thonus :genitale unus :sui generis habetur :vt piscibus. Que uero lac
habent omnia mammis io continent. Mamme autē date ijs sunt :q̄ animal ⁊ intra se con
cipiunt :⁊ in lucem eount :ut ea q̄ pilis integuntur :uelut homo :⁊ equus. Cete etiā in aq̄
tili genere :vt delphinus :uitulus :manatus :balena. Hec enim mammas habent :⁊ lac.
At ea que oua pariunt :aut ouo intus cōcepto :animal post in lucem excludunt :hec ⁊
mammis carent :⁊ lacte :ut pisces :ut aues. Genus autē unū quoq̄s lactis :habet tum

lamem dilutam : quod serum nocamus : tum corpulentum quidam : qui caseus dicitur : plo
casei lac illud habet maximus : quod crassius est : coit lac eorum que nõ utrinq; dentata sũt :
quapropter caseus ex ijs fit : que inter vrbana dentium ordine carẽt superiore : eorũ autem q̃
utrinq; dentata sunt : lac coire non potest : sicut nec pingue : a tenue dulceq; est . Tenuissimum
cameli est : mox eque : tũ asine crassissimum bubulum est : nullum lac coit frigore : seo serum
potius trahit . Igne nimirũ omne spissatur a crassescit . Nulli fere animalium lac fieri solet :
anteq̃ uterum ferat : nec dum ferunt utile omne est : seo primum nouissimumq; mutile . Nõ
pregnantibus aliquãdo : seo raro : coitus quibusdam efficit . Vt lactescant : etiam quibusdã
mulierbus natu maioribus siccu frequentiore : Lac proijt : a copia tanta : vt in fantẽ emu
nire potuerint . Nocent etiam capranum : que coitum non patiuntur : pastores montis ete
urtica perfricant uehementer : ut dolorem infligant : itaq; primum cruentum humorem eli
cũt : mox purulentum : postremo lac : non minus q̃ ex ijs que utere rem patiantur : ma
nibus magna ex parte : nec testis nec hominibus gignitur lac . Fieri tamen potest vt aliq;
bus interdum gignatur : nam a in lemno insula capr̃ : ex mammis : quas geminas iuxta
genitale gerit : tantum lactis emulgebatur : ut colostra inde conficerent : quoo idẽ etiam
proh masculc capri illius euenisse accepimus . Sed hec ostentis annumeranda potius ou
cum : nã a lemnio illi pecori domino cõsulenti : deus amplius ferementum peculij fuisse
rum respondet : Ouis post partum exiguum nonnullis exprimitur . Verumtamen per sucti
frequentiorẽ : uel multum prodisse aliquibus traditũ est : Lacti inest pinguedo : que etiam
cõcreto oleum propterea trahit : caprinum lac miscere cum ouillo siculi : a q̃busq; sit copia
caprini consueuerunt . Coit spissaturq; potissimum non modo quod plurimum habet caseum :
uerum etiã quoo squalidiorem : Lactis copia quibusdam maior : q̃ ad foetus alẽdos satis sit :
commodum ad cõficiendum reponendumq; caseum : precipue ouillum caprinumq; est :
mox bubulum : equinum ac asininum miscent : ad phrygium caseum conficiendum : bu
bulum fertilius caseo q̃ caprinum ẽ : Cum enim ex amphora lactis caprini formagines obo
le : unde uiginti cõficiantur : bubulum eadem mensura triginta facit : ut pastores confir
mant : quibusdam quantum satis ad foetum sit : tãti gignitur : nec ulla copia : aut ad repo
nẽdum commoditas sup̃ erat : ut quibus mamme plures q̃ bine : nulli enim in eo genere
ma exceptus : paulillo lacte abluitur : quod inijcitur : lactis copiam densat atq; col
ligat .

Coagulum lactis substantia est : quippe quoo in comm uentriculo : que adhuc lac
tent continentur : est ergo coagulum lac : quoo cum animalis tempore concoque
retur : Caseum trahent : habent coagulum omnia ruminantia : a inter cetera utrinq; lepus .
Quo uetustius coagulum est : eo prestãtius tale profluuio alui mederi precipue potest : at
q̃ etiam quoo leporis est . Sed laudatissimum hinnuli : plus minusue emulgeri discrimẽ .
aut pabuli : aut magnitudinis animalium efficit . Nam pusille buccule : quas phasia
na regio fert : singulae abunde beneficio pabuli mulgentur : a epirotice uacce pre sua p̃
cipua magnitudine : amphoras singulas singule implent lactis : mensuraeq; eius di
midium mammis duabus prestant : erectus qui mulget : aut paululum se inclinat : quo
niam leoẽdo ubera contingere nequeat . Ceteras etiã quadrupedes magnas terra eadem
pyrrus gignit excepto asino : seo pr̃ipue boues : a canes : pastui opus ẽ grandibus largio
re certum est . Boues igitur egregia magnitudine ibi fiũt atq; etiam oues pyrrhice : a pyr
rho rege ita cognoiate : pabuli genus aliud copiam lactis extinguit : ut medica herba :
a precipue ruminantibus . Aliud auget : vt cytisus : ut enuum . Deo cytisus dum floret in
commodus est : unit enim tantisper : atq; extinguit : enuum pregnantibus non prodest :
facit enim partum difficiliorem omnino : que in quadrupedum genere sunt coriora :
eadẽ vt ad possidonium meliora : ita ad lactis etiã copiã esse fecundiora : uicelicet oũ ali
mẽti copiã habeãt : planum est : nonnulla etiam flatuosa : pastu exhibita : copiã efficiũt

lactis : ut fabe largius date oubus : capris : bubus : faciũt enim ut ubera demittantur : Indoctum autem future copie lactis : cum ante partum ubera spectant deorsum . Eodem at ou lac omnibus : si non cocant : nec pastu carent copioso : seo oĩum maxime qua diuproum : oubus quippe quibus in ultra mẽsẽ octo spacio continuetur . Denique ruminantibus lac ꝛ copiosius : ꝛ caseo utilius emulgetur : boues circa toronam : paucis ante partum diebus : lacte carent : reliquo tempore habent perpetuo . Mulierum lac cõmodius lactentibus est : quoo liuorẽ trahit : qꝫ quoo cãdidũ é : ꝛ fusce salubrius habẽt qꝫ cãdidæ : est porro ad alendũ ualidius ĩ quo plus casei est : seo iſantibus salubrius : quoo minus casei contrahat .

Semen genitale omnia emittunt : que habẽt sanguinem . Quid ꝛ quemadmodũ cõferat hoc ad generationem suo loco dicetur : plurimum uero proportione corporis homo emittit : pilos habentium semen : lentum est : ceterorum nullam hẽt lẽtitiam . Album oĩum est : nec audiendus herodotus qui ethiopes genituram colore nigro promere scripserat : erit profecto semen hoc genitale : album : ꝛ crassum : si integrum est . Seo foris tenue totum recolitur : ꝛ nigrum : Humꝫ id gelu concrescat : immo admodum extenuatur : ꝛ aque : tum colorem : tum etiam substantiam trahit : calore autem coit · ꝛ crassescat : ꝛ quoo de uulua effluerent aliquandiu ĩ ea iam immoratum . Id crassius prodit . Hõmunꝫ etiam siccum cõtortumoꝫ . Delabitur in aqua quoo foecundũ é : atoꝫ subsidit : quoo antẽ infoecundũ é : diffundit atoꝫ exolescat : ſalsũ etiã est : quoo . Ctesias de genitura elephantorum scriptum reliquit.

Aristotelis liber de historia animalium quartus interprete theodoro .

De partibus animalium habentium sanguinem quas communes quasque propnas singula habẽt genera : atoꝫ etiam de iis quas similares dissimilaresqꝫ appellauimus : deniqꝫ de omnibus tam interioribus qꝫ exterioribus partibus dictum iam est . Hunc ordinem animalium que sanguine carent persequemur . Genera ĩ hoc ordine plura sunt : primum quæ mollia appellauimus : hoc est quæ sanguine carent : ꝛ foris carne molli obuecta : solidum intus : modo sanguinei generis continent : quale scypia est . Secundum que crustis tenuibus operiuntur : hoc est que partem solidam foris : mollem carnosamqꝫ intus continent : Durum illud eorum tegmen : non fragile : seo colli sile est : quale cancrorum genus ꝛ locustarum : Tertium quæ silicea testa cõclusa muniuntur : hoc est quibus pars carnea intus : solida foris : fragilis atoꝫ nuptilis : non collisilis : quale genus conchariũ : ꝛ ostrearum est . Quartum ĩsecta omnia : Quod quidem genꝰ multas ꝛ uarias complectitur species animalium : fiĩt porro insecta : que ut nomen ipsũ declarat : incisuras parte sui : uel supina : uel prona : uel etiam utraqꝫ habẽt : nec osseum quicqꝫ discretum : aut carneum : seo quiddam inter hec ipsa medium continent . Quippe quæ corpore panter intus foriſqꝫ : duro constent . Sunt alia impennata : ut culi : vt centipedæ : alia pennata : ut apes : uespæ . Scarabei : alia utroqꝫ modo : ut formicæ : est enim pars formicarum pennata : pars impennis : quoo idem uel in iſs : quas cicindelas uocant : licet contemplari : Partes eorum quæ mollia nominauimus : exteriores : pedes uulgari nomine : sunt brachia : ꝛ iis continuum caput : tum alueus : sunt sinus cõtinens interiora : quem pinnulæ ambiunt in orbem : caput eum nonnulli minus recte appellarunt . Euenit in mollibus sane omnibus : ut caput inter pedes ꝛ uentrem habeatur : Brachia ergo octona omnibus : binis acetabulorum ordinibus : ductu perpetuo õnibus : excepto genere uno polypodum . Sepiæ : lolligines : ꝛ lolligi : peculiares binas sortiuntur prominentes : longas acetabulo pte extima bino asperitatibus : quibus capiũt · ꝛ ad ora admouẽt cibos : iis ẽt quotiẽs tẽpestates urgẽt ad saxa aliqua adherẽtes se ueluti anchoris iactis stabiliunt : pinnulis autem quibus alueũ circũdari diximus : natãt : polypus ergo sinus brachijs : vt pedibus ac manibus utit : quippe qꝫ dorsum supra os positis ambit admouẽt . Postremo uero quod ꝛ acutius ꝛ solũ albicans est : ꝛ pte sui ex

trema bifurcatum : dorsoq; aduersum . Dorsum autem partem leuem appellant : a qua ace
tabulorum ordo incohatur . Hoc ultimo in q̄ brachio in coitu utitur : fistulam idem ãte
alueum positam supra brachia gerit caudam : qua mare transmittit : quantum suo admise
rit aluco quotiens aliquid ore capit : eamq; modo in dexteram partem trãsfert : modo in si
nistram : hac eadem fistula suum quoq; atramentum fundere assolet . Natat obliquus : pr
ores in eam porrigens partem : quod capitis nomine appellatum est . Atq; ita efficitur : ut
cum natat prospiciat in aduersum . Nam oculi supra sunt constituti : a quos habeat ex aduer
so : caput illud polypis q̄ diu uiuunt preduru̇m : a quasi inflatum est . Tãgunt ac tenẽt
brachijs supinis : membranamq; interiectam totam extẽdunt in harenam : tamen elap
sis facultas apprehendendi retinendiq; nulla est . Differunt polypi a ceteris que modo enu
merauimus mollibus : eo q̄ alueus polyporum parvus : a crura prelonga : Ceteris e diuerso .
alueus amplus : crura breuia : ita ut potestas nulla sit ingrediendi : Ipsa autem inter se
discrepant : quatenus lolligo longior : sepia latior est : lolligine uero longe grandior : q̄ lol
ligo nominatur . Quippe q̄ uel in cubita quinq; excrescat : Sepias quoq; aliquas ibina au
gere cubita notum est : Brachia etiam polyporum tãtunde atq; etiam plus magnitudinis ca
piunt : Sed lolligonum genus pusillum admodum est : a facie quoq; a lolligine differẽs : ps
eum lolligine que erit in acutum latior est . Pinnule etiam circundantes illi totum ẽ lolligo
alueum ambiunt . Cũ in lolligine partem aliquam relinquant : pelagius tamen lolligo nõ
alio modo quam lolligo constat . Caput omnibus inter crura que et brachia a barbe a
cirri appellant . Eius ps oris habitus est : ẽ quo dentes duo : supra quos oculi totide grã
diusculi quibus discrimen exigua quedam prestat cartilago cõtinens cerebellũ . Inest etiam
in ore caro quedam exigua : qua vice ligule utunt lingua enim mullis hoc in genere data ẽ .
Alueus a capite amplioris capacitatis propensus : cuius caro fistilis est : uenum nõ p di
rectum sed in orbem : cuteq; omnibus intecta est . Os gula excipit : angusta : a longa q̄
gutture sequitur ampliusculũ neq; absimile anubus cui iũgitur uenter : tanq̄ omasum :
facie clauiculae buccinarum : Intestinum ab eo tenue partem reptens superiorem ad os
fertur : quod latius q̄ gula est : uiscera mollium mullis : sed habent q̄ mutem appellant .
Atrumq; illum humorem cui nomen atramentum : quod plurimum in sepia ẽ : effundũt
suum io atramentum omnia metu perculsa : sed precipue sepia : mutis ergo sub ore est : a
gula per eam tendit . At uero atramentum infra continetur qua intestinum petere incipit
superiora : foramenq; suum eadem obuolutum habet membrana qua intestinum : atq;
idem meatus emittendi atramenti excrementiq; est . Capillamenta etiam quedam ẽ cor
pore omnium habentur . Sepie : lolligini : a lollio : ptes dure ac solide intus per dorsum :
a corporis prona continent : quas non eodem appellant nomine . Sed quod insertum sepijs
est : Sepium uocant : quod lolligenibus : id gladiolum . Differunt enim quod sepium :
robustum : latumq; est : iter spinã a os mediam pre se ferẽs naturam : fungosam intra
se complectẽs a friabilem corpulẽtiam . Gladiolus arctior a cartilaginosior est : forma eti
am discrepat : uidelicet pro alueonum modo : quibus ipse insertus continetur : Polypis
nihil solidum intus : sed caput cartilagine prope constat : que senescentibus maiorem i
modum indurescit : differunt fœminae a maribus qua in mare meatus ille subditus qu
lae acerebello in ima alui pertendit : loq; ipsum ad quod fertur speciem mammae imitatur .
In fœmina duplex idem illud : supraq; habetur utroq; : tamen in senu corpuscula quedam
parti eiusmodi subiũcta spectantur : Ouum polypi unum incomptum foris a granor : intus
humorem cãdicantem concolorem totum atq; aequabilem continens . Tanta est eius ou
ubertas : vt uas impleat amplius capite polypi ipsius . Sepie alueus bipartitus ẽ . Qua
candicantia grandium similia complectens permulta sed quisnam situs singularum quas
enumerauimus : primum sit : ex descriptione dissectionum contemplare . Cum uero mares
in hoc genere a fœminis differunt : tum uel maxime sepie id probant . Anas enim prona
sui corpons : nigriora supinis potius : partesq; omnes asperiores habet q̄ fœmina : a
lineis inter uenientibus uarias : caudam etiam acutiorem : sed polyporum genera plu

ra sūt : est enim quod ꝙ conspectius ꝙ maximum ē. Cuius terrem maiores q̄ pelagij sunt : ꝙ quod corpore exiguo nanoqs est : cibo ineptum : ꝙ quod helleonam nocāt : crurum plurita te diuersum : ꝙ quod unum ex mollium numero simplicem aceta bulorum ordinem agat. Cetera nanqs omnia duplici caliculantur. Ad hec quod alij bolitenam : alij ossolē appel lant : duo item uisuntur genera conchis inoita : quorum alterum nautam aliqui nocāt. alterum pompilium sine ouū polypi : testa ijs ut pectunculis concaua simplex : tamen nec ita exstinata : ut ei inhereant : sepius hi iuxta terram pascuntur : unde euenit ut fluctibus iactati in arenam eliciantur : ꝙ testa dilapsa nudi capiantur : aut in terra anima exticiāt. Constāt exiguo corpore : facie similes bolitenis. Est etiā qui cochlearum more siliceo teg mine ita mūniatur : ut numq̄ egredi soleat : suaqs interdum brachia ereat. Sed de generi bus molliū satis dictum iam est :

Arusta autem itectonum genus primum : locusta cui proximum genus alterum ē: quem gammarum uocant. Differt ijs a locusta : brachijs : que denticulatis fora minibus protendit atqs etiam quibusdam alijs discriminibus : quāq̄ non multis. Tertium genus squilla est. Quartum cācer : quorum iam plura habentur genera : squillarum eti genera cōtinent. Gibbe : crangines : ꝙ parue : que maiores nūq̄ effici possūt. Cācrorum est genus multiplex ē : nec facile enumerandum. Maximum quas. Maias appellant. Se cundum pagurum : ꝙ quos hermacleoticos nocāt : Tertiū fluuiales : ceteri minutiores ꝙ nul lis pene nominibus ānotati. Genus cancrorum littorale phoenice fert : tante uelocita tis : ut uix consequi sit : unde hippeas hoc est equitis illos appellarunt : ijs nihil fere ipus propter copiā pabuli : genus item aliud est : quod magnitudine cancrum nō excedat : facie gammaris simile : sed ijs omnibus : ut ante dixi pars dura : ꝙ testacea : fortis pro cute est : mollis ꝙ carnea iter supina corporis planiora : ꝙ tabellatiora sūt : quibus ꝙ ova exponunt cum pariunt. pedes locustis utroqs ex latere quini : ultimis annumeratis q̄ in forcipem exeunt arriculatū. Cancris etiam omnes ami : cum forcipibus sunt. Squillay genera quas gibbas uocamus : quini utrinqs : situ quo ceteris quorum prorumi capiti acutiores : ꝙ quini utrinqs : alij uentri subiuncti quorum extrema latiuscula sunt : tabelle ijs nulle parte supina : prona similis locustarum est : cācris e diuerso. Quippe quibus pri mi utriqs quaterni : tum terni alij : ordinem eorum mō explentes : reliqua tota pars cor poris pedibus caret : flectūtur omnium crura in obliquum : sicut ꝙ insectorum : brachia forcipata quibus sūt : introrsum se flectunt : locustis ꝙ cauda est : ꝙ pinne quine assunt : Squillis etiam : Gibbis : cauda : ꝙ pinne quaterne. Crangonis quoqs lateri caude utriqs pinne adnexe sunt : quarum pinnarum media utroqs in genere spinulis horrent. Rerum in crāgine flatione : i gibbis acutior sunt. Cācris ecchinis taceis solis cauda deest : ꝙ cor pus rotundum est : cū locustis squillisqs longum sit. Differt mas locusta a femina : q̄ fe mine primus pes duplex : mari simplex : pinne etiā parti supine adnexe : femine maio res : ꝙ que collo proxime sunt minores habentur : Nam omnes eque minores : nec usq̄ per diminutionem dissimiles. Ad hec mari in nouissimis cruribus : uelut calcaria ma iuscula prominēt acuta : que femina parua habet : ꝙ lenora : utriqs tamen cornua ante oculos bina : longa ꝙ aspera : quibus alia minuta ꝙ lenora cornicula subiacent : ocuti ijs omnibus dum : ꝙ apti tum intro : tum foras : tum etiā in obliquum mouen : quales et iam sūt parti plumme cancrorū imo uero mobiliores. Sāmaro color quod ex toto dirui ni tet : nigriqs maculis dispersis cluuiat : pedes iferiores ad grandes usqs dispositi octo : tum grādes ipi lōge maiores : extremaqs pte latiores : q̄ locuste habentur : sed non specie eadem derter cui sūum extremum latum ꝙ oblongum : ꝙ tenue habet : sinister crassium : ꝙ rotun dum. Dexteriqs tamen scissus in extremo : pēnis : ut maxilla tam infra q̄ supra dentatus ē. Dexū dexter pusillos serratosqs dentes continet omnes : leuus primos serratos intimos uelut maxillares scilicet parte inferiore quatuor : ꝙ continuos : superiore tres non conti nuos. Dexteriqs tamen partem mouet superiorem : ad iferiorem qs attrigit. Dexus item uteri qs situ inferiore tanq̄ natī ad capiendum premendumqs. Duo supra eos grandes habent.

alij birtuſculi : paulo ab ore inferiores : mox branchie os circundãt : non ſine birſutia frequentes : quas aſſidue mouet aſſlectit atq; in os adducit duos illos birtuſculos pres : ſuraili etiam gracites gerunt a pedibus : qui on proxim habentur . Dentes huic quoq; duo : ut locuſtae : ſupra quos cornua breuiora tenuioraq; q̃ locuſte . Quatuor item alia habẽt cornua : ſpecie quidem duobus illis ſimilia : ſed tenuiora ⁊ breuiora : ſuper hec ocu li cõſtituti ſũt parui ⁊ craſſiuſculi : non ut locuſte maiuſculi : frons quaſi quedã acuta ⁊ aſpera ſupra oculos extat latior q̃ locuſte . Demoq; facies acutior ⁊ pectus latius q̃ locuſte . Totumq; corpus mollius : ⁊ carnoſius : pedum autem octo numero pars ſeſſa in extre mo bifurcatur . Pars deſunt ſomnia : quatuor enim bifurces ſunt : reliqui quatuor ſimpli ces ex toto pertendunt . Quod autem collum appellant : quinq; partium foris eſt : ⁊ ſertũ latius illuo : ſitum loco nouiſſimo habetur tabellis cõtinuatũ quinq; : interiora uero in q̃ bus femine prius panũt : q̃ ſertũ edant : birtuſcula quedam quatuor continentur : q̃ bus ſingulis ſpine ſingule breues arrecteq; eminẽt ad exteriora : pectus corpusq; totum leue eſt : non more locuſtarum aculeatũ ⁊ aſperum . Dentum in pedibus magnis aculeos par tis exteriorꝭ maiores eſſe manifeſtum eſt . Feminam hoc in genere nullum diſcrimen a mari diſtinguit . Nam ⁊ maris ⁊ feminae forceps alteruter grandior more incerto eſt : pa rem uero utrumq; uenter numq̃ habere uiſus ẽ : mare omnia eius generis ore excipiunt . Sed caueã parte oris erigia adducta reſpuit : locuſte ſuas ad brachias trãſmittũt : qua ipſe plures q̃ cetera habent . Cõis enim omnibus branchiarum onerus eſt . Dentes ũiq; bini : locuſtis enim duo primores : ⁊ in ore carũcula quedam conſtituta : pro lingua ẽ . Tum uenter : os protinus excipit : preterq; locuſtis . Iis enim gula ante uentrem erigia : mox a uentre inteſtinum : quod locuſtis ⁊ ſquillis : ⁊ cãmaris recte in caudã tẽdit : qua excrementa emittunt : ⁊ oua panũt . Cancris autem qua applicatũ illud operculum geni tur : medio applicaminis ipſius : uerum iis quoq; parte exteriore : qua oua pariunt & ſimit . Feminis item huius generis locus ouis deputatus : iuxta inteſtinum omnibus eſt . Et q̃ mutẽ ſiue papauer appellarunt : amplius partiuſue habent hec oſa genera . Diſcrimina propria contemplari in ſingulis congruum eſt : locuſtis igitur ut modo dix i dentes bini maſculi : ⁊ uenter quo humor ſimilis muti continetur carũcula etiã iter dentes lingue repreſentans effigiem : ⁊ gula ab ore breuis : q̃ uenter membraneus excipit . Cuius oſtio tres denticuli inerunt duo aduerſi : reliquus infra : inteſtinũ uero a uẽtris la tere ſimpler pari craſſamento ad excrementi uſq; oſtium fertur . Hec locuſte omnes ⁊ cã cri ſortiunt : ſed locuſtis meatus quoq; a pectore pẽdens ad excremẽti exitum ptinet : qui foe minis pro uulua eſt : manibus genitalis ſeminis receptaculum ſufficit : meatus hic iuxta cauum camis cõtinetur : ita ut media caro iteriaceat : inteſtinum enim dexterum pungit . meatus uero cauo applicetur . Hec ſecus q̃ in quadrupedũ genere hec habẽtur . Nulla ma ris meatũ ac femine dna diſtinguit . Quippe cũ uteroq; tenuis ſit ⁊ albidus : ⁊ humore in tra ſe cõtinens pallẽte . Dexteroq; etiam ex pectore pendet . Squillas etiam ouum clauiculaſ q; ſimilem in modum habere certum eſt : manibus ſane pre feminis propria in pectoris carne : bina quedam candicantia cõſtant : diſcreta a ceteris partibus colore formaq; pro muſcoi ſepiarũ proxima . Dextrum hec torta in uertiginem more buccinarũ papaueris . quorũ origo ab acetabulis que ſubdita pedibus nouiſſimis ordinat . Caro in iis quo q; ẽ colore ſanguinis tactu lẽto : nec ſimili camis : ab hoc pectoris anfractus altẽ ſtrue buc cinea : craſſitudine tunice : ſeſe porrigit : ſub quo ouo quedã arene cõpoſitioni ſimilia : femini Genitali accommodata : inteſtino adnectuntur . Dec in mare : femina autem ouum rubi dũ parit : mẽbranaq; obuolutũ pretenui : uentri lateriq; utriq; inteſtini annexũ : atq; ad camẽ uſq; adherens : pres has habẽt interiores atq; exteriores .

Eo cum animalia queq; ſanguinea : pres tum iteriores tum etiã exteriores : ſu is qualeq; appellatas nominibus habeãt : genus quoq; ſanguine caret plu bus uacat : Jam enim uiſcera que cuiq; ſanguineo inſunt omnia : nullum exan que quod habeat nouimus : ſed communes genera utriq; : partes gula : uenter inteſtinum .

Cæcus autem forcipes : præloꝫ hẽt : ⁊ iꝫ quales essent : dictum iam est : omnibus uero magna ex parte grandior ac ualidior forceps dexter qꝫ leuus est. Quietiã de oculis dixim⁹. Visum parti pluñme esse in obliquũ : Alueus uero totius corporis indiscretus est : nec enim caput distinctum : nec aliud quicqꝫ : oculi non eodem situ omnibus positi : seo alii s elatere supra continuo : sub prono amplo distantes discrimine : alijs in medio breui discrimine : ut heracleoticis : ut majjs : os oculis subditum : in quo dentes duo : ut locustis : uerum non rotundi : seo longi : tegmina dentes operiunt duo : iter que talia intenacent quedam : qualia locustarum dentibus adnecti exposui. Humorẽ igitur ore accipit : tegminibus illis depellendo : emittitqꝫ meatu oris superiore adductis meatibus : qua iter fluxit : Duplex ille meatus sub oculis est. Quotiens ergo aqꝫ accepere : utroqꝫ tegumento os obturat : atqꝫ ita respuit humorem. Gula post dentes breuis admodum est : ita ut primus uẽter os excipere uideatur. Denter bisulcus gule subiungitur : cuius ex medio intestinum simplex ⁊ tenue procedit : quod sub applicato exteriore operculo desinit : ut dictum ẽ : humor intus in alueo : pallidus ⁊ minuta quedam oblõga albida continent. Fuscã etiam alia maculis dispsis. Differt a fœmĩa mas : magnitudĩe : crassitudĩe : ⁊ opculo : idẽ. aptius i fœmĩa ẽ : ⁊ distãtius : ⁊ hirsutius : ⁊ opacius : quale ẽt fœie locustarũ sortiũt. partes crusta intecti generis : ita se habẽt.

Quæ uero testa operiuntur animalia ut umbilici cochlee purpure : ⁊ omnia que ostrea aut cõche nomine appellamus : atqꝫ etiam echinorum genus : carnem q cunqꝫ habẽt similiter atqꝫ crustata habent. Quippe quae intus eam contineant : testaqꝫ fortis claudant : nec intra se ouum habrant quicqꝫ. Sed ipsa inter sese numerosa discrepãt differentia : tũ teste : tum carnis intentionis ratione : alijs enim i eo genere nulla est caro : ut echinis : alijs est seo penitus inclusa : nec ulla ex pte conspecta : excepto capite : ut terrestrium limacibus : ⁊ ijs que cocalia quidam appellarũt : ⁊ aquatilium purpuris : buccinis : cochleis : ⁊ reliquis omnibus turbinatis. Cætera aut duplici constant ualuula : aut simplici : ut genus alterum biualue : alterum uniualue possit nuncupari : biualue appello : quod gemĩa testa continetur : uniualue quod testa singulari claudit⁹ : Sunt item quibus altera pars superficiei detecta : carnem ostendat : ut patelle : biualuis generis : pars clusilis est : ut pectunculi : ⁊ mitili : eiusmodi nanqꝫ omnia parte : altera ligata : altera soluta cõstant : ut ⁊ concludi possunt : ⁊ aperiri. Alia binis quidem cõclusilibus ualuulis sunt : uerum utroqꝫ latera connexa : ut ũgues siue digiti. Non desunt que testa tota occulentur : ut nulla ex parte carnem detectam habeant : ut q ũtibula siue tubera ⁊ callos appellamus. Ipsarum etiam testarũ magna uarietas : nam alie leues ut ũgues mitili : ⁊ conchanum : quas aliqui. Galadas appellãt : alie scabre : ut ostree : pinne : ⁊ cõche nõnulle ⁊ buccina : quedã ẽt pectinati similes : ut pectunculi : ⁊ cõchanum nonnulle : crassitudine quoqꝫ differunt : ⁊ tenuitate : tum totius : tũ partis : uelut labrorũ. Alijs : n : labra tenuia : ut mitilus alijs crassa : vt ostreis. Item alia se mouẽt : ut pectines : quos ẽt uolare nõnulli aiũt. Nã ⁊ de fenamẽto quo capiunt : sepe exiliũt alia ita natura imobili sunt : ut nũqꝫ sede in qua herẽt : spõte ipa mutare ualeãt : ut pina : oẽ sane turbinatum genus mouet : ⁊ serpit : platella etiã saxis absolui i pastũqꝫ ferri solita est. Cõe aũt ⁊ ijs que adhuc enumerauj : ⁊ ceteris testacei generis : vt testa intus equalis leuisqꝫ hẽat caro biualuis ⁊ uniualuis generis ita teste adheret : ut nisi p ui nequeat detrahi. At turbinati laxior cõtinetur : ⁊ absõlutior : cui generi peculiare est : ut teste postrema a capite intorqueant. Operculũ etiam eadem iam inde ab ortu nature omnia gerunt. Adduenẽt item eadem omnia pte dextra : nõ ad uertiginẽ siue clauiculam : sed i aduersum : ptẽ exteriores eius generis differentijs his uariant. Interiorũ natura similis quodãmodo in omnibus ẽ : maximeqꝫ i turbinatis differunt enim inter se magnitudine excessusqꝫ affectu. Nec uero multũ uniualue ac biualue : genus cõclusile sibi dissidẽt. Quippe que parum differẽtie inter se afferant : quãqꝫ lõge ab immobilibus discrepẽt : quod latius postea patebit. Natura ergo turbinatorũ similis constat : nec nisi magnitudine uariat ut modo

dixi : aliis enim partes maiores : atq; cuticĕtiores : aliis minores obscuriores q; sunt .
Ad hec discrimen illud duricie mollicie ceteraq; generis eiusdem affectiõum . Caro : n; p
ma ī ore teste : q̄ in omnia torosiusculam habent : aliis magis talis est : aliis minus . Ca
put eius medio partis prominulum ūgit̄ : ⁊ cornicula duo : que pro magnitudine animā
tis plus minus capiunt incremēti : Frēmunt caput more omnia eodem : idēq; per motū retra
hūt intro : nōnullis etiā os ⁊ dētes acuti : breues ⁊ tenues : ut cochleis . Promuscidas item
gerūt modo muscarum : quod quidem mēbrū ligue effigiē pre se fert . Habent hoc idem ⁊ pur
pure ⁊ buccina : firmū : ⁊ torosum : quo similiter ut asili atq; tabani quadruprodū tergora
penetrant : immo longe ualidius : testas enim escarū possunt perforare : uēter os protinus
excipit : similis in umbilicis guttur anuū : habentq; pte inferiore duo quedā albida toro
sa : mammis similia : cuiusmodi carūculas : uel in sepijs esse aduertimus : seo hec torosiora :
gula a uētre duplex lōga porrigit se : usq; ad papauer : quod postremum fundo commissum
est . Hec ergo ut ī purpuris ⁊ buccinis conspicua ī clauicula teste continentur . Quod au
tem gule subiungit̄ : intestinum est : gule ipsi continuū : simplexq; ex toto : usq; ad exitum :
cuius initium circa anfractum papaueris est qua ⁊ laxius heret . quod enim papauer appel
lamus : quasi materia uacans atq; excremētitia magna sui pte ī omnibus testaceis gt
neribus inest . Hinc sursum uersus replicans : camīs reptit sedem : finitq; ad caput :
Vnde ejicitur excrementum : pariter in omnibus turbinatis generibus tam aquaticis q̄
terr estribus . Membrana in grandiusculis umbilicis a uentre gulae attexitur continua :
per q̄ meatus prolixior albicās colore similis : supiorib; illis mammillantibus car
niculis tendit . Habet etiam scissuras : quales in ouo locustarum habent̄ : uerū hoc albidū :
illud rubidum est . Nullus exitus huic : nullum foramen postremum patet : seo prete
nui membrana calo productus anguisto continetur . Tendunt ab intestino ad imum
nigrantia quedā aspera atq; continua : qualia uel in testudine uisuntur : seo minus ni
gra . Ceteri quoq; umbilici hec habent eadem : seo quo minores : eo minutiora . Omnialue
autem ⁊ bivalue genus : partim ijs simile est : partim diuersum : caput enim ⁊ cornicu
la : ⁊ os optinent : atq; etiam quod lingue spēm gerat : uerum hec in minutionibus sen
sum pre sua exiguitate effugiunt . Nonnulla etiam ī examinatis : aut nō monētibus per
spi nequeunt . Papauer illud quod etiam mutem appellamus : omnia habent : seo
non loco eodem : nec par : nec ex equo manifestum . Seo patelle in imo : bivalua uero
ad partem qua mutuo testarum complexu continentur . Capillamentis etiam illis : :
hec omnia circumdantur : ⁊ quod ouum appellant : tēpore quo gigni solet : ambitu
alterius lateris ore continetur : uidelicet ijs quibus datum id a natura est : sicut etiam al
bugo umbilicis . Id enim illis iunctum simile stelligimus . Seo eiusmodi ptes ut dixi : cū
conspicue in magnis habeantur : in paruis tamen aut nullo pacto : aut uix sentiuntur .
Quā obrem in magnis pectunculis precipue patēt . Quod genus id est : cui altera ualuu
lārū latior uelut tegmen superposita est . Ostium excrementi ceteris a latere est : foramen
enim quo egerant : omnia habent : quippe cum papauer illud ut dictum iam est : excre
menticium quidam omnia : membrana cōtentum : sortiantur . At illi quod ouum appel
lant : foramen nullo in genere tributum uidemus . Seo cum ipsi intumescit : nec eadē
qua intestinum parte continetur : seo aretera : cum intestinum habeat sinistram . Ceteris ex
imia teste excernit̄ : qua foramen habet̄ . Inter etiā post os ēt in hoc eodem patelle genere cō
stat . Atq; ēt ouis illa similia . Seo quis torū cuiq; situs sit diligentius ex dissectiombꝰ
pertendum est . Quē nūt cācellū appellāt : cōmunis fere totius crustatorū ⁊ testatorū
generi ē . Quippe qui spē locustis similis spretet̄ nasciq; scorsū p se solitus sit : Deni q̄ te
stā deinde petit : q̄ ingressus uitā traducat . Hinc similis testa contectis animalibus est .
Quapp ijs in anapitu ēt genusq; sibi nēdicare utrunq; uidet̄ : forma tamen quod sim
plicius dixerim similis araneis est : nisi q̄ parte corporis a pectori suboritam ampliorē : q̄
aranei hēat : cornicula duo rufa tenuia gerit : q̄bus oculi totidem subiacēt : qui nūq̄ ī tro

recedãt : ut cãcrorũ : sed semper eminẽtes appareãt : os sub ijs est : quod uelut capillamentis qbusdã plurimis circundat : ijs pedes subiuncti duo bifurces : qbus cibũ ori admouetur. Sini item utrinq; adhærent lateri : a tertius paruus : thoracis pars ifenior mollis tota ẽ : diuisq; sinu palliorũ intus cernit. Deatus ab ore ad uentrem pergit : foramen excrementi pspici nullum potest pedes ac thorax omniũ pre se ferunt : sed minus q̃ cãcri. Deru nullo testis adhæret : purpurarum modo a buccinorum : sed absolutus liberq; nagat : oblõgior est q̃ turbine subit q̃ qui nerite quem naticẽ interpretamur : genus enim diuersũ est : quod in natice cegit : cetera q̃dem non absimilem : sed dextrum bifurcula tum pedẽ parũ habens : cũ leuum grãdiusculum habeat. Et in gradi eodẽ ipso grandiore potissimum solet : talep fecto genus uel intra cõchas quarũ adhesio similis ceteris ẽ : reperit : quod a squillã paruã appellãt. Na ter testa leui ampla a rotũda : forma buccinis proxima ẽ : papauere tamen nõ nigro ut illa : sed rubro. Texte aduersum : corpus medium eius firmiter est : pascuntur hec mari tranquillo : absoluta saxis. At quoties fluctus urgent : cãcelli hospites illi sese in saxa recipiũt : atq; latibulis tutant : natices saxis adhærescũt more patellarum : a muricũ ac ceterorũ generis eiusdem : nec nisi tegmine dimoto adhærẽt quod uelut operculũ sibi possident. Solum : n: quẽ binalueis pars utraq; administrat : eundẽ altera exhibet turbinatis. Caro intus qua oris habitus. Doous hic idem muricibus purpuris : atq; omnibus generis eiusdem. Quibus uero sinister pes grandior est : u nũq; cum turbinatis hospitant. Sed cum naticibus tãtum ineũt societãte : ut dictum est. Sunt inter cochleas q̃ intra se testiolas habeant similes. Gãmaris pusillis : qui uel ĩ flumine gignunt. Sed ea differẽtia : ut premollẽ intra suã testã caniculã hãant. Forma quales nã sint ex dissectõmibus cõtẽplare.

Echinis caro negata est : idq; ipsum habent peculiare : ut nullã intus carnem cõtineãt. Digra quedam in omnibus uice carnis spectamus : genera echinorum plurima : primum quod cibo idoneũ est in quo : q̃ oua appellant magna esculentaq; constituunt : pariter in maiore corpore a minori. Nam nouelli adhuc paruiq; planiusculi illis cõstant. Secundũ ac tertiũ spatagi a brissi q̃ genera pelagia sũt : rariq; inuẽtu ad hec q̃ echinometra appellat : quasi matrẽ aut matricẽ dicens echinorum. Que quidẽ omnes magnitudine excedit : genus item aliud ẽ minutũ : spinis longis predulcisq; gignit in alto gurgite solitũ : quo nõnulli ad destillationes urine medicamento utunt. Circa toronẽ echinii nascunt. Candidi a testa : a spina : a ouo. Augeri forma pouctiore q̃ ceteri soliti. Spina ijs pua : nec nigra : sed mollior : nigra autem illa ori applicata : plura a ad foramen exterius cœũtia hẽnt : sed diuũcta inter sese. Quibus quasi itemẽtu liminũ discriminant : mouẽt agilius a frequẽtius qui sunt cibo idonei : cuius rei argumentum : q̃ semp aliquid alge suis spinis implerũ gerant. Sunt ergo omnibus oua : Sed nõnullis exigua : nec cibo apta. Euenit autem : ut quod caput appellant : a os : uersum in terram sit : quod uero ad excremẽti exitum deputatũ est : id supra habeatur. Quod idem omnibus turbinatis patellisq; euenit. Pastus enim de imis petatur : necesse est. Vnde fit vt os inuersum ad pastum sit : excrementum uero superius parte prona teste contineat. Cẽtes quidẽ echinis omnibus sunt : cani intrinsecus : inter quos caniculam quedam interiacens lingue officio fungitur : mox iungit gula. Deinde uenter in partes quinq; distinctus : plenus excrementi. Cuius meatus omnes in exitu excrementi eunt : qua testa forata ẽ : uentri aũt subiecta sunt q̃ oua appellant mẽbrana obducta : diuersa eodẽ in omnibus impari quinario numero. Quo num quod significat parti creditum est superiori : ex ẽntiũ origine pendens amarũ : nec edulentũ : quale in multis inesse aduertimus : aut certe eius proportionale. Nam a ĩ testudine : a ĩ rubeta : a in rana atq; etiã in turbinato genere a in molli : sed colore diuerso a aut oĩno ingustabili aut magis abusu cibario alieno. Corpus echinis priore atq; nouissima pte spissiũ a cõtinens : cetera uero non continuum : sed simile lateme : cui nõ obducta mẽbrana est. Spinis suis echini utunt̃ pedibus ac proris : Iis enim nutibundi mouẽt sedẽq; permutant.

q ... aũt deambula ...

Que aũt uertibula siue callos spāli noīe a tegminis qualitate appellamus: na turā īter hec genera peculiarē sortiri notū est: ns: n: solis corpus totū tegu mento includit: cuius duricies inter testā: ā coriū est. Quāobrē modo p̄ duri bubuli ter goris secat. Adheret ergo io genus sua testa: duoq; sepolita iter se foramina exigua ad modū habet: ā visū vix patientia q̄bus humorē accipit ā reddit. Excrementum: n: nullum i eo spectat: quale in ceteris ostreis uel echineum: uel quod appellant papauer continetur. Dissectis primū mēbrana nemosa crusta ambiēte obtēta ostendit qua vertibuli caro ip sa continet nulli e ceteris similis i omnibus: tamen sui generis eadē. Adheret hec utroq; ex latere mēbrane circūdati ā corio: ā qua adheret arctius i ptē utraq; est: videlicet qua tenoit ad meatus ductos foras per crustā q̄bus reddit ā accipit cibus ā humor: quasi alterū sit os: alterū osculū excremētis delegatū: nec modus idem. Sed alterū crassius: al terū tenuius est. Eaq; intus utrinq; exiguo quodā interuenīēte: continuo humorq; in altero cauo consistere solitus est: pars uero alia que uel instrumētalis: uel sēsualis sit: nulla oīo percipit: neq; excremēticiū quicq̄ vt dictū iam est: quo in ceteris more cōtinet. Color uertibulis aut pallidus aut rubidus est. Ortica ēt sui generis cernit: quippe q̄ ā adhereat saxis: more nōnullorū intectorū testa: ā interdū saxis abiūcta nagat. Nulla huic testa seo corpus omni ex pte camē prefert. Dētit ā manū admotā corripit: ad herescitq; pīce ac polypus suis brachijs ita vt caro stumescat. Os medio in corpore cōtinet: ā de saxo quasi de testa minut: ā pīnatātes pisciculos excipit retinetq;: sicut ma nu admota hoīs agi dictū est: denoratq; in hūc modū quecūq; nata ē esculēta. Absol uit ēt saxis genus quod dā urtice: ut modo dixi: notatū est. Quod ā echinos ā pectun culos in quos offendent: corrodit. Excrementum nulla in urtica esse uidet: sed hac re si milis stirpibus ē. Duplex genus percipit Verticanū: alterū corpore paruo: quod cibo apti⁹ est. Alterū maiusculo duroq;: quale circa euboie chalcidē gigni scimus: sunt omnes hy bernis mensibus carne cōstante atq; rigidiuscula. Quāobrē per id tēpus capiūt: ciboq; idonee sūt. At estate rarescūt: ā resoluūtur: premadēt enim ā marcent: ut si tetigeris facile discerpant atq; dispereant. Demiq; nulla tātisp euelli ītegra pōt: ac estus īpatiētia sarcina subire iterius solent: ptes iā exposui molliū ā uel crusta uel testa intectorum: tā exteriore q̄ interiore.

Nunc de insectis pari rōne tractandū est: cōtinet genus uel spēs plures: quarū nōnullis q̄ suis cognatis: nomē nullū cōmune ē inditū: ut api: crabroni: uespe: ceteriq; generis eiusdē. Item quibus penne uagina inclusē continentur: ut: Gallenice: fullonī: pilulario: ā reliquis generis eiusdē: omnium ergo partes cōmunes tres illas ha bere cōstat. Caput alium: ā quod inter hec situm ē: quale in ceteris pectus: dorsumq; habetur unū id: quod interiacet magna ex parte est. Que tamē sunt longa ā multipeda: ijs fere totidē sunt que interiacent: quot iciture in secta: diuulsa etiā uiuere possūt osa: ex ceptis ijs que uel admodum frigeāt: uel pr̄ sua exiguitate q̄ primū refrigerentur. Nam uespis quoq; diuulsis: non deest uiuacitas. Diuidit ergo cum pectore: tū caput: tū ēt al uus. At sine eo caput aliquātum uiuere non potest: diutius ea uiuunt diuulsa: quibus cor pus longū pedesq; multi ā pars que abscisa est: in utrunq; se mouet extremū: nam ā ca put uersus īgredit: ā i caudam ut in ijs quas uocāt centipedas moueri uidemus: oculi in omnibus patent. Sed nulla ex ceteris partibus sensuris manifesta ē: preterq̄ lingua i nonnullis que uel testa intectis omnibus data ē: qua ā gustāt ā cibū attrahunt: hec ali is mollis infirmaq; est. Aliis dura ā ualida: ut purpuris: tabanis: asilis: atq; aliis plu rimis. Oīa: n: quibus nō in aluo aculeus ē: linguam eiusmōi ueluti arma gerūt: nec de cuore mouēt: ā culices eorem acrius pungūt. Habent aculeos itē pleraq; insectorū uel i tus cōditos: vt apes: ā uespe: uel extra pminentes: ut Scorpio: Qui ēt unus iter insecta longo spiculo armat: is brachia quinq; bisulcis dentata forcipibus hēt: atq; ēt hesti ola que libris similis scorpioni creat: que aūt in eo genere Volucrum sortiunt naturā:

ijs preter cetera mẽbra penne adnexe : ut apibus : nullis hinc : q̃bus i aluo aculeus . Ité ex uolucribus ipsis : alia pẽnas crusta supueniente : quasi uagina inclusas genũt : ut scarabei : alia detectas habẽt : ut apes : nullis uolatus regit gubernaculo caude : a penna ipsa nullo caule cõstat : nulla scissura discernit : adhec ãtẽne nõnullis ãte oculos pretẽditur : ut papilioni a fulloni . Que uero ex ijs saliũt : hec uel crura posteriora habẽt lõgiora : uel gubernaculis quibusdã saltui accommodatis fulciuntur : retro curuatis : ut crura q̃ dupedum : omnibus ptes corporis prone differũt a supinis : sicut uel i ceteris aãntibus ẽ. Quod autem pro carne in ijs habetur : id nec testã imitatur : neq; quod in testaceis genus carnis continetur . Sed mediã quandã inter hec refert naturã . Quãobrẽ ijs nõ spina : nõ os : nõ aliq̃d sepio simile : nõ testã ambientẽ natura dedit . Ipsum enim corpus sua duritia tueri põt a seruare : nec est q̃ aliũde munimẽ desideret . Cute oĩa circundant : sed admodum tenui partes insectorũ exteriores has esse : atq; in hũc modũ se habere constat : intra sinũ ab ore in testinũ plumbus directũ ac simplex usq; ad exitũ fertur : paucis id ẽ replicatũ . Piscus nullũ in ijs : nullũ pingue sicut neq; in ceteris que sanguine carent . Ventrẽ ẽt nõnulla habere aduertimus : a quo reliquũ intestinũ uel simplex uel replicatum pficiscit : ut locustas : cicada inter hec a oĩno i aĩalũ genere una ore caret : prolixum quidam cõpactũ in diuisiũq; genit simile : ei quod lingue speciẽ refert in ijs quibus aculeus in ore eoq; ipso rostrẽ haunt alimentum unum a peculiare excrementũ cicadis nullũ in aluo repit : plura enim sũt genera que magnitudinis mõ differũt : atq; ẽt q̃ alijs corpus sub trãsuerso septo pcipitũ distinguit : membranãq; liquido refert : ut ijs quas ab argutiolo sono : testas appellarũt aliis nõ ita ẽ : ut cicadis . Sũt uel in mari nõnulla aĩalia effigie insolenti : a sui generis : que quoniã rara uisu sunt : cõstitui in genus nõ decet . Iam : n : piscatores uidisse se retulerũt q̃dã trabũculis proxima : pullo colore : teretis figura : pari ex toto crassimẽto : Ité alia scutorũ effigie : colore rubro pinnulis crebris . Ado hec alia : que genitale uim imitarent : tũ spẽ : tũ magnitudiẽ . Sed pẽnis subneris binis loco testiũ : eiq; ut tale nomen indictum est : exceptumq; est aliquãdo genus tale hamorũ frequẽtia usitata : ptes aĩalium omnium interiores exterioresq; generatim : tum proprie : tum communes : ita se habent .

Deinde de sensibus differẽdum est . Nõ : n : pariter in omnibus uis est sentiẽdi : sed aliis sensus oĩs : aliis pauciores dedit natura . Sũt sane pisces : q̃ plurimi hẽant : a supra quos nullũ adesse aliũ generis sui nouerimus numero quinq; : uisus : auditus : olfactus : gustus : tactus . Domo igit a quecũq; terrestriũ aĩal generant : atq; ẽt que a sãguinem hẽnt a aĩal parũt . Oĩa hos oĩs hẽre sensus uidemus : nisi quid testiũ lacertum q; sit : quale genus talparũ : cui usus deest . Nõ : n : oculos i aperto id habet : cute tamẽ detracta que crassiusculã obtẽta sedẽ luminũ opacat : oculi intus lacessiti ipfectiq; uisum : sed ita ut pisces ceteros hẽant oĩs : quibus oculi integri cõstãt . Habẽt : n : nigricãtem illũ orbiculũ a quod intra eũ cõtinetur : q̃ nocãt pupillam atq; ẽt portionis albidæ ambitionẽ : Sed nõ tã liquido q̃ oculi cõspecti a eminẽtes : nec i ptẽ exteriorẽ apparere hec possũt propter cutis obductæ corpulentiã : utpote cũ natura inter generandũ ledat : atq; ita opus in choatum relinquat : ptinent enim a cerebro : qua cũ neruo cõiungitur : meatus duo nemoli uallidi ad ipsas oculorum sedes : qui in dentes superiores finiunt . Cetera igit a colores a sonos sentiũt : atq; etiam odores saporesq; . Quintum autem sensum quem tactũ appellamus : omnia habent animalium genera . Ergo in nonnullis uel ipse sensarie ptes latissime patent ac precipue uidendi . Nam uisui sedes certa descriptaq; est : atq; etiam auditui . Cui aliis auriculæ promineant : aliis foramina pateant meatus audiendi . Olfactus itẽ pari modo constitutum est diuersorum . Nam auium generi foramina tantum sunt odorandi . Cum aliis permultis nares etiam habeantur : Similis a linguæ partis saporum pcipiendorum ministre ratio est . Aquatilium tamen generi quos pisces uocamus data quidem est lingua sed imperfecta : incertaq; : ossea enim nec absoluta : sed palatum nonnullis camosum proligua est : uelut inter fluuiales cyprino : ita ut nisi diligenter inspexeris : linguã io esse uide-

tur. Pisces autem sensum gustus habere cõstat: eo q̃ multi suis quibusdã saporibus gaudent: & escam in primis ex pisce hamis expetũt: & piscium pingue: ut q̃ gustatu eiusmodi delectentur uoluptatemq; ex eo genere esculenti capiant. Auditus uero olfactusue nullum continent membrum manifestum. Quod enim tale uideri potest per loca narium: id nõ ad cerebrum usq; transmeat: sed partim obseptum: & cecum: mox desinit: partim ad brãchias fertur: audire tamen atq; olfacere pisces palam est: sonos enim immodicos: ut triremium remigia fugere uisunt: Itaq; fit ut facile intra sua stabula capiant. Nã & si externus strepitus paruus est: ijs tamen qui demersum humore suum auditum habent: eq̃ omnibus ingens molestus grauisq; occurrit: quod certe uel in delphinorũ captura euenit. Cum enim piscatores repẽte alueis uniuersis circũdederint gregem delphinorum inde obstrepentes in mare efficiunt: ut territi erumpant uniuersi in littora. Capianturq; temptato grauatoq; capite: prestrepitus inflicti nimietate. Quãq̃ ne in delphinis q̃dem pars illa est manifesta: quae sensum ministret audiendi. Adhec inter piscandum q̃ maxime cauent: ne uel remo uel retibus moueant strepitum. Sed cum aliquo in loco gregatim pisces stabulari intellexerint: certo intervallo coniectantes retia dimittunt: ut neq; remo: neq; impetu cõbat strepitus ad locũ deueniat piscium: & omnibus p̃cipitur nautis silentio q̃ maximo nauigent: dum gregẽ circumdant: nõnunq̃ ubi aggregare pisces placuerit idem faciunt: quod in delphinorum captura: obstrepunt enim iactis lapidibus: ut deterriti marcius coeant: atq; ita uniuersi irretiantur: & anteq̃ circumueniant omnem ut modo dixi strepitum uetant. At cum circumactum iam est: clamandum obstrependumq; iubent: strepitum enim tumultumq; sentientes perterriti cõpelluntur: interrumpuntq; incauti. Item ubi piscatores e longinquo pisces agmina tum placentes ac per tranquilli sereniq; maris summa oberrantes aspexere libuitq; magnitudinem: genusq; cognoscere: si silentio sensimq; accesserint: latent: supernatantesq; nocere uidentur. Addo etiam pisciculos fluuiatiles cottos nomine: qui sub saxis stabulãtur. Capiuntur enim a nonnullis saxo percusso: sub quo latẽt: protinus enim inde ertubantur: ut qui audiant: & caput per strepitum temptentur: pisces igitur audire ijs aliisq; eiusmodi documentis cõstat. Sunt autem qui uel maxime animalium pisces auditu ualere arbitrentur: uidelicet hominum experimento: qui assidue in mari uersantur: remisq; piscatoriam percallent: sunt uero qui liquidius inter pisces audiant: mugilis: chromis: lupus: salpa: & reliqui id genus. Caetera piscium genera minus audiunt. Quãobrẽ minus gurgitibus ũsari potius solẽt. Elephatus quoq; similis intelligitur ratio: escam enim recentem attingere pars plurima piscium recusat: nec eisdem escarum generibus omnes capiuntur sed uarijs: scilicet sui agnitione odoris. Quippe cum uel fetida nonnullis accommodentur: ut salpae: stercus: complures item piscium ĩ speluncis latentes: quotiens eu ocare captum piscator uoluit: fauces specus odoribus illinũt cetarijs: itaq; protinus excitant. Anguillam item hoc eodem capi modo palam ẽ. Adeps enim salsamentarium ponunt: obstaculo in eius os indito: quod colum uocant. Nidores denique potius genera quaeq; piscium appetũt. Unde etiã carunculas sepiarũ deliquatos ẽt assatos non nisi inopis causa nassis inditos dimitti asseuerant. Quinetiã fluuiatilem quoq; suum sagacem piscem odorari dicunt. Quae res eo patet argumento: q̃ quotiẽs sanguis effusus piscium ẽ: fugiunt & loca petũt lõginqua ómo: ut esca putrida nassis iecta: nũq̃ subire aut appropinquare patiunt. Sic recẽte inodorumentaq; protinus uel e lõginquo festinãtes irrũpunt. Cõstat hec eadẽ delphinorum genere latius: cum enim nullam partem auditui deputatam aperte delphini habent: tamen capiuntur per strepitum capite aggrauato ut dictum iam est. Et cũ olphatus quoq; ptẽ nullam sensum habeant mãifestam: tamen saga citer odorantur: his igitur in animalibus

sensus iesse omnes aptũ iam est.

Reliquus animantium ordo q̃ quadripartito diuidit̃: hoc ẽ molli: crustato: testato: insecto: quẽadmodum se habeat mox dicamus. Ergo mollia ⁊ q̃uel crusta uel testa opti̇ : atq; et insecta: sensibus prędita ẽ omnibus cõstat. Nã ⁊ uisu ⁊ olphatu ⁊ gustu: insecta enim tam pẽnata q̃ non pennata procul sentiũt: ut mel apes ⁊ culices dicti muliões: q̃ nisi odore agnoscerẽt: nunq̃ e lõginquo sentirẽt. Sulphuris itẽ odore genera insectoũ multa intereũt. Adhęc formice origãm sulphurisq; puluisculo ispso: suas relinquũt cauernas: alioq; migrãt. Commus ptera ẽ uino: tacto incensu: plurima insectoũ pars fugiunt: sed p̃ cipue scẽratis suffitu: tã sepie polypi. Gãmari odore escarũ allectati capiũt. Et polypi q̃dẽ ita adhęrescũt: ut auelli inde non possint: sed trucari potius patiãt. At uero pulicaria herba admota protinus ab odore eius resilire dicũt. Gustus etiam similis ratio: interdum enim cibum persequuntur diuersum: nec eisdem saporibus omnia delectãt. Nã apes nullã ad rem putidam solent adolare: sed dulcia petunt: culices multa dulcia gestiunt sed acida. Tactu uero sentire quod etiã ante dixi omnibus datum animãtibus est. Que autem silice o tegmine operiunt̃: olphatũ gustũq; habere constat: argumento escarũ: purpuris: n: escas putidas purpurarq; emoliunt̃: ⁊ accedũt ipse ad eiusmõi escã a lõge utpote odorãtes. Sensus item saporũ ijs inẽt eisdẽ illis rõnibus patet sapor: n: rerũ earũdẽ quoq; delectant̃ ad quas ueniũt odoribus iuitata: quos gratos senserũt ⁊ discreuerunt. Adhęc quoq; quecũq; os optinẽt: ijs ⁊ uoluptas per saporũ actrectationẽ euenit ⁊ dolor. De uisu ⁊ auditu quã q̃ nihil certi: manifestiq; habemus: ũgues tamẽ ad strepitũ se subtrahere infernisq; subsidere cernũt̃: quoties ferramentũ sentiunt admoueri: exiguo nãq; extãt. Reliquo aũt toto corpore pernox ac in cubili occultant̃: pectines quoq; admoto digito abscũdũt: mox cõprimũt se ut cernẽtes. Naices item qui capiunt nõ aduerso flatu: sed secũdo adeũt: quoties esca pręquuntur: nec uoce ulla: sed silẽtio agũt: utpote cum ⁊ olfaciãt ⁊ audiãt: nec fieri posse aiũt: quin subterfugiant: si uox pferat. Echinus iter testacea genera q̃bus facultas ingrediendi est: uertibula glandesq; inter immobilia eiusdẽ generis olfatum minime habere uidentur. Sensus ad hunc modum animalium generi natura dispensauit ⁊ tribuit.

Vox quemadmodum uox se hẽat differemus: differt pcul dubio uox a sono ⁊ tertia his adnumerãda res ẽ locutio: guttur pte una uox agit̃: quocirca quibus pulmo deẽ: ijs nulla uocis emittẽdę facultas est: locutõ nõ nisi uocis plinguã explanatio ẽ: uocales igit̃ littere a uoce ⁊ guttur: cõsonãtes ligua ⁊ labris pferũt̃: quibus litteris omnem locutionẽ cõfici nulli dubiũ est. Quãobrẽ q̃bus animantium lingua littera absolutaq; non est: ea neq; uocẽ emittũt: neq; sermocinant̃. At sonus elidi uel aliis ptibus põt. Ergo insectis animalibus: neq; uocis: neq; locutionis ulla facultas: sonusq; ijs spiritu interiore mouet̃ nõ exteriore. Nullũ: n: ex ijs spirat: sed alia murmurẽdũt: ut apes: alia canere dicunt̃: ut cicadę: ossa uero in eo genere mębrana septo transuerso suboita: qua precinctum corpus distinguit̃: sonãt: ut genus cicadarũ: attritu spirit̃. Musce etiã apes ⁊ reliqua ijs similia: cum uolãt: sese attollunt ⁊ cõtrahũt. Sonus: n: attritus interioris spiritus est: locuste suis gubernaculis atterẽtes sonãt nullũ molle: nullũ crustatum: uel uocẽ: uel sonum aliquẽ mittit naturalẽ: pisces uocis quidẽ experites sunt: Quippe qui neq; pulmonẽ: neq; arteriã: aut guttur optineãt. Sed sonos quosdã stridores quę mouent qui uocales esse existimant̃: ut lyra ⁊ chromis: his enim quasi grũnitus quidã emittit̃. Aper etiã pisces quẽ amnis achelous gignit: uocalis habitus ẽ: ⁊ erica ⁊ cuculus: alter: n: quodãmõ stridet: alter perinde ut cuculus auis obstrepit: unde nomẽ accepit. Que omnia creditã illã uocẽ emittũt: aut attritu brachiarũ: quas homoiusculas cõtinent: aut suis interioribus que circa uentrẽ habẽtur: spiritus enim ẽ clusus in ijs ẽ: quẽ dum attenũt: atq; agitãt sonos illos elidũt. Necnõ cartilagini generis nõnulla stridere uident̃: uerum ab his uocẽ emitti ullã: recte dici nõ potest. At sonũ siue strepitum recte ueritus dixeris. Nam ⁊ pectines quotiens per summa humoris nitibundi ferunt̃: qõ

uolitare dicunt stridere sentiũt atq; ẽt maxime hirundines: que sublimes uolitant: haud qua q̃ mare attingentes. Sunt enim ijs penne late & longe: ut igitur per uolatũ auiũ strepitus: que ale excutiunt: nulla uox est: ita nec eiusmõi sonoꝝ aliq̃s uox iure appellet. Delphinus item stridet: ac mutit efferens se in aerem: seo non quemadmodum: taq; superius enumerauimꝰ: hic enim & pulmonem & arteriam hẽt: proinde q; non nihil uocis potest promouere: lingua tamen libera absoluta: que caret: & labris: quibus uocis aliquẽ possit articulum afformare.

Et uero que & liguã habẽt & pulmonẽ si quadrupedes: aut omnino pedestres omnes sunt: uocẽ quidẽ emittũt seo exilẽ: & alia longum sibilum edunt: ut serpentes: alia abruptũ: & periguũ: ut testudines: alia uocẽ exilem atq; stridulẽ. Ranis lingua sui generis ẽ: ps enim prima: que ceteris absoluta est: ijs coheret: modo quo tota fere piscium: intima uero absoluta ad guttur applicat: qua suã uocẽ solẽt emittere. Et q̃dam genus illud ululatus q̃ oliginẽ noĩãt: mares ita q̃ reddũt: ut ciẽãt ad coitũ fœminas. Sũt: n: singulis aĩalibus uoces ppie ad imitũ & uenereũ coitũ: ut & suibus: & capris: & ouibus. Reddũt tame suã ololigine illã: maxille iferioris labro demisso pari libra. Eũ aqua modice recepta i fauces: superiq; iterq; ita flagrãt tantiq;: oculi mõ luceme cum sinus buccarũ maxillis distẽtis iterluceat. Coitum enim noctu magna ex parte agere uisuntur.

Genus auium uocẽ mittere põt: ijsq; precipue facultas conficiende locutionis: quibus lingua mediocriter lata uel tenuis: mares ac fœmine ptim uocẽ reddunt eandẽ: ptim diuersam. Gamule linguationisq; sunt auium minores: & circa coitũ maxime talẽ effi ci unãquãq; auẽ moris est: aliis i pugna uox: ut coturnicibus: aliis ante pugnã: ut perdicibus: dum suos aduersarios prouocãt. Aliis cũ uicere: ut gallinaceis. Amant itẽ nõnulli mares pice ut sint fœmine: sicut in luscinianum genere patẽt. A fœmina tamẽ cessat cãtus: cũ incubat pullos q̃ educat. Seo in nonnullis generibus cãtus maribus tãtũ datus ẽ: ut gallinaceis: ut coturnicibus.

Quadrupedum nũt genus: quod animal procreat: uocem uarie mittit: neq; ẽ quod loqui possit: seo propriũ id hominis est. Quibus enim locutio: ijs etiam uox. At q̃bus uox nõ ijs omnibus & locutio est. Qui surdi iam inde ab ortu nature sunt: ijdem etiã muti: uocem ergo emittere possũt: locutionẽ autẽ nullã: pueri ut cetera sua mẽbra cõtinere ac regere nequeunt. Sic etiam lingue sunt impotentes: & quidem imperfecti & semis uoces: tum etiã locutiões: tractus ratione & regionis. Uox igitur acumine grauita teq; maxime noteleit: nec spẽs discrepant generis eiusdẽ. At uox explanata q̃ esse quasi locutionẽ: uel brutorũ dicens differt & ceterorum animaliũ: & eorũ que genere eode cõtinentur: loci rõne uerbi gratia. Perdicũ alij caccabant: alij stridẽt. Et auiculariũ nonnulli haud uocẽ eandẽ mittũt q̃ sui pẽtes: si prerepte paterna canentẽ educatõe: moribusq; & cãtibus: ceterarũ auiũ i sueuerit. Jam uero luscinia modulos suos pullos docere uel suosq; quos imitarent trahere uisa est: utpote cum nõ perinde locutio: ut uox p naturã uania: cũ uocem omnes reddant eandem. Elephantus circa nares ore ipo uocẽ elidit spiritum bumbã: quemadmodum cũ homo simul & spiritum reclit & loquit. At p nares similes tibarũ raucitati sonat.

De somno & uigilia aĩantium nulla questiõis obscuritas est. Nam omnia protinus & predita sanguine dormire ac uigilare sensu ipo percipiunt. Quibus enim palpebre adiũcte sũt cõmuendo obdormiscunt. Item sõniare nõ solum hoies: seo etiã equi & canes & boues & alia ẽt. Atq; ẽt oues & capras: denicq; genus omne quadrupedum: idemq; animalis foecũdi: declarãt io canes suo latratu quem per quietem agunt: quãq̃ de ijs q̃ ouia piũt: incertum hoc est. Seo dormire ea: item certum.

Quatilium quoq; somnus apparet: ut piscium: mollium & crusta opertorũ: locustarũ q̃ & ceterorum generis eiusdem. Sunt autẽ istbec oĩa somno exigno contẽta:

dormire tamen uidet. Argumentū uero q̄uis nullū deduci ab oculis potest: q; palpebris ca
rent: ipsa tamen quiete cernunt placida ceu soporata. Pisces enim uel manu facile capere
tur: dum dormiunt: nisi pediculis ⁊ pullicibus appellatis sollicitarentur. Hunc uero in
somno dati imoret noctu ab innumera multitudine illarum bestiolarum occupati absu
munt. Gignuntur hec in profundo maris tanta foecunditate: ut ēt escam de pisce emolitā si
diu in uno manserit: totam corrodāt atq; absumāt ⁊ quidem septimo pisca tor escā de
missam glomeratis undiq; his bestiolis: penitus ut pilam recipit. Sed enim pisces dormi
re argumētis potius huiuscemodi arbitran licet. Sepius enī piscator adorsus pisces usq;
adeo latet: ut possit etiam manu tollere: aut certe fuscina nullo iudice sensu ferire. Quiescūt
tantisper ex toto: neq; parte alia q̄ cauda leuiter mouentur. Cōstat hoc idē uel ipō ipetu:
que faciūt: si diu quiescūt: motū aliqd fuerit. Expauentes: n: nelut somno exturbati ferun
tur. Quinetiā in pcis stabulātes capiunt: uidelicet pp sōnum: ⁊ sepe thunnarij circumue
niunt. Thunnos dormientes. Quod argumento cōstat: q; admodū ḡrlcētes leuiterq; pā
dētes: albida oculoū capiant: noctu potius q̄ iterdiu dormiūt: ita sopiti: ut ne iacta q̄de
fuscina moueāt: ⁊ magna ex parte uel ad arenā: uel ad terrā uel ad lapidem aliquem procūbē
tes quiescūt nimis quirītibus uel sub saxo: aut littio abditi. Solam aūt piscium arena
rese occultant: deprehendunt situ ipsius arene: tollūtq; fuscina percussi: lupi quoq; ⁊ au
rate ⁊ mugiles: ⁊ id genus alij fuscina interdiu sepenumero dormientes capiuntur: alioqui
ex ijs nullus fuscinā posse capi existimat. Cartilaginea uero ita interdum dormiunt: ut uel
manu tollant. Nam delphini. Balene: ⁊ quaecunq; fistulā gerunt: edita pfunda equo
ris fistula dormiūt: qua ēt spirant: pinnas suas mouēdo leuiter. Iam delphinū stertētem
etiam nonnulli audiere. Mollia quoq; ad morem similem dormiūt: vt pisces: nec secus
q̄ crusta opiunt.

In secta etiam animaliū dormire argumentū: q; rēgem capiunt motuq; omni pro
culdubio cessāt: quod pcipue patet in apibus. Quiescūt enim noctu ⁊ conticescūt:
vt nullus omnīo bombus sentiatur. Cōstat hoc idem uel argumento eorum: que maxime i
conspectu nostro: ⁊ intra nostros parietes uersantur. Dō enim mō q; clare non uidēt: id
circo noctu quiescunt. Dā omnia quibus oculi dum: eque liter uident. Sed etiam ad lucem aīa
lucem nihilominus quiescere uident. Homo maxime aīalium somniat: edītis super i lucē
⁊ in fantibus adhuc nullum penitus contrahitur somniū: sed plurimis āno circiter quar
to aut quinto etatis uisa scipiunt: pount tamen ⁊ uiri ⁊ mulieres qui nunq̄ quicq̄ som
niarint. Quorum nonnullis in processu etatis accidit: ut uiso somnio: mutarentur
habitu sui corporis: uel in mortem: uel in morbum: de sensu: de uigilia: de somno: res
ita se habet.

Sexus autē masculinus foemininusq; nō in ōibus aīantibus est. Sūt n: q̄bus id de
sit: ac similitudine quadā ⁊ parere dicant: ⁊ ferre uterū: sexus ergo discrimen in aīa
libus q̄rtā stabilē uiuunt: aut oīno in ijs que testa integunt nullum omnino est. At in molli
bus ⁊ crusta opertis mas habetur: ⁊ foemina: In pedestribus quoq; tum bipedibus: tū
quadrupedibus sexus uterq; est: atq; etiam i ijs q̄ animal per coitum generant: aut ouū:
aut uermen. Ceteris igitur in generibus simplici rationis modo: aut ē: aut deest. Verbi
causa vt in quadrupedibus omnibus: alterum mas: alterum foemina est: Sic i testa opertis
sexus deest discrimen: sed quēadmodum i genere stirpium alie fructum ferunt: alie sterilem
sortiuntur naturam. Ita etiam in ijs est. At uero in genere in sectorum ⁊ piscium: sunt que
oīo sexus hoc discrimen alterutrā in partem non habeāt. Nam anguilla: neq; mas: neq;
foemina est: neq; prolem ex se aliq̄ potest procreare. Sed qui eā capillamētis ⁊ lumbricis q̄
dā similia interdū adnexa sibi gerentē uidisse aiunt: inconsiderate id asserūt: anteq̄ aduertāt
qua parte illa gerātur. Neq; enim aliquid eiusmōi est: quod aīal creet: nisi prius generant
ouum: quod in nulla anguilla uisū est. Et que aīal gignūt suo in utero foetum continent: nō
in uētriculo. Ita enim non secus q̄ cibus concoquerent primordia geniture. Et aute differ
entiam maris ⁊ foemine anguille notarunt scilicet alteram caput here amplius atq; oblō

gius :Alterã hoc est foeminam repandius :hec non maris ac foemine differentia est :seo generis :
sunt enim piscũ nonnulli epitragi ab hirci sterilitate appellati :quo in genere carini ⁊ balagri
ex amnicis ãnotant :qui nec ouum nec semen · ullum prolificum · umq̃ hẽant :seo qui soli
diores pinguioresq; in eo genere sunt :ijs intestinum paruũ est :⁊ laus precipua in pastu. Ad
hec in testaceis atq; ĩ strirpibus :quoo pariat ⁊ generet ẽ :quoo aũt maris fũgat officio caret.
Sic etiã inter pisces genus passerũ est :⁊ mullionum :⁊ hiatulanũ :oua enim ijs ẽibus reperiũ
tur :seo in pedestribus sanguineis non ouipanis :maxima ex parte maiores lõgioresq; uite sũt
mares q̃ foemine :p̃terq̃ in genere mulorum :eius enim foemine ⁊ maiores sunt ⁊ uiuatiores ·
q̃ mares. At in ijs quae aut ouum pariunt :aut uermem :ut piscibus atq; insectis foemine ma
iores suis maribus euadũt :ut serpentes :phallangia :stelliones :rane :⁊ inter pisces pusilli car
tilaginei generis :⁊ pars plurima gregaliũ :⁊ genus õe laxatile :Foeminas autẽ piscium mari
bus esse uiuatiores cõstat :eo q̃ foemine uetustiores q̃ mares capiuntur. Partes supiores prio
resq; ĩ quocũq; animalium genere maribus sũt potiores :ualidiores ⁊ aptiores. Que autem
dici possunt inferiores :posteioresq; eas foeminae habent robustiores :tum in hominibus :
tum in ceteris ãialibus omnibus que pedestria sunt atq; ãial generant. Quoo tamen oĩno dis
crim foeminae tenuior atq; firmior est: pilũ ẽt habet tenuiorem q̃ mas :aut quo uice pili ad
proportionem hẽri natura statuerat. Caro quoq; humidiore ẽ foemine q̃ maris :⁊ genua
planiora ⁊ crura tenuiora. Deo pedes elegãtiores :uidelicet quocunq; in genere he pẽs haben
tur :uox item foeminis omnibus tenuior :⁊ acutior :boue excepto :bubus ⁊ enim foeminis
uox grauior :q̃ maribus est. Partes autem quas uelut arma natura ããlibus dedit :ut cor
nua :calcaria :⁊ cetera generis eiusdẽ :eas certe ĩ nonnullis generibus dio ut mares
habent :sic foemine nõ habent :uelut generis ceruini foemina cornuũ inops :mutila q̃s
est :⁊ auium nonnullarum :q̃bus data calcaria sunt :foemine õino ijs carent :pari modo ut
sues :foemine dentibus uacãt exertis. At ĩ nonnullis generibus sũt q̃dẽ hec seorsũ utriq; :
seo maribus potiora :ut cornua tauris robustiora q̃ uaccis.

Aristotelis de historia animalium liber quintus interprete theodoro.

Exposui partes animalium omnium :tũ ĩteriores :tũ exteriores atq; ẽt de
de sensibus :de uoce :de sõno :⁊ q̃ foẽie mareue sint :satis iã explicasse ex
istio. Restat ut eorũdẽ generationes pequamur :exorsiq; item a primis
ordine apto ⁊ cõmodo differamus. Sunt porro generatões ããliũ multe
ac uarie :prim dissimiles :prim quodãmodo similes :seo cũ genera ãte-
rq̃ q̃ initiũ hic ab hoie :cuiꝰ de partibus ageremus sumendũ cẽsuimus. Nũc de eo nouis
sime differre placet :quoniã plurima ipe de se ãferat explicanda. Ergo ordiẽdũ ab ijs ẽque
sta integunt :mox de ijs q̃ crusta ambit :agendũ :⁊ reliqua deinceps ad hũc modũ exponẽ
da sunt :hoc est mollia :⁊ insecta :deinde piscium genus duplex ouipanũ dico :atq; uiuipa
rum :tum auium genus :ad postremũ de pedestri dicendũ est. Quo in genere. Aut animal ge
neratẽ que oua pariant :pretermittenda non sunt :euenit ut cõmune animalia cum stirpibus
habeat :quoo alia semine :alia sponte nature oriantur :ut enim stirpes :aut semine stirpiũ alia
nũ proueniunt :aut spõte erumpunt :primordio quodã contracto ad ortum idoneo :quarũ
alie ex terra alimentum sibi hauriũt :alie in stirpibus :aliis ⁊ nasci :⁊ augeri solent :ut in li
bris de stirpibus siue plantis exposuimus :sic animalia nasci :alia ex ããlibus solẽt per for
me cognationẽ :alia spõte nullo cognationis semine antecedente :creãtur :quorũ alia hu
mo aut stirpe putrescente consistunt :ut cõplura insecta generant :alia in animalibus ipsis
excremẽtisq; partium gignũtur. Que igitur nisi sui cognati semine nunq̃ procreent :ijs oĩ
bus ortis per coitum ẽ: dummodo sexus discrimen ĩ habeant :quod mare ac foẽinam desci
scere potest. Nam in piscium genere nonnulla nec mares :nec foemine gignuntur :que licet
genus idem cum aliis sortiantur :tamen specie differunt. Quedã etiam sui generis omnino cõ
sistunt. Nec desunt que mare uidua :seorsum foemineo formẽt :que perinde ut aues pariũt :
que uento oua cõcipiunt :q̃bus ab argumẽto conceptus nomine hypenemia quasi sub uẽ

tanea inditum est. Idem ea quae aues cõcipiunt omnia sunt infœcunda. Ita enim eorum natura nihil ultra ouum creare potest: nisi quo alio modo maris opa contingat. Sed de his diligentius post differemus: piscium uero nõnullis cum spõtanea coierint oua: euenit vt ex iis animal progeneretur. Sed alia ex se ipsa id faciunt: alia nõ sine opera maris: ut de his quoq; sequente disputatione cõmentabimur planius: simile enim fere ẽ i genere auium existit: q̃ autẽ per se uel in animali: uel in terra: uel in stirpe: uel ẽt in eorum ipsorum partibus creantur. eademq; maris ac fœmine sexu distincta sũt: iis coeuntibus: gignit quidẽ aliquid: sed ex quo nihil ãplius gigni possit: verbi gratia coitu proiculorũ: lẽdes dicte: procreantur: muscanum uermiculi: pulicum genus vermiculorum oui speciem referens: ex quibus nec ea que generarint prouenium̃t: nec aliud ullum animal. Sed id quoq; sunt sordes tantum persistunt.

Primum igitur de iis que solent coire dicendum ẽ: mox de ceteris ex ordine q̃uel singulatim vel ex communi accidunt ratione exponemus.

Positus nec similes omnium sunt: nec similẽ in modum agunt: que enim ex sãguineis pecudum vuipara sunt eorum omnibus masculis: datum quidẽ est membrum ad officiũ generatõnis aptum: uerũ non oĩa simili mõ coniungunt. Sed que retro uninã mittũt. auersa coeunt: vt leones: lepores: lynces: leporum ẽt fœmina sepenumero marem prior supuenit. Ceterorum magna ex parte modus cœũdi idem est: pluuime enim quadrupedes more coeũt iusto: fœminam scilicet mare supergradiente. Genus quoq; auium omne eodẽ illo ac simplici more coniungitur. Differentias autem uel in auibus has annotamus: vt alie fœmina cõsidente humi: mare supueniẽte coeãt: vt galline: alie non considente fœmina sed stãte: vt grues: a que ita coeunt: rem q̃ celerrime pãgunt: mas: n: supsiliens cito vt passeres perficit: quadrupedum vrsae demissis crunibus quemadmodũ ceteri que pedibus innitẽdo exercẽt venerẽ: admota parte maris supina: ad dorsum fœmine: coeũt herinaceis coitus erectis partibus: supinis herentibus sibi aduersis. Intera q̃ animal generãt augenturq; magnitudiẽ insigni: nec cerue mares suos patiunt̃: nisi raro: nec uacce tauros: propter rigorẽ genitalis nimiãq; tentiginẽ. Sed clunibus subsidentibus semen recipiunt genitale: sic in cervis mansuetis fieri visum est: lupi eodẽ coeũt modo: quo canes: feles non parte posteriore se iungũt. Sed mas stat: fœmina subiacet. Sunt porro in eo genere fœmine ipse natura libidinose & salaces: itaq; mares ad coitũ ipse frequentes alliciũt: inuitãt: cogunt: puniũt ẽt: nisi pareãt. Cameli secẽte fœmina coeunt: nec auersi sed cõplectẽte mare vt ceteri quadrupedes agũt: & coitũ toto die exercent: petunt recessuum solitudines: cũ libet coire: nec aliqs eo potest tuto accedere: preterq; pastor armenti. Genitale camelis nemo ita cõstat: vt vel ex eo cõfici possit: quo arcus fortissime intẽdat̃. Elephãti etiam solitudines petũt coituri. Sed precipue secus flumina & - qua pasci cõsueuerũt. Subsidit fœmina clunibusq; submissis: insistit pedibus ac innititur. Mas superueniens cõprimit atq; ita munere veneris fungit. Simuli marini modo aĩalium retro mingentium coeũt: & diu ligati in coitu coherent: vt canes: Genitale his manibus grande est.

Quinetiam pecudum quadrupedes que ova pariunt: eodẽ coeunt modo: quo ea que aĩal generãt: mare supueniente: vt testudo tam aquatilis q̃ terrestris: & habent vero in quo meatus cõtingant: & quo per coitum adhereant: vt rana: & reliqua generis eiusdem.

Hec autem pedibus carent & longo sunt corpore: vt serpentes: vt murene: iis coitus circũplexu mutuo supinarũ primum agit̃: & quidẽ serpentes ita circumuolute sibi ipse cohærent: vt unius serpentis bicipitis corpus totũ esse videat̃: hoc eodẽ modo lacertarum etiam genus cõplexu simili coit.

Pisces omnes exceptis plãis cartilaginei generis admotis inuicem partibus supinis copulantur: plani autem eius generis fœmq; habẽtes caudam: vt raia: pastinaca: & reliqua huiusce modi: nõ solũ admotis supinis: sed etiam tergo fœminarum: supinis marium superpositis: modo cauda impedimento nullo ob crassitudinem fit̃ coeunt: At squati

nes quibuscunqs plenior cauda est: ijs attritu mutuo tantum partium supinarum: coitus a
gitur. Sunt qui se vidisse confirment nonnulla ex cartilagineis auersa modo canũ terrestriũ
coherere fœmina in omni cartilagineo genere: maior q̃ mas est: quod idem fere vel in cete
ris generibus piscium esse constat. Cartilaginea vero praeter ea quae enumerauimus sunt
hos: lamia. Aquila. Torpedo: rana: omneqs genus mustelorum. Sed õnia cartilaginea hũc
in modum coire apertius notatũ a plurib⁹ est: morantur enim in cœundo diutius omnia q̃
animal generant: q̃ quę oua. Delphinis quoqs omniqs cetario generi hic idẽ modus ẽ cœũ
di: planis enim admotis pũbus agunt: nec parum multumue temporis: sed mediocre in eo
tu ipso cõsumunt.

Iferunt nonnulli mares cartilaginei generis a suis fœminis: eo q̃ manibus bina que
dã circa excrementi ostium penẽt: quibus fœmine caret: vt pspici in genere mustelo
rum potest: in his enim quod dixi omnibus est. Testes igitur nec pisces habent: nec ullum
aliud genus: quod careat pedibus. Sed binos meatus tũm serpentes: tum etiã pisces masculi cõtinẽt qui fœtifico semine cũ cœũdi est tps: implent: a lacteũ ẽs emittunt humorem. :
Colligunt hi sese in vnum caput quemadmodũ in aliũ genere vnit quod subeat. Continẽt
enim anes ĩtus suos testes ac cetera animalia que a pedes habẽt: a oua pariunt. Hoc ergo i
serit atqs in locos: a receptaculum tendit fœminarũ. Accestibus viuiparis idẽ meatus
foris extat: a seminis: a excrementicij humoris alter intus meatus ducit: vt dixi cũ par
tium differẽtias explicarẽ. Sed ouis vesica deest ijs idẽ meatus sicco etiam excremento p
tinet foris: Intusqs alter iuxta habetur: que quidem similiter tã in fœminis eorum: q̃ in
maribus sunt. Carent enim vesica preter testudines: quarum fœmine singularem ha
bent meatum: quãq̃ vesicam obtineant: Sed testudo in eorum que oua pariunt ge
nere est.

Iscũ oua parẽtũ coitus minus patet: q̃obrẽ cõplures fœminas prolificũ ma
ris vorãdo implere credidẽrũt. Jo enim fieri sepius cernit: nã tpe coitus fœmi
nares sequẽtes id faciunt: ventrẽsqs conĩ suis pauciũt rostris: quo ẽt fit: vt mares semẽ
a celerius fundat a largius: tpe aũt partus mares fœminas sequẽtes que illic oua ediderũt:
ipsi morsicus vorant pisces uero ex ijs quae remanserint oriunt. Circa Phœnicem pisces
uel mutuo serũ aspectu capi accepimus: mugiles emi mares a piscatore suboluerunt quo
rum aspectu fœmine cõgregantur: atqs ita obrẽtiuntur: versaqs vice mares capiũt sub
ductis fœminis: sed deuoratõ illa seminis genitalis q̃ sepius cernitur: argumentũ coit⁹
talis mentitur.

Alunt hoc idẽ quadrupedes quoqs tempore enim coitus non nihil humoris suo ge
nitali: tũ mares: tum etiam fœmine emittũt: atqs admotis ad genitalia manibus
odorantur.

Erdices si aduerse mantbus steterint: ventusqs inde afflat vbi mares stant: conci
piunt: a mansuescunt: plerunqs etiam uoce marium vtero ingrauescunt: si gestiũt
ac libidine turgent: Volatu quoqs supreme marium effici idem põt: videlicet dum mas ipe
in fœminam fœtificum spiritum demittit: ore hiante exertaqs lingua a mares a fœmine cœũt
Et verus piscium ouiparorum coitus raro cernitur: quoniã cõgressionẽ q̃ primũ digressio
sequatur: fieri tamẽ ita eorum coitum visum est.

Polia vt polypi: sepie lolligines: mox eodem omnia coeunt: omnibus enim inuicem ad
motis: complexuqs mutuo brachionum: libidinem explẽt: Ergo polypis coitus cũ
alter capite uulgo apellato in terram verso: nitibundoqs explicat: posteaqs sua brachia al
ter supernenit: palpisqs brachijs singulis ad singula subiacentis acetabulorum conceptu mu
tuo adherescit. Marem etiam nonnulli aiunt gerere: quo genitalis speciẽ referat suo brachi
o: i quo duo amplissima acetabula habent: neruo id quasi cõstare porrecto ad medium vsqs
brachium confirmant: totumqs nari femine immecti. Sepiae ac lolligines ora applicãtes a
brachia inter se componentes: natantesqs in aduersum coeunt: narem etiã dictã in nare iserũt:
natatus alteri retrorsum: alteri ante versus: i os agit. Pariunt ex sui corporis parte quae fi

stula dicitur: qua ꝛ coire eas nonnulli arbitrantur.

Genera cruſta operta: vt locuſte. Gammari: ſquille: ꝛ huiuſmodi reliqua: more q̄ⁿ dꝫ pedum retro mingentiū coeūt: ſcilicet vt fœmina caudam ſupinam exponat: mas ſuā ſuperponat: ꝛ applicet: coire ſolēt in eunte vere: iuxta terram. Jam enim coitus ō nium id genus exploratus eſt: interdum etiam cum ficus matureſcūt coire incipiunt. hoc eodem modo. Gammari quoq; ꝛ Squille coeunt. Cancri parte priore copulantur: ſua operculata loculoſa illa rigoſaq; mutua conſertione cōponentes. primū cancer minor ab auerſo ſuperuenire ſolet tū maior vbi ille ſupuenerit: vertit ſe in latus. Nulla re differt fœmina a mare: niſi q̄ operculum applicatile illud amplius ꝛ diſtantius ꝛ hirſutius fœmine gerant: quo ouꝫ pariunt ꝛ qua egerunt excrementum: membrū autem quod mas in fœminam iſerat: nullum ōino habetur.

Anecta auerſa coeūt: deinde quod minus eſt: ſupuenit maius hoc ē mas fœminam: nec mas in fœminā genitale vllum inſerit membrū more aīalium ceterorum: ſed fœmina ſurſum in matris receptum cauꝫ vltimum ſue meatum quendā producēs reflectit: q̄ in nonnullis maior q̄ⁿ proportione totius corporis eſſe videt̄: cum ipſa parua admodū ſint. Sed ſunt etiā in quibus minus inconuenies eſtimet̄: planū hoc fuerit: ſi muſcas coitu vene reo copulatas diuiſeris tardo etiā q̄ coiuerint: ſe iunguntur digreſſu: diu nanq; eorū copulatio durat quod in iis que in noſtro cōſpectu verſant facile patet: verbi cauſa in muſcis: ſcarabeis: omnia enim ad hūc modū coeunt: videlicet muſce. Scarabei: verticilla: phalangia: ꝛ ſi q̄ aliud generis eiuſdem coire ſolet. phalangiis que terūt: coitus agitur hoc modo. cum fœmina deductam aranceam traxerit: mas eādem mutuo trahit quod vbi ſepius fecerint: coeunt: ꝛ auerſis clunibus copulant̄: nam propter aluum orbiculatā modus hic cōiungendi iis cōgruit. Coitum ōium animalium fieri ad hunc modum apertum ē: tempora autem coitus deſcripta ꝛ etates certas ad venerem ſīgulis animalium natura fixit ꝛ ſtatuit. ergo plurimorum animātium natura vult quidē rem veneream per id tempus cū hiemis ceſſāte ſeuitia: eſtatis clemētia orit̄: quod ſane tempus veris eſt: quo plurima ꝛ volatilia ꝛ pedeſtria ꝛ natantia ad coitum excitant̄: ſed ſunt que per autūnum etiam ꝛ hyemē coeant. atq; pariant: vt nonnulla cum aquatiliū tum volucrum genera: homini maxime tēperibus omnibus opportunus coitus eſt: atq; etiam plura alia pedeſtris generis: que cum homine viuunt: coitum nullo tpe aſpernāt̄: videlicet propter tepore ꝛ pabuli vbertatem: quorū tempus etiā gerēdi vteri breue eſt: vt ſuis: vt canis: ꝛ volucrū que ſepius pariūt. Complura etiam educationi ſuorum partium cōſulēdo: nō niſi cōmodo tēpore coeunt. Stimulat̄ ad venerē mas hominum magis tempore hyberno: fœmina eſtiuo. Genus autem auium vt dictū eſt: parte plurima vere ac ineunte eſtate coit: ꝛ parit excepta alcyone: que circa brumā parere ſolita eſt: q̄obrem quotiens bruma ſerena exiſtit: dies alcyonee appellant̄. Septē ante brumā: ꝛ ſeptē a bruma: vt ſimonides quoq; ſuo carmīe tradidit: vt cum per menſem hyberniū iuppiter bis ſeptē molit̄ dies teporis: clementiā hanc temporis nutricē ſacram varie ꝛ picte alcyonis mortales dicere: trāquillū vero tantiſper tēpus efficitur ſi ita euenerit: vt bruma auſtrina vergiliis aquilonijs fiat: ſeptem primis diebus nidum conficere auem hanc ferunt: reliquis ſeptem parere educareq; dies alcyoneas fieri circa brumam non ſemper noſtris locis contingit. At in ſiculo marini pene ſemper id euenit: parit alcyon circiter quīq; ouꝫ.

Mergi ꝛ gauie ſaxis maritimis ouꝫ bina temaue pariūt. Sed gauie eſtate: mergi a bruma in eunte vere: ꝛ incubant: ceterarū auium more. Sed neutra earū auium conoit̄. Omniū rariſſimū vidiſſe alcyonē eſt: fere enī circa vergiliarū occaſum brumāq; ipſam apparet: ꝛ vbi primū per portū non pluſq̄ⁿ nauē circumuolarit: ſtatim abit ut nuſq̄ⁿ preterea videat̄. quomodo ſteſichorum quoq; eius meminiſſe notum ē: luſcinia etiā parit eſtate: quinq; aut ſex ouꝫ: conoit̄ ab autūno vſq; ad uemos dies. Inſecta hyberno quoq; tempore coeūt: ꝛ ſerenis auſtriniſq; diebus: naſcuntur; ea que ſe habere non ſolent: vt muſce: formice: ſemel anno magna pars ſilueſtrū animalium parit q̄ ſcilicet nō vt lepores ſuppoſitā: piſces plurimi ēt ſemel pari

unt: vt ij quos fulcantes ex argumēto cognoſcant: q; fulcim retibus capiant. vt thunni: lima
rie: mugiles. Spurie: monedule: chromes: paſſeres: ⁊ reliqua generis eiuſdē: excepto lupo;
huic: n: ſoli ex eo genere partus bis āno exercet. Sed poſterior infirmior eſt. Sarda quoq; ⁊ ſar
atiles bis: excepto mullo hic: n: ſolus ter parit: quod ex fœtu ipſo ſaturaq; intelligit: ter: n:
aliquibus in locis partus apparet. Scorpio bis. Et ſargus vere ac autumno. Salpa ſemel au
tūno. Thunna etiā ſemel. Sed quoniā partē premature partem ſero producat hīc fœtificare bi
credit: coit primam partem circa menſem decembrē a bruma. Alteram vere: differt mas. Thū
nus a fœmina: eo quod fœmine pinnula iuncta ſub ventre eſt: aphareus nūcupata: q; ma
ri deeſt.

Artila ginteorū: ſquatina vna bis parit: nam ⁊ incipiēte autumno: ⁊ circa virgilianum
occaſum: ſed per autūnū felicius. Bigulis vero fœtuis partus ſeptem aut octoni pro
ueniunt: nonnulli ex muſteloū genere bis menſe putant parere: uidelicet qui ſtellari appel
lant: quod ideo videtur q; ova eorū non ſimul pficiunt: non deſunt que ōibus anni tpibus
pariāt ut murena: cuius partus ⁊ numeroſior ē: ⁊ que prodierīt ex paruo: celeri incremento
adoleſcūt: vt ⁊ equiſelis: nā eius etiam ptus de minimo i maximū celerrime auget: ſed mu
rena omnibus anni tempōibus parit: equiſelis vere tantū: murus non idē quod murena ē.
quippe cum murena ſit varia atq; īfirmior murus vnicolor ⁊ robuſtus: colore lanci arbori
ſimilis: dētes etiam tam intus q; foris poſſidet. Sexus diſcrimine pariter ac in ceteris: volūt
vt alterū mas ſit: alterū fœmina: exeunt hec in terrā: ⁊ ſepe in ea capiunt fit vt piſces oēs ce
leri incremēto perficiant: ſed precipue graculus iter minora. Solet hic parere iuxta litto
ra algoſis deſertiſq; locis. Cetus etiam breui ex paruo inſignem magnitudinem accipit.
Limarie ac: Thunni in ponto pariunt: nec vſpiā alibi mugiles: aurate: lupi: locis
ijs maxime eorum: qua flumina exeunt: Orcine: ſcorpiones: ⁊ multa alia genera i
alto fœtificant.

Parūt piſces plurima ſui pte mēſibus his tribus: Martio. Aprili. Maio: autū
no pauci: vt ſalpa. Sargus ⁊ nōnulla alia generis eiuſdē: paulo ante equi
noctiū. Nec his torpedinem: ⁊ ſquatinā. Sūt certe que vel p hyemē eſtatēue ſuos edoāt p
tus: vt dictū eſt: p hyemē lupus: mugilis: acus: p eſtatē menſe iunio. Thunna circa ſol
ſticiū parit: hec folliculo quodā ſimile: in quo ova exigua multaq; cōſiſtūt: ſparſi etiā
per eſtatē pariūt. Mugilū: latrones: largoēs. Mucones. Capitōes graueſcere vero mē
ſe decembri incipiūt: geruntq; diebus tricenis. Mugiles aliquos nō coitu: ſed limo arena
que enaſci conſtat: cōceptus igit piſcium magna ex pte vemo agit tēpore. Sed tamen
quod dictū eſt: ⁊ eſtate ⁊ autūno ⁊ hyeme nonnulla coitu implent. Verū nec pariter oī
bus aut ſimpliciter aut generati id euenit: nec plurime parti vt vemo tpe: nec uero ceteris
illis tempōibus tam numeroſo ptu fœtificatur q; vere.

Deniq; latere nō decet: vt ſtirpiū ⁊ quadrupedū alantiū generi plurimū intereſſe
ex regione: nō ſolū ad ceteram corporis felicitatem: ſed etiam ad coitū partuq; ā
pliore: ſic i piſciū quoq; rōne locis ipſis diſcrimen plurimum oritur: nō ad magnitudi
nē tantū habituq; vegetiore: verum ad coitum etiam ⁊ partum: ut eadem alibi pluries ge
nerent: alibi minus.

Mollia quoq; vemo tēpore pariunt ⁊ ſepia i primis: parit hec omnibus anni tpib?
pleneratq; in eōdo ouorum numero dies quīdeci: quotiens autem edidērit: mas
cuſtigio ſequēs atramentum: ouis ſup infūdit: atq; ita efficit vt ſolidēſcāt i cedere cōiu
gio parit: latet circiter menſes duos. Quum veluti circūedit fructui populi alue ſimile: p q;
fœcundum hoc animal eſt. Hā de eo quod edident: copia innumera prouenit: diſcrepat ma
a fœmina eo q; capite eſt productior: ⁊ quod Genitale piſcatores appellant: albidū ſuo i
brachio cōtinet: fouet polypus ova que edident: q;obrem determini tantiſp efficiunt: hanc
n: paſtū potire patiuntur. Quieta purpure vere generant: ⁊ Buccina hyeme abeunte: ge
nus deniq; de quod teſta operit vemo autumnaliq; tpe cernunt: ea que ova appellāt: excēp

tis echinis cibo iocundis: quippe quibus & si per ea tpa pcipue vbertas ouorũ est: tamen nullo tpe cõmittit: vt ouis ẽmo careat: sed maxie plenilunijs diebusq; tepidis restituunt: recoũt q; plenjores: preterq; ii quos pereus fert cunpus: nã illi hyemis mensibus meliores sũt: pui qde: sed pleni ouorum. Ad hec vmbilici pariter omnes: hoc eode tempore sua ova habere viduntur.

Aprum siluestres vt dixi: semel magna ex pte coeũt atq; pariũt. Aperũ hyemẽ bis pa rit: & merula: sed eius primi partus intereunt frigore hyberno: ẽmm nanq; animum prima hec parit: posteriore aũt partũ educat: & feliciter ducit ad finem. At vero que aut vrbana sunt: aut traduci possunt ad mores mitiores: hec sepius generant: vt colũbe: q to ta estate foetant. Galline et ieũ & pariunt omnibus anni tpibus: exceptis brumalibus die bus.

Colũbaceũ vero generis plures spẽs sũt: est: n: linua dicta a liuore: diuersũ certe a co lũba genus: quippe q minor q; colũba sit: & minus patiẽs mãsuescere: liuet etiam plumis: & pene nigricat: & pedibus nubiois: scabrosisq; ẽ: quas obres nullus io genus ex lare alit: maxio inter hec genera corpe sũt palũbes secundũ magnitudinis locũ vindico opti net: paulo maior q; colũbis est: minimũ ex jis turtur ẽ: pariunt colũbe omnibus anni tẽpo ribus: pullosq; educant si locum apricũ hẽant & cibum: sin minus estate tantũmõ foetãt: Sed proles prestantior vere: q; autumno est: determina estate & omnino tpe calidiore.

Aetate ẽt differunt ad coitũ animalia: primũ: n: magne corũ parti semen nõ simul icipit & excerni: & posse generare sed vis illa plastica: postea accedit: nouellorũ: n: i õibus animaliũ generibus: prẽa emissio seminis: aut ifœcũda ẽ: aut si fœcũda sit: imtrecil liora tamẽ generat: & pauciora: quoo potissimum in hõinũ & quadrupedũ animal gigne tiũ genere atq; ẽt i auium patet alterũ: n: prolẽ pauciorẽ pcreat: alterũ ova edit pauciora: etas vero accõmodata ad coitum: quecq; suo i genere plurima ex pte fert tps ide sortit: nisi quid prematuret: & aut aliq; obrem monstrosũ: aut ex detrimẽto nature & vitio anticipet: res igit hõini inotescit: tũ vocis mutatiõe: tũ ẽt teretiũ: nõ magnitudie tantũ: verũ etiam spẽ: quẽadmodũ mãmis etiam declarat: sed pcipue ortu pilorum pubis. Semẽ aũt ferre icipit circiter ãnos bis septẽ. Sed vim genitalẽ recipit circa annos ter septẽ. Ceteris animalibus de negata puberras ẽ: aliis: n: nulli õino dati sũt pili: aliis supina i parte nulli: aut pauciores q; in pna. At vocẽ imutari nonnullis aptũ est. Aliis ptes corporis alie: queoũ significant si mẽ: ita initiũ utrisq; plasticis sibi trahere. Vox foeie magna ex pte acutior: & iumentis q; vetustionibus acutior ẽ: Nam cerui ẽt generis mares vocẽ grauiorẽ: q; foeie mittit: vox aũt manibus in hoc genere cũ tps coeũdi est: foeminis aũt cũ metuerint: breuis vox foemine est: maris producrior. Canibus item senescẽtibus vox grauior redit: equoriũ etiã voces differre palam est. Foeminae: n: simul ac nate sunt: vocẽ exiguã mittũt ac tenuẽ: mares exiguã quidẽ & ipsi: sed pleniorem tamen & grauiorẽ q; foemine: & in dies maiorẽ reddũt. Bimus cũ est: atq; inire incipit: nocẽ magnã grauẽ que mas mittit: foemia maiorẽ q; ãte & clariorẽ: vsq; ad nigesimum etatis ãnũ magna ex pte: Sed ab hoc tpe imtrecilliorẽ tam mares q; foeminae reddunt. Magna igitur ex parte vt dixi: vox marũ foemiãrum q; differt: eoq; mares grauius sonant q; foemine: quorum: s: vox aliqua cũ productõe emittit. Idem nõ in oium animalium genere ita agit. Sunt: n: in q̃bus e cõtrario sit: ut in bubus. Nam bouũ foemia grauiorẽ q; mas agit vocẽ: & vitulis grauior q; adultis pfec tisq;: q; obrẽ his castratis vox e cõtrario mutat: trãseunt enim que castrant in foeminam. Tempora aũt coitus: ad hunc modũ per etates natura suis aãlibus statuit. Oues & capre ãnicule coeũt: atq; vtero ferunt. Sed capre potius: mares quoq; in ijs ipis generibus eodem illo tpe ineũt: sed ples differt: quatenus pstãtior ea ẽ: q; senescẽtes mares & foemine procreant.

Sues tum mares tũ foemine coire incipiunt mense suae etatis octauo: quam q; mas anteq; sit anniculus prolẽ generat vitiosam: foemina anniculа pant: sic cui tempus gerẽdi vteri erigit. Sed nõ ibus locis eodem etatis rõ est: vt dixi: ita enim su

es nonnulq; tam mares q; foemine quarto coeunt mense : sexto tamē ita vt vel ꝓgenerare
vel educare possint : nonnulq; apri mense decimo mire incipiunt . Valent ij coitu ad trie
nium .

Canes tam mares q; foemine anniculi magna quidem ex parte coeunt . Sed nō nunq;
vel mēse octauo : quod magis foeminae euenit q; mari . Erit vtentium diebus sexa
ginta : a vno aut duobus : aut ad summum tribus nec minus q; sexaginta diebus : quod
si qd celerius poterit educari ac pfici neqt . Cum pepererit rursum sexto post mense nec prius
coitu impletur .

Equus mire tam mas q; foemina incipit biennis : ita vt valeat procreare . Proles ta
men per id tēpus minor a imbecillior ē . At vero quod ex more pluriō agit . In trimatu
coit : Et pficiunt subinde in generādo : vt proles prestātior ad vlqs annos viginti pereat .
Coeunt mares ad annos tricenos temos : foemine ad quadragenos ita vt p tōtā fere vitā
coitū equis semen eximat . Vivit : n : magna ex pte mas ānos circit quīqs a : xxx . : foemina
plusq; quadraginta . Jam a quinqs a sexaginta annos vixisse equum proditum est .

Hinus tam mas : q; foemina mēse tricesimo coit : Sed magna ex parte nequeunt .
generare : verū i trimatu aut trimatu a semisse . Sed iam uel anniculā ventrē gessit
se alicui aiūt ita vt quod pepererat educari ac pfici potuerit .

Bos etiam annicula pepert : vt educari augeriqs quātum genus exigeret : licue
rit : primordia generationis horum animalium ita se habere perpetuum est .

Homo mas ad annū usqs septuagesimum videlicet termino ultimo pōt generare :
foemina usqs ad quinquagesimum verum id raro : paucis enim proles in eo etatis
tpe procreata ē : Sed magna ex pte manibus quintus a sexagesimus annus finis ꝓgenerā
di est : foeminis quintus a quadragesimus .

Oves parere vsqs ad annum octauum possunt : a si bene curet vel ī decimum fa
cultas parēdi prabit : a qdem fieri pōt : vt etiam per totā fere vitam coeant : tā
mares q; foemine .

Irci pingues minus foecūdi sūt : quorum argumento nites quoties per nimiā ali
menti copiā luxuriātes fructum non ferunt : hircescere rustici dicunt . Venī cum
extenuādi adhibita : efficitur vt coeant : atqs procreent .

Arietes primum vetustiores foeminas ineūt : nouellas enim minus pequuntur .
Parunt vt dixi iuniores pauciora : q; vetustiores . Apro ad triennium probitas
coeundi durat : vetustioribus ples ocior gignit : nullus : n : pterea pfectus ei accedit :
nulla uirū recreatō solet inire : pabulo fatiatis : a cū altera nō sufficient : vel initus breuior a
git : a foetus corpore minore creat . Paucissima sus coit prima partione : nitet secūda : nec se
nescens : copia foetus deficit : quā q; lentius coit : ubi vero quintū decimū annum nata est :
nō preterea generat : sed efferatur : Si piguet : otius a iuuenis a senescēs mouet ad coitū : si
grauida admodum pinguescat : efficitur vt foeta minus hēat lactis . Proles quod ad etatē
attinet optima est : cum nitent parentes : quod ad tpa pstātior que hyemis initio gignit : de
mi temporibus potest : nec solum interdiu : sed etiam noctu aut certe matutino potissimum
tempore : senescens autem minus subinde agit : vt dictum ē : sepe qui uel per etatem : vel p
infirmitatem sue nature nequeant expedite coire : cum foemina ipotens sustinendi mares fer
sa clunes demittat : cubantes : vna cum foemina coeunt . Concipit precipue sus : cū prae li
bidine gestiente prunens auriculas flaccidas demittit : aliter semen a uulua respuitur : relap
sumqs euanescit .

Canes non per totam coeunt vitam : sed vsqs ad quenoā etatis vigorem : ad annos
nonnis : tum maribus : vel annum octauum et decimum atqs etiam vigesimum natis facul
tas non deficit prolifici coitus : nam his quoqs senectus vim generandi parendiqs vt a ce
teris tollit .

Camelus ab auerso vrinã reddit : sed coit quemadmodũ dictum iam est. Tempus coeundi in terra Arabia : mense septembri : fert ventrem menses duodecim : parit singulos uniparum nanq; est. Incipit mas & foemina coire trimatu foemina post partũ uno interposito anno coit.

Elephantus foemina incipit coire anno aut duodecimo : cum celerime aut quinto decimo : cum lentissime. Mas quinq; aut ter annos natus supernenit : in eunte uere : coitum triẽnio interposito repetit : q̃ grauidã reddidit eãdẽ preterea tãgere nunq̃ parit. Decimo biennio gerit : parit singulos uniparũ nanq; ẽ : foetũ magnitudine biměstris aut trimenstris nituli coit. Coitum animalium que nõ nisi coeũdo progenerent : ad hũc modũ habere se intelligimus.

Nox de generatione conum que uel coeãt vel non coeant cõmentabimur : & primum de ijs que siliceo tegmine opiuntur : hoc enim vnum fere genus totum expers coitus est.

Purpure vero tpe : eunde in locũ sese colligentes cõdũt q̃ fauaginem nõiant : q̃ velut fauus ẽ apũ. Nec nõ ita elegãs : sed quasi e putaminibus cicerũ alborum : multa inter se cõposita simul vnã sua cohesione coagmentarũt : nullum his patet foramẽ : neq; ex ijs purpure enascunt sed cũ purpure : tum etiam reliqua testis inclusa e limo fere & materia putrescente oriunt illa vero coagmentatio fano simulis tanq̃ purgamentum : tam ijs q̃ buccinis euenit : nam buccinis quoq; fauificare i more ẽ. Itaq; ne ea q̃dem que ex testaceis fauos saliuant : alio modo q̃ cetera testis iclusa generantur. Decem melius atq; vtentius quo tiens prestant q̃ eiusde sũt generis : emittũt : n : cũ suos ordiũt fauos mucronẽ quẽdã ex quo putaminee cellule ille cõsistũt hec ergo rupta diffusaq; omnia humore quem cõtinebant : in terram dimittunt. Mox eo quo effluerint loco : gignuntur purpurulae exordio admodum exiguo cõsistẽtes : quas sibi anneras gerũt que grandes capiunt : nonnulle ẽt forma nondum distincta emittunt : si forte priusq̃ pepererint capiant : foetus iteroum p crates & tegetes nõ qualibet elidũt : sed cõgregate eode : vt facere i mari solent : itaq; pr angustiam veluti uue specie foetus cõformatur. Genera purpuranum plura : & nonnulle magnitudine augentur in signi : Vt q̃ ad ligeũ & lectũ ide promõtoria gignunt. Alie parue : Vt quas euripus fert : & caria : pelagie magne scabreq; sunt : quarum flos magna ex parte niger : sed nonnullis rubidus pusillus : nõnullas ex magnis uel ad pretiũ mine euadere nouimus. Parue ad littora & oras reperiunt flore rubro : ptes ite aquilonie nigras : austrine rubras magna ex pte ferunt : capiunt tempore uerno : cũ fauos extruunt. Canicule tẽpore nulle fere capiunt : nõ enim tantisp pascunt : sed se absondũt & latẽt : floré suum inter papauer dictũ : & collum cõtinẽt : textu spissiori aspectu ueluti membrane candicantis : q̃ detrahunt : tingit hec pressa & inficit manum : ptinet eadem suo situ perinde : vt uena ideq; flos ille celeber putatur : reliquum cõtextus q̃si alumẽ est. Cum fauificant purpure : tunc determinũ habent florem : Panias tundunt cũ testis : non enim detrahere facile est : malorum florem testa ablata detrahunt : q̃obrem euenit vt collum a papauere separet. Flos enim positus inter hec ẽ : supra eam partem q̃ ventrem appellant. Itaq; detracto flore diuidantur partes iste necesse est. Dant operam vt viue frangantur nã si prius q̃ fregeris expirarint : florem omnẽ cum vita euomũt : qua propter solent eas alternare inanibus : dum ipi se colligãt atq; requiescãt. Deteres nassã esce adiunctam demittere non solebant : itaq; sepe accidebat : vt purpura iam extracta decideret. At homines nostre etatis adiungunt nassas : ne si decidat absoluatur : quod tunc potissimũ euenit cum plena est : nam si inanis sit : difficille se euellere põt : hec propria euenũt purpuris.

Buccinis etiam modus idem gignẽdi : qui purpuris tẽpusq; idem est : operculum item oris idem tam huic vtriq; generi adheret natiuum : q̃ cateris turbinatis omnibus : pasci quoq; exerta lingua appellata sub illo operculo solent : lõgior digito lingua : hec purpuris ẽ qua pascitur : & tum conchulas : tum etiam sui generis testã per

forare potest. Tēpus viuēdi ⁊ purpuris ⁊ buccinis lōgum. Annos enim circiter sex purpu rae viuunt: ⁊ singulis annis incrementum earum patet poꝛbes: quibus totidē quot ānos habēt testa intorta cuniculatim in crepidinem desinit.

Tuli etiam tinctificare soliti sunt.

Streis qua cenum ibi origo consistit.

Conche: chame: ūgues: pectines: locis arenosis sui ortus initia capiunt.

Inne erecte locis arenosis cenosisq; ex bysso id é uillo siue lana illa pīnali prouenient: que custodē intra se cōtinent: aut squillam paruam: aut cācellum quoquodē custode priuate pereunt breui tempore.

Estacea demiqs omnia sponte nature ī limo diuersa: p oīa limi oriunt: nā in ceno so ostree: in arenoso cōche: ⁊ reliqua que mō enumerauī. Limis cauernisq; saxoni uertibula generant: ⁊ glādes: ⁊ que per sūma adherent: vt patelle: vt natices. Omnia id genus celeri incremento augentur: sed precipue purpure atqs pectines: quippe q̄ anno p fici possint.

Cancri colore albido: corpore admodum pui: ī nonnullis testa opti generis nascūt ⁊ plurimi quidē ī mitulis soliatis: mox in primis quos pinnoteras vocant. Quieta in pectunculis atqs ostreis. Denum hi nullum cōspicuum capiunt incremē tum: piscatores cancros eiusmodi nasci confirmant: vna cum illis: quorum testa inhabitant.

Latent aliq̄ diu in arena pectines: sicut etiam purpure nascitur ergo concarum genus quemadmodum expositum est: de locis variis: nam alia nudis: alia surgite: alia duris locis: atqs asperis: alia arenosis: ⁊ alia sedem mutant: alia stabiliter degunt.

Inne ex ijs que sedem numq̄ mutare solent radice immittūt. Longues ⁊ cōche ac nulla immittentes radice permanent: eiusce mūeris preterea nequeunt pinne. Ne stella vocatur adeo natura calida est: vt omnia contacta protinus decoquat: ac etiāmēto etiam summo echinis cumpi pīrrheni eandem esse cōfirmant: forma cuius stellis que pinguntur similis est.

Denique etiam qui pulmones appellantur: spōte prouenium.

Concha que pictoribus vsui est: crassitudine plurimum excedit: ⁊ florem illū non intra testam: sed foris habet: comperiri id genus locis carie potissime no uimus.

Cancellus ille cōcarum hospes: principio ex terra limoqs constat: mox cōculas ingreditur vacuas: ubi cum excreuerit: transit in concam ampliorem: ut celi cet aut naticis aut turbinis: aut alicuius similis: sepe ēt parua buccina subit: ingressusq; ā pliorem illam gent: pari modo ⁊ viuit in domicilio capaciore: rursusq; excrescens aliam petit ampliorem.

Modus idem gignendi ijs etiam é quae nulla testa integuntur: ut vrticis: ⁊ spon gijs: q̄ testa inclusis: per rimas enim ⁊ cauernas: ⁊ fauces saxorum oriuntur: Oc nus duplex urtice est: alie enim sinuosis adherent que nūq̄ a saxis absoluunt: alie plana ⁊ littora amant: que suis abiunctē sedibus uagantur. Patelle quoqs absolui solent: alio qs transire: nasci etiam in cubilibus spongiarum nouimus: bestiolā araneī similem: nomē pinnotera mutuantē: degit hec intra spongiarum cubile: ⁊ aperiendo: claudendoqs: pisca culos capit: apit anteq̄ ingrediant: claudit ⁊ cōtrahit cum ingressi sunt. Genus spōgiarū triplex statuit: nam alie rare: alie spisse: alie quas nolant achilleas. Tenuissimum genus id tertiū ⁊ spississimum ⁊ validissimum est: quod galeis ocreisq; insertē: eoqs minus cicere strepitū posse notatum est: genus hoc inuentu p̄ rarum é. Que autem in genere illo spisso predure sunt atqs aspre: nomine hirci nuncupatur: que quidem omnes aut ad saxa nascū tur: aut iuxta littus lutoqs alūtur: cuius rei argumentum est: q̄ capte imo referte oīs cernunt: quod certe indicat: ceteris quoqs adherentibus cibū per ipsum amnem haurit:

Imbecillioꝛes propterea ſunt ſpiſſe q̄ rare: quia minus alto radicis helu immittunt. Denſum ēt ſpōgijs eſſe nūt: argumento q̄ ad euulſoꝛis accęſſum cōtrahunt. Ita ut euelli difficile ſit: quōd idem etiam faciunt quotiens flatus tempeſtaſq; urget: ne ſua de ſede pellant. Deo ſunt qui de hoc dubitent: ut qui toronam in colunt. Habeant tamen proculdubio teſtiolas quaſdā: velut tineas lumbꝛi colue ⁊ eiuſmōi alias cōſiſtere intra ſpongias: atq; alii: quas et euulſis ſpongijs piſciculi laxatiles deuorent: q̄ vel radices abſumunt totas: que inhęrentes ſaxis remanſerint. Si euenerit forte ut ſpōgia abrumpat̄: rurſuo item renaſcitur ⁊ cōplet̄. Magnitudine amplißima ſolute ille ⁊ rare ſpongie augentur plurime: que circa lyciā ſunt. Deo molliſſime que ſpiſſe nā achillee toroſiores ijs conſtant: ōino que altis trāquilliſq; ſunt gurgitibus molliſſime ſunt: flatus: n: ac tēpeſtates ſpongias quoq; ut cetera altilia reddunt duꝛiores: ⁊ ſceremētum impediunt: q̄obrem ſpongie helleſponti ſpiſſe: ac dure ſunt: ⁊ omnino quas mare ultra maleam promontoꝛium citraq; fert: differunt inter ſe mollicie duritieq; : nec calorem īmodicū ſpongie patiunt̄: fit enim eo vt more pullulantium putreſcāt quocirca optime iuxta oras comperiuntur: ſpongie ſi gurgite alto demerſe ſūt: cōmode enim temperant̄: propter altitudinem gurgitis. Color illotis uiuiſq; micans eſt: adhęrent nec parte: nec toto. Interſunt enim fiſtule quedam manes: ſed plumbus paſſim particulis helitāt: ⁊ quaſi membrana extēta ſubeſſe radicibus eanum uidet̄: ſuperne autem cetera meatus cōcreti propemodum latent. At uero quatemi: aut quini patent per quos paſci exiſtimāt̄. Genus item aliud eſt: quoꝛ nomen aphlyſias mox accepit: q̄ nunq̄ lauet̄ qua ſi illotariam uoces: hēt hoc amplioꝛis illos meatus: ſed reliquo toto coꝛpoꝛe denſum eſt nihilo tamen dēſius q̄ que ante enumeꝛauimus genera: quāq̄ lētius: ⁊ ex toto pulmoni ſimilius cernitur. Denſum io genus habere diuq; uiuere inter omnes precipue conuenit: cognoſci pre ceteris ſpongijs eo facile poteſt documento: q̄ cum ille albicent limo ſubſidēte io ſemper nigroꝛem oſtendit. Quod ad ſpongias ⁊ teſtatoꝛum generationem pertinet res ita ſe habet.

Locuſte inter cruſtata que per coitum cōceperint oua: gerunt utero tribus menſibus his: maio. Junio. Julio: tū deinde ſub aluo in rugas deponunt: qua ouꝛa more uermium augētur: quoꝛ idem de mollibus etiam ac de piſcibus ouipis intelligitur: ouū enim omnium ita accreſcit: fit igit̄ locuſtarū ouum arenoū in partes octo diuectū: ſingulis enī opimētis: que de latere extant: ſingula quedam cartilaginea iungunt̄ quibus ouꝛa adhęrent: totumq; quaſi ſpecies uue conſiſtit: unū quoq; enim illoꝛum cartilagineoꝛum ſpiꝛa ſcinditꝛ: quae ſi diſcreuēris: patent: ſin aſpicis: tantum compoſitum quidam apparet: fiunt maxima nō que iuxta meatum: ſed que media ſita ſunt: minima que nouiſſima cōtinentur. Magnitudo minimis quanta granis ficuum eſt: nec meatum ipſum ulla contingunt: ſed per medium hęrent: vtraq; enim de parte caudam dico: ⁊ alnum: bino maxime diſtinguitur intervallo: ſic enim opercimenta quoq; diſpoſita ſunt: ſed quoniam latera ipſa cōplecti ſatis non poſſunt: addito extremo cuncta tegunt̄: idq; velut operculum obturat: videtur prorſus locuſta cartilagineis illis pticulis mādare ouꝛa: cum emittit̄: caudā adducēs ⁊ protinus cōprimens inflectenſq; ſeſe parere. Cartilagineę uero ille appendices per id tempus augentur: atq; ouoꝛum capaces reddunt̄: partus: n: in ijs recipit̄: ut ſepianum in ſarmentis ⁊ qualibet colluuione collocatur: locuſte ad hunc paruū modum mox ubi ea ſui coꝛpoꝛis pte intra diem maxime vigeſimum ouꝛa cōcreuerint: abigūt uniuerſa cōglomerataq; ita in idem: ut ⁊ foris cōgeſta appareāt. Tū ex eo locuſte proueniunt intra diem maxime decimum quīū: ⁊ ſepe minoꝛes q̄ ut digiti magnitudine expleāt: capiūt̄: excludūt igit̄ ouꝛa ſūe arcturū: abigunt iā cōcocta atq; abſoluūt ab arcturo.

Coquille gibbe veterum menſes circit̄ quatuoꝛ ferē locuſte aſperis ſaxoſiſq; locis proueniunt. Gammari leuioꝛibus ac terrenis: neutrū genus limoſa amat: unde fit vt gāmari apud helleſpontum ⁊ circa thaſum gignantur: locuſte circa ſigeum ⁊ athon[illegible]: Conſectant̄ loca aſpera limoſaue piſcatoꝛes oris littoꝛibus atq; aliis io genus indicijs quo tiens capturā in alto libet exercere: littoꝛa potius venis hybernoſq; tēpoꝛibus exeruit: cōſe

[illegible]

runt se in altum estate uidelicet: cū alias caloré alias frigus persequunt: ijs etiā quas noīe ursę arctos appellant: idem pariendi tempus natura statuit: quoo locustis: quo circa per hyemé & uere priusq; ouа excludāt: cibo laudantur: cum excluserint: detemime fiūt: crusta sua & locustę & cācri: tam nuper nati: q; post exuuntur: per ver: quemadmodum anguium membrana uenationis q; senectutem appellant: locustis omnibus vita diutur nior data est.

Colia copulatione ac uenereo coitu ouum concipiunt cādidum: quoo in dies arescit: & ouum: b: c: oculi: d: sepiola ipa: ferunt uterum sepię uerno tempore: pariunt ultra diē decimum quintum: mox ouа edita crassitudinem acinorum uuę minorum: intra diem. Item decimum quintum capiunt: quibus obruptis sepiolę excludunt: quę si qs prius prole iam pfecta obscurent ouі membranā: stercusculū mittūt: suumq; pre metu colorē immutant ex candicante in rubriuscalum. Deo cum genus omne crustatū sibi iuncta cōtineat ouа: itaq; foueat polypus: & sepia: & reliqua generis eiusdē: ouа q̄ rum dum hoc facit appareat: Polypus fœia modo incubat ouis: modo i ore sui cubilis assidens brachium super ouis exporrectum tenet.

Sepia parere iuxta terram inter algas & harundines & si quod aggestum tale i lectum sit: ut sarmenta aut lapidēs: aut quelibet alia materiei congeries. Et idē piscatores de industria fasces sarmentorum disponunt: hec plibenter in eis loculamentis parit prolixā illam continentemq; seriem ouorum: qualis cirri muliebris spēs ē emittit: aluū p iteruallа reprimēs: aspergitq; atramentum: interposita quiete: utpote cum nō nisi cum labore emittat.

Olligines i alto pariunt: consertum ijs quoq; ouum: quale sepijs ē: vitenoi spatium tam sepię q; lolligini breue: nā exceptis paucis bimatum nō cōplent: polypis etiam tantidem temporis ad viuendum datum est: prodeunt e singulis sepia num ouis sepiole singule quoo idem in genere etiam lolliginum fit. Inter lolligine marē & fœminā hoc interest: q; fœia intestina cōtinet duo: uelut mammas: q̄ si alio dissecta aspectes: facile uideris: mas oīno ijs caret. Sepia tum hoc idem discrimē habet: tū uero q; mas ua rius plus q; fœmina est: ut exposui.

Sepię genens mares fœminis ē minores ac supuētu coire: uixq; absolui dic

tum tam est. Breui a coitu pariunt maxima sui pte: que solent coire. Verme nũt oia faciunt excepto genere quodã papilionum: quod omnium quodã simile cartamo: idest grici semini. poucit. Seo ĩtus fluidũ uermibus uero ipsis nõ pte aliqua: sicut in ouis aĩal creat. seo totus uermis accrescat: ꝛ particulati discretus formaf in spẽm destinati animalis. procreant porro insecta aut ex animalibus generis eiusdem vt phalangia: ꝛ aranei ex phalangijs ꝛ araneis: ut brnci: locuste: cicade. Aut nõ ex animalibus seo spõte: alia ex rore q frõdibus ilidat uidelicet uerno tpe: ut natura fert. Sepe tamẽ ꝛ hyberno: quotiens trãquillum australeq; tempus diutius cõstitit: Itẽ alia ex ceno aut fimo putrescente oriunf: alia in lignis aut stirpium aut cesis: alia in animalium pilis: alia in excrementis: aut tam ex cretis: aut adhuc ĩtra animantẽ cõtentis: ut q̃ tunice sũt lũbrici appellãt: quorũ genera tria sunt: latum: teres: ꝛ quod ascaridã appellatũ ẽ: ex quo nihil pereant aliud põt. Latũ aũt illud solũ ĩtestino adherẽs: pant simile cucumeris semini: quo indicio medici genus io lumbrici inesse intelligunt.

Pascunf papiliones ex eruca: eruce ex virentibus foliis: maximeq; exbrassice: primum minus q̃ milio cõsistit i folio. Mox uermiculi inde cõtrahunf ꝛ accrescunt. Cũ in tria triduũ eruce efformanf: que aucte motu cessant: suaq; forma immutanf: appellanteq; tantisp chrysalides: quasi aurelias dixeris: duro intecte putamine sunt: ad tactũ mobiles: meatibus araneolis obducte: nõ os: nõ aliud ex membris quod cõspicuum sit possidẽt: lõgo post tpe putamine obrupto euolãt inde animalia pẽnigera: quos papiliones uocamus: Itaq; primum dum eruce sunt cibo aluntf: atq; excrementum emittunt. At uero cum in aurelias dictas trãsierit: nihil uel gustãt: uel excernũt: hec tadẽ gignẽdi rõ ceterorum etiã est: que ex uermibus cõsistant. Siue ex coitu animalium uermes: seu sine coitu prodiere: nam ꝛ apiũ ꝛ crabronum: ꝛ vespariũ uermes: q̃diu recẽtes sunt ꝛ aluntf: tantisp ꝛ stercus emittere uidẽtf. Ãt cũ forme lineamẽta receperint: sub qua facie nymphe appellãtur. Jam neq; cibum ptergã capiũt: neq; ullũ reddũt alui excrementũ: sed coerciti ꝛ contracti quiescũt: nec ullo pacto mouere se patiuntf: usq; dũ spes destinata proficiatf: quo facto euolat. ples nipto quo cõtinebat folliculo. Quinetiã supere et acie dicte quibusdam eiusmodi alijs generantur erucis: q̃ undẽ ingressu. pte enĩ imitẽtes priores cõtrahunt sese adducentes posteriorem arcuatiq; incedunt. Verum queq; orta sibi colorem a sua eruca trahunt.

Fit ex quodã vermiculo grãdiore: qui ueluti comua gemina ptẽdit: suiq; generis ẽ: primum toto imutato eruca dicit que bombex appellatf: ex quo necydalus inualidã dixeris: que uana formarũ successio i semestri tpis spacio cõplet: ex hoc aĩalis genere bõbicia illa mulieres nonnulle retorqueõo i filũ adducũt: deide texũt: prima texisse i coi siula pãphyla platis filia dicitur.

Eodem modo scarabei tam gignuntf ex uermibus: q̃ i lignis alijs nascũtf: primũ enĩ ũmes ipsi immobiles fiunt: mox disrupto putamine in scarabei genus exit.

Flattas i alueanijs gigni aptũ est: que ipse pẽnate sunt.

Gilus latiusculis quibusdã bestiolis q̃ in fluuijs supnatant enascitf: q̃obrem magna asilonũ copia circa aquas vbi id genus bestiolarum est.

Hucis quibusdã corpe piloso: non grãdi primum cicadele cluniũ fulgore: mox indito fiunt non uolucres: quibus deide mutatis pẽnigera aĩalia gignũtf: quos cinos uocant.

Idolices mulicẽs ex astandis hoc ẽ tipulis generãtf: tipule fere i puteis: ꝛ vbicũq; aqua se colligit: terrena subsidente cõcretione oriuntf: fit vt principio fex ipsa putrescens colore candicantem trahat: mox nigritantẽ: postremo cruentum: talis cum fuerit minutissima quedã ꝛ nubra spe algule. pdeũt: q̃ad tps hiemis: sue origini mouẽtur: deinde absoluuntf: itaq; ferunf per aq̃. Tipule nuncupate. Tum paucis post diebus erigũt se sup aqua dum: atq; ĩmobiles: Mox disrupto putamine culex emergit ac ĩsidet:

donec uel sole uel flatu moueat ꝙ uolet. Cõmune omnium uermium ẽ: ꝙ eorum que ex ver
mibus proueniunt aialium: ut primordium generationis: aut a sole: aut a spiritu prestet.
leo copiosius ac celerius fiũt tipule in aquis quarũ sedimentum uarũ ac pmiscuũ sit: quale
i agro megarico si operis solet miscere: putrescit etenim hoc facilius ꝙ autũno quoqꝫ uberius
gignat: minus enim humoris esse tunc accidit.

Sedũ gramine oriuntur.

Scarabei uiuaces. Gallenice iam uocari incipientes uermibus fimo bouis: aut iumẽ
ti creatis gignuntur.

Scarabei pilularij i fimo quẽ uoluunt cõdunt phyemem paruosqꝫ uermiculos pa
riunt: ex quibus ipsi procreantur. Quietã leguminũ uermiculis pẽnata aialia
rõe simili pciunt.

Mosce ex uermiculis fimi digesti i ptes gignunt: qͥ obrẽ q eo fungunt munere con
tendunt. Reliquum fimi pmiscui discernere: et cõfectum concoctũqꝫ esse fimũ con
fumant. Principiũ autẽ uermiculorum ipsorum exiguũ est: quod primum rubescit at
qꝫ ex imobili quasi herens adhuc fibris: moueri icipit. Mox uermiculis imobilis redit.
q cũ postea motus est rursus immobilis fit: demunqꝫ generat muscam: q flatus aut solis
beneficio mouentur.

Albani ex ligno nascuntur.

Rlodagne quas mocelas appellem: ex uermiculis imutatis qui in brasice caule
creantur.

Anthanoe ex crucis fici: pini: pini: atqꝫ etiam lentis canine oriuntur: fiũt enim in
his omnibus uermes petit genus id animalis fœtidi: quoniam ex tali materi
a cõstitutum est.

Inani culices ex uermiculis: q fece uini acescẽte gignũt originem trahunt. Quineti
am in his que putredinem nullam posse recipere existimantur: nasci animalia: no
minus ut uermes in niue uetustiore qui hirti sunt pilis ꝙ rubidi: quoniã ꝙ ipsa nix uetu
state rubescit: sed in niue mediæ terre candidi ꝙ grandiores inueniuntur: torpent oẽs ac diffi
culter mouent. In cypro insula eramis fornacibus ubi chalcites lapis igestus cõplurib⁹
diebus cremat: bestiole in medio igne nascuntur pẽnate: paulo muscis grãdibus maiores.
que pigmem saliãt atqꝫ ambulẽt. Emoritꝫ hoc genus ꝙ illud nimis alũnũ. Cũ alterum ab
igne: alterum a niue dimotũ est. Nõnulla corpora ẽ animalium: q igne nõ absumantur.
Salamãdra claro documẽto est: que ut aiũt igne inambulans pcium extinguit: hyspanis
fluuius apud cimerium bosporum sub solstitio defert: ueluti folliculos acinis maiores:
quibus quadrupedes nolucres enipũt: quod genus animalis i post meridianũ usqꝫ diei tẽ
pus uiuit ꝙ uolat: mox descendẽte sole macrescit ꝙ languet: deinde occidẽte emoritur: Vita nõ
ultra unum diem pducta. Unde ephemerum idem diarium appellatum est. Que ex crucis
aut uermibus gignuntur: aranea inuoluta magna ex pte principio ceciderũt hec ita.

Pespe autem: Ichneumone nũcupate que minores qͥ cetere sunt phalãgia pmunt.
occisaqꝫ ferunt in parietinas: aut aliqd tale foramine puriũ: deinde illimunt luto at
qꝫ ex ijs icubãdo suum pereant genus. Nonnulla ex ijs quorum pẽnis crusta supuenit: ꝙ ex
minutis q̃noĩte carẽt: mdos sibi e luto puos aut ad sepulchra: aut ad parietias cõfingũt:
atqꝫ i ijs uermiculos pariunt.

Tempus generationis principio ad finem: maxime fere parti septenarijs tenuis descri
bitur: aut quaternis. Eulicum ꝙ uermiformis generis pti plurime: ter septeni attri
buti sunt. Quipanis quater septeni magna ex pte: septem ex ijs ab initio cõcretio ꝙ consũma
tio oui uẽdicat sibi: reliquis tribus septenis icubant atqꝫ excludunt: ea scilicet que suo p
creant fœtu: ut araneus: aut aliqd generis eiusdẽ: mutationes uero ꝙ trãsitus i figuras a
lias trinis aut quadrinis diebus: pti maxime pagũt: sicut i morbis quoqꝫ dies decretori
us cuenit. Talis insectorum generatio est.

Dereunt striatis cõtortisqꝫ membris ut senectute: genus maiorũ animalium

moriť: que pennata ex ijs sunt: pēnis etiam conuulsis autumno fere moriuntur. Taba ni quidem uel aqua intercute oculorum ceci intereunt.

De generatione apum una sententia est: alij enim eas parere & coire negant. Ad de portare foeturam existimant: nec unde portent: constat inter oēs. Sed alij ex flore caltha: alij ex flore habā dinis: alij ex flore olee aiūt argumētūq; affernnt: q' cū oliuarum pul tus fit largior: tūc plura examina pcāt: Sūt q' ficoīū q'dē foeturā cōportari ab aliquo ex ijs q' mō dixi: arbitrent'. Sed apū generi ortū pstari a dulcibus: quoīū duo sunt genera: alteri fuluū: quoo pstātio' ē: alterum nigrū magisq; nanū magnitudo his duplo q' ceteris frugi apibus auctior ē: pars a precincto sterior apportē sesquialtera ad eo lōgitudīs habet': nocā tur a nōnullis matres vtpote origīis autores: argumēto retenīt q' ficoīū foetus coit': ēt sine duce apū nunq'. Aliqui p coitū agi opinantur: marisq; esse fucos foēias uero apes ēt cōtēdunt. Cetere i cōcursus imisq; fauorum pueniunt: duces subter ad fauum pendētes oriū tur sepatim sex aut septē: contra q' ceteri tumne foetura adherentes: aculeum apes possident fuci eo carēt: Reges duceisq; habent: sed non utuntur: quo circa eos carere aculeo nonnulli existimant.

Genera apū plura: optimum q' breues nanc & i rotūditatem cōpactiles sunt. Secū dum que longe & uespis similes: tertiū q' fur nūcupat': grādis hic & aluo est āpliore quartū fucus precipua magnitudine: sed nullo armatus aculeo: & ignauus: q' obrē alueis aliq' interūt: quo apes subire possint: fuci autem ut grādiores nequeant. Ducū duo sunt genera: ut dictum iam est: Nec unus i quoq; examine dux tantūmō ē: sed plures: pitq; ip sum examen si duces uel nō satis hēant'. Quoo nō tā principis defectio q' ortus: vt iuuat ad quem illi necessarij sunt incidit uel plures q' satis. Distrahūt enim examen: pueniť foet? apū prius uere serotio: squalore rubigie: augēt porro mella siccitates: sobolem hyemes. Vnde fit ut simul oīne & examinum copia sit: fauos primum cōficiūt: mox collocāt foetum ore emittētes suo: ut ijs placet: q' cēlent aliūde plis primordia cōuehi: deīde cibi cā mellificāt: tā estate q' autūno: sed melius mel autūnale est. Conflnūt fauos e floribus: cerā ex lachryma arborū fingūt: mella ex rore aeris: siderū ex orbi potissimum: arquus celestis i cubitū cōtrahunt: Sino ante uergiliarū exortū mel non fit: fauos itaq; ut dictum est floribus faciunt: mel autem nō ipas facere apes: sed rore cadentem deferre argumēto est: q' uno aut altero die cellas melle repletas inuenīt apiarij. Item autūno mel postea q' detractum ē: nō repat'. Cum tamē illo ēt tpe flores pueniāt. Sublato itaq; melle & cibo aut nullo extante aūt exiguo: reperterent certe apes mun? mellis cōficiēdi: si ex floribus posset accipere. Crassescit autem mel cōcoctū iā tpe. Initio: n: vt aqua dilutū ē: a primis diebus sine crassitudīe cernit': q' si exemptū eo tpe sit: crassitudīe caret: tum ui cesimo: maxīe die spissat'. Indicū pfecti omis i sapore potissimū ē: dulcius: n; q' crassius: Colligūt apes ex omnibus q' floret calyculatum ferunt: atq; ēt ex ceteris i q'bus dulcedo ē: & ligula susceptum genus id saporis deportāt. Sine ullo fructuum detrimēto: uinee mīāt' initio caprifici alueī: tūc: n: mellatiōis terminus ē. Schadones aūt sobolē dico optīe fiūt cū mellificat': aggerūt suis cruribus cerā: atq; eā thā mel ore euomūt i cellas. Foetu posito i cubāt auium more: exclusus ex uermiculo dum parus ē: iacet i fauo obliquus: post dies sua ipe facultate se erigit cibūq; capit. Nec fauo ita adhereret ut retineri ui deatur. Foetus apū & ficonum cōdoli ē: ex quo uermiculi fiūt: q' i apes ficosq; trāseāt. Primordium regū colore cernit' fuluo: corpulēta mellis crassioris: magnitudīe illico prima: fuc futuri sobole: nec primum ex eo uermiculus gignit': sed statī apis ut aiūt qua aute pte foetus cōstitutus sit: mel ibi e regiā cōficit'. Schadōnes si foetus oppressus itercipiat': tri cate sine pēnis & cruribus prodeūt. Sed si libere ad finē generatiōis uenerūt: nupta qua cīgūt membrana euolant. Stercus q' diu sit uermis emittit: postmodū nō nisi ipfecte vt mō dixi: p dierīt si q's capita ijs demat priusq' pēnas hēant: p pabulo nimirū apibus sūt: & si fucū adep tis pēnis & alueū relictas: ipe reliquorum pēnas erodūt: vita apū ānī fer: nōnulle ēt septē possunt cōplere. Quoo si examē nouē aut decē ānos duraueriť, pspe actū ē existimat'. Genus q'

dā apū in pōto excādidum ualde: quod bis mēse mellificet: Apud thermiscyrā circa thermodō
tē amnē apes tā i terra q̄ i alueis faciūt fauos: q̄ paru admodum cere cōtinēt: ⁊ mel crassi⁹
redāt: Fauus ipe leuis atq; equabilis est: quē non sēp seo hyeremis tpibus tātū cōstruūt: copio-
n: i eo tractu ē hedere q̄ hyeme floreat unde apes mel capiāt ad. Amysum vrbē cōuehit⁹ a locis
supionibus mel candidum: crassiq; maiorem in modum: quoo apes faciunt arbonibus sine
fauo: quale ēt fieri i pōto cognitum ē: Sūt ēt apes q̄ fauos sub terra triplici ordīe faciant: i
quibus mel est: uermis nullus: seo nec faui omnes eiusmōi sunt: nec apes ita omnes cōfin-
gunt.

Crabrōes ⁊ uespe si duce amisso aberrauerīt: fauos sue proli constituūt: in sublimi
⁊ foraminibus: crabrones in sublimi: uespe i foraminibus: seo si hēant ducē sub ter
ra mdificant.

Cellis sex angulis fauos extruūt omnes ut apes: seo ex materia corticea quadam ⁊
araneosa: longe tamen lautior fauus crabronum q̄ uespanum est.

Octurā mō apū istillāt ad latus cellarū faui ⁊ parietibus āmouēt. Adeū non i oīb⁹
cellis ielt equalis foetus: seo alijs iam grādiusculus ut uel q̄at uolare: alijs adhuc i uermiculo. Excremētum uermiculis tātū: vt ⁊ i apū genere ē: manet
foetus īmobilis: cum in nympha est: ⁊ mēbrana uelat⁹. Paululum mellis q̄si gutta
in cellis crabronum e regiōe proli parat⁹. Scharones huius generis non uere seo autū
no fiunt: ⁊ crescūt: maxime plenilunio: heret ⁊ foetus ⁊ uermiculus non i imo celle: seo
lateri.

Onnulla ex bōbicū gñe nidos i acutum exeūtes e luto quasi uitro illitos affigūt
uitri spe affigūt lapidi: aut alicui tali tā crassos durosq; ut spiculo pforari uix
possūt: piūt i his ⁊ uermiculos poucūt cādidos: mēbrana obuolutos nigra: seorsū q̄ a
mēbrana cerā i luto faciūt q̄ multo pallidior sit q̄ cera apū.

Deunt ⁊ formice: ⁊ uermiculum pariunt: nulli annexum q̄ accrescens ex minu
tulo ⁊ rotūdo lōgiusculus fit: formāq; accipit debitā: ortus eorum uemo tē
pore agitur.

Bom ⁊ scorpiōes terrestres vermiculos ouorū spe pariūt cōplures: ⁊ icubāt: mox
vt plē ptecerūt: pellūt⁹ ab ea ipa sicut ⁊ araneis accidit: ⁊ iterimunt⁹ a suis liberis
magno numero: sepius enim undenos pariunt.

Aranei uero coeūt mō quo dictū ē. Pariūt uermiculos q̄ nō ex pte seo toti i aranei
formā īmutāt⁹: nā ⁊ rotūdi iā ide a primo ortu puenunt: ei pererīt icubāt: ⁊ tri
duo pagunt: pariunt omnes i tela. Sed alij i subtili ⁊ breui: alij i crassiore: ⁊ alij ōino i si
la. poucit⁹: vt tamē q̄sq; exiuit: ptinus salit: filiq; mittit: humor similis i uermiculis in
ficu pcipit⁹: atq; i araneis ipsis recēs natis hoc ē crassus ⁊ cādidus.

Cateles aranei i terra piūt: cuius dimidiū applicatū ipis mūb⁹ ē: reliquū foris reci
pit ptū: ⁊ icubāt eadē i tela atq; viuificant.

Phalāgij i rete q̄ō crassum cōfecerīt: piūt atq; icubāt: cetis lautioribus illis pt⁹
mionis numen ē. Alt uero phalāgijs āmodū nūeros⁹. Cuiq; ipa ples increuerit
matre āplexa cōsumit ⁊ ejcit: sepe ēt patrem si cepit adiuuat: n: foemā i cubatu. Pariū
teis a quo sui ort⁹ initio ad finem.

Oculte eodem coeūt mō quo cetera insecta: s: minore supueniēte mai⁹ fiunt: n:
eāt ac vniuerse: ⁊ loco eodem foetum deponunt: ita ut quasi fau⁹ ē uideat⁹: hic uermicu
li spem oui gerētes oriuntur: q̄ terra quada ptenui: tāq; mēbranula ābiūt⁹: qua dilec
ta emergūt occulte ac euolāt. Tā mollis foeta haec ē: vt ad tactū leuissimū dilabat⁹ ⁊ prat.
Nō sume tellum pt⁹ cōmittit: seo paulo alti⁹ hic cōcoctōe pacta exeūt ex illo terreno a
miculo parue locuste: ⁊ migrātes: deide cute obrupta maiores statī efficiūt⁹: pariū exi

tu uenis :⁊ statī a ptu moriūt᷑ : uermiculis circa collū inascētibus tpe ptus q̄ eas strāgulēt. ·Hoares quoq; eodem tpe oriūt : uere terra emergūt : locis mōtāis aut tenuibus : locuste nō fiūt : sed ptanis nimosisq; : pariūt enim i nimis lua oua : q̄ durāt hyeme : i terra ieiūe estate pueniunt ex fetu anni superioris locuste.

Pani mō⁊ quos bruchos appellant pariunt :⁊ cum peperīt moriunt᷑ : iterunt oua eorum aq; autūnalibus cum nimis icesserit .At sicco autūno largior puēt᷑ bruchoꝝ ē : qm minus oua iterāt : inermis : n : ēe uidet᷑ eorū q̄dē itēt᷑ quiēt ortus nulla certa agit rōe.

Cadarum duo sunt genera : alie : n : miores q̄ prime pcurrunt :⁊ nouissime penut : alie maiores que canunt eodemq; nouissime procedunt :⁊ pme itereūt. Sūt q̄ cānūt pcu tu diuidue siue miores siue maiores sūt : q̄ aūt nō canunt : indiuidue cōstant : nocāt non nulli gradiores illas⁊ cantēs argutas : miores mutas : sed cānere uel isecundo hoc genere possunt paululum q̄ pcincte poterint : nasci nō possunt cicade ubi arbores deūt : quo circa apud cyrenā nulle i cāpo sunt : cū circa oppidum ipm multe pueniant. Oleas maxime amāt ut minus ūbrosas : loca : n : frigidiora aspnātur .Q̄obrem i opacis nemoribus ēt nequeūt : coeūt tā maiores q̄ miores supīe cōplexu mutuo : masq; ilent i fōrinā : sicut q cetera isecta agūt .Genitale fōrīa hēt relatiū : quo recipit io qđ amare iniect᷑. pariunt i arnis cessantibus : excauātes aspitate pacuta q̄ pte hēnt posteriore : quomō bruci ēt solo eiusmōi pariunt : qua pp i cyrenensi agro copia ēst .Qui etiā i harū diuibus quo admi niculo uites erigūt nidum foraue excauāt :⁊ in caulibus sq̄lle herbe iterū pariūt : sed hic fetus facile in terrā dilabit᷑. proueniunt large copia hymbriū .Crescit primo i terra uermiculus : deide fit ex eo q̄ tettigometra uocat᷑ parētis nomine : quo tpe gustu suauissime sunt : anteq̄ corter rupat᷑ : postmodum circa solsticia noctu ereūt : statimq; rupto cortice pdeūt cicade ex matrice illa cicada q̄ mō tettigometra dixi : nigre primus :⁊ durusculę⁊ mansculę atq; incipiunt canere : mares utroq; i genere canunt : fōre silēt⁊ ante coitū mares suauiores sūt a coitu fōre : quippe q̄ oua cādida gustu ēxant grata : excitate cum subuolāt : quēdā reddūt humorem mō aq̄ : quo rustici ēas inigere :⁊ excremento nō carere : roreq; ali assueūt .Si quis digitū cōtrahēs ac remittēs subito appropinquet : magis expectāt q̄ si ilico ertendat⁊ quidem transire in digitum allicinunt᷑ : q̄ : n : oculis hebetes sunt : quasi frons aliqua moueatur digitum ita admotum cōspiciunt.

Hoc ex numero isectorū nō carne uiuūt : sed carnis uiue humore alūt᷑ : ut pediculi : pulices cimices hec p coitū generāt : ea q̄ lēdes uocāt᷑ : ex q̄bus nihil pterea nasci pōt : illoꝝ aūt generatio talis est.

Pulices minima quadā putredine gignūt᷑ : sedeq; sui ort᷑ sortes optinēt aridas. Cimices ex humore q̄ p suma corporis animalium cōsistit. pediculi ex carne q̄bus fetis emergūt ceu pustule quedā sunt purae exigue : quas si pungas pediculi exeunt. Accidit morbus hic nōnullis hōibus pre nimio corpis humore :⁊ q̄dē aliquos foeditate obisse proditū ē : ut Alemanem poetam⁊ pherecydem syrium : quibusdam item morborū generibus copia nascitur pediculorum : genus pediculi ferū uocatū est durius eo q̄ magna ex pte pueniat :⁊ corpori ertrahi difficilius : pueris pediculi i capillo magis uiris min⁹ oio forte magis q̄ mares pediculū sentiūt : minus laborāt eorū capita quib⁹ pediculis in capillo est.

Quin⁊ ex ceteris animalibus cōplura pediculo infestant᷑ : ut aues⁊ phasianę q̄dē itereūt : nisi se puluerēt : omno q̄bus pēna caule cōstat iis pediculꝰ gignit᷑ : nec ea q̄bus pilus ē caret eodem : excepto asino : q̄ nō pediculo tāti ueri ēt redino immunis est. Boues utrunq; io hēnt oues⁊ capre redinos hēnt : pediculis uacāt .Suibus quedā pediculi grādes ac durū familiare ē .Canibus ppriū ricinus : q̄ ab eoꝝ natāli nomē cynorrhaiste accepit .Genus aūt unum quodq; pediculi ex corpe ipo suū nālis enascit᷑ : pueri unt largius pediculi mutatōe aquarum q̄bus lauare se solēt ea quōmī maiora pedicu

lum patitur.

Q mari ẽt pisces hoc malum infestat: uerum nõ in piscibus ipis sed limo gignit' simile multipedibus alellis: nisi q' caudam hoc ãplius caulã hẽat. Genus pediculi mannum simplex unũq; ẽ: ubiq; proueniẽs: sed maxime i foraminibus ⁊ cauernis isecta hec omnia sunt: ⁊ multipeda: ⁊ eraguia.

Asil⁹ thũnor sub pĩa ont' ipe scorpiõis aranei magnitudie.

Anis qõ a cirena i egyptum pãdit': piscis proiculus nomine circa delphinum est: q̃ omnium piguissimus sit pabuli copia que delphini opa suppeditatur.

Adicta ãlie generãt' bestiole vt dictum est: tum in lanis: ⁊ qui bubulis lanitio cõfectis: vt tinee: q̃ lanis puluentis p̃cipue oriuntur: atq; ẽt magis si aranei hoc ide uermiculi genus. Tum uero i cera uetusta vt i ligno animal gignit' cãdidum: qõ omnium animaliũ ẽe minimũ existimat' nomine. Acari: necnon alia i cartis aut hiprima: q̃ i uestc aut scorpioni: sed sine cauda generant' per q̃ exigua omnibus ppe dixerim uel siccis humescentibus: uel humidis siccentibus: creari animal põt: nascitur q uermiculus quidã cui nomẽ a corrũpdis lignis xylophthoro ac si lignipdi appelles: nullo minus absurdum: caput enim suo putamĩe exerit uarium: pdes i postreo hẽt: vt alij uermes: reliquũ corpus tunica aranеosa tegit: suoq; tegumẽto hærentes festucas gerit: ita ut forte eas caluq; sibi contraxisse diu ambularet uideret. Deniq; ipse natiue iberet tunice: ⁊ vt limacibus testa sic totum io uermiculo huic adheret: nec decidit umq': sed euellitur vt natiuum quoo si hãc eius tunicã detrahas expirat: pariq; mõ atq; limax testa detracta helcteleit: processu vtiq; tpis io quoq; in aurelia transit: ut erucа atq; immobile viuit. Deo q̃o nam ex eo animalis pennati oriat' cõpertum nõ adhuc est.

Icarios culices caprificus generat: suis pomis fit: primum uermiculis: mox nupta cute euolat culex: mutataq; sede petit ficus imaturas: quibus se insinuans facit ne decidãt: q̃obrem agricole appendere ficis caprificus: ⁊ iuxta ealdem caprificos serere assolent.

Eadupedis autem sanguinei oui pari generis ortus uemo tempore q̃dem agit': sed coitus non tempore eodem. Alia enim uere: alia estate: alia circa autumnum coeunt: vt cuiq; singulis tempus sequens ad prolem commodius est.

Testudo ouа duriois testa ⁊ bicolora edit: quale ouum auium ẽ: tectaq; defossa ⁊ coopta terra ac pauita: ⁊ cõplanata incubat: crebrius repetẽs: foetuq; sequente anno excludit.

Nos aquatilis siue testudo lutaria in terra scrobe effossa ouij ãplitudie parit ouа: que desert terra obrupta diebq; tricesimo reptat: refossaq; apit: foetuq; cõtinuo ducit in aq̃.

Testudines ẽt marine egresse in terram: pariunt ouа: auium cortaliũ ouis similia: ⁊ defossa coopta incubant noctibus: ouorum numerus maximus est: nam ad cẽtena pariunt ouа.

Idem ⁊ lacerte ⁊ crocodili tam terrestres q̃ fluuiatiles sua oua terre gremio cõmittunt. Lacertarum ouа spõte in terra apiunt': vitam enim earum annum nõ cõplere sed semestre finire aiunt: Crocodil⁹ fluuiatilis ouа sexaginta cõplurimũ parit: viuitq; diu maximumq; animal: minima hac origine euadit. Ouum enim nõ maius q̃ anseris ⁊ fœtus inde exclusus ꝓportõe est. Attamen crescit ad quindecim cubita. Sunt qui eum tam diu augeri q̃ diu viuat confirment.

Pera e serpẽtibus vna: animal edit cum intra se ouа primum pepent. Ouum hoc vnius coloris ⁊ molle: vt piscium ẽ: fœtus supeme cõsistit: nec cortice cõtinet': vt nec piscium quidem parit: catulos obuolutos mẽbranis: q̃ tertia die rũpãt'. Euenit interdum vt qui in utero adhuc sunt abrosis membranis prerumpant: sinqu

los diebus singulis parit: plures q̄ viginti.

Alectere serpentes oua pariunt foris cōtexta: ad monilis hoc ē ornamēti mulierū: q̄ ambit collum similitudinem: incubant que pepererīt ītem: ⁊ foetū sequēte exclu dunt anno.

Aristotelis de historia animalium liber .vi: interprete theodoro.

Serpentum et insectorum atq; etiam quadrupedum ouū parientium generationes fieri ad hunc modum animaduertimus. Aues autem ouū pariunt omnes: sed tempus cōcubitus pariēdiue nō idem omnibus est. Quippe cum alie coeant ⁊ pariāt omni fere tpe: vt galline: vt columbe. Gallina enim toto anno preterq̄ duobus mensibus brumalibus parit: magna etiam generosarum nōnullis foecūditas: quādoq; uel sexagena dant ante incubitum: quāq̄ ipse minus foecunde q̄ ignobiles sunt. Item. Adriane paruo quidē sunt corpore: sed quotidie pariunt: ferociunt tamen: ⁊ pullos sepe interimunt. Color his uarius. Dōnulle ēt ⁊ coturnalibus bis die pariunt: iam alicq; in tantum copie peruenerunt: vt effete breui morerent: sed galline vt dictum ē perpetuo pariunt.

Columbe aūt palūbes: turtur: vinago: bina pariunt: sed columba uel decies ānō: alie semel ānō: ⁊ partus generant.

Fitur maximo auium numero partus verno tēpore. Deo aliis alie foecūdius pariunt: quod biemā fit: aut enim q̄ crebrius: vt columbe: aut quia numerosius: vt galline.

Omnes q̄bus ūgues adūci partus generant excepto. Timiculo q̄ pluria simoū corpore parit. Iam: n: quatuor eius repti sūt pulli: sed plures ēt posse perta ri aptū ē: parunt cetere in nidis.

Vulpes autem minus nolāt: vt poices: vt cotumices: nō nidis sed cōdēso furtici prolē munuunt. Sic ⁊ alauda ⁊ tetrix. Sed hec suum nidū patere aure cupiūt: quem vero. Doetij meropem vocant: hic vnus subiens terre cauernas facit cuniculū.

Oroi nidos ex luto ut hirundines faciunt: excelsis arboribus. Ita denceps cōtinuato opē: vt quasi cathena quedā nidorū cōtexta videatur. Upupa vllo suo in genere nō nidificat: sed stipites arborum subiens parit: sine ullo stramento ī cauis. Euculus saxa ⁊ domicilia petit ī q̄bus nidificet. Tetrix q̄ athenienses vrageē vocāt: nec terre nec arbori suum nidum committit: sed frutici.

Ouum eq̄ omnium volucrum ouo putamine cōstat: si mō nō exprimat: sed le ge cōsuetē nature. Galline enim nōnulla parūt mollia vitio: ⁊ bicolor quo q; ouorum auium ītus est: luteū interius: albū exterius: sed differunt ouā aquaticarum ā terrestribus: q̄ multo plus lutei q̄ albi exportione cōtineāt: Differūt ⁊ colore inter se ouā auium. Sunt enim alia candida vt columbarum ⁊ poicū: alia pallida ut palustrium: alia punctis distincta ut meleagridū: ⁊ phasianarum. Rubrum tristiculi est omnium. Quin ⁊ ipm ouorum in se suorū habet discrimen: quippe quod pte sui acutum: pte latius sit: qua quidem pte latiore exit cum gignit. Que oblōga sunt ouā ⁊ fastigio cacūminata: fœminā edunt: que aūt rotūdiora ⁊ pte sui acutiore obtusa: orbiculum habent: marem gignunt.

Incubitu auium: foetum excludi: nature rō est: nō tamē ita solum ouā apiuntur: sed ēt spōte in terra: vt in egypto obrupta fimo pullicie procreant: Et siriculis potator quidem ouis subscona in terra positis: tam diu potabat: donec ouā cōcrescerent foetum: Iam uero ⁊ cum in ualis q̄busdam tepidis essent cōcocta spōte ouā pullos prompserūt.

Semen genitale volucrum omnium album: vt ceterorum animalium est.

Incipit fœmina que coeunt: ouum superius saeptum transuersum: quod ouū primo minutum ⁊ candidū cernitur. Hoc rubrum cruentumq; deinde ī crescēs.

luteum ⁊ flauum efficitur totum : Jam amplius auctum discernitur : ita vt intus pars lutea sit : foris candida ambiat : ubi perfectum est absolvitur : atqꝫ exit putamine dum paritur molli : sed protinus durescente : quibuscunqꝫ emergit portionibus : nisi nitio unlue defecerit. Jā quale certo tpe est : tale aliquādo ponit luteū totū : qualis postea pullus ē : Gallina ēt discissa : talia suscepto quo loco foetus ova adherēt : repta sūt colore luteo tota magnitudine oui perfecti : qō p ostēto augures capiunt.

Nec audiendi sunt qui ova hyrpenemia dicta : a uēto quasi subuētanea dixerīs : reliquas esse partus : quem coitus fecerit arbitrēt. Jā : n : aliquas gallinarum ⁊ āserū uuecās exptes adhuc coitus parere hyrpenemia : usum sepius ē. Sunt hec sterilia : ⁊ minora ac minus incūdi saporis : ⁊ magis humida qᵐ ea que foecunda gignuntur : sed plura numero : humor eorum crassescere in cubatione auis non pōt. Sed tām candida qᵐ lutea pars similis sibi perseverat. Dantur genus id oui plures aues : vt gallinę : perdices : columbę : pauones : anseres : ⁊ que ab anser : ⁊ utpe cōpōsito nomine chenalopeces dicte sunt.

Excludūt celerius incubātes estate qᵐ hyeme. Jdeo estate gallinę duodecimo diefoetū excludūt : hyeme aliquando vigesimo quinto.

Dicrimē tamē ⁊ animum est : qd alie magis alijs fūgi officio incubādi possunt : si incubāte gallina tonuit : ova pereūt. Que autem canicularia ⁊ vrina a nōnullis uocāt : estate magis cōsistunt. Sunt qui hyrpenemi hoc ē subuētaneos illos partus zephyria noīent : eo qꝫ uemo tpe aues flatus illos foecūdos ex fauonio recipe videant. Sed idē faciunt etiam : si digito in genitale palpetur. Ñ coitur certe ouum subuentaneum illud foecundum : ⁊ qꝫ iā cōceptum p coitum ē : transit in genus diuersum : si prius coeat : qꝫ vel subuentaneum : uel semine maris diuersi cōceptum fert : qᵐ oui ipm a lutea in candidam ambiente parte proficiat : Ita enim fit : vt subuētanea ova foecūda reddantur : ⁊ que ichoata a mare : priore sunt : specie posteriōris prouenīant. Aut si iam cādidum acceperunt humorem : fieri nō pōt : vt uel subuētanea in foecunda mutēt : uel que p coitum cōcepta gestant : trāseāt in genus maris : qui secundus coitus incremento augentur : iustamqꝫ magnitudinem iplent.

Natura uitellus oui ⁊ albumen habent contrariam : non tantū colore : uerūm etiam uirtute. Vitellus enim spissatur frigore : albumen nō : sed amplius humescit : contra albumen spissatur igne : uitellus non : sed mollis persistit : nisi penuriatur. magisqꝫ in aqua feruente qᵐ ad ignem cogitur atqꝫ durātur. Membrana hec inter se discernuntur.

Grandines autem dicte que initio uitelli adherent : nil ad generationem cōferunt : quāqᵐ aliqui ita non existimāt has duas esse certum est : alterā partis supernā uncam : alteram inferiorem. Euenit etiam vt si quis rupto putamine ova plura ī patinā conicit excreta : ⁊ coquit igne molli : ⁊ cōtinente uitelli oēs in medium coeant. Albumina autem circundent : ⁊ se in oras constituant. Gallinarū minores pariunt prime : statim uere ineunte : ⁊ plura qᵐ uetere : sed minora : demqꝫ aues nisi parturiant : laborāt morbo : atqꝫ intereunt : Inhorrescunt a coitu ac se excutiūt : sepe etiā festuca aliqua sese lustrāt : quod idem ⁊ edito ouo interdum faciunt. Colūbe caudam distendunt : anseres sese aquis ingurgitant. Celeriter magna pars auium ⁊ implet. ⁊ ova subuentanea illa cōcipit : quod uel in poice picpi potest : eo quo libidine inciatur tempore. Nam si contra marem steterit foemina : aura ab eo flāte : fit pregnans atqꝫ extēplo inutilis aucupīs. Olfactum enim esse exquisitum perdicibus creditur : oui generatio ab initu : ⁊ pulli nursus ouo cōcocto prouentus : non pari tpis spacio euenit omnib⁹ sed pro magnitudine generātis interest : Ouum gallinę cōsistit a coitu : ⁊ perficit decem diebus magna ex parte. Columbe paucionibus : facultas columbis retinendi oui : etiam tempore paturiēdi ē : Nam si ab aliquo vexetur aut penna in nido

euulsa : uel quamis alia simili re infestet : aut et spōte morosius hēat : ouum pertinaciā retinet : partūq; differt : Peculiare columbis illud etiam est : ut i coitu : nisi ante mutuo oscules : mas non ascendat : seo iunior sit : an senior interest : senior enim primum coitum osculo exoritur : sequētem a fine osculo agit. At iunior quoties libet coire : totiens osculat. Igit hic ritus columbarum proprius est : atq; etiam ille vt fœmine saliant ac sup gressu mutuo agant : si mas nō sit : a cum osculo ut mares : a q̄ uis nihil altera emittat : in alterā : tamen plura sic ouā q̄ ex maris coitu parunt. Verū nullus his enascitur pullus : seo sunt omnia irrita. Generatio uero ex ouo omnibus volucrib⁹ euenit modo quidē eodem : seo tēpora differunt : vt dictum iam est.

Gallinis porro tertia die ac nocte postq̄ cepere incubare : iudicium prestare incipiunt. At maiorum auium genera plus pretereat temporis necesse ē : minori autem minus sufficit. Effertur per id tempus luteus humor ad cacumē : qua principium oui est : atq; ouum detergitur ea parte : a cor quasi punctum sanguineum i candido liquore consistit : quod punctum salit. Iam a mouetur : vt animal. Tenuīt ex commentis uenales sāguigeri duo tortuosi ad tunicam ambientem utrāq; : dum augetur : Membrana etiam fibris distincta sanguineis : iā album liquorem per id tēpus circundat : a meatibus illis venarum orīes. Paulo autem post : a corpus iam pulli discernit. exiguum admodum primum a candidum : cōspicuum capite : a maxime oculis ifla tis : quibus ita permanet diu : sero enim decrescunt oculi : a se ad ratam cōtinuīt ppor tionem. Pars autem inferior corporis : nullo membro a superiore distingui. Interim a cernitur. Arteriarum quos ex corde tendere diximus : alter ad ambientem albumen liquorem fert : alter ad luteum uelut umbilicus. Origo itaq; pulli in albumine est : cibus per umbilicum ex luteo petitur. Die iam decimo pullus totus pspicuus est : a membrana omnia patēt : caput grādius toto corpore ē : oculi capite grandiores herēt. quippe qui fabis maiores pid tempus eminent : nigri nondum cum pupilla : quib⁹ si cutem detrahas : nihil solidi uideris : sed humorem candidū nigrosq; admodum refulgentem ad lucem : nec quicq̄ aliud ita oculi a caput. Iam vero a uiscera eo tēpore patent : a aluus intestinorum q; natura perspicua ē. Vene etiam ille a corde proficiscentes : iam sese iuxta umbilicum constituunt. Ab ipō autem umbilico uena oritur duplex : altera tendens ad membranam ambientem uitellum : qui eo tpe humet : a largior q̄ secundum naturam ē : altera permeans ad membranam ambiētē eam qua pullus operit : membranam a eam que uitellum humoremq; intellectum cōtinet : dū enim pullus paulatim increscit. Vitellus seorsum in duas partes secat : quarum altera locum tenet superiorem : altera inferiorem : a medius humor candidus cōtinetur. Hec partem inferiorem a vitello liquor desert albus : qualis ante hēatur. Decimo die albumen exiguum iam : a lentum crassum : pallidulum nouissime est : Sunt enim quecq; loca ta hoc ordīe : prima postrema q; ad testam oui membrana posita est : non teste ipsius natura : seo altera illi subiecta : liquor in ea candidus est. Deinde pullus continetur obuolutus mēbrana : ne in humore maneat : a nec pullo uitellus subiacet : in quem alteram ex venis prepere dictum est cum altera albumē ambiēs pertat. Cuncta autem ambit membrana cum humore : specie lamel. Tum vero mēbrana alia circa ipm foetum vt dictum ē ducit : arcens humorem sub qua uitellus alia obuolutus membrana : in quem umbilicus a corde : ac vena maior orīens pertinet : atq; ita efficitur : ne foetus alterutro humore attingatur. Decimo die iā pullus siqs putamine secto sollicitet : mouet intus sese : pipitq; aliquātulum : a iā ab eodem die plumescit : quoties ultra uicesimum exclusio protelatur : ita positus est : vt caput super cruī dextrum admotum ilibus : alam supra caput positam habeat : quinetiam membrana que pro secundis habetur : post vltimam teste membranam : ad q̄ alter umbilicus pertendit : euanens per id tempus ē : pulluſq; in eadem iam totus locat. a altera quoq; membrana que a ipā uice secundarum prestat : vitellumq; ambit : ad quem alter umbili

cus proceđit :latius patet. Oritur vmbilicus uterqꝫ a cordꝫ :a uena maiore ut dictum est. Fit autem per id tempus ut umbilicus alter :qui in secundas exteriores fertur :compresso iam animante absoluatur :alter q̃ adit vitellum ad pulli tenue intestinum annectatur. Iam a pullo ipsum multum humoris lutei subit :atqꝫ in eius aluo fecis aliqđ subsidit lutei um excrementum etiam album eodem tempore pullus emittit :a in aluo quidam album cõsistit. Demum uitellus paulatim absumitur totus membrorum haustu :ita vt si pullo octavo die post excluso rescindas aluum :nõ nihil adhuc uitelli cõperias. Vmbilico vero absoluitur pullus :nec quicq̃ preterea haurit. Totus enim humor qui in medio continebatur :absumptus iam est. Tempore autem supra dicto pullus dormit quidꝫ sed nõ pretio. quippe qui excitetur interdum :a mouẽs sese respiciat atqꝫ pipiat. Cor etiã eius cum ũbilico vt spirãtis :reflat a palpitat. Sed auium ortus ad hũc modũ ex ouo agit. Pariunt autem ova nonnulla ifœcunda uel ex ijs ipsis quae cõceperint coitu :nullus enĩ prouenit foetus :q̃uis in cubitu foueantur :quod maxime in columbis notatum est. Ova gemina binis constat uitellis :qui ne inuicem confundantur :facit in nonnullis p tenue quoddam septum albuminis medium :alijs uitelli contactu mutuo sine illo discrimine iungunt. Sunt in genere gallinarum quae pariant gemina omnia :in quibus animaduertum est :quod de uitello expositi :quedam enĩ duo de uiginti pepent gemina :exclusitqꝫ preterq̃ si qua essent :vt fit irrita. Ceteris itaqꝫ foetus prodijt :sed ita gemini excludũtur :vt alter sit maior :alter minor :a tandem in monstrum degeneret :qui minor nouissime prouenit.

Pariunt magna ex parte bina ova :quae specie columbacea cõtinentur omnia :vt palumbes :vt turtur :seo cum plurimum terna palumbes a turtur :columbe omni tempore vt dictum est pariunt. Turtur a palumbes uere :nec pluscq̃ bis :atqꝫ ita si prior foetus corruptus ẽ :frangunt enim ova mares auium complures :sed quamuis tria interdum peperenint ova :nunq̃ plus duobus pullis educunt :nonnunq̃ etiam unũ tantũ reliquum ouum semper irritum est :quod vrinum uocant. Aues magna ex parte amicule nequeunt generare. Omnes vero cũ parere incipere :semper fere ouã continent :quã q̃ in nonnullis facile ob exilitatem uideri non possunt. Columbe magna ex parte marem a foeminam generant :priorem marem :posteriorem fœminam :a cum peperint primum ouum uno interposito die secundum pariunt :incubãt ambo uicissim :interdiu mas :nocte fœmina :cõcoquunt atqꝫ aperiunt citra diem uicesimum ouum :quod prius edidicerit perforãt ouum :pridie eius diei quo pullum excludunt :a fouent prolem ambo ad ad certum tempus eodem mõ quo ova :fœmina i opere sobolis acerbior mare ẽ :ut ceteris quoqꝫ a ptu euenit animalibus :pariunt decies anno. Nonnulle etiam undecies :egrue vero duodecies ceunt intra annum columbe :quippe que semestres nosse incipiant uenerem :palumbes a turtures etiam trimestres coire foetificareqꝫ aliqui referunt :argumẽto quod larga eorum copia ẽ. Gerunt uterum decem a quatuor diebus :ac totidem alijs incubant :a totidem alijs foetus ita volucer fit atqꝫ perficitur :vt uix possit apprehendi :vita palumbium vel ad quadraginta annos durare existimatur. Herodi cum amplius q̃ad sexdecim. Columba citra dies triginta prole expedita superiore parit.

Alter nidificat in excelsissimis rupibus :unde fit ut haroniodus a pulli uulturis cernãt. Quocirca herodotus brixiõis rhetoris pater uultures ex diuerso orbe nobis incognito aduolare putauit :argumento q̃ nemo nidum vidisset uulturis :a quod multa exercitũ sequẽtes repẽte appareãt :sed quãq̃ difficile nidũ eius alitis videris :tamen anno parere exploratum est.

Hirundo una bis anno nidificat :pullorum hirundinis adhuc recentium oculi :si quis stimulo eos verant relanescunt :a cernendi uim postea plane recipiunt.

AQuile oua pariunt terna: sed pullos binos excludunt: ut ꝛ uersu quem ad museum referunt autorem constat: excludit binos: edit terna: educat unum. Sed q̄uis magna ex parte sic fiat: tamen ꝛ tres uisi aliquando sunt pulli. Alterum in educando expl lunt tedio nutriendi: nam ꝛ degenerare ac hebetescere aquila dicitur: eo tempore ut fer̄ ferarum rapere non queat: nomenq; hinc exacti: hoc ē degenerantis aquile accipit: ungues etiam eius inuertuntur diebus paucis: ꝛ penne albescunt ut mento suos oderit partus: sed pullum electum ossi fraga excipit atq; educat: incubat aquila tricenis diebus. ꝛ ceteris quoq; magnis alitibus tempus incubandi tātūdem a natura statutum est: vt anseri: vt tarde: mediocribus vicem perficiūt incubationem vt accipitri: vt miluo: p̄ariūt milui bina magna ex pte: īterdum tamen ꝛ terna. Totidemq; excludūt pullos: sed q̄ etolius nūcupatur uel quaternos aliquando excludit.

COnnus quoq; non modo bina vt aliqui volunt parit: verum etiam plura: Incubat autem uiginti diebus: ꝛ pullos nido expellit: quod idem ꝛ alie complures volucres faciunt: quibus enim partus numerosior est: vnum sepe ejciunt.

GEnera aquilarum non eque omnia prolem fastidiunt: sed difficilior in alēdo una cui nomen pygargo: cauda albicans decorat: begnior, que tota nigricat colore: nam omnes fere alites: quibus ungues aduunci: pullos cum primum prouolandi facultas fuerit: nido expellunt: percutiente teq; cogunt discedere: ꝛ cetere quoq; aues maxima fere sui parte vt dictū ē idē hoc faciūt: cūq; enutrierīt: nihil p̄terea adhibēt cure: excepta cornice: que aliquandiu prouocat: quippe que uolantes iā suos pullos pascēs ipsa comitetur.

AVculus ex accipitre fieri immutata figura a nonnullis putatur: quoniam quo tempore is apparet: accipiter ille cui similis est non aspicat: sed ita fere euenit: vt ne ceteri q̄dē accipitres item cernātur: cum primum vocem emisit cuculus: nisi perq; paucis diebus. Iā autem breui tempore estatis visus: hyeme nō cernitur: est hic neq; aduncis unguibus ut accipiter: neq; capite accipitri similis: sed ea vtraq; pte colūbū potius q̄ accipitrē representat: nec alio q̄ colore imitat accipitrē nisi q̄ accipiter maculis distinguit ceu lineis: cuculꝰ velut punctis magnitudo atq; volatus similis accipitri minimo: q̄ magna ex parte per id tempus non cernit: quo cuculus apparet: nam vel ambo vna visi aliquando sunt. Quinetiam accipitre iterimi cuculus uisus ē: qđ nulla auis suo in genere solet facere: pullos cuculi nemo se ait uidisse: parit tamē uerū non in nido quē ipse fecerit: sed interdum in nidis minorum auium: ꝛ oua que aliena reperierit edit: maxime uero nidos palumbium petit: quorum ꝛ ipsorum oua esu absumens: sua relinquit: parit maiore ex parte singula oua raro bina. Cumicat quoq; in nido parit: fouet illa: ꝛ excludit ꝛ educat: quo q̄dē precipue tempore ꝛ pinguis ꝛ grati saporis pulli cuculi est. Pulli etiam accipitrum suaues ualde pinguesq; efficiuntur. Genus corquodq; in nidos facere procul i petris excelsis perruptisq; assolet.

INcubat magna auium pars ut ex columbis retuli: fœmine mare succedēte: aliqui mares incubandi munus tanti sper subeunt: dū foeie itermisso i cubitu cibū querūt. Anserum foeie tātū in cubāt: q̄ vt ceperūt nunq; itermittūt sed perpetuo fouent in cubitu.

AQuatice omnes iuxta paludes: ꝛ locis herbam habentibus nidos faciunt: quo fit vt vel occupate negotio incubandi possit sumere cibū: nec omnino ieiunia laborent.

AMicum etiam fœmine tantum incubant: assidueq; i opere pleuerāt: mares his cibum suggerunt: pascuntq; incubantes.

APalumbium fœmina incubat a post meridiano incipiens totaq; nocte: ꝛ vsq; ad tempus ientaculi perseuerans: reliquo tempore mutuis uicibus succedit.

AEroices bina ouorum receptacula faciunt. In altero fœmina incubat: i altero

mas: excludit q3 sua uteq3 ꝫ educat. ꝓulli etiam ipsi subigunt a mare statim cum procedunt.

Duo uiuut annis iugiti quinq3: pant maxime a trimatu: ꝫ colores pēnarum uarios recipit: excludit diebus tricenis aut paulo tardius: semel tantūmodo āno parit ouā duodecim: aut paulo pauciora: nec cōtinuatis diebus: sed binis ternisue iterpositis: primipare octona maxime eount: Irrita ꝫ subuentanea illa pauones etiam pariunt. Cœūt uere ꝫ partus breui a coitu agitur. Amittit pennas cum primis arborum frondibus recipit. Cum germine earundem gallinus subiicit incubāda oua pauonina: quoniam maior dum fœmina incubat: adolās ea frangat: ꝙ obcausam ꝫ siluestres nōnulle aues pariunt fugientes marem ꝫ incubant. Subiiciunt maxime bina cum plura suo in cubitu nequeant aperire. Eurag3 adhibet ut cibus adsit: ne desiderio eius discedās: gallina: itermittat foueoi opam.

Festes auium grandiores effici tempore coitus certum est: sed saltationum cōspectiones sunt: vt gallinaceorum ꝫ poicū: Tympanistarū minus aues adhūc modum coeūt gestant ꝫ pariunt.

Pisces haud omnes parere oua dictum iam est: genus enim mi cartilagineum animal generat: reliqua oua pariunt: sed nec cartilagineis quidem fœtus sine ouo: pariunt enim intra se oua ꝫ augēt atq3 excludūt: preterq3 raia: nullas etiam pisces habēt diuersas vt dictum est: nam qui pariunt oua bifurcatas habent: atq3 infernis positas. Cartilaginea vero ea spē potius hēnt qua aues: sed interest q3 ouа nō iuxta p̄cordia ōib9 sed infra nonnullis per spinā consistunt: vnde aucta i alium trāsferuntur locum. Ouum piscium nō bicolor vt auium: sed vnicolor omnium ē: ꝫ plus albi trahens q3 lutei: tū anteq3 postea cum fœtus iacet. Differt piscium generatio ex ouo ab auium generatiōe eo quod altero caret umbilico: qui ad membranam teste suboritā tendat: alterum enim tūm qui auibus ad uitellum fert habet meatum. Cætera idem ortus ex ouo auium ꝫ piscium ē: quippe cum ꝫ fœtus i extremo ouа nascant: ꝫ uene similes ex corde inter initia proficiscant: ꝫ caput: oculi demq3 partes superiores principio fiāt p̄grādes: increscēte etiā fœtu humor pan mō subiecē absumit: demūq3 nihil sup est: quod non fœtū subierit: sicut de uitello auium expositum est. Quinetiam umbilicus paulo a uētre inferius hæret: qui recens natis lōgior sit: crescentibus paulatim breuior redoat: demūq3 se totum intra fœtum reconat: vt dictum de auibus ē. Membrana quoq3 eadem ouum ꝫ fœtum continet: cui mēbrana altera fœtum per se continens subiacet: humor autem inter mēbranas positus est. Ad hec cibus in aluo suggeritur eodem modo piscibus albus quo auiū pullis luteus.

Aqua nullus ex dissectione p̄tēdi est.

Discrimē autem inter se ipi pisces ostendūt: vt mustelini q3ū inter se: tū etiam a planis rōne uteri differunt: nonnullis enim medio nullus circa spinā ouа adhærent quēadmodum dictum ē ut caniculis: que cum acceperint absoluta ferunt per nullam bifurcem ānexamq3 ad p̄cordia: quomodo ꝫ ceteris generis eiusde in utram q3 partē transferunt: habet tam eorum q3 ceterorum mustelini generis nullus paulo a p̄cordijs iferius: ueluti māmas albidas: que non nisi grauidis habeant. Canicule ꝫ raie testacea quedā gerūt: in q3bus humor ad oui similitudinem cōsistit: figura eius testæ similis tibiarum ligulis ē: meatusq3 fiunt capillamentorum spē in testis: sed caniculis quas aliqui ab himulo nebrias mustelos appellāt: fœtus rupta oia pfaq3 illa testa proueniunt. Raias cum peperierint: rupta testa excluditur fœtus: Spinaces uero mustelis sic a spina q3 habent nuncupati: ouа ad precordia cōtinēt sup māmas: quibus vt descenderint: iam absolutis fœtus inascit. Idem hic generādi modus ꝫ mulpe caulis ē: mustelī autē leues uocati: ouа per nullam mediam: vt canicule gestant: que postea in utrūq3 uteri sinum descēdūt: mox animal gignitur umbilico hærente ad nullam: ita ut ouo absumpto: partus nō alter q3 in quadrupede cōtineri videat. Haberet vmbilicus ille plexus

capite altero ad partem mulie in feniorem : uelut exacetabulo amnerus : altero ad medium foetum qua i parte iecur est . Cibum si reseces foetum ad oui similitudinem uideris : etiã si nõ ptera ouum habeat . Secunde membranecq; singule : foetus singulos modo quadrupedũ cõtinẽt . Caput pisi iutero nouc . adhuc partem spectat superiorem : auctoris iam ꝙ pfectionis iferiorem uersus transfertur : mares sinistra : foemine in dextra ingenerant : atq; etiam parte eadem una foemine : ꝙ mares : uiscera etiam foetusq; habet ut iecur : pinne atq; i quadrupe de magna : cruẽtaq; resecto cemũt . Omnia cartilaginea simul ꝙ oua parte superiore circa pre cordia cõtinent cõplura : alia maiora : alia minora : ꝙ iferiore animalia iam exclusa : Vnde fit ut genus id piscium sepius mense ꝙ pariat ꝙ ceteat : quippe qõ nõ uni uersa edere soleat q̃ cõcepit : seo particulati reptens sepe ꝙ diu peragens : Vt dum supius oua cõtrahit : iferius coquiat atq; perficiat . Ceteri musteli foetus suos ꝙ emittũt ꝙ recipiũt intra seipsi : quoo idẽ ꝙ squatine ꝙ torpedines faciunt : ꝙ quidem iam uisa torpedo est grandis : que foetus intra se ci citer octoginta haberet . Ad spinax unus ex mustelis recipere prolẽ spine impedimento nõ potest : necq; uero pastinaca ꝙ raia ex planis recipiũt propter caude asperitatem . Raia etiã si am nõ recipit sobolem : tum capitis magnitudine : tum aculeorũ impedimẽto : nã ne aial q̃ dem una hec parit ut dictũ ẽ . Discrimen quo hec inter se ipa discrepent : ꝙ generatio ex ouo ad hunc modum est .

Mares autem piscium tempore coitus meatus plenos seminis genitalis ita habent . ut attactu facile semen ipsum effluat candidum : meatus hi a precordijs uenaq; maiore oriuntur bifurces . Patentq; eo tempore etiam imperitis scilicet in cernento semi nis : ꝙ turgentis fastu libidinis : interdum enim ac nonnullis admodum incerti reddunt . ut de testibus ianuum genere expositum ẽ . Differunt inter se meatus genitales maris ꝙ femi ne : tum aliis rebus : tum etiam quod maris lumbis inherent firmius : femine mobiles sunt ꝙ membrana tenui cõtinentur : seo hec quemadmodum se habeant ex descriptione dissectionum considerande sunt . Superfertant cartilaginea genera ꝙ ferunt utero mensib9 cum plurimum senis : seo sepissime qui ex mustelis stellares uocantur : quippe qui men se bis pariant : initium autem coitus mense septembri est . Ceteri musteli bis anno pariũt excepta canicula : quae semel omnia in uere haec pariunt . Squatina etiam autumno ac casu virgilianum qui partus secundus est . Primus enim uerno fit tempore : seo secundo foelicior est : Torpedo circa autumnum . Repetunt cartilaginea littus ꝙ uada : pelago ꝙ alto relicto gurgite : cum tempus pariendi instat : ut neq; tepore careant : ꝙ progeniem tutius collocent .

Piscium ceterorum diuersa genera coire uisum a nemine ẽ . Squatinam solam ꝙ raiam hoc facere creditur : argumento piscis cuiusdam qui nomen ex utroq; compositum trahit . Rhinobati quasi squatrai appelles : est enim parte priore raie simi lis : posteriore squatine : tamq; ex eo utroq; prouenies genere : musteli igitur genusq; o ne mustelinũ : ut uulpecula : ut canis : ꝙ plani : ut torpedo . Raia leuirana : pastinaca mo quo diximus gignunt aial : cum intra se oua pepererint .

Delphini balene ꝙ reliqua cete que non brãchias : seo fistulã habent animal ge nerant : Additur his pisces ꝙ dos : nullum ex his enim oua habere cernitur : seo statim foetum ex quo reducto in formam animal constat : quemadmodum homo ꝙ quadrupedes que animal pariunt . Delphini singulos magna ex parte eount : interdũ tamen ꝙ binos balene uel binos : cũ plurimum magnaq; ex parte uel singulos procreãt . idem ꝙ phocene id ẽ tursioni pius : qui delphino similis hic paruo delphino ẽ : nasces i põ to : seo interest quod minor tursio est : dorso ampliore colore ceruleo . Eõplures cũ genus el se delphini opinantur .

Spirant que fistulam habent omnia : ꝙ recipiunt aerem : haud enim carent pul mone : ꝙ quidem ipsus delphinus ẽ dormire : rostro emerso ac stertere : hoc ꝙ del phinus habet : ꝙ tursio : quo suos nutriunt foetus : gestantq; eosdem firmos in ventre : adolescit celerius proles delphini : quippe quae annis decem ad summam perueniat mag

nitudinem: gestat utro decem mensibus partus delphinis estate: nec ullo tempore alio. fit etiam ut delphini tricenis diebus occultentur: & lateat circa ortum canis sidens. Adulto etiam foetus diu comitant. magna erga gnatos caritas in hoc animali est. Vivit annis cō plurimis. Cōstitit enim nonnullos vixisse annis viginti quinq: alios etiā triginta: quod cognitum e pcisa a piscatoribus cauda: ut quos ita reddidissent mari captos ite agnoscerent: & temporis spaciū scirent.

Vitulus marinus generis ambigui est: nam & mari agit quāq humorem non recipit: respirat ac dormit: & egressus in terram parit i littore ut terrestre: sed quoniam plus tpis mari q terra īmoretur: cibūq ex humore petat: ideo ī aquaticis de eo narrādū est. Ergo hic animal & concipit statim intra se & parit: secundas quoq emittit: & lac reddit modo pecudū: parit singulos aut gemios: & cum plurimum tres māmis quas geminas habet: educat foetū ritu quadrupedum: parit vt homo ōi tpe. Sed maxime cum primis cā pris, plē circa duodecimū diē a partu deducit īmare: subinde assuefaciēs: illa declinis fert. nec ambulat. Cum nōdum innixi suis pedibus valeat colligere seipse vitulus & cōtrahere potest: carne enim abundat: mollisq est: atq ossibus cartilaginosis cōstat: interficit difficulter: nisi eius temporibus capitis. Corpus enim totum carnosum est. Adugitus ei in somno: genitale femine simile raie est: omnia uero id genus muliebris sexus similitudinem referunt. Generatio partusq aquaticorum que animal vel intra se uel foras pariunt ita agitur.

Pisces autem qui ova pariunt nullam bifurcē & iferius positam habēt vt dictum est. Pariūt ova omnes q squamis tegūtur: vt lupus: mugilis: telis: & q candidi appellātur: & q leues preterq anguilla: ouum ipsum arenosum ē: quod & si utero cōtinetur: tamen detectum & per seipsum cōstare uidetur: q tota unilua ouis referta ē: itaq fit ut ī pluribus q̄dā piscaulis ova tātūmō gemina esse uideant: nam ob tenuitatē exiguitatēq nullā incerta ī ijs ē: de coitu piscium satis dictum iam est.

Sexu autem eos quoq distingui apertum ē: pars: n: piscium maxima cōsummat mare & foemina: De rubelione & biacula ambigit: omnes enim grauide capiunt. cōsistunt itaq ova per coitum ī ijs qui venerem norunt: sed nō coitu tāntū: uerū etiam sine coitu: q̄ argumēto cōstat nōnullorum fluuiatilium: nā pleorini statim prope dixerim cum nati sunt: & admodum parui adhuc ova habent: spargunt sua ova omnes et magnā ouorum partem ut narratur mares devorāt: alia pereunt ī humore. Que autē locis opportunis edita sint hec seruant: nā si omnia seruarēt nimia cuiusq gēnis esset copia: nec vero hec omnia faecūda locātur. Sed ea certo quibus coitus mas semen aspersent genitale: sub partu enim mas sequens: semen ouis aspergit: & que utcunq io virus contigerit ijs pisciculi enascuntur: ceteris prout fors tulit euenit: hoc idem & in molliū genere fit: mas enim sepia ova que foemina coierit persequitur suum semen aspergens: quod uel in reliquis eiusdem generis fieri ratio est. Verum non nisi in sepijs hoc visū adhuc est.

Gobiones iuxta littora gobiones: suaq ova lapidum amplexibus mandant lati usculi & arenosa: Idem & ceteri faciunt: quoniam littora & tepidiora sunt: & tutiora ne foetus a maioribus absumantur: cibum etiam prebent vberius unde fit: vt i ponto circa thermodontem amnem plurimi pariant: est enī is locus tranquillus: tepidus & aquarum dulcium copiosus: pisces qui ova eiunt semel pariunt anno: preter ficas pusillas quae bis pariunt anno: differt hoc in genere mas a foemina q nigrior & squamis amplioribus ē: Cateri pisces ova eodem foramine utique eiunt: qui autem acus uocatur unus: tempore pariendi utero debiscente ova emittit: habet enim hic rimam quādam sub uentre imo: vt Cecilie serpentes: & partu autem uiuit & nullus callescit. Generatio ex ouo simili agitur modo siue intus siue foris ē ouum: summo nanq ouo innascit foetus membrana obducta: oculi primum patent grandes: & in globi speciem afforma ti: quare cōstat nō similiter gigni atq ex vermibus vt quidam putarunt: contra enim ī

illis euenit: vt pars inferior maior inter initia sit: oculi ꝙ caput postea augeantur: ouo autem rupto foetus uelut nucleus constat: q̄ primum nullum accipit cibum: sed oui hu more iam hausto increscunt: post nutriuntur aquis dulcibus fluuiorum vsq̄doum satis au geantur.

Defertur ex pōto in hellespontum purgamentum quoddā illius maris: quod alge nomine phycos appellant: colore pallidum florem alge ꝺ ee alij volunt: at q̄ ex eo fucanā algam prouenire: fit hoc etatis initio eoq̄ tū ostree: tū et pisciculi eius loci alunt.

Corpurā quoq̄ suum floré hinc trahere nōnulli existimāt.

Lacustres ꝙ fluuiatiles pisces quāto sue etatis mense vterum gestant magna ex pte capiunt: pariūt omnes ītra annum: nec semel generationis simul omne emittūt: sed mō marinorū: hic quoq̄ semp ītra se aliq̄o plus minus foetus ouorū mares liquoris plurici retinēt: pariunt temporibus etatis.

Aprini quiquies aut sexies āno partū q̄s syderum rōne potissimum faciunt: ei ca ter: reliqui semel edunt ouā. In stagnis fluuiorū ꝙ harūdinetis lacuū ut phoe ni ꝙ perce.

Silun ꝙ perce continentem emittunt suum foetum: adeo enim foetus ipse cōtinuo si lo sibi coharet: ut pce q̄dē: quoniā latior est: piscatores in lacu harūdine glomet rēt: pariunt siluri grandiores stagno altiori: quippe cum nonnulli uel trū passuū altitu dine pariant: minores breuiori contenti sunt gurgite: precipue ad radices salicis: aut cu iuslibet arboris atq̄ etiam inter harundines ꝙ algas: ꝙ muscosam cōgenem: nō solum pares cum paribus: sed etiam admodum grandes cum paruis ueniunt: ammotisq̄ me atibus: quos alicq̄ vmbilicos uocant. Foemina ouum mas liquorem ueneream expro mit: ꝙ oua quae liquor ille uitalis contigerit: candidiora extemplo cernuntur: maiora q̄ redi eodem die propemodum dixerim: paulo autem post oculi foetus existunt con spicui: qui in quorūs piscium genere perinde vt in cateris animalibus stratum patescūt pregrandesq̄ apparent. Que ex ouis nō attigerit liquor masculi ille uitalis: hec sterilescunt: ꝙ supernatāt: ut in marino etiam genere incidit: foecundis iam ouis pisciculo increscente detrahitur: uelut putamen: quod membrana ē ouum ambiēs ꝙ pisciculum: ouā tacta a foetifico maris semine: admodum glutinosa redduntur: ad ce spites coeuntia: aut ubi peperierint: Nidas oua qua edita sunt custodit: foemina abit cū peperit.

Paruissimum siluri incrementum ex ouo est: q̄obrem mas septuagin ta ꝙ quinquaginta diebus assidet: custodiens oua ne a piscibus occurenti bus absumantur.

Secunde est tarditatis generatio cyprinorum: pariq̄ mō oua edita a mare ser uantur.

At minorum nonnulla uel tertio die speciem pisciculi capiunt augentur ouā q̄ semen maris attigerit ut dictum est: ꝙ eodem die: ꝙ post fit ouum siluri: quātū cunque: cyprini ꝙ reliquorum generis eiusdem magnitudine milij: hec adhūc modū pariunt atq̄ generant.

Erica gregatim sua oua gurgiti altiori mandat congesta contra quem tullonē appellant: is littora petit tranquilliora sed is quoq̄ gregalis ē. Cyprinus: Salmo rus: ꝙ ceteri fere oēs uadis ītruōit sese cum parturiunt: ac sepenumero singulas foecūdas mares trecēti ꝙ quatuordecim persequunt: Adeo foemina ouā procedēdo emittit: mares sectantes semen suum ouis respergunt: uerum plurima pereunt: quod enim foemine nō stabilis sed mutās cōtinue parit: dissipari oua necesse est: videlicet ea que non in ma teriem incluserint aliq̄: sed excepta abunda ferantur: neq̄ est enim q̄ sua oua custo diat: excepto siluro ꝙ cyprino: sed cyprinus tunc ea custodit cum congesta repe rerit.

abeūt mares' omnes

Habent mares omnes semen genitale preter anguillã que neutrum neqz ouum: ne qz semen sortita est.

Scendunt de marĩ lacus ꝛ fluuios mugiles: cõtra ãguille inde ĩman venũt: pisces maxima quidem ex parte ouo gignuntur: vt dictum iam est.

Ed sunt qui ex limo ꝛ arena prouenient: etiam ex ijs generibus que per coitum: ꝛ oui primordio generent: quod tum alijs locis paluſtribus: tũ vero apud Gnidum Iacum olim memoratur. Dragus enim sub canis ortu reſiccatis: ꝛ limo iam arido: ubi primũ hyembribus resta gnare loca incipiẽt: pisculi nascebantur generis mugilum: quod per coitum procreat magnitudine halecule parue: nec ĩ his aliqd uel oui uel seminis cõti nebat. Quinetiam in nonnullis. Sic ammibus qua effluũt in mare pisciculi q̃q̃ magnitudĩe nanciscũ mõ eode proueniunt. Sunt qui omne mugilum genus spõte oriri opinent. sed nõ recte: nã ꝛ ouã eorum fœmine ꝛ semen genitale mares habere cernunt: Verum genꝰ quoddam eorum est: qd nõ coitu sed ex limo arenaue enascat. Sed nonnulla uel spõte generare ex ijs que p coitum pcrãt satis ex ijs cõstat: que autem nec ouum: nec animal parãt. his ortus uel ex limo vel ex arena: ꝛ p sũma facta putredine agit: qualis etiam aplue origo spuma nuncupata ex terra arenosa cõsistit: quod quidem aplue genus nec ĩcremẽtum capit: nec prolẽ affert: ꝛ tpis lõgioris spacio perit: sed annuo nascatur: unde fit vt breui quodam tpe excepto omnibus fere anni tpibus generet: quippe cum spuma illa ab arcturo autũnali ad uer vsqz eduret: effem io pisciculi genus tũ oritus de terra: argumẽtũ ẽ: qd nisi tpe tepido nõ capiat: vtpote qd de humo ad sũma teporis gratia veniat. Qui ꝛ solo agitato detracteqz eius colliuio copiosior ꝛ melior exit: cetã aplue gña deteriora ppter qz cito augẽt. Fiunt locis ũbrosis apricisue quotiẽs tpis beneficio solũ tepescit: vt in Attica terra apd salaminem: ꝛ iuxta themistocleũ: ꝛ in marathone: locis enim hmoi spuma illa cõsistit: ꝛ tpe tali apparet: sed nõnulq̃ vel cum aqua de celo ĩcidit: orit pisciculus hic ĩ spuma: que hymbre admisso caluerit: vnde nomen spume accepit: fertur qz interdum p sũma maris: cum celum tepidum est: ꝛ ĩ spuma fluitante perinde ac in fimo uermiculus uoluitur. Quobrem ĩ loca cõplura genus io aplue adfert ex alto: ꝛ copiose quoqz generat: ꝛ capitur anno quieto ꝛ humido reliqua aplua: foetura piscium est que enim gobionaria dicitur: gobiones parios ignobiles qui terram subeunt creat: q̃ uero phalericam uocant: membradas gignit: ex quibus sardine: ex sardinis sardonium. Genus aplue quod in portu athenẽsium nascit: eu craulos dictos progenerat: quietã genus aliud aplue ẽ quod allecũ: ꝛ mugilum sit foetura. Spuma autẽ altera illa sterilis humida est: breueqz vt dictum est tempus edurat mox capita ꝛ oculi restant. sed iam piscatores quẽadmodum deportare possent inuenerunt: sale: n: aspersa plus tẽporis asseruari potest.

Anguille nec per coitum procreantur: nec pariunt oua: nec vero capta unq̃ aliq̃ ẽ: que aut semen genitale aut oua haberet. Adeatus quoqz vel semini uel uilue accõmodatos nulla rescissa ostendit. Sed hoc vnum inter sanguinea genus totum sine coitu: sine ouo procreatur: quod ita esse argumento cõstat: quod in nonnullis feculẽtis stagnis aqua omni exhausta ꝛ limo detracto anguille denuo generantur: vbi aqua accrescit pluuia: nam siccis temporibus gigni nequeunt: etiam in lacu perenni: quippe q̃ hymbre ꝛ uiuant ꝛ alant: sed hoc genus non coitu: non ouo creari apertum ẽ: Dicuntur tamen nonnulle habere facultatem gignendi: quod ĩ aliquibus lumbriculi fiãt: his enim generari anguillas credit quod error ẽ: sed certe ex his prodeunt: que terre ĩtestina vocãt: que sponte in luto humescẽteqz humo pueniunt: Jã alie absolui ex his vise sunt: alie scalpitis discerptisqz ĩtus apparuerunt: oriuntur hec ĩtestina dicta: tũ in mari: tum ꝛ fluuijs stagnisqz putredinis maxime rõne: sed ĩ mari qua alge sunt: ĩ stagnis autem ꝛ fluuijs iuxta ripas: calor enim amplius eas subiens ptes: facit vt putrescant. Talis generatio anguillarum est.

Artus autem piscium neqz eodem tempore nec simili modo omnium fit: nec pa

ri tẽporis ſpacio gerit uterus : greges ante coitum marium ⁊ foeminarum cõſiſtunt : Seo ſub coitu ⁊ partu conũgia agũtur. Vterum uero alij diebus amplius tricenis ferũt. alij minus : omnes tamen ſpacium numeris diſtinguendum ſeptẽnarijs ſortiuntur. Plurimum tẽporis datur ijs quos nonnulli appellant marinos. Sargus coit menſe decembri. fert uterum dies triginta : quinetiam in mugilum genere : qui labeo a nonnullis uocat. ⁊ muco eodem quo ſargus tempore coeunt : ⁊ tãtũdem temporis ferunt : laborant omnes per id tempus quo gerunt uterum. Vnde fit vt tunc potiſſimum ruant in terram : ac eccidant : feruntur porro graui ſtimulo agitati in terram : atq; omnino id temporis motu perpetuo incitantur : donec pariant. Sed omnium maxime mugilem ita ſollicitari certum ẽ : requieſcunt a partu continuo : exitus pariendi piſcium compluribus ẽ : Vbi uermiculi nati in uentre fuerint : innaſcuntur enim minuta quaedam animalia uermiculi ſpecie : q̃ partum expellunt. Parit ſolitariorum genus hiere : plurimis deniq; partus circa equinoctium uernum agit. ceteris non eadem anni tẽpeſtas accommodata eſt : ſed alijs eſtatis alijs autumnale equinoctium attribuitur : parit prima hoc i genere athernia : q̃ ariſtã appello : ⁊ iuxta terram. Capito autem ultimus ẽ : conſtat id cum foetus ariſte : primum capitonis nouiſſime appareat : Mugilis etiam inter primos partum accelerat : ⁊ ſalpa : eſtatis initio locis plurimis : nõnulq̃ enim autumno. Quinetiã ſacer eſtate parit : morũ aurata : lupus : mormur : molaris : denig; omnes qui cruſſiones uocãtur : ultimi gregalium : mullus : ⁊ gracillus pariunt : autũno nullus ſua oua limo committit : unde fit vt ſero pariat. Diutius enim frigus continetur in limo. Gracilus poſt mullũ foetificat iteralgas : vtpote qui locis ſaxoſis degat : fert vterum lõgo tẽporis ſpacio. Alleces bruma pariunt. Ceteri q̃ pelagici ſunt eſtate magna ex parte cuius rei argumentum ẽ : qõ minime peritempus capiantur. Foecundiſſima omnium piſcium allec ẽe uidetur. Rana iter cartilaginea foetificat numeroſius : uerum quod de facili pereunt : hinc efficitur vt appareãt pauce : coit haec oua uniuerſa ⁊ iuxta terram. Omnino genus cartilagineum minus foetificat : quia animal gignit : ſeruant tamen ſua potiſſimum magnitudine poteſt : acalis etiam appellata ſero foetificat. Eõplureſq; eius generis diſrupto ac dehiſcente utero pariũt : nõ tam multitudine ouorum q̃ magnitudine ⁊ modo phalãgionũ proles paretem offuſa circũdat : quippe q̃ diſcedere ſtatim prolis amor non ſinat : ⁊ ſi tetigeris fugiunt. Ariſta atterens aluum arene parit. Thũni etiam pre nimia pinguedine dehiſcũt : nec pluſq̃ biennio poſſunt viuere : cuius rei argumẽtum piſcatores inde deducunt : quod cum aliquãdo limarie anno ſuperiore defeciſſent. Thunni ſequenti anno defecerint. Limarijs enim thunni prouectiores etate anno eſſe putantur uno : coeũt thũni ⁊ ſcombri meſe februario poſt ious : pariũt iunio ante nonas : edunt ſua oua condita quaſi vtricolo : ſcremẽtum aũt partus precipua ſumit celeritate. Cum enim thũni in põto pepererit : prodeũt ex ouo quas alij ſcordulas vocãt. Dizãtij aurumas nominant : quia diebus paucis adoleſcunt : quae eunt ponto autũno foetas comitãtes : eodem autem redeunt vere in tẽpore iam adepte eam magnitudinem qua limarie nomen accipiãt. Profecto omne piſcium genus celeriter adoleſcit : ⁊ precipue in ponto : quippe cum ibi incrementum ſingulis diebus plane intelligatur. Seo hanne longe cõſpectius : omnino ita exiſtimandum : vt eiſdem piſcibus : non eiſdem locis degentibus : nec coeundi ferendiue tempus eſſe idem : nec foetificandi : aut proficiendi : nam ⁊ qui gracili appellantur non uſq̃ meſſe tritici pariunt : uerum ita haec nos exponimus : vt magna ex parte res euenit. Congri etiam foeturam intra ſe cõtinent : ſed non omnibus locis eq̃s id conſtat : nec ipſa foetura ſatis patet in vtero pingui obeſo : ineſt tamen ſerie quadã plicatilicula : vt in ſerpẽtibus : quod certe ingẽpiculo innoteſcit : pingue in : abſumitur atq; euaporat : oua autem crepãt ⁊ ertruſa diſſiliũt. Adhec ſi palpites ⁊ atteras digitis : pingue leue vtiq; ſenſeris : ouum autem durum ſentium. Congri itaq; alij pingue habent. Suum nullum : alij contra pingue nullum : ouũ autem quale modo expoſui poſſitẽt. Sed de coitu utero ⁊ eiuſmodi reliquis ceterorum animantiũ omnium : tum aquatilium : tũ volucrũ atq; etiã terreſtrium que oua pariunt : dic

tum iam est ¶.

Sequitur ut pari modo de ijs quae in terrestrium genere animal pariunt: atq; etiã de homine disseramus: coitum q priuatim q publice omnium diximus. Commune autem omnium animalium est: vt cupidõe voluptateq; rei veneree maxime gestiãt atq; scitentur: ferociunt foemine a partu: mares tempore coitus: Iam equi equos mordent: stemunt equitẽ atq; insequuntur: sues quoq; feri acerrime seuiunt: quãq; per id tẽpus imbecilles ex coitu reddantur: dimicant inter se mirũ in modum armantes sese: q cutem q̃ crassissimam preparantes indurantesq; attritu arborum: sepe etiam luto obducto: ac reliccato; tergus inuictum contra ictus efficiunt: pugnant adeo acri certamĩe; grege relicto: vt sepenumero mortẽ vterq; aduersarius obeat. Simili modo q tauri efferantur: q anetes: q hirci: qui enim superiore tempore socij: iugi cõcordia pasceré tur. Coitus tempore dissident: q alter alterum libidinis rabie inuadit. Camelus etiã mas sicut tẽpore coitus: siue homo siue camelus accedat: nam equis quidem odio naturali aduersantur. Idem feris quoq; euenire apertum ẽ. Nam vrsi: lupi: leones: acri us per id tempus in eos qui accesserint seuiunt: inter se tamẽ minus hec dimicant: videlicet ob eam rem: q nullũ ex ijs gregale ẽ. Quin etiam vrsae a suis catulis vehemẽter ferociunt: ut canes a catellis. Et elephanti quoq; ad coitum efferari solẽt. Q̃obrem apud indos his haud quaq̃ permitti initium aiunt. Libidinis enim rabie agitati casas prosternunt: male conditas: pluraq; alia incommoda faciunt mitigari pabuli copia narrantur: plagis etiam temperant: adductis alijs q̃bus ferũt precipiant. Que autem non vno tẽpore. Sed sepius anno coeunt: ut ea que cum hoĩe egũt: verbi gratia canes: sues: vt minus efferent facit coitus copia. Incẽdunt libidine ex foeminis eq; potissimum. Hinnit uacce: eq;: itaq; equiunt: unde uocabulum id ab hac vno animali trahit maledicto in mulieres libidinosas: Decem autem per id tẽpus eq; dicũtur: qua pp ĩ certa ĩsula equos admissarios minime a foeminis se mouẽdos cẽsent. Cũ uero ita affecte fuerint: currunt relicta societate: simile hoc utiq; est: vt quod subare in suibus dicitur: currunt nõ orientem aut occidentẽ uersus: sed ex aduerso aquilonis aut austri: nec appropinquare quenq̃ patiuntur donec vel defatigate desistant: uel ad mare deueniant. Cum aliquid emittunt quod hippomanes appellat: eodẽ quo illud quod nascit nomine. Tale hoc sane ẽ quale suis illud quod aprũ uocant: sed hoc pcipue ad amoris uenefícia petit: Eq; tempore coitus colligũt sese: q societate magis q̃ antea gaudent: iactant caudam crebrius: vocem immutant: humorem emittunt similem geniture: sed multo tenuiorẽ q̃ mares: quem hippomanes nõ nulli appellant: non quod pullis nascentibus adhereat: accipi eum humorem difficile esse aiunt: quod paulatim admodum labit. Mingunt etiam plurimes atq; inter se ludunt cum equiunt hec ceteris. Vacce tauriunt: a libidine adeo icenduntur: ut buli eas tenere aut capere nequeant: indicium tum eq; tum vacce suae libidinis prestãt: Genitalis specie pminẽtiore. Vacce etiã mingunt crebrius more equarum. Ad hec nacce tauros supueniunt: q sequuntur sedulo q assistunt. Turgẽt ad coitũ prius minores nati q̃ maiores: tum in equorum genere: tum in boum. Temporis etiam beneficio et corporis ualitudĩe propensiora reddũtur ad uenerẽ animalia: equarũ libido certe gnãt magis iuba tõsa q frons tristior redditur: mares i hoc genere foeminas sibi societate cõiunctas dignoscũt olfactu: q si paucis ante diebus vna fuerint: quod si foeminę diuersae pmisceantur: mares alienas morsu eo expellunt: suasq; singuli seorsum habẽtes pascuntur. Tricene aut paulo plures singulis dantur: quotiẽs mas accesserit aliquis: confestim in eum maritus conuertitur: q currẽs ferro aggredit pugna: q foemitur: ceterosq; oppugnat mares: temporibus ceteris mares inter se cõuersantur: quod coarmentari dicitur. Iam epiri prouicie tauri sepius trimestri temporis spacio non apparẽt: omnino fera omnia aut certe plurima: nõ ante cum foeminis ad commune

pascuũ uenium: qñ tempus sit coeundi: Sed cum iam per etatem liceant: segregantur mares a foeminis: seorsumq; pascuntur. Oues foemine cum libidine excitantur: qñ subare dicitur: uel homines aggrediuntur. Canes eodem illo modo affectae camire dicuntur. Prominet genitale in foeminis: cum ad coitum stimulantur: q locus humescit: equabus humoris aliquid ibi defluit per id tempus: purgatio mẽstruorum fit qdem q ceteris: sed nulli eqs ac mulieri. Oui q capre tẽpore coeũdi idicãtur: quod idem post coitum etiam fit ad tempus: mox desistit donec parturiãt: tũ denuo idicatur: quare pastores proximum esse partum intelligunt. A partu autem purgatio sequitur abũde: primum leuiter cruẽta: postmodum valde uacce: asine: equae: mõ quidem ãpliore qñ supradictis emittit: utpote magnitudine excedẽtibus: sed multo ex proportione minus. bos itaq; foemina cum coitum affectat leuiter purgatur: quãtum eminae dimidium: aut paulo plus. Tempus autem coeundi tunc potissimum ẽ: cum purgatur: equa facillime omnium quadrupedum parit: uacat admodum purgamentis: minimũq; emittit profluuium sanguinis: uidelicet pro corporis magnitudine. Cõceptus indicium maxime in uaccis: equabusq;: cum mẽses cessarunt: spacio temporis bimẽstri: trimẽstri: quadrimẽstri semẽstri: sed id percipere difficille ẽ: nisi quis iam diu ñ secut⁹ assuetusq; animodum sit: qñobrem non desunt: q̃ menses in his animalibus negent. Mulabus menses nulli mouentur: sed earum urina crassior qñ marium ẽ: omnino excrementum uesice quadrupedum crassius qñ hominum est. Inter eas tamen quadrupedes oues foemine q capre crassiorem reddunt urinam qñ mares. Asinae contra tenuiorem qñ mares. A partu urina quadrupedum omnium crassior redditur: q magis eoque minus purgantur.

Ac tieri incipit aspectu puris initio coitus: sed utile postea ẽ: cum peperierint. pinguescũt tam oues qñ caprae cum genuit partum: acquntq; amplius: quod idem de bubus etiam ac ceteris quadrupedibus affirmandum ẽ. Sunt porro animalia propensiora ad coitum prope dixerim omnia uerno tempore: sed sunt tamen quae non eo tempore coeant: uerum prout queq; alere suos foetus commodius possunt: ita tempus sibi conueniens habeant: sues ciciures uterum ferunt menses quatuor: numerũ partus plurimum ad uicenos: si tamen multos peperierint: educare omnes non q̃unt. senescentes etiam pariunt quidem simili modo: sed tardius coeunt: ĩplent⁹ uno coitu: sepius tamen super uterum patiuntur: ea de causa: quod post coitum humorem qñ appiam nonnulli appellant emittunt: quod quidem commune omnibus ĩcidit: sed aliqs una cum hoc semen etiam admissum ejiciunt: foetus qui in utero lesus minutusq; fuerit metachoerum dicitur: quasi postumum uoces: quod in parte qualibet uulue accidere potest. Cum scrofa peperit: primam mãmam porco qui primus in lucem prodijt prebet: cauendum ne prima subatione ante aures flaccidas coitus fiat: frustra etenim fuerit. At si plena iam auditate ac desiderio libidinis turgido admissura: fiat unus ut modo diximus satis sit: prodest apro coeunti ordeum apponere pabulo: quod idem q scrofe foetae commodum est: sed elixum. Sunt e scrofis alie statim prolis foecunde laudabilis: alie increscentes melius generant. Suem oculo amisso breui extingui magna ex parte nõ nulli existimant: plurimis uita ad annos quindecim: aliquibus etiam prope ad uicenos.

Oues q caprae terno aut quaterno coitu implentur: q si a coitu hyember accessit ab ortum iferit: pariunt maxima ex pte singulos: sed aliquando q binos q ternos q quaternos: ferunt quinqs mensibus: tum oues: tum caprae. Vnde fit ut locis nõ nullis quibus celi clementia q pabuli copia est: bis pariant: vita capris ad octonos cum plurimum annos: ouibus ad denos: sed magna ex parte ad pauciores: ouces procris tamen uel ad quindenos protrahunt uitam: singulis ouilibus singuli ouces constituuntur: qui quotiens suo nomine a pastore uocantur antecedunt: quod abeunte etate facere assuescunt oues: Aethiopice uel ad duodecim q tredecim annos

uitam agunt: Capre etiam ad xxcem ⁊ undecim. Coeunt tam oues q̄ capre q̄ diu uiuūt. Pariunt geminos: tum pabuli beneficio: tū si pater aut mater uim eam geminandi per naturam optineat: Partes autem aut femine generantur ui: tum aquarum: tum admissionum. Nam ⁊ aqs facium ut femine mares siue cōcipiantur: ad hec aquilonis flatu mares potius concipiuntur: austri feminae. Vis tanta ē aquilonis: vt uel ea que non nisi feminas pariant immutet ad prolis masculę procreationem. Spectare ad aquilonem oportet cum coeunt femine que mane inire solent: marem si sero diei admiserīs. non patiuntur. Candidi nigrue efficiuntur fetus: si sub lingua anetis uene migrat aut candide habentur: cuius enim coloris sunt uene: eiusdem ⁊ uellus ē. Pariunt etiam si plures uenarum colores sunt. Que aq̄ salsiusculam bibunt: maturius coeunt: nec solum ante coitum: sed etiam a coitu fallendum ē: atqs etiam vermo tempore. Capris nullum ducē pastores cōstituunt: quia earum natura nō stabilis sed lubrica atqs mobilis ē: i grege ouium si maiores natu tempestiue libidine icitantur: animum esse foetici gregi pastores cōfirmant: sed si minores in foeticem.

Canum genera plura sunt. Coit laconicum mense suae etatis octauo: ⁊ eius iam circa id tempus attollentes nōnulli urinam reddunt. Impletur canis uno initu: qd in turicijs maxime constat initibus: Implent enim qui semel inierīt: Gerunt laonice vtero partem sexta ann: hoc ē sex agenis diebus aut uno uel altero plus minusue. Catelli cecigūntur: nec ante duodecim diem usum accipiunt. Coeunt canes post ea q̄ pepererunt sexto mēse: nec citius. Sunt que parte quita anni uterum ferant: hoc ē duobus ⁊ sexaginta diebus: quarum catelli duodecim diebus luce carent: nōnulle quarta parte ānī: hoc ē tribus mensibus ferunt: quarum catelli diebus decem ⁊ septem luce carent: tantidem temporis canire etiam femine putantur: mestrua huius animalis diebus septem moueniur: simulq; euenit vt genitale prominеat: Verum nondū per id temporis coitum patiuntur: sed sequentibus septem diebus: tēpus enim quo toto canis libidine tenetur: diebus quatuordecī magna ex parte describitur. Verum nonnulle etiam ad sextum decimum pruriunt: purgatio autem que coitum cta ptui est: una cum catellis nascentibus prouenit: crasso pituitoso humore: reddunturq; etiam teniores a ptu: ⁊ lac ante diebus quibus q̄ partū habet: magna ex parte uerum: nonnullis etiam septem aut quatuordecim diebus anticipat. Natale statim ut pepererint ē. Genus laconicum post coitum diebus triginta habere lac incipit. Crassum inter inita omnium ē: deinde processu temporis tenuius redditur. Crassius canum q̄ ceterorum animalium lac est: excepto scrofe ac lepo ris. Indicium in mammis etiam apparet: cum etatem coeundi iam habent. Fit enim pectus ac hominibus tumor: ī papillis mammarum: ⁊ cartilago quedam cōsistit: sed difficille id percipiens: nisi habeas usum ri: carent enim hec indicia magnitudine: hoc igitur femine euenire certum ē: mas nihil eiusmodi accidit: eius mares tollentes minūt magna ex parte quidem sexto mēse etatis: sed nonnulli uel senius octauo scilicet mēse id faciunt: atqs etiam maturius q̄ sexto: quod autem simpliciter dixerī: cum coire incipiunt tollunt: femine omnes cōsidentes mingunt: Verum hoc etiam sexu nonnulle ciuire flato minxerunt: Parit canis duodecim cum plurimum: sed magna ex parte octo pariunt: coeunt q̄dam unum etiam aliq̄ peperisse certum est: Laonice magna ex parte octo pariunt: coeunt q̄dam viuunt ⁊ mares ⁊ femine. Peculiare generis laonici ē: vt cum laborarīt: coire melius q̄ per otium possint: uiuit in hoc eodem genere mas ad annos decem: femina ad duodecim.

Aceri canes maxima quidem ex parte ad ānos quatuordecim. Sed nonnulli vel ad uiginti protrahunt uitam: q̄obrem recte apud Homerum canem Ulixis uicesimo anno mori aliqui iudicant: Laonici sane generis fecie: q; minus laborāt q̄ mares: uiuaciores manibus sunt: vt vero i cateris: ⁊ si nō late admodū cōstat: tamen mares uiuaciores sunt.

Entes canes non mutāt preterq̄ eos: quos vocant caninos: eosq; quarto etatis

mense tam foemine q̄ mares. Vnde fit ut diuersa sit autorum sententia: alij enim quod quos tantummodo mutant: negant omnino illos mutari: cum eos paucos reperire difficile sit: alij cum bos uiderint: ceteros quoq; pari ratione mutari existimāt: aetatis iudicium ex dentibus sumitur: quippe cum iuniores cādidos habeant: & acutos seniores: nigros & hebetes.

Bos uno initu implet: agitq; uehementer. Ita ut foemina uix tollerans succūbat. Si forte cōceptio perrexerit: uigesimo post die marem foemina recipit. Seniores tam: nec sepius quidem foeminam eandem: eodem superueniunt die nisi ex intervallo: At iuniores & eandem sepius cogunt: & plures petunt ac superueniunt uigore siue etatis. Galax minime inter mares bos est: coit qui uicent. Cumq; ijs uenere iam debilitatus languerit: aggreditur uictus ille languentem: & plerunq; supat. Coire tum mares: tū foemine anno etatis primo pacto incipiūt: quoad facultas sit procreandi: nec num quod magna ex parte sit: uel amiculi: uel nati octauum mensem uenerem adeūt. Sed enim quod maxime confessum habemus: bimatu generant. Ferunt uterum mēses nouem: decimo pariunt. Sunt qui decem totos menses exceptis paucis diebus affirment. Quod autem in lucem precurrent hec tempora: io abortiuum ē: uitaleq; minime: etiam si paulo maturauerit partum: premolli nāq; impfectaq; vngula prodit: parunt singulos: geminos raro. q̄diu iuuant & coire solent: & parere. Iuuant magna ex parte foemine annos quindecim atq; etiam mares excisi nōnullis etas uel ad viginti anos: atq; et plures: si corpore bene habito sint. Nam excisos assuefaciunt: & duces constituunt boum: ut ouium q̄ plus temporis q̄ ceteri uiuunt usu exercatij & copia pabuli: uigent quinquennes maxime: quo circa homerum quidam recte dixisse aiunt. Quinquennem taurum: & bouis lustro florētis. Id̄ nāq; significari arbitrant.

Dentes bimus emittit bos: nec uniuersos: ut equus: ungulas cum dolore articulorum laborat: non amittit: sed pedes tantummodo intumescūt uehementer.

Male a partu utile est anteq̄ pepent: caret lacte: quātū lactis prouenerit: primum concrescens: perinde ut lapis durescit: q̄ ita accidit nisi aqua admisceat. Iuuenca recētior q̄ annicula non patit̄ venerem nisi ostento. Iam in: uel quarto etatis mense coisse perspectum est. Initium coitus plurimis q̄dē mēse aprili & maio: sed nōnulle etiā ad autumnū usq; tēpus coitū deducūt. Cū plures grauide fūt & facile initū patiūtur: minimum prosigno hyemis & hymbriū id accipit̄: mēses & vaccis fūt ut equabus: sed minus.

Equus coire incipit bimus tam mas q̄ foemina: sed hoc in paucis fit. pulli q̄q; eorum iporum minores ibecilliores q̄q; sunt. Quod autem plurimum trimatu tam mares q̄ foemine incipiunt & proficiunt: subinde ad prolis prestantiam: in vicesimum usq; annum. Fert uterum equa mēses undecim: parit duodecimo mēse: equus nō certo dierum numero implet: sed aliquādo uno: aut duobus tribusue: aliquādo pluribus: serius certe q̄ alius eq̄ superueniens ipleat. Coitus nō tam laboriosus equis q̄ bubus ē: Gala cissimum omnium: tum foeminarum: tum marium equus ē: homine excepto. Iuniorum coitus preter etatē cōtingit pabuli bonitate & copia: pariunt magna ex parte eq̄s singulos: sed gemellos quoq; aliquādo cum plurimū procreant: mula etiā gemellos pepit: que quidem pro ostento accipiuntur. Coire itaq; incipit equus uel tricesimo mense: sed quoad digne procreare possit: tunc tempus est: cū dentibus mittēdis cessauit: uerum iam nonnullos etiā cōmutant: implere potuisse aiūt: idq; fieri ita confirmant: nisi natura steriles sint. Equo dentes quadraginta numero sunt: quorum primores quatuor mense tricesimo mutant̄: bini utrinq; supra dico: & subter: tum ubi preterea annum cōpleuerit: quatuor item mō eodem mittuntur: duo supius: totidemq; inferius: rursusq; āno altero pacto simili mō quatuor alij

mutant: quibus iam preteritis annis quatuor & mensibus sex: nullus preterea mittitur: quā q̄ euenisse in aliquo certum est: vt cum primis omnes amitterentur: atq; etiam in alio: Vt cum ultimis omnes: seo hec raro: fit itaq; vt equo fere tempus idoneum maxime sit ad procreandum. Cum annum quartum & sex menses complent: seniores equi profecto foecundiores sunt: tam foemine q̄ mares. Equi uel suas matres & filias superueniunt: atq; tunc pfectū esse armentū videt: cū parentes suā ineūt plē: seruire equabus grauibus equitāt: cū primū se mouerit foetus: & nimirū eas proficere ad ptus facilitatē arbitrantur.

Queter quadrupedes iacentes parere solent: quo fit vt foetus obliqui omnīo exeant. At vero equa cum tēpus iam edendi appropiquarit: erigit se stāsq; emittit partum. Vita equorum plurimis ad decimum octauum: atq; etiam vicesimum annum: seo nonnulli etiam quinq; & viginti: atq; trigita egerunt: & si cura diligēter adhibeat: uel ad quinquagita protrahit ętas: longissima tamen uita in plumbus ad tricesimum annum: quod magna ex pte fieri nonimus: foemina magna quidem parte quinq; & viginti annos uiuere potest. Seo iam nonnullae etiam quadraginta uixere. Primus temporis mares viuunt q̄ foemine propter coitum: & qui domi alunt minꝰ q̄ gregarij: foemina quinquennio finem: tum longitudinis: tum etiam procentatis sui corporis recipit: seo mas sexennio post annis sequentibus totidē crescat in corpulentiā: & ad viginti usq; annos pergit proficiens: uerū celerius foeie q̄ mares perficiunt: quāq; in utero mares q̄ foemine citius: quēadmodū etiā hoīes: quod idē uel in ceteris animalibus fieri solet.

Mactare multum semestre temporis spacium referunt. Mox fugi non pati: ui nanq; & multis dentium ortu: cumq; prodierint omnes: nō facile etatem dignouens. Quā obrē dici solet: certa sub ortu: incerta ab ortu: deniq; post dentium ortum eo maxime declaratur etas: quem caninum uocamus: breuior enim hic septēnibus est: propter frem attritum quod ad eum inscitur: non septēnibus maior quidem: seo non uertice extans adactiore. Iuuenibus acutior & procerior est: mas omnibus temporibus init: nec cessat quā diu uiuit. Foemina ēt q̄diu uiuit initur: nec tempus ullum certum libidinem aufert: seo ingenium hominis arcet: aut uinculo aut aliquo huiuscemodi impedimento: non tamen quouis tempore facto initu: facultas enutriendi quod pepererint datur: equum apud opimum gregarium fuisse accepimus: qui annos quadraginta natus posset coire: seo adiumentum quoad sui pedes priores attollerent desiderabat. Foetūdi initium equis fuere. Non statim a partu equa ipletur seo intermisso tempore: & melius quarto aut quīto anno interposito procreat. Omnino si nihil plus detur: unum tamē interponere ānum: & quasi nouale facere necesse est: Equus igitur interposito tempore ut dictum est parit.

Salsinus cōtinue parere potest: fit etiam in equorum genere ut alie oīno steriles sunt: alie cōcipiant quidem: seo edere nequeant: cuius rei indicium aiunt: quod foetus circū renes alia quedam specie propemodum rem̄ ita cōtinet: vt resciss⁹: quali nascentis fronti adhereret: hippomanes dictum: magnitudine minus carica pania: citatur fuitq; agnito eo odore: Quā propter id a veneficijs petitur: & pcipit mulier. Equorū duce: vt boum nullū constituūt: quoniā equorū natā nō stabilis: seo mobilis pcaxq; e.

Binus tū mas: tum foemina tricesimo mēse coire incipit: eodemq; tpe dentes mittit priores: secūdos autem sexto mēse: atq; etiam tertios quartosq; eodem modo nes: hos quartos a diiudicanda etate incipiāt. Sed iam uel amicula a fina

concepit: ut perfici proles ac adolescere posset: reiecit semen a coitu: nisi interpellet: quod statim post coitum uerberant insectanturq; : parit duodecimo mense: singulatim magna ex parte procreat plē: ea: nāq; natura est ut unum pariat. Sed nōnunq; gemellos et edit: Asinus quidem equi genituram corrumpit ut dictum ē: sed equus asini minime: cum equa iam asini initu cōceperit. Hac grauida habet mēse decimo. A partu die septimo mari uigit: eoq; die iuncta maxime recipit initum: sed postmodum etiam patitur: solet haec nisi priusq; gnomonem amittat peperit: nūq; postea initum recipere parere uel in conspectu hominis uel luce nolit: sed in tenebras ducitur cum parturit: si priusq; gnomonem dimisisset: peperit: parere tota sua etate potest: uita asinis amplior annis trigita q foemina Viuacior mare est. Eū uel equus cum asina: uel asinus cum equa ineunt: multo magis abortus consequitur: q; cum unigene inter se iungantur: uerbi gratia: equa cum equo: aut asina cum asino: Euenit etiam tempus gerēdi uteri: cum equus cum asino coierit maris norma. Id est ut quanto spacio temporis mas perficitur suo in genere: tāto etiā foetus quem ipse procreat absoluatur. At magnitudine corporis specie: a viribus magis foemine q; mari simile euadit: quod nascatur si frequenter coeant: neq; ullo interposito tempore cessent: que ita iungūtur: breui foemina sterilescit: qua de causa non fit queter ita coniungunt: q; curā huic adhibēt rei: sed tēpus aliquod interponūt. Nō asinū equa ut asina equū recipit: nisi asinus sit: q; eq; fuerint. Admittūt de industria quo hippothelas nocāt: ac si equi mulgos cognominēs: q; i pascuis modo equoni uiribus bonis superantes coeant.

Volus superuenire: coitumq; incipit: missis octabus primis: sed septennis implere potest: etiam cum equa coniunctus: Innum procreauit: post octe superuenire non solet: multa quoq; iam facta grauida ē: sed nō quoad pficeret atq; ederet plē.

In terra syria sup phoenicem mule coeunt: et pariunt omnes. Sed id genus diuersum est: quā q; simile: prodeunt quos ginnos uocāt ex equa: cum in gerēdo utero egrotauit more pumilionum i ordine hoīum: aut porconū depranatorum ā genere suum: quos postumos nūcupauit: et quidem ut pumilio: sic ginus modum suo genitali excedit. Vita mulis ad ānos multos iam quidā uel octogesimum annum potuit agere: ut Athenis cū templum edificaret: q; q; uis dimissus iā munere p senectū: Cōmeans tamen ac obiens iumēta exhortabat ad opus: q; obrem decreto a nemine: eum arcen frumentorum acerus sancitū est: serius foemina senescit q; mas. Nōnulli foeminam p fluuio urine purgari aiūt: mare olfactu urine prius senescere: ortus eorū animalium talis est.

Etatem dignosci quadrupedum confirmant: q; i earum cura sunt constituti: si cutis pretenta maxillis: detracta mox relaxata: illico in suum redeat locum: hoc enim indicium recentionis quadrupedis ē: uetustis cōtra: si diutius rugata maneat cutis.

Camelus fert uterum mēses decem: parit semper unum tantūmō: unipara nāq; est: separant prolem a parente annicula m. Vixit diu: plus enim q; quinquaginta annos: parit in uere: et lac suum usq; eo seruat: quo iam cōcepit: tū lactis caro cameli suauissima omnium ē: bibit eius lac ad unā mēsurā duabus aut tribus aq; admixtis.

Elephātus tā mas q; foemina incipit coire āno etatis uicesimo ferēdi uteri tēpore alij annum et sex menses: alij triennium statuunt: cā q; obrem incertum hoc sit q; non pateat coitus: pariemitens posterioribus cruribus et subsidens cum dolore pullus coitus ore suggit: non promiscue: et statim cum natus est cernit et ābulat.

Oves fere principio hyemis coeūt uere pariunt: petētes maxime iuga pruptā ā gulta: et opaca: mas cum foeminis cōuersari dies trigita magna ex pte solet:

Numerus partus ⁊ tēpus feroi idem atqꝫ i urbāis suibus ē. Odor ēt similis: seo fœmia uocalior ē: mas raro uocem emittit. Mares castrati maiors ferocioresqꝫ euadūt: vt scite homerus fingit: cū dicat. Dutrijt. ex ecto siluis horrētibus aprum. Instar nō bruti: seo oorsi mōtis ōpaci. Castrant: qō recētibus adhuc morbus pruriēs incumbit i testes: quo atterētes eam partem ad arbores testes extinguut.

Cerua plurimum subsidens coit: vt dictum iam est: marē enim sustinere non pōt. ob eius cōtētissimum impetum: uerūtamē aliquādo ēt sustinet: mō ouium ⁊ locias declinās. Cū turgēte iā uenere coitum appetunt. Mas non in eadē immorat: seo mutat breuiqꝫ interposito tempore: aliam atqꝫ aliam supergreditur. Coitus ab arcturo mense augusto ⁊ septēbri: implentur paucis diebus: ⁊ ab eodem multe: parūt magna ex parte unum: seo nōnulle etiam geminos peperisse perspectum ē: parere iuxta vias maxime solent metu beluarum. Incrementum himuli celere: purgatio ceteris tēporibus nulla euenit cerue. Eum autem parit pituitoso quodam humore purgatur: ducere suum himulum ad stabula cōsueuit: quem locum sibi habet refugium: petra dissupta ē uno aditu: uide deffendere se: repugnareqꝫ solet ijs q̄ uadūt. Vita ē q̄ longa hoc animal fert: seo nihil certi ex ijs que narrātur videmus: nec geltatio aut icremen tum himuli ita euenit: quasi uita esset prelonga. Monte asie elapho nomine apud argimusā quo loco alcibiades mortem obijt. Cerue omnes scissa aure sunt qua nota uel alibi si loca mutarit dignoscantur: Et quidem foetus iā inde a primo ortu i utero idem contrahit signum quaterna ubera foemmis ut uaccis. Cum mares impleuerint foeminas: separant per se ipsi: ⁊ propter libidinis grauolentiam quisqꝫ solitarius scrobes fodit: foetēt ut hirci: facies quoqꝫ eorum nigrescit aspergine ut hirconum. degunt ita quousqꝫ hyember accedat: Tum pascua repetūt: hec ideo cerno accidunt. qꝫ salax animal suapte natura est: atqꝫ etiam quia pingui abūdat: pinguescunt enī estate supramodum: q̄obrem nec currere quidem possunt: seo secundo aut tertio curri capiuntur ab ijs qui pedibus insectantur: fugiunt etiam in aquas propter estum atqꝫ anhelitum: Caro eorum libidinis tempore inciatur ⁊ foetet: perinde quasi hyrcorum: hyeme ita qꝫ extenuantur debilitanturqꝫ. Dere autem uigēt maxime ad cursum cum fugiūt: requiē intercurrendum aliq̄ faciunt: consistenteqꝫ manēt: dum qui iseqtur appropiquet. Cum fugam item arripiunt quod ideo facere uidētur: quia ilia laborant: intestinum enim tam tenue: imbecilleqꝫ habēt: vt etiā si leuiter pcussens: possit rūpi cute adhuc integra.

Alci coeunt vt dictum ē non superuenientes: seo humistrati fert vterum vrsa dies trigīta. parit tum unum: tum etiam duos. Deo cum plurimum quinqꝫ: foetū minimum. p sui corporis magnitudine edit: quippe q̄ minorē catto: maiorem mure parere soleat: nudū item ⁊ cecū ⁊ cunibus propemodum mēbrisqꝫ aliis plurimū discretum ⁊ rudem: coit mense februario: parit eo tempore quo latet: pinguescit pro tempus tam mas q̄ foemina uehementer: cum prolem enutrient: exit a mēse iam veris tertio.

Hystrix ēt latet: totidēqꝫ diebus fert vtero: ⁊ reliqua facit perinde ut ursa: grauidā capi vrsam difficile est.

Leonem auersum coire: vnāqꝫ retro redire dictum iā est: coit ⁊ parit non ōi tpe: singulis tamen āīis uere parit: ⁊ magna ex pte geminos. Seo cū plurīos sex catulos: nōnūq̄ ēt unum quod de leena fertur: nuluam cum partu emittere: de qua esset: cōprīre autor ille fabule poterat: unum hoc enim ē: nec multis nascitur locis: seo europe totius: ea parte solum: que inter achelouum amnem: ⁊ nestum ē: parit leena quoqꝫ a deo paruos: vt uix post secundum mensē icipiāt ingredi. Leones tene vernie quinquies uita pariunt: primum quinqꝫ: post uno: subinde pauciores: deinde sterniles dequnt: caret leena iuba: maris haec propria ē: dētes eos tātūmō mutat leo: q̄

canini uocãt: quatuor duos superius: totidēq; inferius: idq; sexto mense etatis fit.

Hyena colore lupi propx ē. Ceo hirsutior: ⁊ iuba per totum dorsum prędita ē: quod autem de ea fertur: genitale simul ⁊ matris ⁊ fœminę eandem habere comenticium est: ceo uirile similiter atq; in lupis ⁊ canibus habetur: quod uero fœmineum esse uidetur: sub cauda positum est: figura simile genitalis fœmine: sed sine ullo meatu: sub hoc meatus excrementorum est. Quinetiam fœtã hyena preter suum. Illud etiam simile ut mas: habet sub cauda sine ullo meatu: a quo excrementorum meatus ē: atq; sub eo genitale uerum cõtinet: nullã etiã hyena fœmia: ut cetere hominẽ semõi fœie animãte habet. Ideo raro hyena fœmina capitur: iã inter undeci numero: unã tãtũ cepisse uenator retulit quidam..

Lepores auersi coeunt: vt expositum ē: retro enim unã redeunt. Coeunt ⁊ pariunt quoq; tpe: dũq; utero ferunt superfœtant: ⁊ singulis mensibus generãt. Ceo fœtus eount non uniuersos: interpositis enim diebus quot res tulerit pagunt partionem: habet fœmina lac priusq; pariat: ⁊ a partu cõtinuo repetit coitum: ⁊ lactãs adhuc cõcipit fœtum: lac suillo simile sua crassitudine ē. Partũ nõ ut maior hoi proũ: pcecũ exit.

Vulpes superueniens coit: parit cecos: ut ursa: atq; etiã ifœmiores: ptinens ita leceoit: ut raro grauida capiatur. Cum ptũ coierit: ligula latẽdo refouet ⁊ cõcoquit: parit complurimos quatuor.

Lupus fert ⁊ parit vt canis: tum tempore: tum etiam fœtus numero: cecos etiam generat canis modo: coit uno tempore tantum: parit ineunte estate: fertur de eius partu ad fabulã proxime: lupos omnes intra duodecim dies parere: cuius rei causam proferunt fabulose: quod latonam oberrante totidem diebus ex hyperboreis delum deduxerint sub specie lupi: propter metum iunonis. Ceo an tẽpus hoc pariendi sit: non oũ exploratum habemus. Afertur qđ sic uulgo: sed uerũ minime esse uidetur: quale uel illud ferũt: lupos semel in vita parere.

Vules ⁊ Ichneumones tot numero pariũt quot canes: ut scãtq; esse: uiuunt circiter annos sex.

Lupus item canarius cecos parit: luporum ritu: numero cum plurimũ quatuor.

Quin etiam lupus ceruarius coitu vt canes implet: ⁊ cecos generat numero duos aut tres aut quatuor: corpore lõgior: ⁊ cauda porrectior ē: sed procritate breuior: celeritate eq; prestat: q̃uis crura habeat breuiora: mollis em̃ ⁊ agilis ē: prosiliregq; longius obtam rem potest.

Sunt in syria: quos mulos appellant: genus diuersum ab eo quod coitu eq; ⁊ asini procreat: sed simile facie: quomõ asini siluestres: similitudine qua dã nomẽ urbanorum accepit: ⁊ qđ ut asini illi feri: sic muli prestãt celeritate. Procreant etiã mõi mule suo i genere: cuius rei argumẽto ille fuit: q̃ tẽpore phamace patris phaethontis abazi i terrã phrygiã uenerunt: q̃ adhuc extãt: tres tamẽ ex nouẽ quot numero oli fuisse aiũt: seruãtur hoc tempore.

Bonum generatio mirabilis pter cetera animalia maiorem in modum est: Tum numero: tũ celeritate: Iã: n: fœmina pgnãte in uase miliario aliquã do occupata: paulo post reserato uase: musculi numero uiginti q cẽtum reperti sunt: Mirũ etiam papinius ortum redimentis agrestis murium generis: locis enim cõplurimis agri tam inaudito modo orti solẽt: vt parum ex uniuerso frumenti relinq̃tur: tam cito absumit̃: ut nõnulli mediocres agricole cum pridie metendũ statuerint: postridie mane cum messoribus accedẽtes ad segetẽ abstũptã inuenãt totã: itertus autem minime euenit. Catõe paucis enim diebus omnino abolentur: quãq; superiore tempore homines uincere uel suffiendo: uel sues ut talpula effoderent admit

tendo non possent. Quin etiam uulpes eos uenantur: & catti siluestres in primis: sed tamen superare copiam & celeritatem prouentus nequeūt: nec aliud quicq̄ omnium uincit: nisi hȳmbres: ijs enim q̄ primum intereunt. Terrae persicae parte quadam mure foemina rescissa: foetus foeminini pregnantes cōperiunt. Sunt qui uehementer confirment mures si salem lambant: impleri sine coitu. Aegyptijs muribus preounis fere: vt hernia ceis pilus est. Sunt etiam alij: qui erecti bipedes ambulent: habent enī crura posteriora lōga: priora breuia: ortus eorum quoq; numerosus est. Sunt uel alia genera murū plura: sed de his hactenus.

Aristotelis de historia animalium liber: vii: interprete theodoro.

De hominis generatione: tum prima in utero: tum posteriore in luce & usq; ī senectutem: quemadmodum se habeant: que sue nature ratione eueniant loco hoc dicimus: que inter marem & foeminā differētia sit: & quibusnam partibus constet: ante expositum est. Mas autem primum semen genitale magna ex parte in capit ferre: ā no pacto bis septimo: simul etiam pubescere in capit: eo tpe vt stirpes semen laturas primum florere: alchmeō crotoniata ait: uox itē per id tēpus mutari in sonum asperiorem inequabiliorēq; icipit: quāq̄ nōdū grauem: neq; enim acuta preterea ē: neq; tota equabilis. Sed similis fidibus in cōtentis & aspis: qd capnire denotant: idq; potissimum icidit ijs qui rem uenereā incipiunt agere: ijs enim vox transit in sonum uirilem. Abstinentibus uero econtrario fit: & si curā adhibeāt qd aliq̄ faciunt ex ijs q̄ chorris indulgent uel lōgo seruant tpe sine magna mutatiōe pōt. Adhāc etiam extuberāt: & genitale non solum magnitudine: sed etiam specie pficit: euenit porro id temporis qui iam fricari: contrectariq; per libidinē cepernt: vt cum semen emittunt: non modo uoluptate: uerū dolore quoq; afficiantur. A foeminis etiā per id tempus exurgunt ubera: quod fratrare dicitur: & que mēstrua nocātur erūpunt: quod sanguis quasi recens occisi animalis est.

Quae autem alba dicuntur: admodum etiam puellis eueniunt: & magis sicco vtūtur humidiori. Haec incrementum impediunt corporis: & puellam extenuāt: sed menses tūc plurimis fiunt. Cum iam ubera ad duos digitos prominent: & uox eodem tempore puellarum mutatur in grauiorem.

Denīq; cum mulier vocis acutioris q̄ vir sit: tum natu minores acutius q̄ maiores sonant: ut & pueri q̄ uiri acutius. Sed vox foemine acutior ē q̄ mas: & fistula puellarum acutior q̄ puerorum est. Fit etiam ut per id tempus custodiri precipue debeant: maxime enim ad usum rei uenereae icitāt. cum haec incipiunt: quod si iam inde nihil plus commouere tēperent q̄ corpora ipsa: nullo adhuc usu uenereo sed sponte mutētur: sequi seruariq; temperantia solet per etates superiores: nam & q̄ admodum puelle concumbunt: libidinosiores euadunt & mares: siue altera parte siue utraq; minus cauerint: propensiores eodem efficiuntur: dehinc enī laxāt̄: redditq; eo corpus lubricum: & simul uoluptatis: qua olim gesturēt memores: desiderio moueantur preterite contrectationes.

Prodeunt nonnulli iam inde a primo ortu naturae impubes: ifoecūdiq;: apparet ea quod parte sui genitali fuerīt depranati: & mulieres etiā simili modo ipsae a natiuitate possunt creari.

Habitus quoq; tum marium: tum foeminarum mutantur: vt sint uel sanitati uel morbo habiliores: & uel graciles uel pleni beneq; uegeti: nam a puberibus ex macilentis crassescunt: euaduntq; saniores: alij contra: quod pari modo pueris etiam euenit: qui enim pueri aut quae puellae excrementis antea corporis redundabant: cum ea ipsa excrementa una cum semine: aut mensibus se cernantur: saniore ob eam rem corpore efficiuntur atq; uegetiore. Iam enim ea que sanitati alimētoq; obstent exeunt. At vero quibus contra antecesserint: ijs corpora graciliora: &

morbis opportuniora reddũtur: excernitur enim de ipa natura ⁊ bene habitis. Cũ aut se
men aut menses prodeunt.

In puellis item diuersitas uterum ẽ: alijs enim admodum magna: alijs exigua
sunt: euenit sane ut corpora ĩmodice crescant: cum puelle excrementis redundãt.
futuris enim adhuc ⁊ nondum profluentibus menstruis: quo plus cõtinetur humo
ris: eo magis effemi sursũq; impelli necesse est: donec infra erumpatur. Itaq; quoꝝ in
terim incrementum mãme acceperint: senuant postea: manibus etiam mamme cõspectio
res ⁊ foeminariores: tum iuuenibus: tum senioribus efficiuntur: qui humidiores
leuiores nec uemulenti sunt: eorumq; ipsorum ijs magis qui fusci q̃ qui cãdidi sunt.
Semen profecto infecundum usq; ad ter septimum annum ẽ. Ador prolificum q̃dem
est: sed exigua imperfectaq; generant. Iuniores ⁊ mares ⁊ foemine ut in ceterorum quoq;
animalium genere plurimis euenit: cõcipiunt quidem facilius natu minores: sed laborãt
in puerperio uehementius: corpore etiam minus magna ex parte perficiuntur: ⁊ senescũt
celerius mares salaces: ⁊ mulieres que frequentius pariunt. Nam ne incrementum q̃dem
post tertium partum effici posse uidetur: sed antur autem temperantiusq; melius quae in
rei uenereę usum luxuriant: cum partum multotiens exercuerint. Sed post annum ter
septimum mulieribus quidem opportune iam procreatio est. Sed uiris ité accedere aliq̃
potest ad prolem profectiorẽ. Semina infecunda sunt quae tenuia: fecũda quae gra
dinis speciem referunt: eademq; potius marem fortificant: cõtra tenuia nec globulenta
foeminam gignunt.

Entium etiam maris ea etate pilis integitur: profluuium autem mensium de
crescente luna contingit: q̃ obrẽ nonnulli camillo serum foemineum lunę tri
buunt. Quoniam simul ut illa decrescat ⁊ mulier purget: moxq; repleãt amtę: euenit
at: paucis mestrua singuli mẽsibus mouẽt: sed uno ĩtermisso plurimis facilius agit.
cum ijs q̃bus breui tpe hoc ẽ biduo aut triduo profluunt: sed quibus lõgum protrahi
tur difficilius laborant enim id temporis: aliis nanq; uniuersum hec purgatio fit: alijs
paulatim. At tamen omnibus corpus grauatur: q̃ diu effluat humor: ⁊ multis etiam
cum mestrua citantur: ⁊ eruptioni propinqua sunt: strangulationes uuluarum sequũ
tur: ⁊ crepitus: donec erumpant. Conceptus mulieribus a profluuio mestruorum sua
natura contingit: ⁊ quae his carent: steriles magna ex parte exigunt: uerum fieri potest.
ut aliq; etiam sine eorum profluuio concipiant: uidelicet quibus tantum humoris col
ligitur: quantum ijs que purgantur restare solet: quãq̃ non tanta copia: ut ⁊ foras pos
sint profluere: nonnullae etiam dum profluunt mẽses concipiunt: postea cõcipere ne
queunt: quibus nulla statim a purgatione comprimitur. Sunt quibus pregnãtibꝰ
etiam mestrua usq; in postremum gerendi tẽpus eueniant: quibus accidit ut parua pa
riant: ⁊ proles aut minus uitalis: aut infirma procreetur. Multis etiam desidero coit⁹
quoniã iuuenilis etatis ratione: uel quia longo tempore abstinerint tenentur: descen
dunt uteri: ⁊ mestrua septem ter ĩmense citantur: donec cõcipiant: quo facto ascendunt:
⁊ suo sitũ cõstituuntur: nonunq̃ ⁊ si cetera bene se habet uterus: humidus tamen est:
respuit semen genitale: si humidius sit. Omnium autem animalium ut ante dixi
mulieribus ĩter foeminas plurima hec purgatio euenit: nam ijs que nõ pariunt ani
mal: nihil tale mouet: propterea q̃ hoc materie supernacuum uertitur in corporis ali
mentum. Sunt enim nõnulla maribus suis maiora atq; etiam aliis ĩ corticem: alijs
in squamam: alijs in frequẽtiam pennarum absumitur. Terrestribus quoq; aial pa
rientibus: in pilos ⁊ corpulentiam transit: homo enim leuior ceteris ẽ: atq; etiam ĩ
urinam diuertit. plurima enim ex ceteris largius mingunt: ⁊ crassius. At mulieribus
nice eorum quae dixi omnium: quantum supernacuum sit: ĩ purgationem mensium
uertitur: quod in maribus quoq; simili fieri modo percipimus: seminis genitalis ra
tiõe: plurimum enim omnium animalium emittit: cõparatione dico magnitudinis
sue: ⁊ uero inter ipos mares q̃ humidiores natura sũt: nec valde carnosi plus red

ount :atq; etiam plus candidiores q; fusci :nec secus in mulieribus fit : corpulentis enī multum mēstrui excrementi in corporis alimentum trāsit :q; in usu quoq; rei ueneree cā didiores sua natura :plusq; fusce euaporant :preparat hoc āplius usu ciborū humidorū q; acrium .Indicium mulierē iam cōcepisse : cum statim a coitu locus siccescit : fit certe vt si oris :quo concipitur labra sunt tenua·ēpta sunt ad cōceptum :labitur enim :q; effluit semen : nec uero si crassa sunt : cōmodē usum prestāt :seo si ad digiti tactum aspinscula :q; he rēta sint :atq; etiā si temniora : ita cōmodē ad conceptionem hābēt .Talis igit preparando est utenis : qui cōcipiat : quod si facere ne cōcipiat placet : contra agēdum ē. Nam si labra sint tenuiora cōcipere nequeat. Superbrim nonnulle vt semen incidat : ante uulua ex oleo iu nipenino :aut ex cerusa thurene excipientes : oleo illinunt : seo si in septimum diē intus per manserit : cōceptum iam esse certum ē : nam que effluxiōes uocāt : intra tot numero dies fie ri solent : purgatiōes autem accedunt plurimis : cum ceperint ad tempus quodā : scī licet trigita dierum : maxime si cōcepta foemina ē : quadragīta si mas . A partu etiā pur gationes eodem dierum numero cōsequi nolunt : quāq; non eq; ita diligenter euenīūt : At uero post cōceptum q; dies quas modo dixi : nō item secundum naturam inferius agi tur : seo in ubera transitur : q; lac efficitur . Cuius nota inter initia exiguo quodam : q; ara nee prope modum specie apparet in mammis : cum iam cōceperit : sentiunt precipue tuis ilibus : hec enim nonnullis statim pleniora efficiuntur : quod iis que graciliores sūt : euidētius accidit . Inguina etiam tentiūt : q; cōceptui argumēto esse possunt . Mares foetus magis ex parte circa quadragesimum diem : dextro potius latere mouentur . foemine sinistro : circiter nonagesimum : Nihil tamē certi in his affirmari licet : mul tis enim ferentibus foeiam : motus agitur in sinistro : q; cōtra in dextro gerentibus ma rem : Seo enim hec q; reliqua huiusce modi vt differūt : eo quo magna ex pte q; magis minusue accidit : sic accipimus .Fit et foetus hoc eodem tempore . Cum ante cāli cula in formis constaret : effluxiones nocantur que intra septimum diem corruptiōes incidunt . Abortiones autem que intra quadragesimum . Et quidē plurimi foetus ita tot numero dies exprimūt : q; nas q; quadragesimo die exeunt : si in quodlis aliud mittat diffūdit atq; abolet : Seo si in aq; frigidam : cogit cōsistitq; : ueluti i membranula : qua rupta foetus ipse apparet : magnitudie formice maiuscule : q; membra iam inde discer ta : Tum cetera omnia : tū genitalia cōstant : q; oculi quēadmodū in ceteris animātibus pregrādes . Seo foeia que intra tertium mensem erupent : indistincta est : que autē quar tum adepta est mēsem finit : q; reliq; distinctiōis effigiem breui tpe accipit : cum ita q; foetus in utero formatur : foemina tradius q; mas perfectionem quāliq; partium recipit : q; sepius in decimum mensem q; mas protrahit . Seo cū in lucē prodient : foeia oci q; mas q; accrescit : q; etate floret : q; senectute maceratē : q; magis q; plures parūt : vt dic tum iam est .

Quom semen cōcepere uterus : statim se contrahit : donec ad septimum mense uentum sit : octauo iam adaperitur : atq; debiscit : q; prius si viuit : descēdit mēse eodem : seo si mortuus est : neq; ipse descendit : nec uterus p id tempus debiscit : idq; indicium facit : foetum haud quaq; esse uitalē : Euenit pfecto ut mulieres a cōcep tu : corpus totum grauentur : q; oculorum caligines : q; dolores capitis moueantur : que alijs maturius est : q; fere die decimo accidunt : alijs serius prout magis minusue ex materia suppuacua temptant . Nausee item q; uomitus pluīas capiunt : q; precipue quibus purgatiōes constiterint : nec oū ad ubera trāseant : aliq; igit principio ma gis laborāt : Alie post : cum iam foetus plenius creuerit . Depe etiam multis destilla tio urine ad postremum infestat : seo magna ex parte que marē ferunt : facilius erigūt minusq; pallēt : Cōtraq; foeminam : sunt enim pallidiores q; grauius degūt : Nul tis etiam tumores extuberatiōesq; camis in cruribus incidunt : Seo tamen cōtra etiā nōnullis cōtingit : solēt appetitus varij grauidis euenire : citoq; cōmutari : quod pi care quidā a pica aue denominant : q; minimum cum foetum sexus foeminei ferunt : aui

dius appetunt: minusq; re frui iam presente: q̃ cupiennt possunt. fastidiunt enim statim: qñmodo uehementer appeterent. paucis contingit ut melius habeant: cum uterum gerũt. Seo precipue tunc fastidiunt: tedioq; fatiscunt: cũ fœmi capillus oriri incipit: pili cõgeniti grauidis defluunt: paucioresq; reddunt̃: contra qua parte pilos minime habere solebãt: ea magis accipiunt: plus etiã motus magna ex parte masi utero infert: q̃ fœmina ꝛ celerius prodit. Hoc fœtus enim partus tardior est: Dolor etiã ex fœcia cõtinuus: sed obtusior: ex mare acer ꝛ lõge molestior. Que paulo ante partũ cõcubiunt: facilius pariunt. Parturire interdum mulieres uidẽt̃: cũ tamen tempus nõ sit: sed quoniã fœtus inuertit suum caput. Ideo initium hoc esse parturiendi uidẽt̃. Seo cum cetera animalia omnia singulari ac simplici modo partum suum pficiant. Unum enim pariendi tempus statum omnibus ẽ: homini uni multiplex datum est. Nam ꝛ septimo mẽse: ꝛ octauo: ꝛ nono parere potest: ꝛ quod plurimum decimo: nõ nulle etiam undecimum tãgunt: fœtus qui maturius q̃ septimo mẽse prodeat: nullo pacto uitalis est: q̃ septimo uitalis quidem hic primus exit: sed magna ex pte infirmior. Q̃obrem cum abulis ex lana cum obuoluunt: ꝛ fascijs alligant: ꝛ beatus etiã nõnulli infilli ut aunum aut nanum: sepe numero generant̃: sed accrescẽti articulanti: ꝛ demum suam formam recipiunt: ꝛ pleriq; debis quoq; septimo natis uiuere atq; adolescere possunt. Qui autem mẽse octauo nascuntur: uiuere ac adolescere in terra egypto possunt: ꝛ quibusdã alijs locis: ubi mulieres fertiliores sunt: multosq; simul facile ꝛ ferunt ꝛ pariunt etiam si mõstrosi sint: sed locis grecie multi intereunt: nec nisi ppauci seruantur: unde fit ut si quis seruetur: non octauo mẽse natus existimetur. Deo mulierẽ sui cõceptus initium latuisse: infestant̃ maxime mulieres mẽse quarto: octauoq; ꝛ si uel quarto uel octauo fœtus pereant: ipe quoq; magna ex parte intereunt: itaq; fit ne solum mẽse octauo nati non uiuãt: sed etiam ipsis emortuis periculum que pariunt subeant. Similiq; modo ꝛ q̃ diuturniores q̃ undecio mẽse nasci uidẽtur: latere putãtur: latet enim mulieres cõceptus initium: si cum ante ĩflatus fuerit uterus: ut sepe accidit: post coierint: atq; conceperint: hoc: n: principium esse sui cõceptus existimant: quod simile indicium attulit. Ita multiplex perficiendi tempus paredq; diuersum homini datum est. Et cum alia singulos pariant: alia plures: genus humanum in ãcipiti est: Nam quod plurimum ꝛ locis plurimis agit̃: mulieres singulos singule pariunt. Seo sepe ꝛ locis pleriq; geminos ẽt: ut in terra quoq; egypto fieri certum ẽ: pariunt etiam tres: ꝛ quatuor: ꝛ quidem locis nõnullis ualde ita fit: quod dictũ iam est: sed quicq; cum plurimum nascunt̃. Jam enim hoc pluribus euenisse conspectum est: ꝛ quedã uiginti partibus quatuor edidit: quinos enim singulis partibus enixa est: maiorq; eorum pars enutrita ꝛ adolescere potuit. Et cum in ceteris animalibus gemini nati etiã si mas ꝛ fœcia sint: nihilominus enutriãt̃: seruentq; q̃ si mares ambo aut fœte sint in genere certe humano. Rauci gemini seruant̃: si alter mas sit alt̃ fœcia. Mulier ꝛ equa õium maxime animalium grauide coitum patiunt̃: cetera ubi grauida fuerint: fugiunt mares: ea scilicet quorum natura superfœtare more leporis recusat: uerum equa nũq; superfœtat: sed magna ex pte unum tantũmõ generat. At uero in muliere raro quidem euenit: ut superfœtetur: sed factum tamẽ aliquãdo est: Qui itaq; lõgo post tpe sint cõcepti: nihilo perfici possũt: sed prematurius dolorem quo ipi: ꝛ primus fœtus itereat: mouẽt: iã incidit: ut facta corruptõne: duodecĩ superfœtata puerperia egerent̃: At uero si proxime a primo cõceptu secũdus sit factus: absolui cdiq; põt: quod superfœtarit: ut quasi gemini nasci uideant̃: quomõ herculẽ ꝛ iphiclem procreatos esse fabulant̃. Nam id etiã constitit adultera quadam que alterum suo manto: alterum adultero simulem peperit: Jã ꝛ cũ geminos quedã ferret: tertiã superfœtauit: ꝛ cum tempus pariendi iustum iã esset: pmos uitales peperit. Secundum quito mẽse elisit: qui statim mortuus est: Altera cũ primum septimo peperisset: q̃ mortuus ẽ: mox duos iusto mensium numero col

dit: q uixerunt: queoꝫ etiam sub abortu cõceperant: atqꝫ alterum alegerũt: alterum continuerunt: ptulerũtqꝫ ad ptum plurimis si cõcubuerint mẽse octauo: infans mu core oppletus exit: eiculẽtorum ẽt que mater comederit: sepe genitus uenit i lucẽ: ꝫ si la le immodice usa ẽ: ipse sine unguibus nascitur.

Mac quod ante septimum mẽsem cõtractum est: iutile est: seo simul infans natali est: ꝫ lac esse utile icipit: prius autem salsum etiam ẽ: ut pecoris. Omo precipue cum uterum ferũt: pluriẽ infestat: dissoluuntur enim si biberit: atqꝫ debilitant. Prima piuum ꝫ finis mulieribus prolis recipiendæ manibus prestoe: seminis ꝫ mestruorum emissio ẽ. Seo neqꝫ cum incipiunt: statim prolifica sunt: neqꝫ cum desinunt: ꝫ iam pauciora sunt ꝫ infirmiora. Qua nã etate incipiant mestrua ꝫ semen: dictum iam est: Seo desinunt plurimis mestrua circa quadragesimum annum: quod tẽpus que excesserint: ij ad sexagesimum seruãt: etiã nõnulle eo tpe peperũt. Seo ultra hoc tẽpus nulla põt ptrahere.

Mares plurimi ad sexagesimum generãt: quẽ si excesserint: ad septuagesimum usqꝫ proceduut. Et iam quidã anno septuagesimo nati genuerunt: Euenit sane multis ꝫ mulieribus ꝫ uiris ut q cõiuncti iter se nequeant procreare: ubi dissociati se uixere cum alijs queant: quod idem in maris quoqꝫ aut foeie procreatiõe numerum euenire certum ẽ: plerunqꝫ enim: tum mulieres: tum uiri quandiu cum eisdẽ iunguntur: foecundi tãtum mareue pereant. Seiunct autem contra: etatis etiam rõne imutantur: ut iuuenes inter se foecundas generẽt: seniores facti mares: aut cõtra. Ratio quoqꝫ generandi: omnino discrimen hoc idem recipit: ut iuuenes nihil procreẽt seniores iam icipiant generare. Aut cõtra: ut q ante posset: post nihil possint foetificare. Sũt ẽt aliqꝫ mulieres q uix cõcipiant: sed si cõceperit: pficiant atqꝫ eoant. Alie cõtra: facile q dem cõcipiunt: sed seruare non possunt. Sunt ꝫ uiri q non nisi foecundam procreẽt: Et mulieres q non nisi marẽ: ꝫ cõtra: ut de hercule fabulant: q inter duos ꝫ septuagita liberos foeminam unam tantũmodo genuit: que concipere nequeant: si uel cura adhibita: aut aliquo casu cõceperint: foeminam magna ex pte pariũt potius q marẽ: Adulti ẽt uiris euenit: ut cum antea possent generare: post nequeant: deinde rursus facultatem recipiãt generãdi: Gignuntur lesi quoqꝫ ex lesis: uerbi cã claudi ex claudis: ꝫ ceci ex cecis: demqꝫ similes sepenumero in reque preter naturam comitet: ꝫ signa hẽntes sibi cognata hereditaria: ut uerrucas: ut neuos: aut cicatrices: aut qd aliud generis eiusdem: Iam tale quid uel tertia prole post: regeneratum ẽ: ut cum quidã suo in brachio puncti notã haberet: filius nõ id retulit: sed nepos ex corporis pte nigriciẽ q dã habens cõfusam prodijt: sed raro hec eueniunt: Integri autem ex mãcis nẽ gignant: nulla res obstat: ꝫ sepissime ita agit: similes etiam aliqui parentibus: aut auis suisqꝫ maioribus generantur. Aliqui similitudinis nihil referunt: redditi ẽt uel post plures eiusdem prosapie: ut in sicila: eiusqꝫ adulterium cum ethiope cõmiserat. filia non colorem patris ethiopis retulit. Sed q natus ex hac ẽ is auum ethiopẽ regenerauit: Foecie magna ex pte matri: mares patri proueniunt similes: sed fit etiam e diuerso: ut foeine patri: mares matri similes procreẽt: Particulatim ẽt similes fiunt ut alia corporis pte similes sint patris: alia matris: gemini uel dissimiles inter se nati iam sunt: sed plurimi magna ex parte similes prodeunt: nam ꝫ quedam cum septimo die a partu cõcubuisset concepisseteqꝫ: pepert similem superiori quasi geminũ: Nature etiam ratione alie sibi alie suo marito similes generant: Vt equa pharsalia cognomine iusta.

Dom semen genitale erit: spus ãtecedit: ꝫ qđ ipo erit cõstat: agit cum spiritu: nihil: n: paul sine uiolẽtia spiritali proiici põt: Tum infima tũ in utero diuqꝫ contentum: mẽbrana obducit: quippe quod anteqꝫ discernat: exeat uelut ouum in sua membranula contectum: detracto putamine: mẽbrana autem ipsa uenis referta est: omnia uero tũ natilia: tũ pedestria: tũ ẽt volatilia siue animalis

sūt oīa forma pueniunt: similimodo gignunt: nisi quod alia ūbilicū habeāt unlue ad herentem: videlicet que animalis forma enascunt: alia ouo: alia utroqz mō: ut in quo dā piscium genere: alia quasi mēbranis cōtinent: alia secundis: primū intra ultimū i uoluerum animal gignit: mox altera membrana obuelat: plurima quidē sui parte unl ue adherens: seo pte etiam seiuncta: aqz cōtinēs: humor autē inter has cruētus aquo sulqz est: quem mulieres proferum uocant.

Egent animalia omnia qbus est umbilicus: ipsū umbilicum: hic acetabu lis unlue adheret si sunt: Seo si ileus sit nulla ipi unlue adheret uena subiecta: situs in utero quadrupedum omnium extēsus est: expedū aūt obliquus: ut piscū: bi pedū uero iflexus: contractusqz ut auiū: homo etiam isemet conglobatus sic gestatur. vt nasū inter genua: oculos super genua: aures extra genua hēat: omnibus eqz asali bus caput primum supernus est: seo cum creuerint: etiam exitum appetant: deorsū deui cit. Ita fit ut omnibus partus secundum naturā in caput: contra naturā in pedes: aut inflexo circumactoqz corpore agatur: quadrupedes uel excrementū iam ioe hēnt: alui a uesice: alterum i postremo itestini: alterum in ipsa uesica: Quibus in unlua acetabu la sunt: foetu accrescēte: acetabula ipsa subinde minuunt: postremo abolent omnia: umbilicus aūt uelut putamē circa uenas: quarū origo a utero est: aut acetabulis si habent: aut uene cōmissa ē: Sunt foetui maiori ut bouī quatuor uene: minori duę: minimo una: ut auibus: ptinēt due ad foetum p iecur: qua portas appellāt orte a ue na maiori: reliqz due ab aborta: qua findit: a due de una efficiunt: Vtrunqz uena rum par membranule ambiunt: a mēbranulas ipsas ambit: uelut putamē umbilic. Collabunt subīde uene: a quo foetus āplius creuerit: eo adductus ipse cōtrahuntur: foetus autē grandescēs cauā uteri subit: ubi palpitās iā sētitur a circa: genitale pareti iterum uoluit.

Vm mulieres parturiunt: dolores multas qdē i ptes incūbunt. Seo plurimis ad alterutrū foetuur. Ceterum qbus aluū termina uehemēter exercēt: ocissime pa riunt: Que lūbos dolēt: uix pariunt. Que imū uentrem expedit: si mas nascat: pfluit sa nies diluta pallidiuscula: seo si foeta cruēta: uenī ea quoqz pūmida ē: seo fieri quoqz pō nōnullis: vt eorū neutrum accidat.

Ceteris animalibus partus nō laboriosi euenunt: minus enim cum parturiunt ifestari uidentur: At mulieribus dolores uehementissimi icidunt: a pcipue stabi libus a sellularijs: a quibus nō bona latera sunt: neqz facultas retinendi spiritus suppe tit: difficilius ēt eduntur: si interea dum puim retinent: coacte erumpunt respirationem: primum aqua illa subter cutem fusa: p foetus motionem: ruptis mēbranis effluit: deinde foetus inuerso utero a secundis interna euoluentibus: foras uenit in luce.

Am uero a obstetricis officium pars ingenij perspicacisqz itelligētie est: non solū enim difficultati partus opportune expeditеqz succurrendum est: Seo ēt cōtra ea q accidāt protinus agēdum igeniose: a in secādo deligandoqz ūbilico infantis prudētia re quirit: a pitta: nā sīmul secūdę quoqz excidērit: uellere umbilicus cum secundis alliga tur: supūsqz precidit: qua autem deligatum est: coercescit: a pars cōtinua decidit: si copula amentiqz dissoluatur: foetus sanguīe effuso emoritur: Seo si secūdę non statim cum foetu exierint: dum intus ipe: fons aūt infans est: deligato umbilico secat: sepe vi sus ē puer emortuus nasci: cum ei ifimo prinsqz deligaret umbilicus: sanguis in um bilicum a circa effluerit: Seo iam aliqz obstetrices: factae peritiores reprimūt intro a umbilico sanguinem: quo facto statim infans q modo exāguis deficiebat recreatur: vitaqz restituit: Nascunt ut dictum est secundum naturam: cetera etiam animalia versa in caput: Seo pueri manus quoqz ad coxas porrectas extensasqz hēnt. Qui ca exierint: uocem statim emittunt: a manus in os admouent: excrementum etiam red dunt: alij statim: alij breui: seo omnes ītra diem: quod excrementum pluris q pro in fantis magnitudine est: papauerculū hoc mulieres vocāt: colore cruēti: atqz ad

modum nigrum ⁊ picenum ẽ: mox lacteũ iam ⁊ albidum redditur: fuggit enim cõfeſtim ultra ifans: nocẽ antequã egrediatur nunq̃ emittit: etiam ſi cum difficulter egredit̃: caput exteſt: corpus intus ſit totum. Quibus purgationes partũ ãticipañ: difficilius liberant̃. ſed ſi a partu purgatões partus ſequãtur: nec largius q̃ prime neq; ad quadragelimũ die perſeuerarunt: efficitur ut mulier ualidior ſit: ⁊ celerius poſſit cõcipere: Infantes aũt primis quadraginta diebus: neq; rident cũ uigilant: neq; lachrymant̃: ſed noctu ⁊ p quietem utrunq; interdum faciunt: nec uero ſentiunt magna ex parte cum ſcalpuntur. Plurimam huius temporis partem dormiunt: ceterum in dies: quo ſubinde auctiores fuerint: eo magis ad uigilandum immutamur. Somniare etiam eos conſtat: ſed ſero imminuiſſe poſſunt imaginum. Ceteris quidem animalibus diſcrimen oſſium nullum eſt: ſed omnia perfecta iam inde a natiuitate proueniunt. At puero ſin caput molle eſt: ſero q; duratur: ⁊ cum cetera animalia naſcantur cũ dentibus: puer ſeptimo mẽſe dẽtire incipiũt. Primum edũt primores: alij ſuperiores prius: alij inferiores: omniq; omnes matu nius dẽtiunt: quoniã nutrices lac habent calidius.

POſt partum purgatiõeſq; lactis copia excitat̃: ⁊ nõnullis effluunt: nõ ſolum de papillis: ſed etiam paſſim per ubera: aliq̃bus etiam per alas: coeuntq; impoſtea tum globuli: quoties humor non coquatur: nec creat: ſed redũdat: ubera enim tota fungoſa ita ſunt: ut ſi in poculo pilum forte hauſerit mulier: dolor moueatur in mammis: quod malum pilarem appellant: nec ſedat̃ donec pilus uel preſſus exeat ſpõte: uel cum lacte exugatur: Denatur lac donec mulier concipiat: tum exſiccat atq; extinguit̃ tam in homine q̃ in quadrupedum uiuipara genere. Quandiu lac emanat: purgatões magna ex parte non fiunt: magna iq̃ ex parte: quoniam iam quibuſdam lactantibus facta purgatio eſt. Sed enim natura ita fert: ne humor locis pluribus ſimul erũpere ſoleat: nam ⁊ mamillas habenti: ceteriores accedunt purgationes: ⁊ quod in nonnullis accidit: Cum delapſus humor a lumbis per anum excernitur: anteq; uterum ſubeat idem euenit. Quibus dum etiam purgatões non fiunt incidere: nonnullis ſecuriis erigunt:

SOlent pueri plurimi conuulſione excipi: ⁊ precipue corpulentiores: ⁊ lacte veſcentes copioſiore craſſioreq; ⁊ nutricem lactentes ſucci plenã ⁊ corpulentam: nocet etiam ad hoc morbi genus: uinum magiſq; nigrum q̃ album: Et quod minus dilutum eſt: atq; etiam ex cibis qui inflent: plurimi obſunt: Et ſi aluus ſubſtitent: nocuum ẽ. plurimi ãte ſeptimum diem intereunt: Donec fit ut nomina ſeptimo die imponantur: tanq̃ ſaluti iam pueri magis credamus: plenilunio etiã infeſtant̃ hoc malo: periculoſius ⁊ ſi a ſcapulis conuulſio oriat̃: in augulto ſpes eſt.

Ariſtotelis de hiſtoria animalium liber: viij: interprete theodoro.

GEneratio ⁊ reliqua animalium natura ita ſe habet. Actiones autem ⁊ uite pro moribus uictuq; differunt: ſunt enim uel in plurimis ceterorum animalium ueſtigia morum animi humani: quanq̃ haec apertius in homine diſcernãt̃: Ineſt urbanitas: ferітas: clementia: acerbitas: fortitudo: ignauia: metus: fiducia: ira: malitia: atq; etiam prudẽtie imago ineſt in multis: quẽadmodum cum de partibus docerem expoſui: alia enim eo quod magis minuſue habeant: cõparatione hominis differunt: homoq; ipſe cum multis aliis animalibus: ita diſſidet: quippe cum aliqua ex his magis in homine habeantur: aliqua in ceteris animalibus latius: alia uero differant proportione. ut enim in homine ars: ſapientia: prudentia. Sic in nõnullis bruti ineſt uis quedã eiuſmodi altera naturalis: conſtat hoc ita eſſe plane: argumẽto puerilis etatis: in qua futurorum habitum quaſi ueſtigia: ⁊ ſemina uidens: ⁊ tamen nihil per id tempus ãiam hominis differre a bruta tum anima propediem: itaq; nihil remotum a ratione eſt: Si partim eadem: partim ſimilia: partim ex proportiõe in ceteris animalibus habentur. ſed adeo de inanimatis paulatim ſenſimq; ad animata natura tranſit: ut continuatione ipſa lateat: eorum confinium ⁊ medium utrius nã ſit extremi: Jam ab animantium ge

nere : primum genus plãtanum est : eaniqs alia ab alia differt : eo q magis uite particeps esse uidetur : uniuersum autẽ genus respectu corporum ceterorum que omnia nascant : ipsũ quasi animal est : at respectu animalis : animate esse uidetur . Seq enim progressus hinc ad animalia cõtinuus ut modo dixi procedit : fiũt enim maris nonnulla que ãbiges : ãmone sint : amplãta herent enim : a detracta complura eo genus intereunt : uerbi gratia : pene adherent : unques cuilibet uiuere nequeunt : eaniqs genus uniuersum eorum que testa integuntur : plante simile respectu gradientium animalium est . Quin & uis sentiendi ita habetur : ut aliqua nullum eius iudicium prebeãt : alia leuiter & perobscure sentire uideãtur . Nonnullorum natura corporis carnosa est : ut eorum que tubera appellãt : aut uertices . At uero spongia omnino similis plantis est . Ceteri pauo quodã discrimine subinde alia pre aliis iam adipisci uitam motusqs uidentur .

Quod idem in muneribus etiam uite percipere licet : plantarum enim nullum aliud munus esse uidetur : nisi quoad simile queqs sibi faciant alteri : uide licet que semine oriant : sic animalium etiam quorundam nihil muneris preter generationem accepens : unde fit ut eiusmodi actiones sint omnium communes : sed procedente sensu iam ueneri coitus : uoluptate uita eorum discrepat : atqs etiam partus : enutriendiqs prolis ratione : itaqs alia simpliciter perinde ut plante officio procreandi fungũtur suis temporibus : alia in enutriendo etiam prole laborãt . Sed cum perfecerint desistunt : nec ullam insuper seruant societatẽ : Aliaqs prudentiora sunt : et plus memorie sortiuntur : ciuilius agunt cum prole . Prima igitur pars uite animalium in officio procreãdi consistit : altera in alendo : In his enim duobus studium omnium uitaqs uersatur : cibi autem differunt potissimum ratione materie : ex qua ipsa quibus cõsistunt : ciementum enim quibusqs secundum naturam ex eadem qua constituunt materia fit . Quod autem secundum naturam est : id suaue contingit : sequuntur qs omnia eam uoluptatem : que secundum naturam est . Degũt igitur animalia locis diuũcta : alia nanqs terrestria : alia aquatilia sunt : q differentiam triplicem intelligimus aut enim recipiendi aeris : aut aqs rõne : altera terrestria : altera aquatilia dicimus : aut quod apta natura sunt seruari temperamento alterum : quãq aerem aquamue nõ recipiãt : aut etiam quod cibum petant : uersenturqs utrobiqs omnino : complura enim ãi recipiant aerem : partusqs faciant in terra : cibum tamen a locis madidis petunt : uersanturqs in humore : partem maximam temporis : que sola uitam ambiguam agere uidentur : quippe que eadem : & uelut pedestria : & uelut aquatica statui possint : At eorum que humorem recipiunt : nullum uel pedestre uel uolatile est : nec cibũ sibi ex terra petit : quãq multa spirabilis pedestrisqs generis humore gaudent : & ita nõnulla ut ne uiuere quidem disclusa ab aqs natura ualeant : ut que marine testudines appellantur : & crocodili : & fluuiatiles equi : & uituli marini : atqs et ex mion genere testudines lutarie : siue mures aquatiles dicti : & rane : hec enim omnia nisi aliquãdiu spirẽt : intereunt : & parere educareqs solent in succo . Natura õium maxime animalium superflua peculiariterqs delphino : & si qd aliud tale : uel in cetaceo genere : uel ĩ reliquo aquatili sit : ut balena : & quecunqs fistulam gerũt : hoc enim genus nec terrestre tantum : neqs aquaticum facile dixerim . Si quidem terrestre quod aerem recipit : aquatile quod aq : secundum naturam est : particeps nanqs est utriusqs : cum a mari accipiat : redditqs per fistulam : & aerem per pulmonem habent enim hoc membrum & spirant : Quobrem delphinus retibus apprehensus breui tempore strangulatur : ut qui spirandi facultatem amiserit : & foris uero diutius uiuere potest muticus : & abelans modo ceterorum spirantium : quinetiam dormiens rostrum exerit supra mare : ut spiret . Sed in utraqs diuisionis tã contrariorum parte collocari hoc genus absurdum est : quobrem aquatile genus amplius distinguendum uidetur : ut alia accipiant reddantqs aq : ea causa spirantia aere : quo refrigerẽtur : alia propter cibum . Eum : n : in humore cibum accipiunt : fieri non potest : qui simul aliquid humoris admittatur : quod admissum : quo emittant : instrumentum habeãt

necesse est. Que igitur proportione spirationis humore utitur: brãchias habent: qbus autem per cibum humor illabitur: ijs fistula in sanguineo genere data ẽ: Mollibus etã ⁊ crustaceis hoc idem adhibitum ẽ: nam ea quoqꝫ humorem propter cibum accipere cogũtur. Sed altero illo modo aquatilia sunt: temperationem corporis dico: ⁊ victum. Dot que accipiãt quidem aerẽ: sed humore etatem ꝛegãt: aut que accipiant quidem humorem ⁊ branchias habeãt: sed terram petant: unde cibum accipiãt: quale unum adhuc tantummodo nouimus cordulum nomĩe: hic enim non pulmonem: sed branchias habet: egressusqꝫ cibum petit in terra: ⁊ quadrupes idem ẽ: ut ad ambulandum idoneus. Horum autem omnium natura quasi peruersa uidetur: sicut marium nonnullorum natura foeminam refert: foeminarum marem: exiguis enim quibusdã partibus suis natura animalium immutata plurimum toto ĩ corpore differre uidetur: quod latissime ĩ excisis patet: particula enim quadam oblesa: totum animal in foeminam uertitur: quapropter ĩprima etiam ortus constitutiõe minime magnitudinis quoqꝫ immutato dũmodo sit principale: efficitur ut alterum mas: alterum foemina reddat: atqꝫ si omnino tollatur neutrum procreat: Itaqꝫ terrestre etiam ⁊ aquatile esse modo utroqꝫ predicto: parte animalis exigua immutata: potest ut alia terrestria: alia aquatilia procreẽtur: ⁊ alia uitã simplicem agãt: alia ambiguam: propterea q̃ generatione sue constitutionis materia tali participarint: qualẽ sibi in cibo assumunt: Canum enim cuiqꝫ suauequꝫ est: quod per naturam habetur: ut superius diximus: sed cum animalia trifariam in aquatile ⁊ terrestre diuidantur: aut enim recipiendi aeris aqueue necessitudine: aut corporis tẽperatione: aut tertio uictus ratione: uite prorsus discrimen probis diuisionum mẽbris consequet̃: alia enim temperandi corporis gratia ⁊ uictus ratione: atqꝫ etiam recipiendi aeris: aut aqꝫ necessitate ita ꝛegẽt: alia temperamenti uictusqꝫ causa tantum: Igitur eorum que testa operiuntur: nonnulla immota aluntur humore dulci: ⁊ potulento: q̃ per spissa transmittitur: cum tenuior ipse mari cõcocto eliciatur: quemadmodum ⁊ primo nature ortu instituuntur. Dulcem autem cõtinere humorem in mari atqꝫ ita transmitti ⁊ percolari cõstat: eo experimento: quo si ex cera uas tenui latere finxeris: idqꝫ annexa linea in mare demittas: in mane die ac nocte una: humoris copiã dulcis intra se colliget. Dortice piscatilis forte incidentibus uescãtur: os ĩ medio hẽnt: quod in maioribꝰ cuiq̃ctius est: Oleatum etiam ut ostrea: quo excrementum secedat habent parte superiore. Dortica enim ipsa quasi ostreorum caro esse uidetur inclusa caro: pinne ut testa patele etiam secedunt: absoluẽtes sese ut uescantur. Que aũt mobilia eademqꝫ carne uescentia sunt: ijs uictus ex piscatilis ẽ: ut purpuris: sunt enim carnuore: ⁊ quidem esca huiusmõi capiuntur: quãq̃ ijs etiam que mari pullulant alliciuntur: Testuodines marine conchulas petunt: habẽt enim os omnium robustissimum: quicqd nanqꝫ ĩ os ceperint: siue lapidẽ siue quodus aliud pfringũt ac deuorãt: exeũt etiam in terrã ⁊ pascunt herbã. laborant pleriqꝫ ⁊ itereunt quotiens ĩnatãtes siccant̃ sole: referre enim in gurgitem facile nequeunt: hic idem uescendi modus crustaceis est: nam ea quoqꝫ omnium ora sunt: quippe quae ⁊ lapillos ⁊ limum ⁊ algam deuorẽt: atqꝫ etiam sterais: ut cancri saxatiles carnes etiam minimum appetunt: locustae uel pisces maiores comminere possiunt: eueniit usu ut locustis polypi superiores sint: ⁊ adeo ut si eisdem in rebus seserit locusta polypum: pre metu emoriatur: Cõgros locuste cõmincant: nam clabi non queunt propter crustę asperitatem. Cõgri polypos supent: sed edere non possiunt: leue enim ⁊ lapsas polypi corpus usum hostis effugit: Mollia uero carnuora omnia sunt: Pascuntur locuste ut natu piscatilium circa sua cubilia: que ĩ alto locis asperis saxosis cauernosisqꝫ habitant: quicqd capiunt ore admouent suo forcipe: ut cancri: incedit locusta sua natura ante: cum nihil metuit demissis in latera cornibus. At ubi metuit fugit retro: Iõgeqꝫ sua cornua porrigit: Dimicant inter se more arietum cornibus: que extollentes uibrantesqꝫ ferunt aduersarium: Sed Vniuerse etiam pleriqꝫ tanq̃ gregis collegiũ ut situr: Talis inuendi modus eorum ẽ que crusta operiunt̃: In molliũ ge

nere lolligines atq; sepie pisces uel maiores euicunt. Polypi cochulis maxie extrigētes
carūcalas uelcant. Vnde fit ut eorum cubilia cognoscant: qui uenantur cogenie testa
rum. Quod aute nonnulli aiunt polypum seipsum esse fallum est. Sed aliqui sua brachia
corrosa hēnt a cōgris: pisces omnes fœturam suo tempore deuorant: Reliqua uictus ra
tio non eadem omnibus est: alij enim carnuon tantum sunt: ut cartilaginei: ut cōgri;
hyatule. Thunni: murene: lupi: dentices: hamie: cerue: Mulli uero: a carne uescant a
alga a cōcha: a ceno: capitones ceno: dasquilli ceno: a stercore scarus: a oculata alga:
salpa stercore: a alga porrum etiam petit: a curcubita capitur: quod ei ex omnibus uni
uenit: alter etiam alterum sui generis edit: excepto mugile: sed maxime congri: capito
a mugilis soli carne omnino abstinent: cuius rei argumentum ē: quod neqs in uentre ta
le quid unq̄ habētes capiuntur: neqs esca in eos ex carne utimur: sed offa panis: Vesci
tur mugilis unusquisqs alga atqs harena. Capito quem aliqui labronem uocant;
littoribus gaudet: alter generis eiusdem translittoranus ē: qui non nisi mucore uescit
suo: q̄obrem semper ipe ieiunus est: pascuntur limo omnes capitōes quo fit ut gra
ues a sordidi sint: piscem ipsi nullum omnino edūt. Et quoniā uersari in limo solēt: ef
ferūt se urinantqs sepe: ut corporis sordes abluāt: Qua fœtusqs eorū a nulla bruma uio
lant: quapp copiose existunt: sed cum adoleuerint: tūc a ceteris piscibus compiunt:
maximeqs abarchano: Gulosus oīum maxime mugilis ē: atqs insaciabilis: quo ca
ca uētre distēto grauescit: a nisi ieiunus sit heret ihers. Cū hic metuent: caput abscōdit:
quasi corpus totum occultet: ceter ēt vt dictum ē: carne uescit: a mollia appetit: eue
nit plerunqs a huic: a hyatule: ut cum pisces minores īsequant: uēter prociodat: ppte
rea quod piscium uenter iuxta os positus ē: nec gula subest: alia igitur ut dixi: carnuo
ra tantū sunt ut delphinus: ceter: aurata: ut cartilaginea: ut mollia. Alia magna ex p
te luto uiuunt a alga: a musco: a eo quod caulū uocāt: a enascēte materie ut fuca. So
bio: oēs saxatiles: fuce quāq̄ cetera abstinēt carne: tamē squillas sepenumero appe
tūt: sed alter etiam iuadit: ut dictum est: Alterum maiorūqs minores sunt preda: argu
mēto ut carne uescāt: est qō esca huiuscemōi capiant: hamia: thūnus: a lupus mag
na ex pte carne alunt: sed algā ēt tāgunt. Dargus nulli reliquias sequit: hā ubi ille lu
to excitato abijt fodere: n: pōt hic deseēdit a pascit: imbecilliores qs ne eodē adnatēt: ar
cet scarus unus iter pisces ruminare quadrupedum ritu videt: ceteris piscibus captura
minorum a frōte agit ore: ut solēt meare. At cartilaginei: a delphini: a oēs cetacei gene
ris resupinati compiūt: habent: n: os subter: ūde fit: ut piculū minores facilius possit
euadere. Alioquin pauci ammodum seruarentur: quippe cū delphini celeritas atqs eō
di facultas: mira esse uideatur. Anguille pauce quedam certisqs locis uescuntur limo. at
qs eodēm si quis apponat: sed plurime dulci humore uiuunt: ideqs q̄uinarijs anguil
larijs dant opam seruant: ut q̄ maxime pura sincera qs sit aqua affluens semper a effu
ens per ripas: ubi uinaria extruunt: nam nisi aqua sit clara: breui astrangulate interi
unt: branchias enim habēt exiguas: hinc turbare aq̄ soliti sūt: qui eas piscantur. Et
quidem istrymone amne circa uergilias capiuntur: tunc enim aqua a lutum aduersis flu
tibus inturbat: alioquin satius ē quiescere. Anguille nō supfluitāt mortue: nec sursum ut
ceteri pisces maxima parte efferunt. Sunt enim uentre exiguo: pingue in paucis īest: plu
rime eo carent: uiuere exempte aquis uel ad diem quintū sextūqs possunt: a aquilō plu
res diuti? durāt: austro minus; a si estate de lacu i piscinā transferunt: uiuere nequeunt.
Seo si hyeme facile sedis mutationem patiunt: nullā denqs uehemēte mutationē tole
rant: a quidē estate: etiā si in frigidā aq̄ transfers oēs plerunqs intereūt. Quin a si exigua
i aqua stabulent: pereunt: quod idē a ceteris piscibus euenit: strāgulant: n: si semp eadē
i aqua exigua uersant: quomodo spirātia animalia intereūt si i aere exiguo claudāt. Vita a
nguillis nōnullis uel ad septē octoqs ānos protrahitur.

Ictus fluuialibus etiam tum ex mutua sui generis preda: tū ex herba radice: a si
qō in ceno cōpiant: nocte poti? pascent: iterdiu secedent in alta solita sūt: talis pisca

um uictus ẽ.

Auium genere q̃bus ungues adunci oẽs caminor sũt: fruges aute ipe etiam si in os inoderis: nequeunt deuorare: ut genera aquilarum omnia: milui: accipitres ambo ideſt palumbarius ⁊ fringillarius: q̃ multo inter se magnitudine differũt: atq; etiam: Butteo: q̃ miluo equiparat magnitudine: semperq; ipe cernit: ad hec ossifraga: ⁊ uult: ⁊ ossifrage magnitudo maior q̃ aquile: color ex cinere albicãs. Vultur unum duo genera sunt: alterum paruum: ⁊ albicantius: alterũ maius ac multiformius: Hec tumarũ etiam nõnulle aduncis unguibus sunt: ut cicuma noctua: bubo: species similis noctue bubo ẽ: sed magnitudie nõ minor q̃ aquila. Itẽ aluco: ulula: asio: aluco maior gallinaceo ẽ: ulula compar: picas utriq; uenãtur: asio minor q̃ noctua ẽ: hec tria simili specie constant: ⁊ carne uiuunt: Sunt etiam in genere nõ aduco que carne uescãtur: ut hirundo: aliqua uermiculos petunt: ut fringilla: passer: rubetra: luteola: parꝰ cuius genera tria sunt: fringillago que maior ẽ: quippe que frigillã equet: alt mõtica cognoie ẽ: quoniã ĩ mõtibus degat: cui cauda lõgior: tertius magnitudie sui exigui corpis discerpat: quãq; cetꝝ similis ẽ: Itẽ ficedula atricapilla: rubicilla: rubecula: silui a: curuca: asilus: tyrannꝰ cui corpus nõ multo ãplius q̃ locuste: crista rutila: ex pluma elatiuscula: ⁊ cetera elegãs: cãtuq; suauis: hec auicula est. Ad hec florus cui magnitudo quãta fringille: ⁊ mõti fringilla que fringille similis: ⁊ magnitudine pxima est: sed collo ceruleo ⁊ in mõtibus degit. Vnde nomen accepit tũ etiam regulus: ⁊ frugilega: hec ⁊ reliqua ad genus uermiculis partĩ ex toto: partim magna ex parte alũt: Spinã appetunt illa: spinus siue liguinus: carduelis: Item que ãun uitis appellatur: hec enim omnia uictitãt in spinis. Semen aute ⁊ quoduis aliud ãmale asperant: dormiunt hec ⁊ pascuntur eodẽ in loco. Alia culicibus gaudẽt: nec alio magis q̃ uenatu culicũ uiuunt: ut pipo: tum maior: tũ minor: utrãq; picũ martium uocant: simules ĩter se sunt: uocẽq; simile emittũt: sed maiorẽ q̃ maior est. Pascunt ad macerie aduolãtes. Item galgulus cui magnitudo quãta turturis fere est: color luteus: lignipta hic admodũ est: magnaq; ex parte macerie pascit: uocẽ emittit magnã: icola maxime prouincialis auis hec est: tũ uero enumerãdus inter hec est culicilega dictus: magnitudine parua: quãta spinus: colore cinereus distinctus maculis: uocẽ parua: q̃ ⁊ ipe lignipta ẽ: Alia frugibus uiuũt: ut palũbes: colũbus uinago: turtur: uiuũt semper columbi atq; palũbes: sed turtur estate tantũ: hyeme se cõdit: latitat enim suo tpe. Vinago autẽ no potissimum ⁊ cõspicit̃: ⁊ capit̃: cui magnitudo maior q̃ colũbo: minor q̃ palũbi est: ⁊ odos maxime capiẽdi eam dum se in aq̃ bibẽdo propendit: ueniunt ad nãa loca cum iam fecerit prolem: cetera uero omnia estate accedunt: moulanturq; apud nos: ⁊ carne magna ex parte suos enutriunt pullos: excepto columbaceo genere.

Omnium fere auium alie uictum a terra petunt: alie a fluuio: alie a lacu: alie a mari: sed palmipedes ĩpa aqua partem maximã tpis uersant: ⁊ aliq; ingurgitãtes se querunt q̃ comedãt: fidipedes circa aq̃: eaq; nõnulle terra cõtẽtis alũtibus uescuntur: que scilicet carnem non tangunt. Petit lacus ⁊ fluuios ardeola ⁊ albardeola: q̃ magnitudine minor est: rostro lato: porrecto q;. Item ciconia: ⁊ gauia: cui color cinereus. Ad hec unco cinclus. Albicula: tringa: quae inter minora haec maiuscula ẽ. Turdo enim equiparat: omnibus his caudã motitat. Quinetiã calidris cui cinereus color distinctus nare: preterea genus alcedonũ aquas adamat: quod duplex est: alterum uocale: hanũ dimibus ĩsidens: alterũ mutum: quod ãpliore corpore ẽ: utriq; dorsum ceruleum. Throchilus etiã hoc loco ponendus est. Ardeo apud mare alcedo quoq; uersatur: ⁊ canulus: necnon comices littora petunt: ⁊ que unda eiecerit ãalia tãgunt: nã ⁊ his natura omnium est: tum etiam gauia alba: ⁊ fulica mergus: ⁊ nupte lucitant apud mare: palmipedũ graniores circa lacus ⁊ amnes uersantur: ut anas: olor: phalans: urinatrix. Ad hec bõsca similis anati: sed minor: ⁊ qui corinus appellatus est cui magnitudo quanta ciconiae: sed crura breuiora: palmipes natãsq; est:

colore niger: insidit arboribus: & nidulatur in ijs: huic unus ex hoc genere. Item anser maior: anser minor: qui gregatilis est: uulpanser: capella: penelops: aquila dicta marina: & mare adit: & lacum. Adulte etiam herbis uescuntur. Milites unce tum cetera quę superare possunt animalia: tum aues aggrediuntur sed non sui generis: carnium ore sunt modo piscium: qui plerunqs sibi cognatos rapiut. Genus auium cui omne potu exiguo contentum sit: tum aquatilis nullus omnino usus bibendi est: preterquam paucissimis quibusdam: que & ipse raro utuntur: qualis potissimum tinnunculus est: minus etiam uisus est bibere: quamquam raro.

Genus animalium cortice intectum: ut lacerti: & reliquae huiuscemodi quadrupedes: atqs etiam serpentes omnium est: nam & carnem edunt: & herbam: serpentes omnium maxime animalium uel cupidae aduersi sunt: sed deliciarum his quoqs bibendi exiguum: & reliquis quibus pulmo fungosus est: qualem omnia habent quae ova parunt: & quibus parum sanguinis est: Serpentes uiui incolumes et sunt: prosecta uiperas aliqui uino cum farinulis adspersis dispositio uenant: ebrie: n: capiunt: sed cum serpentes carnium ore sint: qui cibo cepit succo exacto: reliquum totum per meatum sui secessus emittunt: quod idem omnia fere id genus animalia faciunt: ut aranei: sed hi foris suggesto euaporare mos est: serpentibus intus in uentre: accipit serpes undelibet quod datur: siue auis siue belua est: oua etiam deuorat sed cum accepit reducit & usqs eo retractat: quo ad partem nactus postremam: e directo constituat: tum colligit se: in breuesqs contrahit: ut quod inditum supra tenet. In unum extento corpore deducat. Quod per ea ita facit: quia gulam tenuem habet & longam: diu & serpentes & pharmaca uiuere possunt sine cibo: quod ex ijs que pharmacopole (id est pigmentarii) aluntur: perpetuo potant. Quadrupedum que animal generant: siluestres: eorumqs ferarum dentibus: carne omnes uescuntur: nisi quod lupos aiunt: terram quandam: cum esuriunt edere: hoc igitur peculiare luporum sit: herbas autem non alio tempore tangunt: nisi cum morbo laborant: quorum & canes herba ingesta euomunt: atqs ita purgant. Lupi hominem illi potius petunt: quia inermes & imparte quidam sunt: quam qui uenatores: quam autem alij glanium: alij hyenam appellant: corpore non minore quam lupus est: iuba qua equus: sed setosa diuiore longioreqs: & per totum dorsum porrecta: & molli. Hec insidias homini. Canes et uomitionem boris imitatione: caput: & sepulchra effodit: humane auida carnis ac cruris: Horsus ad omnium est quippe qui & fructus arborum: quas conscendit: corpore lubrico eodat: & legumina: & apes perfringes alueos: & cancros: & formicas: carne etiam uescit: uinibus enim suis confidens: tum adeo non solum ceruos: sed et sues feros: si clam repentesqs potuerit agere: tamen aperto marte aggredit: consecta iam pugna: sternit se retro pinnum: diuqs taurus ferire conatus: ipse suis brachijs amplectitur cornua: ore morsum armis defigit: prostratoqs aduersarium: In gyros uel duobus tantum pedibus erectis aliquandiu pugnat: carnes ocius putrescunt. Adeo uescit qdem carne ritu ceterorum siluestrium ferarum: sed cibo incontinenter amodum utitur: Adultaqs deuorat solida: sine ullo discrimine: mox nihil triduo: aut certe biduo edit: ferre enim media potest: ut qui iam ad multam satietatem repletus est: parum bibit: excrementum raro emittit: tertio die uelut cunqs accidit egerit: idqs durum: aridum & simile ut canis: flatum etiam alui acerrimum emittit: & urinam grauiter olentem: unde fit ut canes arbores oderint: mingit enim crure elato: ut canes ad stipites: foetorem quoqs odorem in cibo relinquit ex suo halitu: proscisso nam qs leone interiora grauiter olent: sunt inter quadrupedes feraqs uictum ex lacu & fluuijs petant. At uero a mari nullum preterquam uitulus marinus: sunt etiam in hoc genere tres: satherium: satyrum: lutris: latax: que latior lutre est: dentesqs habet robustos: quippe que noctu plerunqs egrediens uirgulta proxima suis dentibus ut ferro precidat: lutris etiam hominem mordet: nec desistit: ut ferunt: nisi fracti ossis crepitum senserit: latacipilus durus: spissior pilum uituli marini & cerui.

Habent quibus dentes serrati animalia lambendo: atqs etiam nonnulla ex non

ferratis: ut mures: Quibus aute continui sorbẽdo: ut equi: ⁊ bones: ursus neqz sorbẽdo: neqz lambẽdo: Seo morsu auium caeter sorbui: Seo quibus collum est longum: itemittunt caputqz resupinãt. Porphyrio unus morsu. Comigera animalia tam fera q̃ urbana: ⁊ quibus dentes ferati non sunt: omnia fruge: herbisqz uescũtur: nisi ne hemẽter eluniant: sue excepto: q̃ minime herbae frugiue appetens est: seo radicũ maxime ex omnibus animalibus: quonã ritu aptissimo ad id negocij est: facillime etiam oium idem hoc animal ad quoduis pabulũ assuescit: ⁊ celerime quoqz in pinguedinem proficit pro sui corporis magnitudine: seraginta enim diebus pinguescit: quãtũ autem profecerit ij cognoscunt: quibus ea res cure est. Vbi ieiunium ad saginã constituerint pinguescat: fame prefatigatus triduo: ⁊ cetera quoqz omnia fere melius pfatigata fame pinguescũt: saginant a triduo iam qui sues obesant. Thraces per saginã: Cum primo die potũ prebuerint: post interposito uno die prebent: tum duobus: deinde triduo atqz ita subinde augendo numerum usqz in septimum curant: pinguescat hoc ali hordeo: milio: ficu: glande: piro: cucumere. Seo maxime tum hoc: tum caetera quibus uenter callosus ẽ: quiete immotioneqz pinguescunt: ceterum sues pinguiores reddũtur: etiam cum in luto se uolutãt: pascere gregatim pro etate uelle uidẽt: lupo etiam suis obsistere repugnareqz põt: Certa pars põderis quãtũ põderant unius: absumitur occiso ipsos: sanguinem ⁊ reliqua id genus: Tã sues q̃ cetera ãlia ofa solẽt: cum lacteũ extenuari hec ita se habent.

Boues ⁊ fruge ⁊ herba uescunt̃: pinguescunt his que flatũ cient: ut eruo ⁊ faba: fressis: atqz ẽt ipsa fabarũ herba: Et semiores si cute in casa spiritũ addigas: dein de prebeas pabulũ: pingues facies. Addece hordeo uel integro uel pisito: ⁊ a glumã sepato pinguescunt: ⁊ dulcibus: ut ficu: ⁊ passa: uino etiam ⁊ frõdibus ulmi: seo pcipue sole ⁊ lotiõne calide aqz: Cornua iumentorum tepefacta i cera flectunt̃: ducũtqz facile: quo uoluere: nec pecorum dolores sentiunt: si eorum cornua illinant̃ cera: aut oleo: aut pice laborãt armẽta uehemẽtius prima sollicitata q̃ niue. Augent̃ iuuence ãplius cũ pl⁹ tpis erptes uenere agunt: q̃obrem terre epiri incole: quas pirrhicas uocãt: ãnis nondũ intactas uenere sentiãt: vt incremẽtũ ampliter capiãt: ⁊ setauras nuncupãt: has numero quadrigẽtas ẽ: ⁊ proprias regis accepimus: nec posse uiuere locis alijs: quãq̃ tẽptatũ ab aliquibus est.

Equi multi ⁊ asini fruge herbisqz uescunt̃: seo maxie potu pinguescũt. Jumẽta: n: proinde q̃ bibãt usu: suo fruunt̃ pabulo: ⁊ quod minus potũ aspnat̃: id appetẽtius pabuli ẽ: ⁊ plenius obesat̃: stamina pilũ expolit: cũ frugibus grauida ẽ: Seo duris iam horrens aristis ũtilis est: herbẽ medice prima falx uitio datur: ⁊ cum forticõ aqua ingratior commoda est. Boues clarã bibere gestiunt. At equi: vt cameli turbulentã ⁊ crassam fluuius bibunt: quippe que ne ex flumio quidem prius hauriant: q̃ pedem inturbent: possunt uel ad quatuor dies tollerare sine potu: mox bibunt q̃ multum.

Elephãtus eodem pastu modios macedõicos nouem quod plurimum edere põt. Seo tãtũ dare periculosum est: sex aut septẽ audisse modios i usu frequẽti satis ẽ: seo famine nõ plus q̃ quinqz: uini ẽt quiqz mares: que mẽsura eminas cõtinet sex: Jam quidam amphoras aque mẽsure macedõice quatuordecim eode hausit potu: ⁊ rursus a meridie cuiusdã diei octo. Bibit magna pars camelorũ ãnos triginta: seo multo plures nõnulle: nã uel ad cẽtesimum annũ facultatẽ uiuendi protrahũt. Elephãtem alij annos ducentos uiuere aiunt: alij trecentos.

Oues ⁊ capre herba uescuntur: pascere oues sedule atqz stabiles solẽt. Capre loca crebo pmutant. Dumaqz tantum cõtigũt: pinguescit potissimũ ouis per potu: q̃obrem estate salẽ dare die quinto solita sunt: singulis cẽtenis singulos modios: Die enim pecus incolume atqz pinguius redit: frequens igitur salis usus eo pertinet: quãdo ⁊ paleis copiã salis admiscẽt: vt sitibũdæ plus aque hauriãt: ⁊ autũno

cucurbitã sale cõtactã afferunt: quod lac ẽt auget: ꝛ agitate quoqꝫ mendose: plus post meridiamis bibunt: foetis distẽta ubera pẽdent: q̃bus salis abũdãs est: opimat pecus: olea: oleaster: aphaca: palea: herba que omnia efficaciora sunt ex salsugine respersa: pinguescunt ꝛ hec plenius prefactigata ĩedia triduo. Aqua ouibus aũtũno cõmodior aqlonia q̃ austrina ẽ: ꝛ pascuã ad solẽ occasum spectãtia plunt: itinera ꝛ labores extenuant: indicãt pastores ouẽ ualidiorẽ cum hyrbernis tribus pruinã q̃ suscepe rit seruat: nã q̃bus uirũ minus parũ p̃ua ibecillitate cõstantes: discutiunt suo motu quãtũ susceperint caro cuiuslꝫ quadrupedis deterior est cum locis palustribus q̃ collionibus pascit: Sunt porro frigoris patiẽtiores quibus cauda amplior q̃ quibus porrectior: ꝛ glabre cruriores q̃ uellutiores: crispe ẽt algoris ĩpatientes sunt. Valent melius oues q̃ capre: seo robustiores capre q̃ oues sunt: ouium q̃ lupus occidit: pelles ac uellera ꝛ facta ex his uestis: longe q̃ cetera aptiora sunt ad periculos procrudos.

Hsecta animalia q̃bus dentes õuora sunt: Quibus aũt lingua tãtũ humore umdiqꝫ diquãdo: sua lingua uescunt: quorum alia õuora sunt q̃bus gustus omnium saporum est ut musce: alia sanguinora: ut tabani: ꝛ asili: alia succis plantarum: ꝛ fructuum uiuunt: Apis una nullis putidis allicit: nec utitur alio cibo q̃ dulci: Aq̃ etiã lubentissime ĩde hauriunt: q̃ sincerissimiqꝫ fontes scaturiunt. Talis animalium uictus est.

Estio aũt ꝛ omne eorum negotium in coitu procreatõe atqꝫ uictus solertia uersatur: necnon ad frigora estus: mutatõnes demiqꝫ tẽporum pinet: iest enim ĩ omnibus sẽsus natiuus mutatõis facte frigore aut calore: Itaqꝫ vt hoĩes alij domicilia hyeme repetunt: alij q̃ amplioris prouincie principes sunt: seodem p tpr mutãt ut morã estate locis frigidis: hyeme tepidis trahãt. Sic bruta q̃ loca possunt pmutare faciunt: Atqꝫ alia subsidium in ipsis cõsuetis sibi locis cõperiunt: Alia peregre proficiscunt: Iã autũno alij equinoctium ex ponto locisqꝫ frigidis fugiunt hyemẽ futurã: Nemo autem ex tepida regione: ad frigidam sese conferunt: estus metu futuri: ꝛ alia de locis uicinis discedunt: Alia de ultimis propr diremptum: ut grues faciunt: que ex scythicis cãpis ad paludes egẽpto supiores: unde nilus profluit ueniunt: quo in loco pugnare cum pigmeis dicuntur: non enim id fabula est: sed certe genus tum hominum: tum etiam equorũ pusillum ut dicit est: degunt qꝫ in cauernis: unde nomen: Troglodite a subeundis cauernis acceperẽ: platee etiam migrant: ꝛ desiderio amne adistrũ adolant: prolem qꝫ ibi faciunt: abeunt uniuersi: ac priores expectant posteriores: propterea quod ubi mõtem superarint: uideri priores a posterioribus nequeant. Quinetiam pisces modo eodem: alij ex ponto: aut in põtum trahãt: alij per hyemem ex alto in littora: teporis gratia ueniunt: cõtra estate ex littore in altum: uitantes estum discedunt: Aues quoqꝫ ibecilliores hyberno ꝛ gelido tpr discedunt in campos: ut tepore potiant: estuo autem repetunt mõtes: ut estu careant semp: que ẽcilliora sunt: prius utrauis rõne discedunt. Iam scombri anteq̃ thynni: coturnices ãteq̃ grues: altera enim augusto: altera septembri mẽse incipiunt: sunt profecto omnia pigriora que de locis discedũt frigidis: q̃ que de calidis: vt coturnices autũno q̃ uere sunt pigriores. Fit enim ut simul de locis frigidis: ꝛ tpr calido discedat: Sunt etiam uenenis appetẽtiora uemo tẽpore: cũqꝫ ex tepido discesserint: sed auium grues ut dictum est: ex ultimis in ultima abeũt: uolant flatu secũdo: qõ de lapide narrãt falsum ẽ: lapidem: n: eas tenere fulmẽto: quẽ ubi ceciderit: accipi utilẽ ad anni probatõem aiunt: palumbes ẽt discedunt ꝛ hiemẽ: nec hybernare apud nos patiunt: atqꝫ etiam turtures: ꝛ hyrundines: Deo columbe manent. Coturnices quoqꝫ discedunt: nisi pauce locis apricis remanserit: qõ ꝛ turtures faciunt: uolãt gregatim: tũ palũbes: tũ turtures: cũ accedunt: ꝛ cũ suo tpr abeũt: Coturnices cũ ceciderint: si serenum sit: aut aquilonium tempus sonãtur: ꝛ prospere degunt: sed si austrinum: molestę: propterea quod parum uolãt: humidus enim gra

uilq; auster est. q̄obrem q̄ aucupãtur: austrum non aquilonem obseruant: ommino egre: propter sui corporis pondus uolant: sunt enim corpore grandiore q̄ suis pinnis deferri possint: nociferãtesq; ob eã rem uolant: laborãt enim quasi oppresse onere: cũ hec adeũt loca sine ducibus pergunt. At cũ hinc abeunt: ducibus lingulata: oto: & matrice: proficiscuntur: atq; etiam cinchramo a quo etiam inuocantur noctu: cuius uocem cum senserint aucupes: intelligunt paran discessum: matrix forma perdæ ac aues lacustres est: atq; etiam lingulata que linguã exerit prelógã: unde et nomẽ otus noctue similis est: pinnulis circiter aures eminentibus preditus: unde nomen accepit: quasi auritum dicas: nonnulli ululam eum appellant: alij alionẽ: blatero hic est & hallucinator: & palmipes: saltantes enim imitat: capitur intentis in altero aucupe: altero circũeunte ut noctua: omnes deniq; aues unce breui sunt collo: & lingua lata: apteq; ad imitandum. Nam & indica auis cui nomen psittace q̄ loqui aiunt: talis est: & loquatior cum bibent unum recipitur: Gregales ex auibus sunt: grus: olor: platea: anser minor.

Dl scũ alij vt dictum est: discedunt ab alto ad littus: & cõtra de littore in altum: fugientes exupantias caloris & frigoris: Deo prestant pelagicis littoralles: quippe in cibo copiosiore melioreq; potiant: qua enim sol ingruit plura exeunt: ut fit in hortis: nã & littoris niger propius terram oritur: alter similis erraticis est: Tum etiam bene ex calido frigidoq; temperata sunt loca maris terrena: quo fit ut & caro eorum piscium magis constet: cum pelagiorum humida mollis solutaq; sit: Littorales sunt deter: scarabeus: cernua: aurata: mugilis: mullus: turdus: draco pulcher: gobio: atq; omne saxatile genus: pelagij sunt pastinata genusq; omne cartilagineum: & congrorum albicantium genus & bratula: rubellio: glaucus: pagri autem: scorpiones: congri migrãtes: murene: cuculi ibigunt: Deo discrimen horum: diuersitate et locorũ ac tẽporũ existere pot: ut apud cretã in sulã: Gobiones oẽq; saxatile genus satis pinguescit: Thynnus et post arcturũ melior est: Jam: n: eo tempore ab infestãtis asili agitatione requiescit: que facit ut sit in estate deterior. Quinetiam maritimis lacubus genera plura piscium marinorũ gigni aptum ẽ: ut salpã: auratã: mullum: allos fere plurimos: hamias etiã in alopeconneso repies: & in bistonide lacu: plurima genera habent: Ad one dulcia magna ex pte nõ subeunt põtum: sed in propõtide trahunt estatẽ: & pariunt: hyemẽ ingeo: Deo thynni: humane: hamie: subeunt põtum uere: estateq; ibi traducũt: & reliqui fere plurimi fulanei & gregatilis generis: eodẽ transeunt: est tame plurima piscium pars gregatilis: nec ullus grex caret duce: petunt aũt põtũ pastus gratia: qui uberior & cõmodior ibi: propter aquarũ dulcium admixtionem suppeditat: Deluc quoq; magne pauciores ibidẽ sunt: nam excepto delphino: & phocena: q̄ tursionem interpretor: nihil in põto maleficum ẽ: nec delphinus hic magnus est: quãq; extra ubi aliquãtum processeris: magni habent: Tũ itaq; uictus: tum etiam partus gratia põtum subeunt: Sunt enim ibi loca ad partionem aptiora: & humor dulcior ac potulentior: foetũ melius educat: Deo cum pepenint: & proles iã adoleuerit: exeũt post uirgilias statim: & si hyemps austrina sit tardius: si aquilonia citius: propter secundi flatus cõmoditatem: prolesq; adhuc parua apud byzãtiũ capit: utpote cũ lõgior mora ipõto nõ fuerit: Deo de ceteris & cũ adeũt: & cũ exeãt cõstat.

Arda autem una: cum adit uiditur & capit. Deo exiens nusq̄ usa adhuc est: quod si qua apud bizantium aliquando capiat: piscatores sua retia lustrãt propter exitus insolentiam: cuius rei causa est: quod sole ipse subeunt istrum ãnem. Unde fisso flumine per abditum terre meatum: defluunt in adriã sinum: argumento est: quod ibi contra fluunt q̄ in ponto: exeũtes enim semper capiũt: subeũtes nunq̄:

Dumni dextrorsum terram cõtingentes subeũt: sed remaneãt cõtra leuum enim flatus se admouẽt: quod propterea facere dicũt: q̄ dextro oculo clarius

uidẽt sua natura: leuo hebetẽ. fulgentis de quibus loquor iteroim meare: noctu quiescere. In mori est: pascuntur etiã nocte: nisi luceat luna: ita enim faciunt iter: nec uolunt quiescere.

Quod usu piti rei manne nihilo eos moueri sed quiescere a bruma ad equinoctiũ uernũ ubicunq; id temporis sint asseuerant.

Conchule subeuntes põtũ capiunt: exeũtes aũt minus optime i propõtione sunt: ãteq; pariant: At ceteri fulgentes exeuntes potius capiunt: q optimi p id tẽporis sunt: Cum uero adeunt põtũ prorime egeũ: pinguissimi capiuntur: quo subinde ascendente fit magis eo macilentiores fiunt: sẽpe et flatu aũstrino uehementius occurrente fit: vt cum monedulis q scombris exeant: ac mari infe riore magis q̃ circa bizantium capiantur: discessum sedisq; mutationẽ hoc modo faciunt.

Hic idẽ affectus terrestribus et euenit cum se abdunt q latẽt: hyeme enim latebras subeunt: tpe iam tepidiore exeunt: ratio uero q latẽdi q patẽdi cõmunis animalium ea est: ut sibi cõtra utriusq; exupantiã tẽporis opitulent: Latet aliquorũ genus totũ: aliquorum partim latet: partim non latet. Testa enim intecta omnia latent: ut iman purpura: buccinum: omneq; id genus. Deo absolutorum latibulum euidentius est: cõeunt enim secessu: ut pectines facere usitat: aliqua leuiore quo dã tegmine sup ipposito delitescunt: ut cochlee: terrestres: id est limaces: q adherentiũ mutatio incerta est: Non tamen eodem tpe omnia latẽt: sed limaces hyeme: purpure: q buccina: canis exortu dies circiter tricenos cõeunt: pectines etiã tẽpore eodẽ: sed eorũ plurima sane latẽt q algor urgentes q estu.

Selecta pene omnia cõeunt: preter ea que uitã in domicilijs cum hominibus agũt: queq; prius iterãt q̃ annuũ tẽpus excedant: latẽt hec hyeme alia diutius: alia quandiu algor uehemens est: ut apes: nam ipse etiam cessant: q latent: cuius rei argumentũ: quod minime cibum sibi appositum gustare uident: q si qua erpsent: ieiuna spectatur: uentre trãslucente nullo q penitus cõtento: quod manifestũ fit. Quiescunt ab occasu uergiliarũ usq; ad uer: cõeunt autẽ queq; locis apricis abdita: q ubi sibi cubile cõstituere tutius solent.

Serpentes quoq; generis multa se cõdunt: ut ea q̃ tecta cortice sunt: serpentes dico: lacertos: stelliones: crocodilos fluuiatiles: q pẽsilibus quatuor frigidissimis hec latent: nec pro tẽpus quicq̃ cõmeant: Ceteri quidem serpẽtes cauernas subeunt terre: Deo uiperi sub saxis cõeunt: piscium et cõplures latent nouimus. Aperissime hippuri: quem equiseie noiant: q cornutum siue graculũ p hyemẽ nã hi solitum q̃ capiuntur: nisi certis quibusdam tẽporibus: eisdemq; semper: cum ceteri oẽs fere semper capiant: Murena etiam latet: q cenula: q conger. Saxatiles uero cõiugatim mares cum foeminis coeunt: quomodo q foetificare solent: ut turdi: merule: perce. Thũni et latẽt pre altis gurgitibus hyeme: pigriscũtq; a latibulo maiorẽ in modum: capi incipiunt uergiliarũ ab ortu ad arctum occasum ultimum reliquo tempore quiescunt latẽtes: capiunt̃ nõnulli ex his ceteriq; latentibus tpe sui secessus cum se moueant locis tepidis: aut si tpis insolite quietes contingant: prodeunt enim aliquantulo de suo cubili pastum: q precipue plenilunio: sunt magna ex parte suauissimi: cum latẽt: primadx in ceno se abdunt: cuius rei argumentum ẽ: quod neq; eo tpe capiunt̃ q dorso foraminẽto: pẽniseq; adductis oppressisq; spectant̃. Noctu autem tpe prodeunt: q appropinquant ad terram cocuntes parientesq;: quo tpe foetu grauidx capiunt̃: tẽpestiueq; tantisper esse putant̃: q utili no utero q hyemẽ deteriores sunt: simul etiam mares pleni semine genitali: lacte appellato: per id tempus cernunt̃: itaq; prestant ad usum: prole adhuc parua difficile capiuntur. Ad dulciore iam larga captura propter ifesti a sili stimulum est: latent alia in arena: alia in luto: ore tãtum detecto: plurima tpe cõeunt̃ solum hy

bemo: ut cruſtata: ⁊ piſces ſaxatiles: ⁊ raie: omneqz cartilagineum genus: diebus ſcilicet frigidiſſimis: quod ita ē eo argumento conſtat: q̄ minime cum algor eſt capiunt̄: ſed piſcium nōnulli eſtate etiam latent: ut glaucus: hic enim per id tempus ſe abdit circiter dies ſexaginta: ⁊ ſellus ēt latet ⁊ aurata plurimum tpis aſellū latere ſocio eſſe uidet̄: qō lōgo interpoſito tpe capiatur: piſces uel eſtate latere documento illo probat̄: quod temporibus ſuperum fiant capture: ⁊ precipue canicule: mare enim p id tēpus euertitur: quod latiſſime apud boſporū pātet: limus enī in ſūma effertur: piſceſqz inatāt: aiunt etiā ſi gurgitū ima ſepius terant̄: plures eadē fagapa capi ſecūdo iactu q̄ primo. Tum etiā magnis hyemibus multa apparēt alalium genera: que ātea uel nunq̄ uel raro uiſa fuerint.

Aduum etiam complures condūtur: non ut aliqui putāt paucae: nec oēs ad loca tepidiora abeunt: ſed quibus loca tuſmodi ſunt uicina: ſolite ſedis ipſis eo ſecedere libet: ut ⁊ miluos ⁊ hyrūdines agere ālia uerſum eſt. Que autem p cul locis tuſmodi morantur: non mutant ſedem: ſed ſe ibidē cōdunt. Iam enim uiſe ſunt multe hirundines in anguſtijs conuallium nude atqz omnino deplumes: miluj etiam de tuſmōi locis euolaſſe cū primum apparerent: uiſi ſunt. Attibulo genera diſtīgui uel adunca uel rectangula non poſſunt: nā ⁊ aconia latet: ⁊ merula: ⁊ turdus: ⁊ alauda: de turture quidem maxīe omnium conſtat: nemo enim prope diceri uidiſſe per hyemē uſpiā turturē dicatur. Latere autē incipit prepiguis: ⁊ quāq̄ pēnas i latebra demittit: tamen pinguedinem ſeruat: palumboū aliqui latēt: aliqui nō latēt: ſed cū hyrūdinibus abeunt: Sturnus etiam latet: ⁊ ex genere unco: muluus: paucis q̄ buſdā diebus ⁊ noctua.

Quadrupedum que animal generant hyſtrices condunt̄: ⁊ urſi: ſed utrū propter frigus: an alia de cauſa ambigit̄: pingueſcunt urſi per id tēpus: tū mare tum fœmine uehementer ut mouere ſeſe facile nequeant: parit etiam fœmina eo tēpore: ⁊ tandiu latet quo ad tempus ſit: ut ſuos catulos in apertum producat: quod uerno tēpore menſe a bruma tertio facit. Sed quod minimum dies circiter quadraginta latet: ex quibus bis ſeptē ita ſopitur: ut ſe nihilo moueat: reliquis poſtea plurimis latet quidem ſed mouetur: ⁊ ſurgit fœtu grauida urſa: uel a nemīe uel a pauciſſimis capta eſt: tempore ſui latibuli hoc animāl nihil edere certum ē: quippe quod neqz egeat: ⁊ captum uentre inteſtinoqz inani uocatur. Narrant eius inteſtinum per inediam ita conniuere: ut adductum prope cohereat. Itaqz urſū latebrā egreſſum primū herbā: deinde dictam deguſtare: ut iteſtinum laxetur: ⁊ biet. Mures etiam latent in ipſis arbonibus: pingueſcuntqz per id tempus uehementer: itidem mures pontici generis. Nonnulla ex ijs que condūntur: exuunt id: quod ſenectus uocatur: quod cutis ultima ē: ⁊ primi ortus operculum. Sed in prēſtri uiuiparo genere de urſo: qua de cauſa lateat ambigit̄: ut dictum iam eſt: Cortice itecta maxīma fere ſui pte ſeceſſu ſuo tpe latēt: ⁊ exuunt ſenectutem ea quibus cutis mollis: nec predura: ⁊ teſtācea queda ē: qualis teſtudini. nam ⁊ teſtudo inter cortice intecta enumerāda ē: ⁊ mus aquatilis ſed qualis ſtellioni: lacerto: ⁊ precipue ſerpentibus eſt: exuunt enim hec omnia: tum uere cum egrediuntur: tum etiam autumno. Volucrum etiam exuit tam uere q̄ autumno: Cum ſerpens exuere incipit: ab oculis primum detrahi aiunt: ita ut obcecari uideant̄ ijs: qui rem non intelligunt: tum caput exuitur: Glabrum enim hoc omnium anteq̄ reliquum corpus appāret: atqz una fere nocte ⁊ die ſenectus tota exuitur a capite or ſa ad caudā: ⁊ cute altera intus ſubnaſcente ipſa remouetur. Vt enim fœtus in uolucro ſecundarum quo contentus prodierit: exuitur: ſic iſta ſenectute detracta remouantur. Inſecta enim eodē modo exuunt: ſenectutem quibus hoc ſolitum eſt: ut ſilpha ⁊ cu lex: ⁊ ea quorum penne uagina cōtinentur: ut ſcarabei: ſed omnia facto iam q̄d gigni debuerit: exuunt: nam ut partu uiuiparo ſecūde: ſic uermiculare proli operculum circumpit̄: eque ⁊ apibus ⁊ locuſtis cicade ubi eruperunt: oleis aut harūdinib⁹

insidunt :⁊ cum rupto operculo exeunt : parum quoddam in eo relinquũt humoris : nec multo post uolant :⁊ incipiunt canere locuste inter marina :⁊ gamman exuunt : aut uere aut autũno post partum : Jam capte aliqs sunt locuste : molle habẽtes partem supiorem : quod crusta iam circumrupta detracta qs esset : inferiorem autem duram : qr nõdum esset disrupta : nõ enim similis in his atqs in anguibus exuuio fit : Latent locuste menses circiter quinqs : Cancri etiam exuunt senectutem : molliores quidem perspicue : seo etiã duriores exuere aiunt : ut malas : Cum uero exuunt : mollis admodũ crusta subnascit :⁊ qdem cãcri pre tenuitate nõ satis ãbulare possunt : exuũt hec sepius anno : Sed que nam lateant :⁊ quomodo :⁊ tempore : atqs etiam que :⁊ quo tempore exuant senectutem : iam dictum est .

Juuant autem animalia prospere non eisdem temporibus nec omnibus eque ꝓuperantibs . Nõ alitudines etiam ⁊ morbi per tempora pro generum diuersitate uarie accidunt :⁊ in totum : non eadem omnibus ualitudo existit : Jam auibus prosũt squalores . Tum ad ceterã sanitatem : tum et ad partũ :⁊ precipue palũbis . At uero piscibus : exceptis qbusdã paucis imbres cõducũt : Incõmodi contra auibus ãm pluuij sũt piscibus sicci : Quippe cum auium talis natura sit : ut ne bibere qdem largius possint sine detrimento . Adeo igit aues ut dictum est : uiuunt prope dixerim sine ullo potu : qñ heliodus nescit : facit enim in narratione obsessionis nimia quilã augum presidem bibentẽ : Ceteri aues bibunt qdem : seo parum : nec aliud ullũ potioni indulgẽt : quod pulmonem fungosum habeat : aut paruat ouum : Cum aues egrotant : plume iudicium proferunt : turbantur enim nec posituram eandem seruant qñ habent : cum recte ualent .

Piscium genus maxia ex pte amnis pluuijs bene ut dictum ẽ uiuunt : ita enim non modo plus cibi nanciscũ . Verum etiam omnino pluuio humore iuuat̃ : ut ea que terra gignunt̃ : olera enim qñis rigent̃ : tamen nõ tantum proficiunt quãtum hymbre : quod in ꝺ harum oinibus etiam lacu progniatis euenit : nihil emi ferre accrescunt : mi aque pluuie incedant . Jndicium uel inde accipi potest : quod pisces plurimi petãt põtum : ut in eo traducant estatẽ : facit enim copia amnii loci illius ut mare sit dulcius :⁊ cibus largior habeat̃ : quem nãe fluuij deferãt . Subeunt etiã fluuios genera piscium cõplura :⁊ prestant in fluctis⁊ lacubus : ut hamia : mugilis : Gobiones ẽt pinguescũt in fluuijs : denigs loca põita lacus cõmoditate pisces possidẽt optimos : ex pluuijs autem ipsis estui hymbres commodiores sunt parti maxime piscium :⁊ precipue cum uer⁊ estas⁊ autũnus hymbribus abũdarit : hyems contra serenior fuerit : ad summam prope dixerim : cum bene hominibus annus cedit : tũc a piscibus foeliciter degeri contingit : locis autem frigidis parum nigent : ꝺ maxime infestant̃ algore : qui lapidem in capite habent ut chromis : lupus : pager : umbra : facit enim lapidis rigor ut per algorẽ gelent :⁊ exciant : Seo cum plurimis piscium generibus hymbres conducũt : mugili tamen a capitoni :⁊ ei qui a nonnullis murenus uocatur : nocẽt : fit enim ut pluuijs multi ex his de facili excecẽt̃ : si modum aqua excelsent : Solet enim per hyemem potius capito ita affici : nã oculi eius albescunt :⁊ micietus p id tẽporis capitur : atqs ad postremum malo eodẽ interit : quod nõ magis hymbrium copia qñ algore accidere uidet̃ . Jam : n : cum alibi tũ in naupto agro terre argine iuuenis multi capti sunt ceci : cum hyems fuisset asprima : multi ẽt albos habentes oculos capti sunt . Aurata quoqs hyeme laborat : seo archamas estate : coqs tpe extenuat̃ . prodest cornutis ferme preter ceteros pisces : ãnus squalens : qñ his quoqs ob eã rem cõmodior est : qr p siccitatem potius tepor accidit : loca pro sua natura genera queqs sibi habent ad incolumitatem cõmodiora : quod : n : natura littoralia : aut pelagium est : huic suo loco pro nature deliberatione uersari cõmodius ẽ : quod aũt ãbigit : in cõmode utroqs degere põt . Seo sunt ẽt loca quedã singulis ꝓpria in qbus rectius ualeant . Cõmodiora qñ simpliciter dicerim loca sunt ea que alga

rum copia scatēt: pīguioris enim loci his capiunt' q̄ multis ⁊ uarijs locis solent pa
bulari. Hā ⁊ q̄bus alga in cibo ē abūde pascuntur: ⁊ q̄bus caro appetit': plures pisces
sibi repiunt: Interest ēt aquilonia sint: an austrina: genus enim lōgū aq̄lonis melī
us uiget: ⁊ quidem estate loco eosdem aquilonis plures lōgi q̄ lati capiunt'. Thūni ⁊ gla
dij agitant' asilo: canis ex ortu: hēnt enim utriq; per id tēpis sub pīna ceu uermiculum
quem asilū uocant: effigie scorpionis: magnitudine aranei: ifestat hoc tanto dolore
ut nō minus interdum gladius: q̄ delphinus exiliat: unde fit: ut uel ī naujgia sepenu
mero incidat. Thūni omnium maxime piscium gaudent tepore: ⁊ ob eā rem arenam ⁊ lit
tora adeunt: per sūma ēt maris ūnatant quo teporis potiant'. Piscicili autem seruari
propterea possunt: quia spernuntur: maiora enim magni sequunt': sed quorum ⁊ pro
lis pars magna proīde absumitur: Cum enim pisces d̄sidero teporis: loca foeture adeāt.
liguriunt quicq̄d attigerint: capiuntur maxime pisces: non multo ante q̄ sol oriatur:
aut postq̄ occidit: demq; circa solis ortum aut occasum: tempestiue enim iaci tantis per
putat': q̄obrem eo tempore piscatores solent retia tollere: tunc enim maxime uisus pisci
um fallit': quippe cum nocti quiescant: luce autem iam clariore melius uidēt. Mor
bus pestilens nullus in aere piscibus uniuersis uadit': qualis plerūq; hominis ⁊ qua
drupedum: equis: ⁊ bubus: ⁊ reliqui generis nōnullis accidit: tū ferīs: tū urbanis egro
tare: tamē ⁊ ipi putant': ⁊ quidē piscatores pro morbi indicio capūt: cū aliquot extenua
tos lāguentibus similes: ⁊ colore īmutatos: inter multos pingues ac ualidos eiusdem
generis ceperint: ⁊ animum genus ita se habet.

Fluuiatile ⁊ lacustre peste quidem ⁊ ipsum īmune est: sed nōnullis morbi incidūt
propriī: siluurus enim canis ex ortu potissimum quod sublimis innatet siderā
tur: ⁊ tonitruo sopitur magno: quod ⁊ cyprino accidit sed leuius: Silurus uel a draco
ne: anguc: gurgite parum alto ictus intent: Galeo: ⁊ tiloni: lūbricus: canis ex ortu
īnascitur: q̄ debilitat cogitq; ad sūma stagni effert: qua estu itercunt chalcis q̄' ēricā
appello uitio ifestat' diro: ut proiculi sub brā chijs innati q̄' multi interimant: qō nulli
ex ceteris accidit: moriuntur pisces uerbasco herba: q̄'obrem ceteri fluuiatiles ⁊ lacustres
ea inficiētes capiunt: sed foenices marinos etiam ita piscant'. Sunt q̄ duobus quoq; il
lis capiēdi generibus utantur: quod enim altos gurgites animium pisces p hyemē vi
tare solent. Cum enim alias dulcis aqua frigidior sit: tum uel maxime eius īma algēt
idcirco fossam i fluuium ducunt: q̄' materie iūgētes operiunt: ⁊ ferro atq; lapidibus
stipant: ut quasi cuniculum faciant aditu patēte ad fluuium ūde īpleat': tum facto ge
lu ualla inde piscant'. Alterum genus capture tale ē: cuius usus ⁊ hyeme ē ⁊ estate: me
dio amne fruticabus ⁊ lapidibus circū sepiunt: uno aditu dato: modo ons: Tū in eo ore
posita ualla piscantur: motis lapidibus: Testaceo generi anni pluuij prosunt: preter
q̄' purpuris: cuius rei indicium est: q̄d si amnis īmare fluētis aq̄' gustarint: moriunt'
eodē die: unde purpura extra mare que capta est: dies circiter quinqua ginta: Alit al
tera alteram: eo quod sua testa gnatū ueluti alga muscāue gerit: que autem pro cibo ī'
afferunt: pōderis cā adhiberi iubent: ut in libra sint grauiores. Ceteris squalor icōmo
dus est: nam ⁊ pauciora reddūtur: ⁊ deteriora: ⁊ quidem pectines tunc magis trahūt
rufum colorem: iam in pyrrhico tempo pectines aliquando defuerunt: non modo pp
ter ferramentum quo piscatores abradendo uberti caperent: uerūetiam propter siccitatē.
Ceteris ēt testatis hymbres cōducunt: propterea quod mare dulcius redd'it': sed frigus
facit profecto ne uel in ponto uel in fluuijs gigni possint: exceptis bifonibus: paucis
Genus nanq; uniforme potissimum rigore indurat'ur ⁊ intent: Aquatili ālī genꝰ ita
se habet.

Quadrupedum sues tribus morbi generibus laborāt: quorum unum rauced
nocatur: quo maxime fauces maxillęq; iflammant': sed idem malū uel quali
bet alia corpis parte cōtrahi pōt: Iam: n: plenumq; in pectem: alias in aurem decūbit.
Putrescit protinus mēbrū: ⁊ ulcus serpit: donec ad pulmonem deueniat: quo tacto

mors sequitur: crescit hoc uitium celeriter: nec pōt ius quicq̄ coire cū ita egrotat: ēt si quātumlibet sit morbi incrementum: curat̄ a porcanis cum malum incipere sensernt. haud alio modo q̄ tota pte abasa qua ceperit. Reliqua duo genera eodem uocabulo noīant̄ strumā: quorum alterum dolor capitis ⁊ grauitas est: quo plurimi laborare solent: alterum alui pfluuium ē: qō irremediabile icidit: alter succurrit̄ ex uīo adhibito nariibus: eoq̄ ipō dilutis: seo difficulter eo quoq̄ periculo subtrahitur: biduo enī aut quatriduo interuis obuenit: Raucescunt potissimum eo anno quo montes abiī & tulerint: ⁊ pinguissimi sunt: Iuuat mora celi dixisse i cibatu: ⁊ balneum multum ⁊ calidum: ⁊ uene sublīgua site cultello adacto sanguinem extraxisse. Grādiores autem sues quorum crura ⁊ collum ⁊ armi carne constant humidiore: quibus ptibus uel grādines plurime innascuntur: caro dulcior est si grandines habet paucas: seo si multas humida nasce ⁊ īsipida ē: facile qui grandē cognoscunt̄: parte enim lingue i fenore grandines hēnt̄: ⁊ si setā dorso eudias: cuorem in radice pili cuulsi uidens. Pdibus etiam posterioribus cōstare non possunt: q̄ grandent: carent grandine cum adhuc lactent: tollunt̄ grandines tipha: que uel in cibatu utilis est: Seo p̄cipue alunt: ⁊ opimant ficus ⁊ cicer: cibus denīq̄ non simplex: seo uarius lagina optia est: Gaudent n: sues pabuli mutatōe quēadmodum ⁊ cetera animalia: tum ēt fiem̄ iuuant cibi natura: ut partim iflet̄: parti īpleat̄ carne: parti opimet̄. Glādes suauit̄ qdē a suibus comedūtur: seo carnem humidam faciūt si solean̄t: ⁊ si grauide glādē copiosiꝰ ecerīt: abortū faciunt: ut oues q̄bus cōstātius hoc glādiꝰ elitatis accidit: unū ex ōibus q̄ nouim̄ animalibus sus grandinem cōcipit.

Canes tribus laborant uitus: rabie: īgina: podagra: facit rabies furore ⁊ q̄ momorderīt: omnia rabiunt: excepto hoīe: Intereunt canes hoc morbo: ⁊ q̄ morsa sunt: excepto homie. Angina etiā iterimit: ⁊ podagra tēptati pauci euadere possūt. Rabies camelū etiam prehēdit: Elephātos ceteris malis immunes aiūt: iflatione autē alui agnus infestari.

Boues gregales morbis duobus tēptāt̄: podagra: ⁊ struma: facit podagra ut pedibus intumescāt: ⁊ q̄nus non iterant: tamē ūgulas amittāt: malent melius cornibus pice illitis calida cuenit struma: ut calidoꝰ frequētiusq̄ spiretur: quod eoq̄ in homine febris: idem in boue struma est indicium morbi: Vt demisse aures flacceant: ⁊ ut comedere nequeant: breui moriunt̄ a dapertisq̄ pulmo ispicit putris.

Quorum gregales morbo īmunes sunt: excepta podagra: hoc enī uno laborant: ⁊ plerīq̄ ob id ūgues amittūt: Seo amissis alij stati nascūt̄: fit: n: ut altero subnascēte ūgue: alter amittāt̄. Indicium morbi: ut alter testiū dexter palpitet: uel ut paulo citra nāres cauū quidā rugosūq̄ gignatur.

At uero equi domestica morbis plurimis obnoxij sunt: laborant ileo dicto ⁊ idest tenuioris intestini morbo: cuius mali īdicium: ut cruta posteriora attrahant ad priora: ⁊ ita sūmoueāt ut propemodū collidāt. Si ubi ātea diebus aliquot sponte ceciderīt: morī furorem uertant̄: sanguīe extracto iumant̄: Capiunt ēt rigore neruorum: cuius īdicium: uene ut omnes neruiq̄ tēdant̄: ⁊ caput cernī celeq̄ īmobiliter rigeant: rectisq̄ cruribus gradiātur. Suppuratōe ēt equi infestāt̄ uitium quoq̄ eorum ē: q̄ hordeatio dicitur: cuius indicium: ut pallatium molestat: ⁊ frenētius spiret equus q̄ ex cōsueto: nullum huius mali remedium ē: nisi sponte natura emendet̄. Quod autem lymphan dicat̄: tale ē ut equus ab tibie somni quiescat: ⁊ demittat frōtē: cum uero cōscēderis: citet̄ cōtēnꝰ donec retineas: demissus etiam semper tristisq̄ est: si rabie tenet̄: Cuius indicium: ut animalia dimittat ad inbam: nursusq̄ protendat: eoq̄ uicissim facitet. Irremediabile etiam malum: si cordis dolore uexatur: cuius indicium ut latera subsidant ⁊ ilia pstrigāt. ⁊ si uelica dimoueat̄ de suo situ: cuius īdicium ne urinam reddere possit: ⁊ ut ū

gulas cumelqz trahat. Et si pastu na cã denotarint: cuius magnitudo que uerticilli
bestiole é. Dã morsus minus aranci: uel ceteris inimicis molestissimꝰ est: pustule hoc
excitantur: periculosior quã defixerit grauida: pustule enim rũpuntur: ex quo in teri
tus sequitur: seo si non grauida é non interimit: quinetiam ea q̃ alij chalcidã: alij
pigmidã uocant: suo mõsu aut interimit: aut uehementẽ dolorem mouet: similis hec
paruis lacertis est: seo colore serpentis q̃ ceciliã nominant: deniqz boues usu periti to
tidẽ fere morbis equum atqz etiam ouẽ afficiũt: quot boiem referunt: intent uenenu
laudarace ꝑ equus ꝑ quoduis iumẽtum fuse ueterinum datur in aqua ꝓcollatũ: abor
tum etiam facit equa: odorem sentiens fungi fumigantis luceme erricte qõ ꝑ mulie
rum nonnullis accidit: hactenus de equoꝝ morbis: Quod hippomanes uocant:
heret q̃dem fröti nascentis puli: vt narratur. Deo eque plamixtes abstergẽtelqz: id
abrodunt: que autem de hoc fabulantur: figmenta mulierculariũ ꝑ profestorum car
minis incantamentorũ esse credendũ potius é. Emitti etiam ab equa priusq̃ pullum:
quod pullum dicãt certum é: equi uocẽ quoqz agnoscunt equorum quibus cum pug
narint: Gaudẽt pratis riguis ꝑ paludibus: bibunt: ñ: aquas bibentius turbidasꝯ:
quod si clara é: inturbant eam ungulis suis: ꝑ cum biberint: lauant se totos: lipbis
qz potiuntur: balneum enim omnino hoc animal adamat: ꝑ aque deditum est:
q̃obrem natura etiam equi fluuiatilis ita constat: vt uiuere nisi in humore non
possit.

Bos contra q̃ equus nisi aqua sit clara frigida atqz limpida bibere nolit.
Suis unoma xime morbo laborant quem maliam uocant: quod uitium
in capite oritur: facitqz ut per nares pituita multa nutaqz effluat: que si
ad pulmonem descendent: moriuntur: seo si in capite est: non infert interitum. Im
patiens frigoris maxime hoc animal est: qua propter pontica ꝑ scythica terra asi
nis caret.

Cephãi morbis inflatiõe cõtractis laborant: quo fit ut possint excremẽti
uel uesice uel alui reddere: Egrotant ẽt si comedant terrã: nisi ea frequenter
utãt: nã si frequenter: nihil sentiũt mali: lapides ẽt iterum deuorãt: necnõ fluore
tẽptantur: quo cum uires lãguerint: curãtur potione aque calide: ꝑ cibo fenu melle
imbuti: utrumqz enim io sistit profluuium alui: si per insõniam fessi sunt: armis p
fricatis ex sale oleo ꝑ aqua curantur: cũ humen dolẽt: carnibus suillis assis appos
tis iuuant. Oleũ alij bibunt: alij nõ: ꝑ si spiculum in corpore inest: ejicit eo quod bi
berit oleo ut aiunt: qui autem oleũ non bibunt: ijs radix tertami decocta ſuino dat.
Quadrupedũ res ita se habet. Insectorum maxima pars eo tpe ualet quo gignit: ut
delicet cũ animus talis: quale uer humidus ꝑ tepidus é: Apibus bestiole quedã in alue
is innascunt: que fauis officiant. Formicarum item spẽs aranci nocet fauis que alij
clerũ: alij pẽraustã uocant: hic sibi similem forma aranei parit in fauo: ꝑ facit ut ex
amen egrotet: obest ẽt alia quedam bestiola similis bepiolo papilioni: q̃ lucema
rum luminibus aduolat: hec puluerem spirãdo in alueo parit: nec aculeo ab api
bus stimulat: seo tãtũ fumo abigit. Emice quoqz nascũt in alueis: tercomes dicte qua
apes nõ insectãt: egrotãt potissimum: cũ silua flores eruginosos tulerint: atqz etiã te
poribus siccis.

Interunt insecta omnia tacta ex oleo: seo celerrime si capite illito exponant
soli.

Diuersitate etiam locorum differentia orit: ut enim locis nõnullis gigni oino
aliqua nequeunt: sic alijs generantur quidem: seo pauciora: ꝑ uita breuiore:
nec prospera: locis etiam uicinis discrimen huiusmõi existit: ut agri milesij locis si
bi ppinquis cicadarum alteris gignuntur: alteris non. Amnis in cephalenia insula diuimit.
cuius citra alterum latus cicadarum copia est: ultra alterum nulle. In pordoselena
uia iteria cet cuius ultra alterum latus gignit: citra alterum gigni non põt. Ter

re boetie in orchomeno agro talpe hẽtur multe: Aut in lebadico uicino nulle sunt: neq; si aliũde portate eo fuerint nolunt ibidere. In ithaca insula lepores si alibi unde illati dimittant̃: uiuere nequeunt: leo eodem reuersi unde mans itroierint insulã: monũt: in sicilia formice que equites appellãt: nõ lũt: i cyrenẽsi agro rane uocales ptento tpe deerãt: In africa non aper: nõ ceruus: nõ capra siluestris est: In oia teste Ctesia: quã ꝑ non fide digno: suẽ nec ferũ nec mãsuẽ habet.

Que autem sanguine carent: a que frigidiori tpe condunt̃ grandiora nimiru illa possidet. In põto neq; mollia sunt neq; testata: nisi locis quibusdã paucis: In mari rubro testata omnia mira quadam magnitudine augent̃: In syria oues sunt cauda lata ad cubiti mẽsurã: Capre auriculis mensura palmari a dodrantali: ac nõnulle demissis ita ut spectent ad terram: Boues nodos scapularum gestant: ut cameli in cicilia capre tondent̃ ut alibi oues: In africa arietes stati comigeri generantur: nec solũ mares: ut homerus scribit: sed etiam fœmine: Contra in ponto per prouinciam scythicam nullis cornua enascunt̃: In egypto aliqua maiora q̃ in grecia fiunt: ut boues a oues: aliqua minora ut canes: lupi: lepores: uulpes: cornices: accipitres: aliqua magnitudine pari: ut cornices a capre: cuius rei causam attribuunt cibo: q̃ alijs large: alijs parce sit: ut lupis: a accipitribus: carnuoris enĩ parũ cibi suppeditat̃: propter raptus quo uiuũt penuriã: aues enĩ minores pauce ibi habẽt̃. lepori uero omniq; nõ carnuoro generi uict⁹ ieiunior ob eã rẽ est: qõ neq; nuces nec poma sunt diuturniora.

Quom etiam multis locis celi a situs cõdicio causse ẽ: ut in terra illyrica: a i epyro: asini pauci habent̃. In scythica a gallica nulli pp̃ modicũ frigꝰ. In arabia lacerti magnitudine cubitũ excedunt: Aures ẽt multo forcipibus auctiores: q̃bus cura prior uel palmi mensura posteriora ad primum digiti nodum habẽt. In africa magnitudo anguiũ mira: sicut a ferũt̃: Iam: n: nõnulli ubi triremi applicuissẽt ossa boũ multorum uidisse narrant: quos absũptos ẽ ab anguibus nõ dubitarẽt: cum triremes productas in altũ q̃ primũ ãgues insectarent̃: a nõnulli aggressi triremẽ euertere: Item leones i europa poti⁹ sunt: a ea europe pte q̃ inter achelõũ amnẽ a nestũ ẽ: pãthere i asia: In europa autem nulle: bestie oẽq; oẽs fere efferatiores i asia sunt: fortiores i europa: multi formiores i africa. Vnde prouerbio quod ã dicat̃: sẽp aliqd noui africã afferre: facit: n: illius situs aquarũ penuria: ut fere eodẽ conueniant bibẽdi causa: quo q̃dẽ loco ẽt que aliem gene sunt coeunt a generant: quorũ tempora eadem ferendi uteri sunt a magnitudines non multo inter se discrepent: recedunt̃ minora deliderio fluuij: nam a cõtra q̃ cetera potũ querunt: tẽpore enim hyberno magis q̃ estiuo: insuetũ nãq; his est bibere estate: propterea quod hymbres fieri p id tẽpꝰ nõ soleant: a mures quidem cum biberint moriuntur. Deo uel alibi coitu aliem genarum procreari apertum ẽ: ut in cyrenẽsi agro: lupi cum canibus coeunt: a laconici canes: ex uulpe a cane generantur̃: Idcos ẽt canes ex tigride a cane gigni confirmant: uerum non statim sed tertio coitu: primo: n: belluinos adhuc catulos procreari aiunt: alligantur canes locis desertis: a nisi belua iecta libidine sit: sepe laceratur.

Horum etiam diuersitatẽ loca efficiunt: ut mõtana: a aspa suas bestias rodunt: a aspectu efferatiores: a uiribus robustiores q̃ plana a molliora: argumento uel sues athi montis acceperim: quorum ne foeias quidem spectare: mares situs inferioris audent: a rursus etiam beluarum et locorum diuersitate plurimum differunt: ut i pharo: locisq; alijs: scorpiones non leduũt: At alijs a p̃cipue i scythia multi a magni a nocui sunt: a si uel hoiem uel q̃uis bestiam pcusserint iterimunt: nec sues cuadere possunt: quãq; ceteros uirulentos ictus minime sentiunt: a nigri eorum potissimum interimũt̃: quisq; tamen celerime interit: si ictus adierit ãq̃: Anguiũ quoq; ictus ploca plurimũ differunt: Aspis enim anguis ex quo

medicamentū putrificū illud componunt :in africa gignit cuius ictui nullum remedium ē:nascitur eodem in agro:in quo lasser serpens quidā pusill⁹ cuius remedium lapis est quē ex sepulchro cuiusdā regis antiqui accipiunt ;eoqs pfulo ex uino bibunt : Italie locis q̄busdam morsus ēt stellionū exitiales sunt .Deo omnium uenenatorū morsus grauiores sunt :si alterū ecrit alterum :ut scorpionum deuoran auipera certum est. Plurimis uero eorum abuersatur salma hominis .Serpens quidam minutus ē: quē aliqui sacrum appellant :qué angues premagni fugiunt :magnitudo huic ad cubitum species hirsuta quicqd momordent continuo circiter putrescit .Est preterea in orica regione serpens paruus cuius unius remedio carent in cole .

Semen animalium ut prospere contrahe exigant uel utero pleno existere nouimus .Testa enī itecta ut pectines omneqs ostreanū siue concauum genus atqs ēt crusta itecta :tūc optima sunt :cum grauida :ut lacte in locustis ⁊ reliquis huiusmodi patet :sed quāq̄ testa itecta grauida dicimus :tamē nullum eorum uel coitum uel partum uidimus :crusta itecta nimirum ⁊ coire ⁊ parere recipiunt .Mollia ēt prestant :cū grauida sunt :ut lolligines sepie :polypi :pisces cū impleri incipiunt coitui : boi oēs fere sunt .Deo procedēte utero tpe alij prestāt :alij nō :Alec sine mena utero grauis melior est :forma rotundior facie :porrectior mari ⁊ latior .

Docuit ut cum foetu ipleri femina incipit :mutat color in nigriorē pluresqs uarietatis mutetur :⁊ caro deterrima cibo efficiat̄ :uocant̄ a nōnullis pro tempus hirci :mutant̄ pisces :q̄ merule :⁊ q̄ turdi appellant̄ :atqs ēt squille :uere enim nigrescūt post uer albedine sua recipiunt .Fuca ēt mutat colorē :cum enim ceteris tpibus cādida fit :uerno uiana redd̄it :solā hāc ex marinis piscibus modū sibi constemere atqs in strigula parere aiunt : Alec etiam mutat̄ ut dixi :⁊ cernus :vt ex albedine rursus estate ad nigredinem redāt :quod maxime suis pinnis ⁊ brāchijs declarāt : Corunulus etiā cū utero fert :optimus est : perōe ut alec :mugilis uero ⁊ lupus ⁊ reliq̄ fere omnes squamati itecti deteriores sunt :cum ferunt similes sibi ferentes ⁊ non ferentes pauci sunt ut glaucus .

Senescunt etiam senectute pisces :⁊ quidem thūni :uel ad rem salmētariam seriores improbi sunt :multum enim carnis absumitur quod idē uel in ceteris piscibus euenit :declaratur eorum senectus duricie magnitudineqs squamarū :Ia captus ē thūnus senex :cuius pōdus erat ad talenta quīdecim ⁊ caude internallū ad cubita duo ⁊ palmum .

Genitales ⁊ lacustres pisces optimi sunt post partum ⁊ seminis genitalis emissionem .Deo nonnulli etiam cum ferunt commendāntur :vt lapercus :alij damnantur :vt silurus :cum ceteri omnes mares suis foeminis sint prestātiores .Silurus foemina prestat suo mari :⁊ in genere anguillarū quoqs meliores sūt quas foeminas nominant :que nomen foemine temere acceperunt .Non sunt enim foemine :sed quia aspectu a ceteris discrepant :foemine appellantur .

Aristotelis de historia animalium liber .viij: interprete theodoro .

Ores animalium obscuriorum parumqs mutuum tpis minus sensu percipiuntur :uiuaciorū eruditiores sunt .Habere enim ui quandam naturalē aiantes in quauis animi affectōe uidēt̄ :hoc est prudētia :stultitia fortitudine :ignauia :clementia :arcerbitate :⁊ reliqs habitibus generis eiusdem :In nōnullis etiam cōmune aliqd discipline eruditionisqs habet̄ .Alia enim uicissim iter se: alia ab hoīe quae scilicet auditu nō carent nō modo strepēdi :uerū ēt significādi uias possunt dignoscere: In omnibus uero quorum procreatio ē: foeteam et marē simili fere modo natura distinxit monbus :q̄bus mas differt a foemina :quod pcipue tū in hoīe :tum etiā in his que magnitudine prestēt :⁊ quadrupedes uiuipare sunt percipitur :sunt enim foemie monbus mollionbus :mutescunt celerius :⁊ manū facilius patiunt̄ ; discunt

ēt imitantq; ingeniosius: ut in genere canum: Laconico foeias eē sagaciores q̄ mares aptum est. Molosci cū etiam genus uenatici nihilo a ceteris discrepāt. At pecuarium longe & magnitudine & fortitudine cōtra beluas p̄stat: Insignes uero aīo & industria q̄ ex utroq; Molosicum dico & Laconicū prodierīt: Sed foeie omnes minus q̄ mares sūt aīose: excepta pāthera & ursa: foeie enim in his generibus eē uident aīosiores: cū i ceteris sint procul dubio molliores: uerū maliciosiores astutiores: ī sidiosiores foeie sunt: at q; i enutriēda prole solliciciores: Mares cōtra aīosiores: ferociores: simpliciores minusq; īsidiosi: Quorum uestigia morū cum in omnibus fere insunt: tū uel maxime ī pecudibus: & p̄cipue in hoīe: hic: n: natura p̄fectissima est: & ob eā rem habitus isti cōspectiores in eo ipso continent. Ita q̄ mulier misericors magis & ad lachrimas. ppēsior q̄ uir eē: Inuida ite magis & querula: & maledicētior: & mordacior: p̄terea anxia & desperās magis q̄ mas: atq; ipudentior et mēdacior: Qui etā facilior decipi: memisseq; aptior: Ad haec uigilantior: segnior: immobilior demiq; est: & minus cibi desiderās: Mas uero tutior ut modo dixi & fortior eē. Hā & in mollium genere cum sepia icta est mōente: mas foeiam adiuuat: foemina mare percusso: fugā īcipit: Pugnant inter se ipsa animalia: que loca eadem incolunt: atq; eisdem uescunt cibis: nam si uictus penuria sit: fit certe ob eā rem ut uel eiusdem generis animātes. pugnam inter se conserant. Et q̄dam marinos uitulos finis eiusdem pugnare inuicem aiunt: & marem cum mare & foeminam cum foemina: donec alter ab altero uel occidatur uel eiciatur: Idemq; tonum catulos facere: Earum ora etiam & oppugnātur a ceteris omnibus: & ipa cum ceteris pugnant: quoniā uictus his ab animalibus est: unde augures sua dissidia & cōsidia colligunt: dissidio bella omnemq; discordiam statuunt: considio pacemq; omnem concordiam. Quod si cibi copia suppetat: haud scio: an ea que nunc mctuunt & ferociunt interfecīt: mansueteq; tum inter se eunt cum homine etiam agant: cuius rei indicium facit: citra q̄ egyptij animātibus impendunt: q̄ enim apud illos cibo non carent: sed copiose alūtur. Ideo collegio uel ipsa efferatissima degunt: mānsuescunt enim sui commodi ratione: quale se genus crocodili exhibet sacerdoti: locis quibusdam: propter cibi cupiditatem q̄ ibi sumit: quod idem fieri ceteris etiam locis intelligi licet.

Dissidet aquila cum draconc: uescatur enim aquila anguibus. Ichneumo cum phalange: uenat enim phalanges ichneumo: Auium uarie dicte: cum alaudis: pipo cum lutea: ova enim inuicem edunt. Cornix cum noctua: cornix emeridie ova sumpiens noctue absunt: Cum non clare interdiu noctua uideat: noctua contra ova cornicis noctu edit: estq; altera interdiu: altera noctu potentior. Item noctua cum orchilo: nam is quoq; ova edit noctue: seo die uel cetere auicule omnes noctuam uiuinum circumuolant: quod miran uocatur: ad uolā tēsq; percutiunt: quapropter aucupes ea constituta auiculanum genera multa & uaria capiunt. Quī etiam qui rer animum appellatur: priuatas cōtra eanē inimicitiā gerunt: mustela inimicus cornicis est: quippe qui eius ova & pullos uiolet. Turtur cum ignauia pugnat: locus enim pascēdi uictusq; idē eorum est: Galgulus cum ibio: miluus cum cornio: capit enim miluus a cornio quicq̄d tenet: ut q̄ & unguibus sit p̄stantior: & uolatu ita fit: ut eos quoq; uictus ratio faciat inimicos. Ad hec inter ea q̄ cibū sibi a man̄ petunt: anas: gauia: & harpa: inuicem dissidēt. Buteo ī alio genere hostis rane: & milbete & āguis est: rapit enim eos atq; edit. Turtur & luteus pugnant: occidit a luteo turtur: & a cornice tympanus nomine clare ululā ceteriq; aduncā rapiunt: unde iis orit bellum: inter stellionem eē & araneum bellū est: deuorātur enim aranei a stellione: pipo inimica arcole eē: ova enim & pulli arcole uiolātur a pipone: talo primum cum asino est: propterea q̄ asinus spinetis sua ulcera scabendi cā atterat: tum igit ob eā rē: tū eē q̄ si uocē miserīs audierit ova abigat p abortū: pulli eē metu labant in terram: ita q; ob eā in unā ad uolans ulcera eius

rostro excauat: lupus asino tauro: ⁊ mulpi ē hostis. Cum enim carne ipe alat: bones
ūmadit ⁊ asinos ⁊ mulpes: hac tadē de cā ⁊ cū circo accipitre mulpi inimicitie sunt cir
cus enī qp unguibus est adūcis ⁊ carne uiuit: mulpē inuadit ac uulnerat: coruus
tauro ⁊ asino aduersarius ē: quippe q̄ aduolans ferat ⁊ eorum oculos laceret. Aq̄
la ēt cum arceola pugnat: unguibus eteni ualens aggredit. hec autē repugnādo emo
nitur: elalo cū ulture. Crex cum galculo ⁊ merula ⁊ turrone: quē ex flagitatiōe procreatū
q̄dā fabulant: nocet enim is ⁊ eorum pullis: sitta ⁊ trochillus cū aquila: sitta eni ouā
aquile frāgit: aquila tū obcā rē: tum ēt quod carnuora est: aduersatur: florus ocio
equū habet: pellitur enim ab equo pabulo herde qua uescit: inbeculans hic: nec ua
lēs acie oculorū ē: quippe q̄ uocē q̄dē equi imitet: atq; aduolā equū fugit. Sed iterdū ex
cipiat: occidatq; ab equo: colit hic paludes ⁊ rpas: colonis est pulchr: ⁊ uictus facilis.
Colote hostis asinus est: dormit enim colota in presepibus: ⁊ narē subiēs asini ne co
medat ipedit.

Rdeolarum tria sunt gña: pella: alba: stellaris piger cognoīt pelle coitus diffi
cilis est: nociferat enim ⁊ sanguinem ex oculis ut aiunt emittit: cum coit pit:
ēt egre sūmoq; cum dolore: plium cum ns init: a q̄bus leoit: hoc ē cum aquila: aqua
rapitur: cū mulpe a qua noctu capit: cum alauda a qua oua eius diripiunt: serpens
mustele suisq; aduersarius est: mustele quod eadem in domo uersantur: uictu
enim ex eisdem appetatur necesse est: suis uero q̄ ab ea deuoratur: elalo mulpi est:
inimicus: ferit enim: pilosq; eius euellit: occiditq; catulos: uncis nanq; un
gubus est:

Gorrus mulpi amicus ē: pugnat: n: cum elalone unde fit ut huic cū ab il
lo pcutit: auxilietur. Vult ēt ⁊ elalo iuicē inimici sunt: ūgues: n: utriq;
ūici hēnt. Aqle ēt pugnat mult⁹ ⁊ olor: nutritq; eā sepius olor: Oloribus uero ut al
ē alterum deuoret: ī more ē maxime i uolucrum genere: sunt porro alia semper iter se
ifesta alia hoīum ntu: cū res ita tulerit. Asinus item ⁊ spinus inimici iter se sunt: uic
tus enim spino a uepribus quas asinus tenellas adhuc pascit: florus: spinus:
Egithus: quem salū uoco: odiū iter se exercēt: ⁊ nimirum sanguinem egithi ⁊ flori
miscere nō posse dicitur: amici comix ⁊ arceola. Jūco ⁊ alauda: galgulus ⁊ leo⁹. Co
lit enim galgulus fruticeta ⁊ nemora: leonis saxa ⁊ montes: suisq; locis uterq; cōte
tus degit pacifice: amici ēt piser: harpa: miluus. Vulpes ēt cū serpente amice uiuit.
Ambo: n: cauernis gaudent: ⁊ merula quoq; turture amat: leo ⁊ lupus cernuus ini
mici sunt: Cum enim carne alant uictum ex eisdem petāt necesse est. Elephāti ēt
pugnant inter se uehementer: ⁊ cornibus alter alterum ferit: q̄ aūt uictus fuerit: aco
mūū amittit: ut ne uocē q̄dē uictoris tolerit: differunt inter se elephātes mirū in mo
dū robore atq; aio. Sunt apud eos in usu rei bellice non solum mares sed ēt foeīe. Vt
rum tamen foeīe pauciores sunt: ⁊ lōge timidiores: euertit edificia elephātus: dentes
admonens magnos: palmas uero sua frōte īpellit: donec declinet: tum pedibus in
culcās psternit in terrām. Venatio talis elephantorum est: cōscendunt mites aliquo
modo eosq; elephantos: qui uenant curruq; insequunt feros: quos cū occupauerit feri
re pcipiunt suis: dum fatigēt uireq; dissoluant. Tū rector indefatigatū illū insilit:
regitq; falce: post breui tpe fera mitescit: atq; obtēpat. Quādiu insidet rector: mitē
se q̄sq; exhibet. Cum descenderit: alij mansuetudinē seruant: alij suam repetunt ferita
tem: itaq; īmitescentium crura priora prepediunt uinculis: ut quiescāt: capiuntur.
Natu iam grandes ⁊ pulli: sed amicitie atq; inimicitie in his beluis: uictus uiteq;
rōne ita existunt.

Iscium autem alij gregati degunt amiciq; sunt: alij nō gregati inimiciq;
uiuunt. Qui amici sunt cōgregant: parti cum utero ferunt: parti cū foetū
edident. Gregales omniq; sunt. Thunni: alleces: gobiōes: uoce: lacerti: coruuli: suue
graculi: dētices: mulli malleoli: elegini: sacri: anstule: sargus: lolij: papauere:

iulie: limane: scõbri: moncoule: boñ nõnulli mõ gregales sunt: ueñ ẽt cõgales.
Reliq̃ omnes cõgia agunt q̃dem: seo greges statis tẽpoibus: ut mõ dixi: cõstitu
unt: s: aut cum uterum gerunt: aut post partum: lupus ⁊ mugilis quã q̃ inimici sũt
capitales: tamẽ stato tpe congregantur: coeunt enim in gregẽ sẽpius: non solũ q̃ eiusd̃
generis sunt: seo ẽt q̃bus idem aut similis pastus appetitur: dũmõ sit abunde: ciban se
pe mugiles cauda abscisa uiuunt: atq; etiam congrediendi tempus excrementario abs ci
ditur mugilis cauda a lupo: cõgnita a muræna. Ineunt prelium maiores cõtra minores:
maior enim q̃sq; atq; robustior: minorẽ ifirmioreq; deuorat: seo de marinis generibꝰ
satis. Mores autem animalium ut dictum iã est: differunt inter se fortitudine: igna
uia: mansuetudine: ferocitate: mẽte: demẽtia: Iam enim genus ouile amẽs: ⁊ mon
bus ut dici solet stultissimis ẽ: quippe qñ omnium quadrupedũ ineptissimum sit: repe
tit i deserta sine cã: bremẽ obstãte ipm: sepe egreditur stabulo occupatũ a nue: nisi pa
stor cõpulent abire non uult: seo pit desistẽs: nisi manu a pastore ducant: ita enim
reliquus grex cõsequitur. Eapræmium ex grege si q̃s unã illo mẽto decẽdentẽ: quem
annexũ uocãt: apprehendent. Ceteri stant uelut stupide: suos in unam illã oculos
coniicientes. Subant difficilius oues q̃ capre: magis enim capre q̃escunt: accedũtq;
ab hoiem familiarius: seo sunt frigoris ipatientiores q̃ oues: docẽt pastores suas
oues gregari: facto strepitu: nã si cum tonuerit aliqua relinquat: q̃ nõ cõcurrent: abor
tum si est grauda facit: unde fit: ut si quem domi strepitum mouens: omnes cõ
currant pp consuetudinem. Subant oues capreq; uniuersæ p cognatiõẽ. Cum
primum sol conuersus desitierit: capras non aduersis ptera int se oculis: seo auersi
cubare accepimus.

Boues ⁊ pascunt per societates: atq; consuetudines: ⁊ si unus aberrant: re
liq̃ sequuntur: quappehendi nisi puenerint: totum armentũ requirant ne
cesse est.

Que societate cõiuncte si altera forte pierit: altera pullum parente orbatum
enutrit. Equarum omniq; genus miro quodam amore sue prolis tenet pu
tatur: cuius rei indicium ẽ: quod sẽpius steriles auferunt pullos a matribus: quos
ipse amore prosequentes tueantur: seo quoniam lacte careãt: deprauãt eos quos di
ligunt.

Eramum quadrupedũ cerua maxime pudẽtia prestare uidet: tũ q̃ circa semi
tas pariat: quo: s: belue propter hoies minus accedunt: tum etiã q̃ cum pe
perit in uolucrũ primum excedit: mox seseli herbã petit: q̃ cum ederint: redit ad pro
lẽ. Preterea humilem duces i stabula: assuefacit: quo refugere debeat: saxũ hoc est
abruptum uno aditu: quo loco cum si quis inuadit: spectare repugnareq; affirmãt.
Vbas item cum pinxerit: quod uarie tempestatis fructũ sit: nusq̃ apparet: seo lõge se
cedit: ut q̃ ponderis sue corpulẽtie capi se posse facilius sentiat. Comua ẽt locis diffici
libus amittit: a qua inuenirí nequeant: unde illud prouerbiũ ortum. Qua cerui amit
tunt comua. Quasi enim sua amiserit arma: cauerne ferris repiat. Eorum sinistrum
cõptum esse a nemine adhuc fertur: occulit. Jo enim tanq̃ quodã medicamento p
ditum. Animalis nõdũ comua nascunt: nisi quoad uidẽ gratia sit: mutũ quo
dã pretuberãs: quod breue hirtũq; est: binis comua primum oriunt simplicia:
⁊ recta ad subularum similitudinem: q̃obrem subulones p iocũ ipis eos uocant. Ter
nis bifida exeunt: quadrimis trifida: atq; deinceps adhunc modũ procedit nu
merus usq; ad annum sextum. Ab hoc similia sẽper prodeunt: ita ne sit dignoscere
etatẽ ramorũ numero: seo senes cognoscimus: maxime iudicio duplici illo: dẽtes eñ
aut nullos: aut paucos hẽnt: atq; adminiculis carent: uocant adminicula ra
mi q̃ imis cornibus prominẽt ante frõtem: q̃bus in pugna utunt timiores: sent
autem carent: amittunt singulis annis comua mẽse aprili: que cũ amiserint: de
cultant sese interdiu: ut supius dixi. Idq; opacis faciunt locis: vt muscarñ teclo

uacent :pascunt᷑ p tō tēpus noctu :donec recipiant cornua :q̄ primū quasi cute uestita q̄ hirtiuscula emittunt :seo cum creuerint : soli exponunt ut excoquant᷑ q̄ siccescant :ubi iam nihil attritu arborum :cum ea scalpant :indolent :tunc ea relinquūt loca :cōfisi hēre iam quo repugnare possint. Cū res exigit :captis iam cornus ē hedorā suis ema tā cornibus gerēs uirioē :q̄ cornu adhuc tenello forte īserta :quasi ligno uiuendi colluent : cerui morsi uel a phalāgio :uel a quouis generis eiusdem cācros eount :qō idem ho mini ēt prodesse putat᷑ :seo non caret falsidio. Cerue tatū a partu exeunt i uolucrū :ut dictum est :nec fieri pōt :ut id accipias :prius enim q̄ in terram demittant :ipe arripiūt. uis in eo medica ee creditur. Cerui sibilo q̄ cātu uenantium capiunt᷑ :mulcent᷑ enim al liciuntur q̄s ea uoluptate :itaq̄s alter uenantū cātat palā :aut sibilat :alter dā ferit a tergo :ubi locus tēpus iam ee significant seo si cornus erectas auriculas tenent :acerri me sētit :nec latere insidie possunt :sin demissas :facile intermittur~ .

Ursi cum fugiunt :suos catulos ppellunt :susceptosq̄s portāt :cum ab insec tāte iā occupant᷑ :arbores scādunt. Solent ursi arū herbā cōmedere :cū e lati bulo egrediunt᷑ ut dictum ē :ligna ēt mādicant :quasi dentiāt. Deo ex ceteris quoq̄ q̄ dmpedibus multe prudenter sibi opitulari uident᷑. Hā q̄ in creta īsula capras siluestre sagitta transfixas dictamū herbā querere aiunt :hoc enim spicula ex corpe eisci. Ca nes ēt egrescentes herba quadā comesa uomitant. Pāthera cum uenenū pardalia ch᷑ dictum ab āgore edit :quo leones ēt intereunt :stercus hois querit :eo enim ipō iuuat᷑. quo circa uenatores stercus ibi propinquū suspendunt ex arbore aliqua :ne procul belua abeat :petens suum medicamentū :itaq̄s imitiēs ibidē. Et spe capiendi pleue rans in se efferenda emorit᷑. Eandē sese abscondentē uenari ferunt :propterea quod suo odore beluas delectari intelligat :propius enim ita accedunt :quas compiat. Ichne umo egrpti ubi aspidē anguem suum hostē aspexerit :non prius aggrditur q̄ socios uocet :a limo obducto contra ictus morsusq̄s sese loricet. Modus āmādi ut primū madefaciat corpus :a in terra se uolutet. Crocodilus hiātibus. Throchili aues īuolā tes depurgant dentes :quo munere a ipī alūtur :a crocodilus sentiens secū cōmodr agi :nihil nocet :seo cū egredi auē uult :cernices monet :ne cōprimat. Testudo cū uipr ām edent :mox cumilā edit :qō cum ita sepius factum aīaduertisset q̄dam :ut gusta ta cumila uiperam testudo repetertt :herbā cuulsit :quo facto testudo ītert :mustela quoties dimicatura cum cū serpente est :nutam comedit :odor etenim eius herbe īfest᷑ serpentibus ē: draco cum pulsum pomoīū nausea īfestat᷑ :succū situ estus lactuce exor bet :qō ita facere uisus sepius est. Canes cum lūbricis īfestantur :herbā tritici come dunt. Ericonit ceteroq̄s aues cum uulnus p pugnā acceperīt :cumilā plage apponūt. locustā ēt cōplures uiderunt :quotiens cum serpēte pugnat :collū eius prehendere. Qui a mustela prudēter capere aues uidetur :iugulat enim quas cepit :ut lupus ouē. Serpētem quoq̄s īpugnat cum pcapite q̄ mures uenat᷑ :uidelicet ea cā :q̄ ipa etiā mu res plequitur. Dehennaeoīū sensu locis multis ppensū est :ut q̄ in cauernis sūt cō mutent sua cubilia :aq̄lonū a austrorum mutatōe :qui autem in tra tecta alunt᷑ :ad parietes discedunt :quod ita fieri cum bizātij q̄dā aīaduertisset :cōsecutus existimatōem est :ut tps futurū posset :pūagire. Ictis genus mustele rustice :qō minimā īterptor :mag nitudine est :qua melitēsis catellus minor :seo pilo forma albedine :ptis īferions :a moū astutia mustele similis :māsuescit maiorē in modū :officit alueanbus :melis: n :auida ē: anes etiā petit :ut felis :genitalis eius osseū est :ut āte dixi :a medicamento nime stillationibus ee putat᷑ :datur per ramēta ex uino.

Animo rōbrutoīū magnā refert uite humane similitudinem :magisq̄s in minore genere q̄ in māiore uidens intelligētie rōnem :qō primum in auiū genere hirūdo in effin gendo cōstituendoq̄s nido ostēdit :confingit īplicato luto festu cis :ad normā lutarie paleatōnis :a si quādo luti inopia ē: se ipa madefaciēs uolutat ī puluere omnibus pennis :stragulum sibi etiam more hoīum facit :diuiora primū

subijciens ⁊ modice totū consternens pro sui corporis magnitudine :atqz in cunctēa ple mira tā mas q̄ fœmina estate laborat. Impūt pullis singulis cibum :obseruās cōsuetudine quadā :ne q̄ accepit :bis accipiat :excremēta etiā pullorū parētes ejciunt. Post adultiores iā natos circumagi foraqz ipōs egerere edocent .Ad hec colūbi plena qz contēplationis huiusmōi affectum :neqz n: cum plumbus adolescere :aut coire patiunt̄ :neqz cōiugiū :iam inde a primo ortu initū desinunt :nisi celebs :aut uidua ⁊: Quin etiam fœmine parturiēti mas adest :⁊ cultu omniqz officio fūgitur sepe etiā fœminam pignus eunte ad nidum ppter partus laborē mas pcutit :cogitqz ītrare :exclusis iā pullis terram salūginosā potissimum pmanducātā in eorum os in serens suum ingerit :atqz ita pparat ad cibum recipiēdum :adultos iā cum tps docendi exnido est :mas subigit .Ita magna ex parte colūbe mutuo degunt amore :seo īterdum nonnulle etiam ex mantatis cum alijs coeunt :pugnax hoc aīal est :alt̄ alterum infestat :nidūqz alter alterius subit :seo raro :nā ⁊ si ex lōginquo minus :tamē apud ipm nidum sūmo certamīe dimicat̄ :pprium colūbarū ad palūbum :⁊ turturū ē uidere. ne collū cū bibunt resupinent :nisi satis hauserint :mare uno cōtenta :⁊ turtur ⁊ palūbes uiuit nec alterum recipit .Incubant ambo :⁊ mas ⁊ fœmīa :dignosci mas ne an fœmīa sit haud facile ē :nisi ītentorum aspectu :uita palūbibus lōga :nā ad uigesimū q̄ntum :⁊ ad trigesimum annum ptrahit̄ :nōnullas quadragīta etiā ānos cōplenisse exploratū habet̄ :etate autem pectis ungues accrescunt :quos recidere solent. q̄ alunt :nihil quo leuant̄ apte aliud his senescentibus accidit.Turtures ⁊ colūbe nel ad annum octauum uiuunt :ſ: que excecate allectatrices aluntur :peroicibus uita ad quīqz ⁊ uigīti annos :Dioulantur ⁊ palūbes ⁊ turtures semper locis eisdem :⁊ cū mares in totum diuturniores q̄ fœtę sint :in his marē priusq̄ fœtam mori nōnulli aiūt uoclicet documento earum que domi allectatrices aluntur .Dunt q̄ passerū ēt mares āno diutius durare nō posse arbitrētur :argumēto qđ uenis initio nulli mētū habēre nigrū spectēt̄ seo postea tanq̄ nullus anni superioris seruetur :fœtas uero hoc īgūt ēt uiuaciores uolūt :capi enim has cū nouellis :cognoscigz labrorū callo assecutā. Degūt estate turtures locis frigidis :hyeme tepidis :fringille cōtra estate tepidis :hyeme frigidis .

Aues grauiores nidos sibi nō faciunt :ut cotumices :ut perdices :⁊ reliqz generis eiusdem :quibus enim uolādi facultas deest :ijs nidus nō poest :seo facta īaprico area :alibi enim nusq̄ pariunt atqz materia ut nepibus q̄busdā cōgestis quo ad accipitrū ⁊ aquilarū iniuriā deuitare possint :oua eount ⁊ īcubant .Nox cum exclusērint :protinus pullos educunt :propterea quod nequeunt suo uolatu ijs cibum administrare :refouent suos pullos sub se ipe duce eo more gallinarū :⁊ cotur nices :⁊ perdices nec eodem in loco ⁊ pariunt :⁊ incubāt :ne quis locū percipiat lōgioris temporis mora :cum ad nidum quis uenādo accessent :prouolut sese perdix ante pedes uenātis quasi iā posset capi :atqz ita allicit ad se capiendū hoīem :eousqz dum pulli effugiāt .Tum ipa auolat :⁊ reuocat prolē :parit ouā nō pauciora q̄ decē :seo sepius sexdecim .Hallciosa altutaqz auis hanc ēt ut dixi :secernunt̄ uem o tēpore de grege percātum ⁊ pugnā cōiugalē mares cum fœminis quā cuiqz sibi quisqz forte accepērit :ouā mares que cōperint puolunt :⁊ frangunt pre sua salacitate :ne fœmina incubet :quod ne accidat fœmina emoliens :clanculo diffugiēs parit :seo fit sepius :ut pre turgore partumēdi quolibet loco eat :⁊ mare presenti :uerū ut ouā seruent̄ :nunq̄ ex eo quo peperit loco discedit :⁊ si ab homine uisa est :ita se ab ouis astute quēadmodum a pullis subtrahit :labās ante hominis pedes :dum diuoueat .Seo cum diffugerit fœmina ut incubet mares tum ultuāt :clamitant :pugnāqz inter se cōserunt :quos celibes uocāt :qui autem uictus īpugna fuerit :seqtur uictoris uenerem patiens :nec ab alio nisi a suo uictore subigit̄ :seo si a comite principis :aut quouis uulgari uincat̄ :clam a principe ac furto subigit̄ .Verū hoc nō ita fieri semp :seo certo

tēpore anni planum ē: hoc idem a cotumicibus quoq; agi animaduertimus. Gallina cei etiā
idem iteroum faciunt. In tēplis enim ubi sine foeminis muneraq; dicatiq; uersātur: nō
temere cum q̄ nup dicatus accessent oēs subigunt: necnō perdices mansueti iam ⁊ do
mestici: subigunt feros: ⁊ spernunt: cōtumelioseq; tractāt: perdicē uenatorem dux silue
strium primus inuadit: pugnāq; obuiā consent: quo capto cōpage: alter occurrit: tū
alius atq; ita singulis dimicatur si mas sit: qui uenatur. Deo si foemīa ē: ubi dux ad ei⁹
uocē occurrent: cetere uniuerse cum inuadunt: ferunt: fugant: ab ea foemina inuidētes
quod nō sibi sed illi accessent: hic tacitus ob eā rē sepe accedit: ne nocte pcepta oppugnet.
nōnunq; marē adcūtē efficere ut focia omnutescat: ne re cognita pugnare cū cetenis ma
ribus cogatur: periti referunt: pdices nō mō canunt: uerum etiam stridēt: ⁊ uoces alias
quasdā emittunt: sepe ⁊ focīa in cubās erurgit: cum marē foemine uenatrīa attendere sen
serit: occurrensq; seipa prebet libidini maris: ut saltatus negligat uenatricē: usq; a deo
tum perdices: tum etiam cotumices copia libidinis gaudēt: ut in aucupātes comuāt:
⁊ sepenumero capitibus tonum irsidant: talis perdicum coit⁹ ⁊ morū astutia ē: nidulā
t'humi: ut dixi: tū cotumices: tū pdices: atq; etiā alie queda eiusdē parū uolantis
generis: ex his item alauda: ⁊ gallinago: ⁊ cotumix: nunq; in arbore consistunt:
sed humi.

Contra atq; martius picus: qui humi nunq; cōsistere patitur: tūdit hic quer
cus: uermium ⁊ culicum causa: quo ereant: recipit enim egressos lingua sua
q; manuscula ⁊ latuscula habet: scandit per arborem omnibus modis: nam uel re
supinus more stellionum ingreditur. Longues etiam habet commodiores q; mone
dula: ad tutiorem arborū reptatōnem: his enim affixis ascendit: sunt pici martij cog
nomine tria genera: unum minus q; merula: cui nubēc aliquid plume inest: alterum
maius q; merula: tertium non multo minus q; gallina nidulat' ut dictū ē i arboribus:
cū alijs: tū oleis pascitur: formicas ⁊ cossis: cum cossos uenat': tā uehementer ex caua
re ut sternat arbores dicitur. Jam uero mitescens quodam am⁹ g dalū: qō rime inser
uisset ligni ut firum constanter ictum reciperet: tertio ictu pertudit: ⁊ nucleum edo
bat.

Grues ēt multa pnōcter faciunt: loca enim longi qua petunt: sui commodi
gratia: ⁊ uolant alte: ut procul prospicere possint: ⁊ si nubes tēpestatis uidēt:
conferunt se in terram ⁊ humi quiescūt: duce ēt habent: ⁊ eos q̄ clamēt dispositi i extre
mo agmine: ut uox pcipi possit. Cum consistunt ceteri dormiūt: capite subter alā cō
dito: alternis pedibus insistētes: dux erecto capite prospicit: ⁊ quod sēserit uoce signi
ficat.

Dulcas fluuiatilis cōchas manuscalas: leuesq; deuorat: quas ubi sua i eluuie
coxerit: euomit: ut hiātibus iam legat: testis crues atq; edat.

Domicilia uero agrestes nolueres aptissime ad uictum: ⁊ prolis salutem moliūt.
Sunt alie parētes feliciores: ⁊ suorum gnatorum diligētiores: alie minus: ⁊ alij
genū ad uictū acutius: alijs obtusius est. Colunt alie loca fragosa: ⁊ saxa: ⁊ cauernas:
ut quem a preruptis torrentium alueis charadrium appellamus quasi hyatricolam
dixeris: praua hec auis: ⁊ colore ⁊ uoce ⁊ noctu apparet: die aufugit. Accipiter etiā locis
saxosis ⁊ arduis nidulatur: animum quas cepere: cor nunq; edit. Idq; nonnulli in co
turnice: ⁊ turdo alijs in alijs obseruarunt: quin etiam uenandi differentia adnotatur.
ne simili modo estate ut hyeme rapiat. Vulturis uel pullum uel nidum a nemīe uisū
adhuc nonnulli aiunt: ⁊ nimirum ob eam rem herodotus brysonis rhetoris pat'
Aliunde situ eminentiore quodam uenire dixit: argumentum q; afferebat: quod bre
ui tempore multi apparerent: ⁊ tamen unde: cōstaret nemini. Eo causa huius rei ē:
quod nubibus inaccessis pāsat: neq; locorū plurū incola auis hec ē: edit nō pl⁹ q;
unum ouum: aut duo cum plurimum.

Sunt que montes colant: ⁊ siluas: ut upupa: ⁊ bretbus: cui ⁊ uictus pbus:

nuor sonora est. Trochilus q frutecta incolit : q foramina : capi difficile potest : fugax. atq; i
firmis moribus est. Seo uictus probitate q ingeni sollertia preditus : uocatur idem : q se
nator : q rex. q; obrem aquilã pugnare cum eo referunt.

Sont alie que uitam apud mare traducant : ut cinclus : q; astutus q capi difficilis
sẽ : seo captus omnium maxime miretur : Ibis hic ẽ : in continens enim parte sui
potiorem : uiuunt apud mare q fluuios q lacus palmipedes omnes : natura enim ipa q;
rit : qđ sibi commodius sit. Seo multe etiam fissipedes circa aquas paludesq; degunt : ut
Aonis apud amnes q; color pulcher : q uita cõmoda. Cataracta mari uicinitat : q cũ scalto i
gurgitant manet : non minus tẽporis q; quo spaciũ transiens ingens : minor q; accipiter
auis hec est.

Olores etiam palmipedes sunt : q apud lacus paludesq; uiuunt : nec pbitate uic
tus morũ : prolis senectutis uacãt. Aquilam si pugnam cepent : repugnãtes
uincunt : ipi autem nunq; nisi prouocati : inferunt pugnam : canere soliti sunt : q pã
pue iam iam moritur : uolant etiam in pelagus longius q iam quodam cum in ma
ri africo nauigarent : multos canentes uoce flebili : q mori nonnullos cõspexere : chalcã
raro apparet : mõtes etenim incolit : nigro colore ẽ : magnitudĩe accipitris : que pali
barum nominant : forma lõga : ac tenui : Ioues cyminde eam appellant. Cuius ho
merus etiam meminit in iliade cum dicit : chalcida dii prohibent : hoies dicere cymi
dem. Sunt q eandem hanc autem nõ aliam esse ac ptongen uelit : interdiu minus ap
paret : q; nõ clare uidet : seo noctu uenat' more aquile : q pugnat uero cum aquila acro
a cetera ut sepius amb; iplexe deferantur in terram : q uince a pastoribus capiantur : pant
hec ouа duo : q saxis spelunciscq; modulatur.

Grues etiam pugnant inter se tam uehemẽter : ut domi cãtes capiantur : hostem eñ
expectare potius q; pugna desistere patiunt' : pariunt ouа non ãplius q; bina :
Dica uoces plurimas cõmutat : singulis enim fere diebus diuersam emittit uocẽ. Sant
ouа circiter nouem numero : nidum in arboribus facit ex pilis q lana : glandes cum ex
ficiunt colligit : q in repositorio abditas reseruat. Ciconias genitorũ senectute iuuẽ con
care in uulgãtum est : Seo sunt q; meropes quoq; idẽ facere confirment : uicemq; reddi
ut parẽtes nõ modo senescẽtes : uerum etiam statũ cum iam datur facultas : alant' opa li
beronum nec matrem aut patrem erire : seo in cubili manẽtes pasci : labore eorum quos
ipi genuerunt : enutrierunt educarunt : penne huius auis in feniores pallide sunt :
supiores cerulee : ut halcyõis postreme pinule rubre hẽnt' : pant sex aut septẽ estate i p
cipitis mollionibus itro uel ad quatuor cubita subiẽs : lutea dicta a colore : partis sue
inferioris pallido : magnitudĩe alaudę ẽ : pant quatuor aut quinq; : nidum sibi ex alo
herba cumulo : stirpitus facit : seo stragulum subiicit ex mullo q lana : hoc idẽ q mendula fa
cit : q pica : Interioraq; nidi ex eisdẽ constemunt. Solerti porro ingenio argathylis i
ripanarũ genere : suum istruit nidum : filis : n : ĩterit lineis : spẽ pile : aditu arcto. In
arabia cinnamus auis appellatur : q; furculos cinnamomi portare : ac nidum ex
his cõficere auit : nidificat excelsis arboribus : q ramis : seo icole sagittis plũbatis :
nidũ petunt : atq; ita discusso i terram cinnamomum legunt.

Halcedo non multo ãplior passere ẽ : colore tũ ceruleo : tũ uiridi : tum etiam
leuiter purpureo insignis : uidelicet nõ particulatim : colore ita distincta. Seo
ex inuisitato uarie refulgens corpore toto : q alis : q collo : rostrũ sub uinde lõgũ q te
nue. Talis spes eius ẽ : nidus manne similis pile : q ijs q a flore maris halosachne
dicantur. Seo color leuiter rufo : figura proxima cucurbitis medicinalibus ijs
quibus collũ porrectius ẽ : magnitudo maximis ãplior q; spõgie : sunt eni alij maio
res : alij minores : cõseptus stipatusq; undiq; est : q crebro tum iani : tum solido con
stat : rumpitur ferramento acuto : ut uix possit discindi. Seo si una q ferro tundis : q
manu collidis : facile pĩde ut flos aquosus maris halosachnam dico cõfrangit.
Os eius angustũ quoad sit exiguus aditus : ut ẽt si uertatur mare : influere nequ

habet sua mania: proxima canis spōgiarum. Ambigit' ex qua nā materia cōponat'. Videt' tamen e spinis potius acus piscis cōstitui: piscibus enī halcedo vivit. Sed omnes ēt subit. alcedonis lōgi⁹. ptus huic ouis maxīe quīqs cōsumitur: fortificat toto sue etatis tēpore: parere nata mēses quatuor incipit.

Upupa nidum potissime e stercore bouis facit: mutat facie tpe estatis: a brumis: sicut ceterarum quoqs agrestium pluīe.

Arus ona plurima coit: ut aiūt.

Encapillā ēt plurima coere aliqui referunt: seo post a fricā structionē. Iam uel decē: a septem ona amicapille repta sunt: Sed plura ēt q̄ uiginti parit: a numero ipam semp: vt narrant: mollificat ea quoqs arbonibus: a uermiculis alit': proprīū hui⁹ a lucinie pter ceteras aues: ut lingue sūme acumine carēt.

Alus uite commoditate a ptus numero commendatur. Sed alterius prois claritate cedit.

Atro docilis a ad uite munera ingeniosus notatur: seo male uolat: nec grati coloris est.

Elia cum primis uite cōmoditate nota est: cōsistit estate i umbra: a aura: hyeme in sole: a aprīcis ispectat paludes ab hamī dimbus sūmis: paruo corpe ē: seo uoce pba: colore ēt pulchro: necnō ingenio ualet in uite officijs: a spem pre se fert decorā. pegrina hec auis ē uidet': quippe q̄ raro nostris locis appareat.

Elix morbus pugnacibus est ingenio ualens ad uictum. Seo ceteris infoelix.

Ront a ei q̄ litta dicit': mores pugnaces: seo aiī⁹ hilaris: cōcinnus: cōpos uite facilionis: rē maleficā ei tribuunt: q̄ renū callet cognitōnē: prolē hec numerosā foeticēqs progignit: uinut macenē contundens.

Aula nocte uagat' ac pascitur: die raro appet. Colit hec ēt saxa a speluncas: uictus enim gemini ē: pollet ingenio ac industria in uite muneribus.

Oinnus auicula quandā exigua nomīe certhia: cui mores audaces: domicilium apud arbores: uictus ex cossis: ingenium sagax i uite officijs: uox clara.

Iguriui a uita: a color ignobiles sunt: seo ualent uocis amenitate.

Ircolarum pella difficulter coit: ut dictum ē: seo sagax a cene genula ē: a operosa. Ager interdiu solet: color tamē est prauo: a aīno hūida. Reliquarū duarū ma enim sunt gīa: candida: color ē pulchro: a coit: a mollit': a pant ptr: pasci' paludibus: lacu: cāpis a pratis. Seo stellaris: piger: cognomīa i fabula ē: ut oli esemo in aue māsient: atqs ut cognomē sonat ters ociosa qz est: talis ardeolarum uita est.

Oici appellate: peculiare p̄ ceteris ē: ut oculos potissimū appetat: inimica ē harpe: uictus enim earum similis est.

Erularū duo sunt genera: alterum nigrū: a uulgare: alterū cādidū: magnitudine eqdem compari: a uoce simili: seo circa cylenā arcadie familiare ne uisq̄ alibi nascens.

Est: n: ex hoc genere que similis nigre sit: seo fusca colore: a magnitudine paulo minor: uersari hec in saxis: a tectis solita est: nec rostrum nitidum: ut mendā habet.

Ordonum tria sunt genera: unum uiscivorum qō uisi uisco: atqs retina nō uescit': a magnitudine picē. Alterum pilare qō sonat a cute: a magnitudine mendē: tertium qō illacū q̄dam uocant minimum: inter hec minusqs macutis distinctum.

Ouinus a saxatilē amicula quādā cui nomē cenuleo: que maxime in ilice colit: saxa amans: magnitudine minor q̄ merula: maior paulo q̄ fringilla

pede magno ẽ: scandit q3 saxa: colore ceruleo rostro tenui ⁊ lõgo: crure brui similiter ut pipo est.

Ibreo totus mundꝰ ex obscuro ẽ: hyeme hic nõ uidet᷑: sed estiuo solstitio potissimum: euenit in conspectum: discedit ex ortu arctum sitens: magnitudine turturis est: mollicepꝫ eodẽ in loco semper sibi statuit sedem: atq3 ibidẽ capitur: grãdi ⁊ cartilagineo capite ẽ: magnitudĩe paulo minor q3 turdus: ore firmo: pario rotundo: colore totus cinereo: pedes ⁊ pene inualẽs est: Capitur maxime noctua.

Ardalus ẽt auicula quedam perhibetur: que magna ex parte gregatim uolat: nec singularem hanc uidens: colore tota cinereo ẽ: magnitudine proxima supernon: sed pennis ac pedibus bonis: uocem frequentem: nec grauem emittit.

Collurio eꝰdẽ q3bus merula uescit᷑: magnitudo eiꝰ quoq3 eadẽ que supernorbus est: capit᷑ hyberno potius tpe.

Nec omnia semper appariunt: atq3 etiam ea que in urbibus solent precipue uidere: ut cornus: ut cornix: nã ea quoq3 semper conspicua sunt: nec loca mutant aut latent.

Oreolarum tria sunt genera: unum quod graculus uocatur: magnitudine quanta cornix: rostro rotũdo nitido. Alterum lupus cognominatum pannum: ⁊ scauum. Tertium quod familiare lydie: ac phrygie terre: idem q3 palmipes est.

Alaudarum duo sunt genera: alterum terrenum cristatum: galerita a crista appellatum: alterum gregale: nec singulare: more alterius: uerum colore simile: quãq3 magnitudine minus ⁊ galero careꝫ: ciboꝝ ideoneum.

Allumago dicta: pcepes: hortorum capitur: magnitudine quãta gallina est: rostro longo: colore attagene: cumt celeriter: ⁊ hominem mire odigit.

Turꝰ niger albis distinctus maculis est: magnitudine merule.

Bes egypti duplici gẽe distinguit᷑: sunt: n: alie cãdide: alie nigre: cãdide apud peluſium tantum non sunt: cũ reliqua tota egypto hẽant᷑ nigre: cõtra apd̃ peluſiũ tãtum i cetã egypto nulle.

Agiones aliq3 omnibus anni tẽporibus patent: ⁊ ob eam rem pennes ⁊ sẽpasio nes: uocabulo cõposito appellantur: q3 eius non sunt pp utilitatẽ carnis. Aliqui autumno interdum apparent: nec plus uno: aut altero die morant᷑. q3 ⁊ eius sunt: ⁊ ualde pbant᷑ differunt hi nullo fere alio a peremnibus illis: nisi corpulẽtia pingui: ⁊ quod uox his deest: illis non deest: de generatione eorũ: q3 nõ sit: nihil adhuc exploratum habemus nisi quod fauonijs flatibus apparent: certum enĩ hoc est.

Graculus ut antea dictum ẽ non nidificat: sed i nidis pant alienis: ⁊ p capite in paludibus: ⁊ cunice: ⁊ alaude: humi atq3 ẽt in nido luteole appellate super arborẽ: pant hic unum ouum: nec ipse icubat. Sed auis in cuius nido peperit: ea icubat: excludit atq3 enutrit: que cum ipse alienigena pullus accreuerint: suos ejicere dicitur: ita ut pereant. Alij eos a genitrice occidi: ⁊ dum in cibo cuculi pullo aiunt: uidelicet ĩprobatos pp spẽm cuculi degẽerẽ: sed quãq3 plurima ex his uidisse nõnulli cõfirmant: tamẽ de pullorum ĩteritu: nõ cõuenit inter omnes. Alij enim cuculum ipm repetere nidum cui suum ouum mãdant: pulloſq3 denuo nutricis uolunt. Alij pullum cuculi q3 magnitudine pstet: posse precipere cibum oẽm oblatũ: atq3 ita ceteros fame pire autumant. Alij ipm ut fortiorem: ceteros pastus cõsortes occidere autores sunt: sed prudẽter sane prolis sue procreatõnẽ molin᷑ mort᷑ cuculꝰ. Cum: n ⁊ ceignauum minimeq3 opitulãdi potẽtẽ nouerit: facit quasi suppositicios suos pullos quo seruari possint: timiditate enim hec auis

excedit :quippe q̄ ab amicus uellat⁹ :ꝛ p̄ metu eam fugiat .

Apodes quos alij cypselos appellant : similes ē hirundinū :dictum iam est .
Haud enim discerni ab hirundīe possunt : nisi q̄ illis sunt hirsutis : nouum
spē ciconie producte lōgi⁹ ficte exluto uno aditu dato arctissimo faciunt .Hoqz locis an
gustis intra saxa ꝛ specus :ut ꝛ beluas deuitare possint :ꝛ hoīes .

Hodē caprimulgū appellant : auis mōtana est :magnitudine paulo maior q̄
merula :minor q̄ cuculus :moribus mollior parit oua duo :aut tria : cum
plura fugit : capranum ubera aduolans unde nomen accepit . Cum furerit uber
extingui caprāqz excecari aiunt : parum clare interdiu uidet .Sed noctu p̄spicax
est

Omui locis arctionibus ꝛ ubi non satis cibi pluribus sit :duo tātū incolunt :ꝛ
suos pullos cum iam ptās uolādi est . p̄rimum nido ei⁹ciunt :deīde regione
tota expellunt :parit coruus quatuor ꝛ quīqz :tempore quo apud pharsalia hospites
medie pierr :corui locis athenarū peloponēsiqz defuerūt :quasi sēsum hērent alīquē :
quo īter se rerū cuēta :significarēt ꝛ mouerentur .

Haulanum plura sunt gña :unum q̄ pigargus ab albicante cauda dicitur :
ac si albicillā noīes :gaudet hec planis :ꝛ lucis ꝛ oppidis :simulans a non
nullis uocata cognoīe ē :montes ēt siluāqz suis freta uirtibus petit :reliqua gña raro
plana ꝛ lucos adeunt .Alterum genus magnitudīe secundum ꝛ uirtibus plāta : aut
clauca :noīe saltus ꝛ cōualles :ꝛ lacus incolere solitum cognoīt anatarią ꝛ morphna
a macula pēne quasi neuiā dixeris . q̄ homerus ēt meminerat ī exitu priami . Tertium
genus colore nigricās :unde nomen accepit :ut pulla ꝛ fuluia uocetur magnitudine
minima .Sed uirtibus oīum p̄stātissima hec ē: Colit mōtes ac siluas :ꝛ leporaria cog
noīatur :una hec fetus suos alit atqz educit pnix cōcinna polita apta ītrepida ꝛ strēnu
a liberalis nōsuida ē :modesta etiam :nec petulans : quippe que nō clāgat :neqz lipiat .
aut murmuret .Quartū genus percnopterus ab alarum notis appellatum : capite al
bicāte :corpe maiore q̄ cetere adhuc dicte hec ē .Sed breuioribus alis :cauda lōgiore .
multum sp̄em hec refert sub aqla ꝛ mōtana ciconia cognoīat⁹ :icolit lucos degener :
nec uitis ceteranum caret :ꝛ bonorum q̄ille optinent :exps ē quippe que a corno ce
terisqz io genus alitib⁹ uerberet⁹ fugetur capiatur : grauis ē :n :uictu īers : exanimata
fert corpora :famelica semp ē :ꝛ q̄rula : clamitat ꝛ clāgit .Quintū genus est qd̄ haliet⁹
hoc ē marina uocat⁹ : ceruice magna ꝛ crassa . Alis cum ātib⁹ cauda lata : morat hec
flittonib⁹ ꝛ oris :accidit huic sepius : ut cum ferre qd̄ ceperit nequeat : ī gurgitē demerga
tur .Sextum genus gnesiū :i :uerum germanūqz appellant :unum hoc ex oī auium ge
nere ē ueri incorruptiqz ortus credit⁹ :cetera enim genera ꝛ aquilarū ꝛ accipitrū ꝛ mi
nutarū etiam auium p̄misca adulterinaqz inuicem procreant .Maxima aquilarū
oīum hec ē :maior etiam q̄ ossifraga :sed ceteras aquilas :uel sexqui altera portione ex
cedit : colore ē nigra : conspectu rara :morte eius q̄ cymindem uocari diximus . Temp⁹
aquile operandi uolandiqz a prādio ad meridianum :mane enim quiescat usqz dū
forū frequens :ꝛ prādendum iam sit :senescētibus aquilis rostrū supius accrescit :īcur
uatōqz subitō magis magisqz ut demū fame intereant :cui rei data ē fabula :ut hoc ita
accidat aquile :quoniam cum olim hō ēēt hospiti :iniuriam intulerit .Cōsuunt reseruāt
qz suo īnido quātū cibi pullis sufficit :quod :n :die quaqz facultas uenādi nō dat⁹ : fit
interdū ne qd̄ portēt extrinsecus hēant :si quem deprehenderit uolantē nidum :uerberant
suis alis :ꝛ unguibus lacerant .Nidulantur locis nō planis :sed celsis : p̄cipue q̄dem
arduis saxis ꝛ p̄cipitibus :sed arboribus ēt : Alunt suos pullos donec p̄tās uolādi
fiat : tū nido eos expellunt : post regiōe q̄ ipsi genitores incolunt :tota exterminant .
Tenet enim singula aquilarum paria longum tractum : unde fit ne ullo pacto uicinō
habere patiantur .Odiantur locis nō suo nido propinquis : sed lōgi distātibus .
Rapta nō ptinus ferunt :sed cū corripuerint :ꝛ sustulerīt : deponūt : exptoqz iam pō

ous requiescunt :tepore ẽt non statim rapiunt :seo expectant dum prodeat in plana
nec protinus de alto in terram ruunt .Seo paulatim descendunt : que ideo faciunt : ut
tutiores ab insidijs sint : cõsiouunt ẽt locis editionibus : q; difficulter a terra tolluntur ;
uolãt sublimes : ut pq̃ maxime procul aspiciant : quappropes solã auium oium ag
lã ee diuinã ptebent. Oes.pfecto qbus ũgues adunci : minime i saxis cõsistũt : quoniã
saxi duricies ipedimẽto curuature unguiũ est .Denat aquila tepores : humilos : ulpes
a reliqua que uincere ualeat : Diuit tempore longo : qd diuturnitate nidi eusdem acla
ratur

Scythie terre incola auis est : magnitudine otidis : hoc est auis tarde : que duos
procreat pullos : a q̃ pperit ouã non ĩ cubitu fouet : seo cõdita ĩ leporina : aut
ulpina pelle relinquit : atq; ita obuoluta in summa arbore collocat : cũq; a uenatiõ
uacat custodit : a si quis scandit : impugnat : a uerberat alis perinde ut aquile faci
unt

Noctue : cicumie : a reliqua que interdiu nequeũt cernere noctu uenãdo cibũ sibi
acquirunt .Denũ nõ tota nocte id faciunt : seduespertino : a matutino .De
nant ãũt mures : lacertas : uerticillos : a eusmodi alias quasdã bestiolas : q; ossifraga
appellat pbe : a foetificat : a uiuit : cete genula : a benigna ẽ : nutricat bene a suos pullos
a aquile : cum enim illa suos nido eiecerit : hec recipit eos : ac educat : mittit nãq; suos
aquila : ãteq; tempus sit : adhuc parentis operam desiderantes : nec uolandi adep
tos facultatem : quod per iudiam ita facere creditur : natura enim iuuda a fametica est :
nec copiosa uenationis : magnum tamẽ quid nascit : cum uenat : inuidet igitur fili
beris : iam maiusculis : atq; edaciusculis : a ob eã rẽ un guibus secat .Dulli etiam
ipi inter se pugnare incipiunt de sede ac pastu .Itaq; a parente eiciunt : a pulsãtur :
deiecti uociferant : periclitantq; .Seo ossifraga recipit eos benigne : a tuetur : a alit : dũ
quantum satis sit adolescant .Danum hec oculis ualet : nubecula enim oculos ha
bet lesos .At uero marina illa clarissima oculorum acie ẽ : ac pullos adhuc ĩplumes
cogit : aduersos ituen solem : percutit eum : qui recusat : a uertit ad solem .Tum cuius oc
li prius lachrymant : hũc occidit : reliquum educat .Dagat hec per mare a littora : ũde
nomen accepit .Diuitq; auiũ marinarũ uenatu : ut dictum est .Aggrediuntur singulas
cum emergentẽ obseruant : refugit auis : ut uolans uidit aquilã : a metu pcussa se
rursus in gurgitat : ut in diuersã plapsa emergat .Seo hanc acie oculorum ualẽs : seou
lo adiolat : donec uel strãgulet in humore : uel per summa compiat .Dinuersas mũq;
inuadit : arcẽt enĩ frequẽtes respgẽteq; : suis alis repellũt .

Dolice spuma capitũ : appetũt enĩ eam auidius : quo circa spuma ĩspa eas uc
nari in usu ẽ .Caro eaũ probi odoris ẽ : excepta pte posteriore ultima : q; sola lit
tuũ olet : piguescũt satis : a esui sunt .

Accipitrum genus precipuum : buteo ẽ .Triorcha a numero testium nũcupatus :
secundum ealo : tertium circus : stellaris autem palumbarius : a permix differ
unt : appellantur .Dum buteones q̃latiores sunt : alij porce : a fringillarij uocantur :
Alij teucs a nibetarij : qui arbuste uiuunt : atq; humiuole sunt : genera nõ pauciora q̃
decem esse accipitrum aliqui prodiderunt : que modo quoq; uenandi ĩter se differãt .
Alij enim colũbã humi considentem rapiunt : uolantem non appetunt .Alij sup ar
borẽ aut tale quid cõscendentẽ uenantur : Dim humi ẽ : aut uolat : nõ iuadunt .Alij
neq; humi : neq; in sublimi manẽtẽ aggrediuntur : seo uolãtem capere conant .Refer
tur ẽt a columbis quodq; accipitrũ genus cognosci : itaq; cum accipiter puolat
si sublimipeta est : manẽt quo cõstiterit loco : seo si humipeta q̃ prouolat est : non
manẽt : seo cõtinuo auolant .Thracie pte : que olim eodropolis uocabat : hoies socie
tate accipitrũ ppaludes aucupant .Cum : n : ipi ligmis que tenẽt hamõines : a fini
tecta monuerint : quo aues uolarẽt : accipitres dẽsup insectant : quorũ metu auer
pcusse terrã repetunt : Dox hoies pcutiunt baculis : itaq; capiunt tũ partẽ earum

quas cepert anū :accipitribus ipatiūt. Quietā apō meotidā paludē lupos esse piscato
rum familiares aūt :a nisi partē suā a piscatorib⁹ accepert :rena cū itena erpāsa reliccāt
lacerare. Ratio animum talis est .

Sed i mannis quoqz aīantibus pmulta itelligi possunt:nō sine solleri igenio
effici :rōne uite cōmodioris. Dā a i mulgata illa de raia q̄ piscatrix cognoīata
ē:a q̄ de torpedīe uera ommino certaqz sunt. Raia enim his q̄ gemā ante oculos suo⁹
dependent. Quorum fila capilli spem referunt :sed postrema rotūdis q̄busdā prepilāt⁹
quasi esce cā aptis :his iq⁹ ubi locis arēosis aut feculēnis obturbato solo :se abscondē
rit : :piscatur attollens illa sibi pendentia fila :dum enim pisciculi occurrunt :a capi
ta machinamenti pensilis pulsāt :ipsa subtrahens fila allicit :donec eos suum in os
adducat.

Torpedo pisces quos appetit afficit :ea ipa q⁹ suo in corpore continet : facultā
te torpēdi :atqz ita retardos pre stupore capit :a uescatur : abdit se i harena a
limo :tum pisces q̄ adnatātes obturpuerit :corripit :q⁹ ré plenqz conspectā a se retule
runt.

Daltinaca ēt se ipa occultat :sed nō simili modo :argumētū :sic uiuere hos pisce⁹
adduci pōt :quod sepius hentes i uētre mugilē capiuntur uelocissimum pi
scem cum tardissimi ipsi sint : Tum ēt raia que canent prepilatis millonum illis capi
tibus macilentior capitur :torpedinem autem uel hominibus inspirare torporē certū
est.

Omūt harena sese a aseli :a raie :a passeres :a squatīe cūqz nullam sui corpo
ris partem intectam reliquerint :uerberant radiolis sui oris :quos piscatores
urgulas uocant :quas pisciculi cum asperenint :adnatant quasi ad algas :q̄bus uesci
soliti sunt.

Quod i loco anthias sit :nullā ibi beluā ee confessum est :quo iā indicio secure
spōgiatores urinantur :a sa enim hunc piscē ob eā ré noīant :sed id casu fie
ri dixerim :quoniodo a ubi sit limax neqz sus ē :neqz porx :oēs enim limaces ab
his cruntur.

Serpēs marina colore a corpore cōgro proxima ē:sed obscurior atqz acrior :
hec si capta dimittat fons :i hare nā rostro q⁹ primū adacto terrebat :subitqz
fota :ē ore acriore hec q⁹ terrestres.

Odi aūt cētipeda appellat⁹:ubi hamū amorant:euomit fons sua itenora :de
nec hamū ejciat :tum recipit itro ac ualet eadē qua āte salubritate :appetit⁹
his quoqz midomulētorū ut terrestribus ē:mordēt nō ore :sed tactu totius corpis simili
ut que urtice uocantur.

Pisces q̄ uulpes nuncupantur :cum se deglutisse hamū senserint :sibi opitulā
tur :ut cētipede :lōgius nanqz sese efferentes hami linea abrodunt :capiunt⁹
enim locis nōnullis hamo :multiplici gurgite :prealto a fluctuoso. Quietā hamis cū
beluā uiderit aliq⁹ :colligūt sese a q̄ magnitudine prestāt :lustrātes gregē circūuallāt :a
si qua uiolat⁹ :defendūt :dētes his ualidi :a iā cū alie belue :tū lamia aggressa multera
accepisse acmus nisa est.

Annuatilium filiarus mas plurimum cure proli ipendit :foeta ut pepert abit.
sed mas quo in loco plurimus foetus cōstiterit :pseuerans ona custodit :nec
alium prebet usum :nisi ut pisciculos ne oripiant foetum arceat :idqz uel ad qua
dragesimum a quinquagesimū diē facit :donec satis iam aucta soboles se tueri a ce
teris piscibus ualeat :plerūqz sepe a piscatoribus ubi ona custodit :dum eā arcet
pisciculos :quatit :prosilit :a ictū :sonūqz mouet :manet apud ona tā arcēte aīo :
ut cum sepe a piscatoribus ona si prealtis gurgitibus subsidunt :educant⁹ quo ad
magis fieri potest :in uadū :Ipse tamē eorum studio foetum sequat⁹ neqz deserere usq⁹
patiat⁹ :tūc si minor sit natu :minusqz usu exercitatus :facile hamo capit⁹ :sed si prem⁹

q hamifraga ē: morsu dentis sui dumissimi rūpit: hamū q foetum assidue custodit: ōia uero tum nantia: tum stabilia: locis eisdem q̄bus orta sunt: aut similibus degunt: suus enim q̄busq; cibus ijs est: uagant̄ maxīe q oberrāt: q̄ carne alunt̄: p̄ter pauca ut mugilē: salpam: mullū: ericā. Que aūt pholis appellat̄: mucorē quem ipsa emittit: sibi obducit: ita ut ī eo quasi cubili qui escat. Generis testati: q expedis: pecten potissimum plurimūq; se mouet uolatu: nā purpura: q eius similia: parū admodum progrediūt̄. De cumpo p̄rrheo: pisces p̄hremē oēs: excepto gobiōe foras emittāt pp frig⁹ locus hic enim frigidior est: sed ūeunte uere eodē redeunt. Dracat cumpus scaro: q alosa: q reliqs spinosiōis gn̄is omnibus: musteli ēt q spinaces ī eo mari nequaq̄ gignūt̄: necnō locuste: polypi: bolitene: atq; alia quedā genera: gobionē albū cumpi non esse pelagium certum est: uigēt pisces oupani uenis rpe: donec panāt uuipani autūno atq; etiam mugiles: mulli q reliqui generis eisdem. Apud lesbū insulā omia tā pelagia q̄ cumpica parere solēt ī cumpo: coeūt autūno: pariunt uere: cartilaginea etiā autūno: mares cū foemis circa coitū cōgregant̄. Sed uere subeūt cumpū diuūcta: neq; cōiugium repent̄ ullum: donec panāt cū coitus tempore: cōplura ex his sibi adherentia capiantur.

Polium astutissima sepia est: sola hec suo utit̄ atramento nō modo cum metuit: uerum etiam abscōdendi causa: polypus atq; solligo atramentum p metu mittunt: sed accrescit denuo postq̄ miserunt: ut nūq̄ copia desit atramēti: ceterū sepia: ut dixi sepe: uel sine pauore suo utitur atramēto: ad se occultādā q cum progressa paululum se ostenderit: redit in atramentum: uenat̄ etiam suis illis prelōgis p̄tēuis non solū piscículos: sed mugiles etiam sepius: polypus fatuus quidem ē: cum ad manum demissam hominis accedit: sed prudens rei familiaris: cum oīa colligat q suo in domicilio recōdat: cumq; cōsumpserit quantū utile sit abigit testas: q cācronum crustas: q putamina conchularū q spinas pisciculorū: sui etiā mutatōe: coloris uenat̄ pisces: trahit enim sibi colorem similē ijs q̄bus appropiquant saxis: quod idem etiam cū metuerit facit. Sunt q̄ sepiā quoq; facere hoc idem autumēt: colorē nanq; eā sibi cōtrahere similē loco in quo uersatur cōfirmant. Sed piscium sola squatina ita affici solet: mutat enim hec more polypi sui colorē. Genus polyporum magna ex parte biēnio uiuere non p̄t: sua enim natura tabi obnoxium ē: cuius rei ī dicium cum pressus polypus aliq̄d subīde humoris emittat: demūq; absumat̄ totus: q̄ foeminis a partu potissimum incidit: stupēt etiam foeie: ut neq; undis iactate sentiant: q manu unnātis de facili capiant̄: sordescūt ēt nec p̄terea assidēdo uenari possunt: mares uero aluco tumēt: q in mucorē lentescūt: Indicium ne bimatum cōpleāt esse uidetur: quod abortu eorum qui estate fit ad autūnum: nō facile grādē polypum uideris: cū paulo ante id tēpus pregrādes spectentur: a partu ita senescere debilitariq; tam marē q̄ foeiam ferunt: ut uel a piscículis deuorent̄ facile a suis detrahantur cubilibus. Cum antea nihil tale ijs usu ueniat: tū uero paruos nouellosq; q̄nis recēs natos: tamē nullo eiusmodi malo affici narrant. Quinīmo ualidiores esse q̄ grādes cōfirmant. Sepias ēt bimatu nō uiuere aptum est. Apollium unus polypus erit ī siccū: gradit̄ per aspenora: uitat lenia: aliquādiu cum ceteris suis partibus hoc animal sit: collo tamē ibecille cū p̄mit̄ ē. Apollia ita se hēnt: cōchas tenuiores scabrasq; efficere circū se: uelut loricā duram: eāq; eo āplio rē quo ipe sunt ampliores: atq; de ea quasi latibulo aut casula quadam prodire aiunt.

Nauta quoq; polypus natura: q uite muneribꝰ singularis ē: nauigat emīp maris sūma elatus: de imo gurgite effert se cōchā uersa: ut accēdere possit facilius: q iam stapida enauiget. Ubi uero emersit: cōchā reuertit habet ī ter sua brachia membranulā quādā annexā simile ijs: q digitis ī certe palmipedū anuum cōtinent: uerū ille crassiuscule sunt: hec p̄tenuis ē: q aranee spem imitatur:

hac uelificat: cū aura inspirat: cirros pro gubernaculis utroqz demittit latere: si qd
metuent cōchā protinus mari replet: atqz ita demergit: de generatiōe ī crementoqz
eius conche nihil adhuc exploratum habeo: uidetur tamen non ex coitu gigni: seo
sponte ut cetere conche prouenire: nec uero an concha solutus uiuere possit: certi
adhuc est.

Hlectorum officiosissimum: & pre ceteris fere omnibus animalib⁹ genus
formicarum & apum est. Crabrones item ac uespe: & prope dixerim omnia
huius cognata generis: aranei & lautiores & stigosiores: ingeniosiores tamē
bus sunt.

Iam formicarum negocia omnibus ī prōtu habentur: utqz eadem semi
ta semper ambulant: & cibaria recondunt: & cellas prōptuarias faciunt: nec
interdiu solum: seo etiam noctibus plena luna laborem exercent: nemo ē qui non
uideat.

Rancorum autem & phalāgiorum plura sunt genera: moroax qō in duo distī
guitur: alterum simile ijs q̄ lupos appellant ē paruum: uarū: pcax: salax:
pulex nuncupatum. Alterum maiꝰ colonis nigri: cruribus prioribus nigris: tardū:
lente ambulans: nec uentibus ualens neqz saliens. Cetera que medicamentarij pro
ponunt: aut nullum: aut certe exilē ferunt morsum: genus secundum qō lupi no
men accepit: partim exiguum ē: quoo nō texit: partim mauis quoo asperā paruāqz
telā apud terram: aut sepes ordit⁹: bucculis intexere solitum primoribus ītus positis
obseruat: dum aliqō ī tela offendēs cōmouent: mox accurrit: ut capiat: partim ua
rium ē: qō paucā nileqz telā sub arboribus facit. Tertium genus qō sapientissimum
lautissimūqz omnium ē. Texit: n: primū filus quoquo uersus diffundens in orbem:
dum stamina ducēs initio a medio accepto: nec īscite medium ipm accipit: deinde
sub temina inferēs: atqz stipans cubile: & repositoriū alibi sibi constituit: seo uenatio
nem ī medio sui operis obseruādo exercet. Cum enim bestiola eo inciderit: motu me
dij excitus occurrit: deuictoqz primū obuolēs araneis dum defatiget: īfirmāqz fa
ciat: tum tollit ac defert & si forte fame tenet⁹: erugit: hec enim fruitio eius est: sin min⁹
recōdito quoo ceperit ī repositorio: repetit uenandi negocium. Seo prius cōsarcina
to qō p uenatum lacessitum ē: si quid inter medium & extrema ceciderit: primū ipe ī
medium currit: ide ad id quoo ceciderit uelut a statu initio propat. Si quis telā la ce
rauit terere iterum incipit: uenat⁹ oriente sole: aut occidēte: quoniā bestiole tēporib⁹
his potissimū offendāt. Hoc & & texit & uenat⁹: mas comes fruendi nō laborādi ē. Ara
neorum lautiorum: & telā spissiorē texētium: duo sunt genera: alterum minus: alte
rum maius: pēdens hoc subtus obseruat: ne bestiole pre formidīe sibi caueāt. Seo
incaute iciunt in partem superiorē: ineptius enim pp sui corporis magnitudinem
ē. At alterum qō moderatius est supne obseruat latens in quodā exiguo fue tele fora
mine. Aranei statim cum editi sunt: fila mittunt: nō intrīsecus tanq̄ excrementum:
ut democritus ait: seo extrinsecus de suo corpe ueluti corticē aut amorē eorū q̄ suis uil
lis iaculantur: ut histricis: maiora ēt animalia uidit: inretitqz suis filis: nā & lacertos
parios aggressus circūdat os: & filis obducit: donec cohibeat: mox adhērēs: morsū
defigit hec ita se habent.

Genus īnsectorum quoddā nōīe adhuc nuncans: quo uno cōprehendatur:
seo formā suarum partium cognatā oīum referens: uidelicet ea que tanos fa
ciunt: ut apes: & reliqua similis forme insecta: quorum genera nouē numero sunt.
Sex illa ex his gregalia: apes: reges apum: fuci: q̄ inter apes degunt. Vespe ānue
item crabrōes: & tetrodines. Solitaria uero reliqua tria sirenis minor: q̄ fuscus totus
est. Sirenis maior niger: uarius. Tertium quem bōbicē uocant: q̄ maximus īter hec
est: formice nihil ueneantur: seo facta ab aliis colligunt. Aranei nihil cōficiunt:
neqz recōdunt seo cibum solum uenatu sibi acquirunt. Ex nouē ijs que mō enume

rauī generibus apes nā de ceteris post nihil uenant: sed ipe sibi cibaria faciunt atq; recōdunt: mel enim cibus earum ē: cuius rei indicium faciunt: cum apiam exi
mere icipiunt fauos: q̄ fumis enim suffiātur: uehemēterq; ex fumo laborēt: tamen plus mellis tunc ferunt q̄ prius: quod enim cibi cā sibi recōdiderint: partius eo tēporibus ceteris utunt: sed habēt et quo altero cibo alant: quod q̄dā ceragīnen: alii cerinum uocant: uerum hoc deterius est: a dulcedine prope ficus. Eō gerunt id quoq; ut cerā fu
is crumbus: pq̄ nana in earū opatōe: a uita: rō est. Cum enim alueū receperit mundū: cōstruere icipiunt fauos deferentes ex floribus: atq; ēt arborum lachrymis salicis a ulmi. a reliquarum q̄ glutinum parunt: his pauimentum quoq; illinunt: ne bestiole nocte subeant: uocant hoc opus apiam tectorium imum. Additis ēt si āpliores sunt: fabrica obstruētes coartant: Effingunt fauos primum in q̄bus ipse gignant: deīde in quib⁹ reges dicti: a fuci: suos certe semper cōponunt: sed regum: cum foetus largior ē: fuco
rum autem cum copia mellis speratē: fauos regum minores faciunt iuxtā suos: fuco
rum iuxta regum minores q̄ suos. Exordiū opis a tecto aluei: textuiq; ad pauimē
tum ppetuo stabilimento agitē: pluresq; ad pauimentum telae deducuntē: celle autem a
mellarie q̄ sobolarie gemie omnes sunt: imo enim eodēq; itersepto: due sibi iūgunt celle: mō poculi gemini: altera intus: altera foris cōpages: qua parietibus faui ad
herēt arctiores: a melle uacue relinquūtē: gemino aut triplici uersu: pleniores: n: sūt faui q̄bus plus cere obducitur: pars additus aluei prior illita ē: ex cōmose: sic enim
cōuocāt: q̄d uelut excrementum purgamentūq; cere est: bene nigrū: a crisq; odoris: me
dentē hoc plagis: a huiuscemodi suppurātōibus proximū ab eo tectorū: picatis cer
us prebet: leuius io q̄ cōmosis medicamentū est. Sunt q̄ fucos a pse fingere fauos eo
dem i alueo: a cum apibus negociū cōficiēdi faui partiri dicant: uerum melli ficā di
nullā habere facultatem: sed uestitū eos: tum eorum pullos melle q̄d apes fecerunt:
manēt fuci magna tpis parte itus: cūq; exeunt: efferunt sese fulūm i sublime: gr̄oq;
uolitant: a quasi exercitiū faciunt: q̄d ubi satis iā fecerint: redeunt domū: a epulis p
fruunt. Reges nūq̄ prodeūt foras: uel ut pascant: uel alia cā nisi uniuersa cū plebe:
a si cum pgūnt: rex ipse forte aberrant: omnes iquirere: odoratusq; la q̄ persequi: do
nec inueniant accepimus: gestari ēt eum a plebe cum uolare nō pōt: a si pereant: omnes
discedere: uel si aliquādiu mālerint: fauos q̄dē cōficere. Sed mel nullū nec fieri posse qui
breui omnes discedant. Ceram apes preptādo flores capiunt: priorum acumine pe
dum: mox priores i medios abstergunt: a medios i blesa posteriorū: atq; ita bonu
ste discedunt: a q̄dam grauari premiq; onere cernunt: quotiēs redeunt. Hos apib⁹
ne florū plura genera petāt: uno eodēq; profectu: sed singulis singula: uerbi gra
tia a uiola ad uiolam aduolāt: nec aliud attingunt: quousq; suum in alueū redeāt.
hic se quatiūt: a singulas tres aut quatuor sequunt. Sed q̄d accipiāt: haud facile
uideris: nec uero quēadmodum opantur uisū adhuc est. Cere cōgestio notari po
tuit: in oleis: cū oliuas in eodem morent: pp frōdē eius arboris spissiorē. Dolet hec
foetificare icipiunt: nec prohibet qui eq̄: quominus eadē in cella sint: a pulli: a
mel: a fuci. Signi fucos seorsū dicitur: si dux uenit. Sed si obrit: in apum loculamē
tis omni ex ipsis apibus: atq; hos fieri āfractiores: quo circa aculeatos uocari: q̄ uis
aculeo careāt. Āfractus q̄q; frendi nō ptāte nomē hoc meruerunt. Sunt loculi ipsi
fucorū ampliores: a fingunt seorsum quoq; pse faui fucorū. Seo magna ex parte
fauis apū inserūtē: quappsecandum est. Genera apū plura ut dixi: duo pcipuum:
alterū nigrum: qō prestantius ē: alterum nigrū: magisq; uanū: duplo āplius ap
tum. Tertium genus quod optimū: breue hoc: i rōnū ditatē cōpactile: a uanū est.
Quartū lōgum crabrōib⁹ simile: preterea qō fur appellatē: nigrū hoc alioq; ā
pliore est. Quintū fucus q̄ oīum maximus ē: sed sine aculeo: a ignauus. Differūt
iter se apes parētibus nate urbanis: a q̄ rustico mōta noq; ictu cōcitis. Poterunt:
sunt enim he siluestres hōridiores aspectu: a ira cūdiores: a minores: sed opr ac la

hoc prestantiores Gui

bore prestantiores. Genus frugi fauos suos equabiles cõstruit: supnũq; totũ opimentum politũ apponit: & ad singulos usus fauum singulati effingit: uidelicet partẽ aliam ad mella: aliam ad plẽ: aliam ad fucos accõmodãdã: quod si accident: ut eodẽ in fauo omnia hec recipiant: loculus alter deceptus dispositus hẽtur in anis. At uero ille pectiores fauos iequales cõficiunt: & opimentum retinendum. perõde & crabrões ponunt: foetum ẽt & reliqua sine ordine statuunt: duces ꝓbi ex his oriunt: & copia tum fuco rum: tum etiam eorum quos fures uocant. Seo melius aut nihil aut ãmodum parum: opa eanum cõficit. Incubant apes suis fauis: & cõcoquunt: qõ nisi fecerit. Vitiant ex aranea fauos aiunt quod si accetero se cõtinere potuerint: ut in cubitu pleuerent: partis quasi abortus fit: sin minus: toti pereunt: faui gignunt in ijs que nitiant. Demicu li q̃ mox pẽnis subnatis euolant. Curant etiam apes ut faui erecti stẽt: quod si q̃ corruerit frigunt: & pilis fulciunt fornicatis: ut subire possint. Cum enim ulla qua accedant non erat: cessant i cubitu: unde fit: ut faui arescant: fauis & fuci nullũ est munus. Seo ceteri q̃bus cum minuunt: minuam faciunt: nõ tamẽ ipugne semper: nã deprehẽsi interdum a bonis apibus occidunt. Enecãt minimum ipe ẽt duces: q̃ plures q̃ satis sit: hẽant. & potissimum ꝓbos: ne principum multitudo seditiones in examine faciant: necant precipue. Cum nõ ampla soboles copia extitit: nec hẽnt tanq̃ colonã mittant: fauos ẽt regum eo tẽpore si paratos sunt: diruũt: utpote cum desint: q̃bus mittẽdis duces ipi ꝓficiant: necnõ fauos tollunt fucorum: si melius penuriã cõiectãtur: nec aluei amoui supioris anni abũdant. Et apianũ crimẽtẽ tunc pẽpue de melle ipugnãt: ac prestẽtes fu cos expellunt. Et q̃dem sepe uisunt foris: ĩ alueo resistẽtes: exules flagrant odio: breues cõtra lõgas: calcq; alueis pellere conant: qua in pugna si ille uicerit: optimum ita fore examen putat: seo si hoc sole remanserint: ociose uiuunt: & nihil boni ĩtegre faciunt. Pere unt ẽt ipe anteq̃ autumnus sit: student bone apes quoad fieri põt: neq; ĩtra alueũ interi mant: & si qua intrent ĩtus stati foras eadem eiciunt. Qui autẽ fures uocant: & su os ĩuicẽ fauos offendunt: & alienos si latuerint subeunt: seo si capiant: capite puniũ tur: nec facile aut latere aut aufugere possunt: sunt: n: in quoq; aditu custodes: & fur ipe si quãdo sumpere ingressũ ponent: adeo ĩfacietatem erpletur: ut nequeat euolare: seo ĩ te alueum uoluter: itaq; fuga pq̃ difficilis est. Reges nunq̃ foris uisunt: nisi cũ mi grat: & tunc ita ut reliquę omnes circa ipm principẽ suum glomerent. Cum uero mi grãdum est: uoce solitaria & peculiaris quedã aliquot ãte diebus: ĩtus mittit: & biduo: aut triduo pauce circũ alueum uolant. An rex ẽt iter eas sit nõdũ exploratũ hẽmus: quo niã difficile cognitu ẽ: collecte ĩã auolant & per singulos reges diuidunt: & si forte pau ce ꝓpe multas cõsistunt. Et õcedunt pauce ipe ad plures: ac regẽ quẽ reliquerint: si sequa tur iterũ: discessio & migratio ita agit: singulis aũt munentibus se distribuunt: ut alie flores cõuehãt: alie extruant: alie poliant fauos: & dingant. Aq̃ tunc portãt cum plem nutriunt. Camem nullius animalis tãgunt: nec obsoniũ appetunt: nullum his tẽpus certum cõsuetũq; est: quo opa ĩcipiant. Seo cibariis non carent: beneq; degunt: estiuo potissimum tpe opus aggrediuntur: & quamdiu serenũ sit: assidue opã tur. Donecte ẽt tertio q̃ poterint die: statim negocium ĩeunt: si cibus non supperit: cũ q; ĩcubant: digrediunt nõnulle ad pastum: seo breui redeunt: ples foelicis examinis quadragita diebus itemittitur tantumõ a bruma: cum satis iã concreuisse pullicie sciẽt. cibo apposito derelinquunt: ipa uero cum data facultas rupto operculo exit. Oestriolas q̃ in alueis nascunt: & fauis officiunt: apes note melioris tollunt: & rem familiarẽ tuẽt: seo alteri prosuo uitio negligunt: & pire patiunt. Cum autem fauos apiam eximunt: cibi tantum reliquunt: quãtum phyemẽ sufficiat: qõ si satis sit: seruat examẽ: si minus: uel moriẽt ibidẽ: si ne discedat hyẽps obstat: uel desint sedẽ si serenum nã ciscat: mel apibus tri estate: tũ hyeme i cibo ẽ: seo recõdunt: alterum quoq; cibarij genus cui duntes cere prã quod cidoniatã nõnulli appellãt. Inuenunt inuitã apibus maxime uespe: & auicule qua paros uocãt: atq; ẽt hirũdo: & merops q̃ apiaster est: tũ uero rane lutane: eas ubi ad aq̃

accesserint :rapiũt :q̃obrẽ eas apiarij p paluos ⁊ stagna :unde apes aquant̃ :uenari so
let :⁊ uesparũ :⁊ latibula :⁊ hirũdinum :ac meropũ nidos ꝓpinquos alueis tollunt :nul
lum animal nisi sui generis apes fugiunt :preliant̃ enim inter se :⁊ cũ uespis :sed cum nun
quam :nec sibi inuicem neqs ullis alijs inuidant̃. At uero apud suos alueos pugnant acer
rime :⁊ hostes quos uicerit enecant. Intereunt q̃ pcussierint :quoniã sint ĩtestini emp
tõe aculeus eximi nõ põt :sepius enim euadunt :si q̃ ictus ẽ :curã adhibet :ut aculeus i
fixus iũctus cum aluo extrũgatur :alioqui apis ĩterit. Decãt uel maxia animalia ictu
sui aculei. Jam equus occisus ab apibus est :sed pricipes minime irritant̃ :⁊ ferunt :ef
ferunt foras apes :uita in alueo defunctas :⁊ cetera mundissimum omnium hoc aial est.
q̃obrẽ sepenumero cũ alui necessitas est :uolant ⁊ in secessu reddunt excrementum :quo
niã male oleat :oderunt non solum foedos odores :sed etiã unguentorum delicias :ex
quo fit ut homines his delibutos pcutiant :pereunt apes tũ alijs casibus :tũ uero cum
multi pricipes orti :partem quisqs secum quo libuit abducat :rupta ẽt apes ĩteremit :
subiẽs enim aditus aluei :afflat :⁊ obscenas rapit euolãtes :nullo hec affici malo ab api
bus põt :sed ab apiario facile iterimit̃. Genus autem apũ quod ĩprobum ẽ :ac fauos fi
gere asperos diximus :nouellis maxie tribuunt apiarij nõnulli :pecta reqs ita pũpri
tã eas arbitrant̃ :nouelle autem sunt ãnicule oẽs :quarũ examina quot ãnis ãũ olare
solitum est. Nec uero nouelle ipe perite ac ueterane pũgunt :cum copia mellis nõ sup
petit :apiarij fucos depellunt :⁊ ficus :ac reliqua id genus dulcia ĩ cibo apponunt.
apũ seniores ĩtus opantur :hirciores qs mort domestice rõne sunt. Adolescẽtes foris ne
gocium exercent :⁊ ea q̃ res exigit portant leuiores qs sunt labore hirsuciae detrita :fucos
etiam ipse interimunt quotiens nõ satis loci opibus est :tenent enim aluei locũ penitio
ré. Cum morbo examé quodã laboraret :agmen peregrinum inuasit :⁊ pugna cõserta
adeptaqs uictoria mella diripiebat :qõ cum apiarius prosterneret :uictum examen
statim egressum :ulciscebatur :nec hoiem ipm ullo pacto ipetebat. Morbo examina
ualẽtiora potissimum infestant̃ clero sic enim uocãt uermiculos q̃ ĩ pauimento nascuntur
e q̃bus crescentibus uelut aranea alueo toti obducit̃ :⁊ faui cane peunt. Ritenim morbi
genus quasi ocium quodã ⁊ uetemitas apũ icidit. Cum foedo aluei odore pastus gra
tissimus apibus thymũ est :Seo nubido albidum pferr̃ :locus estate non fenuous :hie
me tepidus :egrotant eo potissimum tpe :cum p eminosã materiem opãt̃. Quoti
ens uero flatu uehemẽti iactant̃ :lapillum gestant :quo se quasi fulcro ⁊ fundamẽ quo
dam stabiliant cõtra flatũ :bibunt si fluuius sit propinquus :nõ aliũde q̃ ex eo posi
to onere :sin minus aliũde humore hausto :pgunt ire ad mel cuomẽdum :cõfestiqs
negocium repetunt. Mellis cõficiẽdi tpa duo sunt :uer atqs autũnus. Seo uernum
suauius cãdidius oĩno pstãtius autũnali est :cõficitur profecto melius ex noua ce
ra nouellisqs stirpibus :nigrũ uero atqs deformẽ faui uitio redditur̃ :quippe qõ pdit
ut uinum a uase uiciat̃ :qua pp coquendũ id reliccandũqs est :Cum autẽ ex thymo
florẽte fauu replent̃ :fit ita ut minus mel coeat :⁊ duret̃. probat̃ cui ex aureolo color :
qõ aũt albicat nõ e sincero thymo cõfectum ẽ :sed id oculis ⁊ ulcenbus cõmodius
applicat̃. Mellis exilior pars fluitat :q̃ eximẽda ẽ :pura uero ⁊ ualida subsidit :cõfi
ciunt ceram cum stirpes florẽt :q̃obrẽ eximẽdo per id tẽpus cera de alueo est. Cõtinuo
enim reparat̃ :hec sunt :unde accipiunt :thymus :fusus :agrestis :sertula :cãpana :
albucũ :myrtus :flans :uitex :Genesta. Cum ex thymo cõficiunt :aq̃ admiscent :a
teq̃ fauus occupet̃. Egerunt alui excrementa oẽs aut uolãtes ut dictũ est :aut certa
in parte faui :minores officiosiores maioribus sunt :ut dixi :penne his detrite :co
lor niger :deorsum repãdũ :ille nitidꝰ uenustegs sunt more ociosarũ mulierũ :gaudꝰ
re ẽt plausu :atqs sonitu apes uidẽt̃ :qua propter tinitu eris :aut fictilis cõuocari eã
i alueũ aiunt :quãq̃ icertum ẽ :an audiãt :⁊ uoluptate ne :an formidine ita faciãt :
qui ⁊ socias ociosas ac desides :aut minus parcas pellere i more apibꝰ est :patiunt
iter se opa :ut ãte dixi :⁊ alie fauos cõficiunt :alie mella :alie erythacã :⁊ alie fauos

er poliunt : alie aq; iportant ad cellas : ⁊ mella tẽperant : alie munus extraniũ subeũt. Tẽpore matutino oẽs silent : donec una gemino aut triplici bõbo excitet oẽs. Tũ unusquisq; se ad opus puolãt : cũq; redierint : primũ item tumultuãt : paulatiq; minus subinde strepunt : dum una circũ uolitãdo susurret : quasi dormiẽdũ precipiat. Tũ repẽte oẽs cõticescũt : dignoscitur examen ualere susurri frequẽtia : ⁊ exeundi ingrediendiq; uerti ginosa agitatõe. Tunc enim nouelle opant̃ : eligunt abhyeme potissimum : cũ op⁹ incipiunt. Reddunt̃ ociosiores si in eximẽdis fauis : plus mellis reliquat̃. itaq; pro examinis numero relinquendum est. Agũt ẽt ãxi⁹ si plus demetat̃ : q; ut residuum cibo sufficiat : atq; ẽt si alueus iusto ãplior sit : desidiosiores reduntur : egnus : n : q; si desperent : operi incũbunt. Castrantur faui singulis sextantis aut ternis semisextantis : seo si exuberant : binis sextantis castrari : aut quinis semisextantis possunt : pauci ternis sextantis.

Expugnãt̃ apes a uespis : ut ante dixi : q; obré apiarij eas uenant̃ : cõstituta olla : ⁊ came in ea posita : ubi enim multe iam ad camem accesserint : apposito operculo super ignem : aulam ponunt : fuci autem si pauci adsint : iuuant : reddunt enim apes in opere sollitiores : plagiunt apes ⁊ hyemem ⁊ imbres. Cuius rei indicium est : quod non auolant : seo sereno adhuc in alueo uolutantur : quo apiarij hyemem expectant : tum uero mutuo inter se anneru alia ex alia dependet : in alueo : in dicium deserendi cubilis est : quod ne euenìat apiarij alueis afflant ex uino dulci.

Expedit conseuisse apuo alueana piros : fabas : medicam herbam : sinapim : cerulium : hyrtum : papauer. Serpyllum amygdalam. Cognoscunt suas apiarij nonnulli farina in prato respersa : minus apes fortificant : Si uer serotinum sit : aut squalor : aut rubigo incident. Ratio apum adhunc modum est.

Pecuarum duo sunt genera : alterum ferũ : qd rarum ẽ : nascens in mõtibus : ⁊ pariens non sub terra : seo ĩ quercu spe grãdi? : porrectius : nigrius. Aculeatum etiam aculeatiq; est : ⁊ robustius : ictuq; acerbius q; alterum est : Aculeo : nimaiori q; exportõe sui corpis spiculat̃ : uiuit hoc toto ãno ⁊ q;dem tpe hyberno : quercu cesa euolare spectat̃ : exigit hyemẽ in latebra : ⁊ sẽp i materie diuersat̃ sunt ei⁹ alie matrices : alie oparie : ut ⁊ in altero genere qd placidius ẽ. Que autẽ sit nata oparie ac matricis : ĩ eo ipo placidiore gẽre pcipi facilius põt : sunt : n : huius quoq; duo gña : alterum duces quas matrices appellant : alterum oparie. Maiores minoresq; duces sunt : etas oparianũ ãnum non cõplet : seo omnes hyeme ĩualescẽte moriunt̃. qd ea re cõstat : q; hyeme icipiẽte stupescant : bruma aũt nulle oino appareant : duces uero q; matrices uocant̃ : tota hyeme uiuunt̃ atq; sub terra latitãt : pleriq; enim cũ phyemẽ ararẽt : aut foderent : matrices uiderunt : oparias nemo : ortus talis uespinum ẽ. Duces ubi iã locum sibi opportunum delegerunt : fauos ope estiuo cõfigunt : ⁊ uespeta. Cellulas dico) constituunt : quarnis fonculis : aut prope : in q;bus uespe nõ matrices nascunt̃ : q; cum icreuerit : rursus alta ãpliora effigunt : quorũ itẽ proles cũ creuerit : alia faciunt : ita ut postremo autũno : pluria ãplissimaq; uespeta : cõdita hẽant̃ : ĩ q;bus dux q; matrix uocata ẽ : nõ iiup uespas : seo matrices iã pcreat : q; q;dẽ iuperne p sũma uespeti uermium spe multo grãdionum gignunt : ĩ cellulis cõtinuatis q; tuor numero : aut paulo pluribus : alioqui icrescendi rõ ducibus eadẽ q; uespis est. Seo cum uespe operarie fauis affuerint : non preterea duces operant̃. Seo oparie ipe cibum suis ducibus sũministrant : qd ea re cõstat : q; duces non item euolant : seo ĩtra tecta quiescunt. Ceterum utrum duces anni superioris nouellis iam procreatis ducibus interimant̃ a uespis nouellis : idq; simili modo euenìat. An plus ẽt tpis possint uiuere : nõdum exploratum est : nec uero senectutem matricis ⁊ uespariũ generis ferri : aut aliquẽ hominiscemõi affectum ãnotare adhuc quisq; potuit. Est autem ma

mx latior põderosior: crassior: & maior q̃ uespa: nolatuq; hauo plurimum ualet: pr
ponere enim sui corporis uolare lõgius nequit: quo fit ut semp in uespariis sedeant et
fingẽtes fauos: & munere fungẽtes cellario sunt porro matrices nũcupate i uespariis
plurimis. Sed aculeate sunt nec ne ãbigit. Dicent tamẽ & ipe ut apũ duces gerere q̃dẽ
aculeum: sed nõ exmingere aut fenire: uesparum aũt alie carent aculeo: ut fuci: alie hẽnt
minores ibecilliores q; sunt: q̃ carent neq; repugnãt: cõtra q̃ hẽnt maiores robuste at
q; pugnaces quas nõnulli mares appellant: focias uero eas q̃ carẽt. Plereq; ex ijs q̃
aculeum gerunt: amittere eũ putant breue istãte: sed hoc ex nemine q̃ uidisset accepi
mus: uespe tpibus siccis locisq; aspis potius oriunt: ortus sub tema agit: fingunt su
os fauos ex congene ac tema: & ab eodem primordio quasi stirpe unũquẽq; cõficant:
cibum uel ex floribus q̃busdã & fructibus petunt: sed quẽ plurimum ex carne: coire non
nulle etiam ex ceteris uise sunt: sed an ãbe aculeo carrant: aut hẽant: uel altera hẽat:
altera careat: nõdum exploratum ẽ. Feraũ ẽt nõnulle coire uise sunt: & alterã gerere acu
leum cõstitit: sed de altera incertum ẽ: foetus nõ partu prouenire uidẽt: statũ: & aucti
or q̃ partus uespe putat exister. Si uespã ex proibus cepris bõbilare q; seuens: adduo
lant q̃ aculeo carẽt: qõ nõ faciunt q̃ aculeate sunt. Itaq; argumento q̃dam hoc utilit.
ut altere mares sint: altere foeẽ. Capiuntur hirbemo tpe ispelũcis: & que aculeum
habent: & que carent: cõdunt alie sua uesparia panca & exigua: alie plura & ãplio
ra: capit magna matricũ pars a solstitio apud ulmos: colligunt enim hĩc lentã & gũmo
sã materiã: prodiere locis q̃busdã matrices ortu admodum numeroso: cũ supioni ãno
uesparũ atq; hirmbnũ copia pcelluisset: capiunt p pcipitia & terre rimas: preruptaq; di
rectora: omneq; uisũt: aculeũ gerere talis uesparum ratio est.

Crabrones nõ floribus ut apes: sed carne magna ex parte uiuunt: unde fit: ut uel
sani uel ĩstercoi sepe soleant: uenant enim muscas maiuscalas: quas ubi cepit.
abscisso capite: reliquũ corpus gestãtes auolant. Sed pomũ ẽt dulce appetunt: cibo his
talis est: duces more apũ uespariũq; hẽnt: q̃ proportõe ad crabrões maiores q̃ uespa
rum ad uespas: & apũ ad apes sunt: degunt hi quoq; ĩnis ut uespariũ duces: faciunt si
bi alueũ sub terra crabrones terra egesta: ut formice excauant: mellio: n: ut apũ nulla
ut eorũ uel uespariũ fieri solet: sed q̃ subinde oriãt̃ nouelli ibidẽ manent: & alueũ terra egc
sta faciunt ãpliorem: ãplificant maiorem in modũ: & iã ex ualẽtiori quodã examĩe
qualli tres: & quatuor fauoni pleni excepti sunt: nec uero cibũ ritu apũ sibi recõdunt:
sed recenti latẽt plerumq̃: quo tpe plurimi moriunt̃: an etiã omnes nõdum certũ est: ou
ces nõ plures uno singulis eorum examinibus oriunt̃: ut ĩter apes gignunt̃ plures:
q̃ examina distrahunt. Sed si q̃ crabrões suo alueo aberrarint: colligunt se ad aliq̃ ar
borẽ: fauosq; ibi cõficiunt: q̃ uel sepe cõspicui apparent: ĩ q̃bus unum procreãt ducẽ q̃
cũ adoleuerit: agmẽ adducit: & secũ ĩ alueo collocat. De coitu crabronum nihil ad
huc exploratum habeo: nec ũde fortificent. Sed cum in genere apũ carrant aculeo
& fuci: & reges: atq; ẽt uespariũ nonnulle iaculeate sint: ut ante dixi: crabrones oẽs
armari aculeo uidẽt. Sed de eorũ duce cõsiderandum accuratius est: an aculeum
habeat.

Bombices sub saxis apuo ipsã terrã fornicãt: bimis aut paulo plumbeis cellulis:
melliis ẽt prauis cuiusq̃ ĩchoatio in his reperitur.

Cerco non absimilis crabrõibus est. Sed uanis & latitudine proxia apibus: cu
pediosa hec est: & ad culinã & pisces: & humi seedi delicatis singulariis aduolat.
foetũ sub terra edit: ut uespe: multiplex huius quoq; terebinanũ ẽ: & lõge ãplior q̃ uespe
atq; porrectius. Numeris uitecq; ratio apũ uespariũ & reliquorũ generis eiusdẽ ad hũc
modum est.

Caeterum ĩ morbis aĩantiũ ut dictũ iã est: pcipi drias licet: pcipue q̃dã ad forti
tudinẽ: & timiditatem.

Ceo ad mansuetudinẽ quoq; & feritatẽ ẽt in ipo siluestriũ genere: Ceo enim q̃

uis ī eodē ferocissimus sit: tamē pastus ⁊ fame iā nacās: facilis mitisq; maiorē in modum ē: nihil hic suspicat̄: nullius suspiciosus est: festiuus: iudibūdus: benuol⁹ ammodū suis cum socijs ⁊ familiaribus est: in uenatu dū cernitur: numq⁹ fugit: aut metuit. Sed etiam si uenantium multitudīe cedere cogit̄: sensim pedatisq; discedit: crebro subsistēs atq; respectās: nactus uero opaca: fuga qua maxie pōt uelocī se subtrahit: donec in apta deueniat: tum rursus lēte incedit. Sed si quā do locis nudis: atq; patētibus cogit̄ fugā aperte arripere: currit cōtentus: nec salit: cursusq; eius cōtinens: ut canū intendit̄. Cum tamen ipse insectāt̄: ubi iā propinquant insilit. Acerā ēt illa de eo narrāt̄: igne precipue formidare: ut hominis quoq; testat̄: cum dicat. Arrēteisq; faces quas q̄uis seruat horret: ⁊ pcussorem agnoscere: atq; ex obseruato iurgare. Si q̄s ēt nō pcusserit: sed infestet: hunc si cepit nō unguib⁹ lacerat. nec ulla inuma afficit: sed quatit solum: atq; ubi ira ptemuit: dimittit. Adeunt urbes: ⁊ in iumā hoibus inferunt: potissimum tpe sue senectutis: tunc·n· per corpons imbecillitatem: ⁊ dentium defectōem uenari nequeunt. Adiuere annos multos putant̄: ⁊ quidem qui captus est claudus: dētes cōplures fractos hēbat: quoargumēto q̄dam lōgā ee leonum etatem existimarunt: aut enim hoc accidere: nisi longo tpe potuisse: leonum duo sunt gña: quorum alterum birrius: crispioreq; pilo: q̄ ignauius est: alterum lōgius piloq; pbiore: q̄ generosius est: fugiunt interdum leones demissa īter crurā cauda: ut canes. Iam ultus est leo q̄ cum suem aggrederet̄: ut setis horrētē aspexit: fugerit. Infimus parte iliū est cōtra ictus: se reliquo corpore multas patit̄ plagas: ⁊ capite ualidissimo ē. Quecūq; uel momordent: uel unguibus lacerant: sanies pallens admodū de his ulcerībus effluit: et per fascias atq; spōgias: nec reprimi ullo pacto pōt: curant̄ eodē modo quo morsus canini ulcera. Thoes ēt quos lupos cernanos diximus hoīem diligunt: ⁊ neq; offendunt: neq; metuunt ualde: pugnant cum canibus ⁊ leonibus: quo fit ne eodē īloco sīt cerua ⁊ leones: optimi cernuj q̄ minores sūt: gña huj⁹: alij duo: alij tria statuunt. plura ijs ē non inditur.

Sed ut piscū aiiū quadrupedū genera aliqua: ita cernuj quoq; p tēpora immutant̄: ⁊ colore diuersum hyeme estateue trahunt. Atq; estate nudi: hyeme hirti reddunt̄.

Bonasus gignit̄ in terra peonia: mōte mellapo: q̄ peonie ⁊ medie terre collium ē: ⁊ monapios a peonibus appellat̄: magnitudine tauri: sed corpore q̄ bos latiore: breuiores enim ⁊ in latera auctior est. Tergus distentum eius: locum septem accubantium occupat. Cetera forma bouis similis est: nisi quod cernix iubata armorū tenus: ut equi ē: sed ullo molliore q̄ iuba eqna: ⁊ cōpositiore: color pili toti⁹ corpis flauus: iuba prolixa: ⁊ ad oculos usq; demissa: ⁊ frequens colore inter cinereum: ⁊ rufum: non qualis equorum: quos parthos uocant ē: sed ullo supra squalidiore subt̄ lanugine: nigri aut ām odum rufi nulli sunt: uocem similem bouj emittunt: cornua adūca in se flexa: ⁊ pugne iuuenia gerunt: magnitudine palmari: aut paulo maiora: ā plitu die nō multo arctiore q̄ ut singula semisextarium capiant: nigricie proba: ad cie ad oculos usq; demisse: ita ut ī latus poti⁹ q̄ ante pēdeant: caret superiore dentium ordine: ut bos: ⁊ reliqua comigera oia: crura hirsuta atq; bisulca: habet caudā minore q̄ pro sui corpons magnitudīe: simile bubule: excitat pulueren: ⁊ fodit: tergore cōtra ictus ualido ē. Carnem habet gustu suauē: q̄obrē in usu uenatoi est: Cum percussus est: fugit: nisi defatigatus usq; consistit: repugnat calcitrans ⁊ proluuiē alui uel ad quatuor passus proiectēs: quo pūdio facile urit̄: ⁊ plerunq; ita adurit: ut pili insectātium camū absumant̄. Seo tunc ceruis ē in fimo: cum bestia excitat̄: ⁊ metuit: nā si quiescat nihil nocere potest. Talis natura ⁊ spēs huius aialis ē: tpe parendi uniuersi in mōtibus euitant̄. Seo priusq; foetū edāt: excremēto alui: circater cū locū īquo pariant:

se quasi uallo circũdant ⁊ muniunt: largã enim quandã eius excremẽti copiã hyeme egent.

Elephãtus omniũ feranum mitissimus ⁊ placidissimus est: quippe qui per multa officia ⁊ eruditat⁹ ⁊ intelligat: quãdo ẽt regem adorare cõdiscit: uallet sensu ⁊ reliqua saga citate ingenij excellit: q⁹ ipleuerit coitu: eã rursus nõ tãgit: uiuere elephãtos mares: alij ãnos ducẽtos: alij cẽtum ⁊ uiginti aiunt. foeã⁹ ẽt fere totidẽ: sed florere etate circa sexagesimum narrant: hyemis ac frigoris ipatiẽs hoc animal ẽ dicit⁹: amat ammes: ⁊ quãq⁹ nõ fluuiatile sit: tamẽ inpaniũ dici põt: incedit ẽt p aq⁹: ⁊ eaten⁹ mergit⁹: quaten⁹ ei⁹ p muscis supat: reflat: in pẽa ⁊ spiritũ accipit: ⁊ redit: sed natare satis põder⁹ sui corpis non põt.

Cameli mares numq⁹ supueniunt suas: sed ẽt si q⁹ cogat: ipsi non patiunt⁹. iam cum aliquãdo admissarius non hꝫ̃retur: curator pullum matri opte admisit: q⁹dum coiret: delapso opimento: agnouit matrem: ⁊ quamuis coitum absoluent: memor tamen cõmissi sceleris paulo post camelariũ illum: morsu de fixo itemut.

Cenũt etiã regi scythariũ fuisse eq⁹ egregiã: ex qua mares generosi oẽs gigneret tur: quoniũ unũ q⁹ prestãtior hꝫ̃ret⁹: cum ut ex matre procrearet: placeret: ad missu dño recussa se: optatã deide latuisse matrẽ: ut ipruidẽs supueniret: ueniq; ubi a cõcubitu facie matris detectã agnouerat: fugã properasse: atq; seipm actum precipitem interemisse.

Homanno ẽt genere: pluria de delphinis narrant⁹: iocaria moniq; placidoniq; ac mitium. Amores quoq; in pueros: ⁊ affectus libidinis. Eũ circa tarentinũ: ⁊ canã: tum etiã locis aliis referunt: fert⁹ etiam delphino apud canã capto atq; cauto: ingẽtẽ reliquorum multitudinẽ cõuenisse ad portũ: imoratãq; donec piscator dimisent eũ quẽ ceperat: tum oẽs simul recepto captiuo redisse: pannos itẽ delphinos magnus aliq⁹ semp comitat⁹: custodie causa: Iam cõspectus ẽt delphinorum gter maiorũ: ⁊ minoriũ promiscuus: post quẽ duo q⁹dam paulo post uiderent⁹ delphinulum defunctũ habentẽ in imũ: ⁊ in summa pelagi dorso euehere: quasi miserãtes: ne ab aliqua belua deuorar⁹. Quin etiã de uelocitate huius animalis mira ⁊ incredibilia quedã accepimus: omnium enim uelocissimũ eẽ credit⁹ animaliũ: tum aquatilium: tum terrestrium: supsiliunt etiam malos nauigiorũ maiorum: qd tunc potissimum euenit: cum aliquẽ insectãt⁹ piscẽ: quẽ deuorent tunc enim si quẽ impetrant: lõgius fugit: ad ima gurgitum psequunt⁹: propter famis necessitatẽ: quod reditus lõgior sit: retinent esse quasi spacium cogitãtes: cõuersiq; ferunt⁹: perinde ac sagitta pernices: ut celeritate oportuna lõgo transmisso itinere ad locũ spirãdi deueniant: quo impetu fit: ut se eiaculẽtur in aerem: ⁊ supsiliant malos nauigiorum: que forte affuerint: hoc idem urinatores faciũt: cum se in profundũ demiserũt: proximis enim cõuersi: enixius effertũt⁹: ut spirent: degũt cõiugati mares cum fœminis. Queritur q⁹ obrem in terram erũpant: hoc enim interdũ eos facere in certa de causa dicatur.

Sicut quoq; animalia p suis affectibꝫ agere: sic p suis quoq; actoribus affici: mutariq; moribus solent: partes ẽt corpis nõnulle sepenumero rõne agendi imitant⁹: ut in auium gẽre euenit. Galline: n· cũ mares uicerint: cucurriunt: ⁊ exẽplo maritũ tẽptant supuentu coire: cristã etiam caudamq; erigit⁹: ita ne facile preterea sit: an foeie sint cognoscere: nõnunq⁹ ẽt calcaria pennis emanscunt⁹: nã nero· ⁊ mares uisi nonnulli sunt: q⁹ cũ forte foeia itemsset: ipi officio matricis fungerent⁹: in pullos ductãdo: fouendo educãdo: ita ne cæteros uel cucurrire uel coire appeterent: q⁹n· ⁊ iã ide a primo ortu nature: ita nõnulli mares effoeiati prouenium⁹: ut neq; cucurriant: neq; p coitũ agere uelĩt: ⁊ uenerem eorum q⁹ temptẽt: supuenire patiãt⁹. Cuculus etiam immutat⁹ color: ⁊ nocẽ mi

anus explanat: cum se abditurus est: qđ facere ex ortu canicule solet. Patere autē i-
cipit ab ineunte uere ad eius sidens ortum.

Abditur q ea qđ enanthā quidam appellant: ac si uitiflorā dixens: ex or-
tu eiusdem sidens: occasu uero apparet: uitat enim interdum frigora:
alias estum.

Recnō upupa cum colore: tum uere specie immutatur: ut esthyius poeta
satis carmine suo exposuit.

Quin fert sui spectantem q epopem mali
Colore speciem multimodo pingens suam
Saxicolām qs improbum arma gestantem altrem
Adulti infamis forma hic sese refert
Nam uere candicans ubi extitit nouo
Aestate tum deinde ut recanduit seges
Alas repente uarius maculatas quatit
Vagatur hic semper fastidiens locos
Desertā quent nemorum q imulas plagas.

Complures et alie aues īmutantur p tpa: q colore: q uoce: ut merula: q ex
nigra reddit rufa: q uocē mittit diuersā: strepitant enim per hyemē: cū
p estatē timultuās cātet. Mutat q turdus colorē: quippe q collo estate uarius: hyr
me munno distictus expectet: uoce tamē eadē est: luscinia canere solet assidue die
bus ac noctibus quindecī: cum silua fronde incipit opacare deīn canit quidē
sed nō assiduo: mox adulta estate: uocem mittit diuersam: non in super uariā
aut celerem modulatāqs: sed simplicē: colore etiam immutatur: q quidem ī
terra italia: per id tēp9 alio noīe appellat. Appet non diu: abdit: n: sese q latet.

Rubecule q que ruticille appellantur īuicē trāseunt. Estqs rubecula hy
berni temporis: ruticilla estiui: nec alio fere inter se differunt: nisi pecto
ris colore q caudē: sic q ficedule: q atri capille: uicibus cōmutāt: fit enim ineūte
autūno ficedula: ab autūno protinus atri capilla: nec inter eas discrimen aliqđ
nisi coloris q uocis ē. Auē aūt esse eandē cōstat: qđ dū īmutaret. hoc genus utrūqs cō
spectū ē: nōdum absolute mutatū: nec alterutrī adhuc proprīū ullum habēs
appellationis.

Nec mirū si hec ita uoce aut colore mutant quādoq palūbes hyeme nō
gemūt: nisi qđ aliquando ex asprima hyeme: placidū tēpus succedisset
gemuerit: qđ apud pitos in admiratiōē habitum est: ceterū ineunte uere geme
re icipit. Demqs aues tunc maxie pluriaqs emittunt uoces cum coeunt. Idos
autum q ut alie sese ī puluere uolutent: alie sese lauent: alie nec puluere neqs bal
neo utant. Sunt puluerātrices q nō altiuole: sed terre propiqs: ut gallina: perdix:
attagena: alauda: fasiana: lotrices: nonnulle rectūgues: q q circa fluuios: aut
paludes: aut mare uersāt. Alie utrūqs tū lauare: tū puluerare solēt: ut colūbus:
ut passer. Adunca pars maior neutrū facit: hec ita se habēt: ppriū nōnullis
auiū euenit crepitū alui. Turtur pars etiā nouissima alui eadē ue hemēter cit.at
cum uoce reddunt.

Notantur uero aiantium aliqua forma q mor9 nō mō petates q tēpora:
uerum et castratōe: castrant aūt ea q̄bus sunt testes: sunt autem testes
intus lūbis herētes: q quadrupedum ijs que oua pariunt. At uero ijs q aīal ge
nerant: eadēqs terrestria sunt: pluria q̄dem pte foris. Deo nonnullis et ītus con
tinet: omnibus uero postrema alueo habēt. Castrant gallinacei pte nouissima
sui alui: q cum coeunt cōcidit: hāc enim si duobus aūt tribus ferramentis adu
ersus: capos facies: qđ si pfectus ē q castrat: crista pallescit: q cucumire desinit: ne
qs coitū uenereū repetit. Sed si adhuc pullus est: ne ichoari q̄dē ex his quicq̄ pōt:

cum accrescit: qđ idem in homine quoqs accidere certum est. Nam si puer adhuc ex
cidat: neqs post geniti pili impediuntur: neqs nox immutatur: sed suum servat a
cumen. At si iam puber post geniti defluunt pili: preterqꝫ pubes: hec enim qꝫuis
minuat tamen manet: sed congeniti nō defluunt nemo: n: spado calvescit: Qua
drupedū etiam exactorū: nox oium in foeiam īmutat. Sed cum cetera nisi novella
castrent intereant: aper unus qua etate castretur: non refert: oia demqs si dū cr
escunt: castrant: maiora eleganciora qꝫ īcastrata evadunt: sed si postea qꝫ adoleue
runt: nam īcrimento constitenunt: castres: nihil preterea accedere ad magnitu
dinē pōt. Cervi si cum pervetatē nōdum cornua genunt: castrent: nō eount cornua:
sed si comigen excidunt: non decidunt cornua a magnitudine eadē servāt. Boui
bus tēpus castrādi anniculis ē: alioqui minores deformiores qs evadunt. Asinus
castrādi hic ē: Tractos deorsum testes: atqs obtētos: pressosqs in imū scroti: cul
tello adacto: extrudunt. Adnox fibras surstū quoad maxīe fieri pōt reprimunt: a pla
gā īfarciunt capillamētis: ut sanies effluere possit: a si inflāmat īgnem adhibent.
scroto: a respgunt. Si vos a recēti castratu leat: procreare pōt. Apria et scropha num
castrantur ne preterea coitum appetat: sed brevi tpe obesce. Castrat aūt cum biduo ie
iunant: suspēsa pemis prioribus: recisa cute iter foeia: qua manibus testes maxīe
continent: hac: n: pte adhereat nullus. Apria dicta: cuius exigua pte abscisa cōsar
cinant. Cameli etiā foeie castrant: cum eis uti īperlio libet: ne cōcipiant utero: nō
nulli supiorīs asie icole camelos uel ad mia milia possident. Eunint cameli celer
us qꝫ equi millari: pp laxiorē sui gradus glomerationē: a castrata demqs auctio
ra qꝫ īcastrata evadunt. Animalia quibus ruminare īmore ē proficiūt: delecta
turqs: non minus īruminādo qꝫ edendo. Ruminant que supiore dētium ordine
carent ut boues: oues: capre: ex feris nullū adhuc ruminare cōstat: preterqꝫ ea q
aliquādo cum bobus exigunt: ut cervus: hunc etenim ruminare planum ē. Ja
cent potissimum cum ruminant omnia: a hybernis pcipue mēsibus solēt rumina
re: septē fere mēsibus hoc faciunt: que intra tecta alunt: gregales tenuius minusqs
tpis ruminant: quoniā foris pascant. Sunt ēt ex ētatis utriqs nōnulla: qꝫ ru
minēt: ut mures pōtici: a pisces: quē ab ea re ruminalē qdā appellarunt. Sunt ite
alui fluctionis ea qb⁹ lōgiora sūt crura: sed ppēliora ad nomitū: qb⁹ latius pectus
ē: Joqs tum in quadrupedum genere: tum in avium: tum etiam in hominum ita
esse magna ex parte perpensum est.

Aristotelis de partibus animalium liber primus interprete theodoro.

Homni contemplandi genere: omniqs tum nobilion: tū ignō
bilion docendi via a ratione: duos esse habitus constat: quoꝝ
alterum scientiam rei appellasse: alterum quasi peritiā quādam
vene est: hominis enim probe periti officium ē iudicare p̄ speciem
ter posse: quid nam recte aut non recte ab eo qui docet: exponi.
Quippe cum a hominem omnino peritū talem esse existimem q.
a peritiā ipsam non nisi facultatem huius officij esse statuamus.
Sed hunc omnibus fere in rebus valere iudicio arbitramur numero numerū. Illi
vero certe nature alicui delegamus: fieri enim potest ut rem unam quispiam: ita ut
alius omnes possit iudicare. Q̄obrem naturalis quoqs historie sine cōtemplatio
nis limites huiusmodi aliqui ponī debēt: ad quos inde modum explicandi refer
re possit: a approbare semoto illo veritatis examine: quonām odo relita ne an aliter
se habeat. Verbi gratia utrum substantias singulatim discutiendas cepisse p̄stet.
hoc est naturam hominis: aut leonis: aut bouis: aut alius cuiusqꝫ generatim ex
ponere aptius sit: an rebus subiectis que communiter omnibus accidunt: cōmu
ni usu quodam potius agendum. Sunt enim complura que eadē in multis gene
ribus diversis inter se sint: ut somnus: spiratio: auctio: diminutio: mors. Ad

hec reliqui genus effectus ꝙ dispositiones. Nihil enim adhuc certi explanatiqz ha
bet: quod de his dicere possimus: seo cum singulatim agimus: eadem sepe de multi
referre necesse est. Nam ꝙ in equis ꝙ in canibus ꝙ in hominibus ea q̄modo dixi: omnia ī
sunt: quapropter q̄ singulatim agere pacciontia nelit: sepenumero uerba eisdē de re
bus facere cogetur: que: si: eedem animantibus adiuncte sunt specie diuersis: sunt
etiam fortasse que cum eandē sortiantur appellationem: discrimine distēt spēi: ut
animaliū icessus: quippe qui specie unus esse minus uocatur: discrepant enim inter
se uolatio: natatio: ingressio: reptio. q̄obrem quonammodo tractandum sit: late
re nō conuenit: utrum iq̄ communiter: primum per generis complexionem: post ue
rores proprias: cōsiderare oporteat. An protinus queqz persequ singulatim rectius ē:
non enim de hac re adhuc prefinitum ē: Nec illud cōfessum ē: utrum ut mathemati
ci rem suam celestem demonstrare consueuerunt: sic homo rerum naturalium studio
sus: primum que patent in animantiū genere: partesqz singulas explorare: deīde cau
sam: q̄obrē ita sint reddere debeat: an secus agendum sit. Ad hec cum plures causas
Generationis naturalis esse uideamus: si: eā cuius gratia res gignātur: atqz eā unde
mouendi principiū sit: differendū de his etiam est: quenam prima: que secunda ha
beri debeat: principatum sane illa obtinere uidetur: q̄ sub hoc uerbo cuius gratia sig
nificamus: hec enim ratio ē: ratio autem principium ē pariter in rebus: tam arte q̄
natura constituēdis. Ubi enim uel per intellectum uel per sensum medicus sanitatē:
opifex edes definient: rationes ꝙ causas rei: q̄ facit reddere solet: ꝙ cur ita faciat sub
iungit: quā q̄ illa cuius gratia: causa ꝙ ratio boni ꝙ pulchri: nature operibus potius
q̄ artis coniuncta ē. Necessitas uero non eque in rebus nature omnibus inest: ea ut
licet ad q̄ omnes fere autores rationes referre temptāt: prius q̄ doceant: quot modis
accipi necessarium debeat. Inest idipsū rebus quidem eternis: simplici absoluta qz
ratione: seo caducis etiam gignendisqz omnibus ex suppositione tribuitur: quo
modo in artificiosis: ut edibus: ꝙ quibuslibet aliis generis eiusdem. Dat enim ta
lem adesse necesse ē: si domus: aut quilibet alius finis futurus sit: atqz etiā fieri moueri
qz illud primum oportet: deinde hoc ac deinceps ad hunc modum itur ad finē cui⁹
gratia res q̄qz ꝙ efficitur ꝙ est: eodemqz modo ī rebus quoqz natura gignēdis agitur.
quanq̄ demonstrādi modus necessitatisqz ratio in naturali doctrina: diuersa atqz
scientijs speculantius ē: dixi de his alio loco: principium enim alterius quod ē: alte
rius quod erit accommodatur. q̄ enim talis sanitas aut homo: hoc uel esse: uel factū
iri necesse ē: Nō quia hoc uel ē uel fuit: illud necessario uel ē uel erit: neqz huiusmodi
demonstrationis necessitatem: ita pertinaciter amplectere possumus: ut dicere lice
at hoc esse: quoniam illud ē: seo de his etiam alio loco disputatum a nobis est: ꝙ
quibus ī rebus id liceat: ꝙ q̄ possint reciprocari: ꝙ q̄ ob causam.

Restat autem ne illud quidem oportet: an ita agendū quē admodum pri
res autores qui quomodo res queqz fieret: q̄ quomodo esset tractare malue
runt: nō enim iter hec parum interest: seo enim exordiendum quod dictum iam ē:
ut primum res persequamur: que quoqz in genere conspectiores promptioresqz
habētur: deīde causas reddamus: ꝙ generationem: hoc enim in edificijs etiā potiu⁹
fuerint: q̄ enim forma edium talis ē: aut q̄ tales sunt edes: idcirco fieri eas hunc po
tius in modū censemus: generatio enim substantie gratia ē: non substātia generatōis
gratia. q̄obrē empedocles pleraqz in animalibus: propterea ita cōtingere: quia ita
cum orirentur: accidit male ait: ut et spinam habeat talem q̄ per contortionem
disiungi frāgiqz accidit: nescius ꝙ q̄ semen genitale quod constituerat unum tale ha
bere oportet: ꝙ q̄ res que effecerat prior esset: nō modo ratione: uerū etiam tempore.
Gignit etenim homo hominem: itaqz ortus talis cuenit spē: quoniam talis qui
gignit ē: Quin etiam de his q̄ sponte fieri uidentē: pariter atqz de artificiosis anima
duertere licet. Nonnulla enim uel sponte eadem que arte fieri possunt ut sanitas.

his igitur causa efficiens similis antecedat necesse est: ut ars condendarū statuarū
prior statuis est: quādo sponte fieri nequeunt. Artem autem opens esse: ratione omni
abilium tam materia certum ē: fortuitis quoqz ratio similis ē: ut enim ars se habet ita
existunt. Quobrem cēlendum ita potissimum: ut ob eam rem membris his homo con
stet: quia hoc homini esse est. Non enim fieri potest ut sine his mēbris homo sit: sin
minus: proximum tamē aliud qcqz opinandum ꝛ uel omnino fieri aliter nō posse: uel
bene ita fieri tantum posse statuendum. Cum itaqz talis res sit generationē in hunc
modū talemqz euenire necesse ē. Quapropter membra non sine ordine oriunt̄: seo pri
mum hoc: deīde illud atqz in hunc modum oīa que natura cōsistunt disponuntur.
Deteres igitur illi ꝛ primi nature iterptes: materiale principiū atqz eiusmodi cām
que nā qualisqz eēt ita garunt: ꝛ quonā pacto hinc tota orirentur: ꝛ quo monēte
ut discordia ꝛ cōcordia: aut mēte: aut casu: temeritateqz spōtiua docuerunt: cum
subiecta materia talē quādā pre se ferre naturā uideret̄: ut feruidā ignis: gelidā terra:
ꝛ alter leuē: altera grauē: sic enim mundū etiā generant: hec eadem de ortu planta
rum ꝛ animaliū quoqz referunt. Ventrē enim aluum: omnēqz cibi ꝛ excremēti
cōceptaculum: ita cōstitisse cum in corpe humor haberet̄ ꝛ rueret: mares ex rupto pa
tuisse: cum spūs sine flatus transmearet atqz dispelleret. Ar uero aer ꝛ aqua non nisi
corporū materia ē: naturā ei omnes ex iis corporibus cōponunt atqz cōstituunt.
Q si homo ceteraqz animalia mēbraqz eorum natura cōstet: dicēdū profecto de
carne: de osse: de sanguine: deniqz de omnibus tā simili qꝫ dissimili stirpe cōpactis:
ut de facie: de mānu: de pede: qua quoqz eorum tale sit: ꝛ qua ita cōstēt facultate sine
uirtute: nō ei satis ē eatenꝰ tātū nosse qbus ex rebus cōpositum sit: ut igne: terraue:
seo perinde agēdum: ut si delecto: aut de quolibet alio generis eiusce ageretur.
Formā enim potiꝰ qꝫ materiā eius declarare tēptaremus: ut es: aut lignū: uel si
quid minus totius qdem ipius spēm non omitteremus lectus: hic enim in hoc ē: aut
hoc tale ē. Quo circa uel ipam figurā explanari: qualisqz forma sit indicari con
gruit. Quippe cū forme natura potior sit qꝫ materie. Igit̄ si animaliū mēbrorū
qz unūquodqz figura colorqz ē: recte democritꝰ dissentit: qēr iis ipis putasse alia
lia cōstare uidetur: quippe qꝫ perspicuum eē dicat: qualis forma sit hō: qualis
sua ipe hō figura colorqz pateat. Atqz mortuus hō quā qꝫ figure formā habet
eādem: tamen hō nō ē. Adhec fieri non potest ut mānus sit quocūqz mō cōstans:
ut enea: aut lignea: nisi eq̄uoca nominis cōmūtione: sicut qꝫ picta ē: ut pote qꝫ suo
fūgi officiō nequeat: quō nec lapideē tibie suū assecꝫ munꝰ possunt: neqz medicꝰ
pictus artē medicam ale exercere pōt: pari rōe mēbrorum quoqz homis uita functi
nullū id esse insinuāt: quod erat cum uiueret: ut oculus: manus: pes: reliqua:
ergo simplici admodū ꝛ pingui minerua dictū hoc ē: ac pinxe quasi faber de ligne
a manu loqueret̄. Sic enim nature illi exploratores: ortus: ꝛ cās: referunt figuray
a quibus: n: facultatibus coniota fuerunt. Exponunt itaqz: faber lecum in fortas
se aut terebrū dicet. Illi terrā ꝛ aere: seo melius faber: ut qui parū sufficere arbi
tret̄ si usqz eo dicat quod instrumēto incidente: pti cauā: partim plana exstite
runt: seo adiciat: quonā tale adegerit ictū: ꝛ cām curia expāt videlicet ut tale
aut talē formā qꝫ accapet. Constat igitur non recte illos dissensisse: atqz animal
tale eē dicere oportere: et quid qualeqz: tū id ipm: tū etiā mēbrū unūquodqz expli
cari oportere: quomō de forma lecti docēdum ē. Ergo si animal uel anima: uel ps
anime: uel nō sine anima ē: qꝫ primum ei a corpore anima discellit: animal esse
desinit: neqz mēbrū ullū nisi figure siue ratiōe idē relinqtur: modo eorum q fabu
le trāsisse in lapidē narrant: si hec in qꝫ ita statui debēt hominis nature studiosi
sane interest de anima ꝛ disserere ꝛ scire: ꝛ si nō de omni anima: tamē de ea ipa qua
tale animal ē: ꝛ qd nā anima: aut certe pars ista anime sit: atqz etiam de iis qꝫ ta
li eius substātie accidant: presertim cum bifariā naturā intelligamus: ut altera

pro materia sit: altera pro substãtia: que quidẽ ⁊ ut mouens: ⁊ ut finis est: talisqz animalium anima: uel omnis uel pars aliqua eius sit. Quam ob eam etiam rem qui de natura agit: eo ãplius docere de anima q̃ de materia debet: quo materia natura potius per ãnimam q̃ econtrario ẽ: ligneũ enim ⁊ lectus ⁊ tripes propterea est: quidẽ potẽtia illa est.

Sed queret quispiã animaduertens ad id quod modo dixi. Vtrũ de anima õni docere naturalis scientie interfit: an de aliqua una. Ãt si de omni: nulla certe pter naturalẽ philosophiã relinquet scientia: intellectus n: siue mens rerũ intelligibilium est: itaqz rerum omnium notiones naturalis una tenebit. Est enim eiusdẽ scientie: ut tã de intellectu q̃ de re intelligibili doceat: si quidem eadem contemplatio õnium est inter se ita cõiunctorũ: sicut sensus etiã ⁊ rei sensibilis. Ãn non ois anima principiũ motus ẽ: neqz partibus anime omnibus id tribui debet: sed augendi principiũ idem putandum: quod ⁊ in plãtis est: alterandi uim eandem q̃ sentiẽdi: differendi autem aliud quicq̃: non uim intelligẽdi: delationẽ enim uel i ceteris esse animalibus nouimus: intellectum siue mentem in nullis: constat igitur nõ de anima disserere omni oportere: quando quidem non anima omnis natura est: sed aliqua eius pars una: aut etiam plures. Ãt hec rem a materia abstractã nullam potest scientia naturalis contemplari. Cum natura rei alicuius gratia faciat omnia: rebus autem abstinctis abiunctã id est quod sub hoc cuius gratia uerba intelligimus: ut enim ars in artificiosis: ita in rebus ipsis aliquod esse principium aliud: ⁊ talis causa uidetur: q̃ ex uniuerso perinde: ut caloris frigoris qz pmordia habem⁹ q̃ ob rem uerisimilius dixerim celum ⁊ factum esse ab eiusmodi causa si factum ẽ: ⁊ esse ob eam causam q̃ animalia caduca atqz mortalia: ordo enĩ et ratus certusqz status: lõge magis in rebus patet celestibus q̃ in nobis: in certa autẽ inconstans ⁊ fortuitã conditio: in genere mortali potius ẽ: Ãt illi genus animalium quodqz natura constare exitiosqz censent. Celum aũt forte sponteqz tale constitisse uolunt: in quo nihil fortune nihil tementatis deprehẽdi potest. Rem autẽ hãc esse ullius gratia asserere ubiqz solemus: quotiẽs finem intelligimus. Aliquem in quem mot⁹ si nulla res prohibet terminetur: quo circa eiusmodi aliquid esse constat: quod naturã uocamus: non enim quodlibet: ⁊ utcunqz fors tulit: ex quouis semine oritur: sed hoc ex hoc neqz ex corpore quolibet semen quodlibet prodit: principiũ nanqz ⁊ efficiens rei que gignit̃ semen ẽ: sunt hec enim natura ⁊ proinde ex hoc enascuntur. Ãtqz etiam prius q̃ hoc: illud ẽ unde semen expromit̃. Semen n: ipsum generatio ẽ: finis uero substantia: utrisqz autẽ his prius illud ẽ a quo proficiscit̃: semen enim bifariam accipitur: uidelicet ex quo: ⁊ cuius nam ⁊ a quo decessit: eius semẽ ẽ: ut equi: ⁊ eius quod ex illo futurũ est: ut muli. Ad eum nõ eodem modo: sed ut dictum iam ẽ. Ad hec semen non nisi potentia ẽ. Potẽtia autẽ quem admodum ad actum se habeat nouimus: causse igit̃ he sunt: due numero: altera cuius gratia: altera ex necessitate: multa enim gignunt̃: quia necesse est. Sed queret fortasse quispiã: q̃ necessitatẽ intelligi uelint: qui res fieri necessarias aiunt: neuter enim accipi põt eorum modorũ. Qui põnunt̃ in iis q̃ p philosophiã tractata sunt. Tertius autem iis que habent generationem rebus est: alimẽtum enim neutro illorum modorũ esse dicimus necessariũ. Sed quia fieri non põt: ut res sine eo sit: ideo necessitatẽ ei adscribimus. Id quasi ex suppositione ẽ: ut enim quia secum scindendũ sit: dunum aliquid esse necesse ẽ: ⁊ si dunum uel eneũ uel ferreũ ita cum istrumentũ sit corpus. Ẽ enim tũ mẽbrũ unũquodqz rei alicuius gratia: tum uero totum ipsum efficitur profecto: ut esse tale atqz ex talib⁹ cõstare necesse sit: si illud cuius gratia ipsum est futurum sit. Constat igitur duos esse causemõs: ac potissimum utrũqz asseq̃ uerbis oportet: sed si minus id fieri potest: tamẽ pluribus enita ad eius significationẽ: omnesqz nihil fert de natura docere:

q̄ hoc non dicunt existimare. Principiū enim rerū naturā potius q̄ materiā ē. Empedocles etiam in eam interdum incidit: ductus ab ipsa ueritate: q̄ substantiā atq; naturā esse rationem faten cōpellitur uelit cum os quid sit reddit. Quippe qui non aliquod elementum unum esse id uelit. Nō duo aut tria nō omnia: sed mixtionis elementorum rationē. Igitur q̄ camē q̄ ceteras eiusmodi partes hunc eūdē in modum esse aptū est: cā uero q̄ obrem ātiquiores illi auctores nō adhunc uenerint modum: q̄ quidres fēt atq; substantie definitionē ipsam explicare haudquaq̄ solebāt. Sed democritus hanc tetigit primus nōtamē quod ad rerum naturalium studium putauerat necessariā: sed quo ad ipsa rerū haberet. Socrates uero tēporibus usus q̄ definiendi ferebat: sed in ea ratio rerum naturalium deest: nā omne philosophādi studium ad utile uirtutem ciuilēq; usum trāslatū est: licet quodmodo dixi: ita demonstrare: data animalibus spiritō ē huius gratia rei: sed eam ppter has effici res necesse est: necessitas uero aliās ita significat: ut si res cuius gratia futura sit: hoc haberi necesse sit aliās ita: ut sic se habeant aptaq; sua natura ita sit: egredi enim calorē rursusq; ingredi: cum in re obuia offēdat: aerēq; iterū labi necessariū est. Sed cum aer exterior refrigerādo retrorquet: ingressus atq; egressus caloris interiorīs rei alicuius gratiā agitur. Hic modus tractādi ē hec ād id genus doctrine ua ratio attinet: hec q̄ eiusmodi sunt ea quorū causas accepisse operēptium esse oportet.

Sunt uero qui genus in duas secādo differentias accipiant singulare. Q quidem prim non facile: partim nullo pacto fieri potest. Non enim de sunt quorum una tantum sit differētia. Cetera aūt supiacua sunt: uerbi gratiā: pedatū: bipes: fissipes: multifidum: hec enim una potissima ē. Sin minus sepi⁹ idē oportet necesse erit.

Hoc hec genus quoduis distrahi nō debet: ut exempli gratia aues alie in hoc alie in illo diuisionis mēbro collocēt. Quod ecōtrario illi diuisiones faciunt. Quippe cū ita fiat: ut auiū alie cum aquatilibus cōstituāt: alie in alio ponant genere. Sed ut nomē huic similitudini uis: illi pisces in ditū est: sic alie sūt q̄ nomine uacent: ut illa compos sanguis: aut expers: utraq; enim nomine uno carent. Q̄ si nihil ex iis q̄ generis societate iūguntur: distrahi debet: frustra illa seorsum in duas partes distinctō agitur: cum genus ac distrahi sit necesse: si ita diuidatur: Sunt enim ex multipedibus: alia in terrestri: alia in aquatili genere.

Priuatione itē diuidere ita necesse ē. Et q̄dē id faciunt qui seorsū in duo secant. At priuatiōis qua priuatō ē: nulla ē differētia: nō enim fieri pōt: ut spēs eius sit quod nō ē: uelut impedati aut ipennati: sicut pennati et pedati: differentia autem uniuersalis spēs hēat necesse ē. Hā nisi habeat: cur uniuersalibus potius nomūerari q̄ singularibus debeat. Sed quā q̄ sunt differētie q̄ uniuersales sunt: a spēs hēant ut pennatus: cum pennatum: alia fissa: alia cōtinua sit: pedatus etiā pti multifidus ē: ptim bifidus: quod i bisulcis animalibus patet: ptim cōtinuus nulla fissura diductus: qualis eorum ē: q̄ solidū hēnt ungulā. Tamē difficile ē: uel i eiusmodi differētiis: quarum spēs sunt diuisptire: ut quoduis animal cōtineat in ipis nec idem i plure uēiat: ut pēnatum et ipēnatum: ālbo enim hec in eadē spē possunt cōtinēri: ut formica: ut nitedula siue cicicela: et alia q̄dā utriq; recipiunt: omnium uero difficillimum imo ipossibile ē: ut ea q̄ sanguine carent: ita diuidantur differentiā ei unā quāq; i aliquo singulari esse: et proinde oppositā necesse est. Quod si fieri nō pōt: ut iis q̄ spē inter se differunt: spēs aliqua substātie idem idem unaq; sit. Sed differentiam itercedere necesse ē: ut anus ab hoīe differat: bipedis: ratiō alia diuersa q̄ ē: uel si sanguine cōstant: sanguis discrepat ipe: nisi pmulta essentie pte debeat haberi: sed si hoc ita ē: differētia una duobus erit. Nō si ita

Sequitur :aptū iā ē ipossibile ēe ut priuatio sit differentia.

Quotiēs tot dē differentie erunt :quot animalia īdiuidua :si q̄dem q̄ ea ipa in di
uidua sunt :a differentie īdiuidue. Neq; ulla differēa cōmūis ē. Q̄ō si ita fie
ri pōt :ut nō cōis seo in diuidua sit :constat q̄ diuersa sunt spē animalia :in eodē p illā
q̄dem cōmunē cōtinen. Itaq; necesse ē :ut si propīe sint differentie :in quas oīa indiui
dua cadāt :nulla cōmūis sit. Sin minus q̄ diuersa sunt :uenīēt i eādem :cū neq; īdiui
duum idē :diuersas p distinctionem adire debeat differēas :neq; diuersa eādē atq; ō
nia ipis oporteat cōtinen :spēs igitur īdiuiduas colligi ita nō posse :ut diuidunt :
q̄ animalia aut quoduis aliud genus seorsū in duo secant :aptū iā ē :fit ei autoribus
illis :ut ultimas differēas totidem esse quot animalia omnia indiuidua spē necesse
sit. Cum ei genus aliquod sit :cuius differentie prime albū a nigrū hēatur :atq; eo
rum utrouis q̄s alie sint :indeq; ulterius usq; ad indiuidua :efficitur pfecto :ut ultīe
aut quattuor :aut aliquo nūero eliciant :uidelicet q̄ ab uno multiplicari possit. Toti
dē aut spēs quoq; erunt :cū differēa spēs sit in materia :neq; ei sine materia ps ul
la ēe pōt animalis :neq; sola materia nō:n :quoquomō habēs q̄d :corpus aīal ē. nec
ptū ulla :ut sepius dictum est.

Hec diuidendū ijs rebus ē q̄ sūt i substātia sunt :nō ijs q̄ accidunt :ut si q̄s
ita figuras diuidat :ut alie angulos pares duobus rectis :alie pares plurib⁹
hēant. Accidit :n :trīāgule figure :ut pares duobus rectis āgulos hēat. Oppositis ite
diuidendū ē. distāt :n :iter se oppolita oīa :ut albedo a nigredo :ut rectitudo a curuitas :qd
si altera diuersa sunt :diuidendū p oppoita ē :nō ita ut alterū natatīe :alterū colore
distinguatur.

Animata etiam cōmūibus corpis a anime mūeribus diuidēda sunt. Quod
in ijs etiā q̄ mō diximus patet. Alia enim grestilia sunt :alia uolatilia. Sūt
enim nonnulla genera :q̄bus datum utrūq; ē :ut ptim uolucres :ptī nuolucres sit.
uelut formicarū genus :atq; etiam siluestris urbanīq; rōne :ita diuidet⁹ :quod er
ror ē :fit enim ut q̄ spē sunt eadē :hec distinguere uideamur. Cum omnia q̄ urbana sūt.
eadem siluestria quoq; reperiant⁹ :ut homines :eq̄ :boues :canes :in terra īdica sues :
capre :oues :q̄ si eq̄uoca sunt :nō seorsum dicta sunt :seo si eadē spē unūq; sunt :ita
fieri nō pōt :ut siluestre atq; urbanum pro differētis recte capiant⁹. Omnino q̄ cū
q; differentiā diuidis una tāti diuisiōe id accidere necesse ē. Quapropter generatim
fiere animalia tēptādum ē :ut a uulgo iā autor :distinctū ē :genus quis :pistis :ce
teronum q̄ singula :multis differētijs describunt⁹ :nec biptita illa sectōe agendum est.
Sic :n :aut omnino fieri nō pōt :ut ītimatum assequamur :cum idem i plures cadat di
uisiones :a cōtraria ueniant eadem :aut una tantum prouehet⁹ :q̄ uel simplex :uel p
cōplexionem :spēm ultimā referat :seo si nō differētie drām accipis :diuisionem effi
ci cōtinuam :puta ut oronem cōiunctōe unam necesse ē :uerbi cā :occurrit ijs q̄ ita di
uidere cōsueuerunt :alind pēnatum :aliud īpēnatum :pēnati aliud urbanū :aliud
siluestre :aut aliud album aliud nigrum :non enim drā pēnati :urbanū albū ue est. :
Seo hoc principium ē alterius differentie :i pēnato sūt p accidēs ē. Q̄ obrē plurib⁹ diui
dendum primis differētijs quod unum ē :ut nos cēmus. Sic :n priuationes drām fac
ient q̄ i biptita sectione facere nequeant.

Apertū uel inde ē :fieri nō posse ut ex singularibus spēbus q̄cq̄ accipiamus :bip
tita generis sectiōe :a q̄d fieri posse putarunt. Impossibile ē :n :una drām
ce eorum :q̄ ut singula diuisionem recipiunt :sint simplicia siue cōplexa accipiāt⁹ :si
plicia dico :si nō habeant differentiam qualis fissi pedatio ē. Cōplexa aūt :si habeant
ut multi foū :ad fissipes ē :id enim illa sibi uult cōtinuatio differentiarū :q̄ ge
nere p diuisionē deducunt⁹ :puta quasi quid unum omis hec series referat. Qua
q̄ uocabulo euenit ut ultima tantum drā ēe uideat⁹ :uelut multifidum :aut bipes :pe
datū autem a multipes supiacua sint. At uero plures huiscemodi drās habeti

non posse cõstat eo argumento: q cum pgis subiãe deuenies q̃oẽ ad ultimam differentiam: seo nõ ad sũmam ⁊ spẽm: q̃ q̃oẽ differentia: uel tãlipes tãtum ẽ: uel omnis cõplexio: uerbi gratia: si hominem diuidens pedatum bipes tãlipes cõponis. At si hõ bipes tãtũmõ eẽt: hec differẽtia una sufficeret. Sed quoniã hec una nõ est multas ẽ non sub una diuisiõe necesse ẽ. Atq; fieri non põt: ut plures eiusdẽ sub bipartita una sint sectione: seo singule singulis finiãt necesse ẽ: itaq; fieri quoq; nõ põt: ut p bipartitã illã diuisionẽ aliquod singulare aĩal accipiamus.

Sed q̃ret q̃spiã: cur principio boues nõ cõplectẽdo appellarint nomine uno generis: quod bestias tũ aquatiles: tũ uolucres cõtineret. Sunt enim nonnulli affectus: tum ijs: tum ceteris animalibus omnibus cõmũes. Verũtamẽ recte ad hunc modum diffinitum dictũq; est: genera: n: q̃cũq; excessu ĩter se differant ⁊ plus minus ue recipiant: hec uni subiecta sunt genen: q̃ aũt proportionẽ recipiũt hec seorsum posita sunt: uerbi gratia. Auis differt ab aue: aut eo q̃ magis hẽat q̃ q̃: aut supantie rõne: aues enim alie pẽna sunt lõgiore: alie breuiore: pisces uero proportiõe ab auibus differunt. Quod: n: pẽna ĩ auibus est: hoc idẽ squama ĩ piscibus hẽt: uerũ id facere in omnibus non facile est: magna ps enim animaliũ re eadem affecta est proportiõe: sed cum ultie spẽs substantie sit: q̃ q̃dem spẽs nullo spẽi discrimine differant: ut socrates: cõstus: efficitur profecto ut uel uniuersalia explicari pri⁹ uel idẽ sepius dicere necesse sit: ut dictum iã est: uniuersalia uero cõmũia sunt. Que enim in plumbus in sunt hec uniuersalia appellamus. Sed q̃stio existit: utra tãdem tractari debeant: qua enim substantia ẽ: id quod spẽ ĩdiuiduũ ẽ: potissimum dixerim fore: si q̃s de singulis ĩdiuiduis spẽ seorsum considerare putient. Atq; ut de homine: ita de auibus eẽ agendum: hẽt enim hoc genus spẽs: sed non de ijs: uerum de singulis ĩdiuiduis auibus: ut de passere: de grue: de reliqs huiuscemõi: sed si ita euenret ut sepe de eodẽ dicatur affectu quoniã cõis plumbus sit efficiet̃ sane: ut seorsum referre de singulis ⁊ subabsurdum sit ⁊ plurimum. Ceterũ scire fortasse agrt̃: si q̃ ad genera attinent: ea cõi negotiõ explicemus: uidelicet que recte ab hominibus definita dicantur queq; naturam sortiuntur cõmunem: ⁊ species non longe inter se differentes complectunt̃: ut auis: ut pisces: ⁊ si quid aliud sit nomine quidem uacans sed genere paritioo spẽs continẽs. Que aũt non eiusmodi sunt: hec singillati doceamus ut de homine: ⁊ si q̃d aliud tale hẽat̃. Genera aũt si q̃ similitudinẽ pẽ se ferãt: figuris fere pcium: totiusq; corpis describunt̃: quale genus auium: aut piscium est: mollia etiam atq; ostrea: figurarũ affinitate sua genera describunt. Partes ei eorum non pportiõis similitudine discrepant: quo os hois ⁊ spina piscis. Seo potius affectionibus corpis: i: magnitudine: puritate: mollitie: duritate: lenitate aspritate: ⁊ reliqs generis eiusdem: atq; oio: eo q̃ magis minusue quicq̃ hẽant. Sed quemadmodũ id tractãdum de nature pbari dẽat: utq; de ijs rebus uia apta facillimeq; contẽplari docereq; possimus atq; etiam de diuisione: quem in modũ fieri possit ut cõmode spẽs sumant̃: ⁊ q̃ bipartita sectio: pti fieri neq; at: ptim frustra fiat: dictum iam est. Que cum iã pfita explicataq; sit: de ijs q̃ de ceps sequãtur agamus: indeq; ordiamur: substãtie q̃ natura constãt: ptim ingenite ĩmortalesq; seculis omnibus sunt: ptim ortus ptices: atq; ĩtellectus intelligunt̃. Seo ptem illã eternam ⁊ proindẽ nobilẽ: ac diuinã minus cõtemplari ppterea possumus: q̃ad modũ pauca illi⁹ mõ sensui patẽt. Quorum beneficio tũ de ea ipa pte diuina: tũ de ijs q̃ nosse cupimus. Facultas nobis cogitandi ĩdagãdiq; suppeditatur rs mortales: atq; caducas: ut stirpes: ut aiãtes: q̃ eas socias familiaresq; hẽmus nosse uberius possumus. Quippe cum multa ĩcẽ quoq; i genere pcipe possit: q̃cũq; nõ labore recusat pleniore: umũq; tamẽ studium nos delectat. Res nãq; illas superiores: tã ⁊ si leuiter attingere possumus: tamẽ ob eius cognoscẽdi generis excellentiã ãplius oblectamur: q̃ cũ hec no-

bis iuncta omnia tenemus: quēadmodum quālibet ptē minimāqz corpis nostrāñ pu
-elle delicianñ uidisse gratius: ac iucūdius ē: q̄ ceteronum hominū mēbra tota ꝓsper
isse q̄ cōtrectasse. At hec in senora: q̄ plura sunt: q̄ cognosci plenius possunt: idcirco
prestātiā sibi scientie nēdicant. Quinetiā q̄ nobis propiora: q̄ naturae familiario
ra sunt: hinc aliquid cum reñ dominarum studio rependunt: atqz compensant. Sed
cum iam satis de illis egerimus: nostram qz explicauimus sententiā: restat ut de ani
mante natura differamus: nihil pro uiribus omittentes: uel nullius uel nobilius.
Nam q̄ in ijs q̄hoc ī genere minus grata nostro occurrunt sensui: natura parens q̄ autor
omnium miras excitat uoluptates hominibus: qui intelligunt cās atqz ingenue
philosophātur: absurdum enim nullaqz ratione probandum est: si imagines qui
dem rerum naturalium: non sine delectatione: propter ea inspectamus: q̄ ingenium
nra cōtēplamur: quod illas condident id est artā pingendi: aut fingendi. Rērum au
tem ipsarum nature ingenio miraqz sollertia cōstitutarum: cōtēplationem nō ma
gis psequamur: atqz exoscaulem: nō cās pspicere ualeamus. Q̄ obrē uiliorū anima
lium disputationē ppēsionemqz fastidio puerili quodā spreuisse molestēqz tulisse:
dignum nequaq̄ est: cum nulla res sit nature in qua non mirandum aliquid indi
tum habeat. Et quod Heraclitum dixisse ferunt: ad eos qui cum alloqui eum uellent
q̄ forte in cala fumaria quadam caloris gratia sedēte uidissent accedere tēpauerunt: ī
gredi enim eos fidenter iussit: quoniā inquit ne huic quidem loco dii sunt immorta
les: hoc idem in loganda quoqz natura aiantium faciendū est. Aggredi enī queqz
sine ullo pudore debemus. Cum in omnibus nature numen q̄ honestum pulchrūqz
insit ingenium. Quippe cum nature opibus iūctū illud precipue sit: ut nihil teme
re: uiceqz fortuita cōmitat̄: sed alicuius gratia omnia agāt̄: finis aūt cuius gra
tia quicq̄ uel cōstat: uel cōdinum est: boni honestiqz obtinet rationem. At uero si
quis ceteronum animalium cōtēplationem ignobilem abiectāqz putat: iam hic
de se quoqz idē arbitran debet. Nō enim fieri potest ut ea sine magna abominatiōe
ispiciamus: ex quibus corpus cōstat humanum: ut sanguinem: carnē: ossa: uenā
reliqua generis eiusdem: omnino ita censendū ut q̄ de quāuis corpois parte: aut
de uase aliquo disputat: nō de materia: aut eius matene gratia doceat: sed forme to
tius ratione: sicut q̄ cum de edibus agitur: non de latenibus: nō de luto: non de ligni.
sed de forma ipsarū eorū docemus: pari rōe qui de natura agit: de cōpositione totāqz
substantia tractet: nō de ijs q̄ nūq̄ euēit ut a substātia sepent̄. Sed primū ea distingui
singulis ī generibus necesse ē: q̄ pte animalibus accidunt omnibus: post uero cās ptē
eorum conādū est. Quod igitur ante diximus: multa in multis animalib⁹ insunt cō
munia: partim simplici ratione: ut pedes: penne: squame: atqz etiam affectus si
militer ptim proportione: proportōne inq̄: q̄ alijs pulmo dat⁹ est: alijs pulmo
q̄dem negatus: sed uice pulmonis iūctum aliq̄d est: quod pulmoni respondeat:
alijs item sanguis inest: alijs sanguis proportionale quod eā dēm in genere exan
guj obtinet uim: q̄ sanguis in cōpote illo sanguinis habet. Idcirco si seorsum de
singulis disputetur euēit quod dictum iam est: ut sepe eadē iterent̄: dū de omnibus
que adiūcta sunt agit̄: quippe cum eadē cōplurib⁹ iūcta habeant̄. Hec ita placeāt
prefinin q̄ statu. Cum aūt istrumētum omne rei alicuius gratia sit: q̄ ptes corpois
quaqz gratia esse alicuius uidemus. Id aūt ipm esse alicuius gratiā: non nisi pro
aliqua actiōe sit: patet iam totum etiam corpus cōstare alicuius gratia actionis
plenioris. Nō enim sectō fere gratia facta est: sed sera sectōnis gratia: cum sectio q̄
dam usio sit: Quapropter corpus etiam totum anime gratia conditū est: q̄ mēbra
officionū gratia constant: q̄ munerū: ad que singula accōmodātur: primū igitur
actiones: tum omnium cōmunes: tū eas q̄ sut singulis generibus speciebusqz ha
beāt̄ exponi oportebit: communes dico q̄ adiūcte omnibus sunt animalibus: suas
autē propriasqz appello: quanñ differentias per excessū: sine superātiā cōparatio acci

pimus. Adverbi gratia. Aue pro genere: pono hominē p spē: a quo oēs ḡre illa
uniuersali: nulla differentia recipit: nā alia ppriōe: alia genere: alia spē rationem
cōplent cōmunitatis. Quorum itaq; actiōes rerum aliarum gratia dispēsate sunt:
hec etiam quorum sunt actiones: modo inter se differunt quo actiones. Ite si q
priores sint actiōes: a pro fine aliarū capiant: qūo ipse se habent: eode mēbra etiam
habent: quorum ille sunt actiones. Adhoc tertiū que cum sint: aliquid in esse necesse ē.
affectus a actiones intelligi uolo: ortū: incrementum coitū generatū: uigiliā: somnū:
icessum: a q̄cūq; huiusmodi alia possint generi animaliū tribui: mēbra ap
pello nasum: oculū: atq; etiam totam faciem: q̄ partes quoq; uocam⁹. animo
do de ceteris ite intelligendum ē. Deo de modo uiaq; tractādi: hactenꝰ. causas nunc
explicare: tum cōmunium: tum propriorum conemur: exorsi a primis sicut sta
tuimus.

Aristotelis de partibus animalium liber secundus interprete theodoro.

Equibus nam: a quot numero mēbris singula animalia cōstant:
libris historiarum quis de his scripta nobis sunt: planius expli
cauimus: Dunc quas ob cās queq; ad hunc modū ita se habēt cō
sideremus: uidelicet ita ut omnis ratio sequenda ab his que p histori
as exposuimus tractet. Cum itaq; tripler sit cōpositio: prima sta
nū pōt ea q̄ ex primordiis cōficitur: iis q nōnulli elemēta appellāt.
terram dico: aq̄: aere: igne: seu melius fortasse dici pōt: ex uirtutibus cōfici elemēto
rum: iisq; nō omnibus sed ut ante expositum est: humiditas enim: a siccitas: a calidi
tas: a frigiditas: materia corporum sunt cōpositorum. Cetere autem differentie eas
sequuntur: ut grauitas: leuitas: densitas: raritas: asperitas: lenitas: a reliquę: io
genus affectiōes. Secūda cōstitutio ex primis illis natura similarium prium ī ani
malibus ē: ut ossis: ut carnis: a reliquorū genens eiusdē. Tertia a ultima nūero p
tium dissimilariū est: ut faciei: manus: a reliquorum eiusmodi mēbrorum. Sed
cum contra in generatione atq; in essentia agatur: que enim posteriora sunt ge
neratione: hec natura priora sunt: a quod primum natura est: id ultimum est
generatione: nō enim edes laterum aut lapidū gratia sunt. Sed hec eorū gratia
petuntur: quod idē de quauis alia materia itelligimus: nec inductione tātum id
patet: uerum etiam ratione: omne enim quod gignit ex aliquo: a ad aliquid sui
generationem deducit: a a principio ad principium pergit: hoc ēt ab eo quod pri
mum mouet: a naturam iam aliq̄ obtinet ad formā aliq̄: aut talem quempiam fi
nem: homo enim hominem gignit: a stirps stirpem ex materia que subiecta sin gu
lis est: cum igitur generatio a cētia ita se habeāt tpe: materiā generationēq; esse pri
orē necesse ē: ratione uero essentiā rei cuiusq; a formā: patet hoc definitōe generatōis.
quippe cum edificatōis definitio cōtineat eorū definitionē: eorū definitio nō cōti
neat edificatōis definitōnē: idq; in ceteris euenit. Q̄ obrem elemētorum materiā
esse similarium prīū gratia necesse est. Sunt enī he posteriores illis generatōe: iis aūt
ipsis dissimilares. Sunt posteriores: iam enim finem he tenent: ac terminū terminō
constitutionē adepte numero: s̄. ut pfici generationē in multis natura fert: con
stant igitur animalia ex utroq; mēbrorum hoc genere: uerū similaria dissimilariū
gratia habent: illorū enim officia sunt a actiones: ut oculi: ut nasum: a faciei to
tius: item digiti: manus: a brachij totius: seu cum actiōes motionesq; multifor
mes: tum animaliū totis: tum etiam mēbris eiusmodi tribuant: diuersa uirtuti
bus esse ea ex quibus cōstant necesse ē: ad alia enim mollities: ad alia durities cō
modior est: a alia intendi: alia flecti debēt: itaq; partes similares obtinēt sibi ui
res eiusmodi singillatī accōmodatas: alia n: mollis: alia dura ē: a alia humi
da: alia sicca: a alia lēta: alia rigida. At uero dissimilares plures a cōpositas uires
cōtinēt: uis ei alia ad pmendū: alia ad mittendū cōmoda manui ē. Q̄ obrē ptes or

anima quae offenditur

gmice quas officiales ꝙ ĩstrumentarias licet appellare ex ossibus :neruis :carne: cete
risq; eiusmodi constant :non illa ex ijs cā cuius gratia :cur hec ita se habent hec est.
sed cum ptera qrat: qd ob cām hec ita se habere necesse sit :ratio mānifesta ē :qp iā ptuit
ut ita se ĩmice ex necessitate haberent dissimilares ei constant ex similaribus possunt :
tū plumbus :tum etiam singulis :ut uiscera nonnulla :constant enim fere omnia
multiformi figura :q; ex corpore similari cōdita hēntur. At tien non pōt ut simila
res ex dissimilaribus cōficiant: sic enim ps simulris multe eēt dissimilares :bis ex
cāis mēbra animalium :alia strue siplici similariq; constant :alia cōposita ꝙ dis
similaria sunt. Cum āt ptes alie ĩstrumentarie :alie sēlone sit ĩstrumentarie oēs ut dic
tum iā ē :dissimilares sunt :sensus autem omnibus contigit psimilares :ꝛ :ptera q
quis sēsus unius generis certi ē: singuloq; sensone ptes singulorum sensibiliū gene
rum capaces hīntur :afficit enā quod potēa ē ab eo quod actu ē :ita q; idē sunt ge
nere unūq; illud ꝙ hoc sunt :q; obrē manum aut faciem aut aliā quamuis eiusmo
di ptem :nullus nature ĩterpres terram aut aq; aut ignem esse conatur exponere :pte
uero sensorias singulas elementis singulis tribuunt :ut aliam aerē :aliam ignem
ē confirmēt. Deo cum sensus in partibus simplicibus positus sit :euenit ratione op
tima :ut tactus secem similarem quidem sed minime simplicem sortiatur :quippe
qui maxime uim recipiendi plura genera uocatur habere :multaq; pre se ferre con
trarietatis sui obiecti. Verbi gratia caliditatem frigiditatē siccitatem humiditatem
alias etiam generis eiusdem :ꝙ q̄dem caro iquamis earum qualitatum sentiendarū
posita ē :aut quod earū proportione respondet. Corpulentissimū omnium partiū
sensibus accommodata nā ē. Quinetiā cum fieri nō possit :ut animal sit carens sen
su :eo quoq; efficitur necessario :ut membra nonnulla similaria in animalibus hā
beāt: uis :n :sentiendi sita in bis ē: Actiones autem per dissimilaria administrant.
Sed cum uis sentiendi :uis mouendi :uis nutriendi :eodem in mēbro contineantur.
quod alio loco explicatum a nobis est :fit necessario ut membrum quod primum
principia eiusmodi teneat :id ꝙ simplex eo debeat esse :q; omnium capax sēsibilium
est :ꝙ dissimulare eo qua mouens :ꝙ agens ē: q; obrē in genere carnis hoc ē ex parte
sanguinis animalium proportionale ē: In sanguineo autem reēst compote san
guinis :cortale habet membrū :quippe cum cōmunem partes similares secetur: que
admodum quoduis ex alijs uisceribus :ꝙ dissimilare sit propter sue figure formā.
Cetera etiam omnia uiscera appellata :secuta hoc sunt :quippe que ex eadē mate
ria constent :natura enim eorum omnium sanguinea ē: quoniā posita sunt ad
meatus uenarum atq; inter capedines :igit pide quasi fex aque pfluentis. Cete
ra uiscera ueluti profusiones sanguinis pueras fluctus cōstituit. At uero cor q; sā
guinis ūtū ē :ꝙ uim creādi sanguinis prima obtinet :eocirco ex tali materia cōstare
quale recipit alimētū rō ē. Deo q; ob cām uiscera forma sāguinea sit :ꝙ pti simila
ria :prius dissimilaria dictum iam est.

Partium aut similarium alie molles ꝙ hūde sunt :alie dure ꝙ solide :hūi
de uel oīo uel quādiu i cōstōe nature manēt: Sanguis :lames :adeps :
seuū :medulla :gemitura :lac :ubi haben solet. Caro :ꝙ q̄ ijs proportione respondet
non enim omnia animalia partes has obtinent. Sed sunt que ad proportionē
nonnullarum ex ijs constent. Sicce ac solide iter similares sunt :os :spina :neruꝰ.
uena :ordo enim similarium discrepat :quippe qui nomen prius commune toti :
cum parte seruet :vt uene ps uena recte appellatur :prius non seruet :ut iuiscerib⁹
patet :figura enim diuersa est. Primum igitur partibus his tū hūidis :tū siccis :
multi cause modi tribuuntur :cum alie tanq; materia membrorum dissimilarū
sint :ex ijs enim membra quoq; officialia sine instrumentaria constant ossibus
neruis :carnibus :alijs generis eiusdem q̄ partim ad essentiam :partim ad actionē
conducunt :alie nutrimento sint :ut humide siccis :etenim omnia ex hūore sua

capiunt alimenta :alie ut excrementa eorum sint accidit :ut sedimentum sicci alimenti :atq; etiam humidi in iis quibus uesica data ē: eorum autem ipsarū partium discrimina quibus inter se discrepent :note methodus grata habentur :ut tum aliarū :tum sanguinis ad sanguinem :alius enim tenuior :alius crassior ē :q; alius sincerior :alius turbulentior :item alius frigidior :alius calidior :tam in eodem animali q̄ in diuersis :quantum enim sanguinis parte corporis continetur supernon :his differēmis discrepat cum ifenion .Omnino animalibus :alijs sanguinem dedit natura :alijs uice sanguinis partem cuiusmodi alium retinente roboris efficacior sanguis qui crassior q; calidior est. Quī autem sentiendi intelligendiq; obtinet plenior :qui tenuior atq; frigidior est :hoc idem discrimen in iis quoq; habetur :que sanguini proportione respondent :q̄obrem apes atq; eiusmodi alia animalia ingeniosiora multis carentibus sanguine sunt :necnō iter ea que sanguinē habent ingeniosiora suis contrarijs sunt :q̄ sanguinē habent frigidiorem q; tenuiorem .Sed optime constant :que calidum tenuem q; sincerū habent :quippe q̄ una q; uinibus corporis q; anime :ingenio plurimum ualeant :quapropter ps etiam superior corporis ea ipa differēa differet cū ifenion :q; femina cum mare :q; dextra pars cū sinistra eiusdē corpis :pari modo ceteris quoq; tam eiusmodi partibus :q̄ dissimilaribus statuere differentiā debemus :primum ad officia q; ēntia cuiusuis animalis :prim ad melius deteriusue :exempli gratia iter ea q̄ oculos habēt :alia duris oculis sunt :alia hūdis .Et alia carent palpebris. alia habent ut uisus sit exquisitior .Sanguinē uero haberi aut quod eundem q̄ sanguis naturam obtineat :q̄ necesse sit atq; etiam q̄ nam sanguinis sit natura :explicandum uisum iam causis ē: Siquis :calidi frigidiq; rationem distinxerimus :natura enim rerum multarum ad ea ipsa principia refertur :cōpluresq; ambigunt :q̄nam animalia membranue calida aut frigida sint :etenim nonnullis aquatilia terrestribꝰ ee calidiora placet argumento :q; natura frigiditas calore nature eorum cōpensetur .Sanguine etiam destituta ns q̄ sanguinem obtinent esse calidiora :q; foeminas ampliꝰ q̄ mares calere arbitrantur .Foeminis enim mulieres esse uuis calidiores autore quodam quibusdam etiam alijs placuit :argumento copie sanguinis qua menstrua fiant .Empedocles contra opinatur .Sanguinem etiam q; bilem :alij inter calida enumerant :alij inter frigida :quod si calidum atq; frigidū tantam recipiunt ambiguitatē :q; controuersiam :quid de ceteris arbitrari debemus :hec enim omnium que sensum patiunt apertissima sunt :seo questio hec orta inde uidetur :quod calidum multifariam dicitur :quisq; enim quāuis contraria dicat :tamē aliquo dicere uidetur .q̄ obrem nosse oportet :quēadmodum rerum natura sum constituerit :partim calide :q; frigide :q; alie sicce :alie hūde dici debeant .Nā uite quoq; q; mortis causas hec habere :atq; etiam somni q; uigilie :iuuentutis q; senectutis :q; morbi q; sanitatis :non aspernatem aut leuitatē :nihil fere tale apertum esse uidetur q; recte q̄dē .Sunt enim hec ut alioloco exposuimus :initia elementorum naturaliū. Calidum dico :frigidum :siccum :humidum .Nō igitur simplici ratiōe an multiplici calidum dicatur .Seo quodnam officium rei calidioris sit :aut si plura sit. quot nūero sint declarandum ē :primo igit modo calidius dicitur id quod ampliorem inuehit sensum cum tāgitur :nec sine dolore :quod quidem fallere interdum uidetur :nam fieri potest :ut corporis habitus causam dolendi afferat :cum sentit. Ad hec calidius quod rei liquabilis liquātius :q; rei cremabilis cremātius ē: Item si alterum plus :alterum minus sit :idē quod plus est :hoc altero quod minus calidius ē .Preterea quod de duobus non cito seo lente frigefit id calidius ē :q; quod citius calefit :eo quod lentius natura esse calidion censemus :perinde quasi alterū sit aduersum :ut remotius :alterum simile :ut ppinquius .Alterum igitur altero calidius esse :q; si nō pluribus tamen tot modis dicitur .Qui modi omnes eidem inesse non possunt :aqua enim feruens plenus calefacit :q̄ flamma :seo flāma urit

liquat ré: uñ aut liquari ideoñ quoo aqua efficere non põt. Item aqua feruens ca
lidior est q̃ ignis exiguus attamẽ citius magisq; refrigerat q̃ ignis q̃uis exiguus.
quippe qui frigidꝰ nũq̃ fiat. Cum aqua omnis refrigerari possit. Ad hec aqua fer
uens calidior sentitur: sed celerius refrigescit ꝙ congelascit q̃ oleum: sanguis pre
terea tactu calidior q̃ aqua aut oleum ẽ: sed celerius gelascit. Lapis etiã ferrum: ꝙ re
liqua generis eiusdem: lentius quidem calefiunt q̃ aqua. Sed ubi calefacta fue
rint uirere uehementius possunt: postremo ea que calida esse diximus: calorem
aut extremum continent: aut suum: plurimum uũ refert hoc an illo modo calidũ
quicq̃ sit: alterum enim eorum prope est: ut calidum per accidens sit: non per se:
perinde quasi si febrienti muliciem esse accidit: dixeris muliciem esse calidiorem:
q̃ eum qui calidus sanus est. Sed cum aliud per se calidum: aliud per accidens sit:
refrigescit quidem lentius quoo per se calidum est: sed sepe fit ut sensum uehementi
us calefaciat ro quoo per accidens calidum est: item amplius urit: quoo per se cali
dum est: ut flamma q̃ aqua feruens: sed tactu ãplius calefacit aqua feruens: q̃ p
accidens calida est. Itaq; iudicium utrum nam ex duobus calidius sit: nõ esse
simplex aptum est quando fieri potest ut hac alterum illa alterum ratiõe calidi⁹
sit: nonnulla ex iis ne dici quidem simpliciter calida aut non calida possunt:
subiecto enim quod tandem sint nõ calida sunt: sed per associationẽ calida sunt:
uelut si ferro calido aut aque nomen impones: hoc enim modo sanguis calidus
est: ꝙ quidem patet frigiditatem aliq̃ esse naturam: nõ priuationem in iis quorum
subiectum calidum per affectionem siue passionem: ẽ natura etiam ignis tale quid
fortasse ẽ: subiectum enim forsitan est uel fumus uel carbo. Quorum alterum sem
per calidum ẽ: quippe cum fumus nõ nisi exalatio sit. Carbo autem extinctus frigi
dus est: oleum ꝙ teda effici frigida possunt: adusta etiam fere omnia aliquid habent
caliditatis ut calx cinis sedimenta animalium ꝙ inter excrementa sfel eo q̃ feruore
nimio exanuerint relictumq; sibi continent aliquid caliditatis. Teda ꝙ quoduis
pingue alio modo calidum est: uidelicet q̃ celeriter in actum ignis mutari potest:
calor autem uim tum cogẽdi tum liquãdi habere uidetur: que igitur aque uim⁹
sunt: ea frigore coguntur que terre igne calida etiã iouantur: frigore celeri atq;
irresolubili cõcretu que terram potius pre se ferunt: lentius autem que aq̃: Sed
de his planius alio loco diffinitum a nobis est scilicet q̃nam cõcrescere apta sit
et quibus causis stringantur: calidum uero calidius cum multifariam dicatur:
non eodem modo rebus iungetur omnibus: sed addere debebis: aliud per se esse
calidum: aliud plerũq; per accidens: item aliud potentia: aliud actu ꝙ aliud hoc
modo q̃ tactum amplius calefaciat: aliud qõ flammam excitet atq; ignmat.
Q̃ si calidum multiplici ratione dicatur: frigidum quoq; pari ratione sequatur.
necesse ẽ atq; de calido frigido excessuq; eorum ad hunc modum defuisse satis
sit.

Sequitur ut de sicco: humido: modo superiorũ differamus: nã ea quoq;
multifariam dici solẽt: ut alia sicca aut frigida potentia sint: alia actu.
Gelu enim omnẽq; humorẽ cõcretum: siccum dicimus actu: ꝙ per accidens. Et ĩ
tamẽ potentia ꝙ per se humidus sit: contra terra: cinis: ꝙ reliqua generis eiusdem
mixta humori humida actu ꝙ per accidens reddunt: quã q̃ pse atq; potentia sic
ca sunt. At ubi hec separata fuerint: quod aqua refertum est: id ꝙ actu ꝙ potentia hu
midum est: q̃ antẽ terre propria sunt: hec omnia sicca sunt: ꝙ quidem quoo propric
At simpliciter siccum ẽ: hoc modo maxime intelligitur: altera etiam humida di
co: hac eadẽ ratione: qua calida ꝙ frigida propriã absolutiq; nomen recipiant. hi⁹
ita pfinitis aptum iam est: sanguinem quodãmodo calidum eẽ: uidelicet eo qua
le ẽ ei sãguini esse: pide quasi q̃ feruentẽ nomine uno significemus. At uero sub
iecto: ꝙ quod tãdem cũ sit: sanguis ẽ: non calidus ẽ: ꝙ quodãmodo pse calidus:

quodãmodo non per se calidus est. Caliditas enim in eius ratione iest: quẽadmodum albedo in albi hominis ratione. At eo qua sanguis passionem siue passionem est non per se calidus est: pariter modo & sicco & humido statuendum est: qua propter in eiusmodi rerum natura partim calida: & humida sunt: seu separata cogela sunt: & frigida esse uidentur: qualis est sanguis: partim calida crassioraq; sunt: ut bilis: seu separata ab eorum in quibus habentur natura cõtra afficiuntur: quippe quae frigerentur: atq; humescant: sanguis enim siccior redditur: bilis flauia humidior. magis autem minusue participari opposita: uelut re insitã his statuere debemus. explicatum iã est quonãmodo sanguinis natura particeps sit caliditatis humiditatis aut cõtrariarum qualitatum. Seu cum omne quod augetur: capiat alimentum necesse sit: Alimentum autem omnibus ex humido & siccõ suppeditetur: quorum cõcoctio & mutatio: non nisi per calorem fiat agitur: fit ut tam animalia õnia. q; stirpes: & sine alia de causa: tamẽ ob eam rem principium calorem naturale necesse sit: idq; ipsum partibus sit plurimis accõmodatum: quẽadmodum cibi cõficiendi ãministrationes: prima enim administratio perspicua est: cum per os ptesq; orcõtentas perficiatur animalibus quotũ cibus sectionem deiceret: seu hec nullius cũ cõcoctionis: seu facilitatem cõcoquendi potius pstat: cibi enim illa minutatim omnis: facit ut calor facilius conficiendo expediat. At superiora inferior uenter iã cũ calore naturali suo cõcoquendi officio fungantur. Seu ut os animalis cibi iconfectimentus ẽ: atq; etiam ps ei annexa q; guttã appellant: cibum quibus data ẽ animalibus usq; aduentriculum deducit: sic alia quoq; dece principia oportet: quorum opa mẽbra omnia corporis exuẽre naturaq; intestinorum: quasi presepi pabulum capiant: stirpes enim siue plante suis radicibus alimentum iam confectum ex terra hauriunt: quo circa ne excrementum quidem cõtrahi in stirpibus solet: terra enim calore q; eius perfecte accentre utuntur. At animalium genus omne fere: seu apte q; iecorum quasi terram intra se cõtinent sinum uẽtris: ex quo ut ille radicibus ita hec aliquo intercedente cibum assumere debent: donec finem sequentis concoctionis faciant: cibus enim ab oris officio uentri mãdatur: hinc mẽbrum aliud capiat necesse ẽ: q; quãdam ita natura cõstituit. Deinde enim per totos lactes aduentẽ tendunt: usq; ex orse interius: seu hec ex animalium confectione cõmentatione q; naturali petenda sunt. Cũ aũt omnis alimenti: omniq; excrementi cõceptaculum aliquod haberi necesse sit. Deinq; quasi uasa sit sãguinis: patet sanguinem esse animalibus sanguineis ultimum alimentum: ex anguibus uero id esse quod in ce sanguinis habeat proportionale: q; obrem quotiens cibus nõ igeritur: sanguis deficit: quotiens igerit augetur. q; si alimenta bona assumunt: sanguis integer ẽ: si praua: mutuus. Igitur sanguinem alimenti gratia datum ee animalibus sanguine preditis aptũ: ex his ceteriq; eiusmodi rationibus ẽ: nã ob eam rem sanguis ne tactus quidem sensum mouet post sicut nec cetera excrementorum genera: nec uero alimentum sensum mouet ut caro: hec: n: sensum cum tãgitur mouet: nõ enim sãguis cõtinuus cum neq; cognatus ẽ: seu in corde accensus: quali uasis cõtinetur. Seu quonãmodo mẽbra ex sanguine sua capiant incrementa: atq; etiã de alimẽti omnino ratione differere: cũ de generatione agimus: locisq; aliis aptius est: nunc hactenus dicẽdum sit: nõ enim pposito hoc desiderat: q; ut sanguinẽ esse alimẽti gratia: & alimenti mẽbrorũ causa: exploratum habeatur.

Quas autem fibras uocant: non omnis continet sanguis: seu sunt qui non habeant: ut cerebrum sanguis: & damnãt: q; obrem id sanguinis genus nũq; spissatur: sanguis enim qui di: lucior est: frigidior est: itaq; durescere non potest: qui autem terrenus est: nimium coit: cum humor euaporatur: fibre autem illic terre sunt opificium. Quoniam etiam euenit: ut nonnulla ex iis animalibus: q; tale obtinent sanguinem: sapientiora sint: uerũ non sanguinis frigiditate: seu potius

tenuitate atqs mundicia: quorum neutrum in terreno est. habent enim sensum mobiliorē: quorū humor tenuior & sincerior est: hinc etiam nonnulla exijs que sanguine uacāt animalibus: pucrorum nūnullis sanguinem habentibus sunt: ut dictum iam est. Verbi gratia apes: formice: & si quid aliud tale ē: timidiora q̄ bus sanguis diluitus nimium ē: metus enim refrigerat. Itaqs ea quibus cuiusmodi tēpamētum in corde habetur: metuēdi affectioni sunt oportuniora: aqua enī frigore cōgelascit: q̄obrē ceteraqs exāgua timidiora sanguineis sunt animalibus: quod simpliciter dixerim: ac mota cessant pre nimio metu: & excrementa emittūt. nōnulla etiam suos colores īmutant: quorum autem sāguis fibris admodum multis crassisqs refectus est: hec terrena āplius constant natura: & aīosa: iracundia p̄ inde qs fumbūdia sunt. Ira enim calorifica est: solida autem firmioraqs omnia cō calefacta uehemētius q̄ hūida calefaciunt: fibre uero solide terreneqs sunt: itaqs quasi fomenta in sanguine efficiunt: feruorēqs pirā accendunt: exquo fit: ut tam ira apti aīosi: iracūdi fumbūdiqs sint: sanguis enim eorum fibris refertior ē: & q̄ dem taurorū sanguis oīum celerime coit: & durescit. At si fibras detraxeris: sanguis nō coget: ut: n: si ex tuto terrenā portionē le mouens: a qua nō concrescet: ita sanguis fibris detractis i cōgelabilis manet: fibranum enī natura terrena est: q̄ si non eximātur: cogitur ut terra humida frigore: cū enim calor exprimit humorem trahitur: atqs euaporat: ut dictum iam est: atqs ita cōcrescit: nō a calore sic crescens sed a frigore. At uero q̄dm i corpe cōtinet humidus est: propter calorē animalibus inditum: profecto naturam sanguinis cām ē: cur p multa animalibus uenīant: tum p mores: tum etiam p sensum ratō est: materia enim totius corporis est: q̄ppe cum alimenti materia sit: sāguis aūt ultimū alimētū habeat: facilegit ut plurimū differētie existat. Si calidus aut frigidus sit: si tenuis aut crassus: si turbulent⁹ aut nitidus.

Sanies ps diluta sine aquosa sanguinis ē: eo q̄ aut nōdum concocta aut compta est: itaqs id uel sanies necessario est uel sanguinis gratia est. Seuum & adeps inter se differunt: sanguinis rōne: ē enim comune utriqs sanguis cōcoctis p bonitatem enutriendi: cōsistitqs ex eo q̄ in pulpā q̄dem aīalis non abſumat: sed concoctiōis alimentiqs bonitate p̄ditū ē: indicat id pinguedo eorum: cū pīgue inter hūida: cōmune ignis & aeris sit: q̄obrē nullum ex ijs q̄ sanguine carent: uel adipē habet: uel seuum: quādoq̄dem sanguis deest: Quorum autem sanguis corpulentior ē: hec seuum potius habent: seuū enim terrenum est: unde fit: ut modo fibrosi sanguinis cogat: tam ipm q̄ eiusmodi ius: cū panum aq̄: multum terre contineat. q̄obrem q̄ non utrinqs dentata: sed corrigera sunt: hec seuū habent: naturam eorum refertam esse huiusmodi elemento pātet: eo q̄ cornua gerunt: taliqs obtinent: que quidem omnia natura sunt arida & terrena. At uero genus utrinqs dentatum: & cornuum expers: & multifidum: nice seui adipem habet: q̄ non cogitur: nec siccitate aliqua frangit: quoniā eius natura minus terrena ē: hec si mediocriter in animalium mēbris habent p̄sunt: nec enim sensū ipediunt: & ad sanitatem utiliqs opitulantur: sed si modum excedunt: nocent: atqs itrimunt: nā si corpus totum trāsierint in adipē: aut seuū perbit: animal enim ea pte est in qua sensus habetur. Caro autem & quod carni pportionet⁹ inest obtinet sentiendi: sanguis ut dictum iam est: & sensu caret: & ob eam rē nec adeps nec seuū sentit. Fiunt enim sanguis concoctus: quod si totum corp⁹ tale efficiatur: nullum p̄te rea sensū habere potent: hinc & celeriter ea senescunt q̄ adipe pinguescunt: quippe q̄ parum sanguinis habeant: utpote cum copia sit abſumpta ad pinguedinem. Que autem parū sanguinis habent: hec iam ioe ad iteritum sunt oportuniora. Intentus enim in opia quedā sanguinis ē: quodqs parū est: affici tū a frigore quolibet: tum a calore facile pōt. Quinetiā obesa omnia stenhora ea de causa sūt: quā

tum enim ex sanguine proficisci ad genituram ↄ semé genitale debeat: hoc in adipé aut seuũ suptat. sanguis enim cum concoquitur ad hec transit: itaq; aut nullum omnino excrementum in ijs ipsis consistit: aut parum: atq; de sanguine came: adipe: seuo: quid sint: ↄ ob quas causas habeantur: dictum iam est.

Sed medulla etiam natura q̃dam sanguinis ẽ: non ut q̃dã uolunt uis genitura seminalis: patet hoc in ijs q̃ nuper in lucem poierunt: medulla enim in ossibus quoq; eorum sanguinea continetur: utpote cum omnes corpons ptes ex sanguine constent: ↄ partim alimentũ pstetur a sanguine: sed per incrementũ concoctionemq; efficitur: ut quẽadmodum cetera mẽbra: sic uiscera quoq; immutentur colore: p copiã enim sanguinis uiscera etiam cum recẽtia adhuc sunt: colorem sibi sanguineũ trahunt: sic etiã medulla afficitur: ↄ pinguis i pinguibus animalibus ẽ: atq; axũgie similis. At quibus sanguis non pinguedini: sed seuo similis per concoctionem euadit: ijs medulla seuo similis est: q̃ obrẽ ut corrigens animalibus: nec ullius q̃ ætatis medulla speciem gentis seu: sic utriq; ætatis atq; multifidis pinguedinem refert: uerum spine dorsi medulla minime talis est: quoniã continuam hanc esse oportet: porrectãq; p longitudinem spine totius: que ex multis uertebratis orbiculatim ossibus iũgitur: nam si ex pinguedine aut seuo esset: nõ eque ppetua esse posset: sed uel fragilis uel humida esset. Sunt ex animalibus que nullã cõmentatione dignã medullam habeant: uideli cet ea quibus ossa robusta ↄ solida sunt: ut leoni: eius enim ossa: quoo exiguam admodum: ↄ pobscuram medullã continent: carere omnino medulla uident. Sed cum ossium naturã inesse in animalibus necesse sit: aut quoo ossibus proportionet̃: ut in aquatilibus spinam fit necessario: ut nõnulla habeant etiã q̃ pro alimento contineatur ex quo ossa consistant: alimentum autem omnibus else sanguiné dictum iam est: seuo las etiam ↄ pingues esse medullas: ratio est: tepor enim quem ossium cõplexio facit: sanguinem concoquit: sanguinis aũt pse cõcoctio: seuũ ↄ adeps ẽ: quoniã etiam in ijs que ossa spissa firmaq; habent: nõ temere: partim multa: partim exigua inest medulla: alimentum enim in ossa assumitur. Que autem non ossa habent: sed spinã: ijs dorsi tãtum medulla est: parũ enim continet sanguinis suapte natura: ↄ dorsi spina tantumodo cauã habet. q̃ obrẽ in ea medulle aliquid crean potest: una enim ipsa capax est solaq; egre copula propter interceptiones: q̃ obrẽ medulla etiam eius partis differt: ut dictum ẽ: q̃ emi uice fibule fũgit: circolenta nerniosaq; ẽ: ut ĩtendi possit causa: q̃ obrẽ medullã habẽt alia quibus data ẽ: declarationis ẽ. Quid etiã medulla sit patet: scilicet alimẽti sanguinei quod ĩ ossa spinamue distribuit̃: cõtentiq; cõcoctũ excrementum.

Proximum fere est: ut de cerebro doceamus: nam cerebrũ quoq; medullã esse atq; originẽ medulle: cõplumbus placuit autoribus argumento: q̃ dorsi medullam iũctam cum cerebro cernerẽt. Sed res contra se habet: omnino prope dixerim: cerebrũ enim partium omniũ corporis frigidissimum est: cum medulla calida sua apte natura sit: quod ei⁹ pinguedine ↄ axungia perspicuum est: ideoq; facit ut cerebro iũgi cõtinuariq; possit ipsa dorsi medulla: solet enim natura semper emolin contra cuiusuis exuperantiã auxilium: per communionẽ rei aduerse: ut excessum alterius altero cõpenset: ↄ moderet̃. Sed enim medullã calidã esse plurib⁹ sane ratiõibus constat: cerebri autem frigiditas: ↄ tactu percipi põt: ↄ ratione intelligitur: q̃ omnium maxime humoriũ corporis sanguine caret: quippe q̃ nihil sanguinis habeat: squaloreq; obsitũ sit: atq; horridũ: nec uero excrementum est: nec iter ptes cõtinuas enumerandum: sed sui generis ẽ: ↄ quidẽ ratiõe optima naturam eiusmodi sortitum ẽ: nullã uero cum ptib⁹ que uim obtinẽt

sentiendi cõmunitatem habere. Cum intuitu pareat: tum uel maxime inde constat: q̃ cũ tangit̃: nullum efficiat sensum: quẽadmodum nec sanguis: neqꝫ excrementum animalium ullum: datum autem hoc animalibus ẽ: ad natur̃ totius salutẽ: quod enim nõ nulli statuunt: ipsorum animã esse ignẽ: aut aliq̃ eiusmodi uim: melius fortasse dixeris animã in quodã eiusmodi corpore constare: cuius rei causa ẽ: q̃ ad exequendã animæ officia: calor omnium maxime administrãdi uim obtinet. Cum enim officium animæ sit alere & mouere: hæc ea ipsa facultate potissimum efficiuntur. Igit̃ animã esse ignẽ arbitran similẽ est: atqꝫ ũ serã aut aiam: fabrum aut artẽ fabrilẽ esse loco arbitrens: quia opus nõ nisi iũctis ijs efficiat̃. Sed q̃ genus omne animalium caloris particeps esse necesse sit: apertum hinc ẽ. Cum autem omnia momentũ requirant contrarium: quo mediocritatem ac medium assequant̃: in hoc enĩ essentia ratioqꝫ cõsistit: nõ in alterutro extremo seorsum posito: idcirco aduersus cordis sedem & calorem: cerebrũ natura molita ẽ. Et ea de causa ps ista animalibus iuncta ẽ: naturã obtinẽs aque & terre cõmunẽ: atqꝫ ob eã rem cerebrũ: omnia sanguine põita habent: ex ceteris nullum fere: nisi per proportionem ut polypus: parum enĩ caloris obtinet omne id genus: propter sanguinis priuationem: cerebrum igitur calorem feruoremqꝫ cordis moderatur: & tẽperiẽ affert. Deo ut ea quoqꝫ pars modico potiatur calore: uenæ ad membranã cerebri deueniunt ex utraqꝫ uena: maiorẽ dico: & eam quæ aborta uocatur: ne calor nimius offendat: nõ pauce ãple sed frequẽtes: ac tenues uenæ ãbiunt: nec sanguis copiosꝫ: & crassus: sed tenuis simceruisqꝫ subit eodem.

Fluctiones etiam ob eam rem ex capite oriuntur in ijs corporibus: quibus cerebrum frigidius est q̃ temperamentum modicum postulet: cum enim alimentum per uenas sursum respirat: ubi excrementum ob eius loci uim refrigeratum est: fluctiones pituitæ: salsiqꝫ mouet: quod simile generationi imbrium euenire intelligendum ẽ: quoad magnum conferre cum paruo licet. Cum enim ex terra uapor exhalat: efferturqꝫ in sublime a calore: ubi supnũ aerẽ subiens frigidum cõsistit: denuo in aq̃ propter refrigerationem atqꝫ in terrã defluit. Sed de his cum de morborum causis agit̃: differre congruũ ẽ: uidelicet quoad tractatur de ijs naturalis scientiæ interest.

Somnus etiam a cerebro proficiscitur: ijs q̃ eam optinent partem animalibus: quæ autem carent ijs: proportionale suppetit: cum enim sanguinis alentis effluentia refrigeretur a cerebro: aut etiam ob alias causas similes: caput aggrauatur: & quidem somno sopiti ea corporis parte solent temptari: atqꝫ efficit̃ ut calor ad ima cum sanguine subter fugiat. Collecta q̃ copia caloris in loco inferiori somnum facit: & facultatem erigendi corporis aufert ab ijs animalibus: quæ erecta in cetere natura uoluit: ceteris caput erigi prohibet: quibus de rebus seorsũ docuimus: cum de sensu & somno ageremus. Cerebrum autem esse commune aq̃ & terre constat: ex eo quod ei accidit. Cum enim coquitur indurescit atqꝫ siccescit: & ut humore exacto a calore: terrena portio relinquatur: quemadmodum in leguminum reliquorumqꝫ fructuum decoctiõe: q̃ pene ex terra magna ex parte constant: hinc exacto humore quem exiguum sibi admixtum continent: dura terreaqꝫ admodum ea quoqꝫ relinquunt̃: homo inter omnia animalia plurimum cerebri habet scilicet proportione sui corporis & inter homines: mares plus q̃ fœmine: cordis enim pulmonisqꝫ locũ calidissimum & sanguine refertissimũ homo habet: unde animalium homo unus erectus est: caloris enim natura ũ ad ea quæ incrementum de medio agit pro suo impetu: & atqꝫ contra multum caliditatis multum humiditatis frigiditatisqꝫ opponitur: qua quidem copia fit: ut capitis os: quod calluanã nonnulli appellant: fere admodum indurescat. Cum diu calor euaporet̃: quod nulli ex ceteris animalib⁹ sanguinem præditis euenit: iunctura

etiam plurimas in capite homo habet: & mas plures q̄ fœmina eadem de cau
sa: ut locus spiritior sit: & āplius in quo plus cerebri habet: nam si cerebrum uel
humet uel siccet supra modum: suo fungi officio nō potest: sed aut non refrige
rabit: aut coagulabit: itaq; morbos delira mortes afferet: calor enim corpis at
q; principium cōsentientissimū ē: sensumq; celerime facit cum liquis cerebri ul
lo pacto mutatur atq; afficitur: sed de cognatis animalium humoribus omnibus
dictum fere est.

Post genita excrementa sunt cibi: idest uelice seminē atq; alui: preterea ge
nitura: alae: si in ijs quorum natura hec optinet: uerum cibi excremen
ta quibus nam animalibus iuncta sint: & quas ob causas: aptius in cōsiderandā
differendaq; alimēti ratione explicetur: de semine autē genitali: & lacte: tractan
dum ē: cū de generatione: alterum enī cōi principiū generationis ē: alterum ge
nerationis gratia habetur.

Nunc de ceteris similaribus partibus docēdum est: & primum de carne.
in ijs que optinent carnem: in ceteris autem de eo quod nūce carnis
proportione respondeat: hoc enim principium & corpus per se animalium est.
quod ratione etiam patet: animal enim eo dicimus q̄ sensum optinet: primū
q; eum q̄ primus ē. Tactum autē primum esse certum est: tactus uero sēsorium
pars eiusmodi ē: aut prima ut pupilla ipsius: aut communis per q̄ agit: primo
quasi pupilla omne diaphanes: hoc ē translucidum cōiungas. Ceteris igitur
sensibus nec tribui hoc poterat: neq; operepretium erat effici a natura. At ue
ro tactui dari necesse fuit: sola enim aut maxime omnium sensorium sedes
tangendi corpulenta est. Sensu autem patet: cetera omnia eius unius gratia
habent: ossa dico: neruos: cutē: uenas: pilos etiam: & unguium genus: & q̄c
quid eiusmodi innectum ē: natura enim ossium adsibita est: ut sua duricie re
mollem seruaret in ijs q̄ ossa habent: eadēq; de causa proportionale ossiū ha
bet: in ijs que ossibus carent: ut in genere piscium alijs spina: alijs cartilago
iuncta est: habēt hoc pīsciū alia intus: alia foris: ut in genere sanguinis et pte:
crustata omnia extra: sic munita seruantur: uelut cancri: genusq; omne locu
starum atq; etiam testatorum: ut q̄ ostrea appellantur: his enim omnibus: ca
ro intus: terrenum autem illud quo contineat & conseruet foris est: nā preter
ipsum continendi officium: quoniam eorum natura parum calons obtinet: cū
sanguine careāt: idcirco testa uelut tumulus q̄dā amplectēs cōseruat intestinū ca
lorem & tuet. Quinetiā testuoq; lutarie genus similimodo se habent inde: quā q̄ dif
fusum genus ab illis hoc est.

At uero animalia insecta & mollia contra q̄ hec & mō inter se opposito cō
stant: nihil enim ossis nihil terreni habere discretum uidentur: quod sig
num et tactu sit: sed mollia fere tota carnosa & tactui cedentia sunt: ne tamen corpo
rum facile pereat modo illorum que carne destituūt: naturā inter carnē & ner
uum optinent: mollis enim ut caro est: sed intendi potest ut nervus: fissilis au
tem caro eorum non directum sed in anfractum: ita enim ad iures commodior
esse potest: habent etiam quod piscium spinis proportionetur: ut sepie quod
sepium uocant: lolligines quod gladiolū: polipi nihil eiusmodi habent: q̄
eorum alueus quem caput appellant brevior est: illorum procerior: ideoq; ut di
rectus inflexusq; maneret: natura his adminiculis faciendū censuit: quēadmo
dum in genere sanguineo alijs os dedit: alijs spinam: insecta cōtra q̄ hec & sāguine
poria cōstāt: ut modo diximus: quippe q̄ nihil habeāt durum: aut mollis: discre
tum: sed dura toto corpore sint: duricie tali: ut esse carne ossacioa: terrationeq;
cōstēt: ne facile corpus eorum diuidi possit.

Similis natura ē ossibus & uenis: utraq; enī ex uno orta cōtinua ē: & neq;

os ullum seorsum per se habetur: seo aut pars continui ē: aut tāgit atqs annectit: ut natura: ⁊ tāgē uno cōtinuoqs ⁊ tāgē duobus distinctisqs ad flexū utrāq; neqs uena ulla seorsum per se est: seo omnes pars sunt unius: nam si quod os separatum esset accideret· ut nec officio fungi posset. Cuius gratia natura ossiū habetur: quippe quod nec flectendi neqs dirigendi causam ullam preberet. Cum nō continuum esset: seo interceptum: ⁊ ledere procul dubio posset: pinde quasi uel spina: uel spiculum carni ifixum: uena etiam si qua separata: nec suę origini continua tēderet: suū sanguinē semitare non possent. Calor enim profluens ab origine facit: ne liquis gelet: putrescere etiā liquis uideat: quia suo fonte remotus est: principium uenarum cor est: ossium q spina dorsi uocatur: licet in omnibus ijs quę ossa habēt: hinc enim cetera ossa oriuntur ⁊ continuant: spina ē enim quod longitudinem ac rectitudinem cōtineat animatum. Seo cū corpus iflecti per animalis motum necesse sit: ita constat· ut ⁊ una sit propter continuitatem: ⁊ multipartita propter uertebrarū distinctionem: hinc femorum brachiorumqs ossa dependent continua: eodemqs arctius adnectuntur: qua flectendum est: neruis deligantur: extremaqs sibi cohęrent: alterum caunum: alterum rotundum: aut utrunqs caunum: medio talo: quasi claudo cōplexo: ut flecti extendiqs possint: aliter enim aut nullo pacto: aut non bene motę eiusmodi agi posset: nonnulla extremis similibus cōiunguntur neruis deligata. Cartilaginose etiā ptes inserunt flexuris: ueluti lectisternium: ne attritu mutuo ledantur: caro circa ossa cōsistit uinculis: mō fibrarum tenuibus adhęrens: cuius cā ossium genus hēt: ut: n: q̄ ex limo aut alia massa humida animal effingunt: firmo aliquo subdito corpore obducunt: atqs afformant. Sic natura ex carnibus animal cōdidit: ceteris igitur ptibus: ſ: carnosis: ossa omnibus subiacent: aut flectendi gratia si mouentur: aut cōtinuandi causa si immobilia sunt: ut coste quę pectus salutis uiscerum gratia claudunt: uenter omnium: ossibus vacat: ne tumori impedimento sint: qui per cibum ingestum erurgat necesse ē: atqs etiā ne in fœtus incremento partium obstent. Seo enim quę animal uel intra se uel foris parunt: hęc similes robustasqs ossium obtinent uires: multo enim maiora hęc sunt his q̄ nō parunt: animal uidelicet proportione solute magnitudinis: nam nō nisi q̄ complura ex hoc animalium genere crescunt mirum in modum: ut in africa locisqs alijs calidis ⁊ siccis: magnis autem animi culo opus est: maiori ualidiori ⁊ firmiori: atqs inter magna ijs potissimum tali opus ē adiumento que uiolentiora sūt. q̄obrē mares ossibus durioribus constant q̄ fœmine: ⁊ q̄ carniuora sunt q̄ q̄ alio cibo uescuntur: is enim uictus per dimicationem acquiritur: uelut leonis ossa adeo dura sunt: ut ex ijs percussis ignis quasi ex silice excutiatur. Delphinus etiā non spinas: seo ossa habet: uiuipanum enim est: Sanguineis autem non uiuipans natura aliquantū degenerat: ut uolucribus: quamuis enim habeant ossa: tamē ibicliora.

Inter pisces spinam qui oua parunt habent.

Serpentibus etiam natura ossium spinacea est: preterq̄ magnis: robur enim eorum ualidiora erigit firmamenta: eadem qua ⁊ uiuipans ratione.

Ad cartilaginea nonnulle spinam ex cartilagine habent: motum enim eorum esse molliorem necesse est: ita qs fulcimenti genus non rigidū: seo mollius esse oportuit. Adde q̄ terrenam omnem materiam ad eorum autem conficiendam natura absumpsent: plurimis autem locis: simul tantum dē erupcōnē dispensare natura non potest. Quoniā etiam in uiuipara genere ossa cartilaginosa complura habent: scilicet in ijs quibus expedit molle mucosumqs esse: quo solidū habeat·

nis est: quãq; plurib⁹ minorisq; rõne itereſt: qua propter neutrũ precisũ recrisce re potest.

Cant medulla cartilagies terrestriũ aialiũ discreta: qđ: n: i os discretũ cõ tiet: ꝯmixtũ ptotũ facit: ut cartilagores mollis mucosaq; cõstituat. Ati cartilagineo genere spina dorsi quamuis cartilaginosa medullã habet: mcẽ eni ossi hec pars tenet i eo genere.

Rorimas ossibus esse partes ostendit tactus etiam illas ũgues ũgulas: tum solidas: tum bisulcas: comua: rostra aiiũ: q̃ oia ꝓsiõ gratia additꝫ sũt animalibus. Que eni tota ex ijs cõstãt nominis cõsortiũ tantũmodo habẽt ci suis ptibus. Adverbi grã ũgula tota: i comu totum: ad salutem animalis excogitatum est.

Entes etiam in hoc eodem genere collocandi sunt: q̃ alijs rem unam tãtũ expediunt: id est cibi cõfectionem alijs non solũ ad hoc usũ sunt: sed etiam ad pugnãdum: ut ijs omnibus: quibus aut serrati: aut exerti sunt dentes. Terrenam q̃ualiũ esse naturã eorum que modo enumerauimus necesse ẽ: duis eni armorum ea est: q̃ obrem omnia eiusmodi adminicula. Quadrupedibus uiuiparis potius additꝫ sunt: ꝙ terratiora q̃ genus humanum ea omnia constant. Deo de ijs atq; similibus cutem dico uelicã: mẽbranã: pilos: pẽnas: i q̃ijs proportionent. i si qua huiusce modi alia sunt: postea una cum dissimilaribus partibus cõsiderandum ẽ: s: q̃nam eorum causa sit i cuius gratia data sunt animalibus: ex officijs eni ea quoq; pariter atq; illa dignosci necesse est: seo q̃ partes eorum idem cum totis nomen sortiuntur: propterea inter similares in hoc loco enumerata sunt: pricipium autem i origo eorum omnium os est: i caro: rationem etiam generare i lactis ꝓ termissimus. Cum de humidis ac similaribus ageremus. Sunt enim hec loco de generatione cõuictoria. Cũ alterũ eorũ initiũ sit animaliũ generãdorũ: alterũ alimentum ubi in lucẽ prodierint.

Nunc quasi a primis iterum orsi disseramus. In omnibus uita preditis i perfectis partes maxime necessarie due sunt: altera qua cibum capiant: altera qua excrementum emittant: non enim fieri potest: ut sine cibo uel seruentur. uel augeant. Stirpium itaq; genus (nam id quoq; uiuere fatemur) locũ supra cui excrementi nullum habet. Cibum enim cõcoctum ex terra hauriunt. Deo uice excrementi semina i fructus effundit: tertia pars in omnibus ẽ media iter eas quas mõ dixi: i qua uite principium continetur. Sed stirpium natura: quoniã stabilis est non ex multis ac uarijs ꝓtibus dissimilaribus constat: quippe cum ad pauc as actiones pauconum instrumentorum usus requiratur: q̃ obrẽ de stirpium sine plantarum forma deorsum agẽdum est. Que autẽ una cum uita sensu etiam ꝓdita sunt: hec ꝑ se multiformiorem numerosioremq; uarietatem recipiunt: atq; inter ea alijs alia magis: i eo ãplius: quo nõ solum uiuendi: sed etiã bene uiuendi rationẽ natura eorum obtinuit: quale hominũ genus ẽ: quippe quod aut unũ ex omnibus animalibus nobis cognitis diuinitatis particeps sit: aut omnium maxime: itaq; tum ob eã rẽ tum etiam q̃ exteriorum partiũ cuius forma notissima ẽ: primum de homine disserendum censemus: nam enim ptes etiam naturale hominis unius secundũ naturam dispositę sunt: quãdo quidem ptẽ supiorem ad uniuersi supremum erectã obtinet. Solus enim animaliũ homo erectus incedit. Caput hominis macilentũ carneq; prope omni exutũ esse necessariũ: ex ijs q̃ cerebro diximus euenit: nec audiendi sunt: qui si carnosum esset unatius hominũ genus futurum censeant. Deo ut melius sẽtiret: carnẽ adeptã existiment: uim enim sentiẽdi sitã in cerebro: sensum autem per partes nimium carnosas nequaq; admitti posse arbitrant: neutra eni eorum ratio uera est. Sed si cerebrũ a carnis copia circũdaretur cõtra efficeret: q̃ istitutũ erigeret. Cuius gratia additum est animalib⁹

nō enim refrigerare posset cum uel de ipsum repeteret. Hec sensus ullius causam cerebrū optinet: quod q̄dem expers omnino sensus non aliter q̄ quodus excrementum est. Verum cum ītelligere causam q̄ ob rē sensus nōnulli in capite habentur nequeant. q̄ eam partem ceteris eē peculiariorem animaduerterint: ideo sensum cum cerebro cōiungendū ratiocinant. Seo enim principium sensuum esse corois locum diffinitū in ē cum de sensu agerimus: a q̄ ob causam duo: id est tāgēdi a gustandi sensus: ex corde apte dependent: unus ex reliquis tribus id est olfaciendi medium tenet: duo id est audiendi a uidēdi maxime in capite positi sunt: propter sensorium naturā: ulsusq̄ oibus in capite ē: nam auditus olfactusq̄ piscū: a reliquorum generis eiusdē declarant quod dicimus: audiunt: n: atq̄ olfaciunt: cum nullum sensoriorum eorum sensuum in capite habeant manifestū. Visum autem omnibus quibus ē datus apō cerebrum esse: optima ratō est: cerebrum enim humidum ac frigidū ē: nisus aque naturam optinet: hec enim omniū perlucidorū facillime cōsentiam potest. Sensus etiam exquisitiores p partes que sanguinē habeant sine moꝝ absolui necesse ē. Sā guis enim calidioris agitatio officium sentiendi intercipit: atq̄ refrigit: his de causis sedes eorum sensuū mādate sunt capiti: nec uero pars prior tātum capitis carne uacat: sed etiam posterior: q̄ omnibus capitis preditis parte hāc erectā maxime: constare oportet: nihil enim erigi pōt pōsum onere. Id autem accidēt animal: si caput came obtectum haberet: quo etiam patet non ideo camem deesse capiti: ut cerebrum sentiat: ps enī posterior capitis cerebro caret: a tamen camis expers nihilominꝰ est.

Additum etiam nonnulla animalia sitū in capite habent debita ratione: q̄ enim in ane uocatur: plenum aeris est: sensorium autē audiēdi aeris ē fabricatur: ut igitur ab oculis meatus aduenas circa cerebrum sparsas tendunt. Sic ab auribus meatus in occiput penetrat: uis autē sentiēdi nec ullī exāgui data ē partiq̄ sanguinis propria ē. Deo cuiq̄ ex iis q̄ sanguīe pueniūt delegata ē: quo circa ps nulla exāguis eorū q̄ sanguinē habēt: sētire potest: nec ipe sāguis sēsꝰ poitꝰ est: quippe qui nulla pars sit animalium.

Cerebrum uero parte prior capitis continent omnia: quibus hoc datum ē: quoniā id quo sentiunt in parte prior corporis situ est: sensus enī prouenit a corde: q̄ pte prior cōmissū ē. Sentire etiā ptes tantumodo possunt q̄ sāguinē obtinent: occiput autē uenis uacuum ē: sedes aūt sēsorie prope ad hūc modū a natura dispōsite sunt.

Ores orbē capitis equis portiōibus secant tenentq̄ mediū. audit enim nō modo p directum uenum etiā undiq̄.

Visus parti prior mandatus est: cernitur enim p directum.

Gustus etiam ante fit: prospiciendū autem est eodem: quo motus agit. Nares inter oculos ratōe optīa collocate sunt.

Gemina enim sedes quoq̄ sensoria ē propter duplicē corpis partem: s: dextram a sinistram: sed hoc in tactu incertum est: propterea quod primū sensorium nō caro nō pars eiusmodi aliqua ē: sed aliquid intimum.

Lingua a si obscurius q̄ oculi: tamen certius q̄ tactus geminū gustādi uestigium ostendit: est enim hic etiam sensus quasi tactus quidā. attamen res ualde in eo satis constat: fissura enim linguam distingui perspicuum est. At uero in ceteris sentiendi partibus sēsum biptitum ē latius patet: aures: n: gemine: a oculi gemini sunt.

Eis etiā narium biptita est: que si aliter sita distracta q̄ esset ut aures: suo fungi officiō nō posset: nec ps in qua posita ē ex instituto āministraret: efficitur enim sensus olfaciendi per spirationem in iis que obtinēt nares: pars autē spirandi mediū tenet a ante posita ē: qua propter nares īmedio triū sensuum natura constitu

it: quasi per lineam fabrilē directas: ad respirationis agitationem: ceteris etiā animalibus: hec eadem sensuū domicilia bene pro sua cuiusq; natura condita habentur.

Quadrupedes enim auriculas habent suspensas: & supra oculos sitas habere videntur: uerūtamē nō ita est: sed conspectum ementiuntur: quoniam bestie non erecto: sed prono sunt corpore. Cū igit plurime ita fiedāt: uisum ut & suspectiores sint auricule: & crebro moueantur: sic enim melius undiq; strepitus circūiacentes excipient.

Aues meatus tantū auditorios habent: q̄ enim cutis eanum humor sit: nec pilis sed pēnis integuntur. Ideo materia carent ex qua auricule crescunt. Quadrupedes etiam ompar & corticate eodem mō se habent: eadem: n: ratio uel illis conueniet: quinetiam uitulus marinus ītegia que sāl pariunt: non auriculas sed cauernas tantum habet ad audiendum: utpote q̄ manca & lesa sit quadrupes.

Genus hoīum animum quadrupedū tā minuparum q̄ ompanum oculos uisus custodiendi gratia ītegunt: sed nanq; q: n: animal parunt: gemmā habent palpebrā: & cōmouere utraq; solent: aues tā leuiores q̄ grauiores: & quadrupedes ompare: palpebra ifenon cōmouēt: nictant aues ab ānulis mēbrana obcunte. Cuius rei cā est: ut operimentum presidio sit oculis eorum humidis: q̄ ideo humidi sunt ut cernere acutius possint: nam si oum essent: tutius quidem constarent contra eaque extrinsecus occursarent: atq; inciderent: sed cernere acute nō possent: itaq; eius rei cā cutis ptenuis pupille obtēditur. At uero salutis gratia palpebre oppanunt. Ideoq; omnia cōmouent: & omnium maxīe homo: omnia mg̃: ut q̄ icidāt prohibere palpebris possint: ideq; nō consulto sed nature ilstinctu agit. Homo uero frequētius: quoniā cute tenuissimā habet: palpebra autem cute constat: unde fit ne aut palpebra aut pputiū mulier oportunum coalescere possit. Sunt enim cutes sine carne: q̄ aūt inter aues palpebra ifenon cōmouēt: & quadrupedes ompare ponunt cutis caput ambictis: ita cōmouent: noctuibus enim grauioribus q̄ nec̄ant uolitare: ferramentum pēnarum ad cutis crassamentū conuertit: eodēq; palpebra ifenon cōmouent. Columbe aūt & similia utraq;: quadrupedes ompare corticē ītegunt: qui pilo durior ē: itaq; cutis quoq; eorū ceteris cutibus durior ē. Cutis igit capitis eorum pdura ē: idcoq; palpebrā ioc habere nec̄unt: ifenor carnosa ē: ut tenuitatis tēsiōisq; habeat: nictāt noctues grauiores nō palpebra: sed mēbrana: q̄ palpebre motus lentior ē. Cum celeritate sit op9: q̄ mēbrana pstare pōt: nec nisi ab angulo nasibus prima nictantur: q̄ eorum natura ex uno pncipio prouenire melius sit. Principiū autem ī ns ē pars nasibus adherens: ps etiam prior principium potius q̄ latus ē: at uero quadrupedes q̄ oua parunt non eodē modo tantū mō: quoniā non lubricum exq̄sitiq; usum eas habere necesse ē: cum terrestres sit noctuibus certe necessarium ē: ips enim usus cernēdi ex lōginquo est: unde fit ut que unguibus sunt adunc as: clarissime cernant: cibus enim de sublimi cōspiciēdus ips est: & q̄dem notare in excelsū omniū maxīe animū genus id ob eā rem assolet. Terrestres aūt paruiq; uolatiles aues ut gallinacei & similes: non acie oculorū ualent: nulla enim uictus necessitate cogūtur: pisces: ī secta q̄ crustata: quamuis diuersos hēant oculos: tamē nullum eorum palpebrā habet: q̄: n: crusta ītegūtur. usu carent palpebre necesse ē: Cum nisi celeri cutis officio prestari non possit: sed tamen nice eius tutele durice oculorum: hec omnia munimūtur: quasi per palpebram obductam quandam translucidam cernant: sed cum ob eā duriciam hebetius contueri necesse sit: mouere oculos ī sectorum natura noluit: atq; etiam magis crustatorum: ut nonnullorū quadrupedum auriculas scilicet ea causa: ut clarius cernerent. Cū se ad lucē conuerterent: atq; excipierent splēdorē piscū oculi lubrici sūt.

usus enim cernendi ex lõginquo necessarius ns ẽ: q lõgius mouent: terrestribus itaq; aer trãspicua cite põt. At piscibus quoniã aqua ut ad cernendum acutius ita rarior: sic ad interpellandũ visũ nõ multa offẽdicula affert modo ceris: idcirco nec palpebrã habẽt, nihil enim frustra natura agit: et oculis lubricis sunt: propter circũflui humoris tegumentum.

Cilium habent palpebris adiuncti omnia: que obtinent pilos: aues et q̃ cornice integunt: carent: ut que pilos non habeant de structione africe causam: q̃obrem cilium habeat: p̃ea reddemus: et iter ea que pilos habent: homo unus cilium in utraq; palpebra obtinet: quadrupedum: in: genere pili non pte supina sed prona potius habẽtur: homo cõtra partem magis supinã q̃ prona: pili enim ornamenti gratia additi sunt animalibus: itaq; quadrupedibus prona potius egent tegumento: priora autem quãq̃ nobiliora sunt: tamẽ p corporis totius flexũ foueẽtur: ac tepẽt. At homini quoniã prior pars compar posteriori est: propter corporis erectionẽ: idcirco natura pti nobiliori adiumentũ cẽsuit adhibendum: semper enim natura rei melioris autor ẽ: quo ad eius ficiẽ põt: q̃obrem quadrupes nulla est q̃ pilos uel i palpebra in fronte habeat: quãq̃ nonnulle habent pilos quosdã sub ea nascentes uel in alis uel in pube: vt homo. Sed uice eorum aliis prona totius corporis hirsuta habentur. ut canibus: aliis crista adiuncta est ut equis ceteriq; generis tum loricẽ: aliis iuba ut leonum. Nonnetiam caudas proliriores pilis natura ornauit: alias longas: q̃bus tenor brevis: ut equis: alias brevibus: quibus tenor lõgus ut bobus: atq; etiam pro reliqui corporis natura: ubiq; enim natura quod alicui dẽpsit: recipere ad ptẽ aliã solet. Iam q̃bus corpus animo cũ piloso condiderat: eandem iis diminuit quo in ursis pspicuum est: hõ animalium maxime omnium piloso capite ẽ. Eius rei cã tũ ad necessitatem tũ ad prestionis rationem referẽda est: necessarium: n: ppter cerebri humiditatem et cõmissuras caluit: nã ubi plurimum humoris caloris q̃ est: ibidem ortũ pilorum ẽ copiosum necesse ẽ. Adiumenti aũt rõ: ut frequẽtia pili caput opiens defendat animi o frigore et calore. Cum enim cerebrum hominis pportione maxime sit humidissimum sit: maximam etiam tutelam desiderat: ris nãq; humidissima q̃q; refrenescere et refrigescere maxime idonea ẽ: q̃ aũt cõtra se habet: hoc minꝰ affici potest sed nos ut hinc digrederemur: fecit rei cognatio: cũ ratione cilioꝝ redeamꝰ: itaq; de reliqs mẽtionẽ suo loco et tpe faciemꝰ.

Supercilia uero et cilia adiumenti gratia habentur: supercilia emi ut delabẽtes humores arceant: uelut fornicamentum sint frontibus qui capite emanẽt paratũ: cilia ut cõtra incidentia in oculos: quasi uallũ quoddã promineant: supercilia i cõpage ossium posita sunt: q̃ ob rẽ complumbus senescentibus loco crescunt. vt tondendum sit. Cilia nemo eorum clausulis summis imittuntur: nam ubi cutis finitur ibidem uenule etiam desinunt: itaq; propter naporem qui inde crassior cutis proderat: pilos ijs locis enasci necesse est: nisi quo naturalis opificij ad aliũ vsum impediat.

Sensorium uero olfaciendi nõ longe quodãmodo emanat: cetera quadrupedibus minipanis: quibus enim maxille oblonge exeunt in acutũ: ns nares in ceu appellato continentur mõ quo fieri potest: ceteris explanatius ad maxillas constant. At elephãtus peculiarẽ hanc ptẽ pre ceteris fortitus est animalibus: nã et magnitudine eorum peculiarem: nasus est enim qua cibũ tã siccũ q̃ humidũ ille capiat. Oriq; pinde ac manu ãmouet: arbores etiã eadem cõplectẽdo euellit: deinq; ea nõ alio utit mõ: nisi ut manu. Est: n: hoc animal sua natura simul terrestre et palustre. itaq; cum cibum peteret ex humore deberet: et tamen spirare necesse haberet: ut terrestre et cõpos liquis: nec posset ꝓnimia magnitudine celeriter discedere ex humore ad aerẽ: mõ nõnullorum q̃ animal parium: et sanguinẽ hẽnt et spirant. Idcirco ut

piter hũore atqꝫ terra uti posset: necesse fuit. Quale igit' unum atorum nõnulli istrumentum sibi acciuunt: quoꝝ diu ĩ profũdo manent: aerẽ extrinsecus trahũt: talẽ natura elephãti dedit narẽ illã prelongã: qꝫ obrẽ si quãdo it p aqꝫ faciunt: nare emersa respirant: nã ut mõdici: promultis pro nare elephãtibus est: q cum fieri non possit: ut nans ad tãs modi usum accõmodet': nisi mollis sit aptaqꝫ ad flectendum Impedimẽto enim pre sua longitudine esset ad cibũ capiendum: quomodo aiunt de cornibus bouũ illorum qui recessu pascere solent sua natura: nam illos q' progredi demisso in terram capite nequeant: recedendo in anterius pasci solutos aiunt. Cum itaqꝫ nans eusmodi adiuncta sit natura: que membris eisdẽ abuti ad plura officia solet: eandem in usum trahit pedum priorum: hos enim uice manuum hẽt genus quadrupedum digitatum non solum ponderis causa sustinendi. Elephantes autem non bisulcos: non solidos pedes habent: sed digitatos: sed quoniã corpus magnitudo nasta: pondusqꝫ ingens est: ideo sustinẽndi tantũ modo gratia pedes habent priores: nec ad ullũ aliud usum utiles propter tarditatem flectendi atqꝫ ineptã. Hanc igitur elephãtus habet ut spiret: quomodo q cetera animalia quibus pulmo: eãdemqꝫ prelongã atqꝫ in anfractũ flexibilem: propter moram in humore diutinam q retardum ĩde discessum. Cumqꝫ usus pedum priorum defuerit ea ut dictum ẽ parte abutitur natura: ad supplendum ministerium quod pedes prestarent. At anes q serpentes q quecũqꝫ ex quadrupedibus sanguinis compotes oũpare sunt: foramina quidem nanium ante os habent: sed non ita explanata ut nares appellari possint: nisi spiritui officio. Jam auem quis nasũ aut nares habere dicet: quod propterea ita accidit: quia pro maxillis habent quod rostrum uocatur: huius autem rei causa est natura animum que ad hunc modum constat: q bipes enĩ q uolucris ẽ: itaqꝫ leue pondus tum capitis tum etiam cerucũ sustinere necesse est: ut pectus etiã arctũ habere debuit. Rostrum igitur osseum habent ut cõmodc q cibum capiant: q ad pugnam armentur. Arctum hoc ẽ propter capitis exiguitatem: cumqꝫ meatus olfaciendi suo rostro contineant: nares habere non possunt. De ceteris animalibus que non spirant: dictũ antea ẽ: qꝫ ob causã nanibus carẽt: alia brachijs: alia fistula: alia precinctu: ut in secta odores sentiunt: q omnia natiuo spiritu sui corporis quasi mouentur: qui spiritus in omnibus ex natura ĩtus est: non aduenticius de foris accedit. Nanibus labrorum natura subiacet ijs que simul q dentes habent q sanguinem. Quibus enim ut dictũ est: cibi animandiqꝫ gra rostrum osseum habetur. Coactum enim prodentibus: q in idẽ peridoneis quasi detracti hominis labris superiores ĩferioresqꝫ dentes seorsum confundens lõgitudinem utriqꝫ angustam producens: iam enim istuc rostrum aduncum fuerit: sed ceteris animalibus labrorum natura ad salutem tutelam qꝫ dentiũ adiuncta est: qꝫ obrem ut quisqꝫ exquisite bene qꝫ dẽtibus predita sunt: sic eã quoqꝫ optinent partẽ: homini autem mollia camosa: q q̃ separari possent labra adiuncta sunt: tũ dentium tuendorum gratia ut ceteris: tum etiam potionis causa ut bene esset: nam ad usũ sermonis ea quoqꝫ proficiunt. Et enim ut linguam non similem atqꝫ aliis animalibus natura homini dedit: sed ioncam qua ad duplicem actionem uteret': quod eam ĩ multis facere diximus. nã q ad percipiendos sapores: q ad formandũ sermonem sic labra tam sermonis qꝫ tutele dentium gratia adhibuit. Sermo enim q nocc promatur: ex litteris constat: quod si lingua talis: q labra humida atqꝫ agilia nõ essent: maxima litterarum pars exprimi non posset: qppe cum litterę partim ligua producant': partim labris cõprimant'. Sed quas q quot numero differentias hẽc habeãt: ex eruditis metrica ratione accipiendũ est: has autẽ ptes illico necesse fuit accedere iuncturas: q natura eusmodi pũctas ad usũ iã dictũ: itaqꝫ came ĩstitute sũt. eaqꝫ mollissima qualis caro bois est: scilicet q maxime oĩum aĩalium ualeat sẽ su tactus.

Lingua in ore palato subiacet: seo terrestribus fere omnibus modo simili: ceteris dissimili: tum eorundem ipsorum: tum terrestrium cõparatione: homo igitur linguam absolutam mollissimam: ⁊ latam precipue habet: ut cõmoda ad utrũqs officium sit: hoc ẽ: ⁊ ad sapores parcipiendos: ⁊ ad litteras exprimendas: ẽ enim homo omnium maxime animalium sensu facilis: ⁊ lingua que mollis ẽ nim tangendi pcipue optinet: gustus aũt tactus quidam est: ad litterarum etiam explanationem ⁊ ad sermonis expssionem: lingua mollis lata ⁊ absoluta accommodatior est: qpe que cõtrahere producere dilatare demqs uarie afformare maxie possit: patet hoc in ns qbus non satis absoluta est: bleſi enim balbi ⁊ torti sunt: quoo uitium litterarum defectus ẽ: discrimen in latitudine ⁊ angustia ẽ: quippe cum ampla angustã cõtineat: angusta amplã non capiat: panum enim in magno cõtinetur: magũ in panio haberi non potest: qoobrem aues quae litteras proferre maxime possunt: lingua sunt latiore qcetere. Quadrupedes autem q̃ ⁊ sanguinẽ habent: ⁊ animal panum: uocem panum explanare possunt: ut que linguam duram crassam ⁊ minime absolutam habeant: at plerqs animum uocem copiose emittunt: ⁊ quãuis latiorem habeant que unguibus sunt adũcis: tamen minores uocaliores sunt: accommes lingua utuntur etiam ad sui sensus mutuam ĩterpretationem. Sed alie alis ãplius: ut in nõnullis uel usus docẽdi mutuis esse uideatur sed de ns dixim⁹ satis: cũ historias aãlium scribere mus.

Terrestrium autem ouiparorum sanguineorum pars maior linguam hẽt inutilẽ ad uocis officium. Et adherentem ⁊ duram: quãqm ad saporum gustatum serpentes ⁊ lacerti longã habent: ⁊ bifidam: atqs ita longam serpentes ut er panio longe protrahi possit: bifida ⁊ parte extrema capillamenti tenuitate ẽ. propter suę nature cupediem: duplex enim uoluptas ns capitur: quasi duplicẽ sensum gustãdi habeant. Omnia tã sanguinea qm exangua habent eam partẽ: que sapores sentire potest. Nam ⁊ que multitudini uidentur carere ea parte: ut pisces nõnulli: ea quoqs partiõi quodam optinent modo: ⁊ fere simili: vt fluuiatiles crocodili. Sed hoc latet in plurimis causa quadam iusta: locus enim oris omnium: no genus spinosus ẽ: ⁊ quoniã aquatile genus: breui tempore sentit sapores: Hinc fit ut prosui usus brevitate linguam parum discretã habeant. Raptim enĩ summaqs celeritate cibus ad uentrem ingeritur: qm immoram saporibus pfruendis nequeant: humore interlabente: itaqs nisi os inclinaueris: cerni pars hec discreta non potest. horret hic locus spinis: quippe q̃ ex frequẽti contactu constitutus sit brãchiarum: quarum natura spinosa ẽ. Crocodilis non nihil cause ad eius partis mutationẽ affert: etiã immobilitas maxille ifenioris: lingua enim ifenior annectit maxille qm ili ⁊ quasi contra habent superiorem: ceteris enim superior immobilis ẽ: Itaqs vt ad superiorẽ non habent: qm cibi aditus tollitur: sic ad ifeniorẽ carẽt: qm superior quasi trãslata in locũ inferioris est. Accedit ad hec genus uite qm more piscium agit: cũ tamen ipse terrestre sit. Itaqs uel ob eam rem imperfectam hanc partem habeat necesse est.

Dulatum piscium etiam complures carnosũ habent ⁊ quidem inter fluuiatiles nonnulli admodum carnosum ⁊ molle: ut cyprini nomine adeo. ut si parũ diligentur adnertas: lingua id esse uideatur: pisces igitur ob eã qm diximus causã: ⁊ si lingua non carent: tamen explanatam non habent: Seo cum cibi gũa sensus saporis adhibitus sit: eumqs non quauis parte: sua lingua optineat: seo extrema potissimum: ideo piscibus particula hec tantũmodo discreta habet⁹: cibum autem quãqm animalia omnia cupiunt: ut que uoluptatem ex cibo sentiant. Cupiditas enim rei suauis ẽ: tamẽ membrum quod ad sentiendum accommodatum est. non omnibus simile datum ẽ: seo alijs absolutum: alijs adherens: uidelicet ijs: qbus uocis defuit usꝰ ⁊ alijs duru̇m: alijs molle carnosũqs: nã ⁊ crustatis: ut locustis

manmis: ⁊ reliquis generis eiusdē: tale quid in ore habēt: atq; etiā mollib⁹ ut sepiis. ut polypis.

Insectorum alia membrum hoc inter continent: ut formice: quemadmodū multa etiam ex testatis: alia foris gerunt uelut aculeum fungosum ⁊ canum: ut eo simul ⁊ gustare ⁊ cibum trahere possint: patet hoc in muscarum genere: ⁊ apū ⁊ omnium generis eiusdem atq; etiam in nonnullis testatis: purpuris enim tantam optinet uim hoc mēbrum: ut testas conchyliorum transigere ualeat: uelut turbinū. quorum esca capiuntur: nec nō asili ⁊ tabani eodem spectant: quorum alteri lingua adacta cutem hominum secant: alteri tergora etiam bestiarum elacerant: his igitur animalibus lingua talis natura tributa est: quasi respondens ⁊ obuersanā manū elephantorum. Hanis enim illis adiumento est: ⁊ lingua his pro aculeo habetur. Ceteris animalibus omnibus lingua talis qualem iam exposuimus data est.

Aristotelis de partibus animalium liber tertius interprete theodoro.

Proxime ab iis natura dentium est: ⁊ oris: quod serie dentium cōtinetur: ⁊ constat. Sed cum dentium natura cōmuni quidem officio: ad cibum conficiendū adiuncta sit: tamen generatim seorsum aliis roboris gratia: tum ad inuadendum: tum etiam ad defendendum: aliis auxilii tātum causa data est. partim enī ea utraq; causa dentes optinent: ut nec ab aliis afficiant: ⁊ ipsa afficiant alia: ut que ex feris natura camuora sunt: partim ea causa tantum: ne male ab aliis afficiantur: ut complura tum siluestris generis: tum etiam urbani: nonnullis cibi cōficiendi causa tantum adhibita ē dentium opera: homo uero ad usum communem prohx factos optinet dentes: uidelicet primōs acutos: ut secent maxillares latos ut molant: discriminant: eos utrosq; ii qui canini appellantur: media inter eos natura condita: nam ⁊ medium particeps utriusq; extremi ē. Et canini ipsi partim acuti sunt: partim lati: quod idem in ceteris quoq; animalib⁹ ē: quibus nō omnes acuti habentur: sed potissimum locutionis gratia tales tot q; numero dentes homo sortitus ē: ad litteras enim exprimēdas plurimum cōferunt primi dentes: nonnulla animalia (quod dictum iam est) cibi tantum cōficiendi gratia dentes optinēt. Quibus autem simul ex auxilio sunt ⁊ robori dētes. hec aut exertos habēt ut sus: aut acutos pectinati sese stipātes: unde serratis eos dētibus esse diximus. Cum enim ires eorum acuminū dentium commisse sit: recte q̄ utiles sunt: ad ferocitatem pectinatim coeunt: ne occursu contrario atterant ⁊ hebetescant: sed nulli simul ⁊ serrati ⁊ exerti sunt dentes: quoniā natura nihil frustra: nihil supernacanei facere solet: auxilium aliis pernictum: aliis per morsum: nam sues foeminē mordent: ut q̄ carpant dente exerto: ceterum aliquid accepisse i unuersum cōuenit: quod utile sit: tum ad hec ipsa: tum etiam ad multa q̄ postea dicemus: partes enim que ad inuadendum: aut ad defendendum spectant: que q; a natura iis tribuuntur: que aut sola: aut pre ceteris uti possint: ⁊ quibusnis utē di precipua hec: precipue armis dotata sunt: ut aculeo: calcar: cornu: dēte: ⁊ si q̄d eiusmodi aliud sit: cumq; mares robustiores magisq; animosi sint: ideo aut solis iis: aut melio⁹ iis partes eiusmodi date sunt: quas enim in foeminis quoq; haberi necesse ē: ut que cibo accommodent: eas habēt quidem ⁊ foeminē: sed minus q̄ mares: que autem ad rem nullā necessariā spectent: iis carent: quapropter in cernorum genere cum maribus cornua sint: foeminis desunt: in caprarum etiam cornua ⁊ taurorum inter se distant: quod idem in pecore etiam cernimus. calcar etiam cū mares habeant: foeminē magna ex parte nō habent: pariter quoq; de reliquis quoq; eiusmodi partibus intelligendum ē: pisces omnes serratis dētibus sunt: uno excepto: q̄ scarus uocatur: complures etiam dētes in lingua ha

bent: et in palato: cuius rei causa est: q̄ cum mersu in aqua degant: humorem cum cibo admittant: eumq; expuant q̄ primum necesse ē: non enim in molendo commorari possunt: quando humor in uētrem interrumpit: hoc circo omnes acuti ⁊ frequentes undiq; sunt: uidelicet vt pre multitudine in minuta secent: que attritu subigere nequeant: adunci preterea sunt: quoniam robur fere totum piscium in dentibus situ est.

Natura etiam oris tum eorum que modo dixi officiorum causa: tum etiam ad spirandum adiuncta animalibus ē: scilicet iis q̄ spirant: atq; extrinsecus refrigerantur: natura enim ipa per se ut diximus: partibus omnium communibus ad pleraq; officia propria abutitur: proinde oris quoq; officium omnibus commune cibus conficiendus ē: robur nonnullorum peculiare ē: semo alionum: spirādi etiam usus non communis omnibus ē: At uero natura hec omnia eodem cōiecit: adhibita differentia eius partis pro actionis discrimine: sunt enim alia ore cōpressiones alia amplior: quibus enim cibi conficiendi ⁊ spirādi ⁊ loquendi gratia os datū est: iis cōpressius ē: quibus auxilij gratia: iis si dentibus sunt serratis: resciss̄um. Cum enim tota eorum uis in mordendo sit: hiatum oris ampliorē esse necesse ē: eorumq; plumbus ⁊ plenius morsū infigent: quo amplius resciss̄um os sit: piscium etiam mordacibus ⁊ carnivoris tale os ē: non carnivoris in arctum se colligit: tale enim os vtile iis ē: illud inutile. Avibus os quod rostrum uocatur hoc enim pro labris ⁊ dentib⁹ habēt. Sed uarie pro usu ⁊ auxilio: q̄ enim aduncas unguibus sunt: quoniam carne uiuunt: ⁊ nullo fructu uescuntur: rostrum omnia habent aduncum. Tale enim tum ad retinendum: tum uero ad uim inferendam commodius atq; aptius ē: mis autem i hoc ⁊ in unguibus sita est: unde fit: vt ungues etiam habeant adunciores. Ceterarum autem rostrum utile adiunctum cuiusq; est: uerbi gratia: robori ferri generis ⁊ eorum: robustum atq; predurum os ē: minuti generis tantum ad tenue fructus colligendos: ⁊ ad bestiolas capiendas idoneum. Que autem herbis uiuunt: queq; apud paludes uiscitant: ut anates: ⁊ palmipedes: partim alio quodammodo rostri cōmoditatem optinent: partim latitudine rostri sibi sufficiunt: quippe q̄ rostro eiusmodi infodere possint: quale iter quadrupedes etiam suis ē: nam is quoq; radicum appetens ē. Quinetiam aues quarū lato sunt rostro: radices eligunt: ⁊ reliquarum uictus similis. nonnulle serratum rostri extremum habent: ita enim herbarum carptus quo uiuūt facilius agitur: sed ceteras capitis ptes omnes fere exposuimus: propū aūt deest facies quod inter caput ⁊ collum hominis ē: nomen a re ipa accepisse uidetur: quod ei unus animalium homo erectus est: solus prospicit anteuersus: uocemq; anteuersus mittit.

Ecornibus differendum ē: hec enim capiti innituntur: quocunq; in genere esse possunt: carent iis omnia que non uiuipara sunt: cornua uel alijs quibusdam inesse dicamus: sed per similitudinem ⁊ translationem: cum nullum ex iis cornus officio fūgatur: gerunt enim q̄ animal parunt cornua: ad uim aut inferendam aut depellendam: quod nulli ex ceteris q̄ cornua habere dicuntur cōtingit: nullum enim utit cornibus: uel ad comminuendum: uel ad defendendum: q̄ virium sūt officia. Que igitur pedes multifidos habent: cornua omnia carent: cuius rei causa ē. Q̄ cornu auxilij gratia habetur: multifidis autem non desunt alia auxilia: dedit enim natura alijs ungues: alijs dentes pugnaces: alijs partem aliq̄ qua sese tueri atq; defendere possent. At uero bisulcorum pars maior cornua gerit: ⁊ solipedum nonnulla ad uim inferendā: quedam etiam ad defendendum: quibus aute cornua natura nō dedit: cōi saluti prestitis consulsit: alijs ut pnicitate corporis: equis opitulata ē: magnitudine camelis: magnitudinis enim exuperantia sufficit ad necem arcendam: quod camelis contingit: atq; etiam melius elephātis: quedam etiam dente exerto armāt in genere bisulco: ut sues. Quibus autem cornua pre nimio excessu superua cua sunt: ijs altenum auxilium natura adhibuit: vt cursus uelocitate: q̄dois enim

illa ꝙ multitudo cornuum magnitudo: potius obest qꝫ prodest: Bubalus etiam capi
isqꝫ interdum cornua inutilia sunt. Nam ꝙsi cōtra nonnulla resistunt: ꝙ cornibus se defē
dunt: tamen feroces pugnacesqꝫ beluas fugiunt. Bonasis nam ijs quoqꝫ pari celeri
citate cornua reflexa inter se orbem colligunt excrementi profusionem natura pro
auxilio dedit: hoc enim cum metuunt: se tuentur hac eadem profusiōe: alia quoqꝫ ser
uari certum ē: plura autem auxilia simul quorū singula satis essent: nulli natura tri
buit: cornigerorum ps maxima bisulca est: sed solipes etiam traditur in eo genere:
quem asinum indicum uocant: maxima animalium pars ut corpus dextro: si
nistroqꝫ: quibus se mouent: distinguitur: sic etiam cornua bina eadem illa de cau
sa gerit natura ingenio. Sed sunt etiam q̄ cornu singulari armentur: ut oryx: ꝙ quē
asinum indicū appellari diximus: oryx bisulcum: asinus ille solipes est: gerunt si
ne medio sui capitis cornu fixum ea que unum habent. Sic enim maxime ps utra
qꝫ cornu obtinebit. Cum medium cōmune pariter utriqꝫ extremo sit: solipes pot
qꝫ bisulcū esse unicorne recte uidem potest: ungula enim tam solida qꝫ bisulca eā
dem naturā habet: qꝫ cornu: itaqꝫ eisdem simul ꝙ ungulā findi: ꝙ cornu cōgruum
est: fissio etiam ungule: ꝙ cornus ex defectu nature euenit. Itaqꝫ cū eruperit iam ū
gule solipedum natura dedisset: recte dempsit supeme: fecitqꝫ unicorne. Recte etiā
capiti cornua mandauit: nec ut elopi momus ultio dat: qꝫ taurus non in armis cor
nua gerat: unde ferire uehementius possit: sed capite parte corporis ibecillima: nō
enim ingenio perspicaci ille momus hec deprehendit: ut enim sint alia quamuis pte
cornua habeantur: frustra ponderi essent: nulla in re utilia: multa etiā officia impedi
rent. Sic armis quoqꝫ ifixa leoē omnino ineptam tenerent: nō solum enim unde ict⁹
fiant uehementiores considerandū est: sed etiā unde remotiores: itaqꝫ cum careāt
manibus: ꝙ nec pedibus imis affixa gerere possint: neqꝫ genib⁹ flexis enim impedire
tur capite gerant necesse ē: quemadmodum a natura constitutum ē. Quinetiam
ad ceteras corporis motiōes ita maxime gen sine ullo impedimento possunt. Cerus
oūtaxat cornua tota solida ꝙ decidua: tum utilitatis causa: ut onere leuentur: tum
ex necessitate preponderet: ceteris aliquatenus cana ꝙ mucrone demum concreta sūt.
quoniam adictus hoc sit commodius: sed ne pars cana debilis sit: qua cuti annec
titur: solidum quoddā ossibus exortum ingredit eam: ipletqꝫ totā. Sic enim sita cō
pactaqꝫ ad uim inferendam commodissima: ꝙ ad reliquē uite munera inoffensissi
ma habent. Sed cuiusnā gr̄ā natura comuū sit: ꝙ qꝫ ob causam: aliis data: aliis ne
gata sit: expositum ē: Nunc quēadmodū natā se hēnte necessaria rebus subiectis
necessario natura ratiocinata alicuius gratia abutatur differendum est: primo igi
tur plus corpulenti terreniqꝫ in animalibus grandioribus inest: cornigerum au
tem nullum admodum paruū esse nouimus: omnium enim que explorata habe
mus minimum caprea est: natura uero cōtēplanda respectu plurium est: aut ei
omni ex parte: aut magna ex parte constat: quod secundum naturam sit. Os autem
omne: ꝙ quicquid speciem gerit ossis: terrenum est: qꝫ obrē plurimum id esse prope
dixerim partis maioris contemplatione. Corporis igit eiusmodi excrementa exupe
rantia in maioribus habita animalibus: natura ad auxilium: ꝙ rem abutitur cō
modam: itaqꝫ quantum excrementi eius ad locum superiorem efferet: alijs in den
tes: uel cōtinuos uel exertos distribuit: alijs in cornua: qꝫ obrem cornigerorū nul
lum utrinqꝫ dentatum ē: supne enim primores dentes non habent: quippe cum na
tura hinc adimendo addidert cornibus: ꝙ alimentum quod in eos dentes digerat.
in cornuum. Incrementum absumitur: aut cerue cornibus careant: cum dentes si
militer habeant: atqꝫ mares: causa est: qꝫ eadem sexus utrinsqꝫ natura: ꝙ corni
gera est. Sed foeminis adempta sunt cornua: quoniam ne maribus quidem uti
lia sint: sed uirium meliorum beneficio: mares minus offenduntur. Ceteris ani
malibus qꝫbus hec materia non in cornua secedit: aut dentiū ipsorum magnitu

dinem communi omnium incremento natura auxit: aut dentes exertos uelut cornua & maxillis produxit. Sed de partibus capitis hactenus.

Collum capiti subiacet ijs que io habent animalibus: non enim omnia habent: sed ea tantum quibus sunt partes ille quarum gratia collum conditum est: hoc & guttur: & q̄ gula uocatur. Guttur spiritus causa datum est: hoc enim spiritum animalia trahunt: & reddunt: respirando & expirando: q̄obrem que carent pulmone: collo etiam carent: ut genus piscium. Gula est qua cibus & potus deuoratur: itaqs ea que carent collo: gulam hec manifestam non habent: nec gulam habent cibi causa necesse est: nihil enim ad cibum parat: & quidem a situ oris continuo uenter esse potest: pulmo non potest: aliquem enim quasi tractum cōualles ad esse cōmunem oportet: quo spiritum ad fistulas per arterias digerat bipartitus: atqs ita efficere spiritus reciprocationem maxime potest. Cum igitur instrumentum spirationi accommodatum: lōgitudinem habeat necesse sit: gulam inter os & uentrē haberi necesse est. Constat gula ex nervo & carne: ex nervo ut extendi possit. Cum cibus ingentur: ex carne ut mollis sit: & cedat: nec leedatur asperitate cibi descendentis. Guttur autem quod & arteria uocatur: corpore constat cartilaginoso: nō solum enim spirandi causa est: sed etiam uocis: quod autem sonet: leue ac solidū esse oportet. Ante gulam arteria posita est: quā q̄ impedimento sit. Cum cibus ingentur. Nam si quid uel cibi uel potus in arteriam dilabitur: strāgulationes tormina & tusses grauissime incitantur: q̄obrem non audiendi sunt: qui hac potum meare dicant. Accidunt enim aperte que modo dixi omnibus: quotiens aliquid cibi dilapsū est: profecto opinionem eorum qui potum hac admitti existimant: irridendam esse plura ostendunt: meatus enim nullus de pulmone ad ventrē pertinet· sicut ex ore gulam tendere cernimus. Quinetiam per uomitum & nauseam: unde nā humor remeet incertum non é. Ad hec humorem non continuo colligi in uesicam sed prius in uentrem certum est: excrementa enim alui tingi uidentur fece uimam: uulnere etiam uentris sepe hoc idem patefactum é. Sed enim stultas opiniones admodum seruari stultum fortasse est. Arteria uero q̄ exterior ut diximus posita est a cibo infestatur: attamen natura ad hoc molita est minorem linguam: sine lingulā: que arteriā operiret: non omnia uiuipara eam optinent: sed ea tantum quibus pulmo & cutis pilo intecta: non cortex: non penna operimento est. Corticatis enim pēnatisqs guttur nice lingule operientis ipsum contrahitur: & diducitur: quemadmodum illis operitur aliunde & aperitur: uidelicet spiritu trahendo reddendoue aperitur: cibo ingerendo operitur: nequid illabatur: quod si quid erroris in eo motu cōmittitur: uel de errante cibo in alienum tramitem: uel respiratione preuenente. Tusses strāgulationesqs excitantur ut dictum est: tam uero solleri ingenio motus & lingule & lingue adhibitus a natura é: ut cibus neqs i ore cum molit̄ cadat sub dētes: neqs cum p fauces meat in arteriam labatur. Carent animalia quae modo diximus lingula quoniam & carne ficca & cute constant preditra: non enim facile moueri ebrium id posset: si ex tali genere carnis cutisqs constaret. Seo extrema ipsius arterie citius comprimerentur: q̄ lingula q̄ animalia pilo predita habent ex sua carne: hec dixisse satis é: q̄ ob causam animalium alia lingulam habeant alia careant: & quemadmodum natura uitio situs arterie remedium lingulam emolita adhibuerit.

Guttur autem ante gulā necessario positum est. Cor enim in parte priori atqs īmedio situm est: in quo principium uite omniumqs motus & sensus esse censemus: et enim partē uersus q̄ priorem appellamus: tum sensus tum etiam motus agit. hac enim ipsa ratione pars prior & posterior statuēda est: pulmo eandem q̄ cor optinet sedem: itaqs amplectitur: spiratio tum propter pulmonem: tum propter originē cordi ideitam agitur: attrahitur & redditur aer per arteriam: itaqs cum in pte priori cor primum collocari necesse sit. Arteriam quoqs & guttur constitui ā

te gulam necesse est: hec: n. ad pulmonem. a cor tendunt: gula ad uentrem: omnes q̃ melius. a nobilius. ē. ad sẽpr nisi q̃ domanus ipeoit supiõis iferiorisq; ratione supẽ collocat̃: prioris posteriorisq; prius: dextri sinistriq; dextrũ: sed a collo: gula: a de arte ria: dictum iam est.

Sequitur ut de miscentibus doceamus que eorum sane propria sunt: q̃ sãgui nem habent: nulli enim exanguium animali miscus ullum ē. Cum sanguineis omnia sint: itaq; democritus non recte de his tractasse uidet̃. Si quidem incerta hec esse putant pre exiguitate exanguium animalium: statim enim cum consistunt: que sanguinem habent: exiguaq; admodum sunt: deprehendi cor a recurrisse dubio possunt: quippe cum in ouis triduo cubatis: pũcta iam magnitudine appareant: necnõ in partibus ab orticis per q̃ exigua cernuntur: ad hec ut exterorum partium nõ idem usus omnibus ē: sed quedq; p̃ uita motuq; uario sibi peculiarem receperunt: sic interiorum alie aliis accommodantur: miscera autem eorũ peculiaria sunt: que sanguinem habent: q̃obrem unũquodq; eorum ex materia sãguinea constat: quod in nupr editis patet. Sunt enim cruentiora maiora q; exangue: quoniam in prima concretione species copiaq; materie euidentior ē: cor igitur omnibus sanguine preditis inest: a q̃ ob causam dictum: a ante hac est: a nunc dicemus. Sanguis enim necessario est in ijs que sanguinea sunt: q̃ cum humidus sit: conceptaculum sibi habeat necesse est: Ideoq; uenas natura emolita uidet̃: quarum unum esse principium necesse est: ubicũq; enim fieri potest: unum esse q̃ plura melius est: cor autem uenarum principium ē: ex hoc enim uene a p hoc esse uidentur: natura etiam eius uenosa ē: utpote generis societate iuncti cũ uenis. Quoniam a situs eius secum optinet principalem: in medio enim positum est: sed magis superius q̃ infimus: a parti prior. a immotus q̃ posterior: natura enim rem nobiliorem constituit in locis nobilioribus solet: nisi quo mal⁹ ipedit. Cordis hunc esse locum latissime in homine patet: sed in ceteris quoq; animalibus: pari ratione teneri sibi uult medium corporis necessarium: cuius sane exitus est: qua excrementa emittuntur: cura autem aliis aliter adiuncta sunt: nec ad uitam necessaria habentur. q̃obrem ijs demptis uita non tollitur: additis etiã nullum sequi intentatum certum ē. Qui capiti uenarum originem tribuunt: nõ recte opinantur: plura enim disperseq; principia faciunt: idq; in loco frigido: argumentum q̃ frigus hic locus uehementius sentiat: contra cordis locus calore abundat. Cumq; p̃ cetera uiscera uene transigant: nulla p̃ cor tendit ut dictum est: itaq; partem a principium uenarum cor ē aptum est: idq; optima ratione: medium enim cordis spissum cuiusq; corpus est: plenum etiam sanguinis est: quasi hic nere orian̄t̃: cauum est: ut contineat sanguinem spissum: ut principium calorem seruare possit. In hoc enim uiscerum a partium omnium corporis sanguis sine uenis cõplectitur: cetere partes sanguinem uenis hẽnt contẽtum: idq; recta ratione: sanguis enim ex corde ad uenas quoq; defertur: At uero ad cor non aliunde accedit: Id enim origo prima a fons sanguinis est: aut conceptaculum primum: hec ex sectione animalium pspici possunt: atq; etiam ex generatione: cor enim statim omnium partium primum cõsistens sanguinolentum est: motus etiam letitie ac tristicie: demq; omnium sensuum: hinc orti: eodemq; desinere uidentur: ratione quoq; ita esse probatur: principium enim unum esse oportet: ubicũq; fieri potest: aptissimus autem omnium locorum melius ē: medium enim unum est: a tale ut undiq; attingi uel eque uel proxime possit: ad hec cum nec pars alia sanguinea nulla: neq; sanguis ipe uim habeat sentiendi: quod primum sanguinem habet: id esse quod sentiat certum ē: habeat autem perinde ac uas quoddam principium est necesse ē: nec ratione tantum ita esse probatur: uerum etiam sensu percipitur: nam in partium prima generatione: statim cor palpitare cernitur: q̃si animal

sit: ut quod principium sit natur eorum q̄ sanguin ẽ habẽt: argumentū uel sic adduci potest: q̄ nullū animal sanguis compos careat corde: principium enī sāguis habeant necesse est.

Hecur etiam omnibus sanguine preditis inest: seo nemo idcensuerit esse principium uel corporis totius: uel sanguinis: situm enim nequaq̄ optinet principalem: lienem uero sibi habet aduersum: in ijs q̄ exquisitius cōstent: nec uero sanguinis conceptaculum modo cordis: in ra se continet. Seo vt reliqs ptes sanguinem uenis inclusum habet: ad hec uena pulcur tēdit nec ulla ex eo prouenit. Omne enim omnes ex corde sua initia trahunt: itaqs cum alterutrum istorum principium esse necesse sit. Hecur autem non sit: cor sanguinis quoqs principiū ẽ necesse est: animal enī sensu definit: uis autem sentiendi: primo illi tribuit. q̄ō primū sāguine positum est. Tale autem cor ẽ: quippe quod a longo sanguinis sit: a primū sanguinem habeat.

Extremum eius turbinatur in mucronem tenuissimum: situm in pectore ẽ: a omnino pti prion corporis commissum: ne fingeret: omnib⁹ enim pect⁹ minus camosum q̄ tergum est: q̄obrem a tergo paulatim calor apertus ẽ: cor certens animalibus in medio pectore ẽ: homini tantum paulo uergit ad leuam: vt eius partis refrigerationem moderetur a compensēt. Omnium enim animalium maxime homo refrigeratam habet partem sinistram: in piscibus etiam cor similē situ tenet: a cur dissimilem mutatur: dictū iā ẽ: solis ijs cordis mucro ad caput spectat. Cū ea ps prior sit: eode enim agit motus.

Copia quoqs nemorum in corde ẽ: tam recta ratione: hinc enim motus oriuntur: qui intendendo remittendoqs efficiunt: itaqs ministerio tali a robore q̄ est: cor autem ut supra diximus uelut alterum animal inest in ijs que corde utrale originem continent: cor sine esse ẽ omnium q̄ nos nouimus preterq̄ equi: a generis boum cuiusdam: quibus pre magnitudine quasi adminiculum subditū ẽ: quomodo totum etiam corpus ossibus sustentatur a continetur: uen triculum triplicem cor magnorū animalium habet: duplicem minorum: unum ad posterius: nullum qs est quod sine ullo uentriculo constet: a q̄ ob eandem dictum ẽ locū eni a cōceptaculum quod dā sanguis primi in corde haberi cōuenit: sanguinem aute primo effici in corde sepe iam diximus.

Seo cū due uene sint principales: altera maior: altera minor: aborta qs appellata: que sparsim omnes fere ceteras minores uenas producant: atqs inter se differant: ut post hec exponemus: melius fame ẽ: initia quoqs earum esse dicta quod fieri potest: si sanguis diuersus distinctusqs sit: q̄obrem ubi fieri potest: sanguinis conceptacula duo habentur: fieri autem id potest in magnis. Sūt enim corda eorum ampliora: seo melius tres esse uentriculos: ut unus cōmunis principium sit: medium autem a impar principium ẽ: itaqs magnitudo amplior subinde desideratur: unde fit: ut q̄ maxima sint: triplicem uentriculum habeant: dexter plurimum sanguinis: a calidissimum continet: q̄obrem pars corporis dextera calidior: sinister parum: itaqs frigidissimum: medius mediocrem: tum copia: tum calore: seo puriore: principium enim q̄ maxime ḡlescere debet. Tale autem sit: si sanguis purus a mediocris: tum copia tum calore sit: quinetiam articulationem quādam nimis sutilem sue capitis similem habere assumitur: quāq̄ non ita constant: vt quod ex plurib⁹ sit cōpactum: seo vt modo dim articulationem potius ostendunt: sunt articulationa corda eorum: q̄ sensu melius ualent: i articulationa eorū q̄ sensu habetiora sunt: vt suum: discrimina cordis q̄ ā pinguidine exiguitate: duntia: mollicia existant: uel ad motus pruritant aliquatenus. Que enim sensu hebeti sunt: cor hēnt durum a spissum: q̄ aūt sensu ualent: molle⁹ pauloa etiam sūt q̄bus cor gradi⁹ auctiora fidentioraqs quibus minus aut mediocre: affect⁹

b

enim qui accidit ex metu iam in ijs preest: quoniam calorem proportõe cordis non habeant: seo parum caloris in magno conceptaculo exolescat: itaqs sanguis frigidior sit. Cor magnum proportione: lepori: cerui: muri: hyene: asino: panthere mustelle: a reliquis fere omnibus que aperte timida sunt: aut propter metum maleficia.

Simile in uenis atqs in uentriculis cordis euenit. Sunt enim frigidiores: a uene ãpliores: a uentriculi ãpliores: nam ut in paruo q in magno domicilio tantumdem ignis non eque calefacit: seo minus in magno: sic ijs calor nõ partigit: uas enim tam uena q uentriculus est.

Item motus alieni calidum quodqs refrigerant: pl9 aũt spiritus in amplionibus est: magisqs uiuet: q obrem nullum ex ijs que uenis aut uentriculis sunt ampliorib⁹: ob eum per camem opimumqs est: seo q ita pinguescant: aut omnia: aut maxima parte uenis in certis: paruoqs uentriculo esse cernuntur: Cor solum uiscerum atqs omnino partiũ corporis: nullum uitium patitur graue: idqs recta ratione: cum enim principium corumpitur: nihil ẽ quod ceteris que inde pendeant: prebere auxilium possit: ideoq: ut nullum affectum corpiat: q in nulla hostia: cor ita affectum uisum adhuc ẽ: ut in ceteris uiscerib⁹ cernitur. Renes enim sepenumero calculos a pannis ac papulis referti uidentur: atqs etiam iecur a pulmo: ac potissimum lien: multa etiam alia uitiorum genera euenire in ijs uidemus: seo tamen circa arteriam pulmonis: a qua iecur annectitur uene maiori perexigue: ita accidit: idqs ratiõe re recta: hec enĩ maxĩe cordi associãt. At uero q morbo uitijs q eiusmodi peunt aliaq: ijs dissectis affect9 morbo sit in corde cõspiciũt. Sed de corde quale nã sit a cui9 gña a q ob causã uictũ aĩalibus sit hec dixisse satis est.

Sequitur vt de uenis differamus: uidelicet de maiori a de aborta: hę mãqs ex corde prime recipiunt sanguinẽ: reliq eaĩ soboles sunt: igit sanguinis gñatio eas ẽ dictum iam est: humor enim conceptaculum quisqs delitescat. Ceterum autem genus cõceptaculi a uas ẽ: itaqs sanguis in ijs quasi uase ẽ: seo q obrem due sunt: a de eadem origine in omnes corporis ptes discurrant: explicandum nunc ẽ: causa ut principium unum a ab uno esse melius sit: q animam sentientem unam actu habeant omnia: hinc enim pars etiam que eam animã primo cõtineat una est: tum potentia: tum actu in ijs que sanguinem habent. At in nonnullis eorum qs sanguine carent: actu duntaxat: q obrem caloris quoqs originem in eode tantisper esse necesse est: hec eadem causa ẽ etiam: ut sanguis humidus sit a calidus: cum igitur una in parte sit principium sensus a caloris. Sanguis etiam ex uno suam originem ducit: unitate autem sanguinis fit: ut uenarum etiam capita ex uno eodẽ que ortantur: due autem numero sunt: quoniã corpora animaliũ que sanguinem habent: a gradiuntur bipartita sint: hec enim omnia pte prior a posterior dextra a sinistra: superior a iferior distinguuntur: quãto autem nobilior ac principalior pars prior q posterior est: tanto uena maior prestantior est altera q aborta uocari diximus: altera enim in priora: altera in posteriora discurrit: a altera in omnibus sanguine preditis habetur apte: altera in nonnullis aut obscure aut in certe. Causa uero ut uene in omnes corporis partes digerantur: q sanguis aut quod uicem sanguinis tenet: totius corporis materia est: que in uenis aut in uicario uenarũ continentur: seo quonam modo: a ex quo animalia nutriantur: a quomodo ex utre capiant alimentum: cum de generatione agitur: aptius a spectari: a explicari potest. Cum autẽ partes ex sanguine omnes cõsistant: vt diximus uenarũ uiui in omnes corporis partes ratione recta expanduntur. Sanguinem enim findi per oĩa adesseqs omnibus oportet: si quidem partes queqs ex eo cõsistunt: a ut in hortis rigandis ac una origine fonteqs unoaqua riuis plurimis diducat: aliisqs ab aliis

ductus subito excipiunt quousq; hūor in omnis ptes deueīat : atq; etiā ut in
fabricas p totam fundamentorum descriptionem lapides apponuntur : uide li
cet ea ratione q; lata hortorum humoris beneficio nascantur : fundamenta ex la
pidibus constituntur : sic natura sanguinem per totum corpus constituit deinde dū .
Cum is omnium materia sit : patet hoc in ijs q; maxime extenuentur : nihil enim
nisi uene apparent : ut in uitineis : ficulnis : reliquis generis eiusdem frondib⁹
ijs enim arescentibus : uene tantummodo relinquuntur . Cuius rei causa est : q;
sanguis : quod sanguini proportionetur potentia sit : corpus : caro : aut quod
ijs proportionē respondeat : igitur vt in dicta quatione : sulci altiores ampliores
q; durant : minimi autem : primi ac celeriter limo obducto abolescunt : nursus
q; deducto apparent . Sic uene amplissime durant : minime autem prime ac
tu carnes efficiuntur : quāq; potentia nihilominus uene sint : q;obrem : si caro
extat . Sanguis tamen inducto uulnere undiq; effluit . Atqui sine uena sanguis
esse nō potest : uena autē nulla manifesta ē : quomodo neq; minorum foueole pate
ant : primusq; limus eximatur . Procedunt uene in minores subinde ex ramulis
quousq; arctiores reddantur : q; ut sanguinem transmittere possint : q;obrem cri
tus sanguini nullus patet : quāq; excremento vaporis humidi : quem sudorem vo
camus satis pateat : sed ne illi quidem nisi corpore calefacto : et uenularum clausuli
patefactis . Iam nonnullis accidit : vt cruentum quoddam excrementū sudarent : pp
ter uiciatum corporis habitum scilicet cum corpus laxum fluxumq; esset : sangu
isq; pre crudilitate humesceret : imbecillitate caloris : qui exiguus uenulis iclusus
concoquere non posset : omne enim quod aque : terre commune ē crassescere : cum cō
coquitur : dictum iam ē : alimentum autem : sanguis : mixtum ex ijs ē : calor utro cō
coquere nō potest non modo quia exiguus ē : uerum etiam pre nimia cibi assūpti co
pia : fit enim exiguus comparatione tanti cibi : duplex autem exuperantia cibi ē :
aut enim quantitate : aut qualitate id est modo : genere : quippe cum cibus non eque
concocti facilis q;q; sit : profluit autē sanguis potissimum p̄ plura uēarum for
mina : q;obrē e manibus gingiuis : sede : interdum etiam ex ore . pluuium sāguīs fit
sine ullo dolore : nō puim ut ex arteria distāt spacio inter se superne uena maior : :
ahorta : infra mutatis uicibus tendunt : atq; ita continetur corpus : progredien
tes enim scindunt̄ iuxta bifidam cruum partitionem : atq; altera ex parte priori
posteriorem se porrigit : altera ex posteriori in priorem : eodemq; concumunt : ut eni
ea que implera sunt : cōtinentiora constant . Sic uicibus uenarum mutatis par
tes priores corporis cum posteriorib⁹ copulantur . Simile etiam a corde locis
superiorib⁹ fit : sed qui diligentius nosse uelit : quemadmodum uene inter se ha
beant : spectare id tum per diseccionem : tum etiam per cōmētationē : hoc ē histo
riam aliū debet : atq; de uenis : corde hactenꝰ : de reliquis etiā uiscerib⁹ hac ea
dem via : ratione cōsiderandum est .

Delphino ideo habetur quia genus animalium quoddam pecstre ē . Ca lo
rem enim refrigerari necesse ē : quod extrinsecus ea quae habent desiderāt
sanguinem . Sunt enim calidiora . At que sanguine carent uel suo nativo spiritu fa
tis refrigerari possunt : extrinsecus autem uel aere uel aqua refrigerare necesse est : q;
obrem piscium nullus habet pulmonem : sed pro eo branchias optinent : ut cui
de spiratione agere mus retulimus : aqua enim refrigerantur : vt aere : q; spirant .
q;obrem omnia q; spirant : habent pulmonem : spirant pedestria omnia : et aq
tilium nonnulla : vt balena : et delphinus atq; etiam cete : omnia q; reflant : cō
plura enim natura incipiti sunt : tum ex terrestrium : tum ex aquatilium numero :
nā et eorum q; terra sustentantur : aerem q; arripiunt : quedam in humore maximā
temporis partem consumunt propter sui corporis temperamentum : et eorum que
in humore degunt : nōnulla tantum terrestris nature sibi mutant̄ : vt nisi inter

oum ſpirent: viuere nequeant: pulmo igit ſpirandi officio delegatus eſt: q̃ origi
nem quidem ſui motus accipit ex corde: ſed ſua tum amplitudine: tum in anfra
ctu aditum ſpiritui patefacit: cum enim attollitur: influit ſpiritus: cum cõtrahitur
efflut. Ad cordis palpitationem pulmonem ſpectare male opinatum ẽ: cor enim
homini prope dixerim animalium uni palpitat: q̃ nõ ſolus ſpei future: expec
tatiõeq̃s moueat: in plumbus etiam cor laxo intermallo diſtat a pulmone: ſinum
q̃s ſuperius tenet: vt nihil ad cordis palpitationem conferat pulmo: differentia
pulmonis varia ẽ: alijs enim ſanguineus magnuſq̃s: alijs minor fũgoſus exãgu
is. Que uiuipara ſunt: maiorem copia refertum ſanguinis habent propter calo
rem ſue nature ampliorem. Que contra ouipara ſunt: exiguum ſiccum: ſed aptũ
ãpliari ac extumeſcere: cum inflatur: qualis eorum ẽ: q̃ ex terreſtribus quadrupedes
ouipare ſunt: ut lacertorum testudinum ceterorũ generis eiuſdem: uolucrum eti
am natura quas aues appellamus eodẽ ptinet. Omnium enim earum pulmo fun
goſus ſpume ſimilis ẽ: ſpuma enim facta diffuſaq̃s ex amplo tumore in exiguum
relidet: a pulmo earum exiguus membranaq̃s ſimilis eſt: q̃obrem hec omnia pauĩ
ſitiunt: pauĩ bibunt: diu etiã aq̃ demerſa tolerant. Satis enim ab ipo pulmonis
motu ſpiritali inanias refrigerantur diutius: ut que parum caloris habeant. Acce
dit adhec: ut magnitudo corporis eorum prope omnium minor uiuipara ſit. Calor
enim eſt quoo min optineat augendi: ſanguis autem copia caloris indicium ẽ: cor
pora etiam melius cingit: q̃obrem homo ceteris erector omnibus ẽ: a uiuipara reli
quis quadrupedibus erectiora incedunt: nullum enim uiuiparũ uel expes uel ambu
lans equelatibula petit: pulmo igitur ſpirandi gratia datus omnino ẽ: ſed exãgues ta
liſq̃s cuiuſq̃ alterius generis cauſa ẽ: uerũ cõmune eorũ nomẽ uacat: nec vt animum gi
nus nomen optinuit: itaq̃s ut aue eſſe ex aliquo ẽ: ſic in eſſentia illorũ inest: vt habe
ant pulmonem.

Viſcerum quedam ſimplicia eſſe videntur: vt cor: ut pulmo: quedam bipar
tita ut renes: quedam utro nam modo ſe habeant dubitat. Iecur enim a lie
nem anticipiti interhec eſſe ſpecie dixens: nam a quaſi ſimplex a tanq̃ pro ſimplici
duo. Simili predita natura eẽ utrunq̃s uidetur. Sunt tamen omnia bipartita: cuius
rei cauſa eſt corporis diſpoſitio: que bipartita quidem ſit: ſed in vnum initium co
eat: conſummet q̃s: aut enim ſuperiore a inferiore: aut priore a poſteriore: aut dex
tra a ſiniſtra parte diſtinguit: q̃obrem cerebrum quoq̃s omnium bipartitum eſſe fi
bi uult atq̃s etiam ſenſorium unum quodq̃s eadem q̃s ratiõe: cor uentriculis ſuis di
ſtinguitur: pulmo uero in ouipans adeo diuiditur: ut ea binos habere pulmones
uideantur. Renes bipartitos eſſe nulli dubium ẽ: de iecore a liene uide ambiges. Cu
ius rei cauſa ẽ: q̃ in ijs que lienẽ habere neceſſe ẽ: lien ipſe quaſi iecur adulteratum eẽ
uidetur: in ijs autem que lienem habere non neceſſe ẽ: vt exiguus admodum lien
uelut note gratia habetur: ſic epar bipartitum aperte eſt: a pars altera ad dexteram
altera q̃ minor ẽ ad ſiniſtram ſitum tenere expetit. Quinetiam in ouipans q̃us
minus q̃ in viuipans aptum ſit: tamen in nonnullis eque diuiſum patet: vt lo
cis quibuſdam leporis bina iocinera habere uidentur: quemadmodum in gene
re piſcium tum alij quidã tum cartilaginei iecur duplicatum habere videntur. Sed
quoniã iecur parte dextra potius ſitum ẽ: ideo natura lienis adhibita ẽ. Itaq̃s quãq̃
neceſſaria quodammodo ẽ: tamẽ non admodum omnibus animalibus: cauſa igi
tur vt uiſcerum natura bipartita ſit: quemadmodum diximus dextrũ ſiniſtrũq̃s ẽ.
utrũq̃s: ſibi ſimile expoſcit: quomodo ea quoq̃s ſimilẽ: geminãq̃s habere naturã ex
petũt: vt cum illa quamuis gemina eodẽ coeũt: ſic viſcerũ ſingula: quamuis gemĩa
nexu eodẽ continentur.

Sunt uiſcerum quedam ſupra ſeptum: quedã infra: ſed omnium uſus com
munis utilitatis gratia eſt: ut delicet quo vene: ut pote penſiles ſuſtine

n: a copula uiscerum stabilim ad corpus possint: quasi enim anchore per partes deuc
tas iaciuntur ad corpus: uerbi gratia de uena maiore ad iecur: a lienem deuenitur: et
enim uiscerum eorum natura quasi clauus corpori eam affigit: s: iecur a lien: in late
ra corporis uenã maiorem affirmant: ad hec enim sola rami abilla mittuntur. R e
nes autem in partem posteriorem eandem continent: quã q' ad renem utrumqz non
modo de uena maiori sed etiã de aborta pertendit uena: hec uiscerum beneficio istitu
tioni animalium prestantur: atqz etiam iecur a lien iuuant ad cibi concoctionem.
q' enim sanguinea sunt: calidam habent naturam. R enes ad excrementum quod i
uesicam secedit opitulantur. Sed enim cor a iecur omnibus animalibus necessaria
sunt: alterum propter caloris originem (locum enim adesse aliquem quasi lares fo
cumqz oportet: quo nature fomites: a primordia ignis natiui continuantur: a fer
uentur: eundemqz tutum esse ueluti arcẽ corporis totius necesse est: alterum iecur:
dico ubi concoquendi gratia adest: a quidem nullum sanguine preditũ ijs duobus
carere potest: q' obrem omnia quibus sanguis: duo hec uiscera habent. Que autem
spirant: terrium etiam habent pulmonem: lien per accidens necessarius est: quo
modo excrementa: tũ alui: tum uesice exquo fit: Vt in nonnullis deficiat magnitu
dine: ut nobis cum quibusdam que uentriculum habent fermentiorẽ: uelut colum
bo: accipitri: miluo. Quinetiam in oui pans quadrupedibus perinde hoc parci
pi potest: habent enim pq' exiguum: multis etiam squamatis exiguus: q uesica
etiam carent: quoniam excrementum per carnem laxiorem in pennas a squamas
transeat: lien enim uapores nocentes diuertit: a attrahit ex uentriculo: a concoqre
cos potest: ut qui sanguineus sit: quod si plus excrementi sit: parumqz caloris ha
beat: lien corpus pre alimento immodico sanguescit: a propter cõfluuiũ huc huio
nis sepe accidit: Vt lienosis uentres pduri efficiant: quorum hijs qui supra mo
dum mingunt ex diuerticulo humoris. At quibus parum excrementi constitit: ut
auibus atqz piscibus ijs aut non magnus aut note gratia duntaxat habetur. Qua
drupedibus etiam oui pans lien exiguus rigidus a reni similis ẽ scilicet ob eam
rẽ: q' pulmo eorum fungosus ẽ: parumqz potus desiderant: a quantum excremẽ
ti constituunt: in corpus a corticem uertitur ut auibus i pennas. Sed in ijs que ue
sicam habent: a pulmonem sanguineum: humidus est: tum ob eam q' modo
diximus causam: tum quia partis sinistre natura humidior a frigidior ẽ: cõtra
rium enim quodqz ad sibi cognatum ordinem dispositum ẽ: uerbi gratia: dextrũ
sinistro contrarium ẽ: a calidum contrarium frigido: itaqz modo quem diximus: so
ciantur. R enes nulla necessitate habent: sed ut melius a locupletius sit: humoris
enim excrementicij gratia qui cõfluit in uesicam additi sunt ex sua natura: in qui
bus pl⁹ hominem excrementi fedimenti fieri solet: ut uesica melius suo munere fungeretur.
Sed cum uisus eiusdem causa renes atqz uesica habeantur: differendum nunc de ue
sica ẽ: permissa sequente primum enumeratione: de pcordijs enim nondum docuim?
que ps uiscerum rationi continuata ẽ: uesica non omnibus animalibus data est.
sed ijs tantũ tribuere uoluisse natura uidetur: q' pulmonem haberent sanguineum.
Idqz recta ratione: caloris enim excessu qui in eo ipo membro continetur: fit humida
hec omnium pcipue animalium sunt: cibiqz indigent non modo sicci uerum etiam
humidi copiosioris: itaqz excrementum etiam copiosius contrahi necesse ẽ: nec so
lum tantũ quantũ aluentre cõcoqui excerni qz cum eius excremento possit: ergo hu
ius quoqz excrementi conceptaculum quoddam habere necesse ẽ: q' obrem omnia
que talẽ habent pulmonem: uesicam optinent: q' autem tali carent pulmone: a uel
parũ bibunt: quoniam fungosum pulmonem habeant: uel omnino potũ assumũt.
non potus sed cibi gratia: Vt insecta: a pisces: uel etiam penna aut squama aut corti
ce tegantur: hec tum propter humoris assumpti exiguitatem: tum q' a quãtum ex
crementi cõtrahitur in ea ipa absumatur: uesica omnia carent excepta testudine: in

ter corticata :in hac enim tantummodo natura castrata ē.cuius rei causa est :qđ ma
ne testudines pulmonem habent camosum sanguineum :& similem bubulo :terrestres
autem proportione maiorem :superficies etiam qz obdēsa pduratq3 modo silicis ē :facit
ne humor diffluat euaporatq3 possit per carnem laxiorem :ut aquatilibus serpentibus ce
terisq3 optus cortice euenit :atq3 ita excrementi copia tanta subsidet :ut eorum na
tura conceptaculum & vas quoddam capax humoris desideret : Vesicam igitur
testudo sola inter hec habet :ea de causa :ſ: magna ampliam : terrestris exiguam
admodum.

Renum etiam ratio similis ē: nullum enim pennatum :nullum squamatū :
nullum corticatum :excepta testudine renes habet :quāq̄ in nonnullis ani
bus carnicule q̄dam sint latiuscule :speciem renum ostendentes :quasi ea caro que re
nibus delegata ē locum nō habeat sed in plura dispersa sit :genus tamen testudinis
q̄ lutariam uocant :a uesica a renibus caret :fit enim propter eius mollitudinem
tegminis :vt humor facile diffletur :lutaria igit ob eam causam neutrā earum par
tium habet :ceteris animalibus que sanguineum ut dictum ē habent pulmonem :
renes omnibus natura tribuerat :quippe q̄ simul & aduenas continendas ijs ute
retur :& ad humorem supernatantem excrementum haberet. Meatus enim deuena
maiore ad renes vsq3 perfert :cauum in omnibus ſelt renibus :aut āptius :aut ar
tius :p̄terq̄ in uitulo marino :eius enim renes bubulis similes :omnium tamen mi
nimi ac solidissimi sunt :hominum etiam renes bubulis similes sunt :quippe q̄ tan
q̄ cōpositi ex multis renibus exiguis constent :neq3 equabiles sunt :quo mō renes
ouium ceteraq3 quadrupedum habent :quo fit ut morbis eorum difficile cura
ri hominibus possit :etiam si nuper egrotare ſcepernt accidit enim ut quasi mul
tis renibus laborent difficilius remedium adhibeatur :q̄ si uno infecta rentur.
Meatus qui deuena p̄tendit :non cauum subit renum :sed in eorum corpus ab
sumitur :q̄obrem in canis eorum nihil sanguinis cōtinetur :neq3 cōcrescit mor
tuus. Meatus uero de canis renum exangues duo insignes ad uesicam feruntur
singuli ex singulis :atq3 etiam alij ex uenā aborta ualidiſ frequentelq3 eodem deuēi
unt :que ita natura ſtituit :ut exuena humoris excrementum ad renes ueniret :in
renibus autem sedimē humoribus p̄ corp9 renum colatis :i medium cōflueret :vbi
plurimi cauum continent :quo fit ut renes omnium maxime uiscerum foetum red
dant odorem :tum deide ex medio p̄ eos meatus in uesicam :nā magis magisq3 tan
q̄ excrementum secernit̄ atq3 rejcit̄ :uesica ipa ex renibus depēdet :tendunt enim
in eā ut dictum est validi meatus. Renes bis de causis habent̄ :& uirtutes quas di
uinus optinent. Omnibus autem que renes habent dexter ſuperior ſiniſtro ē : q̄ emi
motus ex parte dextra prouenat :natura q3 dextre proſit ualidior fit :ideo partes o
nes mouendi causa regant ad ſitum potius ſuperiorē: oportet :nā & ſupercilium dex
trum magis attollitur :& arcuatum magis q̄ ſiniſtrum habetur. Tangitur in om
bus a iecore dexter q̄ elatior ē. Iecur enim parte dextra positum ē: pingue plenius
renes ambit :q̄ reliqua uiscera :quod & necessario fit :cum excrementum per renes
transmissum cōtetur :quātum enim relinquitur sanguinis pur facile con coq̄ potest:
finis autem probe cōcoctionis sanguinee adeps :& ſeuū est: Vt enim in cōbustis
siccis uelut cinere aliquid ignis relinquitur :sic in cōcoctis humidis nō nihil ca
loris qui effecerit relinquitur :quo fit ut pingue leue sit & humoribus resideat at
q3 fluitet fit :non ītra ipos renes :quoniam deūm hoc uisc9 sit :ſed circū renes est:
ui delicet aut adeps in ijs que pinguescere adipe solent :aut ſeuum in ijs que ſeuo
opimant̄ :quorum differentia alio loco explicata ē: necessario igit̄ ea de causa pi
guescunt ſcilicet ex ijs que necessario euenirnt animalibus :q̄ renes habere debe
rent: Salutis autem causa vt renum natura calida sit. Cum enim positi loco ultio
sint :tepore desiderant āpliorem :tergū :n: camosum ē :vt cor & reliqua prīs ſupio

ns uiscera ptegat. At ubi carne uacant: ut flecti possint; omnium enim flexus ex
carnes sunt: itaqz uice carnis adipe renes obsepti muniuntur. Quinetiam humo
rem melius discernunt; q concoquunt sua pinguedine: pingue enim omne calidū
est: Calor autem concoquit renes his de causis pinguiores: dexter omnibus
minus pinguis: cuius rei causa ē: q natura dextre ptis siccior ē: q mobilior; mo
tus autem contrarius est: liquat enim pinguedinem; q cōsumit: sed cum ceteris
animalibus renes habere pingues pficiat: q pleriqz totos obesos habeant: om
nibus hoc letale ē: quo fit ut quāmq pingues admodum sint: tamē aliqd desit: q si
nō utriqz dextero quidem: causa cur hoc solis: aut maxīe omnibus accidat: q ijs q
adipe pinguescere solent: pingue humidum ē: itaqz non eque flatus intercluſ do
lorem faciunt: quod causa siderationis est: q obrem hoībus etiam qui uicio renū
laborant: quāq pinguescere iuuat: tamē si pingues admodum efficiantur dolores
pfecto accidunt letales. Ceteris autem q si seno pinguescunt: tamen seuū minus de
sum q omnibus fit. Copia etiam seui genus omnium longe excedit: omnium enim
animalium omes celeri renum obesitate opplentur: itaqz humore flatuqz itercluso
celeriter pre sideratione itereunt: nāqz peruenam aortam q maiorem statim ui
tium ad cordis sedem transuehitur: meatus enim ex ijs uenis ad renes con
tinui pertendunt: sed de pulmone: de corde: de iecore: de liene: de renibus dic
tum iam est.

Separantur hec inter se septo transuerso quod nonnulli precordia appel
lant: disterminat hoc a reliquis pulmonem preditis ut mō diximus: ha
bent hoc omnia q sanguinem optinent eque vt cor q iecur: cuius rei causa ē: quod
ideo habetur: ut sedem cordis aduenire diximus: uidelicet ut anime sentientis origo
offendi seruet: nec facile occupet exhalatione cibi: q caloris aduētici copia: hac
enim causa natura intercepit precordiorum: quasi parietis sepisqz interuentu:
distinxitqz partem nobiliorem ab ignobilion: in quibus superioris infernoisqz
ratio posset haberi: supius ē enim cuius gratia reliqua sunt: quodqz melius sit: ite
rius autem quod eius gratia sit: q concepta cibum cibi necessarium. Annectitur
hoc septem sine cinctus costis pte sui carnosiore validioreqz: media autem con
stat mēbrana exilioni: ita enim q ad robur: q ad pētum commodius est contra ca
lorem se efferentem: hoc uelum sobole esse: argumentum ex ijs que pleriqz accidūt
ducatur: ubi enim ppter uicinitatem attraxerint humorem calidum atqz excre
menticium: continuo mentem sensūqz plane perturbant: q obrem phrenes ap
pellantur: quasi participes prudentie sint. Atqui nullatenus participes sunt. Seo
q propinqs sunt ijs que uim optinent illam. Cordi enim pētendūtur hinc mē
tis mutationem aperiunt: q obrem tenues parte sui media sunt: non modo de ne
cessitate: q cum carnose sint pte sui costis āmota carnosiores esse necesse sit: uerū
etiam vt minus uaporis excipiant: nam si carne pleniore constarent: copiā uapo
ris q haberent q traherent: partem hanc calefactam celeriter sensum aperire indi
cat: uel io quod titillatu euenit: rident enim celeriter: qui titillantur: q motus ce
leriter ad eum locum perueniat: qui quāq leuiter calefaciat: tamē aperit: q men
tem mouet pter uoluntatem: cause autem cur homo animalium unus titilletur:
q cutis tenuitas ē: q q solus omnium animalium redeat: est enim titillatio risus
per eiusmodi motum partis: que alā cōplet: ictu etiam traiecta pcordia in prelijs
risum attulisse proditum ē scilicet calore quem moueat uultus: hoc enim uerisimi
lius credi potest q quod de capite referunt: ut abscissum loqui potuerit. Sunt enī
qui hoc dicant: homerūqz testem adhibeant: quasi ob eam rem illud dixerit: ip
seqz dum loquitur miscetur puluer uerter: non enim dum ipse homo: seo dum
ipe uerter intelligi uolunt: in terra cana: res adeo prouerā habita est: vt reum
quēdam ex incolis egerint. Cum enim iouis hoplosimq sacerdos esset occisus: q

a q̄ nō constaret : nonnulli esse animosse retulerunt : capite preciso dicēte lepi⁹ unum super uiro cercopas occidit : itaq; hominem cui nomen cercopas i prouincia quesierunt : comptumq; in iudicium duxerunt seo fieri non potest : ut caput precisa arteria : a fine motu pulmonis loquatur : nec apud barbaros qui capita : summa cum crudelitate abscindunt : tale quid unq̄ euenisse accepimus. Ad hec in ceteris animalib⁹ cur id non aliquando fiat : ipsum enim ns nunq̄ precordijs tractis mouen cōtentaneum est : cum nonnoi ui careant. At capite abscisone suā uocem aliquādo emittant. quid nam prohibeat. Corp⁹ tamē detracto capite, pgredi quoq; nō temere credi potest. nā ea qdē que sāguie caret : uel uiuere diu⁹ possūt mūcata capite : cui⁹ rei causā alio loco docuimus. Sed cui⁹ nā gr̄ā singula uiscerum habeantur explicatum iam est.

EXtremis autem uenarum intentionibus hec necessario adiungunt⁹ uapor enim prodire : cumq; sanguineum necesse est ex quo consistente concrescenteq; uiscerum corpus contrahatur a coaugmententur : quapropter sanguinea hec sunt omnia a naturam sibi consimilem ceteris dissimilem habēt.

EMbranis omnia uiscera includuntur : protegimine enim opus ē : quo illa sementur : eoq; leuiora : membrana autem talis suapte natura est : q̄p pe que a densa sit ut arcere possit a carne uacet : ut uaporem nec trahat nec habeat : a tenuis pretendatur : ut leuis sit : a nihil ponderis afferat. Maxime inter mēbranas robustissime sūt : q̄ cor aut cerebrū ābiunt : atq; optā ratiōe : hec enī precipuā tutelā desiderant : tutela enim priuus adhibenda principalib⁹ ē : hec autē pricipa nī maxime ute optinent.

HAbent animalium quedam omnem uiscerum numerum q̄ si non omnē. q̄ sint hec : a q̄ ob causam dictum iam est : a nunc vero hec habentur : neq; enim cor simile habent ea q̄ cordi preoita sunt : neq; aliud ppe dirimm ullum. Tam enim secur aliis multifidum ē : aliis simplicius in eorum genere : q̄ sanguinē habent a uiuipara sunt : seo longe magis piscium iecinera : a quadrupedum : a ouiparorum : tum inter seipsa : tum ab iis que modo diximus dissident : Auium iecur maxime simile ē ecoī uiuiparorum : puro enim a sanguineo colore exhilarat : vt illud cuius rei causa ē : q̄ auium corpora diffluant euaporamq; optime possint : nec multum habeant excrementi uinosi : quo etiam fit : ut nonnulla ex uiuiparis felle careant. Iecur enim ad tēperiem sanitatemq; corporis multum cōfert : finis nāq; eorum in sanguine potissimum situs est. Iecur autem omnium visceru excepto corde sanguine referti⁹simum est. At uero quadrupedū ouiparorū a piscū iecinora maxīa parte pallio uiscula sunt : nōnullorū etiā uicaria oīno vt corpora quoq; eorū dem prauum tēperamentum sortiuntur : velut nupte : testudinis a similium.

HEuem bisulca inter cornigera habent rotundum ut capra ouis a reliqua omnia : nisi aliqua pro sua magnitudīe auctiore ilongitudinem habeāt. vt boues. At multifidis plurus omnibus est : vt homini : cani. Solipedib⁹ aūt medium tenet : a pmiscuus ē : ptem enim alteram habet latam : alterā āgustā : vt equo : mulo : asino.

DIffernt uiscera a carne non modo sua corpulentia : Denum etiam eo q̄ caro fons posita est : uiscera intus cōtinēt : cui⁹ rei causa ē q̄ naturā cōmunem cum uenis habeant : a partem uenarum gratia sint : partim non sine uenis esse possint.

SVbest precordijs uenter qua gula desinit. Si habetur : si minus oriungitur.

ENteri itestinum annexum ē : seo q̄ ob causā pres has animalia habeant omnia : nulli dubium ē. Cibū enim a ipsum recipere a euaporatū ejicere :

neqz tm oē locum esse cibi cōcocti ⁊ excrementi necesse ē : cōceptaculum etiā adesse i quo cibus mutetur oportet : pars enim alia cibum igestum complecti : alia excrementum materiam que supernaciam capere debet : quarum actionum ut tempus diuersum est : sic loca etiam diuersa habere necesse ē. Seo de ijs aptius differemus : cū de generatione : ⁊ alimento agetur : nunc de differentia uentriū ⁊ priū : eodem ptinentium considerandum est. Ventres enim nec magnitudine neqz specie simules inter se sunt : seo q̄ in sanguineo genere utrinqz dentata ⁊ unipara sunt : hec simplicem habent uentrem : vt homo : canis : leo : ⁊ reliqua : quorum pedes in plures digitos fiuduntur : ⁊ que aut solipeda sunt : ut equus : mulus : asinus aut bisulca q̄dem : seo utraqz parte dentata : ut bus : nisi aliqua pre sui corporis magnitudine aut difficultate cibi non ad concoctionem idonei seo spinosi ⁊ lignei : multiplicē habeant. ut camelus : quem admodum corrigera hēnt : q̄ppe q̄ non : utraqz parte dentata sint ⁊ camelus quidem quāq̄ cornibus caret : ideo non supne dentata ē : q̄ ei magis necessarium ē uentrem talem habere q̄ dentes priores : cum itaqz uentrem simplem non utrinqz dētatus : habeat : dentes etiam simili modo sortitur : ut pote parū necessarios : quinetiam cum cibus omnis spinosusqz sit ⁊ tamē linguā esse camosam necesse sit : natura dentium portione terrena ad palati callum atqz duriciam abusa ē. Ruminat etiam camelus more corrigerorum : quoniā uentres simules corrigeris habeat : habent hec singula plures uentres : vt ouis capra : cernus : ⁊ similia : ut cum officium oris non satis in molēdo cibo adhibetur : ppter inopiā dentium : munus uentriū expleat : dum alius ab alio cibum recipit : ⁊ primus iconfectū secundus aliquātulum cōfectum : tertius plenius : quartus pfī plene cōfectum ita fit : ut genus hoc animalium receptacula cibi habeat plura : q̄bus nomina hec : aut inserta sunt : aut inseri licet : uenter : arsinum : siue reticulum : omasum : ab omasum. Quonāmodo hec se habeant : tum situ : tum etiā spē : ex historia dissectōeqz animalium petendum est : hac eadem causa ē : ut aiium quoqz genus ptem qua cibum recipit : uarie habeat : cum enim id oris officio quod cibo conficiendo tribuit omnino careat : vt quod nullos habeat dentes : ⁊ neqz quo diuimat neqz quo molat cibum optineat : idcirco aut āte uentrem sinum hēnt : q̄ in gluuies appellatur : pro oris officio : aut gulā patentiorem aut āte uentrē ptem aliq̄ : gule ipius sinuosam : i qua cibum recentē ⁊ icōfectum recōdant : aut nētris ipi⁹ ptē aliq̄ prominētem : aut etiam uentrem ipm ualidum ⁊ camosum ut cibū imolitū diu continere ⁊ cōcoqre possint : bonis enim uinbus nētris ⁊ calore natura defectum oris rependit ⁊ cōpensat. Sunt que nihil ex ijs habeant : seo iglumie pro lixa utantur : ⁊ ea quibus cura prelonga ⁊ lenta fūt : ppt cibi hūiditatē : causa igt ē q̄ cibus ijs ōib⁹ molli ⁊ cōfici facile possit : vt eorū uētres p facilē cibi cōcoctionē humescant.

Dentium genera tm sunt dentes : sed serrati prope dixerim omnes : Genus enim quodā exiguum ē : quod non serratos hēat dentes : ut qui scarus vocat : q̄ unus ⁊ ruminare merito ob eā rē creditr : q̄ enim non utrinqz dentata corniger a sunt ruminant : habent omnes acutos : q̄bus ⁊ si cibū secare possūt : tamē male secant : q̄ diutius imoran nequeant : q̄ obrē nec planos hēnt dētes : non enim fien pōt : vt deterāt cibum : itaqz frustra haberent : Item stomachū alij nullum omnino hēnt : alij breue : sed enim ad cōcoctionem inuandā alij modo amplū nētriculos hēnt : ⁊ camosos ut mugilis. Maior autem numerus appēdices iuxta uētrem frequentes optinet : ut in ijs quasi lacunis cibum conditum macerent : atqz concoquant : seo pisces contra q̄ aues eas appendices sitas hēnt : q̄ppe q̄ supne hēant ad uentrem. Cū aues q̄bus datum hoc est : infra pte itestini extrema assument : uniparorum etiam nonnullis appendices itestinales ifra eadem de causa habentur : genus piscīū omne quoniā cibum minus cōficere possit : eundemqz egerat ⁊ morar ⁊ gulo

cum ē: cetera etiam omnia q̄bus intestina sunt recta: ciborum auida sunt: cum enim cibus celeriter egeratur: proindeq; breuis usus fruēdi sit: breui repetāt cibum: auida necesse ē. Que uero ingluuiata sunt: puum habent uentrem dicti nā ē: differentiā aūt duplicē fere oia recipiunt: alia: n: camino simile hēnt: alia sullo: ap̄tior nēter sulli⁹ ē sterquilinosus q̄: ut diutius cōcoquat: cammus pinus ē: nec multo ap̄tior intestino: tenuisq; intus.

Ventre natura intestinorum posita ē i omnibus animalibus: hēt q̄ ea differentiam: ut uēter numerosiorem: aliis enim simplex intestinum sibiq; simile resoluitur aliis dissimile q̄busdam: n: pte qua uentri uicinior laxi⁹ ē: qua desinit arcti⁹ q̄obrem canes uehementi nixu nec sine cruciatu eam ptem teuāt excremēto: seo tamē maiora animalium nūero arctius pte superiori ē: laxi⁹ inferiori: maiora multiplicabiliora q̄s sunt intestina. Comigerorum uentris etiam sinus eorum ap̄tior q̄ auctiora sunt: comigera: n: ppe dixerim omnia ap̄tiora sunt pabuli ratiōe ut conficiant: quod sibi igerunt iconfectum. Quibus autem intestinum non directum: ijs omnibus ap̄tius tenoit: qua q̄ quod colum uocatur habent: q̄ cecū: ac tumidum q̄dam mox artatur: q̄ cōplicatur: ab hoc rectum ad exitum usq; excrementi ptendit: q̄ quem ps q̄ podicē uocant. aliis pinguis: aliis sine pingui ē: Que omnia natura tollere molita est ad congruam cibi confectionē: q̄ excrementi usum: q̄ trāsmissionem: procedenti: n: descendentiq; excremento: aut subsistenti: ut īmutet⁹ in aliis: q̄ p magnitudine aut locorum calore uegetiora: cibiq; plemonis indigentiora sunt uia ap̄tiatur. Tum ut uentrem intestinum angustius excipit: sic a colo quod laxū intestinum nocat⁹: q̄ alui ap̄titudine rursus semitam angustiorem clauiculam q̄ sterquilinosis orbib⁹ dicta subit excrementū iā penitus euaporatum: ut natura seniet⁹: nec uniuersum exitus fiat excrementi. Que igit animalia continentiora ee ad cibi desidentium commeat: hec sua i alueo laxioris sinus non hēnt: seo anfractus orbesq; plures continent: nec recto intestino utunt⁹: laxitas enim intestini auiditatem: auget cibi: rectitudo accelerat auiditatem: q̄obrem animalia q̄ uel simplex hēnt intestinū: uel cōcepta cuiq; ap̄ta cibum aut copiosum capiunt: aut celerius repetunt. Seo cū i uentre superiore cibum igestum recētem esse necesse sit: in unum aūt delapsum feculentum euaporatūq; locum etiam aliquē interpositum ee: i quo imutet⁹ q̄ nec recēs adhuc neq; iā exactus in stercus sit necesse ē: itaq; genus id animaliū omne hēt eā partem q̄ ileum uocat⁹: posita in eo quod a uētre tenue tēdit intestino: hoc enim medium ē inter uentrem superiorē in quo cib⁹ crudus adhuc sit: q̄ inferiorē in quo iā suppurgatum excrementum contineatur: hoc cum in omnibus ita sit: tum i ijs patet: q̄ q̄ maiora sunt q̄ ieiunarint: ita: n: inter stridum loci utrumq; conspicitur: nam si edenti mutationi parum temporis suppetit: Seo foeminis ps nulla certa superioris intestini ileum ē: alia enim aliis: ut sors tulerit: Quarū⁹ autem prime ante cecūm alueū q̄ omnibus est.

Habent quod coagulum uocat⁹: omnia q̄ plures cōtinent uentres: carēt q̄ unū hēnt: excepto lepore: habent quibus hoc datum ē: non in magno uentre: nec in reticulo: neq; in ultimo: quod abomasum appellauimus: seo i eo qui inter ultimum q̄ duos primos positus ē: q̄ omasum uocat⁹: hēnt hec oia coagulū, pter lactis crassamētū: carent q̄bus singulis nēters: q̄ comi lac tenue sit: q̄obrē comigerorū lac spissat⁹: mutilorū nequaq̄ lepori coagulū fit quoniā herbam succi lactei pascat⁹: talis enim humor lac i uentriculo infantium stringit: lacteq; collostrū: cur coagulū in omaso multiuentrium consistat explicatum in problematibus est.

Aristotelis de partibus animalium liber quartus interprete theodoro.

Iscera: Venter: Et reliquę quas exposuimus partes modo eodem
in quadrupedibus ouiparis: et in ijs q̄ pedibus carent: ut serpenti
bus hēntur: natura enim serpentum cognata ijs ē: quippe q̄ similis
sit lacerte plonge: ac expedi: his uero et piscibus omnia similia sūt.
nisi q̄ pulmo serpentibus datus ē: quoniā terra utūtur: pisces eo
carent et brāchias nice pulmonis sortiuntur. Delica nec piscib⁹
neqs eorum ulli que modo dixi: adiūcta est: nisi testudini: humor enim ijs in cor
ticem tegentē: ut auibus in pennas absumitur: cum exiguo potu contēta sint: p
ter exanguē pulmonis naturam et quoddam excrementum alui: ijs quoqs omnibus
albicat: quemadmodum auibus: itaqs ijs q̄ uesicā hēnt: exempta urina: fallugo
quedam terrena in uasis subsidet: quantum enim dulce et potulentum sit: in car
nem pre sua tenuitate absumitur: uidere inter serpentes eadem a ceteris sui generis
differentia discrepant: qua iter pisces cartilaginea a ceteris sui generis. Nam et car
tilaginea: et uidere animal eorum in lucem ubi primum intra se ouа peperierint: ue
tres singulos hec quoqs oua hēnt: ut cetera q̄utrīqs dētata sunt: tienē etiā eodem modo ū
nij: ut cetera q̄ carēt uesica: serpētes, ppter corpis formā q̄ longa ē: et ā gusta: spēm quoqs
viscerū hēnt plicā: et ceteris aīalib⁹ dissimilē ut q̄ ad sui corpis opificiū q̄ si formulā
effigiatā sortiantur.

Dētūla: ceteris: et intestinorum naturā: atqs etiā septū et cor: oia aīalia sāguine p
dita optinent.

Vlmonem atqs arteriā oia pter pisces: situm etiā arterie guleqs: oia quib⁹ hec
data sunt similē tenēt: propter causas supradictas.

Fel etiam habet maior pars animalium: quibus sanguis: idqs aut in iecore
aut intestinis sepositum: ut quod suam naturam non minus alno familiarē
habeat: hoc ita esse maxime in piscibus constat. Cum enim pisces fael habeant oēs.
tum magna ex parte suis intestinis annexum continent: nonnulli etiā toto intestino p
tertū: ut hamia. Nec nō serpentum pars maxima eodem mō habere cernitur: q̄obrē
qui fellis naturam sensus alicuius gratia esse opinant: non recte sentiunt: uolunt enī
ideo fel adesse: ut ptem anime sitā in iecore mordēdo excitet: laxando exhilaret: q̄dam
felle omnino carent: ut equus: mulus: asinus: cervus: dama: camelus non discretū
sed uenulis q̄busdā cōfusum hēt: uitulus etiam marinus caret: et inter pisces mar
inos delphinus. Sūt q̄ q̄ ptī hēāt: ptī nō hēāt eodē in gñe: ut mures: quod idem ho
mini etiam accidit: aliqui enim fel in iecore habere uisūntur: aliq̄ carent: itaqs de toto
genere ābigitur: q̄ enim alterutrum cōperierunt: idem omnibus tribuūt: quasi oēs
eodem habeant modo: quo aliq̄: hoc idem ouibus etiam capriscqs euenit: ps enim
earum maxima hēt fel: et q̄dem cervis q̄busdam adeo large: ut exuperantia p̄ digi lo
co hēat: ut in naxo: sed alijs q̄busdam locis omnino careat: ut apud calchidem eu
boicā pte quadā agri. Ad hec piscium fel ut dictum ē: longe remotum a iecore ē. Ā
naxagoras errore opinari videtur: fel eē morborum causam acutorū: cum enim abū
dat: aspgi i pulmonem: uenas: et costas alleuerat: ijs nāqs fere accidunt ea uicia aīa
libus que felle carent: dissectis etiam id pateret: si ita esset. Ad hec copia humoris q̄ p
abscessus decūbit: cōferri nō pōt: cum eo qō ex fellis cōceptaculo aspgatur. Sed enim
ut bilis q̄ qualibet alia corporis pte gignitur: excrementum quodā liquamentūqs
est: sic fel iecori adiunctum non rei cuiq̄ delegatum: sed excrementum esse uidetur:
quomodo et alui intestinorūqs sedimen. Attamen natura cōmode uel excrementis sui
interdum abutitur: sed non ppterea querere omnia alicuius causa debemus: cum
enim aliqua eusmodi sint: fit ut alia cōplura necessario causa eorum proueniant.
Quibus igitur iecoris constitutio salubris ē: et sanguinis natura q̄ecau subeat dul
cis accedit: hec aut nullum fel suo in iecore habent: aut uenulis q̄busdam iclusū

cõtinent: aut partim habent partim non habent: q̃obrem necnon eorum q̃ felle nacã
dulcia sunt: probeqz colorata propter dixerim omnium pticula etiam recõis que felli
subdita ẽ dulcissima ẽ: at uero q̃ sanguine minus puro consistunt: hec excrementum
id quod fel appellamus: se mouent: excrementum enim contrarium alimento esse mult-
a humanum dulci: a sanguis integer dulcis est: fel igitur non alicuius gratia: sed pur
gamentum atqz inutilem esse materiam cõstat: q̃obrem pulcherr a uetenbus dicitur
illis q̃ causam: cur diutius uiuatur: fellis uacuitatem esse aiunt: argumento ex solli
pedum: cernorumqz genere deducto: hec enim a felle uacant: a diu uiuunt. Quineti
am ea q̃ illi non uidenit felle carere: ut delphinus ut camelus longeua sunt: recõs
enim naturam ut oportunam ac necessariam omnibus sanguineis animalibus can
sam prosua qualitate affert: uiuendi plus minusue tẽporis ratio est: excrementum eti
am tale humus miscens esse. Ceterorum autem nullum ratio exigit. Coroi: n: multus eius
modi humor appropinquare põt: quoniã illud affectum nullum patit uiolentum: ce
terorum autem miscerũ nullum necessarium animalibus ẽ: nisi recur: absurdum aũt
sit: nisi ubicũqz pituitam aut alui sedimen uidens: excrementum id esse putes: piqz
modo orbile fellene cẽseas: sed locis discrimẽ dicere uelis. At ex felle q̃ ob causã alia ha
beant: alia nõ habeant: satis dictũ est.

Restat ut de lactibus: a omento differamus: hec enim hoc in loco a cum intesti
nis cõtinentur. Omentum mẽbrana ẽ aut seuosa: aut adiposa: ẽ: utrumodo
pinguescere animal solet. Quenã differentia iter hec sit: dictum iã est: oritur id ex me
dio uentre tam uniuentri q̃ multiuentri generi: qua ueluti summa describitur: ẽst enim
a in uentre ut in corde suture uestigium quoddam: unde omentũ exorsum reliq̃ uẽtris
ptem cuncta que intestina cõplectitur: in omnibus sanguine preditis: tum terrestri
bus: tum aquaticis animalibus ortus omẽti talis necessario euenit: cum enĩ sicca
aut humida mistela calescit: ultimum sẽper cutis mẽbrane spẽm recipit: hic aũt
locus plenus alimẽti eiusmodi est. Item propter mẽbrane delitatem quod sãguinei
alimenti transmissum colatũqz ẽ: id pingue esse necesse ẽ: tenuissimum enim hoc est:
a calore loci istius concoctum pro carnosa a sanguinea coagimentatione in sebum aut
adipem cuadere necesse ẽ. Omentum ratiõe hac gignit: sed natura eo abutit ad cibi
meliorẽ concoctionem: ut facili⁹ celeriusqz cibus cõcoquatur: calor: n: ium habẽt cõ
coquendi: pingue aũt calidum ẽ: a omentum pingue ẽ: itaqz de medio uentre oritur
quoniã reliq̃ uẽticuli ptẽ iecur isidẽs fouet: hec de omẽto.

Quod autem lactes uocant: mẽbrana a ipsum est ptẽdens cõtinua: de intesti
norum tenore ad uenam usqz maiorem: a aborta: plena uenarũ multa:
atqz frequentium: que ab intestinis ad uenã maiorẽ aborta: qz pueant. Simi eius
similiter atqz ceterarum ptium necessario esse cõpertimus. Sed q̃ ob causã data sit
animalibus sanguine pditis: considerandum ẽ: cum: n: necesse sit: ut animalia ci
bum extrinsecus capiant: rursusqz ex hoc alimentum fiat: quod in omnes corpis p
tes digeratur: quodĩ exãguibus nomine vacat: i sanguineis sanguis appellatur:
ideo aliquid adesse oportet: quo tãq̃ radice cibus de uentre ad uenas deferat. Itaqz
ut stirpes radicibus terrae immixe cibum inde hauriunt: sic animalibus uenter a intesti
norum ures pterea sunt: a quibus capiant alimentum: q̃obrem lactes sunt: uenas si
bi solitas habentes: quasi radices. Sed cuius rei nã gratia lactes habeantur: dictum
iam est. Quemadmodum autem capiant alimentum: a quonã pacto per uenas ex ali
mento igesto subeat eas ptes: quod in venas digerẽ: explicabit: cum de generatiõe ali
mẽtoqz animalium agemus. Sed enim ut animalia sanguine predita constãt partĩ
bus: que declarate adhuc sunt: a quas ob causas dictũ iam est: sequit⁹ quod a reliqui
um est: ut q̃ ad generationem ptinent quibus foẽia differat a mare exponamus: sed
quoniã de generatiõe tractãdum ẽ: de iis quoqz tũc disserere: cũ de illis tractam⁹ con
gruum est.

Vide aũ mollia quoqz

QVE autem mollia quecqz crustata uocant: plurimum ab iis q̃ explicauimus
differunt: iam in: omnem uiscerum naturam ea non hẽnt: nec ulla ex reliqs
q̃ sanguĩe carent: q̃uo genera sunt: altenum quoo testa cõtegit: altenum quod in sec
tum uocatur: sanguinem enim ex quo uiscerum natura cõstat: nullum ex iis optinet.
quoniã affectus eiusmodi q̃dã eorum essentie propinus est: etenim sanguinem alia ha
bere: alia non habere in ratione recipitur: q̃ essentiam eorum definiat: nihil etiam ex hĩ
quorum gratia uiscera hẽnt animalia sanguĩe pdita: eatum eiusmodi animalibus ẽ:
non enim uenas hec hẽnt: non uelicam: non usum spirandi: sed unum quod cordi
propriõetur: id habeant necesse ẽ: uis enim anime sentiendi uiteqs causa: pte aliq̃
corpons principium animalibus omnibus ẽ. At uero ptes ad uictum pertinentes ea
quoqz omnia necessario habent: quãq̃ uarie: propter loca qbus cibum recipiant: ha
bet mollium genus pte: quod os uocatur: binos dentes: atqz in ore: pro lingua car
nosum quodam quo uoluptatem esculentorum discernat. Crustata etiã parimodo
binos dentes hẽnt primores: a carnosum illud quod lingue pportionetur: nec non
crustata omnia ptem eiusmodi habent eadem causa quã sanguinea videlicet ad ci
bum sentendum: Quoniã etiam insecta sumiti ratiõe: aut promiscuem hẽnt ore poeum
tem: ut apum: muscariqz genus vt dictum iam est: aut in ore cõditam ptem eiusmo
di possident ut formice: a si qua alia sint generis eiusdem. Dentes q̃dã ex iis habẽt: quã
q̃ diuersos: ut apum muscariqz genus: q̃dã non hẽnt q̃ cibo utant humido: insecto
rum enim complura non uicto sed armorum gratia: dentes optinent. Testatorum autem q̃
dã ut principio diximus: linguam appellatam hẽnt robustã: cochle dentibus etiam bi
nis fulciuntur: vt crustata: stomachus siue gula ab ore plonga mollibus ẽ: q̃ iglumẽ
excipit: quo anibus: tum uenter cõiungitur: a itestinum uentri anexum: simplex vs
qz ad exitum tẽdit: sepijs igitur a polypis uenter similis: tum figura: tum tactu ẽ: At
ijs quas lolligines appellamus bina q̃dem cõcepta cula uentris spẽm gerunt. Sed al
terum minus iglumẽ imitatur: a tactu discrepat: quoniam corpus etiam totum car
ne molliore constat: hẽnt exc ita eas ptes eadem cã qua aues: neqz in: eorum ullum
põt cõmolere cibum. Itaqz iglumes uentri placet: hẽnt etiam pdiõ salutisqz gratia
quod atramentum uocatur. Tunica contentum mẽbranea exitum finemqz habens:
qua alui excrementa emittunt: pte q̃ fistula uocat: q̃ i supinis posita ẽ. Sed cum atra
mentum hoc mollia hẽant omnia: tum precipue plurimum qz sepia continet. Quoni
ens enim metu pterrentur: hoc effuso humore aq̃ ifuscant: sibi qz nigrorem: septum
proponunt: a turbulentiam quasi quo se abscondant: habent hoc atramentum lolli
gines: a polypi supra: apud mutum potius positum: sepie infra ad aluum: copiosius
enim hẽnt: quoniã magis utantur: quoo ijs propterea euenit: quia uitam littoralẽ
traducunt: a tamẽ nihil quo sibi auxilientur aliud habent: quomoo polypi a bra
chijs sibi sufficiunt: a colorismutatione: quae a ipsa accidit ei per metum. Vt effusio
atramenti lolligo sola ex his gaudet alto: uitamqz pelagicam agit: sepia igitur plus
continet atramenti: a infra: quoniã copiosius facilius enim a longius profundere
maiori ex copia potent: fit in hoc genere atramentum: ut in anibus: quod per excre
mentum albũ terrenum subsidat: nam id quoqz caret uelica: quã tũqz terrenum ma
xime sit: in atramentum secernit: a plurimum sepie cõsistit: quoniã plurimum terre
ne materie habeat: argumento sepium ẽ: quoo tale tantũqz sit: hoc enim polypus ca
ret: lolligo cartilaginosum ac tenue gerit. q̃ ob causam hoc alia habeant: alia care
ant: quãle que in utroqz habeatur genere dictum iam est: Sed cum exanguia sint a ob
eã rem refrigerata a pauida: hinc ut hominum nonnullis per metum fundatur: al
ius: aut excrementum uelice profluit: sic ijs accidit quidem necessario: vt metu per
culsa effundantur. Sed natura hoc excremento ad presidium a tutelam eorum abu
titur.

CRustata etiam tũ loculta cea: tũ eã cui binos dentes habent primores: a inter

dentes caninculam lingue effigie illam ut dictum iam est: tum stomachum ori con
tinuo iunctum: exiguum proportione suorum corporum magnitudinis: hinc ex
cipit uenter in quo loculste q̃ canorum nonnulli dentes alios habent: quoniam
superiores illi secare non satis queant: hic intestinum simplex vsqz ad extñ excrementi
dirigitur.

Quemadmodum singula testatorum genera has easdem optinent ptes: sed alia ex
planatiꝰ: alia obscurius: quãqꝫ maiora conspectum earum prebeant eui
dentiorem. Cochlee igit q̃ dentes pduros acutosqz habent: ut dictum iam ẽ: q̃ q̃
item iacet dentibus camosum similiter: ut mollia q̃ crustata: promuscidem etiam
ut dictum est inter aculeum q̃ linguam. Os autem inuitur: quasi inglumes anñ
a qua stomachus est: quem excipit uenter: in quo situm est quod papauer uocat.
mox intestinum continuum tendit simplex: originem a papauere ullo ducẽs: in õ
nibus enim testaceis inest hoc excrementum: quod uel esculentum esse precipue fe
runtur.

Cetera etiam turbinata ut purpure buccina: similiter ut cochlee constant:
sunt testatorum genera plura: alia: n: turbinata sunt ut ea que mõ dixi: alia
biualuia: alia uniualuia: sed turbiata quoqz biualuibus quodammodo assimilant:
quippe quae omnia operculo quodam congenito: carni patule apposito claudant:
ut purpurae: buccina: natices: q̃ reliqua generis eiusdem: idqz p̃cipiũ causa: qua em
testa non protegit: facile offendi posset ab his q̃ extrinsecus iacerent. Ceterum uniual
ue genus q̃ saxis testa in dorsum data adhaerent: semian põt: fitqz alieno septo quodã
modo biualue: ut q̃ patelle uocãtur biualue se cõcludendo tuetur: ut pectines: ut mi
tuli turbinatum crusta illa p̃tenui que a frõte integitur: quasi biualue ex uniualli effi
citur. Echinus omnium maxime a natura munitus ẽ: quippe q̃ testa undiqz spinis fre
quentibus circũuallata celetur: q̃ rem peculiarem hunc i genere testato sortiñ dixim?
Natura autem crustatorum cõtra q̃ mollium cõstat. Altera enim carnis molliciam
extra habent: altera inter hunc foris terrenam duriciam optinent: quã q̃ echinꝰ
nihil habeat carnis: igitur cetera quoqz testata omnia ut dictum ẽ: habent q̃ os q̃ li
gue effigiẽ q̃ uentrem q̃ ostium excrementi. Sed inter ẽ situ q̃ magnitudine: q̃ singula
quẽadmodum se habeant ex cõmentatiõe dissectiõeqz animalium petẽdum est: q̃
dam enim ratione: q̃dam conspectu ipsoꝝ potius declaranda sunt. Echini q̃ eoꝝ
que uertibula siue tubera appellaui genus peculiari modo pre ceteris constant te
statis: habent echini dẽtes q̃nos: q̃ caniculam inter positã dentibus illam: que in õ
nibus supradictis ẽ: cui stomachus iũgitꝰ: ab hoc uenter in plura diductus: peri
de ac si plures numero uentres hoc animal habeat. Sunt enim omnes distincti: ple
niqz uacantis materie: ex stomacho uno dependent: i unũqz ostium excrementi
finiunt: caro ut dictum est nulla ẽ circa uentrẽ: sed que ona appellantur numero
siora teste adherent: membranulis singula obuoluta: q̃ paribus distincta intervalli.
nigra etiam q̃dã circũ ab ore fusim sparguntur: nomine adhuc nullo appellata: sed
cum non unum sed plura genera echinorum sint: omnium ptes q̃dem eas omnes
sortiunt: sed ona appellata: nec omnes cibo idonea: q̃ pua admodum cõtinent: ex
ceptis his qui uada incolunt: omnino id ipm ceteris quoqz testatis euenit: caro:
n: non eque omnium esculenta ẽ: q̃ excrementum quod papauer uocatur: q̃busdã
cibo idoneum: q̃busdam non idoneum ẽ: continent hec turbinata omnia tu
nicula: uniualuia fundo ut patelle: biualuia qua nodo ligantur: quod au
tem onum uocatur latere dextro biualuia habent: altero latere ostium excrementi cõ
tinent. Sed errore onum id uocitatur: quippe quod tale sit: quale est pigue in san
guineo genere cum uiget: q̃obrem fieri solet p id tẽpus anni quo uigent: s: uere: q̃
autumno: laborant enim testata omnia pfrigus q̃ estum: atqz exuperantiã tpis pa
ti nequeunt: argumento ẽ: quod echinis euenit: hẽnt: n: id iam in de ab ortu

natura: plenilunijs uberius: non quia per id tempus copiosius pascũtur: vt q̃dã putant: sed quod noctes tepidiores sint: propter lucem pleniorem. Calorem enim desiderant: quoniam frigori patent: utpote qui sanguine careant: ex quo fit: vt estate potius ubiq; migrent: ꝓter q̃ in pyrensi euripo: nam ibi non minus tẽpore hyberno probãtur. Cuius rei causa ẽ: q; tunc uberius pãbulentur: cum pisces per id tempus ea loca relinquant: habent echini omnes ova eodem numero atq; impari omnes: quina enim: dentes etiam uentresq; totidem. Ratio: q; non ouum ẽ quod ouum uocatur: vt modo dixi: sed quod bona animalis enutritione: alimoniaq; proueniat. fit ostreis q̃dem in altero tantũmodo latere: id quod oui nomine appellatur: idẽq; est: quod echinos habere dicimus: sed cum testa echini nõ modo ceterorum ostreorum orbem colligat: unum: sed in globum circũagatur: ut non partim talis: partim non talis formetur: sed uelut quaq; similis sit undiq; enim in lenitibus suis cõglobatur: idcirco ouum quoq; simili mõ hẽat necesse est. Non enim ãbitu ut cetera dissimili cõstat echinus: nã quemadmodũ in omnibus caput ĩ medio situm est: quãq; corpis ptem situm tenere superiorem certum ẽ: nec uero ouum habere cõtinuum potest. quando neq; cetera generis eiusdem sic hẽnt: sed altero latere tãtũ sui orbis: ergo cũ id cõmune omnium sit: proprium autem illius: vt globi speciem gerat. Ova numero ipari sint necesse é: nam si pari ẽnt: pdiametrum disposita haberentur: cum similem hinc: atq; inde seriari rationem itemalli conueniat. Sic autem dispositis utroq; latere orbis ouum haberetur: quod in ceteris ostreis nõ est: altero: n: latere siue ore id hẽnt: q ostree q pectines: itaq; terna aut q̃na aut quolibet alio numero ipari eẽ necesse est. At si terna eẽnt: deducta inter se laxo ãmodum itemallo haberentur: si plura q̃ q̃na: cõtinuum ppe ouum redderet: quorum alterum non melio ẽ: alterum fieri non põt. Quina igitur ova echinos habere necesse est: q̃ ob causã uenter quoq; q̃nq; partitus est: q dentes totidem habentur: singula enim ova: cũ quasi corpa q̃dã animalis sint: modum quoq; uiuendi similem habeant necesse est: hinc enim capit incrementum: nã siuenter unus tãtũmodo esset: ova aut lõge distarent: aut totum alueum occuparent: vt echinus: q difficile moueretur: q cibi minus ipleretur. Cum autem q̃nq; numero intemalla sint: uentrem singulis adiunctum: q̃nq; ptitum eẽ necesse ẽ: eadẽq; de causa dentes etiam totidem habentur: ita enim naturã similem rationem põrectis mẽbris reddident. Sed q̃ ob causam ova numero ipari: totq; nũero echinus habeat dictum ẽ: cur autem alij parua ãmodum: alij magna: causa est q̃ natura constant: alij alijs calidiore: calor enim cibum concoquere plenius põt: q̃ obrem qui cibo inutiles sunt: in ijs excrementi plus est: mobiliores etiam facit natura caloris: vt pascantur: nec stabiles maneant: cuius rei ĩdicium ẽ: q; eorum spinis aliquid semp adhereat: tanq; crebro moueant. spinis enim ut pedibus utuntur.

Vertibula autem parum sua natura a plantis differunt. Sunt tamen spongijs uicinora: quippe cum spongie uires habeant plante: natura enim cõtinue ab inanimatis ad animalia transit per ea quiuant quidẽ. Sed non sunt animalia: ita ut parum admodum differre alterum ab altero uideatur propter suam propinquitatem: spongia igitur vt dictum ẽ: cum adherendo tantum uiuere possit: ab soluta autem nequeat uiuere similis plãtis omnino est. Que autem tubera uocant. q pulmones: atq; etiam plura eiusmodi alia ĩmani parum ab ijs differunt sua ipa absolutiõe: uiuunt enim sine ullo sensu pinne ac plante absolute: nam q in terrestribus plãtis sunt nonnulla eiusmodi: q̃ uiuant q gignantur: aut in alijs plantis: aut absoluta: quale etiam est: quod mõ pamasius fert: uocatum a q̃busdam epipetrum: hoc enim diu viuere potest suspensum: q uerabulum igit: q quicq̃d generis eiusdem simile plãte ẽ: quia adherendo tãtũmodo viuut. Sed cum aliqd habeat carnis: sẽsum aliquem habere videri põt: ita qz utrorũ mõ statuendum sit incer

tum est: habet hoc animalis genus duo foramina: animam q3 unam: qua recipiat humorem cibo accommodatum: a qua rursus emittat quãtũ humoris remaneat: nihil enim excrementi ut cetera crustata hoc se habere ostendit: ex quo fit ponissimũ ut a hoc: a quicquid simile in animalium genere est: planta in re appellari possit: Nec enim plãta ulla habet excremẽtũ: pcigit uero p medium tenui quadã membrana in qua uite pricipatus sit ratio cõgrua est.

Quas autem urticas appellant: non testa operiuntur: sed exclusę omnino sunt ijs q̃m genera diuissimus: ancipiti natura hoc genus ẽ: ãbigẽs a plã tea alijs: absolui enim a esca petere nõnullas a sẽtire occurrẽtia posse: atq3 etiã aspe ritate corporis uti: ad se tiendũ animalis ẽ. At uero q̃ ipfectũ sita saxis celeriter ad hereat: nec aliq̃d excremẽti emittat manifeste: quãq̃ os habeat: plãtarũ generi si mile est.

Testarũ etiam genus simile est: quippe quod cõcauum complures aggredies exugat: Ratio eorum que inter exanguia absoluta uiuant: ut mollium cru stataorumq3 eadem atq3 testatorum est: partes igitur ad cibum accõmodatas: quas omnibus inesse necesse est: eo quo explicauimus modo sese hẽnt. Sed habeant certe il lud quoq3 oportet: quod ei parti proportionetur: cui sentiendi principatus in san guineo genere mandatus ẽ: hoc enim in omnibus animalibus inesse necesse ẽ: ergo mollibus id membrana continetur humidum: per quod gula in uentrem pertendit: admota potius tergo: mutis id a nonnullis vocatur. Crustatis etiam tale quid alte rum adiunctum ẽ: quod a ipsum mutis nomine appellatur: humida corpuléta q3 ea pars ẽ: tendit per eam medium: ut modo diximus stomachus siue gula. Hã si inter eam a tergum positus esset: distendi eq3 nõ posset: cibo ingrediente: propter dorsi duriciam: intestinum a mute natura remouit: extra q3 posuit: a tramentum intestino inexuit: ut q̃ plurimum distaret ab aditu: a pars sordida a nobili: a prĩcipe procul haberetur: partem hãc cordi proportionan a situs ipse ostendit. Cum idem sit a dulcedo humoris: tanq̃ concocta: a sanguinea quedam: in crustatis etiam eodem mo do sentiendi principatus habetur: sed minus patet: attamẽ in medio semper queren dum hoc principium ẽ: aut scilicet inter partes qua cibum recipiunt: a qua excremẽ tum emittunt: Si fixa agunt: aut inter dextram partem: a sinistram. Si ceruicula sunt. Insectis principij eiusmodi pars ut ante diximus iter caput a alueum ẽ: que a si mag na ex parte simplex ẽ: tamen nonnullis multiplex ẽ: ut mulis: a similibus prelongis: quo fit ut pcisa viuere possint: natura enim partem hanc simplicẽ unamq3 tantum facere in omnibus uult: itaq3 ubi potest simplicem facit: ubi non potest multiplicẽ: idq3 in alijs minus: in alijs magis apertum ẽ: partes autem que cibum administrat: non pari ratione date omnibus sunt: sed plurimum differunt: quibusdam enim ore est quod aculeus appellatur: quasi compositum: a una ligue ac labiorum optimens potestatem: quibus autem aculeus non parte prior habetur: ijs intra dentes tale sensorium continetur: idq3 excipit intestinum rectum: simplex ad ostium usq3 ex crementi porrectum: quibusdam hoc retrorsum in anfractum est: Sunt etiam que uentrem orin adiunctum: in testinumq3 a uentre reuolutum habeant: ut que coactora: maiora que sunt: concepta cibum ubi optineant copiosiora.

Genus cicadarum peculiarem maxime omnium istorum naturam sortitum est: quippe quod partem eandem in usũ tum oris: tum ligue constitutam aptissime habeat: qua ueluti radice cibum ex humoribus trahat: nempe omne istc torum genus minimo alimento contentum ẽ: a prope sibi ipa sufficiunt: non tam corporis exiguitate: q̃ frigiditate: quod enim calidum ẽ: cibum a desiderat: a cõco quit cito: contra quod frigidum ẽ: cibo carere facile patitur: sed omnium maxime cicadarum genus ieiunum ẽ: satis enim ijs alimẽto est: humor qui in corpore remã net: sicut animalibus põticis: q̃ non diutius q̃ diem unum viuere queunt: quãq̃

illis uita die uno ꝙ̄ breui temporis spacio describitur: his plus temporis dat̄: tamē id quoqꝫ breue est. Sed cum de partibus animalium iterionibus dictum iam sit: ad reliquas exteriores redeundum est: incipiendumqꝫ non unde digressi sumus: sed ab his ipsis q̄ modo exposui: ut iis expeditis q̄ morā exigunt breuiorem: ꝯplus i genere animalium pfecto: a sanguine pdito īmorimur: ergo insecta animalia quāq̄ non prīb⁹ numerosis constant: tamē ipsa inter se dissident: quippe q̄ cum omnia multos habeant pedes: quoniam contra tarditatem frigiditatēqꝫ nature eorum numerus exactus pedum motionem efficiat faciliorem: tamē uarie numerum hūc sortiant̄. Quae enim plurimum prosui corporis longitudine fingent: numero precipue superāt: ut iulorum genus. Quamuis q̄ principia plura habeant: hinc a sectiones sunt: a numerus pedum proinde augetur: quibus autem pedes pauciores: hæc uolucres sunt. ut pedum inopia: adiumento pennarum compensēt: ipsarum autem uolucrum quae pascuis uiuant: a pabuli causa necesse habeant euagari de quadripennes sunt: a corpulentiam habent leuiorem: ut apes a reliqua generis eiusdem: binas utroqꝫ sui corporis latere pennas gerunt. At uero q̄ corpore exiguo sunt bipennes constant: ut generis muscarum. Quae autem parua sunt: a uitam stabilem agunt: multis fulciuntur pennis: ut apes: a crusta pennas obtectas gerunt: uelut gallinacea a cetera id genus insecta scilicet ut pennarum uires integras tueātur: Cum enim stabilia sint: corrūpi facilius possunt: q̄ que motu citātur agilion itaqꝫ septo proposito muniuntur. Quin etiam pēnarum caret a fissura a caule: non enim penna: sed membrana cutis tenuis est: que p̄ siccitate necessario absoluatur corpore eorum: cum carnis portio frigeat: insecta autē sūt: tum ob causas p̄dictas: tum etiam ut sese tuto īferni seruare possint: cōglomerant̄ enim quecūqꝫ ex iis pluxo corpore sunt: quod effici nisi insectis non posset. Quē autē glomerari nequeant: contrahunt articulos quoo patet: cum tanguntur: uelut ea q̄ cantharidas uocant̄: ubi enim metuerint: motu cessant: totoqꝫ corpore indurescunt: insecta uero hoc esse necessarium propterea ē q̄ in eorum essentia īest: ut multa principia habeāt. eaqꝫ ratiōe sane plantis assimilantur: ut enim plante ipa quoqꝫ p̄ cisa uiuere possunt. sed hec aliquādiu: illa uel pfici possunt: ac que ex una atqꝫ etiam plures numero p̄ creant̄: aculeis etiam armantur nōnulla insecta cōtra animalia noxia: genit̄ aculeus: alijs pte priore: alijs posteriore: aut enim ore: aut aluo extrema: nam ut elephantⁱ pars delegata dentibus: cōmoda etiam: tum ad pugnandum: tum ad cibi usum habet̄: sic insectorum q̄busdam lingua plumbus officijs fungitur: q̄ppe q̄ cibum sentiat suscipiat: admoueatqꝫ a defendat contra alionum iniurias. Quibus autem non in ore aculeus: hec dentes habent: cibi scilicet aut conficiendi: aut capiendi: ā mouendoqꝫ gratia: ut formice: ut apes. At uero q̄ aculeo in aluo armata sunt hec ut animosa aculeum pro armis optinuere: qui aut intra alnum conditus ē: ut in apibus a uespis: quoniam uolucres sunt: nam si pterenuis fragilisqꝫ aculeus extra pateret: facile corrūperetur. Sed sunt in scorpione distaret: omnis ita afferet: scorpio pfecto q̄ non uolant: sed gressu se mouent: caudamqꝫ fortius sit: aculeum caudæ adiunctum gerat: uel inutilem ad pugnam habeat: necesse ē nulli aculeus in alno cui penne binę: q̄ enim imbecilla parua q̄ sunt: ideo binas habent: quippe cum uel a pancionibus efferre possint que parua sunt: quoo idem causę ē: etiam cur aculeus parte priore gerantur: cum enim imbecilla sint: uix parte priore ferire possunt. At uero q̄ plumbus pēnis p̄dita sunt: quia maiora sunt: merito pennas plures optinuere: parteqꝫ posteriore ualent: istum mē tum autem non idem ad usus dissimiles haberi: si fieri potest: sed ad defendendum acutissimum: ad gustandum fūgosum a cibi attrahens melius est: Vbi enim licet omnibus uti ad duo opera: nec alterō impeditur: nihil tale natura facere solet: quale penuriā ars excussiora ob eli scolrchonium ex uetustate cōponit: attamen id si fieri non potest: tecum ad plura opa abutitur: pedes priores nonnulla ex iis longiores ideo habent: ut quoniam ꝓpter oculorum diuicias nō exquisite cernant: cruribus

ris lõgionibus abstergant incidentem molestiã :atqs arceant :quoꝝ facere muscas vi
demus :ꝝ apes :ꝝ reliqua genens eiusdem :semper enim prioribus cruribus uallant.
ꝝ protegunt :posteriora mediis longiora sunt : ut ãbulent melius :ꝝ attollant facilꝫ
de terra :cum auolare libet :quod plamꝫ ea ostendunt q̃ saltant :ut locuste :ut culices.
cum enim inflexa rursus cõtra extẽdunt :attolli de terra necesse est : locuste non p
te priore :seo posteriore habent crura illa ad gubernaculorum effigiem condita : suf
fraginem enim in eis flecti necesse est : quod nulli eorum priorum datum ẽ : õibꝫ his
sen pedes :ns etiam quorum enim saltant cõmemoratis.

Estatorum corpus non multiplex ẽ : cuius rei causa ẽ : qꝝ eorum natura stabi
lis ẽ. Que enim mobiliora sunt : hec plures habeant partes necesse ẽ : quoniã
actões eorum sunt :ꝝ officia : plura enim desiderant ĩstrumenta ea que plures motio
nes exercent : At hec aut omnino ĩmobilia sunt : aut parũ motꝫ adipiscuntur : uerum
natura cõsulens eorum saluti duriciam teste obduxit : sunt alia uniualuia : alia bi
ualuia : alia turbinata : ut dictum iam ẽ : turbinati etiam genens : alia ĩ anfractum ĩ
torta sunt : ut buccina : alia in globum tantum circũacta : ut echinorum genus : nec
non bivalvium : alia reseratilia sunt vt pectines ꝝ mituli : ab altero enim latere nodo li
gantur : q̃dam utroqs latere cõuexa sunt ut vnguium genus : habent omnia testata
caput infra : plantarum modo : cuius rei causa ẽ : qꝝ cibum de imo capiant : vt plãte ra
dicibꝫ suis humũt : itaqs ijs vsu euenit : vt ĩferiora habeãt supra : superiora ĩfra mẽ
brana obducit : qua portio putulenta humoris trãsmissa si qua taqs cibo assumit : nul
lũ ex ijs ẽ qꝝ capite careat : ceteꝝ corporis ptes nomine uacãt : preter eam que cibum re
cipit.

Crustata omnia ingredi possunt : itaqs pedes cõplures optinuerunt. Summa
eorum genera quattuor numero sunt : locuste : cammari : squille : cãri : que
singula in plures species distinguuntur : q̃ non modo forma : verũ magnitudine eti
am multo inter se differant : alia enim magna : alia parua admodum sunt : genus igit
cãrarum ꝝ locustarum sim lia ĩter se sunt : eo qꝝ utrũqs brachia forcipibus dẽticu
latis habeat : seo hec non ingrediendi causa habentur : seo vt ijs quasi manibus ca
piant ꝝ retineant : qꝝ obrem cõtra qꝝ pedes ea flectere solẽt : hos enim ĩ canum : illa ĩ
orbem flectunt ꝝ circũagunt : sic enim ad cibum capiendum ãmouendumqs cõ
modius agitur. Seo interest : qꝝ locuste caudam habent : cancri non habẽt : locu
stis enim vt natibus cauda utilis est : natant enim cauda : quasi remo ĩtendo. At
cancris iutilis est : quoniam uitam agere terrenam cauernasqs subire soleant : qui tamẽ
ex ijs pelagij sunt : ij pedes habẽt lõge retardiores ad ãbulãdum : sunt enim ceteris ipi nã
tiores : vt male :ꝝ q̃ heracleotica appellant : cura ijs breuis : qꝝ parũ mouẽtur : seo salus
eorũ beneficio crustę firmioris continget : itaqs maijs cura tenuiora : heracleoticis bre
uiora.

Cancelli autem qui perqꝫ exigui in pisciculis reperiuntur : pedes nouissimos lati
usculos habẽt : ut ad nãoũ vtiles sit : quasi propinnulis : aut remis pedes ha
berentur :

Squillea cancrino genere differunt : eo qꝝ caudã habeant. Alo crustaceo qꝝ
forcipe carent : itaqs quoniam plures habeant pedes eo nãqs redũdantia il
la ablumitur : pedes optinent plures : qꝝ non magis ad nãdum qꝫ ad ingredien
dum sint suapte natura propensiores ptes supinas ꝝ capitis ita habent : ut alte
re ad accipiendam reddendãqs aqꝫ branchiarum specie condite sint : altere plani
ores tabellatioresqs in foeminis crustati generis omnibus qꝫ in maribus constent : ꝝ
iteriora uero operculi applicati hirtiora ãpliora que foemine cancri habent : qꝫ ma
res : quoniã ouula in ea eount non procul ut pisces : ꝝ cetera q̃ parere solent : quo enim
ãpliora sint : eo locum ouis pstare potenunt capaciorem : locuste cĩ crigs omnes for
cipem dextrum grãdiorẽ valentioremqs hẽnt : pte enim dextra efficatiora suapte na

tura sunt animalia omnia: redditur autem semper a natura cuiqz uel soli uel ꝑcipue id quo uti potest: ut dentes: eos que aut exertos: aut serratos: aut continuos: & cornua & calcaria: & reliquas eiusmodi ptes: quarum usus ad defendendum: aut dimicandum. cãmani soli non certum sed alternum eque vt fors tulerit forcipẽ habent grãdiorem: tam mares q̃ foeminę: causa autem cur forcipem habeant: q̃ ex eo genere sint: quod forcipem habet: cur alterum grãdiorem incerte: q̃ non integrã sui generis naturam tenet: sed ita degenerat: vt quod ad aliud destinatum est: eo non eodem sed ad gressũ vtatur. Quisnã finis ptium singularum sit: & qua differentia iter se discrepẽt: & quo mares cum foeminis dissideant: ex commentatõne: dissectioneqz animaliũ petendum est.

Omnium partes interiores ãte cum ceterorum exposui nunc exteriorum ordinem psequemur: habent hec fons aliquem corporis ꝺiscretum: & pedes pti prion ũnctos: circũ caput: ifra oculos: circa os & dentes: sed cum cetera animalia quib⁹ pedes: aut pte priore posteriore qz eos habeant: aut latere: vt ea q̃ multis pedibus innituntur: & sanguine careant: hoc unum genus: pedes pte q̃ priorem in eo capimus: omnes cõtinet: cuius rei causa ẽ: q̃ pars eius posterior ad priorem adducta ẽ: extrema qz coeunt & cõfunduntur: quomodo turbinatis inter testa ta accidit. Genus enim testatum omnino ptim crustatis: partim mollibus simile est. qua enim foris terrenam portionem: intus carneam habent: crustatis assimilant̃. qua autem forma eiusmodi corporis constat: cum mollibus cõuenit omne quodãmodo: sed ꝑcipue q̃ ex turbinatis cuniculo in anfractum cõtorquentur: natura enim eorum utrorum q̃ pinde se habet quasi qs directa linea. vt in quadrupedum & hominum genere ẽ primum extrema linee pte supiore os situm intelligat: qua: a: mox stomachum qua: b: tum uentrem qua: c: deinde intestinum vsqz in ostium excrementi qua: d: hec ita in sanguineo genere dispositia sunt: & caput pectusqz locum optinent primum: reliqua eorum ipsorum grata: aut motus causa a natura adiecta sunt: vt priora posteriora qz cura. In crustatis etiam in sectisqz ordo interiorum eodem modo constare uidet: sed officijs exteriorum motionum differt a sãguineo genere. At uero mollia & turbinata inter se quidem proxime constant: sed ijs econuerso: finis enim ad principium flectitur quasi quis lineam reflectendo adducat: d: ad: a: Cum enim ita partes interiores ijs collocentur ambit alueus: qui in polypis tãtum caput uocatur: qualis in testato genere turbo ẽ: nec aliud interẽ: nisi q̃ alteris molle quod ambit ẽ: alteris duro tegmine carnem natura complexa est: vt seruentur. Cum difficulter moueantur: hinc fit vt excrementum tam mollibus q̃ turbinatis meatu orificio emittat̃: quãq̃ mollib⁹ ifra turbinatis alatere: hac de causa pedes molliũ ita positi sunt: & cõtra q̃ ceterorum.

Sepie atqz lolligines non simili vt polypi modo constant: quoniam uim nãdi tantũmodo habent: cum polypi uel ingredi possint: habent enim sepie & lolligines pedes supra octes senos exiguos: eorum qz nouissimos duos maiores: reliquos autem octonorum duos ifra omnium maximos: vt enim quadrupedib⁹ crura posteriora firmiora ualidioraqz sunt: ita ijs quoqz maximi qui infra habentur: his enim onus sustinet̃ motusqz potissimum agitur duo: etiam illi nouissimi maiores suis mediis sunt: quia illis ministrent: polypus medios quatuor habet maximos. Omnibus igit̃ his pedes octoni: sed sepijs & lolliginibus breues: polypis magni: aluum enim corporis sepie & lolligines habent magnũ. polypi parum: itaqz quod natura polypis ex corpore dempserat: eo ipedium longitudinem adoit: q̃ sepijs & lolliginibus de pedibus abstulerat: eo corpis magnitudinem auxit: q̃obrem polypis pedes non solum ad nandum utiles sunt: sed etiam ad ãbulandum: sepijs autem & lolliginibus inutiles sunt: parui sunt enim. cũ alueum hẽant magnum: cũ itaqz pedes habeant breues: atqz inutiles: ne estu

manis tempestateq; exturbentur: saxis utq; oclōginquo admonēt: ideo promuscides binas prelongas hēnt: q̄bus ueluti anchoris initantur: seq; stabiliant: mō nauigij tempestate urgēte: uehentur etiam procul: oriq; clōginquo admoueant: polypi promuscide carent: quoniam pedes ad usum eundem cōmodos habeant: quorum autem pedibus acetabula circumētaq; adsunt: hec uim cōtextūq; talē hēnt: quale ipsicamēta illa q̄bus digitos antiqui medici inuire solebant: ita enim fibris implexa sunt: q̄bus carūculas: cetera q; cedentia trahant: quippequę lapsa p̄hendāt: intēta p̄mant: & retineant: cum pars ītenor tota cōtingat: atq; āplectatur: itaq; cum aliud non habeant: quo capi admouerēq; possint: nisi aut pedes aut promuscides: hec pro manibus optinent ad usum: tum iferendam: tum propulsandā atq; etiam ad cetera uite munera necessaria: seo cum cetera omnia geminis acetabulis semper a capite i extremos usq; cirros habeant ordinatā: genus unum polypi quodā simplici ispgitā cetabulo: cuius rei causa ad lōgitudinē tenuitatēq; brachij referēda ē: cū eni āgustum sit: simplicis acetabuli ordinem tātū capiat necesse ē: nō igit ita cōstāt: q̄ necesse sit ppria substātie ratiōe.

Innulam hec omnia habent circūdantem alueum: que cum in cetera: tum in grādium lolliginum genere iuncta: ppetuaq; gestatur: minores uero quas lolligines uocant: latorem hanc habent: nec āgustam ut polypi & sepie: neq; circūactā p totum alueum: seo de medio orsam: causa cure habeant ē: ut natent: & se dirigant ut uolucres cauda: pēnis cōdita: pisces pene cartilaginata regūt: polypis hoc minimū ē: minimeq; cōspicuū: quoniā puū hēnt alueū: quē satis suis pedib⁹ dirigere possit: atq; de ilecis: detestatis: de mollib⁹: dictū tā ē: tā de itenonibus q̄ de extenoribus ptibus.

De genere sanguineo uiuipario denuo differendum ē initio repetito: a reliq; ptium earum q̄ante exposite sunt: quas ubi diffinierimus: continuo de sanguineis ouipans pariq; dicemus: ptes quibus caput animalium cōstat & cerui: & collum explicate iam sunt: hēnt autem caput animalia oīa sanguine p̄dita: eo sanguinem nonnullis indiscretum hoc ē: ut cāens: collum omnibus viuipans ē: ouiparorum aliis ē: aliis deest. Que enim pulmonem hēnt: collum etiam optinent. Que autem spiritum extrinsecus non accipiunt: carent hac pte. Caput cerebri gratia potissimum est: hāc enim partem genus omne sanguineum habeat necesse ē: & quidem loco obiecto cordi ob eas quas exposuimus cās: sed natura sensuum etiam nonnullos seo collocauit: quoniam sanguis eius mēbri tēpatus modice sit: & idoneus: ni ad cerebrum tepefaciendum: tum ad sensuum tranq̄litatem: atq; integritatem. Tertiam item partem subiecit eam que aditum cibo p̄beret: hic enim cōmode collocatur: quippe cum neq; supra cor: & vitale principium: uenter cōstitui posset: neq; infenus q̄ nunc est: poneret' fieri posset: vt eque aditus cibo pateret: corporis enim p̄lixior lōgitudo faceret: vt lōge a principio mouendi & cōcoquendi distaret. Sed enim caput ea causa conditum ē: collum autem artene gratia hētur: q̄ppe quod eam atq; etiam gulā p̄tegat: āplexuq; suo tueat': hoc cetens animalibus flexibile: & uertebris cōpactum est. At lupo & leoni esse perpetuo riget: cōmodius enim ad robur q̄ ad ceteros usus collum iis ē natura uoluit: & collo & capite crura priora pectusq; hēntur. Sed hō nice pedum priorum brachia & quas manus dicimus hēt. Solus enim aialium omnium erectus ē. Quoniam eius natura atq; substantia diuina ē: officiū autem diuini est intelligere: atq; sapere: quod nō facile cēt: si valta corpis moles assideret: pondus enim tardiorem reddit: & mentem & sensum cōmunem: q̄obrem cōcretione: & pondere grauiore opprimēte: corpora uergere in terram necesse ē: itaq; natura tute cōsulens p brachijs: & manibus crura priora quadrupedibus sulto subdidit: nā posteriora bina omnibus gressilibus esse necesse ē: quorum igit' anima pondus sustinere non posset: hec quadrupeda facta sunt. animalia nāq; oīa: excep

to homine : formã gerunt pomilionis : ẽ enim pomilio cuius pars supior magna ẽ : iferior q̃ sustinet põdus motũ q3 exercet : parua : minimeq3 respõdens supion : supioꝝ intelligi eam nolo : que a capite vsq3 ad excremẽti ostium ptenoit : qua pectus etiam continetur : hominibus igitur hec pars modice ad inferiorem condita ẽ : multoq3 minor adultis iam pfectisq3 cuadit : infantibus enim e diuerso ẽ : supior magna : i ferior minor est : q̃obrem serpunt infantes nec ãbulare possunt : iam principio : ne serpere quidem possunt : sed imobiles iacent : omnes enim infantes pomilões sunt : tum profectu etatis : hominũ pars iferior augetur : quadrupedibus contra : iferi or primum maxima ẽ : tum processu tẽporis supernor crescit : q̃ scilicet ea est : que ab a no ad caput porrecta ẽ : unde fit vt pulli equini paulo suis parentibus sint summissio res : atq3 adulti crure posteriore caput attingere nequeunt : quod nouelli facile atti gunt. Solipeda a bisulca ita se habent : digitata autem communq3 vacua : forma q̃ dem a ipa pomilionis sunt : sed minus q̃obrem pars eorum iferior ad supioꝝ defec tus ratione incrementum capessit. Auium etiam a piscium genus omneq3 sã guĩe preditum : forma pomilionis ẽ : vt dixi. q̃obrem bruta hominibus sunt demen tia : etenim inter homines : puer viris : a inter uiros pomiliones mẽte deficiunt : quãq̃ alijs uiribus forte ualeant : cuius rei causa q̃ diximus est : q̃ principium animi admodum difficile motu : corpulẽtumq3 in ijs ẽ : addo etiam q̃ cum min⁹ remaneat caloris : qui efferat : plus autẽ terrene portionis supsit : efficitur vt cor pus animalis : tum minus : tum etiam multipes fiat : demũq3 expes : prostra tũq3 in terrã pre inopia caloris prouenit : sensimq3 procedẽdo ita degenerat : vt principium utrale caputq3 infra habeat : ad postremum immobile fit : a sensu na tum : plantaq3 ẽ : vice mutata : vt supiora infra : infenora supra habeat : radix enim plantarum vim optinet oris : a capitis : semen contra supra : extremisq3 ra mis consistit. Sed q̃ ob causam animalium aliud bipes : aliud multipes : aliud omnino expes : a cur alia plante : alia animantes cõstitemt : explicatum iam ẽ : at q3 etiam qua de causa homo animalium unus erectus est : vtq3 erectus suapte na tura : nõ deliberat cura prior : sed pro ijs brachia a manus a natura recepit. An naxagoras igitur hominẽ prudentissimum omnium animaliũ esse ait : quoniam unus omnium manus optinet : sed recta ratio exigit : vt quoniã prudentissimus omnium est : ideo manus receperit : manus enim instrumentum sũt : natura autẽ ut homo prudens : ita tribuere solet cuiq3 rem qua vti possit : rectius enim tibia dabitur perito tibie : q̃ tibia habenti : pitia tibie addetur : rem enim minorem maiori portioniq3 natura addidit : non maiorem nobiliorẽq3 minori : q̃ si ita me lius ẽ : natura autem eorũ q̃ fieri possunt facere solet quod melius sit : homo non propter manus prudentissimus ẽ : sed quia prudẽtissimus omniũ aialium ẽ : ideo manus optinet : qui enim prudentissimus ẽ : recte plurimis uti instrumentis põt : manus autem esse videtur non vnum instrumentũ : sed multa ẽ enim (vt ita loq̃r) instrumentum ante instrumẽta : natura igitur ei qui artes plurimas recipere põt : manum reddidit q̃ ad plura instrumenta utilis ẽ : Qui autẽ hominẽ nõ bene : sed de femme omnium animalium constare aiunt : nudum enim atq3 inermem creatũ referunt : non recte ij sentiunt : cetera enim animalia unum auxilium habent : eoq3 nullo pacto possunt permutare : sed quasi calceata semper dormire : ac õnia agere : nec vestitum unq̃ deponere pleniorem : neq3 arma mutare q̃ semel acceperint necesse ẽ. At homini multa habere auxilia licet : eaq3 subinde mutare arma etiã q̃uelit : a ubi uelit capere põt : manus enim a vnguis ẽ : a vngula : a corna : a ha sta : a ensis : a quoduis aliud genus armorum : aut instrumentorum : quippe que omnia hec sit : quoniã omnia a sumere potest : a tenere : cui manus nature forma etiã adhibita est cõgrua : diuisa enim a multifida ẽ : nã in eius diuisione : cõpo nendi facultas ẽ : in cõpositione vis diuidendi esse nõ posset : vti etiã eadem mollis

simplici: mō duplici: ꝙ omnino multifariam licet. Quin ꝙ flexus digitorum ad capi
endum premendumqꝫ cōmodissime habent: unus a latere adiunctus ē digitus: il
qꝫ breuis: ꝙ crassus sed non longus: ut enim si manus omnino deesset: potestas ca
piendi non fieret: sic nisi digitus hic a latere adesset: non eadem illa facultas pro
be daretur: hic enim a parte inferiori sursum premit: vt ceteri a superiore deorsum
quod fieri ita oportet si ualide quasi copula forti colligandum sit: pollet hic plu
rimum vt unus multis equiparet. breues etiam ē: vt robustus sit: ꝙ quoniam
nulla prestaret commoditatem si longus esset: recte etiam nouissimus digitus p
uus ē: ꝙ medius lōgus: tanq̄ remus nauigij medius: quod enim officio capitur
circū p medium digitum complecti potissimum necesse est. Sed enim pollex ꝙ mag
nus qui a latere iunctus ē: ideo appellatur: q̄ uis paruus sit: quia ceteri sine eo in
utiles fere sunt: ungues etiam recte natura molita est: quippe q̄ ceteris aīalibus
eos uel ad usum alium dederit: homini autem operimenti tantum gratia excogi
tarit: digitos enī extremos integunt ꝙ tuentur: flexus brachiorum homini: tum
ad cibum ammouendum: tum ad ceteros usus contra q̄ quadrupedum generi
ā guntur: illis nāqꝫ ītrorsus poplites flecti necesse ē: vt ad gressum vtiles sint:
usum enim pedum prestant artus priores: quā q̄ illius etiā generis ea q̄ digi
tata sunt non modo ad gressum utuntur prioribus cruribus: verum etiā ad ma
nus officia uti nituntur: quippe que capiant posterioribus cruribus ꝙ repugnēt:
quod sollipedes posterioribus faciunt: non enim crura eorum priora cubitis ma
nibusqꝫ proportione respondent: vt nonnullorū ex ijs: quorum pedes solidos
finditur: ob id pedes priores quibus distinctos digitis habent: posteriores qua
ternis: ut leones ꝙ canes atqꝫ etiā lupi ꝙ: pātheræ q̄nq̄ eorū quīto magnoqꝫ
manus respōdet. Sed q̄ pua īter digitata sunt: posteriores etiā quīqꝫ digitos opti
nēt: quoniā serpe solēt scilicet vt unguib⁹ mūerosionibus appḥēdendo facilius
obrūpant ad sublimiora.

Rectus inter lacertos homini cōstitutum est: ceteris inter crura priora la
tum id esse in homine ratōne permittit: cum nihil lacerti adiuncti late
ribus impediant. At quadrupedibus q̄ ante se crura cum ambulant locum qꝫ
mutant: protenduntur: pars hec coartata ē: unde fit: ne quadrupedes eo loco ha
beant mammas: nam homini q̄ ꝙ spacij laxitas permittit: ꝙ carnosa ea pars ē:
cum operiri sedem coris cōueniat: mamme pectori affornate sunt: carulente:
manibus quidem ob eam q̄ diximus causam: sed foeminis ad alterū quoqꝫ op⁹
natura mammis abutit: quod eā sepe facere dicimus: cibum enim ī ijs recōdit
suis paruulis: bine homini mamme quoniā bine sunt partes dextra ꝙ sinistra:
duriusculae: spacio interposito distermināntur: quod ꝙ coste eodē loco sibi coēāt.
sine ulla molestia: ceteris animalibus mammae i pectore haben īter crura non
possunt. Ita enim gressum impedirent: plurimis autem locis alijs habētur si
ne ullo impedimēto: quibus enim solida ungula: aut cornua: ꝙ partus nume
ro parcior: hec māmas inter femora habent: ealqꝫ binas. Que autē numero
so partu ꝙ pede multifido sunt: hec aut plures per ventrē duplici ordine vtro
qꝫ de latere gerunt: vt sues: vt canes: aut binas tantū medio uentre: vt leo: cui⁹
rei causa ē: non q̄ parcissime generat: nam plures q̄ duos interdum edit: sed q̄
minus lacte abundat: cibum enim quem raro assumit: quoniā carnivorum
est: in corpus absumit. Elephas duas tantum hēt: ealqꝫ subarmis: causa
cur duas habeat: q̄ uniprolis ē: cur nō īter femora quod multifidū est: nul
lum enim inter femora hēt: cui pedes discreti in digitos sunt: cur supra sub ar
mis: q̄ ijs q̄ plures optinent māmas ꝙ prime sunt ꝙ plurimū lactis hauri
unt: q̄ ea parte cōtinentur: argumento ē: quod scrofe facere assolent: porcis
enī editis primis māmas pbent: primas ergo cui unum ē quod primū ī lu

cem prodit : ꝺ primas hẽãt mãmas necesse ẽ : prime autem q̃ sub armis habentur elephas hac de causa duas : eoꝝ loco mammas habet : q̃ autem multiprola sunt hec toto ventre exuberant : cuius rei causa ẽ : q̃ ea que plem numerosiorem educatura sunt : mãmas deiderant numerosiores : quas cum p̃ tantudinem nõ nisi duas habere possint : videlicet ratione bipartiti corpoꝝ : in dextrum sinistrumq̃ per longitudinem habeant necesse ẽ : locus autem unus q̃ inter priora ⁊ posteriora crura intercacet : porrectus p̃ lõgitudinem ẽ. Que autem non multifida sed de prola sunt aut comuta : hec iter femora mãmas habent : vt equa : asina : camelus : hec enĩ singulos pariunt : ⁊ pes equo ⁊ asino solidus : camelo bisulc⁹ : cerua : etiam capra : vacca : ⁊ reliqua generis eiusdem : mammas p̃ eadem gerunt : cuius rei causa est. q̃ hec sursum versus capiant sui corporis incremẽta : itaq; vbi cõfluuium ⁊ copia excremẽti sanguinis : q̃ locus sane infra ẽ : ⁊ circa effluentis materie ostia : ibi mãme a natura posite sunt : qua enim p̃te motus agit alimẽti ibi etiã capi alimẽtum potest : sed in : homo ⁊ femina ⁊ mas hẽt i mãmas : i ceteris mares nõnulli carent : vteq; : nõ enim omnes sed tantum q̃ matri similes prodiere hẽnt : de mãmis dictum iam est.

Hpectore uenter subiacet costis nõ clusilis : obẽ q̃ ante retodimus causam scilicet ne aut ibi timore qui per calore necessario euenit : aut utero plenos impediat : finem autem thoracis appellati faciunt p̃tes q̃ ostium excremẽti : tum sicci : tũ humidi cõtinent : natura uero p̃te eadem tum ad humidi excrementi eritum : tum ad rẽ veneream vtitur i sexu : tum femineo : tũ etiam masculino omni sanguineo : exceptis paucis : in omniq; uiuipara genert : nullo excepto : cuius rei causa ẽ : q̃ genitura humor q̃dã excrementicius ẽ : sed hoc ita esse : nunc subiciat. post demonstrabit̃ : femine etiam parimodo mestrua p̃te eadem emittunt : sed de iis quoq; postea diffusius nunc illud subiaceat : mestrua etiam feminarum excrementum esse ⁊ vacantem materiam : humida autem suapte natura sunt mestrua ⁊ genitura : itaq; eorum profusione ẽ similibus eisdẽq; tribus partibus ratio ẽ. intus autem quẽadmodum se habeant : ⁊ qua differant rat̃one : semẽ genitale : ⁊ gestatio vteri : animalium historia : cõmentationeq; aptũ ẽ : ⁊ cum de generatione agemus dicetur : formas etiam harum partiũ tales necessario ad officiũ propositum esse debere : quales iã sunt obscurum nõ ẽ : sed manis instrumentum alterum ab altero differt : pro discrimine corporum : non enim eque neruosa natura omnia cõstãt : augetur etiam ⁊ minuitur hoc vnum mẽbrum : sine vlla morbi mutatione : horum enim alterum utile ad coitum : alterum ad ceteros corporis usus commodum est : nã si semp̃ simili mõ se haberet : impedimẽto nimium esse cõstat : hoc mẽbrũ excessimodi p̃tib⁹ : vt eorum q̃ modo dixi vtriq; possit euenire : partim enim neruum : partim cartilagine hẽt : itaq; ⁊ cõtrahi põt : ⁊ extẽdi : atq; etiam flatus capax ẽ. Sed quadrupedes femine omnes in anterũ mingunt. Quippe q̃ genitale non alibi cõmodius habere possint ad coitum. Apares uero perpauci i anterum mingunt : vt lynx : leo : camelus : lepus. Solipes nullum sic mĩgit : hominis p̃tes posteriores : ⁊ crura : peculiari modo pre quadrupedibus habentur : caudam omnia fere nõ solum uiuipara : sed etiam ouipara habent : mã ⁊ si pleriq; magnitudine mẽbrum id caret : tamẽ aliquid prominet : q̃ caudã describere possit : homo unus caudã uacat : nates habet : q̃ nulli quadrupedũ datũ est : crura etiã hominum femore surasq; camulẽta sunt : cum cetera animalia oĩa nõ modo uiuipara : uerum etiam q̃cũq; cruribꝰ cõstãt : vacua came hec hẽant : neruosa enim ossulẽta : spinosa : rigida : quorũ causa una ẽ : ꝑpter direm̃ omnium q̃ homo solus animalium erectus ẽ : vt igit facile sustinere superiora posset : natura corpulẽtã p̃tis supion dẽpsit : ifenion addidit : itaq; nates carnosas fecit : ⁊ femora ⁊ suras : sed nates vel ad corporis requiẽ vtiles reddidit : quadrupedes

n: stare diu infatigatis viribus possunt: vtqz quasi iacẽt: cum quatemis fultis
imitantur. At uero homines nõ facile erecto corpe stando durant: sed requiẽ sedilegz
desiderant: homo igitur natꝰ: a cura carnosã habet: obeã qꝫ diximus causã: a cau
da obeã rẽ vacat: alimentũ enim quod caudã adit ipec ipa absumitꝫ: vtilegz cau
de necessarius defuit: quoniã nates sua corpulentia satis operiunt. At quadrupedꝫ
a reliqua animalia ecõtrario: cum: n: forma pomiliõis degenerẽt: parte su superio
re: põdus omnẽqz corpulentiã sustinent: s: dẽptã pti iferiõi: itaqz crura habent ni
gidiora: a natibus vacua: sed vt ps qẽ exitũ excremento ministrat: protegeretꝫ a cu
to. Simia quod forma ambigua sit: vtꝫ in neutro ꝫ in vtroqz genere sit cõstituẽ
da: ideo nec caudã habet: neqz nates: videlicet vt bipes caudã nacta: vt quadru
pedibus natibus.

Caudarũ aũt plures differentie sũt: a natura iis quoqz abutitꝫ: cũ nõ modo
ad itegendã tuendãqz sedem vtat: verũ etiã ad reliq corporis vsũ atqz vtili
tatem.

Pedes quadrupedum iter se differunt: aliis: n: solidi: aliis multifidi: soli
di sunt eorum qbus p corpis magnitudine: copiaqz teretis portionis: p
comi: aut dẽte: materia ad vnguis naturã secedunt: sed enim ex ea copia: p plu
ribus unguibus vnus unguis scilicet in gula conflat. Talo etiã ob eã rem carent
quod magna ex pte dixerim: atqz etiam qꝫ si talꝰ adesset: crura posteriora difficiliꝰ
flecterentur: celerius enim a pluntur a claudũt: qꝫ singulis angulis cõstent: qꝫ
q plumbus. Talus aũt vt q claudus est: tamqꝫ alienus artus duobus tibie insertur.
põdus qdẽ afferens: sed gradũ efficiens tutiorem: hinc enim a ea quae talum
habent: non in prioribus sed posterioribꝰ tantum cruribus eum continent: quoni
am leuiora flexibiliora qz esse debent: que pcedant: firmiora autẽ cõtẽtiora qz es
se posteriora cõgnuit: ad repugnãdum etiam inferendumqz ictũ uehementiorem
cõmodius ita constant: genus autem hoc animaliũ crunibus ita uti posteriori
bus solet: bisulca talũ habere certũ ẽ: ns eni posteriora sũt pleniora: a quoniã talũ
habeãt sollipeda esse non possunt: quasi os quod pedi deest: maneat in suffra
gine: digitatis talus non est: nam si esset: digitata nõ cẽnt: sed tãtũ latitudis
fieret: quãtũ talus occuparet: qꝫ obrẽ ea q talũ hẽnt: magna ex parte bisulca
sunt.

Omnium pedes omnium maxime proportiõe magnitudis merito: solus enim erectus ẽ: itaq duo põdus corporis totum susceptum essent: lõgi
tudinem latitudineqz optinere debuerunt: digitorũ etiam manus magnitudo
cõtra qꝫ pedis ẽ ratione: manus enim officium ẽ capere atqz pmere: ita qz lõgos
habeat digitos oportet: mãus enim pte qua se flectit cõprehendit: pedis autem
officium ẽ tute constare: quod ea pte pedis effici putãdum ẽ: q infixa est: extremũ
autem fissum qꝫ infissum esse melius ẽ: nam si pes totus infissus esset: totus cõsen
tiret parte aliqua laborãte: quod fisso in digitos eque accidere nõ põt: breues etiã
minus offẽdi sedeqz possunt: qꝫ obrẽ hominũ pedes multifidi a breui digiti sunt.
Anguiũ genus eadem causa pedes qua manus optinent: extrema enim operiẽda
muniendaqz potissimum sunt propter ibecillitatem: de animalibus sanguine
is: uiuiparis: terre simbus: fere omnibus dictum iam est.

Anguiea uero ouipara prim quadrupeda sunt: prim expeda quale unũ
tantummodo genus serpentum ẽ: causã qꝫ obrem io pedibus vacet: red
didimus cum de gressu animaliũ ageremus cetera eius forma simili quadru
pedibus ompis sunt: hẽnt hec aũtã caput: ptesqz capitis eiscẽ de causis qbus
cetera sanguinea genera.

Inquã etiam in ore cõtinent omnia: excepto vno crocodilo fluuatili: hõc

enim non nisi locum tantummodo lingue habere putamenis: cuius rei causa ē q̄ idem
q̄ terrestris: q̄ aquatilis quodammodo ē: ergo ut terrestris locum optinet lingue: vt q̄
piscis ē lingue: pisces enim vt dictum ē: aut nullā habere linguā noctur: nisi ualde
reliquentur: aut explanatam habent: causa ē: q̄ ns lingue vsus perq̄ exiguus est:
quoniā mādere p̄ gustare q̄z nō possint: sed i deuorando sensum uoluptatēq̄z cibi capi
ant: lingua enim sensum mouet saporum: esculentorū autem omniū uoluptas i de
scēdendo cōtingit: dum enim deglutimus pinguia: sentimus: q̄ salsa: q̄ dulcia: q̄ reli
qua generis eiusdem: sensum igitur hunc animalia cētā omnia habent: et omnium fe
re cōdimentorum esculentorumq̄z in deuorādo gule tactione suauitas existit: q̄ grā:
q̄obrē nō q̄ potionū saporumq̄z i cōdimentes sunt: nā de cētā cōdimētis ac cibo luxu
ant. Sed cum ceteris animalib⁹ sēl⁹ quoq̄z gustādi adiūct⁹ sit: illis quidē alter quasi im
mutatus est.

Aceris ex quadrupedib⁹ omnibus: lingua bifida: vt serpētib⁹: p̄teq̄z extrema
pilosa admodū: vt dictū ā est: quietā vitulis mannis ligua bisulca ē: q̄obrē
hec animalia oia tenuia sunt.

Erratis etiam dētibus quadrupedes omnibus sunt modo piscium.

Ensoria autem omnia simili modo: atq̄z cetera animalia habent: ubi grati
a nares olfaciendi: oculos videndi: aures audiendi sensoriū: non tamē hec
eminēt: quomodo ne auibus q̄dem sed foramina tantum habent: cause vtriusq̄z au
ricula cutis ē: altera enim pēna: altera cortice itegūt: cortex loco squame q̄ simile ē: sed
sua natura rigidior atq̄z durior quod i testudine atq̄z serpētibus magnis q̄ crocodi
lo fluuatili palā fit: firmior enim esse cuadit: vt qui talem naturam sortiatur.

Alpebrā supiorem hec animalia non mouent: vt ne aues q̄dem: sed ifenore
cōmouent ea de causa q̄ cum de illis ageremus: rediimus: sed cum aurium
membrane ab āgulis mēbrana obeūte nictēt: hec non nictāt. Sunt enī oculis durion
bus q̄ aues: causa ē: q̄ illis vtpote uolucribus acumen cernēdi cōmodius ad vite
munera sit: hec autem quoniā cauernas subire oia solēt: minus cernēdi usū exqsi
tum requirunt.

Sed cum caput in ptes duas diuidatur scilicet superiorem q̄ infenorem:
maxillā homo q̄ iumenta quadrupedes: maxillā sursum: deorsum: at
q̄z illatera agitant: pisces uero q̄ aues q̄ omnia quadrupedes: sursum deorsūq̄z ti
tum mouent: causa ē q̄ eiusmodi motus vtilis ad mordendum secandūq̄z ē: qui
autem in latus agitur: ad cibum molendum cōficiendūq̄z accōmodant. Que
igitur dētes habent maxillares: ns motus cōmode agitur illatus. Que autem
maxillaribus carent: ns nullo pacto utilis motus hic ē: q̄obrē subiatus ns oi
bus ē: nihil enim natura supuacuum facit. Cetera omnia maxillā mouent ifenio
rem: crocodilus fluuatilis vnus supiorem: cuius rei causa ē: q̄ pedes ad capiē
dum retinendūq̄z inutiles hēt: parui enim admodum sunt: itaq̄z ad hunc usum
natura os q̄ pro pedibus utile cōdidit. Ad retinendum vero vnde ictus ifert vehe
mentius potest: inde motus cōmodius agit: infertur autem uehementius desup
q̄ de parte infenore: ergo cum vtriusq̄z: tum capiēdi: tum mordendi vsus ore ad
ministretur: magis autem necessarium retinendi officium sit: cui nec manus
sint: neq̄z pedes idonei: commodius ns ē mouere supiorem maxillam q̄ infenio
rem.

Quod idem cause ē: cur etiā cācri supiorem sui forcipis partē mouēant: nō
infenorem: hēnt enim promanu forcipem: illum itaq̄z vtilē ad capiendū
nō ad mordendum forcipem esse oportet: mordendi autem secandiq̄z officium dētis
ē: cancris igit ceteris q̄z quibus licet otiosius cibum capere: quoniam in humore nō
sint: oris vsus partitus est: vt manibus aut pedibus capiant: ore secent: q̄ mor
deant: at crocodilis os i vtrūq̄z vsum vtile factum ē a natura: cum ita maxille

mouentur.

Collum etiam omnia huiuscemodi animalia optinent: propter pulmonem: quippe q̃ aerem per arterie fistulã producti orem: & accipiant & reddant: collum enim id appellamus quod inter caput & armos humerosue interiacet. Serpens iter hec collum minime. Sed proportionale colli habere uidem potest: si quidem extremis que modo dixi pars hec describenda est: proprium serpentibus pre ceteris eiusdem generis animalibus ẽ: vt caput uertere in auersũ: reliquo quiescẽte corpore valeant: cuius rei causa ẽ: q̃ modo insectorum structura uolubili cõstãt. vt uertebras cartilaginosas: & flexibiles habeant: euenit igitur id serpẽtibus necessario: hac de causa: ad melius uero vt ita uitare possint: quae ab auerso nocent: cum enim plongo sint corpore & pedibus careant: inepti sunt ad se conuertendum: tuendumq̃ cõtra ea q̃ a tergo incurrãt: nihil enĩ utilitatis esset: si caput erigere quidem posset. Sed circũagere nequirent.

Habent hec & eã que pecton proportionet̃ ptem: mammas: nec ea parte: nec uspiam sui corporis continent: aues etiam mãmis carent: cuius rei causa ẽ: q̃ nullum ex ijs habeat lac mãma enim conceptaculum: & tanq̃ vas lactis ẽ: nec solum hec seo etiam q̃cũq̃s nõ uiuipara intra se sunt: lacte vacant. quoniam oua parunt: in quo autem lacteus ille cibus ingenitus ouiparis cõtinet̃: seo de his plani⁹ dicetur: cum de generatione agemus: de inflexu curuarum partium consideratum iam ẽ: cum de communi animaliũ gressu ageremus.

Caudam etiam genus id animalium habet: ptim prolixiorem: partim breuiorem: cuius rei causam ante in vniuersum reddidimus. Omniũ uero ouiparorum pedestrium tenuissimus chameleo ẽ: quippe q̃ omnium maxime in copia sanguinis rigeat: causa ad mores animi eius referenda ẽ: p̃ nimio nãq̃ metu: multiformis efficitur: metus enim refrigeratio per ĩopiam sanguinis calorisq̃ est. De partibus animalium sanguinei generis: tum expeduum: tum quadrupedum: aut bipedum. Que nam sint extra: & qua de causa dictum fere est.

Aves autem discrimine inter se discrepant: eo q̃ in excessu defectu ne partium: & in pluris minorisq̃ ratione versari ꝓpimus. Sunt enim earum alie longe crure: alie breui: linguam etiam alie latiusculam habent: alie angustam: eodemq̃ modo reliquis partibus differunt. At priuatim inter se paulo ratione partium differunt: quãq̃ a ceteris forma etiam partium discrepent. pennatum enim genus omnium auium ẽ: idq̃ ꝓprium habet ad cetera animalia. cum enim alia squama: aut cortice tegantur: aues penna operte sunt: pennãq̃ habent fissam: nec simili spe: atq̃ ea que toti penna a penne cõmutatione appellobis enim fissa: illis ĩfissa ẽ penna: & altera excauis: altera caulata ẽ: quinetiã capite rostri naturã singularẽ ac propriã p̃ ceteris gerunt: elephãtis: n: nans p manibus ẽ: ilectis q̃busdam ligula oris officio fungitur: ac his vice dẽtium mãusq̃: rostrum osseum datum ẽ: de sensuum locis dictum iã est: collum auibus quoq̃ porrectum eadẽq̃ de causa qua ceteris ẽ: hoc alijs breue: alijs lõgum: & fere pro cruũ modo: magna ex parte descriptum ẽ. Quibus enim longa sunt crura: ijs collum lõgum: cõtra quibus breuia crura ijs collũ breue: ꝓter q̃ palmipedibus. Collum enim nec breue: cum cruribus lõgis: nec longũ cum breuibus: pastum administrare ex terra potest: carnivoris etiam uolucribus lõgi modo colli i cõmoda est: ibecille enim quod prolixum ẽ: ijs autem victus beneficio virium cõparat̃: q̃ obrẽ nulli collũ longum: cui ungues adunci palmipedes: & q̃ diuisis quidem: sed parum diductis digitis sunt: vt q̃ eodem genere cum palmipedibus cõtineantur collum lõgum habent. Tale enim ad cibum ex humore petendũ cõmodius est: sed crura ijs

breuia: vt melius natare possint: Rostra etiam iter se differunt victus ratione: alijs enim rectum: alijs vncum rostrum ē: rectum ijs que cibi capiendi gratia tantum habent: vncū caminons. Tale enim utile ē ad retinendum: ijs que raptu viuant: q cibū examinalibus petere necesse habeant: quibus autem victus ratio placida herbisqs comparāda est: ijs rostrum latum: hoc enim q ad effodiendum pabulum: q ad euellē dum: q ad tondendum cōmodius ē: nonnullis longum: vt q collum: quoniā cibum ex alto capere soleant: q quidē bona pars: tum earū: tum etiam palmipedum: aut simplicit aut parte eadem captura bestiolarum quarū dā aquatilium viuit. Itaqs fit vt collo quasi harū dine piscatoria: rostro autē veluti linea q hamo utāt: ptes vero prone supineqs: q thorax appellatus: quadrupedum cōsuetū genere auiū habēt: ale enim p branchijs q priorib⁹ pedibus dependent: membrum peculiare auiū: q obrē p spatijs extrema alarū dorso adherent.

CVra vt i homine bina: sed ītro flectenda: ut quadrupedum suffragines: nō vt hominis poplices foras: alas autem quas uicem crurum prionum cōplere modo diximus: in orbem agunt: bipes necessario ē genus auium: inter ea q sanguinem habent: atqs etiam aligerum. Cum enim sanguinea queqs non plumbus q̄ q̄ temis notis moueāt: membra pedēta quaterna: auibus quoqs sunt: vt ceteris gressilibus: q pedestribus quāq̄ illis brachia aut crura quaterna: auibus vice crurū priorum brachiorūue: ala cōmune datum est membrum: hac enim uolatiles sunt. que quidem volādi uis in auis essentia cōtinetur: itaqs necessario restat: vt bipedes sint: ita enim notis siue signis quatemis alis scilicet additis moueantur.

PEctus acutum carnosumqs omnibus est: acutum vt meli⁹ volēt lata enī q multū aeris ppellūt: difficili⁹ mouēt: carnosū: q q acutū ē: nisi plene optimi sit: ibecillum est.

PEctori uenter subia cet ad ostiū vlqs excremēti: q suffraginē tnudēs: nō alit q̄ i quadrupedum atqs hominū genere: igit inter alas: q crura ptes bene posite sunt.

UMbilicum oia habēt: q̄ vel vtero viuipara edunt: vel ouo oumpis excludūntur: sed quibus iā adultis hic delitescat: incertusqs ē: vt patet per generatōnē eorū: itestim nāqs coalitu ūbilic⁹ auiū cōsistit: nō venarū ps vlla ē vt i viuiparo genere.

ITem auium alie volaces: aliisqs grādibus: atqs nalidis sunt: ut que ungues habent adūncos: q carne uescuntur: volaces enim tota uita esse necesse ē: itaqs pēnis abūdāt: q alarum magnitudine pstant: sed nō modo que ūcis sunt unguibus: uerum alia quoqs genera uolucrum volatu superant: uidelicet eaque uel pernicitate uolandi sese tueantur: uel loca mutare soleant: sunt que nō volaces: sed graues sint: quibus uita terrena: q aut fruge uiuunt aut nant: q apud aquas imorantur. Corpora unguium exigua sunt: exceptis alis: quoniam alimenti copia in alas: q anima presidium qs absumitur: contra que uolaces non sunt: ijs corpora i molem euadunt grandiorem: atqs ita efficitur: vt sint grauiores.

SEd grauium nonnullis plidio calcarē: quod uice alarum suis crunbus gerunt: eadem uero que q calcar habeat: q ungues aduncos: nulla ē: causa est q̄ natura nihil supuacuum facit: uolacibus autem unguium genen calcar usui esse non pōt: utile enim tātū i pedestri certamine ē: q̄ obrem grauium nōnullis adiunctum ē: quibus vngues aduncī nō solum inutiles: sed etiam nocui essent cū ad solum hererent: q cōtrā i gressum intixi remitterentur: q̄ obrē unguēs oēs difficulter ambulant: nec i saxis consistunt: natura: n: eusmodi unguium contrana in utrūqs est: euenit id p generatōnē necessario: cū quod terrenum q procax i corpore ē: formā ptiū commodarium ad pugnam recipiat: itaqs vbi sursum

prominent: rostri cuncam aut magnitudinem facit: ubi deorsum lapsu est: calcaria cruribus uaria effingit: aut pedibus unguium magnitudinem & robur. Simul autem haec singula locis diuersis efficere non potest: distracta enim excrementi eius natura inualida redditur. Item aliis cruum longitudinem condidit: aliis pedum iteruallа complet: digitosqs in palme effigiem cõtexit: quo fit necessario: vt aues apte ad nandum: aut omnino palmipedes sint: aut disertos quidẽ habeant digitos: sed singulis ãnexa latitudine cutis: veluti spadiculas ducti perpetuo gerant: haec necessario his de causis ueniunt: quod autem ad notae melioris rationem attinet pedes eiusmodi habent: vite q' degunt gratia: vt cum in humore uiuant: nec pennis utitur: pedes ad nandum utiles habeant: ijs enim perinde utuntur: vt remis naute: a pinnulis suis pisces: q'obrem si uel piscium pinnula: uel auium pedibus interecta cutis destruetur: nare non potuerint. Sunt in genere auium que longis cruribus inuitantur: cuius rei causa ẽ: q' uita earum palustris ẽ: natura enim instrumenta ad officium: nõ officium ad instrumenta accõmodat: quoniam igitur nautes nõ sint: ideo non palmipedes sunt: q' in solo premolli & lubrico degant: hinc longa ijs crura: & digiti productiores: flexus etiam plures i digitis magna ex parte: sed cũ volaces nõ sint: & tamẽ ex eadem materia omnes cõstent: efficitur ut alimentum quod ceteris ad caudam transmittatur: ijs i crura: id absũptum redeat eã partem auctiorem: qua propter in volatu pro cauda ijs utuntur: porrectis enĩ cruribus i auersum uolant: ita enim fit: ut iter uolandum non impediat pedum plicitas sed iuuet. At quibus crura breuia sũt: hec ad uentre cõtractis cruribꝰ uolãt: cũ eis nullis earum impedimento sint: pedes ita positi: tum ũ gubus: uel ad raptũ habẽtur expeditiores.

Vt longo sunt collo: si id crassius habent: volant collo porrecto: si tenue: curuato feruntur: cum enim tenue prelongitudine quatitur: facile frãgi potest.

Omnis auibus omnibus ẽ: quãq' non clunem: sed femora bina habere. Inter longitudinem clunis iudicantur: quippe cum ad medium vsqs uentre pertingãtur. Causa ẽ: q' genus hoc animalium bipes ẽ: non erectũ: nam si omnium aut quadrupedum clunem breuẽ a sede: cuiusq deide directa strue subditi haberet: omnino stare nõ posset: homo enim quia erectus ẽ: stare potest. Quadrupedibus crura priora ad corporis põdus sustinendum subdita sunt. At aues necessarie sunt: quoniam sua natura i positionem degenerat: neqs crura habent priora: quoniã alas vice eorum fortiuntur: itaqs natura pro ijs clunẽ longiorẽ emollita duxit ad medium: corpusqs pronum fulciunt: & crura subdidit ea parte qua ponderi equilibrante: & ambulare equilibrio possent: & constare: Sed q' ob causam genus auium bipes non erectum sit: explicatum iam est: cur autem crura carnosa nõ habeat: eadem causa est: q' de quadrupedum cruribꝰ reddidimus.

Sunt auibus digiti quaterni eque omnibus: tam multifido: q' palmipedi genere: nam destructione terre africe icola postea diffinemus: vt visum eis est una cum reliquis que ad animum genus habet contraria ijs. Sed cum omnibus quaterni digiti sint: tres pte priore habentur: unus posteriore pro calce: ut tute sit q' minutus inest: in ijs q' longa habent crura: vt in grece cernit: nec ẽ quod plures habeat digitos: sed cũ talis digitorũ positio i ceteris sit. In Ibice vna q' turbinẽ appellatã dixi: vtriqs bini: causa ẽ: q' eius corpus minus q' ceterarum proprium ẽ in auersum.

Dentes omnibus auibus esse certum est: sed intus lumbis adhereãt: cuius rei causam i generationis ratione animaliũ explicabimus: ptes animi ita se habent.

Visceum genus multilatius item: ac iperfectius q' animum ptibus exte

nonbus est. Non enim crura: non manus: non alas hoc habet: cur ita: causa iam exposita est. Seo continuo simplici corpore a capite in caudam vsqs porrigitur.

Cauda uero ipsa non omnibus similis ē: seo cum ceteris nō euanet planorum nonnullis spina constat: & longa est: incrementum enim eius partis ad pisces latitudinem transit: vt torpedine: pastinaca: & si quid aliud eiusmodi cartilagineū est: horum igitur cauda spinosa & longa ē: quorundam carnosa quidē: seo breuis: eadem causa qua & torpedini: nihil enim refert: breuis: carnosaqs sit: an lōga atqs rigidior: cōtra accidit ramis: q enim latitudo earum parte priore minus carnosa est: ideo natura quātum corpulentie priori ademerat: tantum posteriori & caude addidit: piscibus nulla membra depēdent: quoniam eorum natura natilis ē: ratione suę substantie: nihil enim supernacaneum: nihil frustra natura agit. Seo cum sua substantia sanguinem habeant: & tamen natiles non girrilles sunt pinnulas hēnt. ut natantes pedibus carent: vt non pedestres: seo aquatiles: pedum enim additio vtilis ad motū qui ī pedo: hoc ē solo agat: vnde & nomē inditū pedibꝰ ē. Ad hoc fieri nō potest ut simul & quaternas habeāt pinnulas: & pedes aut aliud eiusmodi membrū cū sanguinem habeant.

Serouli quamuis brāchijs prediti: pedes habent: quoniam penna carent. caudā etiam habent laxam: & latam: pisces qui non lati sunt modo raie aut pastinace: quaternas pinnulas habent: binas parte prona: & binas supina: neqs est qui habeat plures: sanguine enim careret: binas q̄ parte prona latentibus genitur omnes fere habent: reliquis que suboite sunt: carent nonnulli ex longis & corpulentis ut āguilla: vt conger: & mugilū genus: quoꝺ ita ut siphanum nascit: nulle omnino pinne prelongis & serpentis speciem referentibus: ut murene: seo flexuoso impulsu corporum: ita humore utuntur: vt terra: serpentes: modo nāqs eodē serpentes natant: quo in sicco repunt. Causa cur id genus piscium pinnis careat: eadem ē: qua serpentes pedibus uacent: cuius rei causam explicauimus: cum de incessu & motu animalium ageremus: aut enim male mouerentur: aut nullo pacto moueri possent: si quaternas mouendi notas haberent: vix enim moueretur: sine propinquas inter se haberent: siue remotas: propter lōgius interuallum: seo si plures mouendi notas sanguinis uacua essent: hec eadem causa bipennibus quoqs piscibus reddenda ē: serpentis enim ea quoqs facie referunt: & sui corporis flexu pro duabus pinnis utuntur: unde fit ut in sicco & repere possint: & diutius uiuere: itaqs alteri non protinus: alteri cum pedestris nature familiares sint: minus examinantur. Qui autem binis tantūmodo pinnis natant: eas habent: q̄ parti prone adherent: nisi latitudo prohibeat: ealqs iuxta caput positas gerunt qui habent: quoniam eo loco longitudine careant: qua vice pennarum moueā tur: corpus: n: eius generis piscium exporrectum in caudam est. Rana: & similes propennis extrema sui corporis latitudine natant. Squatina: & rana: pēnas latentibus accōmodatas ītra gerunt: propter āplitudinem ptis superioris: q̄ autem parti supine cōmisse sunt: eas iuxta caput adiunctas habent: nihil enī latitudo īpedit: quo minus moueantur: sed pro suprīs illis has gerunt minores ijs q̄ ad latera applicantur.

Torpedo duas iuxta caudam pēnas habet: pro reliqs latitudine utit̄: & utroqs sui corporis semicirculo: quasi geminis pēnis natat: de ptibus capitis & seloms ātea dictum est.

Iscū autem genus pre ceteris quae sanguinem habent animalibus propriam sibi branchiorum naturam fortitum ē: Cur ita causam cum de spiratione ageremus reddidimus. Que autem branchias habent: aut itectas gerūt: aut detectas: vt genus omne cartilagineum: causa ē q̄ cartilagine tum branchie: tum earū tegmenta cōstant. Genus autem hoc omne cartilagineam habet spinā:

motus etiam cartilaginei generis lentus pigerq; é: quoniam non spina aut ner uo corroboratur: cõtra genius spinatum celeriter fertur: tegmentum autem quod brãchias opiat: celeriter moueri oportet: cum branchiarũm natura quasi ad spi randi usum piscibus data sit: q̃obrem ispinatis nõ modo tegmentum: uerum etiã ipi branchiarum meatus contrahuntur: vt celerius agatur: habent brãchias: alij multas: alij paucas: & alij duplices: alij simplices: seo nouissimam simplicé magna ex parte: uerum cognitio diligentior ex consectionibus commentatioq; animaliũ petenda est: causa copie & iopie branchiarum caloris coroi ifiti: co pia aut iopia é: in quibus enim plus inest caloris: hec celerius moueri oportet: & uehementius: gemine autem brãchie atq; duplices: talem naturam potius q̃ simplices pauciores q; optinent: vnde fit: ut nonnulli ex ijs qui branchias habent: pauciores minusq; continentes: diu extra aq̃ viuere possint: vt anguilla: & quicunq; serpentis speciem referunt: non enim multũ refrigerationis desiderant.

Sunt & oris discrimina: alijs enim os ãte: & promptum é: alijs infra: ptc supinam vt delphinis: & cartilagineo genere: q̃obrem hec nisi conuersa re supinentur: cibum compere nequeunt: q̃ natura non modo salutis gratia: cetero rum piscium fecisse uidetur: dum enim sese ista conuertunt: mora intercedit: qua pi scis quem insectantur: euadere possit: nam omnia id genus rapina piscium mi nuunt: uerum etiam ne nimis suam deuorandi auiditatem explerent. Cum eni facilius caperent breui per immodicam sacietatem perirent. Quoniam etiam cũ rostrũ eorum structura teneri: ac tenui sit: facile scindi in oris habitũ nõ potest. Ad hec differentia existit: q̃ alijs os rescissum: alijs subiecta in acutius compressum: came uescentibus rescissum: vt ijs quibus se pectinatim stipat ætũ series: ijs eni mires ore continentur: compressum: & vt modo dixi coartatum ijs q̃ non came uescantur.

Duis alijs squamata (etenim squama pre rigiditate tenuitaq; deliciẽ sima corpis occupat) alijs aspera: vt squatine: raie: & reliq; generis eius dem: alijs lenis: seo paucissimis: cartilaginea squamis carent: seo aspera cute muniunt: quoniã spina cartilaginea cõstant: terreną eni portionem natura ide adcuté transtulit: inq; eius aspentatem absumpsit.

Estes piscium nullus: nec intus: nec foris habet: nec serpentes: aut ex ij aliquid que pedibus carẽt: parté eã habere cõpartum est: Seo ei vice mea tum excremẽto & generationis usui accõmodatũ habẽt eundé: quẽ cetera quoq; omnia eademq; quadrupeda omnia continent: quoniam nec vesicam habẽt: neq; ex crementum humoum secernunt: piscũ genus his a ceteris aãlibus differentiã discrepat.

Delphini balene & reliquum cetarium genus: branchijs carent: seo fi stulam sui pulmonis causa continent: qua humoré quem in ore ac ceperint: respuant: nam & humorem admitti necesse é: cum cibum in aqua sũ merium capiant: & admissum emitti necesse ẽ: branchie igitur ijs q̃ spirant: co modo habentur: causam uero cum de spiratione ageremus: reddidimus: haud enim fieri potest: vt idem & branchias habeat: & spiret: seo enim ijs ad respuendã aq̃ fistula data é: q̃ ante cerebrum sita ẽ: ne postposita id interciperet a spina: cau sa uero cur pulmonem hec habeant: & spirent: q̃ maiora animalia plus calo ris sibi requirunt: vt possint moueri: qua propter pulmo ijs inditus est: ple nus caloris sanguinei: sunt hec quoda modo & terrestria & aquatilia: vt enim aeré terrestrũ more trahũt: sic pedibus uacãt: & cibum ẽ humore: modo aquati lium capiunt.

Tauli etiam marini & vespiliones: quoniam ambigant: alteri aqua

tilibus ꝙ terrestribus : alteꝝ cum volucribus ꝙ pedestribus : ideo ptcipes ꝙ vtroꝝq; ꝙ neutrorum sunt : uituli nanq; marini ut aquatiles ispectantur : pedes hent : si vt pedestres : pinnas : quippe qui pedes posteriores pisceos admodum habeant : atq; etiam dentes omnes serratos acutosq; : uesptilionum enim pedes vt uolucres habent · sed ut q̄dupedes non hint : cauda etiam tam q̄dupedis q̄ volucris carent : nā qꝝ uolucres sunt : cauda quadrupedis uacant : quia pedestres : uolucris : quoo iis ne cessario accidit : habēt enī cuncas pēnas : nullum autem uolatile caudā habet : nisi penna scissa uolatile sit. Genus enim id caude ex penna eiusmodi cōstat : cauda uerō quadrupedis genen volatili adiuncta : vel impedimento eius pennis, ptinoubio esset.

Tricio etiam africus eodem modo : partim autem : partim quadrupedē refert · quippe qui non ut quadrupes pennas habeat : vt non auis sublimis non uolet : nec pennas ad uolandum commodas gerit : sed pilis similes : Item quasi quadrupes sit : pilos habet palpebre superioris : ꝙ glaber capite : ꝙ parte colli superiore : itaq; alia habet pilosiora : sed quasi auis sit : infra pennis integitur : bipes etiam tanq; auis : bisulcus tanq; quadrupes est : non enim digitos habet : sed ungulam bipitā : quarū rerum causa ē : q magnitudine nō auis : sed quadrupedis ē : magnitudine enī auū minimā esse ppe dixerim necesse ē : corporis enī molē sublimē mouere ne quaq; facile est.

Seo de ptibus animalium q̄ ob causam queq; sint : dictum iam est : ptr oia animalium genera. Que cum explicata sint : Sequit vt de generationib⁹ animalium differamus.

Aristotelis de generatione animalium liber primus interprete theodoro.

Vm de caeteris animalium partibus : tum summatim : tum singulatim seorsum de propriis generis cuiusq; dictum iam sit · quem admodum ꝙ qua de causa unumquodq; esset eam causā dico : cuius gratia quippiam sit : ponimus enim causarum genera quattuor numero : primum cuius gratia ut finem : secundum substantie rationem : que quasi unum quoddam fere existimanda sit. Tertiū vero quartūq; materiā ꝙ id ūde principiū mot? sed cū de caeteris dictū iā sit. Ratio enī ꝙ id cuius gratia vt finis idē ē : materia vero aialib⁹ partib⁹ sūt totis dissimilares : dissimilaribus similares ipsaq; ea q̄ elemēta corporum appellantur.

Restat ut de partibus que ad generationem pertinent differamus : de quib⁹ nihil adhuc diffinitum ē : atq; etiam de causa mouēte quenā sit : sed de ea ipsa causa cōsiderare idē quodāmodo ē : atq; de generatione cuiusq; agere : Quobrē nostra hec disputatio in idem ea comiecit cum ꝙ partes : que ad generationem accōmodantur : vltimas disposuisset : ꝙ generationis principium ab iis proximum collocasset.

Animalium alia per coitum foeminei maris gignuntur : scilicet in quib⁹ generibus sexus uterq; ē : non enim in omnibus sed in pretitis sanguine : paucis quibusdam exceptis alterum mas : alterum foemina perfectum euadit : eorum uero quedam marem ꝙ foeminam habent : vt sobolem eiusdē generis procreent : alia procreant quidem sed non sui generis plē scilicet que non ex coitu animaliū prodeunt sed ex terra putri aut excrementis : quoo autem in uniuersum dixerim : eorum que locum mutare solent : aut natando : aut uolando : aut gradiendo : uidelicet prout quoq; actum suo corpori ē : nonnulla toto genere suo sexum vtriq; optinēt nō modo ligule posita : nerū etiā exigua qdā : nā eorum quoq; alijs toto genere sexus vterq; ē vt mollibus : ut crustatis : alijs maxima pte ut generi insectorum : eorū autem ipsorum que ex coitu cognatorū animaliū gignunt ipa quoq; sibi cognata

pro generant.

Tuero q̄ non ex coitu sed puti materia oriuntur: ea generant quidem: sed gen⁹ diuersum quoq; prodūt nec mas est neq; foemina. Talia sunt nonnulla in genere ⁊lectorum: quod iusta euenit ratione: nam si ex coitu eorum que nō ex animalibus orta sunt animalia orirentur: hec si eiusdem generis eēnt: primum quoq; ortum parentium: talem esse oporteret: quod recte ita censemus: quando sic euenire in ceteris animalibus patet sed si dissimilia quidem: sed q̄ coire iter se possent gignerentur: rursus ex iis alia quedam natura procrearetur: ⁊alia ex ea: ideq; in infinitum procederet. At natura infinitum vitare solet: infinitum enim fine caret: natura autem semper finem q̄rit. Que autem nō grellilia sunt: ut testatum animalium genus: ⁊ q̄ laxis adherentia viuunt: quoniam natura simili plātis constant: hic vt in illis. Sic in his mas dicit ⁊ foemina: sed similitudine proportioneq; nomen sexus accipiunt: habent enim parui eiusmodi differentie: quoddam etenim in stirpium genere: sunt eodem in genere arbores que fructum ferant: ⁊ que ipe quidem non ferāt: sed ferētes adiuuant illas ad maturandum: vt interficum ⁊ caprificū euenit: generationis etiā ratio eadem in stirpibus quoq; est: cum alie femine prodeant: alie sponte nature: oriuntur enim a putrescēte uel humo vel parte aliqua plante: sunt enim q̄ ipa ple nūq̄ seorsū cōsistāt: sed ⁊ alij⁹ arbonbus dico soleāt generari vt viscū: sed de stirpibus siue plātis seorsū ope ple ipis dicta ogēdum est.

Nonc de animalium generatione differendum ēput cuiq; ratio cōpetit deducenda ex iis que dicta iam sunt: generationis enim principia ut retulimus: illa potissimum quis statuerit marem ⁊ foeminam: marem vt quod motus ⁊ generationis originem teneat: foeminam ut quod materie: q̄ rē ita esse potissimū credes: si quēadmodum: ūdeq; semē genitale fiat itelleteris. Ex hoc enim q̄ natura oriuntur cōsistunt: id autem quemadmodum ex mare ac foemina ꝓdeat nequaq̄ latere oportet: q̄ enim ea pars de foemina mareq; secernitur: ⁊ iis atq; ex iis hec secretio fit: id eo mas ⁊ femina principium cōfeūt generationis: mare n̄ q; id ⁊ial dicimus quod ⁊ alio gignit: foeminam quod ipe ipō: q̄ obrem in vniuerso quoq; naturam terre quasi foeminam matrēq; statuunt. Celum autem ⁊ solem ⁊ reliqua genetis eiusdē noīe genitoris patrisq; appellant: mas autem ⁊ foemina iter se differunt ratione: q̄ facultas vtriusq; diuersa ē: sensu autem ꝑtibus corpis q̄busdam discernant: rationis discrimen ita exultat ut mas sit q̄ in altero generare pōt vt dictum ē: foemina quod in se ipō ⁊ ex quo fit quod generatur cōtentum in eo quod generat: Sed cum facultate ⁊ munere quodā hec distinguuntur: ad omnē autem officij functionē instrumento opus sit instrumentaq; facultatibus ꝑtes corpis accōmodentur: ad procreationem quoq; ⁊ coitum partes aliquas ee accōmodatas necesse ē: ealq; iter se diuersas quibus mas a foemina differat: nam ⁊ si de toto animali mas aut foemina dicatur: tamen non quauis sui ꝑte potētiaq; idem mas aut foemina ē: sed certa quadam uirtute siue potentia ⁊ parte: sicut ⁊ unum cemēdi gradiēdiq; optiet: vt sensu patet: ꝑtes uero eiusmōi sunt femine uteri ⁊ uulue: mas testes ⁊ coles: in omnibus fā gūe ꝑtis: eorum: n: aliis testes: aliis meat⁹ eiusmōi q̄dā sunt in genere etiā exangui: discrimen maris ⁊ foemine ē: q̄bus hec sexus cōtinuetas data est: differunt foemina iter se ꝑtes ad coitum delegate ī sanguineo genere: sed itelligendū sic ē vt principio uel exiguo imutato: multa ex iis que a principio sunt imutari soleant: patet hoc i erectis quibus ꝑte genitali tātum corrupta tota fere forma vsq; eo cōmutatur: vt aut femīa esse uideantur: aut parū absint: tanq̄ non qualitet sui corporis parte aut potentia animal sit foemina aut mas: cōstat igitur principium quoddam esse marem ac foeminam itaq; merito fit: vt multa commutentur. Cū aīal qua femina aut mas ē imutat quasi pricipium dimoueatur.

Estes et vteri aut uulue: non pari ratione i omnib⁹ sanguine preditis aīa

ibus sunt: iam enim ut primum de testibus dicam, alia omnino testibus carent in eo
genere: vt pisces: ut serpentes: meatusq; tantum geminos semini genitali prescriptos
optinent: alia habent quidem testes sed intus lumbis adherentes: qua renes continent.
meatusq; ab eorum utroq; foras tendunt: vt in iis q̃ testibus carent: qui in idem cõun
gantur: quomodo in illis constitutum ẽ: ita aues omnes habent: a quadrupedes que
oua parunt: inter eas q̃ aerem accipiunt pulmonemq; optinent: his enim omnibꝰ
testes lumbis intus adherent: meatusq; gemini ab his similiter atq; serpentibus te
dunt vt lacerto testudini: atq; omnibus cortice in tectis. Que autem animal gignunt
omnia testes in aduerso habent: sed nonnulla intus ultima conditos aluo: vt delphi
nus: nec meatus sed penem pertendentem habet vt boues: alia fœtus gerunt quorum
alia pendentes vt homines: alia anteros ad sedem sessiles vt sues: sed de his diligen
tius distinctum est in libris quos de historia animalium scripsimus: uteri omnium
bipartiti sunt vt testes gemini: omnibus manibus habentur sed aliis iuxta genitale:
vt mulieribus. omnibus que animal non solum foras sed etiam intra se generant: a
piscibus qui oua edunt: aliis iuxta septum transuersum siue cinctum ut auibus õi
bus. a piscibus q̃ animal pariunt: crustatis etiam uulue bifide sunt: atq; etiam molli
bus: que enim ouaria eorum uocãtur pro uulua habent mẽbranas quibus cõtinentur.
Sed hoc maxime in discretum ẽ in polypis vt simplex esse videatur: cuius rei causa est
forma corporis q̃ similis vndiq; ẽ: in sectis etiam quibus aliquo magnitudinis bifide
sunt minoribus incerte propter corporis exiguitatem: ptes quas explicandas propo
sui: ita se habent: De differentia instrumentorum genitalium que in maribus sunt qui
quas ob causas sint consideret: accipiat primum necesse ẽ: cuiusnam rei gratia testium
constitutio habeatur: ergo si natura rẽ quã cũq; facit aut q̃ necessaria ẽ: aut q̃ melio
ra ẽ: hoc etiam mẽbrum ob eorum alterutrum cẽ debet: sed non necessarium id cẽ ad ge
nerationem patet: omnibus: n: q̃ generant adiunctum eẽt si necessitati rõ haberetur:
nunc vero nec serpentibus testes sunt: neq; piscibus: visi sunt enim coire pleriq; se
minis genitalis habere suos meatus: restat igitur vt melioris cuiuspiam notæ gratia
testes habeantur. Sed enim maxime animalium partis munus nullum fere aliud est
nisi quod plantarum semen q̃ finetus: utq; in ratione cibi vorationa audiora q; sunt
quibus intestinum rectum: sic ea que testibus carent meatusq; tantum habent: aut nõ
carent sed intus habent omnia propensiora celeriora q; ad uenerem sunt. At vero q̃ casto
ra esse cõuenit: ijs vt in cibi vsu intestino opus ẽ non recto: sic meatus illi reuolutionẽ
anfractusq; habent: ne libido vehemens cerebrũ q; citetur: testes aũt ad hãc rem emo
lita natura ẽ: motum enim excrementi genitalis stabiliorem faciunt in viuiparis: vt
equis ceteris q; eiusmodi: atq; etiam hominibus cum replicationem semini. Sed quẽ
admodum se habeant: petendum ex animalium historijs ẽ: nullã enim partem meatu
um testes complent: sed adiecti pendent eo modo quo põdera textrices telis annectũt.
his enim detractis meatus intro se retrahunt: quo fit ne erecta possit generare: nã nisi
ita retrahereẽt possent generare: Nã Taurus quidam cũ statim a castratione iniisset: ipleuit:
quoniã nondũ retracti essent meatus.

Quadrupedum uero. q. quadrupedum ouiparorum testes excrementum recipiunt ge
nitale itaq; tardius ijs q̃ piscibus semen prodit patet hoc in quorum genere
cum tempore coitus: testes multo habeant grandiores que certo tẽpore coeant. At vbi
id tempus pretenient: adeo crigios habent: ut incertum fere an habeant sit: cum
tamen eo tempore quo coeunt gerant pregrandes: celerius itaq; ea coeunt: que te
stes intra se continent: quæ enim extra habent: non prius semen emittunt q̃ retrahãt
testes.

Instrumentum etiam accommodatum ad coitum quadrupedes optinent: ha
bere enim id possunt. Aues. q. q̃ pedibus uacant habere nequeunt: quoniam
altens crura sub media aluo posita sunt: altens nulla sunt crura: natura autem pr

nis hinc pendet q̄ situm hunc tenet : q̄dem ob eā rem cuenit : vt in coeūdo crura con
tendantur : nam q̄ istrumentum hoc nemo constat : q̄ cruum natura nemo sa ē : itaq;
cum habere id nequeant : testes quoq; aut non habere aut non eo loco habere necesse
ē. Idem enim situs penis q̄ testium ē in ijs que habent vtrūq; : quinetiā ea quorum te
stes sunt extra : cum penis per motum calefecit : semē genitale proinde collectum emit
tunt : nō parato iam semine cōtrectant vt pisces. Omnibus que animal generant :
testes ātē habentur uel intus uel extra preterq̄ hermaceo : hic enim vnus tum bis ad
herentes cōtinet ob eandem qua aues causam : coitum ei hermaceorū celeriter fie
ri necesse ē : cū nō more quadrupedum supuenīāt tergis : sed erecti cōiungāt, ppt̄ aculei
os : causa : q̄obrem testes habēt que membrum hoc optinēt : q̄ cur alia ītus : alia ext"
declaratum iam est.

Qui autem carent coitu membro : non quia melius sit carere ideo carent : sed tā
tum quia necessarium vt dictum ē : quoniam celeriter peragat eorum coi
tus necesse ē : qualis natura piscium q̄ serpentium ē : pisces enim in currentes attin
guntur absolumturq; ocissime : nam vt hominum q̄ eiusmodi omnium genere semē
genitale spiritu retēto emitti necesse ē : sic in piscibus mari non in branchijs accepto
emittitur : facile autem peunt : nisi id assidue faciant : itaq; nōijs semen tantisper cōco
quendum ē : cum coeunt vt pectinibus q̄ uuipanis : sed tēpestatis tepore iam concoc
tum cōtinent uniuersum : ita ne dum cōtingunt : cōficiant sed cōcoctum paratumq;
emittant : q̄obrem testibus carent meatusq; simplices rectosq; habent : qualis pti
cula q̄dam circa testes quadrupedum est : replicationis enim meatus pars altera ian
guinea est qua recipitur materia seminis : altera cranguis : qua factum iam semen
transit : itaq; cum genitura eo deuenit : celeriter ea quoq; absolūtur : At piscibus
talis totus meatus est qualis ī homine ceterisq; eiusmodi ālalibus ps replicationis
altera est.

Serpentes compleru mutuo coeunt carent testibus q̄ pene vt dictum iam est.
Pene quia crunibus carent. Testibus, ppter sui corporis lōgitudinem mea
tus mō piscium habent : q̄ enim eorum natura porrecta in longum ē : si p̄terea in
testes protraherentur refrigeraretur genitura propter morā lōgionis itineris : quod ij
quoq; accidit q̄bus penis īmodicus ē : sunt : n : ifecundiores ijs quibus mediocris
propterea quod semen frigidum infecundum est : refrigerat autem q̄ lōge admodum
fertur : sed q̄ ob causam animalium alia habent testes : alia non habēt : declaratū
iam est.

Coeunt serpentes cōpleru mutuo propter ineptam sui corporis formā ad ap
plicandum : cum enim exigua quadā sui pte conuoluantur : nequeunt p
nimia prolixitate adaptari : cūq; membris q̄b⁹ āplectāt careāt : pro ijs agilitate cor
poris utuntur cōpleruq; mutuo sese obuoluentes expediunt uenerem : unde fit vt lēti⁹
absolui q̄ pisces videātur : non solum meatuum prolixitate sed etiā ea ipa : qua utūt
solleria.

Neutris aut utriusq; quemadmodum se habeant ambiges : magna est enim
eius partis diuersitas : nam neq; uuipara omnia habent simili situ. Sed
cum homines omneq; genus terrestre infra ad genitale habeant : cartilaginea sup
continent iuxta septum : neq; ouipara sibi conuenīunt : sed pisces ifra vt homi
nes q̄ quadrupedes uuipare habent : aues q̄ quadrupedes ouipare supra : attamē
ipi quoq; situs contrarij non sunt a ratione remoti. Iam enim q̄ ouipariunt oui
se pariunt : etenim alia īperfecta emittunt ouia : vt pisces : fons enim piscium ouia
pficiuntur q̄ augentur : cuius rei causa ē q̄ magna fecunditas ē : itaq; munus eorum
vt stirpium ē q̄ si intra se foetum perficerent plurima necessario coerent : nunc vt
ro q̄ tot continent vt nulla unum esse ouum in pluribus quidem piscibus videatur.
Sunt enim ij fecundissimi : vt in ceteris quoq; tum plantis tum animalibus cui

mit: quorum natura ꝯs proportionet̄: in ꝯs enim magnitudinis incrementum uertitur in femmis copiam: aues ꝙ quadrupedes ouipare: ouа eount perfecta que ut seruari possint: duro iã constent putamine oportet: sunt enim quandiu increscunt molliora: testa autem efficitur calore extremo euaporante: humorem itaq; calidum esse locum i quo id fiat necesse ē: talis autem locus septi transuersi ē q̄ppe q̄ cibum concoquendo pficiat. q̄ si oua contineri in uulua necesse ē: uulua ꝯ eorum q̄ oua eount pfecta sit tã ee ad septum necesse ē: eorum autem q̄ imperfecta ifra: ita enim in promptu erit: ꝙ sua uero natura vulua propensior ad situm inferiorem q̄ ad superiorem ē: nisi q̄ do aliud opus natura ꝓpedit ifra ē enim exit⁹ eius officium.

Iuipara etiã inter se differũt: alia enī nõ modo foras uerũ etiã intra se animal generant: vt homines vt eq̄ vt canes demq; oia q̄ pilis tegũt ꝙ inter aquatilia delphini balene ꝙ reliqua (tetram̄ generis.

Cartilaginea vero ꝙ uipere cum intra se oua generant: mox animal foras pariunt: perfectum generãt ouum: ita enim ex ouo animal gignitur: ex imperfecto nullum: non extra hec parũt oua q̄ natura frigida sũt non quia calida vt q̄dam volunt.

Mote molli intecta generant oua: q̄ enim calore exigui sunt vltimum siccare natura eorum non potest. Quia igitur frigida sunt molle generant quia molle nõ extra: periret enim propter suam molliciem. Cum autem ex ouo animal gignitur: eodem quo in auibus modo parte plurima generatur descendunt oua i imũ efficiunturq; animalia ifra ad genitale: quomõ in ꝯs fit q̄ iam inde a primo ortu animal generant: q̄obrem nulua quoq; eorum dissimis: tum uiuipara: tum ouipara ꝯs ē: quoniam vtriusq; consortium generis habent: nam ꝙ supra ad septum ꝙ ifra pertectã genus omne cartilagineum hẽt: sed tã de ea q̄ de ceteris uulue aut uteri gerentibus quem admodum se habeant: p historias dissectiõesq; animalium doctã dum percipiendũq; ē: itaq; hoc genus ꝙ supra continet uulluã: q̄ ouiparum pfecto nullum ouorum ē: ꝙ infra quia viuiparum est atq; ptiteps vtriusq; cuadit. At vero ea que protinus animal generant omnia infra habent: nullo enim nature opere impediuntur: nec ptũ geminant. Ad hec fieri nõ põt vt animalia iuxta septum gignantur: fœtum enim põdus ꝙ motum habere necesse ē: is autem locꝰ cum vitalis sit hec pati nõ põt: difficultatem etiam pariendi ita accidere: necesse ē ꝓpter dilationem lõgiorem: nam ꝙ nunc mulieres si in partu uel oscitando uel aliqua eiusmodi causa retrahunt: difficilius pariunt. Inanes etiam vteri aut uulue sursum adiuncte strangulant: nec nõ validiores ee eas q̄ animal cõtinere necesse ē: q̄obrem omnes ee carnose sunt. Que autem ad septum iungunt membrana constant: tum etiam in ꝯs ipsis animalibus q̄ geminãt ptũ planũ hoc idē fit: oua enī supra atq; adiacẽt continet: animalia uero parte infera uulue gerũt sed q̄ ob causã situ contrario uulluas non nulla animalia habent: ꝙ ommino q̄obrem alijs ifra: alijs supra ad septũ cõtinet dictũ iam est.

Vr autem uteros aut uulluas omnia intus habeant. Testes alia extra: alia intus causa ē q̄ cum vtero continetur quod gignitur: atq; custodiam operimentum ꝙ conuectionem desideret hinc vteri aut uulue omnium intus sunt: locus enim exterior corporis ꝙ frigidus ē ꝙ offensioni expositus. Testes alijs intus alijs extra: propterea q̄ ꝯs quoq; operimento ꝙ velamine opus est: tum ut seruentur: tum vt semen genitale pficere possint: haud enim fieri potest ut frigentes ꝙ gelidi possint retrahi atq; emittere genituram: q̄obrem quibus testes in propatulo sunt: habent operimentum cuteum: quod scortum vocatur. Sed quibus natura cutis ꝓ sua dirigia obstat ne mollis cutis ꝙ ad complectendum habilis sit: vt ijs que aut pisces cute aut cortice tegũtur: ꝯs intus habeantur necesse ē: qua propter delphini ꝙ quecũq; cetam̄ genera habent testes intus cõtinent: atq; etiam ouipare qua

orupedes corticati generis: cutis etiam aurium ouis ē vt magnitudini debite inha
bilis sit: sed ad comprehendendum causam his omnibus designari necesse ē: vna
cum ijs quas antea diximus ex ijs quae per initium rem veneream accidunt: hec
eadem causa ē: & vt elephantus ac hermaceus testes habeant ītus: cutis enim ijs quo
qz septa ad habendam particulam q̄ operiat: Situs etiam uterorum contrarius in
ijs que animal intra se generant ad ea que oua edunt: atqz etiam eius oupan gene
ris in ijs quae uterum infra habent: ad ea q̄ supra ad septum: uerbi gratia pisci
bus aues quadrupedesqz oupares: atqz etiam ijs q̄ modo utroqz generant vt ouū
intra se parāt: animal edit ī lucē: q̄ ēt intra se & fons alit generāt vtrū habēt ī aluo:
vt homo: bos: canis: & reliqua genera eiusdē: nā ad foetus: tū salutem: tū incremētū ex
pedit nihil pōderis ībidere uteris.

Situs etiam diuersus ijs omnibus ē: quo excrementum siccum & quo hu
midum exit: q̄obrē omnia ad genus tā femine q̄ mares genitale habent:
quo excrementum humidum secernatur quoqz manibus genitura femininis pt̄
emittatur parte prior superioreqz meatus is contineatur. Que autem parunt qui
dem ouā sed ī perfecta: vt pisces oupares: ijs non sub aluo sed lumbis adherens uul
ua continetur: nec enim incrementum oui impedimento ē: quoniam ī choatum pro
diens ouum fons perficitur: & meatus idem excrementarius alimenti sicci & intus ē
omnibus q̄ genitali carent: oupares etiam ijs q̄ habent uelicam vt testudinibus.
Generationis enim causa non excrementi emittendi duplex meatus ē: sed quia semi
nis natura humida ē: ideo meatus idē communis cum excremēto humidi alimenti ha
betur: cōstat hoc ita esse eo q̄ cum genitale semē omnia animalia ferant excrementū
tamē humidum illuo non omnia reddunt: sed cum & matris seminales meatus & foe
mine uterum firmari nec obstare oporteat: idqz aut in parte priore corporis: aut in
posteriore ad prona effici necesse sit: idcirco viuipares propter foetū uterus in parte
priore positus est: oupares ad lumbos & prona. Que autem animal eoum in lucē
cum intra se ouā generarint: ijs situs vterqz: quoniam vtrunqz referunt genus: &
eadem tum viuipara: tum oupara sunt: partē enim vulue superiorem in qua ouā
gignuntur: sub septo ad lumbos & prona habent: inferiorem ad aluum: hoc enim nā
procreant animal: & meatus idem ijs quoqz sicci alimēti & coitus ē: nulli enim ex ijs
genitale pendet: vt antea dictum ē: meatus etiam genitales manuum: tum eorum
quorum propinqui sunt: tum vero eorum q̄ testes habent simili modo atqz vulue ou
parorum habent: omnibus enim ad prona & spine locum adsciret: non enim uaga
ri sed stabiles esse oportet: talis autem locus posterior ē: is enim ē qui continenti
am prebeat: & stabilitatem. Quibus itaqz testes intus cōtinentur: ijs protinus
cum meatibus firmantur: nec secus ijs est quibus extra tum eodem deueniūt
scilicet in locum genitalis communiqz excipiuntur meatu: similis & delphi
no meatuum modus est: sed testes sub aluo occulti: sed quemnam situm par
tes ad generationem accommodate: & quas ob causas teneant ī his generibus
dictum iam est.

Deteris que sanguine vacant animalibus non idem membrorum ad ge
nerationem pficientium modus: sed tum ītus seipa. Tum etiam cum liqui
neis diffidunt: sunt hec reliqua genera quattuor numero: unum crustatum: secun
dum molle: tertium sectum: quartū testatum. An quarti generis vlla coeant: incer
tum ē: plurima tamen nō coire aptum ē. Quemadmodum consistāt postea dice
mus: crustata coeunt modo eorum q̄ in aurū mingunt: cum alterum supinū: alte
rū pronū applicauerit: caudas etenim ne pte supina supueniāt: pronā ipedimt
caude pre suarum pinnarum prolixa appendice: habēt in hoc genere mares tenues
genitales meatus foemine uulnas mēbranas ad ictetimū fissas: hic atqz ibi quibus
gignitur ouum.

Olla ore coeunt reflexu complexuq; mutuo brachiorum. Sic enim cõiungi
necesse é quoniam natura exitum excrementi in os inflectendo adduxerit: vt an
teadictum est cum de partibus ageremus: habere foeminas omnes in hoc genere me
brum manifestum apertum est: continent enim ouum primo indiscretum: mox discretum
in plura: parunt omnia imperfecta modo ouiparorum piscium: meatus ille item
oriendi excrementa simul é: tum in ijs: tum etiam in cruribus: é enim qua semen ge
nitale per meatum emittant: ideoq; parte corporis supina: qua putamen distat a ma
ulla habetur fissum iuxta intestinum vt ceteris positum est: in quo foetus generatur:
patet hoc in occultis: a reliquis quorum magnitudo aliqua sit: a natura coitum recipi
at: maxima: in: pse generis insecti praeter cruda é: instrumenta generationi accõmodata: de qbꝰ
nõ ante dissenuimus: ita se habent.

Similarũ ptũ semé genitale a lac reliq̃mus: de qbus nunc oportune dicemꝰ.
a primum de semine: post in sequentibus de lacte.

Semen alia aperte emittunt: ut ea q̃ sunt natura sãguinea: alia uocat insecta a
mollia emittant nec ue incertum est: itaq; considerandum hoc é: vtrum ma
res omnes semé emittant: an non omnes: a si non omnes: cur alij emittant: alij non.
Eũ etiam vtrum foemine semen aliquod conferant ad procreationem: an nó: a si non
semen: vtrum necalliud quicq̃ adhibeant: an q̃ius non semen: tamen aliquod con
ferant. Ad hoc quoniam cõducant ea que semen emittunt: suo semiñe ad generationé
querendum é: atq; omnino q̃ natura sit feminis: a eorum q̃ mestrua vocantur: scili
cet in ijs animalibus q̃d humoris genus emittunt: Omnia ex semine gigni: se
men autem ipsũ proficisci a generantibus videtur: q̃obrem eiusdem studij est q̃
stio: vtrum ambo mas a foemina emittant: an alter tantum: a vtrum ex toto corpo
re secernitur: an nõ ex toto: nam si non ex toto: nec ex ãbobus quidem parẽtibus. p
dire probabile est: quapropter primum de hoc: quẽadmodũ se habeat inquiren
dum est. Sunt enim qui dicant id ex toto corpore prouenire. Quibus autem ar
gumentis probent: vt semen ex vnaquaq; corporis parte secernatur: quatuor fere
numero sunt primum nebemẽta voluptatis: magis enim suaue est: quoo idem ã
pitionis sit affectus: amplius autem est: q̃ omnibus membris: q̃ quoo paucis ac
cidat. Secundum q̃ ex mancis manca procreentur: semé enim abea q̃ deest parte p

ficisci negant: unde autem non accescent: ne procreetur accidit. Tertium similitudo pa
rentum: similes enim gignuntur: ut toto corpore toti sic particulatim singulis parti
bus: quod si causa est: vt totum simile sit: q̄ ex tali toto: semen genitale prodient: ptib⁹
quoq; causa similitudinis erit: q̄ ex una quaq; parte aliquid uenerit. Quartum quod
ratio esse uidetur: vt quem admodum totius aliquid ē: ex quo primum generetur: sic
partis quoq; cuiuslq; sit semē aliquod proprium: fidem etiam illa faciunt huic opi
nioni uersimilem: nō solum enim rebus naturę insitis ꝙ natiuis: libi similes parenti
bus procreant: sed etiam aduenticias atq; externas prefentant: iam enim cum parētes
cicatrices habuerint: filij q̄dā pte eadē sui corporis idē habuerūt: ꝙ chalcedone cum
pater brachio esse compuncto: filius idem retulit: confusa tamen nota: minusq; ex
plicata: his fere rationibus quidam potissimum credidērunt: semē a toto corpore
proficisci.

Sed cum scrutamur: ꝙ diligentius rem discutimus: cōtra potius esse videt̄:
nec supradicta quattuor illa soluere difficile ē: ꝙ quedam alia sequuntur ī
possibilia: ex ea ipsa opinione: primum igitur: similitudo nullum iudicium affert:
vt semē genitale ex toto corpore secedat: quādo quidē ꝙ uoce: ꝙ unguibus: ꝙ pilis: ꝙ
motu similes procreantur: ex quibus nihil prouenīat: nonnulla etiā nondū habēt
cum generant: vt canos: aut barbā: maioribus item suis pleriq; similes sunt: ex
quibus nihil secessit: redditur enim post plura genera similitudo: vt elide q̄ cum ethio
pe concubuerat: non filiam forma ethiopis pepert: sed natus ex filia erat ethiop⁹.
In stirpibus etiam eadem ratio ē: nam si hoc ita esset: in ijs quoq; ab omnibus pti
bus semē procul dubio proficisceretur: at pleraq; partes aut ille non habent aut
quisq; abscindere potest: aut post genitas habent: quemetiam ex fructibus nihil se
cedit: ꝙ tamen ij quoq; forma eadem prouenīunt: ad hęc vtrum ex vna aliqua simi
lari parte tantum prodit. Verbi gratia carne: osse neruo. An etiam ex dissimilaribꝰ
ut facie: ꝙ manu: nam si ex illis tātum: Similes autem parentibus sunt: ptium po
tius dissimilarium forma: vt facies: manuum: pedum. Quid nam obstet ne ille quo
q; similes sint secessu ex toto: sed alia causa quādo nec ipsis quidem similitudo: ap
parea sit: quia ex toto corpore semē genitale secessent: sed si ex dissimilaribus tantū
ergo non ex toto ꝙ ptibus omnibus. At ex similaribus magis conueniat. Sunt
enim priores ꝙ dissimilares ex similaribus constant: ꝙ ut facie ac manibus simi
les procreantur: sic ꝙ carne ꝙ unguibus. At uero si ex utrisq; quisnam modus sit ge
nerationis: cōstant enim partes dissimilares ex similaribus: itaq; q̄ ex his sece
dit: ex illis quoq; secessisse: atq; ex ipsa compositione perire: quasi a nomine scrip
to quippiā proficiscatur: sic a toto uel a qua uis syllaba proficiscetur: quod si a syl
labis ab elemētis compositione q; prodient: itaq; si ex igne ꝙ reliquis eiusmodi car
nes ossaue constant: ex elementis potius fuerint: nam ex cōpositione quonā pac
to possint. At q̄ sine ea simile esse nihil potent: quod si quid ea postea creat: ne cau
sa similitudinis fuerit: non secessio ex toto: Item si partes distracte in semine sint:
quonam pacto uiuat: sed si communicate parium quodammodo animal fuerit: gen
tales etiam partes quonam pacto cōsistant: non enim simile ē: quod a mare ꝙ fœ
mine secedit: item si utriusq; semen eque ex toto uenit: duo animalia generabunt.
utrunq; enim omnia habebit q̄obrem empedocles maxime si ita dicēdū est con
sentanea huic rationi scripsisse uidetur hoc quidem loco: nam si alibi diuersa:
non bene: dicit enim manus ac femine quasi symbolum ē: totum uero a neutro p
ficisci. Sed discerpta genunt mas ipse ꝙ fœmina membra: cur enim fœmina non
ex se ipsa generet: si quid dē semen ex toto secedit: ꝙ cōcepta calidum optinet. Sed ut vi
detur: aut non ex toto secedit: aut ita ut ille ait: non ex utroq; eadem secedunt: qua
propter altenum altenus coitum desiderat: sed ipossibile illud quoq; accidit: nec
enim maiora possunt distracta seruari: animata esse: quomodo empedocles ꝙ

nerat amore: cū dicat multaqz ꝓnuntur capita ablqz ſua cernice: mox enim coalęſcere coagmittanqz ait: quoꝺ fieri non poſſe apertum ē: quanꝺo nec anima vitaqz omni uacua ſeruari poſſent: neqz ueluti plura animalia coalęſcere in unum: q̄ ijs qui ex toto ſeceſſere aiunt: accidit: ut eoꝺem moꝺo quo ille dicant: nam ut tū amore in terra: ſic ijs in corpore agitur: non enim fieri poteſt: vt partes cōiungantur: commeandoqz: eoꝺem deueniant. Tum etiam quoniam pacto diuinantur ſupernora: ſinenora: dextra: ſiniſtra: priora: poſtenora: hęc enim omnia carent ratione. item cum partiū alię facultate: alia affectibꝰ diſtinguiantᵉ: videlicet diſſimilares eoqꝫ efficere aliquiꝺ poſſint: ut lingua: ut manus: Similares ꝺuricia: mollicia: q̄ reliquis eiuſmoꝺi affectionibus: non enim ut cumqz ſe habet: ſanguis eſt: aut caro. Cōſtat obeam rem fieri non poſſe: vt quoꝺ ſeceſſerint uniuocum ſit: cum partibus corporis: uerbi gratia ut ſanguis a ſanguine: caro a carne proueniat: At ſi ex diuerſo quoꝺam ſanguis fiat: non ea cauſa ſimilitudinis fuerint: q̄ ex omnibꝰ partibus deceſſerint: ut aiunt: qui ita opinātur. Satis ē enim ex una tantum ſeceſſe re: quanꝺoquiꝺem non ſanguis ex ſanguine gignitur: cur enim non omnia uel ex vno gignantur: hęc enim ſententia eaꝺem cē uiꝺetur: atqz illa anaxagore: ut ſimilare gignatur: niſi quoꝺ ille commune iꝺ de omnibus aſſerit: hi uero generationē tantū animalium tribuunt. Aꝺ hęc quoniam pacto iſta augeantur: cū ex toto ſeceſſerint: anaxagoras enim probe ait: carnes ex alimento cārni accedere: ſed ijs qui eaꝺem non dicunt: q̄ tamen ſeceꝺere ex toto pronuntiant: quoniam pacto alio accedēte maius quicqꝫ efficietur: ſi quoꝺ acceſſerit maneat. At ſi mutari quoꝺ acceſſerit poteſt: cur non iam inde ab initio ſemē ſit tale: ut gigni ex eo poſſit ſanguis q̄ caro: nō ipſū ſit ſanguis q̄ caro: nec uero dici pōt: tēpatione poſtaugeri: pēnoꝺe ut uinū aqua aꝺiecta: ita enim principio maxime ſincerum meraqz eſſet unumquoꝺqz. nunc uero q̄ caro q̄ os q̄ neruus alia pars quoꝺ dicatur: iꝺ poſtmoꝺum magis ē. Seminis autē partē aliqꝫ dici neruum eſſe: aut os longe plus ē qꝫ ut noſter ſenſus aſſequi poſſit: aꝺ hęc ſi fœmina q̄ mas differunt inter ſe uteri ratione: ut empeꝺocles ait: Fingit in puris mas fœmina frigore ſito mutari uiꝺemus tam uiros qꝫ mulieres: vt quēaꝺmoꝺum ex fœcundis fœcundi ſic ex habilibus fœmine procreandę aꝺ maris procreationem propenſi euaꝺant: quaſi non ſit cauſa in ſeceꝺēꝺo ex toto nec ne: ſed in moꝺeratiōe īmoꝺeratiōeue eius qō ex muliere uiroqz ſeceꝺat: aut ob aliqꝫ eiuſmoꝺi cauſam: ſi hoc inqꝫ ita eſſe ponamus: cōſtat non propterea eſſe feminam: quia ex quoꝺam ſeceſſerit: itaqz nec ptem quiꝺem qꝫ propriam habet mas: aut fœmina ſeceſſu conſiſtere. Si quiꝺem ſemen iꝺē q̄ mas effici poteſt q̄ fœmina: tanqꝫ non alterutra pars in ſemine ſit. Quiꝺ igitur referat: ꝺe hac parte ita ꝺicatur: an ꝺe ceteris: nam ſi ſemen ab utero non prouenit: eaꝺem ceteris quoqz partibus ratio ſeruanda ē. Item nonnulla animalia oriuntur ex nullis uel eiuſdem uel diuerſi generis animalibus: ut muſce q̄ genera papilionum: ex quibus gignuntur quiꝺem animalia: ſed non ſimilis natura: ſed genus quoꝺā uermiculi: patet igitur non ſemine quoꝺ ex cunctis partibus ſeceſſerit generan que eumqz diuerſi generis ſunt: nam ſimilia eſſent: ſi quiꝺem ſimilitudo in oꝺicio eſſet: q̄ ex cunctis ſeceſſerit: qꝺam etiam animalia uno coitu plura generant: plātas uero omnino motu eoꝺem: omnem annuum fructum afferre certum ē: quoꝺ fieri nō poſſet: ſi ex cunctis ptibus ſemen ſeceꝺeretur: ſingulas enim eſſingulis uel coitibus. uel ſeceſſibus: fieri ſecretiones neceſſe ē: nec uero fieri poteſt: vt in utero diuiꝺatur. Iam enim tanqꝫ a plāta nouella aut animali nuper coito: non ſemine ſeparetur: Itē que a mulſione ſeruntur: ſemē affernunt: ergo q̄ prius qꝫ a multa ſererentᵉ: ex eaꝺem ſui magnituꝺine fructificaſſe nō ex tota plāta: deſtrictum ſemē tuliſſe certū ē. Omnium uero maximum argumentum in genere ſectorum aꝺuertimus ſatis q̄ et ſi non omnium: tamen plurimorū femina p coitum pticulā quanꝺā ſuā inſe

rit in matrem: aquidem coitum ita agunt quod antea dictum ē: Subiecta enim i su
pera inere uisuntur: quanq; non omnia: seo plurima ex iis que explorata habem⁹
itaq; in iis etiam maribus qui semine emittunt: non causa generationis est: q; ex
toto secessent: seo alio quodammodo de quo postea uidebimus: nam si causa esset
secessus: ut putant: non ex cunctis secedere partibus cēsendum esset: seo ab agēte
creati ceqz tantum: uelut a fabro non a materia: seo ī similem aiunt: ut si uel a calce
is proficisci dicant: filiꝰ enim qui patri similis est simili fere cultu corpons utitur.
causa autem ut uoluptas rei ueneree uehementior sit: non q; ex toto secessent ē: seo
quia prurigo uehemens accidit: q; obrem si quis frequenter ea re utitur: minus affi
citur uoluptate: Item uoluptas uenens in fine coitus potissimum ē. At si ex toto secer
neretur: non simul: seo singulis partibus: alijs prius: alijs post exultaret: causa ve
ro q; obrem ex mancis manca prouenium: eadem ē: a cur filij similes parentib⁹
prodeunt: seo non manca etiam ex mancis gignuntur: ut a dissimiles suis paren
bus: quorum causam postea considerabimus: eadem enim questio ē. Item si semē
non a foemina emittitur: eadem ratione profecto: nec ex toto secedere probari potest.
a si non ex toto secedit: nihil rationi repugnat: si a foemina quoqz non secedere:
seo alio quodam modo causam generationis prestare a foemina statuemus: qua
de re ut differamus: proximum est: cum semen non ex cunctis secerni partibus ap
tum iam sit: initium uero tum eius ipsius propositi: tum etiam sequentis totius
disputationis: ut primum de semine quonam sit: accipiamus: ita enim a officia
ipsa: a que officijs accidunt: facilius considerare potemmus. Tale autem sua natu
ra semen esse requirit: ut ex eo primo oriatur ea q; secundum naturam constituuntur
non q; ex illo: uerbi gratia homine aliquo sit quod agat: fit enim aliquo ex hoc:
quia semen eius sit: Seo cum multifariam aliud ex alio fiat: alio enim mō: cum ex
die noctem fieri dicamus: aut ex puero uirum: quomā hoc post hoc: alio cum ex ere
statuam: aut ex ligno lectum: a q̄cūqz ex materia fieri dicamus: ut ex aliquo qō
insit: a formetur: totum sit: alio cum ex musico immusicum: aut ex sano egrū:
a omnino contrarium ex contrario: preterea ut epicurus facit suam exaggerato
nem: ex calūnijs maledicta: ex maledictis pugna: q̄ omnia co referuntur: unde pri
apium motus: quale io quoqz quod modo diximus ē: pars enim q̄ō totius discor
die calūnia ē: seo aliquorum extra quod mouent ē: ut ars extra suum opus ē: a lu
cerna extra domus incendium: cū itaqz tot modis aliud ex alio fiat: semē in alte
ro de duobus his esse apertum ē: aut enim ex eo ut materia: aut ut ex primo quod
mouent ē: quod gignitur: non enim ut hoc post hoc: quomodo ex panathenceis
naugatō: neqz ut ex contrario contrarium: gignitur enim contrarium ex cōtrario
quod corrumpit: a aliud quippiam subiici oportet: ex quo primo immanente fit.
Igitur in utro nam de duobus illis constituendum sit semē: considerandum ē: utrū
ut materia: a patiens: an ut forma: a agens: an etiam ut utrūqz: una enim cum is
fortasse declarabitur: a quonam pacto ex contrarijs generatio sit: omnibus iis
que ex semine oriuntur: nam ea quoqz generatio que ex cōtrarijs fit: naturalis ē:
alia enim ex cōtrarijs oriuntur: mare dico a foemina: alia ex uno tantum: ut plāte
ōes: a animalium nonnulla in quibus non distinctis seorsumqz cōstitutis est
sexus maris a foemine: Genitura igitur id uocatur quod a generāte proueniens
causa ē: que prima optineat principium generationis: uidelicet in iis q̄ coire na
tura uoluit. Semen autem ē quod ex ābobus coeuntibus illis originem trahit:
quale semen plātarum omnium est: a animaliū nonnullorū in quibus sexus di
stinctus nō est: uelut id quod ex mare ac foemina primum miscetur: quasi cōceptus
promiscuus quidam: aut animal: nec enim iam habent qd ex ābobus requiritur.
Semē a fructus iter se differunt: prioris posterioris qz ratiōe: fructus enim quod
ex alio ē: semē ex quo alio: nam alias ābo idem sunt. Natura autē prima ei⁹ qd

semen uocatur: quam sit exponẽ ostẽdẽ. Quocũ qs in corpore accipimus: aut partẽ
esse: secundũ naturã: uel dissimilarem uel similarẽ necesse ẽ: aut preter naturam: ut uel
papulã: uel excremẽtum uel colliquamentum uel alimentum: excrementum appello re
liquas alimenti: colliquamentũ quod ex incremẽto secernitur resolutione: preter naturã.
Sed nullã id esse partem uel similarẽ uel dissimilarẽ apertũ est: nihil enim ex eo q̃ nis
similan constituitur: ut ex nervo aut carne. Quomã etiam cum ceteræ omnes partes
separate sint: ipsum separatum non ẽ: nec uero preter naturã est neqs naturale oble
se uicium cum in omnibus ilud: a natura ex eo ipso ornatur alimentum plane res adue
ticia ẽ: Itaqs aut colliquamentũ aut excrementum esse necesse est: ueteres quidem
auctores opinan uidentur: id esse colliquamentum. Quod enim ex toto secedere:
propter motus calorem dicunt: uim habet colliquamenti: colliquamenta autẽ p
ter naturam sunt: nec quicq̃ secundum naturam omnĩ potest ex iis q̃ preter naturã
sunt: excrementum igitur esse necesse ẽ. Ad omne excrementum: aut alimenti inutilis
ẽ: aut utilis: Inutile dico: a quo nihil preterea nature suppditetur: sed quo plus
absumit: eo magis natura uiciat: utile cõtra: sed enim nõ tale excrementũ id esse cõ
stat: eo q̃ iis: q̃ uel etate uel morbo pessime se habent: genus hoc excrementi pluri
mum inest: semen minime: aut enim nullũ omnino: aut nõ prolificum: propter
iutilis ac morbidi excrementi per mictionem: ergo utilis excremẽti pars aliqua
semẽ est: utilissimum autẽ quod ultimum est: a ex quo iam unũ quodqs gignit
membrum: ẽ enim tum prius tum posterius: primi igitur alimenti excrementum
pituita ẽ: a si quid aliud eiusmodi ẽ: pituita enim alimenti utilis excrementum ẽ:
cuius rei indicium q̃ per mictum cum cibo puro aleri potest: a labore absumitur.
Vltimum autem parum admodum ex plurimo relinquit alimento: sed intelligen
dum perexiguo augeri quotidie animalia a plantas: nam nisi ita esset: adiectione
pluris cadẽ uel minima modum excederent magnitudinis: igit cõtra q̃ ueteres pu
tarunt dicendum ẽ: Cum enim illi quod ex totõ secedat: semẽ esse fateantur. Nos q̃
ad totum suapte natura faciat: semẽ esse fatebimur. Cũ qs illi colliquamentum di
cant: nos excrementum potiꝰ eẽ statuimus: quod enim ultimum accedat: a excre
mentum ultimi fit: id simile eẽ probabilius ẽ: proinde ut pictoribus sepenumero
aliquid anonicelli: idest purpurissi remanet simile eius quod cõsumpserint. Tabe
scens autem quodqs a colliquescens corrũpitur: a degenerat: argumentum: non
colliquamentũ: sed excrementum potius esse illud ẽ: q̃ animalia magni in ceremẽ
ti minus fecunda parua fecundissima sunt: plus enim colliquamenti eẽ in magnis
necesse ẽ: sed minus excrementi: quippe cum in corpus magnum copia absumatur
alimenti: itaqs parum fit excrementi. Item locus secundum naturã nullus colliqua
mento datus est: sed fluit quocunqs facilius fem potest. At naturalib⁹ excrementis õ
nibus locus prescriptus est: uerbi gra alimẽti sicci excrementis alui. Huiusmodi uesica: uti
lis uentriculus: seminalis uterus: genitale: mãme in ea enim loca se colligũt atqs cõ
fluunt.

Testimonium etiam faciunt ea q̃ eueniunt: ut semen qd dicimus: id sit: que
ideo accidunt quia talis excrementi natura ẽ: dissolutõ enim a ilecillitas ma
nifesta cõsequitur: ubi uel minimum id secessit: ut quasi corpus eo fine priuet:
q̃ demũ ab alimento afferatur: pauca uero quidã a breui tempore per etatẽ leuantur
cum id secedit: uidelicet ubi copia supant: quomõ alimentum: primum si ubi mo
dum excessit emittitur: melioꝰ corpori cedit: leuat etiam cum secum alia trahit
excremẽta: nõ enim solum semẽ est quod exit. Sed etiam alie permixte facultates
cum eo secedunt: q̃ insalubres sunt: q̃obrem nonnullis in prole aliquãdo est:
quod emittit: quia parum seminis habet: sed enim plurimis a magna ex parte
ita accidit: Vt uenere exoluãtur debilitentur qs ob eam q̃ diximus causam. Ad
hec semẽ nec in prima etate neqs in senectute neqs in morbis ẽ: carẽt hoc igitur propter

ibecillitatem :senes q; nõ satis eorum natura potest cõcoq;re : puer propter ſcrementũ· absumitur enim totum alimentũ in corporis desiderium :priusq; aliquid excremẽti remaneat : q; quẽmo mãq; fere corpus in homine quidem dimidium capere uidetur omnis magnitudinis :que reliquo toto tẽpore cõpetur :multis autẽ q; animalibus q; plãtis euenit :differẽtia in ijs ipis tum genen cum genere :tũ etiam in eodem genere cõsortibus ſpecies iter ſe : ut homini cum homine :q; uiti cum uite :alia enim multum seminis eount :alia parum :alia nihil omnino :toq; nõ pre imbecillitate sed cõtra nonnullis euenit :absumitur enim in corpus ut hominum nonnullis :q; ubi per habitum corpons bonum carnulẽti :aut pinguiores euaserint :minus semen emittunt :minusq; rem ueneream expetũt :similis q; uitibus affectio incidit :q; nimia alimenti copia luxuriant :q; hircire tantus per dicuntur :nam q; hirci pinguescẽtes : minus seminis habent :q; obrem eos solent ante extenuare :q; uites hircire ab ea ipa hircorum affectione dixerunt :uin etiam mulieresq; pingues minus fecũde esse q; non pigues uidẽtur :quoniã in uegetionibus excrementum cõcoctum transit in pingue :nam q; pinguedo excrementum est bonitate substantie salubre : sunt que nullum afferant semen :ut salix :ut populus . Itaq; alie quoq; eius affectionis causse reddi possunt :nam q; per imbecillitatem non cõcoquunt :q; per uirium bonitatẽ absumunt :ut dictum ẽ : Similimodo fecundissima quoq; q; fertilissima sunt : alia propter uires :alia propter imbecillitatem : multum enim atq; inutile excrementũ permiscetur : ut uel morbi nonnullis contrahantur : Cum non bene purgatio est :q; alij euadunt :alij obeunt mortem :tabescunt enim eo quomodo per urine profluuium : nam id quoq; uicium iam aliquibus accidisse certũ ẽ : Item meatus excrementi q; seminis est : quibusq; excrementum amborũ tam sicci q; humidi alimenti : ijs quo humidi eodem seminis quoq; secretio agitur : humidi enim excrementum est : nãq; omnium alimentum humidum potius ẽ . At uero quibus hoc deest ijs ea parte : qua cibi sicci sedimentum tẽdit : semẽ quoq; secernitur : adeo etiam q; colliquatio :q; tabes sẽp morbosa est : excrementi emissio semp utilis est : semmis secessio in ancipiti uersatur : quoniam aliquid alimenti inutilis assumit . At si colliquatio esset : semper noceret : quod non facit : semen igitur excrementũ ẽ alimenti utilis atq; ultimi : sine ónia semẽ emittunt : sine nõ : ijs tamẽ q; emittũt ita ẽ aptũ iam est.

Dest hoc cuiusnam alimenti sit excrementum : q; de mestruis differendum ẽ) fiunt enim in nonnullis uiuipans mestrua) nã his declaratis aptum erit :q; utrũ fœa semen emittat ut mas : fiat q; unum ex amborus seminibus mixtum . An nullum semen a fœmina secernatur :q; si nullum : utrum aliud quippiam conferat femina ad generationem : sed locum tantũmodo pbeat . An aliquid conferat : itaq; quonam pacto q; quomodo . Sed enim sanguinem esse ultimum alimẽtum i sanguinario genere animalium : proportionale autem in eo sanguine dictum ẽ tem est . Verum cum semẽ quoq; excrementum sit alimenti cuiusq; ultimi aut sanguis proportionale ẽ aut ex ijs aliquid : sed cum ex sanguine cõcocto digestoq; modo quodã pars quoq; gignatur : semen autem cõcoctum diuersum a sãguine secernatur : nã in cõcoctum aut per uim emissum uidelicet cum ultra modum quis re uenerea utitur : cruentum iam aliquibus prodijt : constat semen esse excrementum alimenti sanguinei quod ultimum in membra digerẽtur :q; quidẽ ui magna ob eã rem optinet . Sanguinis enim sincera salubrisq; secessio resoluere potest. Vtq; filij similes parentibus sint ratio exigit : simile est enim quod ad partes accedit ei quod remanet : itaq; semen manus aut facies aut totius animalis : ẽ manꝰ idiffinita :aut facies : aut animal totum idiffinitum :q; quale quodcũq; illorum ẽ actu tale : semẽ potentia ẽ : aut corpulentia sua : aut facultate siue uirtute q; in se ipõ cõtineat . Id enim nondum ex ijs q; exposuimus patet : utrũ seminis corpus

causa sit generationis. An habitum aliquem q principium motus genitale optineat: neqz enim manus neqz aliud quodvis membrum sine animali aut alia facultate é manus: aut quodlibet membrum: sed equi uocē tātum. Cōstat etiam colliq̄ tionem quoqz seminalem vbi accidit: excremētū esse: qō uicū euenit cū resolutq̄ quod accellent: quomodo cū ptin⁹ accidit qō tectom operis modo illi tū fuerit. Idē ēt ultimū excremētū cū primo excremēto est: atqz de his adhūc modū dixisse satis sit.

Sed cum infirmior plus excrementi minusqz cōcoctū fiat: idqz copiam cruenti humoris esse necesse sit: firmius autē secundum naturā est quod minus caloris adipiscatur: taleqz femina sit vt ātea dictū est: hinc secretionem quoqz illam: sanguineā foemine excrementum esse necesse é. Talis autē electio est eorum quae mestrua appellantur: mestrua igitur excrementum esse q proportione ut manibus genituram sic foeminis mestrua pueire apertum é. Recte autem ita dici indicant ea que in ijs ipsis eueniunt: eadem enim etate manibus genitura fieri icipit q secerni foeminis mestrua erumpunt: nox etiam mutatur: q mamme i tumescunt: nec non desinente etate abolet manibus generādi facultas: foeminis mestruorum cōfluuium. Ad hec indicium illa faciunt ut excrementū sit hec secretio foeminarum q nō manifeste: non profluuium e manibus sanguinis nō uarices: nō tale qd mulieribus magna ex parte accidere solet quādiu mestrua profluunt: q si quid tale accidit deteriores fiunt purgationes quasi hec materia mestrua consumpta in ea fiant minus etiam uenose sunt foemine q mares q lautiores leuioresqz sunt: quoniam excrementum quod eo tendat cōfluere i mestrua solet: hāc eandem causā esse putandū q ut corpora minora sint foeminarum q̄ marium in viuiparo genere: i hoc enim vno mestrua profluunt: q omnium apertissime in muliere: plurimum nanqz mestrui excrementi mulier emittit: ex quo fit ut euidentissime pateat: q obscuriores hēat uenas. q corpore plane ad marem deficiat. Sed cum mestrua sint quod foeminis fiat proide ut manibus genitura: nec fieri possit ut due simul secretiones seminales agantur. loco semen a foemina non confert ad generationem apertum est: nam si semen esset: mestrua non essent: nunc ideo illud deest quia hec sunt. Sed mestrua esse excrementū vt semē explicatum iam é. Testimonio autem eodem accipi possunt: aliqua ex ijs q animalibus accidunt: pīguia enim minus seminis habent q̄ macilenta: vt ātea dictum é: cuius rei causa é q q pinguedo excrementum vt semen q sanguis cōcoctus est: quanq̄ non eodem modo quo semen: itaqz ratione optia fit ut cum materia superua cua consumpta in pinguitudinem sit: deficiat genitura: genens etiam exāguis mollia: q crustata optia sunt: cū utero gerunt: q enim sanguine carent: nec pīguedo ijs cōsistit: hinc proportionale pinguedinis secernitur: in seminale excrementum. Iudicio autem é non tale semen a foemina emitti: quale a mare: nec ārborum mirtura generari: vt aliqui uolunt q̄ sepe numero foemine cōcipiat sine ea q̄ per coitū fit uoluptate: rursusqz cum ea ipa uoluptate panqz cōcursu profusionis utriusqz nihilo magis cōcipitur nisi mestruorū humor sit modice temperatus: q̄obrem nec nullis ōnino uicibus mestruorum foemina generat: neqz cum effluunt magna ex pte sed a purgatione: uis enim q in manibus genitura continetur. Aut caret alimento q materia: ex qua ifituat animal: aut nimia copia semen cū humore eluitur: sed ubi effluxerit satis quod remanet: consistit. Quae autem nullis mestruorum uicibus cōcipiūt: aut inter ea dum agitantur q effluunt: non post earum alteris causa é q tantum humoris continent: quātum prolificis remanet a purgatione: quāq̄ non ita superat ut effluere possit alteris: q a purgatōne os vteri cōprimatur: Cum igit multum quidē effluxit: sed adhuc efflunt: tamē non tantum ut semen elevatur tunc cōcipiunt: nec vero absurdum quicq̄ si a conceptu item effluunt mestrua: nā vel post aliquādiu prodeunt quanq̄ parce: nec semper: sed io morbiosum est

q̄obrem paucis q̄ raro accidit. Que autē magna ex parte fiunt ea maxime secundum naturam sunt: a fœmina igitur confert ad generationem materiam que in mestruorum constitutione fit: mestrua autem ipsa esse excrementum apertum iam est.

Quod autem semen cōfert a fœmina per coitum nōnulli existimant: propterea q̄ interdum simili uoluptate efficiatur: ut mas simulq̄s aliquo humoris secernat: id nō humor femininus est: sed loci proprius: uteri enim excretio ē q̄ alijs cuēit alijs nō euenit qō plurimum dixerim ijs q̄ nitide: femine reliq̄ sunt: nō euenit ijs que fusce atq̄s mragines: copia uero quibus euenit non pro seminis emissione interdum est: sed multo excedit: tum etiam ciborum diuersa ratio plurimum facit: ut plus minus ue eius humoris excernatur: ut quedā acris saporis augēt plane excernendi modum: uoluptas autem q̄ p coitū sentitur: nō solum semine exeunte accidit: sed etiam spiritu exquo consistente: semen emittitur: quod patet: tum in adolescentulis qui nōdū emittere queunt: propeq̄s etate sunt: tum in uiris geniture expertibus: uoluptas: n: ijs omnibus scalpēdo excitatur: a quonā deprauata ē generatō. Alīs interdum soluit: propterea q̄ excrementū eo secedit quod cōcoqui atq̄s effici semē non possit: forma etiam similis muliebris q̄ adolescentuli ē: a mulier quasimas in seminis ē: impotentia enim quadam fœmina ē: eo q̄ semen ex ultimo alimēto cōcoquere nequeat: quod alimentum aut sanguis ē aut sanguinis proportionale: in ijs q̄ sanguine carent propter nature frigiditatem: ut igitur i alijs profluuium accidit cruditate. Sic in uenis tum cetera profluuia sanguinis: tum mestrua ueniunt: nam ea quoq̄s sanguinis profluuium sunt: sed illa morbo citantur hoc naturale est: itaq̄s generationem ex ratione optima fieri aptum est. Sunt enim mestrua semen non purū sed indigens cōfectionis: quemodo i fructuum generatiōe adhuc imperfecta mest quidem alimentum. Sed cōfectionem ad puritatem adducerat: q̄obrē ut mestrua geniture ad mixta generant: sic alimentum in fructibus gigni ēois mixtum alimēto sincero alit: indicio etiam ē semen non emitti a fœmina: q̄ cum per coitum seminis uoluptas cōtrectatione loci eiusdem atq̄s manibus ueniat: tamen humor ille nō hac emittatur. Item non omnibus fœminis idexcernitur: sed sanguineis tātū ijsq̄s non omnibus: sed quibus uterus non ad septum transuersum ē: nec partus ex ouo. Adhec ijs q̄ non sanguinem: sed proportionale sanguinis habent nō emittitur ille humor: ut enim in alijs sanguis sic in his alia inest mistela. causa autem ne aut his aut supradictis sanguineis fiat purgatio: siccitas corporis ē que parum excrementi relinquit quātumq̄s satis dūtaxat ad generatōnē sit: nō ut etiam aliquid foras mittatur. At uero q̄ uiuipara sunt: sine oui partione: ut homo: a quadrupedum quae fulfuraiues intus flectunt: hec enim omnia animal procreant: sine ouo: ijs omnibus ea purgatio fit nisi q̄ foetū per generationē sit: ut mula: tamen nullis tam purgationes redundant q̄ homini: sed quem admodū cuiq̄s animali hec euenant in libris de historijs animalium scriptum ē: plurima ex ōnibus animalibus purgatio mulierbus sit: maribus etiam plurimum emittitur seminis magnitudinis ratione: cuius rei causa ē cōstitutio corporis quae humida et calida ē: plurimum enim excrementi fieri in eiusmodi corpore necesse ē: carent etiam partibus ijs in quas uertatur excrementum: in cæteris animalibus: non enim pilorū copiā gerunt per corpus: non ossium: aut cornuum: aut unguium excretiones: idcirco semen esse in mestruis q̄ simul (ut ante dixi) maribus semē fieri incipit et fœminis mestrua ānotescūt: eadem etate tanq̄ simul ea loca distendantur q̄ utriq̄s recipiant excrementum. Cum q̄s tempus distendendi instat: loca intumescunt a spiritu: quod manuum tactus aperte ostendūt: quanq̄ et mamme: sed fœminarū mamme potius indicant: cum enim bino digito extollūtur: tunc plurimis incipiunt mestrua: igitur in quibus uita p̄ditis sexus maris ac fœmine distinctus nō est: in ijs semē ueluti conceptus iam ē: cōceptum appello: primā ex mare ac fe

mma mestruam q̄obrem &c

mma mixturam: q̃obrem ex uno semine unum gignitur corpus: uerbi gratia ex uno tri
tici grano unus fundus: ut ex uno ouo unum animal: geminum enim ouum: duo é ouu.
At i quibus generibus mas ⁊ foemina distinguitur: in ijs plura animalia ex eodem semi
ne gigni possunt: quasi natura differat: semen in plantarum ⁊ animalium genere indi
cium est: q uno imitu plura gignuntur in ijs que plura q̃ unum possunt generare: quo
argumento cõstat etiam non omni ex parte corpons genituram prouenire: neqz enim
distincta statim in de ex eadem parte secernerentur: neqz postq̃ simul ad uterum deuenis
sent ibi distinguerẽtur: sed euenit porro quod ex recta ratióe est: vt cum mas formam
⁊ principium motus prebeat: foemina corpus atqz materiã quemadmodũ in lactis
concretione corpus hic ipsum est: succus aut coagulum principium spissã di cogẽdiqz
optinet. sic quoq; mare in foemina distinguitur itelligi debeat: cur in plura pauciora ue
partiatur aut singulare istituat alia ratio est: sed quia non differat forma quod dixi
mus: si modo se habeat modice ad materiã: vt neqz minus sit: ut cõcoquere densa neqz
nequeat: neqz ãplius ut exiccare possit: fit ob eam rem vt plura generent. Ceterum ex
eo quod primum constituit: ex uno iã unum tãtũ procreatur sed genituram a foemina
non cõferri ad generandum: tamen aliquid conferri oqz esse mestruorum constitutio
nem aut proportionale in genere exangui: tum ex supradictis: tum etiam ratione uni
uersali qz in dagatione cõstat: esse enim quod generet ⁊ ex quo generet: necesse é: oqz
quamuis unum forma quidem differre ⁊ rationis diuersitate oportet. At uero in ijs que
distinctas eas potentias optinent: corpus etiam ⁊ naturam diuersã esse agẽtis ⁊ pati
entis. Quod si mas é ut mouens ⁊ agens foemina: qua foemina ut patiens: Sequitur
ut ad maris genituram foemina non genituram sed materiam conferat: quod ⁊ fieri ita
videtur: natura enim mestruorum pro prima materia é. Atqz de his ita docuisse satis
sit: Aptum una cum ijs é de quo differendum deinceps sit: quemadmodum scilicet ad
generationem mas conferat: ⁊ quoniam pacto semen maris causa eius quod gignitur
sit: utrum ut insitum ⁊ protinus inde pars corporis gignẽdi mixtum cum materia fe
minine: an semẽ nihil commune cum corpore habeat sed motus: Vtqz in eo contenta sit
quae communicet: hoc é enim q̃rẽdum: quod autem cõstitat ⁊ formam recipiat reliqu
um excrementi foemine est: atqz vt ratione sic effectis quoqz probari uidetur: nam ci
ni uniuersum animo complectimur: non ita efficia unum ex patiente agenteqz uidet̃.
Vt quod agit in eo quod efficit̃ ĩsit: nec õino ex eo gõmouet ⁊ gõmouet̃ qui cq̃ cõsti
tui. At fœia quidem qua foemina patiens é: mas qua mas agẽs ⁊ unde mouendi pri
cipium é: itaqz si extrema utrunqz sumantur qua alterum agens ⁊ mouens: alterum pa
tiens ⁊ quod moueatur sit: nõ ex ijs unum quod gignitur est: sed ita ut ex fabro ⁊ ligno
lectus: aut ex cera ⁊ forma globus é: patet igitur nihil secerni a maris semine eé necesse
se: neqz si quid accedit: idcirco ex eo ut ĩsito esse quod gignitur: sed vt ex eo quod mo
uerit ⁊ forma utqz a medicina qui sanatus est: facta etiam rationi consentiunt: hinc
quim mares nonnulli per coitum nec membrum quidẽ ullum in feminã indere uidẽt̃.
Sed cõtra femia i marem vt i quibusdam insectis fit: quod enim in ijs que ĩdunt efficit̃
semine in foemina: idem i mare ipõ uapor uirtusqz efficit: fœia admouẽte suam pti cu
lã q̃ seminis capax est: unde fit ut genus id animalium diu coeat absolutumqz breui
generet: coniuncta igitur manent quousqz constituant perinde ut genitura constituit:
sed abiuncta cito eunt conceptum: quoniam ⁊ iperfectum quod parium est: quippe qui
uermiculum omnia id genus progenerant: maximo sane iudicio est: quod auibus ⁊ pi
scibus ouiparis euenit semen: nec omni ex parte corporis venire neqz tale quid emitti ama
re: quod insit in eo quod genitum est: sed virtute tantum cõtenta in genitura uiuifican-
ut modo diximus de insectis: quorum foemina transigit in marẽ. Nam sine accidit vt
auis hyrpenemna idest subuentanea oua ferat: si postea coit nõdum mutato ouo ex luteo
i album: secundo ex subuenticijs redeuntur siue cõcepta ex coitu: si adhuc luteis cũ alio
marẽ coierit. Simile eius quo cum postea coiuit prouenit omne genus pullorum: q̃

propter nonnulli ex iis qui ut galline generose procreentur: operam dant: ita mutatis admissamq; faciunt: tanq̃ non misceatur: constitutionemq; subeat semẽ: neq; omni ex parte uenient: ex ambobus enim uenisset: itaq; bis partes eisdem haberet sed sua facultate semen mas materiam cõtentã in femina: & cibum qualitate quadam afficiat: id enim efficere potest ubi secundum preuenerit: tepefaciendo & cõcoquendo: cibus enim ab ouo absumitur: q̃ diu crescit: hoc idem in generatione quoq; ouiparorũ piscium euenit: ubi enim femina oua ediderit mas semen aspergit: & quecunq; attigit: fecunda efficiuntur: que non attigit remanent in fecunda: quasi non ad quãtitatem mas conferat sed ad qualitatem: patet igitur ex iis: nec omni ex parte semen secedere: neq; feminam ita ut marem conferre ad generationem: sed marem principii motus femina materiam prestare: hac enim causa nec per seipã femina generat: principium enim & id quod moueat discernatq; desiderat. Sed nonnullis ut auib⁹ aliquatenus natura gigni ex potest. Aues enim constituunt quidem oua: sed iperfecta que subuentanea uocantur: & ortus eius quod generatur in femina agitur: nec in marẽ semen emittit: aut mas: aut femina: sed ãbo i feminã cõferunt quod suum utriq; sit: quoniam in femia materia ex q̃ constat: quod creatur: ac protinus partim habeni paratam materiã necesse est ex qua primus cõceptus consistat: ptisubide accedere qua nutriatur: & crescat: itaq; partim in femina continen necesse ẽ: nam & faber ad est ligno & figulis limo: denicq; omnis actio & motio ultima iuncta materiã ẽ: ut edificatio in iis que edificantur: hinc etiam quem admodum mas cõferat ad generationem accepris: nec enim mas omne semẽ emittat: & quibus emittatur manibus nulla ps foetus hoc ẽ: sicut nec a fabro quicq̃ secedit ad ligni materiã: neq; pars ulla artis fabrilis in eo quod efficitur ẽ: sed forma & spẽs ab illo per motum in materia existit: atq; anima in qua forma & scientia ẽ: mouet manũ. aut aliud membrum motu certe qualitatis uel diuerso: a q̃bus efficitur diuersum: uel eodem a quibus idem: manus autem instrumẽtaq; materiam mouent: Ita natura etiam maris semẽ emittentis utitur eo semine quasi instrumento: & actu habente motum: ut in operibus artium instrumenta mouentur: illius enim quodam modo motio artis ẽ. Que igitur semen emittunt: hoc modo ad generationem cõferunt. Que autem non emittunt: sed femina particulam sui quandam insent in marem: hec simile facere videntur quasi quis materiam ad opificem afferat: nam ob imbecillitatem eorum marium nihil per aliud natura efficere potest: sed mix assidẽte ipsa motus ualẽt & similis fingenti non fabricanti est: quippe que nõ per aliud attingens sed ipsa suis membris rem condat instituendam. Sexus igitur maris & foemine distinctus in genere omnium animalium sensilium est: & quãq̃ diuersa sunt animalia mas & femina: tamen specie idẽ sunt. Verbi gratia homo utrumq; At in plantis facultates iste miscẽtur: nec mas a femina separatur: q̃obrem ex se ipe progenerant nec genituram emittunt: sed cõceptum: quod semẽ uocatur: afferunt: itaq; empedocles bene retulit suo carmine: deide etiam ouiparo genus arboreum tulit ortu: ouum enim conceptus ẽ animal ex parte eius creatur reliquum alimentum est: animalis semis etiam aliqua ex parte cõsistit quod oritur: reliquum alimentum gemmis maximeq; prime est: hoc idem quodammodo in iis quoq; cueit animalibus: q̃ sexu distinguuntur: cum enim uniuntur & generant separata reduntur ut plãte: itaq; natura eorum nititur ut unum fiat: quod cum coeunt & conungiuntur conspicitur unum effici animal ex ãbobus: atq; ea q̃ semen non emittunt diu complexa iunguntur uenere: dum cõceptum constituant: ut i secta que solent coire: alia tam diu exigunt: donec partem aduenticiam quandam mittant q̃ conceptum constituat spacio temporis lõgiore q̃ in sanguineo genere agatur: hec enim parte quadam diei cohercent genitura intra plures dies cõstituit: mox ubi eam emiserunt partem absoluuntur profecto animalia: tanq̃

plãte diuise esse uidentur: perinde quasi illas quoqs postq̃ semen acceperit dissolutas ⁊ separes in sexũ insitum maris ac foeminę. Atqs hec omnia recte ita a natura condita sunt: plantarum enim substantie non aliud munus nulla actio nisi generatio seminis est. Quod cum maris ac foeminę coitu efficiatur: miscuit ea natura. Indiscretũqs sexum maris ⁊ foeminę plantarum genera tribuit. Sed de his alibi disputatũ a nobis est. At animalis munus non solum generare: quod commune omnium uiuentium ẽ: sed etiam cognitionis alicuius ptiċeps unumquoqs est: aliud maioris aliud minoris: aliud minime: sensum etenim habent: sensus autem cognitio quedã est: cuius siue nobilis siue ignobilis nota plurimum referet: ad hominis ne prudentiam an ad genus in animum cõsideretur: nam ad prudẽtiam nihil esse uidebitur: tactũ gustũqs tantum adipisci. At ad sensus uiuacitatem summũ id esse putabitur. Earum enim cum fuerit cõpotẽs eius esse cognitionis: nec emortuum expertẽqs essentie omnis iacere: sẽsu autem animalia differunt ab iis ꝙ tantum viuunt sed cum viuat etiam qđ aĩal est necesse sit cum fungi uiuentis munere opus est tunc coeunt: ⁊ miscentur ⁊ quasi plãte efficiuntur ut dictum est. Ceterum genus animalium testa in tectum quoniam inter animalia ⁊ plãtas ãbiguum est ut in amborum constitutum generibus munere neutrius fungit: nam ut planta sexu maris ⁊ foeminę caret nec in altero generat: ut autem animal nullum ex se fructum affert modo plantae: sed consistunt ⁊ generantur ex terrena ⁊ humida quadam concretione sed de eorum generatione postea dicere mus.

Aristotelis de generatione animalium liber secundus interprete theodoro.

Arem ac foeminam esse principia generationis ⁊ q̃nam eorum essentie ius atqs ratio esset: dictum iam ẽ. Deq̃ obrem gignat. ⁊ sit alterum mas: alterum foemina ut necessario: ⁊ quoniam primo mouente ⁊ quali materia id efficiatur procedendo explicare conabimur: At vero quod ad melioris rationem ⁊ causam cuiq̃ gratia pertinet: celitus principium ducitur. Cum enim rerum alie sint sempiterne: summeqs diuine: alie que possint ⁊ esse ⁊ nõ esse. Pulchrum autem diuinumqs illud causa semper sua natura melioris conditionis in rebus cõtingentibus sit: quod vero sempiternum non est: id ⁊ esse ⁊ principium tum deteriores conditionis: tum melioris esse possit: cũqs anima sit corpore melior animatũqs ãnima to prestet propter animam: ⁊ esse q̃ non esse: ⁊ viuere q̃ non uiuere melius sit: ⁊ efficitur his de causis ut generatio sit animalium. Cum enim natura eius generis sempiterna esse nõ possit: quoniam hoc fieri potest: eo sempiternum quod gignitur ẽ: numero igitur non potest: substantia enim rerum in singulanbus est: que si talia essent sempiterna essent: specie uero potest: itaqs genus hominum semper ⁊ bestiarum ⁊ plantarum est. Sed cum principium sit eorum mas atqs foemina: fit ut generationis gratia sit mas ⁊ foemina i rerum natura. Cũqs sua natura melior magisqs diuina causa sit ea: que prima mouet cui ratio inest ⁊ forma q̃ materia. Cumqs melius etiam sit separari ad deterioꝛ quod melius est: Ideo in q̃buscumqs fieri potest: ⁊ quoad eius fieri potest: mas a foemina separatur: melius enim: magisqs diuinum est principium mot̃ quod per generationem mas optinet: foemina enim materia ẽ: sed coit ⁊ ungitur ad generationis officium mas cum foemina: id enim commune amborum est. Qua igitur ratione sexu maris ac foemine participant: viuunt: q̃ obrem plante q̃qs inte participes sunt qua autem sensus ad est genus animalium est. Quorum in celsilibus fere omnibus mas a foemina separatur ob eas quas modo reddidimus causas eorum qꝫ alia ut dictum ẽ semen emittunt: alia non emittunt cum coeunt: cuius rei causa est: q̃ que nobiliora sunt: eadem sua natura magnitudinem sibi postulant: quod non nisi calore animali fieri potest. Quod enim maius est: id a facultate ãpliore moueri necesse ẽ: mouere autem calor potest: q̃ obrẽ in vniuersum ppe

dixerim: maiora q̄ lāguiné habēt: q̄ ea q̄ nō habēt: ⁊ fœcēdia q̄ stabilia maiora: q̄ se
men genitale ppter cālorē ac magnitudiné emittūt: de mare ⁊ fœmina q̄ ob causā sint
dictum iam est.

Animaliū ueroalia perficiunt partum foraspz mittunt sibi simile: vt ea que
animal eount in lucem: alia non oum explanatum suam qz formam adep
tum pariunt. Quorum sanguinea ouū pariunt: exāguia uermem. Inter ouum ⁊ vermē
hoc interest: ouum est cuius ex parte animal gignitur: reliquum cibus ei q̄ nōdū gigni
turē: uermis ex quo toto animal gignit: eorum autē q̄ perfectū sibi simile eoūt in lucē.
atqz viuipara sunt: alia stati intra se animal gignunt vt homo: equus: bos: et ex ma
rinis delphinus: ⁊ reliqua generis eiusdē: alia ubi primū itra se ouū genuerūt: mox aial
eoūt foras: ut q̄ cartilaginea appellantur.

Volucrum alia oum eount perfectum: ut aues ⁊ que quadrupedes ouū
pariunt: vt lacerte ⁊ testudines: aut q̄ pedibus careant: ut serpentum ps
plurima: oua: n: eorum postq̄ prodierunt nullum in sup capiunt incrementum: ali
a imperfectum eount: vt pisces ⁊ crustata ⁊ mollia nomine: nam qz eorū oua edita
augentur. Omnia que aut animal pariunt aut ouum sanguinem habent: ⁊ q̄ san
guinem habēt: aut animal parūt: aut ouū: misi oio improla sint.

Exāguium insecta uermiculum pariunt: q̄ aut ex coitu generātur: aut ip̄a co
eunt. Sunt: n: nonnulla insecta q̄ spōte nature gignāt: seo serū manis ac fœ
mine habeant cōiuncta qz procreēt aliquid quod tamen genera vt iperfectum ē: cam
sam antea reddidi.

Magna pmutatio generibus euenit: nec enim bipedes omnes uel animal pa
riunt uel ouum: aues enim ouum: homo animal parit: neqz quadrupedes oēs aut
ouum pariunt aut animal: equus enim ⁊ bos ⁊ alie plurime animal pariunt: lacerte
crocodilli ⁊ alie cōplures ouum: nec uerum in habendis pedibus: nec ne ratio ptis
continetur: nā expedum alie animal pariunt vt vipere ⁊ cartilaginea: alie ouum:
ut piscium genus: ac cetere serpentes pedes habentium multe: ⁊ ouum ⁊ animal pa
riunt: vt quadrupedes quas modo enumerauimus: nec non intra se pariunt tum
pedata vt homo: tum expeda ut balene delphini: sic igitur diuidi non pōt: nec diseri
minis eius causam habet instrumentum ullum in cessim delegatum. Seo enim ea pa
riunt animal q̄ natura p̄fectiore sunt ⁊ principium sin cerius obtinent: multū eni
intra se gignit animal nisi quod aerem recipit ⁊ spirat: profectiora autem sunt: q̄
natura calidiora ⁊ humidiora nec terrena cōstant. Calons uero naturalis ratione
pulmone describitur sanguinis cōpote: que enim pulmonem habēt: eo calidio
ra sunt ijs q̄ non habent: ⁊ interea superant q̄ non fungosum: aut retortum: ⁊
parum sanguinis continentem habent pulmonem: seo sanguinulentū ⁊ molle
vtqz animal res perfecta: uermis autem ⁊ ouum iperfecta ē sic p̄fectum nasci solet
a perfectiore. Que autem calidiora quidem sunt propter pulmonem seo natura cō
stant sicciore: aut que frigidiora quidem seo humidiora sunt: eorum altera ouum
eount perfectum: altera intra se ⁊ ouum ⁊ animal parunt. Nam ⁊ aues ⁊ cortice i
tecta calore suo perficiunt: seo pre siccitate ouum pariunt: cartilaginea cum mul
ijs calida magis humida sunt: utroqz participant: eppe que ⁊ ouum ⁊ animal itra
se pariunt: ouum: quia frigida sunt: animal: quia humida: humor enim vitalis
est: siccitas lōge a vita remota ē: seo cum non penna non cortice non squāma tegā
tur: q̄ multa sunt nature sicce atqz terrene: ideirco molle generant ouum: vt eni
ipsis sic eorum ouis nulla satis insit siccitas: atqz ob eam rem intra se pariunt.
oua: nam si ouum foras prodiret facile periret: carens putamine quod protegat
humore: frigida siccioraqz pariunt quidem ouum: seo imperfectum. Crusta etiam
duriuscula operiūt propter naturam terrenam sui generis: vtqz iperfectum ecies
possit seruari tutela operimēti testacei: pisces itaqz cum squamati sint: ⁊ genus

cruſtatum :vt terrena cõſtitutũ natura ouã putamine oui ore generant. Seo molliũ
gen⁹ ut ipſũ natura corpis lẽta ẽ: ſic ouã q̃ iperfecta edere ſolet tuet⁹ ſeruat: plurimũ
ẽ lentoris ſua cum foetura emittunt.

Insecta omnia uermiculum pariunt: eadẽq; omnia ſanguĩe carent: unde fit
ut que extra uermiculum pariunt ſanguine uacent: quamq̃ exanguia nõ
ouã uermẽ pariant: cõmutant enim inter ſe uices ĩſecta: q̃ que ouum pariunt iper
fectum: vt piſces ſquãmati: q̃ cruſtata: q̃ mollia: horum enim omnia vermẽ imi
tantur: quippe que foris ĩcrementum recipiant illorum uermiculi tempore proce
dente: in ſpeciẽ oui tranſeunt: quod quemadmodum fiat poſtea explicabimus.
Nunc prius intelligendum q̃ bene miroq; deus ceps ordine natura reddit generatio
nem: perfectiora enim calidioraq; animalia prolẽ reddunt perfectã qualitate: nõ
quantitate nullum oĩo animal perfecte progenerat: omnia enim poſtea q̃ nata
ſunt incrementum recipiunt: q̃ generant quoq; ea ipſa animalia intra ſe ſtatim: ce
tera ab iſs proxima loco ſecundo conſtituta: non ſtatim pfecta intra ſe generant: cũ:
ũ: prius intra ſe ouum pepererint: mox animal eduunt in lucem. Alia non perfectũ
animal generant ſed ouum idq; pfectum: que autem iſs frigidiora cõſtant natura·
generant qui dem ouum ſed non pfectum: verum quod foris perficiatur: vt genus
piſcium ſquãmata q̃ cruſtata q̃ mollia. Quintũ genus quod frigidiſſimum eſt: ne
ouum quidem ex ſe parere poteſt: ſcobtec affectio foris euenit ei vt dictum ẽ. Insecta
enim primo uermiculum pariunt: qui addito tempore ſpeciem accipit oui. Aurelia
enim appellata: oui optinet facultatem: tum ex eo animal naſcitur tertia mutatio
ne finem recipiens generationis. Sunt igitur q̃ non ſemine genitali procreentur vt
antea dictum ẽ. Sanguinea tamen omnia ſemine procreantur: videlicet ea que per
coitum oriuntur emiſſa a mare in foeminam genitura: qua ingeſta animalia con
ſtituuntur: ſuãq; formam recipiunt aut ĩtra ipſa animalia: quae ſolent animal ge
nerare: aut in ouo aut in ſemine: q̃ eiuſmodi alia ſecretione: de quibus queſtio lõge
dubia oritur: quonam pacto ex ſemine generetur aut planta aut animal: quod eni
gignitur q̃ ex aliquo q̃ ab aliquo q̃ aliquid gigni neceſſe ẽ: ex quo gignitur materia ẽ
q̃ nonnulla ſemina habent primam acceptam ex foemina. Verbi gratia: ea q̃ non
forma animalis naſcuntur ſed uermiculi aut oui: quedam oui ex foemina capiũt
quoniã iacent: vt ea q̃ non modo foras: uerum etiam intus forma animalis gig
nantur. Talis id ex quo oriuntur materia eſt: ſed hoc loco non ex quo oriantur q̃
rimus. Seo a quo partes corporis generentur: aut enim extrinſecus aliquid aut in
genitura q̃ ſemine inſitum agit: idq; aut pars aliqua animę: aut anima: aut habẽs
animã eſt: ſed ab aliquo extrinſecus agente effici queq; aut uiſcera: aut alia mẽbra re
motum a ratiõe uidetur: fieri enim non poteſt: vt moueat quod non tãgit q̃ quicq̃ ab
eo quod non mouetur: afficiatur igitur in ipo cõceptu aliquid iã eſt quod aut ps ei⁹
ſit: aut ſeorſum contineatur. Seo aliud quicq̃ eſſe ab iunctum imaginabile eſt: et
enim generato iam animali corrupatur ne illud an maneat. At nihil eſſe videtur:
quod non totus pars ſit aut plante aut animalis. Quin etiam corrumpi poſtq̃ vel
omnes uel aliquot partes effecit abſurdum ẽ. Quid enim efficiat reliquas: nã ſi il
lud poſtea q̃ effecerat cor iteriit: Cor autem ipſum partem aliam efficit: eiuſdem
rationis eſt: ut vel omnia intereant uel omnia ſeruentur: ergo ſeruari neceſſe ẽ: ps
igitur eius ẽ id quod protinus ĩſemine inest: ſeo ſimilis animę eſt: quod non aliq̃
in parte ſit corporis: ut animata quoq; pars aliqua protinus ſit: conſequitur.
Seo cetera quonam pacto efficiantur. Aut enim ſimul omnes partes generantur:
Verbi gratia: cor: pulmo: iecur: oculus: q̃ reliqua omnia: aut ordine orti ceps: vt
in iis carminibus q̃ ad orpheũ auctorem referuntur: Similiter enim vt retis ĩplex
um cõſtitui animal ibi ſcribitur. Sed enim nõ ſimul omnia effici: uel ſẽlu percipi
poteſt. Cũ ptes alie iam in eſſe: alie nõdum ad eſſe cernãtur: nec dici poteſt eas pre

sua exiguitate latere: pulmo enim qui ąpluonis q̄ cor magnitudinis est: posterior corde in primo ortu conspicatur. Sed cum aliud prius: aliud posterius fiat: vtrum alterum efficiat alterum: ⁊ sit propter proximum: an potius hoc post hoc fiat. Verbi causa: non cor iam ortum efficit ecur: ⁊ q3 aliud quippiā: sed hoc post hoc vt postq̄ puer factus ē: vir efficitur: non a puero agente vir efficitur. Cuius rei ratio illa ē: q̄ ab eo quod actu est: id quod potentia ē efficiatur: tum in nature: tum in artis operibus: itaq3 speciem ⁊ formam esse in illo oportebit. Verbi gratia in corde formam iacentis: quāq̄ alias quoq3 illa opinio absurda ⁊ cōmēticia est. Quin etiā ut i semine protinus pars aliqua animalis aut plante facta continetur. Siue q̄ certas efficere possit siue que non possit. Impossibile est quando ex semine ⁊ gentiua omnia generantur: ab eo enim qui semē fecerit: creatum id procul dubio est: si quidem protinus inest. At vero semen prius fiat oportet. Itaq3 officium generantis ē. nulla igitur pars cōdita esse potest: ergo quod agit nullam ī se habet partem. At ne extra quidem alterutrum autem sit necesse est. Hec igitur soluere cōsilium est: fortasse enim aliquid ex iis que diximus non simplex ē: ut ab extero nihil effici possit ⁊ ē ut possit: ⁊ ē vt non possit: sed semen an id a quo semen dicamus nihilo refert: scilicet qua motum: quem illud mouebat: semē in seipm cōtinet: fieri autem potest: ut hoc ab hoc moueatur: ⁊ hoc ab hoc sitq3 primo: quasi admirabilia illa spontiua: partes enim habent uim modo quodam: etiam cum quiescunt: quarum primam ubi extrinsecus aliquid mouerit: statim proxima actu efficitur: vt igitur in spontinis illis quodammodo illud mouet quod nihil nunc tangit: sed ā tē tetigit: sic id a quo semen aut quod semen effecit monet: cum aliquid tetigerit: quāq̄ nō adhuc tangit: ⁊ motus qui inest quodā efficit modo: vt coitio coeso: igitur aliquid esse quod efficiat: sed non ita ut hoc quicq̄ nec perfectum in esse: primum agens apertum iam est: quemadmodum autem unum quodq3 fiat accipiendum hinc ē hoc initio: omnia quecūq3 aut natura: aut arte efficiuntur: ab eo q̄ actu ē fiunt ex eo: quod potentia tale ē. Semē igitur tale ē: motūq3 habet ⁊ principium tale: vt motu perfecto ps existat quedā: eadēq3 sit animata: non est enim facies nisi animam habeat neq3 caro: sed corrupta equiuoce dicetur facies aut caro: perinde quasi lapidea: aut lignea facta sit: simul autem partes similares ⁊ īstrumētales siue officiales efficiuntur: ⁊ quemadmodū non securi nō aliud instrumentum dixerimus factum esse ab igne solo: sic non pedem nō manum eodem q3 modo ne carnem quidem: nam eius quoq3 aliquod officium ē: dura igitur mollia: lēta: rigida: ⁊ quicunq3 alij affectus partibus insunt animatis a caliditate: frigiditateue efficiuntur. At ratio qua iam caro aut os ē non potest: sed a motu proficiscēte efficitur abeo: quod genuit: quodq3 actu ē id: quod potentia ē id ex quo gignitur: quomodo in iis quoq3 agitur: que arte efficiuntur: ferri: n: durum aut molle efficitur calore uel frigore. At vero ēlis a motu instrumentorum qui artis optinet rationem. Ars enim principii. Formaq3 eius quod efficitur ē: sed alio. Quod q̄ aūt nature ipso ē ab altera pfectus natura q̄ actu optinet formam.

Sed habeat ne semen animam: nec ne ratio eadem atq3 de ptibus reddenda est: nec enim anima ulla esse potest i alio: nisi in eo cuius ē: neq3 ps ulla esse potest: quod particeps anime non est: nisi equiuoce ut mortui oculus: semen igitur ⁊ habere animam ⁊ esse potentia palam est. Propius autem ⁊ remotius idem a seipso potentia esse potest: vt geometra dormiēs remotius q̄ uigilans ē: isq3 remotius: q̄ q̄ iam contemplatur. Sed enim huius nulla pars causa ē generationis: sed quod primum extrinsecus monuit: id causa ē: nihil enim seipsum generat: sed postq̄ generatum est: seipsum iā auget: q̄obrem non simul omnes partes generant: sed vna primum eamq3 primum omni necesse ē: que principium augendi cōtineat. Sine enim planta siue animal est: eque omnibus inest: quod vim habeat uegetā

di siue nutriendi: id autem ē quod tale alterum generet quale ipsum est: hoc enim cuiusq3 perfecti: tum animalis: tum stirpis secundum naturam officium ē: necessitatis autem ratio est: q̄ cum aliquid ortum ē: aut geni idem necesse ē. Generat igitur qđ est unius ocium: vt homo hominem: sed per seipm augetur: ergo ipsum cum aliqđ sit auget: quod si unum quid iog3 primum sit: id primum generari necesse ē: ita q3 si cor primum in nonnullis oritur animalibus: aut cordis ꝓportionale ins q̄ corde careāt: ex corde pricipiū illud ē: ins q̄ cor habēt: cetera exportiōali: expsui iā ad ea q̄ante q̄rebant. Quid causa sit ut pricipium generatiōis cuiusq3 moues primū q̄ creans.

DE feminis natura dubitauerunt quispiam: semē enim procedit de animali crassum q̄ album mox refrigeratum humidum: ad aque speciem redit. colorem etiam accipit aque. Absurdum igitur id putauerunt: aqua enim nō crassescit calore. Id autem intrinsecus e loco calido proficiscitur: crassum refrigeratiq3 humescit. Atqui omnia a quosa concrescunt frigore: semen uero positum i gelu sub diuo non concrescit sed humescit: quasi a contrario crassum cōstiterit. Sed neq3 a calore crassari ratio probabilis ē: que enim plus terre continent: ea consistunt crassanturq3 per coctionem ut lac: igitur refrigeratum solidescere debuit: at nihilo solidius fit: sed totum modo a que liquescit: hoc igitur dubium ē: nā si aqua ē cum aqua nō videat posse a calore crassari: hoc tamē ex corpe calido crassum q̄ calidū exit: Sed si ex terra constat aut si mixtū terre q̄ a que ē: nō totū resolui in humorē q̄ aq̄ debuit.

AN non omnia que accidunt diximus: non solum enim quod ex aqua q̄ terra humidum constat crassatur: sed etiam quod ex aq̄ q̄ spū vt spuma crassior albaq3 existit: a quo ampulle pauciores incertioresq3 sunt: eo q̄ albior q̄ nigidior: fastus conspicitur: quod idem in oleo quoq3 fit: crassescit enim mixtū cū spiritu: q̄obrem crassius redditur quod albescit: cum humor i eo contentus discernatur a calore efficiaturq3 spiritus. Galena etiam aque mixta aut oleo ampliū ex pauo emigit fastum: a spissum ex liquido: q̄ album ex nigro: causa est q̄ spūs immiscetur: qui fastum efficit: q̄ albedinem dilucidat: ut i spuma q̄ nive: nam q̄ nix spuma ē: aqua etiam ipa permixta cum oleo crassa albaq3 redditur: per cōcussum enim attritūq3 includitur spiritus: q̄ ipsum oleum quoq3 multum spiritus continet: pigue enim nec terre ē neq3 a que: sed spiritus ex quo fit: ut per summa a que fluitet: aer enim contentus in eo ueluti in uase effert: per summaq3 sustinet: q̄ causam lentatis prebet: quietiam frigore q̄ gelu crassescit: oleum nō cōgelascit: calor enim facit ne gelu cogatur: aer nāq3 calidus q̄ i cōgelabilis ē: sed quoniam a frigore is quoq3 cōsistit q̄ dēsatur: hinc oleum crassius redditur his de causis semen quoq3 exit quidem intrinsecus spissum q̄ album calore intenore multum spiritus calidi continens: sed egressum ubi calor euanuit q̄ aer refrigeratur: humidum nigriq3 euadit: remanet enim aqua: q̄ si quid panum terrene portionis continetur: vt in pituita: sic in semie cum siccescit. Semen igitur cōmune est spiritus q̄ a que: spiritus autem aer calidus est: q̄obrem natura humidum ē. quoniam ex aqua constat. Ctesias. Cnidius plane mentitur ea que de semine elephāti scribit: ait enim usq3 adeo duram siccescens ut electro i: succino simile efficiatur: quod nunq̄ fit: magis enim alterum altero semē esse terrenum necesse est: q̄ precipue tale eorum ē: quorum in corpore multum materie terrene habetur: Crassum autem album q3 est: spiritus mixtiōe. Semen enim omnium album est. Heroodotus uero non scribit: cum nigrā esse ethiopum genituram dicat: quasi necesse sit omnia nigra esse eorum quibus nigra est cutis. At q̄ dentes eorum albos esse cernere potuit: causa ut album sit semen: q̄ genitura spuma est: spuma autem alba est: q̄ maxime que ex paucissimis ptibus

cõstent :ꝙ tã puis ut cerni ãpulle nequeãt :qõ in oleo quoqꝫ ꝙ aqua cuenit :cũ misceãtur ꝙ cõcutiuntur ut ante diximus.

Nec uero homines antiquos latuisse uidetur naturam seminis eẽ spumosã :deã eni que rei uenere preest :ab ea ipa facultate nominarunt. Causa ppolite questiõis explicata iã ẽ. Cõgelascere aũt semẽ nõ posse ob eã rẽ aptũ iã ẽ :aer enim congelabilis est.

Sequitur ut ꝙ dubitemus ꝙ dicamus :sum ijs qꝫ semen emittunt in femina :nulla pars constituendi conceptus sit :quoo subient :quoniam uertatur corpulentia eius :quãdo ipsum facultate qꝫ i se continet agit :differimen dum igitur prius ẽ utrum quoo i fœmina constituitur accipiat aliquid ab eo quoo subient :an nihil accipiat. Atqꝫ etiam de anima qua animal dicitur. Est autem animal pars anime sensuali utrum in semine ꝙ cõceptu in est :an non :ꝙ unde :cõceptui enim inanimatum esse nemo statuent uita omnibus modis priuatũ :quippe cũ nihil ominus semĩa ꝙ cõceptus animalium uiuant :qꝫ stirpes ꝙ aliquã diu prolifica sunt :ergo animam in ijs haben uegetalẽ pãlã est :sed qꝫobrem eam primum habẽ necesse sit ex ijs qꝫ alibi de anima diximus aptum ẽ :Sensualẽ etiam qua animal est :tẽpore procedente recipi :ꝙ rationalem qua homo certum est :non enim simul ꝙ animal fit ꝙ homo :nec animal ꝙ equus :eadẽqꝫ in ceteris animalibus rõ est: finis enim postea contingit :proprium autem ẽ finis cuiuslꝫ generationis :qꝫobrem de mente etiam quonam tẽpore :ꝙ quomodo :ꝙ unde eam recipiant :que principium id participant :plurimum dubitatur. Sed intendum pro uiribus ꝙ quoad fieri potest accepisse opere precũ est. Animam igitur uegetalẽ in seminibus ꝙ conceptibus :ſ :non dum separatis habẽ potentia statuendum est :non actu priusqꝫ eo modo quo cõceptus qui iam separantur :cibum trahant :ꝙ officio eius anime fungantur :principio enim hec omnia uitam stirpis uiuere uident. de anima quoqꝫ sensuali pari modo dicẽdum ẽ :atqꝫ etiam de intellectuali :oẽs :n: potentia prius habẽ qꝫ actu necesse est :sed aut omnes contingere cum ãte non fuerint necesse est :aut omnes cum ante fuerint :aut ptim cum ante non fuerint ꝙ cõtingere :aut in materia non subeuntes semen mans :aut eo qꝺem modo uenientes sed in mare aut omnes extrinsecus cõtingere :aut nullam :aut partim extrinsecus partim non extrinsecus :ceterum omnes ante esse ipossibile rationibus his esse ostenditur. Quorum enim principiorum actio est :corporalis hec sine corpore i esse non posse certum est. Verbi gratia ãbulare sine pedibus ita qꝫ extrinsecus ad uenire ipossibile ẽ :nec enim ipe per se accedere possunt :cũ iseparabilia sint :neqꝫ cum corpore :semen enim excrementum alimenti mutati est. Restat igitur ut mẽsola extrinsecus accedat :eaqꝫ sola diuina sit :nihil enim cum eius actiõe cõmunicat actio corporalis. Sed enim ois anime :siue uirtus siue potentia corpus aliquo ꝑticipare uidetur :eoqꝫ magis diuinum qꝫ ea que elementa appellantur :uerum ꝑut nobilitate ignobilitateue anime iter se differunt :ita ꝙ natura eius corporis differt. Inest enim in semine omnium quoo facit ut foecunda sint semĩa :unde licet quoo calor uocatur :eoqꝫ non ignis non talis facultas aliqua ẽ :sed spiritus :qꝫ in semine spumoseqꝫ corpore continetur :ꝙ natura qꝫ in eo spiritu ẽ proportione respondens elemento stellarum :qꝫobrem ignis nullum animal generat :neqꝫ cõstitui :quicqꝫ densis uel humidis uel siccis uidetur: at uero solis calor ꝙ animalium nõ modo qui semine cõtinetur :uerum etiam si qꝺ excrementi sit quãqꝫ diuersum a natura :tamen eo quoqꝫ principium habet uitale :ceterum calorem in animalibus contentum :nec ignem esse neqꝫ ab igne originem ducere aptum ex his est :corpꝰ autem geniture i quo semen animalis principij contentum una prouenit :partim seperabile a corpore :in qꝫbus diuina pars cõprehenditur :qualis ẽ que mens appellatur :ptim iseparabile hoc :in qꝫ genitura semen dissoluitur :uerũqꝫ in spiri

tum euanescit: cum naturam humidam aquosamqz habeat: q'obrem an semper io
foras exeat querendum non ē: neqz an pars ulla sit forme constitute: quomodo nec
de succo a quo lac cogitur queri tale quid cōuenit: nā his quoqz mutat: a nulla pars
constitute magnitudinis est. De anima quemadmodum cōceptus a genitum habeāt
eam: a quemadmodum non habeant difficilius iā est: potentia enim habent: actu
non habent. Semē autem cum excrementum sit: eodemqz moueatur motu quo au
getur corpus digestione ultimi alimenti ubi utenum subijt: constituit a mouet ex
crementum femine eodem motu quo ipsum mouetur: nam illud quoqz excrementi
est: habetqz omnes partes potentia: actu nullam: habet enim eas partes potētia: q
bus differt femina a mare: nam ut ex lesis interdū lesa: itaq; nō lesa gignit: sic ex fe
mina partim femina: alias non femina: sed mas generatur: femīa enim quasi
mas lesus est: a menstrua semē sunt: quāq' non parum. Nonum enim illud non habēt
originem a principium anime: q'obrem quibus animalibus ona subuentacia gig
nuntur: ptes quidem utroniqz optinet omnium institutum. Sed principio caret:
qua pp animatum non ē: id enim a maris semie affertur: quoo principium ubi fe
mine excrementum recepit: cōceptus fit: humidis uero corpulentijs cum incale
scunt obducatur: ut i pulte refrigerata crustula. Corpa autem omnia coherent a cō
tinentur lentore: quē ideo iā aqz adductis corpibus natura accipit nerui q̄ ptes ani
mium cōtinet. In alijs nerio: i alijs eo q' nerio opponunt': cuius etiā forme eiusdē ē:
a uena a membrana: a ōne eiusmodi gen? differūt hec emī iter se maioris minorisqz ra
one: a omnino excessu defectuue.

Animalia uero quorum natura iperfectior est: cōceptum cum perfectus iā
est: sed nōdū animal perfectum foras mittunt: quoo quas ob causas ita
fiat ante diximus: perfectum autem ē animal cum cōceptus iam aut mas aut fe
mina ē: t: in quibus sexus hec differentia habetur. Sunt enim q̄ nec marem neqz
feminam generent: videlicet que ipa non ex femina mareqz a coitu animali
um procreantur: sed de eorum generatione postea dicemus. Que autē animal itra se
generant: t: nature perfecte animalia quoniqz animal pariunt: foraqz emittant
ferunt intra se imexum quoo gignitur. At uero q̄ foras animal pariunt: cum i
tra se prius ouum genuerint: eorum nonnullis ouum iam perfectum absolut'.
ut eorum q̄ foras pariūt ouū: atqz ita aial ex ouo intra femina nascit' aliis: Cum
alimentū in ouo cōtentū absūptum iā ē: replet' ab utero a pficitur: atqz obeā re
ouū utero nō abrūpit: hec cartilagineorū piscīū differētia est: de q̄bus post seor
sum per se differemus.

Deinde a primis icipiendum ē: prima autem sunt que perfecta: eiusmo
di autem sunt que animal generant: eorumqz primum homo est: de
cessio igitur seminis omnium non aliter q̄ ceterorum excremēta fieri solet: fert'
enim unumquoqz suum locum non uim spiritu inferente non alia eiusmodi causa
cogēte: ut q̄dam a testibus tabi modo cucurbitarum medicinalium per uim spiri
tus opinātur: quasi fieri possit ut nisi uis inferatur: alio tendit excrementū alimē
ti: aut humoi aut sicci: quoniam retēto spiritu ita uniuerso excernatur. At id cō
mune omnium ē: que mouere uolumus: uires enim retēto spiritu augētur: nā
si sine ea i excrementa p somnum exeunt si mentus laxi pleniqz excrementi sunt si
mile ab ijs dicitur ut si quis plantarum semia dixerit quot ānis a spiritu secerni
eo ubi fructum afferre solent. Sed enim causa eius rei ut diximus ē: q' excremētis
ptes capaces descripte a natura habentur omnibus: tum in utilibus illis sicco a
humido: tū sanguini q̄uent uocantur: femine itaqz uenis duabus maiore at
qz ab orta fillis supne uenarum multitudo tenuiū in utenum desinit: q̄bus alimē
to expletis naturaqz p̄ sua frigiditate facultatis cōcoquēdi moiga transfūditur i
utenum: pp uenarum tenuitatem: cū pre sua ā gustia nequeant exuperantiā conti

nere :Itaqz affectus hic ueluti manifte :aut alia profusio sanguinis euenit .Ceteri
mestrua nullo circuitu certo describuntur :tenduit tamen monen :accrescente men
se :itaqz ratione recta :sunt enim corpora animalium frigidiora cum euenit ut conta
nens aer :talis efficiatur mensium autem coitus frigidi sunt propter lunę defectu
itaqz fit ut fines mensium q̄ medią sint frigidiores :igitur postq̄ excrementum mu
tatum in sanguinem ē :mestrua mouen tenduit :eo quem modo dixi circuitu atq cōcoc
tum non ē :paulati aliquid subinde secernitur :q̄obrem que alba uocātur paruis ab
hinc a puellis prouenium. Semiat corpora integra uterqz excrementorum hic secessū
cum modice fit :utpote cum ab excrementis mundicentur :q̄ cause corporibus sunt
ut egrotent :Sed si uel non fit uel in modice fit dānum euenit :aut enim morbi omni
tur :aut corpus emarcessit a extenuatur :q̄obrem a eq alba cum frequenter mouent .
a superant incrementum auferunt puellarum .fit igitur necessario excrementum
hoc ob eas quas diximus causas :Cum enim natura cōcoquere nequeat :excremē
tum fiat necesse est :non solum alimenta inutilis :sed etiam iuenis a ptenuissimas ve
nas exundando superet :sed mediocris note finisqz gratia natura eo abutitur i hūc
locū :s: Generationis causa ut quale erat futurum tale alterum oriatur :nā enim ta
le potentia ē :quale ē corpus cuius secretio ē :foeminis igitur omnibus excremen
tum fiat necesse est .Sed sanguineis āplius :earūqz musculosis plurimum :uenum
ceteris quoqz aliquid colligi in uulnerarum locum necesse ē :causam q̄obrem sangui
neis āplius eorūqz hominī plurimum ante expositi :sed cur in foeminis omnibus ex
crementum hoc iest :in maribus nō omnibus iest :q̄am enim non emittunt geni
turam :sed ut que emittunt motu suo geniture creant quod instituit ex materia cōce
pta i foemina :sic ea motu suo interno ita pte cōtento :unde semē secernitur idē faciūt
a cōstituunt :pars ea locus septi transuersi ē in omnibus id habentibus :principi
um enim nature corproportionaleue est :causa in q̄ cur omnibus maribus nō fit
excrementum genitale :cum omnibus foeminis sit: Quod animal corpus ē ad ge
tum ad quod instituendum foemia semper materiam p̄bet :mas ui creandi :hāc
enim eorum utriqz facultatem tribuimus :idqz est :quo alterum mas alterum fe
mina sit :itaqz corpus a magnitudinem prebet a foemina necesse ē :animal nihil
tale necessario desiderabit :nec enim instrumenta in iis q̄ efficiuntur iesse :neqz
ipsum efficiens necesse est :corpus igitur ex foemina est :anima ex mare :substan
tia enim corporis alicuius anima ē :a ideo q̄ non uni gena cōeunt :quod ea faciūt :
quorum tēpus par a uten gestatio proxima a corporis magnitudo :nō multo di
screpās :hec primos ptus similes sibi edunt :cōmuni generis utrumqz specie :q̄
les ex uulpe a cane generantur :aut ex poice a gallinaceo :sed tēpore procedēte di
uersi ex diuersis prouenientes :demum forma foemine istituti euadunt :quo mo
do semina peregrina ad postremum proteire natura redduntur :hec enim mate
riam corpusqz seminibus prestat :q̄obrem pars foeminarum ea que semē re
cipit :non meatus traiectusqz quidā est :sed uterus āplior mares qui semē emit
tunt :meatus ad id emittendum habent exangues :excrementum autem quodui
simul a suo i loco est :a excrementum efficatur :nec prius ullum :nisi uis magna co
git a cōtra naturam diuertitur :sed q̄ ob causam excrementa animalū genita
lia secernuntur :declaratum iam ē :cum autem semen de mare accessit i foemine
uterum partem pusillum ā excrementi constituit :Plurimum enim in mestruis
quoqz humoris inutilis continetur :ut in mans genitura quod humidissimū
est :tum eadē emissiōe :tum i diuersis :prior enim emissio minus fecunda q̄ po
sterior ē :minus enim caloris animalis continet propter crudoitatem :At vero
quod cōcoctum est :crassum a corpulentius est .Quibus autem uel mulieribus
uel ceteronum animaliū foeminis nihil foras emittitur :quoniā non multum
excremēti inutilis cōtinetur :iis tantum dē quod colligit i utero ē :q̄tū iis q̄ foris

emittunt: remanet quod mans facultas constituit: aut in semine decedēte cōtē
tā: aut marem subeunte pticula foemine: que proportione respondeat uultus: ut i
quibusdam insectis fieri cernitur: humorem autem qui a foeminis cum uoluptate
emittitur: nihil ad cōceptum conferre: dictum ē ante: seo potissimum inde inuen
pōt: q ut manibus sic q foeminis accidat noctu p q̄etē quod pollutionem appel
lant uerum hoc nullum indicium ē: nam q adolescentibus idem euenit: q̄ q si emis
sum aliquādo sunt: tamē nondum emittunt: q ijs q̄ uel emittunt uel emissum sunt i
fecundum: res ita se habet ut sine mans emissione cōcipi ipossibile sit: atq; etiam
sine mestruorum excremento: quod aut redundans effluat foras: aut ius satis sit.
At si sine ea uoluptate q̄ foemimis per coitum euenire solet cōcipitur. Si locus turget.
q nulla descendit propius: uerum tamen magna ex parte sic accidit: vt cum pro
fusione foemine agatur: quoniam os uteri se cōprimat: cū profundit: i qua q̄de
profusiōe uoluptas q mans foemine contingere solet: semē etiam mans melius ita
diriguitur q iuuatur: profusio autem non ius fit ut quidā uolunt. Os enim uteri ā
gustum ē: seo ante quo foemina mittit uaporem: illud nonnullarum recremētū
eodem enim mas etiam mittit quod fudent: q aut ibidem manet semen emissum:
aut ius ab utero trahitur si calidius est: q modice temperatus: Cuius rei indicium
q locus q̄ modo madebat: refrigeratus mox sentiatur. Animalibus etiam quorum
precordijs uultus iungitur ut auibus q piscibus qui animal pariunt ne semē illuc
trahatur: seo profusum deueniat ipsum ipossibile est. Trahit genituram hic locus
suo calore mestruorum etiam decessio: q confluuium fomitem in ea parte caloris
parat: itaq; ut uasa nō illita calido diluta humore aq̄ in se trahunt ore immerso ita
attrahitur: nec audiendi sunt qui ptibus accommodatis ad coitum officialibus
id fieri opinantur: nullo enim pacto sic fieri potest: cōtra etiam euenit ijs q̄ semē
a muliere quoq; emitti aiunt. Accidit enim vt postq̄ foras emiserunt retrahant in
tus: si quidem quod emissum est miscere debet cum mans genitura: quod ita fieri su
pernacaneum ē. At uero natura nullam rem supernacaneum facit: cum autem
excrementum foemine in utero constituat mans genitura: que simile facit ut lac
tis coagulum: Coagulum enim lac est continens calorem uitalē q̄ ptes similes du
cit eodem: q unit atq; constituit: q genitura ita se hēt ad mestruorum naturā: eadem
enim natura lactis q mestruorum est: itaq; coactis iam partibus corpulentiq̄ hu
mor excernitur obduruntq; circū pte refrigescēte tenerā mēbrāe: tum necessario
ni etiam alicuius gratia: nam q calescentis frigescentisue rei extrema siccescere ne
cesse est: q animal non in humido: sed seorsum cōtinen oportet: uocantur ea qui
bus obuolutus ē foetus prim mēbrane: alie secunde que maioris minorisue ra
tione differunt: hec paritoq; in omnibus tam ouipis q̄ viuipis habentur: seo
enim cum conceptus istitutus ē: facit simile ijs q̄ semuntur principium enim primū
semina quoq; intra se continent quod potentia primo contentum: Vbi secretum mox
ē: gemen mittit q radicē qua alimentum assumitur: incrementum enim desiderat.
Sic i cōceptu quoq; imodo cum ptes corporis omnes potentia insint: principium
maxime promptum habetur: q̄obrem cor primum actu secernitur: quod nō mo
do sensu ita fieri cōstat: verum etiam ratione: Cum enim quod gignitur de ā bobus
ab huncti iam est: seipsum gerere gubernare q dispensare debet: perīde quasi filius
a patre emancipatus: seorsum q̄ collocatus: itaq; principium habere oportet: a
quo etiam post ordo membrorum describatur: q q̄ cunq; ad absoluendum animal p
tinēt: disponantur: nā si ertim secus aliquādo ad erit: q post inesse incipiet: nō solū
dubitauens: q quonā tēpore accedat q̄ūens: seo etiā cum pars queuis distinguit.
id primum substare necesse est: ex quo q incrementum q motus ceteris ptibus con
tingat: q̄obrem q̄ita ut dicentius aiunt exteriora primum animalis discerni:
tui interiora: quasi lapideum aut ligneum animal condāt: nō recte dicunt: res

emm talis nullum principium habet: at animalia omnia habēt: atqz itra se cōtinent· qua propter cor primum distinctum in omnibus inspicitur animalibus quae sāguinem habent: id: n: principium est ꝙ similarium ꝙ dissimilarium ptium: iam enim principium id accepisse animalis constitutiqz foetus decet: cum alimentum delitescat: quod: n: iam animal est augetur: alimentum autem ultimum animalis sanguis est: aut quod sanguini proportionetur: quorum uasa ꝙ cōcepta cula uene sunt· q̄obrem uēarum quoqz principium cor: patet hoc ex historijs ꝙ dissectionibus aīa lium: sed cum potētia quidem animal sit: sed iperfectum aliunde accipiat alimentū necesse est: q̄obrem utero ꝙ parente: ut terra planta utitur ad cibum hauriendum do nec perficiatur: ꝙ iam sit animal potentia grestile quo circa ex corde primū uenas illas duas natura descripsit: de quibus uenule deprēdēt in uterum: ex quibus: qui umbilicus uocatur constat: umbilicus enim uena in alijs simplex in alijs mul tiplex est: q̄ uenam putamē cuticulare ābit: quod umbilicus uocatur: quoniā uenarum ibecillitas tutelā oprimētūqz desiderat: uene autem quasi radices con tinguntur ad uterum: per quas alimentum haurit foetus: eius enim rei gratia aīal i utero manet: non ut democritus ait: ut mēbra fomentur secundum mēbra parē tis: apertū hoc in ouipans est: Dā illa in ouis distinguuntur separata a uitulo pa rentis: sed dubitauerit. Cum primum coronatur sāguine preditum. Sā guis autem si alimentum quod extrinsecus uenit: unde nām primum alimentum subiect. An id uerum non dicatur: alimentum omne esse extrinsecus: sed protin⁹ ut in plantarum seminibus iest aliquid tale primum quod lacteum uocatur. Sic in animalium materia excrementum cōstitutionis alimentum est. Incremen tum igitur foetui umbilicum cōtingit: eodem quo plantis modo per radices: at qz etiam animalibus ipis ubi absoluta iam sunt: ex eo quod continetur alimē to idem accedit: de quibus post suo loco dicendum est. Distinctio autem ptiū non (vt quidā opinantur) propterea fit quia simile suapte natura ad simile fera tur: nam pter alias multas quas ratio ista habet difficultates: accidet: ut cu iuis pars similaris: sursum erectur: uerbi gratia ossa per se: ꝙ nerui ꝙ carnes: Si qs eā causam approbet. Sed quoniam excrementum foemine potentia tale ē: qua le natura animal est: ptesqz potentia insunt: auctu nulla inest ideo ps quaqz ex istit. Quoniā etiam agens ꝙ patiens cum se inuicem tetigerunt: quendam in mo dum alterum agens: alterum patiens ē: modum hunc ita itelligi uolo ut con ditionibus: sic: ubi quādo desinūtur: ita enim cōtinuo alterum agit alterum patitur: materiam igitur foemina prebet principium motionis mas: ꝙ quem ad modum q̄ab arte efficiuntur: pictura mēta efficiuntur: sed uenus dixerim p mo tum eorum qui artis operatio est: ars autem forma eorum quae efficiuntur ē in a lio: sic a facultate siue uirtute animae uegetalis agitur: utqz in animalibus ipsis. ꝙ plantis postea ex alimēto uis eadem efficit incrementum utendo caliditate ꝙ frī giditate: quasi instrumentis: motus enim in ijs cōsistit ratione aliqua unum quodqz efficitur sic etiam principio constituit: id quod natura efficitur eadē enim materia ē ex qua augetur: ꝙ ex qua cōstituitur primum. Itaqz facultas quoqz agens eadem q̄ principio ē: sed maior: quod sit haec uegetalis anima ē: eadem q̄ generet quoqz ē: idqz natura cuiusqz est ipsius ꝙ in plantis ꝙ in animali bus omnibus: ceteri animae partes alijs insunt alijs desunt animalibus: sed ei in plantarum genere nullo discernitur sexus mas distinguatur a foemina: in animalibus quā q̄ non omnibus distinguitur: ꝙ mas ob eā rē desiderat foemi nam. Atqui quesierit q̄spiā qua de causa foemina desideret mare nec ex se ipsa ge neret. Quādoqdē aīam habet eandem: ꝙ materia excrementum foemine ē: sed causae illud ē q̄ animal sensu differat a plāta: nec fieri pōt ut uel facies uel manu uel caro uel alia ps sit nisi anima sēsualis ipsit aut actu aut potētia: ꝙ aut aliqte

nus aut ſimpliciter: erit enim ut mortuus aut pars mortui: quod ſi mas ẽ efficiẽs talis anime: ipossibile ẽ ut fœmina ex ſe ipſa animal generet: ubi mas a fœmina ſeparat: eo enim quod diximus mas diffinitur: qua mas ẽ ratiõe. Queſtionẽ uero ppoſitã ratiõe non carere patet in ijs animibus q̃ oua ſubuẽtanea pariunt: cum fœmia aliquatenus poſſit generare: quod ipſum recipit q̃ſtionem. Quonã mõ oua eorum dicuntur uiuere: nec: n: ita ut oua fecunda poſſunt ſic: n: actu animatum ex ijs efficeretur: neqz ita ſe habent iſta vt lignum aut lapis. Quippe q̃ corruptõe aliq̃ pereãt: ut q̃utam quodammõ ante ptica parent. Cõſtat igitur hec aliq̃ habere potentia animam: ſed q̃ iſti ꝺoltimam prorſus habeant animam neceſſe ẽ: que uegetabilis eſt: hec enim eque in omnibus tam animalibus q̃ plantis in eſt. Sed cur partes animal non efficiant. Quia ſenſualem animam habere ea oportet: nõ enim animalium partes ita ſunt ut plantarum. Q̃obrem mans ſocietate opus eſt: mas enim a fœmina ſeparatus in ijs ẽ: q quidem ſic uſu euenit. Subuentanea enim illa fecunda reddunt: ſi mas comit tẽpore quod ã ſed de eorum cauſa poſt: Si quod autẽ genꝰ eſt q̃ fœmina ſi q marem diſtinctum non habeat: id ex ſe ipo animal generare poteſt. Quod ſi nõ dum fide digna exploratum habemus tamen facit vt in genere piſciũ dubitetur: eorum enim quos rubros ſine rubelliones uocant: mas nullus adhuc uiſus eſt: ſed fœmine omnes foetu plene reperiuntur. Verum de his nõdum cõpertum habemus: quod fidem faciat ſatis: quod autem nec mas neqz fœmina ſit i genere quoqz piſcium ẽ: ut anguilla q genus mugilum quoꝺam in fluuiis lutulentis. At uero in quibus ſexus mans q fœmine diſtinctus habetur: tum non poteſt ut fœmina ipa ſe generet perfecte: ita enim mas fruſtra eſſet: q̃obrem i ijs mas ſemp perficit generationem: hic enim ſenſualem dat animam aut p ſe genitura: ſed cum ptes omnes potentia in materia inſint: cum principium motionis affunt: pinde ut ſi ſpontanis illis miraculis: quod ſubinde ſequitur excitatur: q dõ nonnulli naturales auctores exponere uolunt: Cum dicant ſimile fieri ad ſimile dicendum partes mouere non mutantes locum ſed manentes: q alteraſcentes: molicie: duricie: colore: q reliquis ptium ſimilarium differentijs facte iam actu: qd ante erant potentia: fit autem primo principium: quod in ſanguineo genere cor ẽ: in ceteris proportionaliter ut ſepius dictum eſt: Idqz effici primum non modo ſẽſu percipitur: ſed etiam quod per obſcurum uitã hic ultimo deficit: euenit nãqz in õmibus: ut quod ultimum fit: id primum deficiat: q quod primũ id ultimum q̃ſi naturã decurſione reducem agat: q a calce ad carceres: vnde promit redeat: Eſt enim generatio ex nõente ens: corruptio contra ex ente in non ens: Sequuntur poſt principium ut dictum ẽ interiora priuſq̃ exteriora. Sed prius maiora q̃ minora uiſum fuit: q̃uis nonnulla prius non oriantur: primum ſuperiora p̃cordijs formantur: eaꝺẽqz magnitudine preſtant: nam interiora q minora ſunt q minus diſcreta: idqz in omnibus quae parte ſuperiore interioreqz diſtinguuntur: exceptis inſectis. Que enim ex ijs uermiculi naſcuntur: pte iferiore amplius creſcunt ſuperiore iam inde a primo ortu minora ſunt. Creſſilium mollibus ſolis nullum diſcrimen eſt ſuperioris q iferioris: quod autem de parte ſuperiore diximus priuſq̃ in ferore cõſtitui idem in plantarum etiam genere cernit: ſemina enim prius mittunt radicẽ q̃ ramos: diſtinguuntur animalium partes ſpiritu ſed nõ aut parentis aut ſuo: ut quodam naturae interpretes uoluere: hoc: n: in genere auium q piſcium q inſectorum palam fit: que partim ſeiuncta a parẽte naſcuntur ex ouo in quo formantur q explanãtur: partim non ſpirant omnino: q tamen aut ouo aut uermiculo enaſcuntur: alia quãq̃ ſpirant q in utero capiunt explanationem: tamen non prius ſpirare incipiunt q̃ pulmo pficiatur: Articulatur q hic q omnes priores partes anteq̃ animal ſpiret: Item quadrupedũ: que multifida ſunt ut canis: leo: lupus: vulpes: lupꝰcernarius: omnia cecos generant: poſt palpebre dehiſcunt. Ita qz cõſtat in cete

ns quoqz omnibus ut q̃ntatem sic q̃ntaté potétia ante substantem effici: actu
post ab eisdem causis a quibus distinguitur quantitas ꝛ duo ex uno efficitur: spi
ritum uero ignis est quoniam humidus ꝛ calidus é. Cum alterum agat: alterum
patiatur: Iam antiquorum nonnulli nature interpretum: q̃ postq̃ efficeretur ps
temptauunt quidem exponere: sed parum usu pentiecanum que accidunt rerum: p
tium enim alie priores aliis sunt: quod in ceteris etiam rebus est: ꝓnius autem
multiplex iam est: id: n: cuius causa: ꝛ quod eius causa differunt: ꝛ alterum gene
ratóe: alterum essentia prius est. Quin ꝛ quod eius causa dupliceꝫ recipit differé
tiam: aut enim é unde motus: aut quo utatur id cuius causa: verbi gratia gem
tale ꝛ istrumentale rei generate: horum enim alterum id est generans ꝛ agens p
esse oportet: vt quod doceat priusq̃: quod discat. Sed tibias post cum qui tibys
dictat: frustra enim adeunt tibicines qui uti nescãt tibys. Cum itaqz tria hec sint
primum finis quem esse id dicimus: cuius causa: secundum quod eius causa
est: principium generans ꝛ mouens: efficiens enim ꝛ generans qua talia sunt ad
id pertinent quod efficitur ꝛ generatur. Tertium utile ꝛ quo finis utatur: primi
eam partem habere necesse é: in qua principium motus cõtinetur. Hec enim pro
timus pars finis prima ꝛ potissima é: tum post eam totum ꝛ finé: tertium uero ꝛ
ultimum partes ipis accommodatas istrumentales ad usus nõnullos. Itaqz si q̃d
tale est: quod in animalibus inesse necesse sit: quod totius nature principium ꝛ fi
nem contineat: id effici: primum necesse est: qua enim mouens primum omn: q
pars finis est cum toto omn debet: itaqz instrumentalium ptium q̃ sua natura gẽ
tales sunt: eas semper esse priores oportebit: altenus enim causa sunt tanq̃ prin
cipium. At uero q̃ tales ex ipis q̃ altenus gratia constat non sunt: eas esse posteriores
congruit: q̃obrem utre nam partes priores sint. Que altenus causa: an cuius
causa ipe sint distingui non facile potest: incidit enim vt ptes mouentes priores
sint generatione q̃ finis: mouentes autem ab istrumentalibus distinguí nõ fa
cile est. Atqui ea ipa una ratiõeqz: Quid post quod fiat: querendum est: finis emi
quonundã posterior est: q̃obrem ea pars q̃ principium cõtinet: existit: mox tota
superior moles qua propter caput ꝛ oculi foetus maxime interimitia apparent:
Inferiora ab umbilico: cum dico exigua cernuntur: ꝑtis enim superioris
gratia iferior est: Et neqz pars finis neqz genitalis est: cuius necessitatem etiam cur
ita sit: non bene reddunt: qui q̃ semper ita fit dicunt: idqz principiũ in his existi
mant: ut. Democritus abderitanus opinatur: q̃ sempiterni ꝛ infinita principium
nullum est: causa autem cur ita: principium est: ꝛ infinitum quod sempiternum é.
Itaqz interrogare de ciusmodi rebus cur é ita: quererẽ iquit principiũ infiniti. At
qui ea ipsa ratione qua censeant nõ esse querendum nullius rei sempiterne demon
stratio esse potest: ꝛ tamen esse cõplurium uidetur: quarum alie semp fiunt: alie
semp sunt: nam ꝛ triangula figura duobus rectis eq̃les semp habet: ꝛ diametri
icõmensura bilem esse cum costa sempiternum est: attamen causa eorum aliqua ꝛ
demõstratio est: Igitur non omnium rerum principium querendum esse recte di
catur: at rerum que semper aut sunt aut fiunt: nullum principium esse querẽdũ
non bene assentiur: sed ea dũtaxat principia non recipiunt examẽ ciusmodi: que
rerum sempiternorum sunt: principij enim alia cognitio non demonstratio est:
principium uero in rebus ĩmobilibus quidditas é: In rebus autẽ que fiunt ĩ
plura habentur principia: sed modo diuerso: ne commia modo eorum quorum
principiorum unum numero é: unde motus: q̃obrem omnia q̃ sanguinẽ ha
bent animalia cor primum possident: vt inter initia nostre disputationis dic
tum est: in ceteris primum gignitur: quod proportionale sit cordis: venter cor
de tẽdunt deducte modo nutrimm qui in panetibus proficiscẽtes ab eorum fonte
pinguntur: ptes enim cõiuncte ipis sunt: vtpote q̃ ex ipis coalescẽtes atqz cõ

siſtant. Ortus ſimilarium frigore caloreue agitur: conſiſtunt coquunturqz alia frigido: alia calido. Quarum rerum differentias alibi expoſuimus ante: ſ: que hūore igneqz reſolubiles: que humore irreſolubiles igneqz illi quabiles ſint: peruenas igitur q meatulos quoſqz alimentum reſudans: quemadmodum a qua per cuticulam fuerit: in carnem aut carnis proportionale conuertitur frigore cōſiſtens: ex quo fit ut caro ab igne reſoluatur. Sed que terrena admodum oriuntur panni humoris caloriſqz ſ̄cepta: hec dum refrigeſcunt humore cum calore tua porāte duram terrenāqz formam capiunt: vt ungues: cornua: ungule: roſtra: q̄obrē igne hec molliuntur. Sed humore nonnulla liqueſcunt vt ouorum putamina deinq oſſa calore interiore conficiuntur ſiceeſſente humore: q̄obrem oſſa reſolui ab igne non poſſunt: quomodo teſta indiſſolubilis ē: quaſi enim in fornace excocta a calore generationis: ita conſtat: hic autem calor nec ex quolibet camē aut os facit: neqz quolibet modo aut tēpore: ſed ex materia apta q ut apte q cum apte effici poteſt: neqz enim quod effici poteſt efficietur a mouente quod actu careat: neqz quod actum optimet efficere ex quolibet poterit: ſicut nec faber arcam miſi ex ligno facere pōt: neqz arca effici ex lignis poteſt ſine ſuo artifice. Ineſt hic calor in excremento ſeminali tantam talemqz habens motionē q actionem: quanta modice ad q̄uis corporis partem accommodetur. Quod ſi uel deficit uel excedit rem q̄ fit aut deteriorem efficit: aut leſam q mancam: ſimiliter ut in ijs agitur que foris igne coquuntur ad cibum aut ad aliū uſum: ſed in ijs motum calons nos moderamur: in illis natura gignentis accōmodat: In ijs autē que ſponte oriuntur cauſe eſt motus temporis: q calor frigor priuatio calons eſt: utuntur his amborbus natura uiā habentibus neceſſario: ut alterum hoc alterum illud faciat: ſed in ijs q alicuius gratia gignuntur: accidit ut alterum frigefaciat alterum calefaciat: atqz ita ps quecqz q̄litate certa efficiatur vt caro mollis: ptī neceſſario talis exinde facta: ptim alicuius gratia neruus ſiccus q ductilis oſ ſiccum q fragile cutis carne ſicceſcente efficitur: quomodo ipolentis cruſtula q̄ uetulam uocant: nec ſolum propter extremum generatio eius euenit: ſed etiam q lentitudo reſideat: cum cuapan non poſſit: uerum in ceteris lentū id ſqualidum eſt: itaqz fit ut extrema exanguium animalium teſta cruſtaue cōſtent: at in ſanguineo genere lētū hoc pīguius eſt: q q̄ē que natura nō terrena admodū ſunt eorum pīgue ſub cutis opimento colligitur: q̄ſi cutis ex eiuſmōi lētate conſtat: pīgue enim habet aliquid lentitatis: ſed hec omnia vt diximus ptim neceſſario pti non accio: ſed alicuius gratia effici aſſerendum ē: primum igitur moles ſupior p generationem diſtinguit: inferior tempore pcedente: recipit incrementum ſanguineo genere: omnia uero lineamentis primum deſcribuntur: deinde colores recipiunt: q mollitie q duricie quaſi pictoris officio fungatur natura cum cōdit q creat: pictor enim ubi lineis primum deſcripſerit animantem: mox uario illinit colore ac pficit: cum itaqz principium ſenſū totius q̄ animalis in corde cōtineatur: hoc ob eam rem primum gignitur: mox obeius calorē frigiditas ſupra ubi deſinunt nerui reſpondens corois calori conſtituit cerebrum: itaqz caput a corde continuo generatur: q magnitudine ceteris pſtat: principio enim cerebrum multum q humidum eſt: ſed recipit dubitationem quod oculis animalium euenit: pricipio enim maxime uiſuntur: q in pedeſtri q in natatili q inuolatili genere: ultimi uero omnium partium perficiuntur: interim enim cōcidunt: cauſa autē ē: q̄ oculorum ſenſorium poſitum quidem eſt: ut ceteri ſenſoria aput medium: ſed cum ſenſorium tāgendi guſtandiqz protinus ſit: aut corpus aut aliquid proprium corporis animalium. Olfaciendi uero audiendiqz meatus contingant aerem externum pleni ſpiritus natiui ortiqz a corde tendant: ac deſināt ad uenulas cerebro adiunctas: oculis ſolus proprium corpus p̄ ceteris habet

sensonijs: quod humidum & frigidum est: nec ante contentum eo in loco potentia ut
cetere partes: tum deinde actu existens: sed a cerebri humore secernitur pars puris-
ma p meatus q ab oculis ipsis tendere ad membranam cerebri ostendunt: cuius rei
argumentum q nec alia pars humida & frigida est in capite p̃ter cerebrum & oculi
frigidus atq; humidus est: itaq; necessario locus hic magnitudinem primum
capit post consistit: nam & in cerebro eodem cuenit modo: vt primum p̃humidi
multũq; sit: mox humore efflato cõcoctoq; corporatur magis subsidetq; & cere-
brum & magnitudo oculorum: principio igitur caput pregrande propter cerebri
oculi grandes propter humorẽ in ipsis cõtentum apparent: vltimi uero pficiun-
tur: quoniã cerebrum quoq; nix consistat: sero enim a frigiditate humiditateq;
nẽdicatur in omnibus quidẽ: sed precipue in homine: nã & sinciput iter ossa
ultimum cõfirmatur. Jam enim cum partus in lucem uenit molle hoc infantis
os ẽ: causa ut hoc maxime hominibus accidat: quoniam cerebrũ humidissimũ
& maximum omnium animalium homines habeant: cuius rei causa est: q; ca-
lorem etiam cordis purissimum optinet: quod tẽperamentum intellectus plane sig-
nificat: homo enim omnium animalium prudẽtissimus ẽ. p3 uenti etiã lõgo tẽpore
neq; cõtinere caput: p̃põdere cerebri: nec sectiptes quas mouere oportet: princi-
pium enim mouẽdi sero superioribus dominat: & ad postremũ ijs quorũ motus nõ
iungit cũ principio vt cruribus.

Palpebra etiã talis pars est: sed cũ natura nihil superuacaneum: nihil frus-
tra facere soleat: Constat nec prius neq; postenus q; vsus exigat ab ea effi-
ci quicq; : sic enim quod factum est: frustra aut superuacaneum fuerit: ita q; pal-
pebras tumul & distinguj posse mouen necesse ẽ. Sero igitur oculi animalium per-
ficiuntur propter copiam humoris cõcoquendi in cerebro. Vltimi autẽ q; mo-
uendi facultas nisi increuerit: nequeat mouere eas partes: que tam remote a pri-
cipio ortingerateq; sunt: declarant hoc idem palpebre sua natura: cũ enim uel qua-
libet grauitate caput temptatur: aut ex somno: aut temulentia: aut alia cuius
modi causa palpebras attollere nõ possumus: quã q; ieiuni põdere aggrauẽt. Sed
de oculis iã dictũ est: Quẽadmodũ oriant: & q; ob causam vltimi articulent & ab
soluantur.

Ceteranum partium una quoq; ex alimento gignitur nobilissima quoq;
& potissimi principij particeps ex cõcocto sincerissimo primoq; alimẽto.
Reliq; necessarie ac illarum gratia instituende ex deteriore & reliquis excremẽtisq;.
Deinde enim natura atq; paterfamilias prudens nihil amittere solet: ex quo
facere aliquid commodi possit: dispẽsatur autem in cura rei familiaris ita: vt ci-
bus optimus detur liberis: deterior seruis nullissimis sociis animalibus: vt igit
incremento iam adhibito: mens aduena facit hec: sic in ortu ipso natura ex materia sin-
cerissima carnem ceterorum sensonium corpa cõficit ex recrementis ossa: nerios:
pilos: ungues: ũgulas: & reliqua genens eiusdem constituit. q̃obrem hec efficiun-
tur cum iam suppetit excrementum nature: ossa igitur in prima partium constitutio
ne gignuntur ex seminali excremento: Cuiq; animal augetur hec incrementum ex ali-
mento capiunt naturali: quo partes principales augentur: eius tamen ipsius ali-
menti sunt & reliquie & excrementa: fit: n: in quouis primum & secundum: alimenti
q; ratio duplex ẽ: altera nutriendi: altera augendi: nutriens ẽ: quod esse pirbeat & to-
ti & ptibus: augens quod accessionem ad magnitudinem faciat: de quibus poste
differendum latius ẽ. Nerui etiam eodem modo: quo ossa istituuntur & ex eodem
uidelicet ex seminali excremento & nutritiuo: sed ungues: pili: cornua: rostra aui-
& calcaria: & siquid eiusmodi aliud ẽ: ex alio gignuntur aduẽticio & auctiuo: quem
tum a femina: tum de foris sibi acquirunt: q̃obrem ossa quodã tenus capiunt in-
crementum: ẽibus: n: animalibus exitus magnitudinis est: itaq; ossa quoq; cer-

to amend. textum

to augendi termino describuntur: nam si hec semper augerentur alia quoq; in quibus os aut ossis proportionale est augerentur quādiu uiuerent: magnitudinis animaliū meta & terminus his describitur: sed q̄ ob causam non semper capiant incrementum. postea declarandum ē: pili autem & eorum cognata omnia quādiu in sunt tam diu augentur: & magis cum corpora aut egrotant: aut senescunt atq; decrescunt: quoniam plus excrementi tātis per remanet cum minus in partes precipuas cōsumatur pp̄ seminium aut morbum: nam ubi id quoq; ob etatē defecerit: pili quoq; deficiunt: at ossa cōtra: decrescunt enim cum corpore & membris: defunctis etiam pili augentur: sed nasci nequeunt: De dētibus dubitauerīs: sunt enim eiusdem nature cuius ossa gignuntur q̄z ex ossibus: vt vngues: pili: cornua: & similia: ex cute quo fit vt ipsa colorem pariter cum cute īmutent: alba enim & nigra & uario modo diuersa pro colore cutis reddūtur. At dentes nihil tale recipiunt: ossibus enim annumerant: in iis animalibus que ossa habent & dentes: decrescunt soli omnium ossium tota uita: quod patet in iis dētibus qui mutuū tactum declinant: causa īcrementi est quoad ptinet ad id cuius gratia ut fungi officio possint: breui enim tempore attritu cōsumerētur nisi subinde reparārentur: quādoq; uel nunc senescentibus nōnullis eorū dētes non magno pōtis: admodum porrigūtur: plus enim foras admittur q̄ additur: q̄ obrē bene id q̄ q̄z ad rem q̄ accidit emolita natura ē: quippe q̄ in senectutem uiteq; exitum: defectū dentium proferat: & pro vite spacio plerīq; modum. Sed si decies mille aut decies centies annis uita tenderetur: & p̄ grandes primos oīa oporteret & sepius renasci. Quāuis: n: assidue reciperent īcrementum: tamē detriti plusq̄ accrescerent. Inutile demum ad cibum cōficiendum iudicarent: Sed cuius nam gratia capiant īcrementum dictum iam est. Accidit autem ut neq; eandē naturā q̄ cetera ossa dētes habeāt. cetera enim in prima constitutione omnia gignuntur: neq; ē quod poste oriatur. At dētes post enascuntur: q̄obrem cum decidērint denuo possunt oriri: tangunt enim ossa: nō continuantur: ecce tamē gignuntur alimento: quod in ossa āministrat. quapropter eandē q̄ ossa habent naturam: & tunc cum illa iam suum numerū receperunt: sed cum cetera animalia dentibus: aut dentium proportionali predita enascitur: nisi quid p̄ter naturam accidit. Perfectiora enim q̄ homo generatione absoluūtur: homo dentibus carens uenit in lucē nisi quid p̄ter naturam intercesserit: sed q̄ ob causā dentes: alij decidant: alij non: post explicabimus. Quod autem eusmodi ptes excremento cōstituuntur: ea causa homo īobsepto & mudissimo omnium animalium corpore est: & ungues minimos pro magnitudine habet: minimū nāq; īest excrementum terrenum: cum enim excrementum quoq; sit: quod in cōcoctum remaneat. Tum q̄ terrenum in corporibus est: omnium maxime ē in cōcoctum: quē admodū partes queq; cōstituantur: & que nam causa generationis sit declaratum iam est.

Dicentur fetus qui forma animalis nascuntur: p̄ umbilici annexum: vt ante diximus: Cum enim uis quoq; nutriendi in animalibus insit: umbilicum statim quasi radicem agunt in uterum: umbilicum uene cōtente in putamine complent: plures in maioribus animalibus: vt boue cetereisq; genens eiusdem: bine in mediocribus singule in minimis: hoc sanguineum habuimt alimentum: uterum ecatus ē uenarum multa tanum: animalia igitur non utriq; dentata omnia: & dentatorum utriq; quorum uterus uenā nō singularem habet ptinentē grādē: sed pro una plures firquētes cōtinet: hec in utero habent q̄ acetabula appellantur: in q̄ umbilicus desinit atq; adhereat. Tenduntur enim uene umbilicares undiq; lateri fisseq; spargūtur usq; quaq; per uterum: & qua desinunt hec illa acetabula efficiūt curuamine suo coniuncta cum utero: cauo autē ad fetum cōuersa. Secunde uero membrane inter fetum & uterum posite sunt. Acetabula fetu accrescēte proficiscēte q̄z ad exitū minora subīde reddūtur: demumq; obliterantur: cum p̄fectus iam est.

ī ea enim ueluti mammas repōitur a natura fœtui alimētum sanguineum quoddam colligitur: ⁊ paulatim ex multis cōsistit: quasi pustula ⁊ iflāmatio: corp⁹ acetabulorū existit: itaqs quādiu fœtus sit minor: nec multum cibi assumere possit cōspicua maiora qs sunt. Sed ducto iam fœtu considūt ⁊ exolescunt: ꝯ mūta ⁊ utrūqs dentata animalia magna ex parte acetabulis uteri carent: tendit umbilicus ī ꝑs in uenā singularem quę per uterum maiuscula fertur. Cūqs eiusmodi animalia: alium unum alia plura pariant: quomō unum eodem plura habentur. Sed hęc ⁊ dissectionum exēplis: ⁊ historiarum cōmentarijs ispicienda explorāda qs sunt: hærent enim ⁊ cōtinentur animalia ex umbilico qui ex uena dependet per equilibrium directum aduenam quasi aqductum fluentem: fœtus mēbranis ⁊ secundis obuolutus continetur. Qui infantis ali in utero aiunt suggētes cannicalam quandoq̄ non recte dicunt. Idem enim ⁊ ceteris animalibus euenire. Quod tamen nusq̄ uidemus: at q facile per dissectiones uideretur si esset. Omnes etiam fœtus: tum uolucres: tum aquatiles ⁊ pedestres paruo mēbrane tenues ambiunt: separantes ab utero ⁊ humoribus admissis. Sed nec ipsis ipsis tale quicq̄ inesse uidemus: neqs fieri potest: ut per orum aliquod alimentū hauriant: iam quę ouo nascuntur omnia incrementum foris recipere abiuncta ab utero aptum ē: itaqs nō recte aiunt qui ita dicunt: ut Democritus. Coeunt animalia generis eiusdem secundum naturam: sed ea etiam quorum genus diuersum quidem: sed natura non multum distat: si modo par magnitudo sit: ⁊ tempora equeunt grauiditatis: raro id fit: sed tamen fieri ⁊ in canibus ⁊ in uulpibus ⁊ in lupis certum ē: canes etiam indici ex belua quadā simili ⁊ cane generantur: necnō in auibus salacionibus idē fieri usum ē. ut perdicibus ⁊ gallinis. Quin etiam aduncorū accipitres speciem diuersi coire inter se putantur: Idem qs in nonnullis alijs auibus euenire animaduersum est: in marinis nihil adhuc exploratum habemus dignum memoratu: qui tamen rhinobati appellantur maxime gigni creduntur ex squatina ⁊ raia. Adhęc quod de Africa ī prouerbio ē: semper aliquid noui. Africā afferre propterea dicitur: q̄ diuersa etiam genera coeant: nam ob aquę penuriā terre illius uel alienigena libidine copulantur: Cum in loca paucissima ngua cōgregentur: sed cum cetera sic orta rursus ipsa inter se coeant generare qs possint: genus unum nudorum sterile est: q̄ pę quod neqs secum neqs cum alijs unctum generet. Quęstio igitur in uniuersum q̄ ob causam sterilis aut mas aut fœmina sit: sunt enim steriles ⁊ mulieres ⁊ uiri: atqs etiam ī ceterorum animalium genere: ut equorum: ut ouium sunt q̄ nullā faciant prolē: sed mulorum genus totum sterile ē. Causę uero sterilitatis in ceteris animalibus plures sunt: nā ⁊ a primo ortu nature locis ad coitum cōmodis obstructis steriles ⁊ mulieres ⁊ uiri reddūtur: ut altere non pubescant: alteri non barbescant: sed spadones q̄dā sint: alijs ī processu etatis idem accidit affectus: aut propter corporis nutricationem pleiorem: mulieribus enim pinguioribus factis uiris corpore melius habito excrementum seminale ī corpus absumitur: itaqs fit ut illis mestrua desint: his gēitura: aut er morbo uiris humidum frigidumqs emittatur semen: mulieribus purgationes uitiantur plenęqs excrementorum morbificorum reddūtur. Adultis etiam: tum uiris: tum mulieribus hoc idem accidit malum: obstructis partibus ⁊ locis accōmodatis ad ueneream: q̄ uicia prīm curabilia sunt: partim ī curabilia: sed maxime steriles tunc pleuerunt: cum primo nature ortu tales constiterunt: gignuntur enim ⁊ mulieres uiragines ⁊ uiri fœminares alteris mestrua desunt: alteris semen exile frigidumqs est: Quorum ratione recta experimēto in aq̄ probatur fœcunditas seminis: quod enim tenue ac frigidum ē: cito diffusum p̄ summa innatat. Quod fœcundum est in imum descēdit: calidum enim quod cōcoctum est: cōcoctum autem est: q̄ spissum crassumqs est: mulierum probatio suffitu: ut odores subeuntes uterum efferantur ad locum spirandi: ⁊ afficiant halitu.

atqꝫ etiam illitu ut colores oculis impositi saliuam perficiant onis: nam nisi haec
ita fiant: meatus corporis per quos excrementum decedit cõfusos obseptos ꝙ obce
catos esse significatur: sedes enim oculorum maxime omnium locorum capitis se
minalis est: quod patet cum sola ipa per coitum uenereum manifeste imutetur: ꝙ
usu immodico rei uenere oculi apte languent ꝙ subsedeant: causa ẽ qꝫ natura geni
ture similis cerebro ẽ: aquosa enim materia eius est: calorqꝫ aduenticius: purgati
ones autem seminales a septo ueniunt: principium enim nature hic est: Itaqꝫ fit
ut motus a genitali ad pectus deueniant: hinc odores perspirationem sensum
efficiunt: hominibus igitur ceteris qꝫ generibus vtãte retulimus: ptcaliatim hecle
sio obuenit.

Genus mulorum totum sterile est: cuius rei causa non bene ab empedo
cle ꝙ: Democrito redditur: obscure ẽpedocles: planius democritus scri
bit: sed neuter bene: afferunt: n: demonstrationem eque de omnibus q̃ preter su
am cognationem coeant. Democritus meatus mulorum corruptos iuteris dicit ·
quoniam non ex cognatis pricipium eorum cõsistit: sed id cum aliis etiam anima
libus accidat: tamen nihilominus possunt generare: atqui si id causae esset steri
litatis: cetera quoqꝫ sterilia esse deberent: q̃ita coeunt: empedocles mixturam se
minum causatur: que densa ex molli vtraqꝫ genitura cõsistat. Causa enim ꝙ dẽsa co
aptari uicissim fieriqꝫ ex iis unum ex mollibus: vt si es stagno misceatur: sed nec ĩ
stagno ꝙ ere cãm recte assignat: dixi de his in problematis: neqꝫ principia ex reb⁹
ullomodo cognitis accipit: cua enim ꝙ solida coaptata uicissim: quoniam modo fa
ciant mixtionem: aut uini ꝙ aquae: aut alius cuiuspiam: hoc enim supra homi
nis captum dicatur: nam quemadmodum caua uini ꝙ aque debeant accipi: p̃ter
sensum omnino est. Item cum ita sit: vt ꝙ equi ex equis gignantur: ꝙ asini ex asinis·
mulus ex equo ꝙ asino: alterutro mare aut foemina: Cur ex his tam densum consi
stat ut sterile sit: quod prodierit: ex equo autem foemina ꝙ mare: aut asino foe
mina ꝙ mare sterile non proueniat. Atqui molle ꝙ manis equi ꝙ foemine semen est:
coit autem equus cũ asino: tum mare tum foemina: pro differẽtia sui sexus: idcoqꝫ
gigni ex iis sterile ait: q̃ unum ex ãbobus seminibus mollibus conficiatur: ergo ꝙ
quoo ex equo mare ac foemina gignitur sterile esse debebit: nã si alterum causam es
se sterilitatis: ut dissimile gẽiture asini. Nunc uero quali illius semini tali ꝙ cog
nati miscetur: ad hec demonstratio eque de ambobus tam mare q̃ foemina recte af
fertur. Sed interest q̃ mas septennis dũtaxat generat: ut aiunt foemina iprolis
omnino est: idqꝫ propterea quia pouere ad finem quoo cõcepit nequeat: nam
cõcepisse quidẽ iam mutam cõstat: sed fortasse uerisimilior iis demonstratio logi
ca illa uidebitur: logicã appello: q̃ quo uniuersalior eo remotior a propriis pri
pis est: si ex mare ac foemina speciei eiusdem proles speciei eiusdẽ gigni solet: aut
mas aut foemina: ut ex cane mare ꝙ foemina canis aut mas aut foemina: ex diuer
sis etiã speciebus diuersum specie proueniat necesse est. Verbi gratia si canis diuer
sum ẽ a leone ex cane mare ꝙ leone foemina diuersum prouenit: ꝙ ex leone mare ꝙ ca
ne foemina diuersum. Cum itaqꝫ mulus mas ꝙ foemina sint speciei differẽtia gignã
tur ex equo ꝙ asino q̃ diuersa specie sunt. Impossibile ẽ ut aliquid ex mulis gignat
nec enĩ diuersum specie prouenire põt: quando ex mare ac foemĩa speciei eiusdẽ idẽ
specie generat nequeqꝫ idem hoc ẽ mulus: gignitur enim mulus ex equo ꝙ asino q̃ di
uersa specie sunt: ex diuersis autẽ specie diuersum animal gigni positum ẽ: sed enĩ
hec ratio ad modum uniuersalis iamiqꝫ ẽ: rõnes: n: q̃ non ex ppriis ducãtur pri
cipiis ĩanes sunt q̃ renum esse uidẽtur: cum lõge aberrent: sunt profecto geometri ce
rationes: q̃ ex pricipiis geometricis afferuntur. Idemqꝫ in ceteris est intelligen
dum: videntur tamen eiusmodi rationes q̃uis inanes aliquid esse: nam ꝙ inane
siue vacuũ illud aliquid esse uidetur: cũ tamẽ nihil omnino sit: nec uerum est q̃

cludit: multa enim ex ijs: q̄ non eadem ſpecie progenerā tur: foetifera prodeunt: vt ãte expoſui: doc igitur modo: nec de ceteris rebus neq; de naturalibus inda gandum ē. Sed ex ijs que in genere: tum equorum: tum aſinorum inſunt cõſiderando potius acceptis cauſã: primum enim utrũq; eorum ſingularem parit iter cognata animalia plura numero: tum foemine non ſemper cõcipere poſſunt: q̄uidē equi iteposito tẽpore admittuntur: quoniam ferē cõtinue nequeant: ſed equa meſtruoſa non eſt: immo minimum inter quadrupedes emittere ſolet: aſina cõceptus in cõtinens eſt: genitura utriq; iniectam emingit: q̄obrē uerbenibus eam ſectãtes cogunt ne id faciat: Adhec frigidū animal aſinus eſt: q̄obrem locis frigidis gigni nõ poteſt: ut pote ſua natura ipa tiens frigoris uelut apud ſcythas q̄ eorum finitimos: nec uero apud gallos q̄ ſupra. Hiſpaniã colũt genus id animalis ē: nam ea quoq; prouincia frigida eſt: hinc admiſſarios ēt non vt equę: ſic aſine equinoctio ãmonent: ſed eſtiuo ſolſtitio. ut tẽpore calido pulli naſcãtur: eodē enim tẽpore parit: quo coeunt. Animum uterq; fert aſina q̄ equa. Cum igitur natura ſit frigidum animal vt dictum eſt: ſemē quoq; genitale eius frigidum eſſe neceſſe eſt. Cuius rei indicium q̄ ſi equus ſuperuenerit aſinam q̄ ineunt aſinus: nõ peruertet aſini mitum: ſed ſi aſinus ſuperuenerit eq̄ q̄ equus ineat: puertet propter ſeminis ſui frigiditatem. Cum igitur iter ſe ipſa iungũtur ſeminatur ſemē pp alterius caloꝝ: calidius ē enim quod ab equo ſecernitur: nam aſini q̄ materia q̄ genitura frigida eſt: eq̄ calidior ē: cum autem mixtū uel calidum cum frigido uel frigidum cum calido eſt: euenit ut cõceptus ex ijs ſeruetur eoq; uicißim ex ſe ipſa foecunda ſint. At vero quod ex ijs prodeat: non ſuperfoecundum ſed ſi foecundum ad pfectam foetificationem eſt: omnino cum utriq; aptum propenſumq; ſit ad ſterilitatem: ſunt enim in aſino tum ea q̄ diximus: tum etiam vt nißi a prima ętatium mutatione generare incipiat nũq̄ poſt generet: ſed ſterilis oio pduret: ita in exiguo continetur generãdi ius corporis aſinini facilieq; labit ad ſterilitatem: equus etiam ſimili modo idoneus eſt ad ſterilitatem tãtoq; deeſt ut ſterilis ſit: quanto ut quod ex ipo prodeat: ſemen frigidius reddatur quod tunc efficitur: cum aſini excremento miſcetur: aſinus quoq; parum deeſt quin ſui generis initu ſterile generet. Itaq; cum accederent quod preter naturã eſt: ſi ãte uix unum partu nature legitimum poterat generare iam quod pegino ex ijs prodiit ſterilius nihil deeſt: ut ſterile ſit ſed neceſſario ſterile erit: euenit etiam vt corpora mulorum magna efficiantur: quoniã meſtruoꝝ deceſſus ad corpis incrementum uertatur: Cũq; ptes eorũ annuus ſit: nõ modo cõcipiat ſed etiam enutriat: nulla opus ē quod ficri nõ poteſt ſine meſtruis: mulis autem meſtrua deſunt: ſed quantum iutile ē: cũ excremento velice abigit. Vnde fit ne muli genitale foeminarum ſeo ipſum excremẽtum olfaciant: reliquũ in corporis incrementum magnitudine uertit: itaq; cõcipere quidē aliquãdo mula poteſt: q̄ ſi factũ eſt: ſed enutrire atq; ſine pducere nõ poteſt: mas generare interdum poteſt. quoniã calidioris nature q̄ foemina mas eſt: nihil corporis pcorũ cõfert ad generationē: q̄d autē facit gynnus ē: quid mulus obleſus eſt: nã ex equo aſino gynni prouenit: cum cõceptus in utero egrotauit: eſt enī gynnus idē quod meta chotinum porcis: q̄d enī ibi leſũ deprauatũq; in utero ē meta chotinum vocat: quaſi aporcellũ dicens: idq; cuilibet porco accidere poteſt: pygmeorum etiã id eſt nãorũ pomilionũ puſillorũ generatio ſimilis eſt: nã eorũ quoq; mẽbra magnitudines vicißim in vtero: uelut aporcella gynni hactenus de mulorum ſterilitate.

DEmulorum istentitate dictum iã est: atq; etiam de ijs q̃ animal ꝯ foras ꝯ intra se pariunt.

DEinceps autem oviparo genere parti similis generatio. ut in pedestribus est: idq; de omnibus aliquo accipi potest. pariti differentia: tum iteri ipa: tum ad pedestria existit. Oriuntur omnia coitu mare in fœminã emittente semẽ gẽitale: sed aues ouũ coũt pfectũ: crusta intectum dura: nisi morbo ledatur: atq; oĩa auium ouа bicolora sunt. piscium cartilaginei vt sepius dixi: cum intra se ouа pepererit animal excludunt ouo ãliũ interi locum exalio translato: molle hoc ouum est ꝯ vnicolor: unus ex ijs gial nõ parit: q̃ rana uocatur: cuius causã post exponã: ceteri pisces q̃ ouа pariũt: ouũ vnicolor eouunt: qõ ipfectũ est: quippe quod extra capiat sẽmẽtum: eadẽ causa qua aliquo intus perficitur.

DEinceps quа iter se differentia discrepent: ꝯ quas ob causas ita sit declaratum ẽt. Oviparorum: n: alia supra iuncta cinctum uterũ cõtinent: alia infra iuncta genitale: supra cartilaginea habent: ifra q̃ animal ꝯ intra se ꝯ foras generant: vt homo: equus: ꝯ reliqua generis eiusdem: oviparorum etiã alia infra: vt pisces qui ouа pariunt: alia supra ut aues: cõsistunt uel spõte cõceptus in auium genere quos subuẽtaneos ꝯ. Zephyrios Arianomio quidam appellant: q̃ profecto in ijs fiunt auibus que non uolaces sunt: aut unce sed multipare: quoniam excremẽto ipe abũdant: uncis talas ꝯ pẽnas deuertit corpus q̃ exiguum siccũ ꝯ caliorum habet: excessus autẽ menstruorum ꝯ genitura excrementum sunt: cũ igitur ꝯ pẽnarum natura ꝯ seminis excremẽto gignat: neq; natura large vtroq; versus. pfũdere hec eadem cã ẽ: ꝯ ut aues unce nec talaces sunt nec multipare: sed graues volaces q̃ quarum corpus grandiusculum: ut columbа ꝯ similes: aut graues non volaces quarum corpus grande vt gallina coitu superent: ꝯ parti: grauibus enim nõ uolacibus: vt gallinis porcibus: ꝯ reliquis: id genus multum eius excrementi fit: quа propter mares eorum salaces sunt: ꝯ fœmine multum materie suggerũt ꝯ quidem pariunt: ex ijs alie cõplura: alie sepe cõplura gallina: pdix: struthio: sepe autem columbarium genus: sed non multa q̃ppe: quod medium sit iter aduncum genus ꝯ graue: volax enim ut aduncum est: corpulentum vt graue: itaq; quoniam volax est: excrementũq; eo tenuẽ sit: pauca pariũt: sed sepe corpis magnitudine ꝯ vẽtris calore: ꝯ facultate cõcoquẽdi maxima: atq; etiã q̃ cibum facile sibi acquirant: aduũca enim difficulter id faciunt.

NAue etiam aues salaces pretercundeq; sunt: quomodo interdum plãte minores sunt fertiliores: quod enim incremento corporis deest: in excrementum seminale exundat: q̃obrem gallinе adrianе multa admodum pariunt: fit enim propter corporis exiguitatem: vt alimentum ad partionem sumptitetur: unde gallinе etiam gallinе fœcundiores sunt generosis: corpora enim altera humidiora altera grandiora ꝯ siccriora: animus generosus in eiusmodi corporibus potius cõsistit: quinꝯ tenuitas ac bexillitas eorum facit: vt eorum natura ꝯ salacior sit ꝯ fœcundior: quomodoꝯ hominibus euẽit: alimentum enim quod cura subiret in seminale excrementum transfertur: q̃quod enim inde natura adimit: hic adicit: nam vngues aues pede sunt firmiore ꝯ eiure emissiore causa victus: itaq; oĩbus his de causis: neq; salaces sunt neq; pfœcunde. Timũculus potissimũ in eo genere fœcundissimus ẽ: q̃ solus fere aduncum ꝯ bibit: humor autem ꝯ natiuus ꝯ aduenticius seminalis cum calore idito est: leonem ipe q̃m multa admodum parit: uerum cũ plurimum q̃tuor cuculus parum generat: quã q̃ aduncus non ẽ: q̃ natura frigide ẽ: quod ipsius pauore iudicatur: Seminale autem animal calidum esse ꝯ humidũ oportet: pauidã esse hãc nue aptum est: cum ab omnibus auibus

fugetur: ⁊ in alienis pariat nidis. Columbarum genus bina magna ex parte pare re solet: nec enim uni parum ē: cum nulla auis pariat unum: excepto cuculo: qui ipse duo interdum parit: nec multa parit: seo sepe bina aut terna: cum plurimum: seo bina magna ex parte: sunt enim ij numeri iter unum ⁊ multa: cibum in semen cōuerti in his que abunde foetificant: plumbus declaratur cuentis: arborum enim multe: cum admodu copiose tulerint exarescunt fructificatione: nisi corpore alimentum re mālent. Ammis etiam idem euenit: ut leguminibus: ut frumentis: ⁊ reliquis hu iuscemodi: cibum enim omnem in semē consumunt. Quippe cum genus id fertile admodum sit: necnon gallinarum nōnulle: cum adeo nalde pepessillent: ut etiam bis die peperemt: mora tanto ptu intenere. Adypeme enim: i: effoete: ⁊ aues ⁊ plā te fiunt: quod victum nimia excrementi secessio est: ut exhaulte effoeteqs dicantur: que ita afficiuntur: hec eade affectio cause leene etiam est: vt sterilescat: primū eni quinqs aut sex parit catulos: tum anno secundo quatuor: mox tres: deinde pari modo per annos singulos minus uno: ab uno postremo nullum: cum ex excrementum omne cōsumptum iam sit: ⁊ etate deficiente semen una defecent. Quibusdā aut subuētanei ptus cōsistant: ⁊ que prefoecunde parūne foecunde quasqs ob causa dictum iam est: fiunt subuentanea ova ut ante retulimus: quonā materia semina lis i foemina est: nec mestruorum accessio fit auibus: vt uiuiparis sanguine pōitis· iis enim omnibus fit: aliis magis: aliis minus: aliis quantum rē iudicet. Pisci bus etiam vt auibus mestrua nulla proueunt: q̄obrem iis quoqs cōceptus cōsi stit sine coitu ut auibus: sed minus apte: frigidior enim natura piscium est: decel sio igitur mestruorum quae viuiparis fit: ea dē cōsistit in auibus per debita excre menti tempora: ⁊ quia locus septo propinquus calidus est: magnitudine iuxta perficiuntur: seo ad generationem iperfecta: tum hec: tum illa piscium sunt: ni si semen maris accedat. Cuius rei causam ātea expolui: volucribus subuētanea nō gignuntur: s: eadem causa qua nec multa nec ab his ipsis generantur: vnguibus eni panum excrementi iest: ⁊ marem affidebant ad excrementi cōmotionem: gignuntur subuētanea ova plura numero q̄ que foecunda sunt: seo minora ob unam eā eoqs causam: q̄ enim iperfecta sunt: minus augentur: quoo minus augētur plura nu mero existunt: minus etiam sua ua sunt: quoniam minus cōcocta: cōcoctum eni in quonis genere ouicus ē: sed ova auium aut piscium nō pfecta ad generationē sine mare satis exploratum habemus. An ipiscibus quoqs fiat cōceptus sine ma re: non eque aptum ē: sed potissimum in fluuiatili genere rubellionibus id acci dere usum est: et enim nonnulli statim habere ova uidentur: vt de his in historiis scripsimus: ommino in auium genere: nec ea q̄dem ova q̄per coitū oriuntur possunt magna ex parte augeri: nisi coitus auis cōtinuetur: cuius rei causa est: q̄ vt in mu lieribus coitu maris detrahitur mensium excrementum. Trahit enim humore ꝑ ventus repfactus: ⁊ meatus aperiuntur: sic i auibus euenit: dum paulatim me struum excrementum accedit: quoo forsa decederi nō potest: quoniā panum est ⁊ supeme ad cinctum continetur: seo in uterum ipsum collabitur: Hoc enim oui augetur sicut foetus viuiparorum eo q̄ per umbilicum affluit: nam cum semel a nes coierunt: omnia fere ova semper habere perseuerant: sed pauca admodum: q̄ obrem de subuentaneis dicere nō solent orin spōte: seo reliquias esse pregressi coi tus: quoo falsum est: satis enim cōspectum ē in nouella: tum gallina: tum anser gig ni sine coitu: tum etiam polices foemine: ⁊ q̄ nondum coierint: ⁊ q̄ coierint (quarum vsus in aucupijs cum olfaciunt mare vocemqs eius audiunt: altere ipletur: al tere statim pariunt. Cuius affectionis causa est eadem q̄ in homine ⁊ quadrupe· nam si forte eorum corpora accēsa libidine turgent ad coitum: alia cum primū viderunt. Alia cum leuiter tetigerunt: semē emittunt: est hoc auium genus sua na tura libidinosum: vt leui egeat motu cū turget citoqs fecernat: vt in ijs q̄non co·

ierint subuẽtanea consistant in ijs que coierint: oua breui augeantur ⁊ perficiantur:
Aues ex ijs que ouum parunt foris: perfectũ hoc eount: pisces ipfectum: quoo ex
tra recipit incrementum ut ante diximus: causa est: q̃ genus piscium fœcundum ad
modum est. Itaqs fieri non potest: ut multa intus finem recipiant: qua propter foꝝ
ponunt: idqs agitur cito: q̃ vterus eorum piscium qui ouum parunt foras iuxta
genitale positus est. Sunt auuum oua bicolora: piscium unicolora omnium colo
causam uideris ex facultate partis candidae atqs lutee: secernitur enim a sãguine
quod euenit: nullum enim exanguc animal ouum generat: sanguinem autem
materiam esse corporum dictum iam sepius est: pars igitur eius que calida ẽ: ppius
ad formam in mẽbris instituendis accedit: que autem terrosior ẽ corporis institu
tionem prebet: ⁊ remotior est: q̃obrem in bicolonibus ouis animal initium siue ge
nerationis a candido est sumit. Initium enim animale in candido cibum a luteo ca
pit: calidioribus itaqs animalibus seorsum ista habentur distincta: ex quo prin
cipium ortus: ⁊ exquo alimentum atqs alterum candidum alterũ luteum ẽ: ⁊ plus
ẽ dicti sinsenqs semper est q̃ lutei ⁊ terrei. Et minus calidis ⁊ humidioribus cõ
tra: plus lutei idqs humidius est: quod in plaustribus accidit auibus. Cũ enim il
le sua natura humidiores sint: tum frigidiores terrenis auibus constant. Itaqs oua
eanum multum eius quod lutellum uocatur: habent: minusqs luteum: quonã cã
didum minus ab eo separetur: Que iam sua natura frigida iteroupara sunt: ea
longe humidiora constat: quale genus piscium est: nec cãdidum habent distinc
tum: quia exiguum hoc est ⁊ frigidæ terreneqs qualitatis copia ipedit: q̃obrem oia
piscium oua vnicolora sunt atqs ad lutea: candida ad candida lutea esse dixeris:
auium uel subuentanea oua colorem eum duplicẽ optinent: habent enim ex quo
utrũqs fit: ⁊ vnde principium: ⁊ unde cibus: sed hec ipfecta sunt: ⁊ manis indi
ga: fiunt enim fœcunda: si quo tempore ineuntur a mare: nec uero serus cauſe colo
ris duplicis est: vt candidum a mare: luteum a fœmina fit: sed ãbo a fœmina p
ficiscuntur. Idem altenum frigidum altenum calidum est: in quibus multum
caloris est distinguuntur: in quibus parum distin gui non possunt: ⁊ ob eam rem
cõceptus eorum sunt unicolores: vt dictum est: semen autem manis constituit tan
tum: ideo primum exiguus albusqs cõceptus auium cernitur: mor tẽpore proce
dente luteus totus. Cum iam plus sanguinis admiscetur: postremo secedente calo
re pars cãdida circum ilisit: quasi humore eã feruẽte quoquo versus: cãdida eni
ps oui sua natura humida est. Calorem qs animalẽ intra se cõtinet: q̃obrem circa
ipsa discernitur lutea ⁊ terrea: tus manet: ⁊ si pluua oua cõiecta i patinã: aut tale
aliquod uas coqs igne: ita ne motus caloris citatior sit q̃ ouorũ distinctio. Idem
i vniuersis ouis quod in singulis euenit: ut lutea cũcta in medio cõstituantur cãdi
da circiter ãbiãt: sed q̃ ob causam alia vnicolora alia bicolora sunt oua dictum
iam est.

Secernitur in ouo principium genitale manis ea pte qua ouum vtero adhe
ret: fitqs proinde dissimile quod bicolor est: nec plane rotundum: sed
altera parte acutius quoniam partem eam differre oportet: in qua principium il
lud continetur: q̃obrem ouuus ea ipsa parte est ouum: q̃ iferiore: principium
enim operiendum custodiendumqs est: exit etiam pars oui acuta post: quod eni
adhereret: id exire postea conuenit: adhæret autem ea pte: qua principium conti
netur: ⁊ principium ipsum in parte acuta est: Idem in plantarii etiam seminib⁹
modus est: principium enim seminis adhæret: aut ramo aut putamini: aut
pulpe vt in legumine patet: qua enim bina alius fabarũ struces: ⁊ ceteroꝝ iogr
nus conium fitur: hac principium seminis adhæret: Sed queres de incremẽto
ouorum quonam modo ex vtero ueniat: animalia enim p vmbilicum capi
unt cibum: oua quo cum non modo uermium ipsa per se recipiant incrementu.

At si quid est quo adhereant: id quoniã transeat perfecto iam ouo: nihil enim tale erit cum ouo: ut umbilicus cum animali: quoniam circiter ambit: teste perfecto iã ouo efficitur: recte igitur hoc ita querentur. Sed latet: primo membranam mollem ideste: quo postremo testã efficitur. perfecto enim ouo durum ac rigidum cuadit ita modice: ut exeat adhuc molle: dolore enim moueret nisi ita exiret: egressum statum refrigeratum durat cui aporato humore q̃ primum qui exiguus iest: relictaqs portiõe terrena: huius itaqs membrãe particula quedam umbilicalis parte acuta principio cõtinetur. tenditqs paruis adhuc ueluti fistula quod in electicijs inchoatis ouis patet: nam si quis maledicta aut alia causa in algescens eiecit cruentus adhuc cernitur cõceptus: habensqs sibi annexam appendiculam ũbilicarẽ: q̃ quo ãplius crescente obtenditur latius atqs minuitur: pfectoqs mucro exitum cõpiet: membrana itenor sub hoc ũbilico est: que vitellum albumẽqs ab eo disterminet: vbi iam ad cõsummationem uẽtum est: omnia absoluitur totum: umbilicus ratione nõ iam apparet: extremi enim vltimum eius est. partus ouorum cõtra atqs animalium cuenit: animal enim uersum in caput summaqs principium nascitur. At ouum quasi ipedes conuersum exit: cuius rei causse quod diximus est: q̃ omnia ea pte qua principium cõtinetur adhuc ret. Generatio autem ex ouo ita cuenit: vt incubante & cõcoquente aue animal ex pte oui secernatur: augeatur ex reliqua parte & conficiatur: natura enim simul & materiam animalis in quo reponit: & satis cibi ad crementum. Cum enim aues intra se pficere nequeat cibum vna parit ouo: nam ips q̃ forma animalis nascuntur. Cibus in alia corporis parte paratur: quod lac vocatur: videlicet in mammis. At auibus hoc idem in ouo natura constituit: sed cõtra q̃ homines putant: & alemcõ crotoniates ait: nõ enim albumẽ ouibic est sed vitellum: hoc enim pullis pro cibo ẽ: illi albumen pro cibo esse existimant: propter colons affinitatem: Gignitur pullus incubante aue vt dictum est: sed si aut tempus sit bene temperatum: aut locus in quo ouamanent tepibus cõcoquuntur. & auium oua & quadrupedum oua parum sine partis incubitu: hec enim omnia in terra pariunt cõcoquuntur qs oua tepore terre: nam si que quadrupedes oua pare frequentantes fouent quae edidernt oua: custodie gratia potius id faciunt: gignuntur uero eodem modo oua quadrupedum: quo auium. crusta enim oua itecta & bicolora sunt: & mixta cinctum consistunt: vt auium & reliqua eadem: tum intus: tum extra eueniunt. Itaqs omnium cause eadem cõsideratione cõtinentur: sed quadrupedum oua: ut ualidiora tempore cõcoquuntur: auium excellentiora sunt: atqs ob eam rem parentem desiderant. Tum etiam natura attendere videtur: vt sensum prouidum curamqs diligẽtem erga prolem parẽtes habeant. sed in genere deteriore hoc facit: quousqs pariant: in alijs quibusdam etiã donec pficiant. prudentioribus vero plus cure mandatur: vt etiam enutriant: postremo q̃ quae prudentia iam maxime predita sunt: consuetudo amor: & caritas in prolem etiam adultam sentiatur vt hominis quadrupedum nonnullis auibus cura donec parant & enutriant: q̃ obrem & incubitu laborant in prole enutrienda a partu uero detenus afficiuntur: quasi priuate aliquo sibi natiuo gestamine: perficitur animal i ouo celerius diebus tepidis: tẽpore enim iuuatur: nam cõcoctio ẽ calor q̃dam: terra enim suo calore cõcoquit: & que incubant: hoc idem faciunt: adhibent enim suum calorẽ deprauantur etiam oua & fiunt: que inania appellantur: tẽpore potius calido ioqs ratione: vt enim inania temporibus calidis concrescunt fece subuersa: hoc enim cause ẽ vt deprauentur sic oua pereunt uitello corrupto: id enim in utrisqs terrena portio est: q̃ obrem & unum obturbatur fece permixta: & ouum uitello diffuso: multi pars igitur hoc accidit: merito cum nõ facile omnibus calor cõueniens redoi possit: sed ãlijs efficiat: alijs superet: & quasi putrefaciendo obturbet: uncunquibus etiam q̃ius parum fœcundis: nihilominus tamẽ idem euenit. Sepe enim vel alterum ex duobus unum fit: sed tertium semper fert. Cum enim calida sua na

tura sint: faciunt vt quasi feruceat supra modum humor ouorum. Jam: n: naturam quoqz contrariam luteum q candidum habent: luteum náqz gelu duratur q coit calore contra humescit: qua propter cum uel in terra uel p ignibitum cõcoquitur: humescit atqz ita pro cibo animalibus nascẽtibus est. Hec uero cum ignitur assaturqz durescit: quoniam nature terrene est vt cera. Ideoqz cum plus iusto calescunt: nisi ex recremento humido sint: lamescunt redduntturqz unna. At candidum gelu non cõcrescit: seo magis humescit: causam ante reddidi: ignitum solidescit: qõbrem cũ ad generationem animalium cõcoquitur crassescit: ex hoc enim cõsistit animal: luteum autem pro cibo est: a mẽbris subinde istituendis incrementum hinc administratur: quo circa luteum q candidũ mẽbranis inter se distinguuntur: quasi naturam habeant diuersam: Sed quẽadmodum hec inter se habeãt: tum initio generatiõis tum cõsistentibus animalibus: atqz etiam de mẽbranis q umbilicis diligẽtius ex his que per historiam scripsimus: considerandum annotandumqz est. Ad id autẽ quod in presentiarum tractamus: tantum aperuisse satis est. Principio corde cõstituto q vena maiore ab eo distincta: umbilici duo de uena eadem pertendunt: alter ad membranam: q luteum cõtinet: alter ad mẽbranam: cui secundinum species est: qua animal obuolutum cõtinetur: que circa teste membranam est. Altero igitur umbilico cibum ex luteo assumit efficitur luteũ copiosius: quippe quod calescens reparatur humidius: cibum enim quoniam corpulentius est: humidum esse oportet: qualis plante suppeditatur: uiuunt autẽ principio q qm ouis: q que in animalibus gignuntur vita plante: adhærendo enim capiunt primum q incrementum q alimẽtum: alter umbilicus ad secundas tendit: ita enim in his quo nascuntur animalibus pullum uti luteo existimandum: vt fœtus viuipanus sua parẽte vtitur: quãdoũ in ea parentem cõtinetur: Cum enim nõ intra parentẽ nutriantur: quo pueniunt ptem cuis accipiunt aliq̃: habentqz secum i cibo. Ad ẽbrana vero exteriore nouissima sanguinulenta excipit vt illa utero vtuntur: simul autẽ q luteum a secundas testa ouũ complectitur vteri proportione: pẽde quasi quo vnum obuectum ãplectatur fœtum parentẽqz totam: quod ita ẽ: quoniam fœtum esse in vtero q cum parente necesse est. Itaqz in uiuipis vterus in parente est: in ouipanis e contrario fit: quasi dicens parentem esse in vterõ: luteum est enim cibus qui a parente ꝓstatur: causa est q fœtus nutricatio non ita parentẽ est. Crescentibus umbilicus primum cõsidet qui secundis adiungitur: hic enim pullum excludi cõuenit: reliquum luteo q umbilicus ad luteum pertinens post collabitur: cibum enim habet statim oportet: quod excluſum ẽ: nec enim a parente nutritur: q per seipsum statim capere cibum non potest: qua propter luteum subit cum umbilico: q caro adnascitur. Talis ortus eorum est: q ex ouis pfectis fœtus generantur: tum in auibus: tum in quadrupedibus que ouum crusta in tectum dura parunt. Sed hec euidentiora in auctionibus sunt animalibus: nam in mirabilibus obscura pre sua exiguitate habentur.

Genus etiam piscium ouipanum est: cuius ea q̃ intra cõtinent uterum ipse fectum parunt ouum: causa q̃ ante reddidimus. Que autem cartilaginea nũcupantur perfectum intra se ouum parunt: mox animal foras eduntur uno excepto: q̃ rana uocant: hec enim una foras ouum perfectum parit: causa naturalis corporis ẽ: caput enim lõge grandius reliquo corpore habet: ideqz aculeatum undeqz asperum: q̃obrem nec postea suos catulos intra se recipit: neqz principio nisi parit. Capitis enim magnitudo q asperitas vt aditum: sic exitum impedit: Et cũ cartilaginearum ouuum cute molli operiatur: q enim frigidiora q̃ aues sint: neq; unt partẽ circundantem indurare: loco ouuum unum ranarum foliorum ouiqz est: vt fœtus senescat: ceterorum humida sunt natura q molli: operiuntur ani int? corpore sue parentis: ortus ex ouo idẽ ranis q extra pficitur: q ijs q̃ intus sed eo

rum atq; animum ortus partim similis ptim diuersus ẽ: primum enim altero carẽt
vmbilico: qui ad secundas pertinet: quę sub testa ambiẽte posite sunt: cuius rei ca
est q̃ testam illam circundantẽ non habent: cum nihilo his vtilis esse possit: pares
enim ipsa itegit ⁊ seruat. Testa in ouis edendis tutela est contra detrimenta q̃ de fons
veniant. Tũ generatio ijs quoq; ex oui pte extrema ẽ: sed nõ qua vtero adherent: aue
enim ex cacumine oriuntur: qua ouum adhęret: causa est q̃ animum ouum separat
ab vtero. At eorum quang̃ non omnium tamẽ plurimorum ouum perfectum ute
ro adhęret: Cũq; animal extremo innascatur: ouum cõsumitur totum quo modo in
auibus ceterisq; quoꝝ omnium absoluitur: demiq; vtero umbilicus iam pfec
torum adhęret: similis modus eorum etiam est: quorum ova vtero absoluuntur:
nonnullis enim eorum ouum per absoluitur cum perfectum est. Que res igitur cur
ita differant animum ⁊ piscium generationes causa est: q̃ animum ova intrinsecum a cã
uidoo separatum continent: piscium vnicolora sunt: miscẽturq; in ijs ista usq; ad
q̃ confundantur: ita q; nihil prohibet: quo minus ecõtrario principiũ habe
at genitale: non solum enim pte sui adhęrẽte tale est: sed etiam altera obiecta:
alimentum vero ex vtero meatibus trahere quibusdam eo ipso principio facile ẽ.
apertum hoc est: in ijs ouis que non absoluuntur: nam in nõnullis cartilagine
is ouium non absoluitur vtero: sed inhęrens descendit ad animalis generationẽ.
in quibus animal pfectum habet suum vmbilicum ex vtero cõsumpto iam ouo:
constat igitur uel ante meatus oui eodem tendere: fit hoc in mustelorum genere le
ui cognomine vt dictum est: ortus piscium his rebus ⁊ his de causis differt ab ani
um: cetera eodem uenium modo: alterum enim vmbilicum habent similiter vt
aues ad luteum: sic pisces ad totum ouum: non ẽ enim huius ps altera lutea altera
cãdida: sed totum est vnicolor: atq; ex eo aliũ: cõsiliptoq; pan modo subsidet: ⁊
caro circũ adnascitur. Talis eorũ generatio ẽ q̃ intra se ouium pfectũ foras aial pa
riunt.

Dicetur pisces maxime i parte foras pariunt ova omnesq; iperfecta preter
q̃ rana: cuius cãm iam reddidimus: eorum etiam qui imperfectum pa
riunt ouum causa declarata est. Ortus vero eorum quoq; ouo proueniens: eoꝝ
agitur modo quo cartilagineorum: q̃ intra se pariunt: sed incrementum celer at
q; ex puris ⁊ vltimum oui durus ẽ: incremẽtum oui simile vermibus est: anima
lia enim q̃uemẽ pariunt: primo exiguum edunt: quod per se augetur sine vllo ad
nexu: causa similis ut in farina subacta humore: fit enim massa ex parua magna
parte solidiore humescente: humida spirascẽte: quod in animalibus natura ca
lons animalis facit: in massa calor pmixti humoris. Augentur igitur ova necessa
rio ea causa: habent enim excrementum massale: sed rei melioris gratia: quoniam
fieri non potest: vt totum suum incrementum recipiant: propter summã eorum ani
malium foecunditatem: hinc enim ⁊ parua admodum excernuntur ⁊ celeriter au
gentur: parua q̃ uteris angustior sit: q̃ ut tantam ouorum copiam possit capere ce
leriter: nedum per generationem mora in augendo protrahitur genus pereat: qua
do nel nunc magna pars editi partus iterit: q̃obrem genus piscium prefecũ oui
est: repbenditur enim ⁊ compensatur a natura intentus multitudine: sunt quo
rum vtenus delisicat ⁊ disrumpatur: vt que acus vocatur pre magnitudine ouo
rum: hec enim pro multis mamisculos habet tõceptus: quod eni natura nume
ro accepserat in magnitudini addidit: ova piscũ fons augen: ⁊ q̃ ob causã dicti
am est.

Sed ouui eos ẽt pisces parere indicium est: q̃ viuipari quoq; pisces vt car
tilagines: primum ova inter se pariunt. Totum enim piscium genus ou
parum esse certum est: finem tamẽ nullum recipit ouum eorum piscium qui seru
mans ⁊ foemine distinguuntur: ⁊ pcoitum generant: nisi mas suum semẽ aspe

gat. Sunt q̄ omnes pisces foeminas esse opinentur: exceptis cartilagineis: sed nō rec
te: putant enim eos qui mares habiti sunt: differre a suis foeminis modo plantaꝝ:
i quibus altera fructificet altera non: vt olea ⁊ oleaster: ficus ⁊ caprificus: sic pisces
differre iter se uolunt: preter cartilagineos: de ijs enim non ambigunt: quanq̄ simi
lis ratio partium seminalium in maribus omnibus: tum cartilaginei: tum ouipa
rentis est: ⁊ semen genitale utriusq3 suo tempore emitti uidetur: uuluas etiam foe
mine habēt. Atqui non modo ouiparos sed etiam ceteros uuluas habere oporteret:
q̄ius diuersas vt mulc habent in genere uiuentium. Si genus totū sexu foemini
no esset nec nisi sterilitate nonnullorum offenderet: nunc uero partim cōcepta cula
habent seminis genitalis: ptim uuluas: atq3 in omnibus excepto nubro ⁊ hiatula
hoc discrimen est: ut aut cōceptacula seminis prolifici habeant: aut uuluas: difficul
tas autem qua ita opinari mouentur: solui facile potest: cum rem q̄ accidit audis:
nullum enim ex ijs que coeunt tam multa parere posse aiunt: idq3 recte: que enim ex
se generāt pfectum uel animal uel ouum hec non ita pariunt multa: vt pisces q̄ ova
pariunt: nam innumera quedam eorum multitudo ouorum est: sed illud non vident
q̄ diuersa piscium ova ab auium sint: aues enim ⁊ quadrupedum ouipare: ⁊ si qua
cartilaginea enumeranda sunt in hoc genere perfectum generant ouum: ⁊ quod edi
non recipiat incrementum: at pisces imperfecta pariunt ova: q̄ foris incrementum
iustum recipiant: eodemq3 modo mollia ⁊ crustata que quidem ⁊ coire plane cernū
tur: quoniam eorum coitus diutumior: ⁊ alterum etiam eorum mare esse: alterum
uuluam habere certum est: absurdum p̄terea est: nisi i omnibus generibus uis hec
habeatur quomodo in uiuipans est: alterum mas: alterum foemina: causa uero ig
norantie eorum qui ita censent q̄ differentie que multe ac uarie in animalium coi
tu generationeq3 sunt: non omnes pateant sed paucarum quarundam intuitu.
Idem in omnibus esse oportere arbitrentur: q̄obrem ⁊ qui cōceptus fieri aiunt
captu seminis genitalis quod a foeminis piscibus deuoret rem de qua uerba faci
unt: non tenent. Tempore enim eodem mares semen genitale foemine ova habēt.
⁊ quo foemina propius ad partum accedit: eo copiosius ⁊ humidius redditur se
men genitale in mare: ⁊ vt incrementum seminis in mare: oui in foemina eodē tem
pore cuenit sic emissio: nec enim foemine vniuersum sed paulatim pariunt: neq3 ma
res semen suum uniuersum emittunt. Atq3 hec omnia ratione ita usu cueniunt: vt
enim i auium genere sunt que sine coitu ova cōcipiant: quāq̄ pauca ⁊ raro: sed per
coitum magna ex parte ipleantur: sic i piscibus cuenit: sed minus. Eque tamē vtro
q3 in genere i foecunda sunt que sponte cōstiterunt: nisi mas suum aspersent semē
videlicet in quibus mas quoq3 est. Auibus igitur quoniā ova pfecta exeunt: co
fiat cum ictus adhuc sunt necesse est: at piscibus quoniam ipfecta omnia ova edū
tur: quāq̄ non ictus per coitum constitit ouum: tamen si extra aspersum est semen
potest: atq3 in hunc vsum cōsumitur semē marium genitale: qua propter vna cum
ouis foeminarum subsidit atq3 minuitur: aspergunt enim mares sequendo in ijs
que subinde eunctur ouis: ergo in piscibus quoq3 sexus discrimen maris ac foemi
ne est oēsq3 coeunt: nisi sexus alicui generi sit in discretus: ⁊ sine maris genitura ni
hil ex ijs potest generari: facit enim celeritas coitus piscium vt eius opinionis au
tores decipiantur. Tanta enim celeritate rem venereā peragunt: vt etiā piscatores
complures lateant: nemo enim eorum aliquid tale cognitiōis gratia obseruat. Ve
rum tamen coitus visus est: eodē enim modo quo delphini: pisces etiam coeunt
ad mouendo supina perlapsum: quibus ipedimento cauda est: Sed delphinorū
abiunctio diutumior est: piscium vero huius cemodi celerima est: Itaq3 cū eam
non cernant: captu siue voratu seminis ⁊ ouorum quem exploratum habent mouē
tur vel piscatores: vt stultā illam ⁊ uulgarē rationē de cōceptione piscium afferant.
q̄ ⁊ fabulatior herodotus scribit: quasi seminis deuoratu pisces ipleantur: nec

Vident id fieri non posse: meatus enim qui per os introtendit in uentriculum fertur non in uuluam: quoqs uentriculum subient: alimentum id effici necesse est. Concoquitur enim: uulue autem plene quorum cernuntur que vndq; hos subient.

Similis error in generatione quoqs animum euenit. Sunt enim qui conos q ibin ore coire opinetur: iter quadrupedes etiam mustelã ore parere. Hoc enim Anaxagoras: q alij quidam naturales autores scribunt: simpliciter ualde q ĩcõsiderate qui in animum genere ratiocinatione illa fallantur: q raro comoni coitus cernatur: vtrorum cõiunctio sepe numero que omnibus in genus animus solita est quod i mone dulis: quas mãnes animus plenum est: gens etiam columbinum hoc idem facit: Verum hec quoniam coire quoqs visuntur ea fama caruerunt: communem gen⁹ libi dinosum non est: quippe quod parum fecundum sit. Coire tamen id quoqs visum est: sed enim non cogitasse quemadmodum semen ad uuluam deueniat per ventriculum qui semper quod ingestum est cum concoquat vt patet in cibo perficiendo absurdum omnino est: uuluas autem id quoqs animum genus q ouã habere cernit iuxta septum.

Stelam etiam modo ceterarum quadrupedum vuluam habere certum est: ex qua quoniã pacto foetus ad os deueniat: seo quia mustela parios admodum pant: vt q cetere fidipedes de quibus postea dicemus: q sepe catulos suos ore susceptos trãsfert: fecit vt ita opinarentur. Qui etiam de trocho q hyena stulte magnoqs errore nanatur: hyenã enim complures aiunt: trochũ. Herodotus heracleota scribit duplex gẽitale habere maris ac femine: q trochũ seipsum inire: hyenã inire q inin ãnis altemis: seo visa est hyena mas q altera femina sui discrimine genitalis: locis enim nonnullis penuria huius cõspectus non est: verum hyene tam mares q femine habent sub cauda lineam quandam similem genitali femininio: que quidem nota q finis eois sit: tamen in manbus potius cernitur: quia mares q femine magis capiuntur. Itaqs qui rem parum diligenter cõsiderant in hanc aberrãt opinionẽ. seo de his satis.

Piscium generatione queres q ob causam cartilagineorum nec femine suos cõceptus neqs mares suum semẽ spargere visuntur: cum genens nõ uuipara q femine ouã q mares semen spargere soleant: cã vero est q genus cartilagineum semine minime abundat: vuluas etiam femine septum positas continent: eque enim mares a manbus q femine a feminis differunt: sunt enim cartilagini minus copiosi gẽiture. At vero mas ouipari generis: ut femina ouã pre multitudine reponit sic ipse spargit: plus enim seminis habet q satis ad coitum sit. tendit enim natura potius abundare semen id ad augẽdã ouã reposita q ad primam constitutionem: nam vt q ante q modo diximus ouã animum intus perficiuntur: piscium extra: similis enim quodãmodo generatio atqs in uermipara est: quãq in pfectiorem eodũt cõceptum: q uermẽ pariunt: Sed vtrisqs tam animum q piscium ouis pfectionem mas adhibet. Verum animum intus cum intus perficiantur: piscium extra: cum hec imperfecta eiciantur: nam alias idem vtrisqs contingit. Animum igit subuẽtanea foecũda reddũt: q q cõcepta maris diuersi coitu fit: naturã i eũ q post coient: mutãt: ppria etiã que sermẽto carẽt: cum coitus itemissus est: celeriter accrescunt. Cum repetit coitus: nõ tamẽ quouis tẽpore: seo si prius q albumẽ secerni incipiat.

Piscium ouis nihil tale pscriptum est: seo vt seruẽtur q primum mares aspiciunt: cuius rei causa est: q hec bicolora non sunt: hinc enim tẽpus huiscemodi tale statum non est. At in animum generatione sic euenit: cum enim luteum q candidum distincta inter se sint: principium iam habetur: quo proficiscitur a mare. Illinc enim mas cõfert: Subuentanea igitur recipiunt generationem quoadusq potest: pficiq; aut animalis vsqs foecunditatem ipossibile est: sensib⁹

cum opus est. At vegetale animae uirtutem optinent q foemine q omnia que viuunt
vt sepius dictum est: q'obrem hoc omne ut plante cōceptus perfectus é: ut animalis
iperfectus: Quod si mas iconum genere deesset. Idem sane fieret quod i piscium gene
re si tale genus in ys est: quod sine mare progenerent. Dixi de his āte nondum explo
ratum habere satis: nunc vero in omni auium genere: alterum mas alterum foemi
na est: ita qs fit ut qua planta é: perficiat quod non mutetur a coitu: qua non plan
ta: non perficiat nec aliud quicq' prouenial ex eo quod genuit: neqs enī vt plāte si
plicat: neqs vt animalis p coitū puctus é. Que autē ouā coitū cōcepta discreta iā sūt i albu
minis portione: hec proto q' primū coment mare euadūt: iam enī utriqs principiū
optinent.

Oltium etiam partus similis est: vt sepie ceteroriqs id genus atqs ét crustato
rum: ut locuste q reliquorum genens eiusdem: pariunt enim ea quoqs per coi
tum: q quidē sepe mas cōiunctus cum foemina visus est: q'obrem hinc etiam histo
rice nequaq' dicere illi uidentur: q pisces omnes foeminas esse autumant: nec per
coitum parere: hanc enim omi per coitum arbitran: illa non minum est: aut si hec ita
parere illos latuit: indicium ipentie est: diutius hec q' ceteri coūt mori sectorum
ratiōe: sunt enim ex aqua q ob eam rem: frigida natura: sepius q lolligimibus ouā
gemma apparent: quoniam uulua earum ita articulata est: vt bifida cernatur. At
polyporum ouum simplex é: causse est forma eorum uteri q speciē rotundā cōgloba
taqs est: filio enim eius iam repleti incerta est: locustarum etiam uulua bifurcis est
cōceptum hec quoqs omnia iperfectum eadē de causa eount: locusta ceu genens fer
mine apud se ptum exponunt: q'obrem ampliores ipē q' mares habent tabellas: vt
ouā fermentur: mollia fons reponunt: foeminis huius generis mares aspergunt:
quo mō ouis mares i genere piscium: redduntqs ouā eorum glutino cohērentia
ad speciē uue. At locusta ceis tale quid fieri nec visum est: neqs ratiōe erigitur: cōcep
tus enim eorum sub foemina continetur: a cauda itectus est. Incrementum tam cor
q' molliū ouā fons recipiunt sicut piscium: adhereret ouā sepia nascens parte sui pri
ore: hec: n: tantum potest adherere: cum hec una partem posteriorem q priorem eo
dem habeat. Que nam situs dispositio sit eius cum orit: petendū de historijs est de
ortu ceterorum animalium: tum pedestrium: tum volatilium: tū etiam natatiliū dixi
mus.

De sectis atqs caustatis hoc loco dicendum é via q ratiōe qua cepimus. At p
mum de sectis: hec ptim coitu: ptim spōte orti dictum iam est: Item uermi
culum ea parere: a q' ob causam ita pariunt: genus hoc enim omne fere uermiculum
quodam modo parere videtur: cōceptus enim qui iperfectior est: talis est: In omnib'
autem vel ijs q perfectum pariunt ouum: cōceptus primus indiscretus adhuc rec
pit incrementum: qualis natura etiam uermis est: mox alia cōceptum suum quo p
fecto edunt alia iperfecto: quod extra pficiatur: ut sepe de piscibus dictum é. Que
vero intra se pariunt animal: ijs quodāmō post primum cōceptum quiforme qui dā
efficitur: humor enim in membrana tenui continetur: pinne quasi oui testa detrahe
ns: q'obrem deprauationes cōceptuum: que per id temporis accidunt: fluxus
vocant. Seo sectia quemé generant que vim optinent generandi: a que non per
coitum: seo sponte nature oriuntur: ex tali origine consistunt: nam a eruca genus
esse uermis censendum est: a foetum aranearum quāq' propter figure orbicularem
specié similia ouo: tum earum nōnulla: tum alia cōplura primordia esse videntur.
Verum nō figura: nec mollicie: aut humore ouum definiendum est: Sunt enim cōcep
tus nōnullorum duri: q'uis ouo diuersi: sed quod totū mutetur nec exptē eius
animal gignatur: id uermis est: omne autem hoc uermiculi genus vbi fuc magni
tudinis finem recepent: quasi ouum efficitur: durescat enim putamé eorum: a tan
tis per inota reddūtur: quod in uermiculis apum q uespārum: atqs etiam i eru

cis apertum est. Cuius rei cā est: q̄ natura p̄ sua īperfectiōe quasi maturans anteq̄ tempestiuum sit ouum: parat: tanq̄ hic uermis ad incrementum oui mollis ad huc pergat: hoc eodem modo ī ceteris quoq; euenit omnibus que non coitu oriuntur: uel in lanis: uel aliis huiuscemodi atq; ēt in aquis. Omnia enim post uermis naturam motu cessant & putamine obarescunt: mox rupto putamine exit uelut ex ouo animal tertia p̄fectum generatione: idq; permatum magna expte. Ratione illud etiam euenit quod iure multi admirentur: Vnice: n: cum primo capiant cibū: mox non capiunt: sed motu cessant: que per id tempus aurelie a nonnullis vocāt: vespaū etiam vermiculis & apum idē accidit: post deinde q̄ nymphe ap̄pellātur: prorumpunt: que nihil huiuscemodi habeant. Quonum enim natura adepta suum finem non insuper accrescit: sed ante augetur: & aliter donec distinguatur & fiat ouum perfectum: uermium autem aliq hoc ita se habent ut excrementū ipsis nutrimēdis accedat. vt uermes apum & uespārum: alii ex fons capiunt: ut erucę & ceterorum nōnulli ex muci. Sed q̄dā tripliciter generationē hec sortiāt. & q̄ de causa ex motis īmota reddāt explicatū iā ē. Omnium eorū alia p̄ coitū more auium & viuiparorū & piscium pus plurime: alia ſpōte modo nōnullarū plantarum.

Apium generatio magnā recipit ambiguitatē: & quā est ionē cum enim in genere piscium talis quedā sit generatio nonnullorum: vt sine coitu generent: hoc idē in apibus etiam euenire videtur: quoad sēsus ratioq; apparēs admoneat: aut enim alienā portare fetum eas necesse est: vt quidā uolunt: aliq; uel spōte nascentem uel ab aliquo animali editum: aut ipsas generare: aut p̄ portare: partim generare: nam id quoq; aliqui dicunt: fucorumq; fetum tantum portari opinantur. Item generant cum aut per coitum aut sine coitu: & per coitum generare: aut sin gula genera per se: aut quodlibet unum cetera: aut alio cum alio iunctum: uerbi gratia apes ex apibus coeuntibus inter se gigni: fucos ex fucis: reges ex regibus: aut cetera omnia ex uno: vt ex ijs qui reges ac duces uocantur. Aut ex fucis & apibus: sunt: n: qui fucos mares eē: apes fœminas arbitrent: alii cōtra apes mares esse: fucos fœminas opinantur. Que omnia impossibilia sunt ratiocinanti: primum ex ijs q̄ apibus priuatim eueniant: p̄mum ex ijs que cum ceteris sint animalibus cōmunia. Nam si non ipse pariunt: sed aliunde portant fetum omnino oportet: etiam sine ulla opera apū: si: eo loco ac quo semē portetur: cur enim trāslato semine oriantur: manēte suo loco non oriantur: prorsus omnino nihilominus cōuenit: siue spōte in floribus semen id nascatur: siue ab aliquo editur animali: quā q̄ non apes sed illud animal gigni oportebit: quod semen generet: ad hec nil portari ab apibus ratiōis est. Cibus est enim: at fetum alienigenā defert absurde admodum: nā cuius rei gratia q̄so: quādo eis labor qui prolis cā suscipitur: in ea que propria eē videtur prole versatur: nec uero apes fœminas esse: fucos mares ratio patit. Anima enim ad pugnam uiresq; exercēdas multi fœmine a natura tribuuntur. Sunt autem fuci inermes: carent enim aculeo. Apes omnes aculeo armantur: nec contra dici rōne probabili pōt apes esse mares: fucos fœminas: mas enim nullus solet ī prole elaborare: quod apes faciunt eio cum fetus fucorum gigni uideatur: etiam cum nullus ē fucus: apum autem non gigni sine regibus: & quidem ob eam rem fetum fucorum tantum portari aliq putant. Cōstant non per coitum gigni uel ex altero genere secum coeunte: uel ex apibus & fucis: portari etiā fetum fucorum tantum cum impossibile sit ob ea que mō diximus: tum ratio aspernatur: vt in genere toto earum talis affectio nō eueniat. Quoniā etiam fieri non potest: vt ipe apes partim mares: partim fœmine sint. In omnibus enī generibus mas a fœmina differt: generarēt etiam seipe. At nullus earū cernit fetus nisi duces adsint: vt aiunt: Cōmune autē argumentū tam ad agendā vicissim generationē q̄ ad eā q̄ fuci efficiāt: & sine seorsum sine p̄miscue agi dicat: q̄ nul

ium eorum coire mq̃ visum est: At sepenumero cuẽiret: vt coitus cemeretur. Si alte
rum mas alterum foemina in ijs esset: Reliquum ẽt ut si per coitum oriantur reges coẽ
tes iter se generent: at fuci orti usurpantur: etiam cum multi sunt duces: quorum foetum
nec portare neqꝫ parere apes suo coitu possunt. Relinquitur itaqꝫ vt quod i piscib⁹
euenire videmus apes sine coitu fucos generent: a foemine sint qua generant rõe:
seo habeant itra se vt plãte sexum mans ⁊ foemine: q̃obrem ijs datum est istrumen
tum ad pugnam nec foemina appellandum est: i quo mas distinctus non est: quod
si in fucis iõeuenire videt̃: ortusqꝫ eorum existit sine coitu. Jã ⁊ apibus ⁊ regibus eã
dem seruari rõnem necesse est: ut sine coitu procreẽtur. Ceterum si sine regibus gig
ni foetus apium videretur: apes etiam sine coitu ex se generari necesse esset: sed cum
hoc negẽt q̃ in eorum animalium cura uersantur: retinẽtur: ut reges ⁊ se generent ⁊
apes: itaqꝫ cum sin gulari quadã peculiariqꝫ natura genus sit apium: ortus quoqꝫ
earum peculiaris merito eẽ putatur: nam vt apes sine coitu generent minus proprium
est: cum idem uel in alijs euenire animalibus: ne idem procreent genus proprium
ẽ: rubri enim generant mbros: ⁊ hiatule hiatulas: cã est q̃ ipse generantur non vt
misce: ⁊ reliq̃ genus animalia: sed ex diuerso: tamẽ cognato genere prodeũt: ex du
cibus: n: oriuntur: q̃obrem proportio quodãmõ in eorum generatione seruatur:
duces enim magnitudine fucis: aculeo apibus similes sunt. Apes igitur aculeo re
gibus assimulantur: fuci magnitudine: aliquid enim discriminis esse necesse ẽ: nisi
semp genus ex quouis idẽ gigni necesse sit: quod ipossibile est. Jta enĩ genus totũ
duces essent: apes itaqꝫ uiribus ⁊ pedi facultate similes ducibus sunt: fuci magni
tudine emulantur: quod si aculeum quoqꝫ haberent: duces vtiqꝫ essent: sed nunc
id ipsum ex ppolita questione restat ⁊ solutum iam est: que enim superius dicta sunt
totam hãc soluunt questionem: duces enim idem similes sunt generi vtriqꝫ: qua
enim aculeum gerunt: apibus: qua magnitudine prestant: fucis assimilantur. Sed
duces etiã ipos ex aliquo gigni necesse est. Itaqꝫ cum nec ex apibus neqꝫ ex fucis creẽ
tur ipsos se etiam generare necesse est: Cellule eorum nouissime cõstruuntur: nec multe
numero: itaqꝫ euenit vt duces generent ⁊ seipsos: ⁊ aliud genus quod apum ẽ. Ape
aliud generent idest fucos: ipi vero fuci non insuper generent: sed hoc ipi priuentur.
Cum enim semper quod secundum naturã est: ordinem habeat: Ideo fucos ea quo
qꝫ facultate priuant ut aliud generent necesse est. ⁊ quidẽ ita hoc euẽire videmus: ip
si enim generantur: nihil uero aliud generant: sed in temario numero finem genera tio
recipit: atqꝫ ideo bene institutum est a natura: vt semp hec genera seruentẽ: ⁊ nullum de
ficiat: quãq̃ non omnia generent. Ratione illud etiam euenit: vt annis prosperis co
pia melius prouentat: ⁊ fucorum hymbribus vero crebris foetus oio superet: hu
mor enim facit plus excrementi in corporibus ducum. Anni vero tẽperies facit hoc idẽ
in apibus: cum enim corpore sint minore tẽpie magis desiderant. Recte etiam reges in
tus manent immunes omni negocio necessario: quasi nati ad sobolis procreationem:
magnitudine item prestant: quasi ad prolẽ generandã corpus eorum sit institutũ:
conuenit ⁊ fucos ociosos interesqꝫ esse cum nulla habeant arma quibus de cibo pos
sint dimicare: cũqꝫ pigricia taroitateqꝫ corporis degenerent apes medium inter re
ges ⁊ fucos tenent: ita enim utiles ad negocia officioseqꝫ operarie esse possunt: vtqꝫ
& filios amant ⁊ parentes: quin ⁊ sequi suos reges: vt faciunt: cõsentaneum ẽ ratiõi:
qua generatione apium a regibus proficisci statuimus: nam nisi tale q̃d eẽt rẽ ca
perent: ea q̃ agunturin eanim ipio: atqꝫ ẽt regibus cõcedere nihil laboris suscipe vt pa
rẽtibus: fucos uero castigare vt filios: insti⁹n: filij casti gãtur: ⁊ quorum negocium
nullum est: apes autem multas a ducibus ipis paucis generari file videtur leonũ
generationi: q̃ cum primum quinqꝫ nũero genuerit mox pauciores generant: po
streoqꝫ unum: tum deinde nullum: nam ⁊ apium duces primum multitudinem ge
nerant: mox sele paucos atqꝫ illarum foetum minorem suum: vero auctiorem: q̃

enim eorum numero natura adẽplerat ꝛo magnitudini addidit. Generatio apum ita se habere videtur: tum ratione: tum etiam ijs: que in eanum genere cuenire visuntur: non tamen satis adhuc explorata q̃ eueniat: habemus: quod si quãdo satis cognita habebuntur: tunc sẽsui magis ent q̃ rationi credendum. Rationi etiam fides adhibenda est: si q̃ demonstrantur. cõuenimt cum ijs que sensu percipiuntur rebus. Apes sine coitu generare argumento illud etiam est: q̃ foetus exiguus admodum ceruli fauui cernitur: cum ilecta que per coitum oriuntur cocãt diu: pariant breui: magnitudine ad speciem uemis. Quod ad generationem coguatorum ijs animalium pertinet. vt crabronum uespariũq; similis quodammodo ratio est. Sed defuit his locuples natura dotatio mento: nihil enim vt apum genus habent diuinitatis: Generãt quippe matrices vocate primosq; fauos continguntq; generatiõe vero cocũdo iter se fugãt. visus ẽ enim sepe eorũ coit⁹. Seo quotnã differẽtijs hec genera aut iter se dissidãt: aut cum alijs pribus prẽdiũ ẽ ex ijs q̃ physicas explicauimus: atq; de generatiõe ilectorũ omniũ dictum iam est.

Sequitur vt dictatis dilleramus. Generatio eorum quoq; prim similis p tim dissimilis ceteris est. Idq; euenit ratiõe quippe cum animalium cõpara tiõe plantis: plantarum animalibus assimilẽtur: ita vt semina gigni quodammodo velut animalia vidcantur. At aliomodo non semine: tum ex se: aut alia spõte: alia ex se oriri. Seo quoniam natura proportione plãtis respõdẽtẽ hoc genus habeat: hinc testa itectum aut nullum i terra gignitur: aut parum: quale genus limacũ ẽ: q̃ si quid eiusmodi aliud sit: seo rarum: At in mari similiq; humore multa q̃uaria gignuntur: genus plantarum cõtra maris locisq; humidis modi parum: q̃ nullum fere: in terra autem hec omnia oriuntur: habent enim natura proportionalem atq; distinctam: seo quanto vitalius humidum q̃ siccum: q̃ aqua q̃ terra est: tanto natura testatorum q̃ plantarum uiuacior est: nam alias eo quidẽ spectant: vt sicut plãte ad terram sic testata ad humorem se habeant: quasi plante: ostrea terrena: ostrea plãte aquatiles sint: hinc ẽt fit vt multiformiora sint: que in humore gignuntur: q̃ que i terra: humor enim natum habet ad effingendũ afformandũq; habiliorẽ q̃ terra: nec multominus corpulentam eam q̃ potissimum i mari habentur: humor enim potulentus dulcis quidẽ alimulq; est. Seo tum minus corpulentus: tum frigidus est: q̃ obrem q̃ sanguine carent: nec natura calida sunt. ea nasci in lacu non possunt: minus etiam in salsis aquis: que sint potulẽtiores gignuntur: vt testata vt mollia vt crustata: hec enim omnia sanguine vacãt: q̃ natura frigida sunt: sed stagnis marinis: q̃ iurta amnium ostia gigni solẽt: quorum emissa teporem q̃ alimẽtum: mare autem humidum multoq; corpulẽtius aqua potulẽta est: atq; etiam sua natura calidum est: vt princeps omnium partium sit: videlicet humoris aeris terre: itaq; omnia adipiscantur: que singulis his locis gignuntur: plãtas enim terre icolas quispiam esse statuent. Aque aquatile animalium genus aeris proprie: seo q̃ magis minusue a remotius aut propius res cõstet: magna mirãq; differentia existit. Quartum genus non his locis queredum ẽ: quãq̃ aliquid esse exigit ordine ignis: id enim quartum corpus enumeratur: verum ignis semp formam non propriam habere videt̃. sed i alio corpore: aut enim aer aut fumus aut terra esse videtur quod ignitum est: seo enim genus hoc apud humanam q̃rendum est: hec enim quartã illam distantiam adipisci videtur: seo de his alias. Natura testati generis cõstitit: pti spõte: pti aliqua ab ipsis emissa facultate: quãq̃ se pe numero ea quoq; spõtina oriãtur cõstitutione.

Eo generationes plãtarum accepisse hoc loco cõgruit: oriuntur enim earum alie semine alie auulsione: nonnulle etiam sobole vt cepe: hoc igitur tertio mõ mitili gignũtur: qppe qui minores subide iuxta principium adnascũtur buccina purpure q̃ que fauare dicũtur: quasi a seminali natura humores quos

Dam mucos ob emittunt

dam mucosos emittunt: semen vero nullum esse eorum putandū est: sed quo diximus
modo plantis assimilantur: q̄obrem larga eorum copia provenit. Cum primū con sti
tent aliqd: hæc enim omnia vel sponte vt oriantur: eueniet itaq; ratione tunc magis: cū
ortgo præcesserit: cōsistunt: aliquid enim excrementi singulis proficisci credendum mer
to est ab eo principio cui soboles quecq; adnascatur. Sed cum simile habeant facultatē
cibus excrementūq; cibi: sauantium substantiam similem esse constitutioni prime con
sentaneum est: qua propter excremento hoc genus probabile est. Quæ autem uel sobolem
nullā procreant: uel non sauant: eorū omnium ortus spontaneus est: omnia vero quæ hoc
mō consistunt: aut i terra: aut in aqua cum putredine gigni visuntur: q̄bꝰ imbre admis
so: cum enim dulce in principium constituendum secernitur: quod superest talem accipit
formam: nihil autem gignitur putrescens sed cōcoctum: putredo vero q̄ putandum excre
mentum rei cōcocte est: nihil enim ex toto efficitur: quomodo neq; in ijs quæ ab arte
cōduntur: nam nisi ita esset: facere non requiretur. Sed quantū iutile est: id aut a na
tura aut ab arte detrahitur. Generantur autem in terra humoreq; animalia q̄ plāte: quo
niam humor i terra: spiritus in humore: calor animalis in vniuerso est: ita vt quodā
modo plena sint animæ omnia. q̄obrem consistunt celeriter: cum calor ille cōprehen sꝰ
sione exceptus est: cōprehendi autem dicitur humidum corporis in calescentibus effici
tur: velut bulla spumosa: sed differentia nobilioris ignobilioris sue generis cōstituen
di i cōplexione principij animalis est: huius autem rei causam q̄ loca habēt q̄ corpus qō
cōprehendit. In mari vero multum portiōis terrene est: quo circa ex tali cōcretione na
tura testacei generis ortū ita vt ps testea circūdaret: cogaturq; eodem modo quo os
sa q̄ cornua. Sunt enim hæc illiquabilia ignis corpus intus contineatur: quod vitā
optinet: unum ex his genus cochlearum cōire pspectum est: sed an ortus earum per
coitum fiat necne: nōdum exploratum satis habetur. Seq̄ enim q̄ret quispiā recte. q̄o
nam i his sit quod secundum materiale principium cōsistat: nam in fœminis excre
mentum quoddam animalis hoc est: quod principium genitale a mare pfectum
mouens potētia tale quale id est de quo venit animal efficit. At i bis: q̄onam hoc
esse dicendum sit: q̄ vnde q̄ quod principium genitale secundū marem: ponendum
igitur in animalibus generantibus calorem in animali contentum: secernendo ex
alio igesto q̄ cōcoquendo facere excrementum: quod cōceptus principiū sit: nec secus
in plantis nisi q̄ in ijs q̄ quibusdam animalibus nihilo magis principium deside
ratur: habent enim hoc intra se mixtum: at plurimorum animalium excrementum il
lo principio eget: alimentum autem alijs aqua: alijs terra: alijs quod ex ijs cōstet.
Itaq; q̄ calor in animalibus cōtentus ex alimēto efficit: hoc tēporis calor i aere abi
te cōtentus: ex mari aut terra cōcernit cōcoquēs atq; cōstituit. Quod autem cōprehē
ditur exceptum in spiritu animali: id cōceptum facit motumq; ipōnit. Cōstituto igi
tur plantarum: quæ spōte oriuntur similis est: quadā enim ex parte cōtrahitur: q̄ alte
rum eius partis principium genitale: alterum alimentum fit: primum ijs quæ oriū
tur. At uero animalia quedā verme nascuntur. Tum exanguia quæ non ab animali
bus gignuntur: tum etiam sanguinea: vt mugilum genus quoddā: q̄ alioni flu
uiatilium piscium: adhæc anguillarum genus: hæc enim omnia quāuis naturam
parum sanguineam habeant: tamen sanguinea sunt: q̄ cor optinent: quod prin ci
pium sanguinarium corporis est. Quæ autem intestina terre vocantur: vermis habēt
naturam: i quibus corpus anguillarum cōsistit: q̄obrē de prima hominum at
q; quadrupedum generatione: si quando primum terrigene orebantur: vt aliq
dicunt: non temere existimauerīs: altero de duobus his modo orti: aut enim ex
verme constituto primum: aut ex ouo. Quippe cum aut in tra se habeant cibum
additamentum necesse sit: qui quidē cōceptus uermis ē: aut alium de accipe: idq;
aut ex parēte aut ex pte cōceptus: ita q; si alterum fieri non potest vt affluāt ex ter
ra: quomodo ceteris animalibus ex parē relinq̄tur necessario: vt ex parte cōcepta

accipiatur: talē autem generationem esse ex ouo aut vermē fatemur: ergo si initiū
ullum generationis omnium animalium fuit alterutrum de his fuisse probabile
esse aptum est: sed minus rationis ē: vt ex ouo poterint: nullius enim generationē
animalem talem videmus: sed alteram tum sanguineorum q̄ diximus: tum exā
guum qualia sunt insectorum nonnulla q̄ ea q̄ testa opiūt̄: de quibus agit̄: nō
enim ex pte aliqua oriuntur vt ea q̄ ouo nascuntur.

Incrementum etiam similiter vt uermes capessunt: vermes enim augēt̄
in partem superiorem: a qua principium continetur: alimentum enim su
perius ab inferioribus ministratur: atq; id quidem commune cum ijs q̄ ex ouo
proueniunt habent: sed illa totam materiam absumunt. In ijs vero q̄ ex vermē
gignuntur: cum ex cōstitutione in parte iferiore contēta pars superior crescent: mox
ex reliquo alimento iferior articulatur: cuius rei causa est q̄ cibus postea quoq; in
pte septo subiecta conficitur omnibus: incrementum autem hoc modo fieri uer
mium aptum sapibus ceterisq; similibus ē: principio enim ptē inferiorē mag.
nam: superiorem habent minorem. Idem augescēdi modus in testatis etiam est.
Quod q̄ ipsum cōstat in genere turbinato: s: anfractibus eius: q̄ sub ide accrescēte
plures efficiuntur in partem priorem quod caput vocatur: dixi fere quemadmo
dum generatio: tum eorum: tum ceterorum spōte orientium agitur: omne autē ge
nus testatum spōte istitui apertum hinc est: q̄ nauigijs putrescēte fece spumosa no
nascuntur: q̄ locis multis vbi nihil tale aderat ante: post paruo pōtis humoris facto
ceno ostree prouenerunt: vt apud rhodum insulā: cum classis applicuisset q̄ fictilia
proiecta essent in mare: tempore post ceno obducto testis ostree in ijs reperiebantur.
Nihil autem partis genitalis emitti ab ijs argumentum est: quod cum ch̄ quidā
ex pirrha lesbi insule ostreas viuas portassent: q̄ i loca quedam maris reciproci est⁹
q̄ eumpo similia dimisissent: plures nihilo fuere tēporis spacio: quanq̄ ī cremē
to corpons plurimum profecerunt. Que autem oua appellantur: nihil ad genera
tionem cōferunt: sed iudicio sunt nutrimentis melioris: quale i sanguineis pin
gue est: q̄obrem sapore pro tēpus prestant ciboq; laudantur: argumento q̄ q̄ pi
ne q̄ buccia q̄ purpure continent quidem semper ouum illud vocā tum sed alias
maius: alias minus: sunt etiam que nō semper sed uere id habeāt: mox emi tēpore p
cedēte minuit̄: demūq; totū abolet̄ vt pectines: mituli: ostree. Tempus hoc emi post
eoni corporibus: alijs nihil tale apte venit vt callis. Sed singula eoni q̄ quisq; ōnā
tur locis petere ex historia debes.

Aristotelis de generatione animalium liber: iij: interprete theodoro.

De generatione animalium omnium: tū uniuersum: tū singu
latim dictum iam est.

¶ Sed cum in eorum pfectissimis mas q̄ fœmina distincte ha
beantur: causq; facultates omnium animalium q̄ plātarum es
se principia fateamur: quā q̄ in alijs discretas in alijs idiscre
tas: differendum hic est: primo de eorum ipsoī generatione:
imperfectis enim adhuc suo in genere distinguitur sexus maris q̄ fœmine. Sed vtrū
prius etiā q̄ hec differentia sēsu nostro pcipi possit: alterum mas alterū femina sit
discernimus facto i vtero. An post ambigitur. Alij enim protinus in seminibus hanc ēe
cōmunitatem aiunt: vt anaxagoras: q̄ alij naturales autores: etenim semen gigni
ex mare: fœminam autem locum prebere: marem a pte dextra: fœminam sinistra
proficisci q̄ uterū latere dextro marem cōtineri: fœminam sinistro. Alij vero id a
scribunt vt empedocles. Que enim uterum subiecit calidum: hec effici mares ar
bitratur: que frigidum fœminas: caliditatis vero frigiditatisue cām esse confluu
uium meseniorum. Quod frigidius vel calidius sit q̄ aut antiquius: aut recen
tius: democritus abdentes differentiam maris ac fœmine fieri quidem i ma

re ait: sed non caliditate frigiditate teue ad rerum effici marem: alterum foeminam: sed
vtrus tantum semen eiicere: quod ab ea prodiisset parte qua mas a foemina interse dif
ferunt: hoc enim empedocles profecto negligentius opinatus est: vt caliditate frigidita
teq; tantum differre hec inter se existimaret: cum partes ipsas genitales: a vterum mag
nam habere differentiam cerneret: nam si postea q; formata sunt animalia alterum p;
tibus foemie omnibus: alterum maris constitutum: mox in vtero tanq; fornace ponã
tur: quod vterum habet in calido: quod non habet i frigido: erit foemina quod vte
ro caret: mas quod vterum habet: q; res impossibile é: itaq; eatenus quidem melius
a democrito dicatur. Querit enim ille differentiam huius generationis a reliqua cona
tur: sed an bene necne ad alio pertinet: tum etiam si caliditas a frigiditas causse sint: vt
ptes he differant: hoc explicare debuerunt: quia ita volunt: hoc enim fere est docere
de generatione maris ac foemine: his enim ptibus plane differunt: nec parum nego
cij est: causam generationis earum partium ab illo principio ducere: cum necesse
sit ita sequi: vt si animal refrigeratur: pars efficiatur ea q; vterum appellamus: si ca
lefit non hec efficiatur: eademq; modo de his partibus que ad coitum accõmodãt.
nam ée differunt inter se vt ante expositum est. Ait hec septimo euenit vt eadem p;
te vteri gemini mas a foemina generentur: adeq; satis inperimus in dissectionibus
animalium viuiparorum: tum pcestrium: tum etiam piscium. Quasi non ille con
spexerat merito errabat: cum eam afferret causam: sed si cum hec explorata habu
isset ita sensit: absurdum sane est q; insuper putarit causam uteri esse caliditatem
aut frigiditatem: ambo enim semper aut mares aut foemine efficerentur. Quod
non ita euenire videmus. Item cum ptes eius quod gignitur discerptas esse fatea
tur: ptim enim in mare partim in foemina esse putat: idcoq; alterum coire cũ altero
cõcupiscere: magnitudinem earum quoq; partium esse diuisam uelleq; cõiũgi
necesse est: non refrigeratione calefactione ne ita iustum: sed seminis huiusmodi cau
se complura fortasse obiici possunt: modus enim hic cause figmẽto similis est õ
nino: ceterum si ratio seminis ita se habet: vt explicatũ a nobis est: q; neq; ex om
ni corpore parte recedit neq; materiam ullam ijs que gignũtur prebet quod pfi
ciscatur a mare: Iam q; ei q; democrito: q; si qs alius ita censet: occurrendum simili
modo est: nec enim discerptum esse potest seminis corpus: vt partim in foemina
sit partim in mare: vt empedocles censet cum dicat: sed discerpta gerunt: mas ipse
a foemina mẽbra: neq; totum ipsum ex utroq; recedẽs: quia pars aliqua ptem
aliam uicem: ideo efficitur mas aut foemia: quãq; omnino melius ptis exupe
rãtia foeminam aut marẽ effici dixerit: q; periculum calori aut frigori tantum
cãm tribuat: sed cur formam etiam genitalis diuersã esse vna eueniat causa red
denda est: vt hec semper vicissim cõsequantur: nam si quoniam iuxta sunt: ita
fit: reliquę etiam queq; partes consequi debuerunt: sunt enim inter eas que superãt
alie aliis propinqs: Itaq; simul q; foemina esset q; matri simile: aut mas q; simile pa
tri: absurdum etiam tantum eas effici partes oportere: nec totum corpus mutari
existimare: q; precipue primoq; venas quibus veluti descriptõe deductis: corp9
adiacet carnium quas suam recipere qualitatem propter vterum: nulla probabi
li ratiõe dici potest: sed potius vterum propter eas suam recipere qualitatem rati
o est: quãq; enim vtrumq; sanguinis cõceptaculum é: tamen vene sunt prius
principium autem mouens prius esse semper q; causam generationis aliqua sui
qualitate necesse est: Accidit igitur differentia earum partium inter se foemine et
mari non ito esse principium neq; causam esse hanc arbitrandum sed aliam: etiã
si nullum semen vel a mare vel a foemina decedit: sed quolibet modo cõsistit: quod
gignitur. Qui etiã cõtra eos q; marẽ a dextra foeminã a leua pte proficisci aiunt:
eadem ratio sufficit q; contra empedoclem q; democritum: sine enim nulla materia
a mare affertur: sine aliqua affertur vt volunt: nihil dicunt q; ita censent: nec

non empedoclis sententie pan ratione occurendum est: q̄ marem a foemina distinguit
caliditate vteri ꝙ frigiditate: quoꝺ illi etiam faciunt: qui dextris sinistrisq; rationem ꝺe
scribunt: quā q̄ uideant marem ꝙ foeminā inter se differre: ꝙ parte ꝙ toto: sed cur sini
stris corpus vteri aduungatur dextris nequaq̄: nam ū foetus eo veniunt: nec eā ipam
habuent partem: foemina ent sine vtero: ꝙ mas ent cum vtero: si ita fors tulerit. Ite
vt ante retulimus: ꝙ foemina parte vteri dextra contineri visa est: ꝙ mas leua: ꝙ ābo
eaꝺem in parte iꝺq; non semel sed sepius: q̄ aut mas ꝺextra aut foemina in leua nec
minus ambo in dextra gignuntur: atq; etiam cum gemini mas ꝙ foemina gestarent
marem ī leua: foeminam in ꝺextra cōtineri perspectum est.

Horime q; aliqui pluali dicunt teste p̄ligato dextro aut sinistro euenire p
coitum: vt mas aut foemina generetur. Sic enim ꝙ leophanes dicebat. Tum
etiam exectis altenum testem hoc iꝺē accidere quidam aiunt non vere sed rem cōiecta
tur futurā ex consentaneis: atq; anticipant: quasi ita sit priusq̄ ita fieri videant: ꝙ
ignorant etiam nihil ad generationem mans aut foemine conferre ab ijs partibus.
cuius rei indicium q̄ multa animalia ꝙ ipsa mares ac foemine sunt: ꝙ generant par
tim foeminas: partim mares: cum tamen testes non habeant: velut ea q̄ pedibus
carent: verbi gratia genus piscium ꝙ serpentum: causam vero mans ꝙ foemine ca
liditatem frigiditatemue arbitrari secernique ꝺe ꝺextris aut ꝺe sinistris: non sine vi
la ratiōe dici potest. Sunt enim partes corporis ꝺextre calidiores sinistris: ꝙ se
men cōcoctum calidius est: quale id quoꝺ spissum est: foecundius autem quoꝺ
spissius est: sed valꝺe a lāge tangitur causa cum ita aufertur. Accedendum autem
semper ad rei causas primas: quoad maxime fieri potest propius: ex corpore igi
tur toto ꝙ ex partibus quid quidq; sit ꝙ qua de causa iam ante explicatum alibi est:
Sed cum mas ꝙ foemina potentia quadam ꝙ impotētia differiantur: quoꝺ enim po
test cōcoquere ꝙ constituere ꝙ secernere semen atq; principium optinet forme: id ma
est: principium autem non hoc dico ex quo vt materia tale gignitur quale quoꝺ
generat est: sed id quoꝺ primum moueat sine in se ipo sine in altero possit hoc face
re: quoꝺ autem recipit nec potest constituere ꝙ secernere id foemina est: Ite si ois
cōcoctio calore efficitur mares q̄ foeminas esse calidiores necesse est: ob frigiditā
tem enim ꝙ impotentiam foemina sanguine abundat quibuſꝺā sui corporis locis.
idq; indicium facit: contra q̄ aliqui afferunt causam: cum foeminam esse mare ca
liꝺiorem opinentur: id est menstruorum emissionem: sanguis enim calidus est: ꝙ
quoꝺ plus sanguinis habet hic calidius est: putant autem hunc affectum moue
ri abundantia sanguinis ꝙ caloris: quasi equē quoꝺuis sanguis cē possit: modo
humidum sit ꝙ colore cruentum: nec ita eueniat vt minus sanguinis ꝙ sincerius fi
at in corpore alimenti melioris ꝙ habitus: sed illi pide ac excrementum alui: quoꝺ
pluris sit hoc indicium esse nature calidioris: magis q̄ quoꝺ minus existimant.
Atqui cōtra olo ēvt enim in fructibus conficiendis ex copia primi alimenti pars
secernitur: quoꝺ vtile sit: demūq; nulla pars remanet respectu copie prime: sic in
corpore animalis postq̄ partes per successionem alimentum cōficiendum recepe
runt: ad postremum parum admodum remanet ex toto alimento: quoꝺ in aliis sā
guis: in aliis proportōale sanguis est: sed cum alterum pōt: alterum non pōt se
cernere excrementum sincerum: oiq; facultas instrumentum aliquoꝺ sibi accōmo
datum habet: eique melius ꝙ ꝺeterius idem efficiat: foemia autem ꝙ mas cum
multifariam verba hec posse ꝙ non posse: dicantur modo proiecto: sibi oppo
nantur instrumentum ob eam rē tum foemine: tum mari tribui necesse est: itaq; al
teri vteri alteri coles datus est. Natura autem simul ꝙ facultatē cuius dat: ꝙ in
strumentum: sic enim melius est: q̄obrem singula loca vna cum singulis excre
mentis ꝙ facultatibus sibi accōmodatis instituuntur: atq; vt nec visus sine oculi
neq; oculus sine visu pficitur: sic ꝙ alnus ꝙ vesica simul atq; excremēta fieri pos

sunt conditur: seo cum idem sit ex quo generetur q augeantur. Idq; sit alimentum: ps
corporis quecq; ex tali materia taliq; excremēto qualis est capax consistet: q fiet. Signi
tur itē ex contrario quodā modo unūquodq; vt nos censemus. Ad hec tertium illud su
mendum est: vt quoniam omnis delatio in contrarium est: quod non ab eo superat
a quo conditur siue creatur: id in contrarium mutari necesse sit: his ita subiectis a
pertius fortasse iam fuerit: qua de causa alterum mas alterum femina fiat. Cum em
principium non superat negs cōcoquere potest propter caloris inopiā: negs ducit i
suam formā: sed tantis per superatur mutari in contrarium necesse est: cōtrarium au
tem maris femina est: uidelicet qua alterum mas: alterum femina est. Et cum fa
cultatis siue virtutis differentiam habeat: istrumentum quoq; habet auersū: itaq;
itale mutat: parte autem aliq; oportūa mutata cōstitutio tota animalis multo di
screpat forma: licet hoc pspicere i spadonibus qui vna parte tm castrati tam a pristi
na forma discedunt: parumq; a femina specie distant. Cuius rei causa est: q; p
tes nonnulle principia sunt: principio autem mutato multa ex ijs q̄ sequuntur
cōmutari oportet necesse est: quod si mas principium quoddā q causa ē: malq;
est qua aliquid potest: femina vero qua non pōt: potentie autem q ipotētie ratio sic
describēda est: vt facultas aut adsit aut desit cōcoquendi vltimi alimēti: quod in
sanguineis sanguis appellatur: in exanguibus proportionale: cuiusq; causa i prin
cipio q parte quē originem naturalis caloris continet sita est: cor profecto in san
guineis constituit: q aut marem aut feminam fieri quod gignitur necesse est. In cete
ris vero generibus mas q femina est: quod proportionale cordis habeatur: origo
q causa femine q maris hec q in hoc est: femina autem q mas: Iam est cum partes
etiam habent quibus femina differat a mare: non enim q̄ quis parte mas aut fe
mina é quo modo nec videns nec audiens. Seo repetendo dicimus itē semen excre
mentum esse vltimum alimenti positum est. Vltimum autem id intelligi volo quod
vltra nam quamq; partem feratur: q̄obrem quod generatum é: simile ei quod gene
rauit é. Nihil enim refert ab vltra quaq; parte profiscatur: ad vltra quāq; ac
cedat: seo rectius ita: mans autem semen differt q principium in se continet tale
quo moueat: q alimentum in animali ultimum cōcoquat: femine semē materiā
tantum prebet: quotiens igitur semen superat maris ad se ducit: cum superatum
est in contrarium demutatur: hoc est in corruptionem: cōtrarium autem maris fe
mina est: femina enim ditate frigiditateq; sanguinei alimēti describitur: natura
vero excremento cuiq; dat cōceptaculum: semen autem excrementum é quod in ca
lidioribus atq; manibus sanguinei generis cōtractius est: qua propter membra ca
pientia eius excrementi meatus in manibus sunt. At feminis pre ciuditate copiā
rōdat sanguinea: iconfectus enim in cōcoctuq; sanguis est: itaq; cōceptaculum
eius habere necesse est: idq; dissimile esse q amplius: quo circa natura vteri talis est
qua parte femina differt a mare. Expositi causā q̄obrem alterū mas alterū femi
na generetur. Indicia vero faciunt res q accidunt: nouella enim q senescens etas
magisq; flores feminas generat: i altera enim calor nōdum pfectus est: i altera
deficit: humidiora etiam effeminatiora q̄ corpora feminām potius q̄ gignut
q femina humida magisq; spissa hoc idē faciunt: hec enim omnia euenīunt calo
ris inopia naturalis. Flatibus item aquilonijs magisq; austrinis mares gignū
tur: fit etiam ut excrementis eiusmodi corpora abundent: plus autē excrementi cō
cocti difficilius est: q̄obrem manibus semen mulieribus mestrua decoquit humi
diora. Tum etiam vt mestrua secundum naturam mensibus decrescētibus potius
fiāt eadē de causa accidit: tempus enim hoc mensis frigidius est+humidius prop
ter lune decrementum defectionemq;: Sol enim per totum annum hyemē atq; es
tatem facit. At luna per mensem id agit quod ita fit: nū accessu discessuq; lunc:
seo alterū increscēte luce: alterum decrescente. Necnon pastores aiunt interesse ac

mans ad foemine pcons foeturam nō solum si ita accidit: vt imitis aq̄lonijs: austrinisue flatibus fiat: seo etiam si cum pecus coit: spectat ad aquilonem aut austrum. Ita minimo interdum momēto causa datur cāliditatis aut frigiditatis. hec vero causam complent generationis. Dissidēt omnino iter se mas ⁊ foemina ob eas qs̄ diximus causas ad mans aut foemine generationem: seo moderatione que itercedat opus est: nam omnia que vel natura vel arte efficiuntur ratione aliqua sunt. Calor autem si valde superat: exiccat humorē: si multo deficit non concemit: seo medij rationem ad rem condendam semen requirit. Alioquin vt in ijs que igne coquuntur: plus ignis deunt: minus non coquit: ac euenit vtriq̄: ne quod agitur perficiatur. Sic in coitu mans ⁊ foemine moderatōe opus est: hinc multis tūm mansbus: tum foemmis euenit: vt cōiuncti inter se nequeant generare: disiuncti queant: ⁊ aut minoribus nati aut maioribus ex cōtrectates existant eque in generatione: sterilitateq̄s ⁊ mans foemineq̄s peretione. Qui ⁊ iter terras ⁊ aquas interest eisdē de causis: qualitatem enim quandam potissimum recipit ⁊ alimentum ⁊ dispositio corpons ex temperamēto aeris cōtinentis: ⁊ cibi ingredientis: seo precipue ex alimonia aq̄: humus enim vt plurimus ē: atq̄s ijōibus aqua alimēto est etiam siccas. Q̄ obrē aq̄ crudae ⁊ frigidae aut sterilitatē: aut ptī foemineum faciunt.

Eedem causę sunt ⁊ vt alij parentibus similes generētur: alij dissimiles: ⁊ alij patri: alij matri: tum corpore toto: tum vero partibus singulis ⁊ parentibus magisq̄ maioribus suis ⁊ hs potiusq̄ quibuslibet: ac mares potius patri: foemine mātri: alij nulli consanguineo similes: seo tamen homini similes: alij ne homini quidem seo iam mōstro: Qui enim suis parentibus similis non est: monstrum quodāmodo est: discessit enim i eo quodāmodo natura ex proprio genere: cepitq̄s degenerare: sed initium primum degenerandi est foeminam generari non marem: verum hoc necessarium est nature. Genus enim seruari oportet eorum que foeminā ⁊ marē distinguuntur. Sed cum fieri possit ne aliquādo semen superet mans aut ob etatem iuuenilem senilemue: aut ob aliam eiusmodi causam: foeminam ob eā rem gigni necesse est: at mōstrū gigni nō necesse est: scilicet ad causam cuius gratia ⁊ finem: quanq̄ per accidens necesse est: nam principium hinc sumatur oportet: quotiens enim excrementum seminale bene cōcoctum i meatus est: motus mans agit pro sua forma: nihil enim refert gestura dicatur: an motus: id quod partem corporis vnāquāq̄s augeat: nec iteī est augentem motum: an principio instituentem placeat appellare: eadem nanq̄s ratio motus est: itaq̄s si superat faciet marē non foeminam ⁊ similē ei qui generat nō matri: seo si non superat: pro ea qua non superant facultate defectum faciet: facultatem autem hoc modo intelligi volo quod generat: nō solum mas est: seo etiā talis mas: vt conscus: aut socrates: nec modo conscus est: verum etiā homo: atq̄ ad hunc modum alia propius: alia remotius insunt i eo quod generat: videlicet qua genitale est: non per accidens. Verbi gratia si grāmaticus aut vicinus cuiusq̄ qui generat est. Valet autem super in generādo magis quod proprium ⁊ particulare est: Conscus enim ⁊ homo ⁊ animal est: seo propius a proprio distat homo q̄ animal: generat autē ⁊ quod particulare est ⁊ quod genus est: seo magis quod particulare: hoc enim substātia est. Quod enim gignitur ⁊ siq̄le quid est: tamen hoc quicq̄ est: idq̄s substantia est: q̄ obrem ex facultatibus insunt i seminibus eiusmodi omnium motus: maiorum etiam propria in nepotum semine insunt potentia: seo propinquius semper quod particulare est: particulare conscium dico ⁊ socratem: seo cum ōe quod mutatur non in quolibet: verum i sibi oppositum transeat: Ideo ⁊ quod in generatione nō superat: trāseat i oppositum necesse est: pro ea facultate qua non superant: quod generat moueatq̄s:

quod si qua est: mas non potuit fœmina gignitur: seo si qua est consceus aut socrates non patri seo matri simile gignitur: vt enim omnino patri mater opponitur: sic singulis generantibus singule generantes opponuntur: similiqz modo i sequentib⁹ facultatibus agitur: semper enim in sequentem ꝙ proximum maiorem potius trãsitur tam in patre q̃ in matre. Insunt autem motus alij actu: alij potentia: actu insunt motus eius qui generat ꝙ vniuersalium vt hominis: vt animalis: potentia insunt motus fœminae: ꝙ maiorum tam in patre q̃ in matre: mutatur igitur trãsigens in oppositã: motus autem qui erant soluuntur in propiquos. Verbi gratia: motus eius qui generat si soluatur: primum differetia minima in motum patris transibit: mox in aui atqz deinceps adhunc modum i ceteros similes: In fœminis quoqz transitus fit: motus enim cõcipientis in motum soluitur matris si non i eũ: in auie eodemqz modo in superiores: seo potissimum ita natura fert: vt qua mas ꝙ qua pater est: simul aut superet: aut superetur: parum enim discriminis ẽ: itaqz vt simul vtrunqz eueniat nequaq̃ difficile est. Socrates enim uir talis quis est: q̃ obrem mares magna ex parte similes patri existunt: fœmine matri: simul enim i vtrũqz discedituꝛ: opponitur autem fœmina mari: mater patri: discessuisqz i opposita fit: seo si motus qui a mare est: superant: qui vero a socrate est non superant. aut hic superant: ille non: ita euenit vt mares similes matri: fœminae similes patri generentur. Item si motus maris seructur. Socratis soluatur in patris mas erit quo similis: aut alicui ceterorum superiorum maiorum prout solutio tetenderit. Sed si qua est mas superetur: fœmina erit similis potissimum matri assimilabitur matris: aut alicui superiorum pari ratiõe. Eadem modus partium quoqz est: sepe enim alie patri similes alie matri: alie maiorum alicui similes cõstituuntur: insunt enim ꝙ ptium motus: alij actu alij potentia: vt sepius diximus: oio subijcienda sunt tria illa: vnum quoo mõ dixi motus ieesse: alios potentia: alios actu: alterũ de generare i oppositum quoo superatur. Tertium transire in motum proximum ipo quoo soluitur: ꝙ si minus soluitur in propinquum: si magis i remotiorem discedere: demũqz ita confundi: ut nemini suorum similes prodeant: seo cõmunitatum relinquatur: ut homo sit: cuius rei causa est q̃ cõmune particularia cõsequitur omnia: homo enim vniuersale est: socrates pater ꝙ quecunqz ẽ mater particulare est: causa ut motus soluantur est: q̃ omne agens patitur etiam a patiente: vt quoo secat ipellatur ab eo quod secatur: quoo calefacit refrigeratur a calefacte: deinqz quodcunqz mouet excepto primo: mutuo mouetur aliquo motu. Verbi gratia quoo pellit pellitur quod ãmodo quod premit: reprimitur. Interdum ẽt ita fit: ut quod agit magis patiatur q̃ agat: ꝙ refrigeretur quod calefacit: calefacit quoo frigefacit. Cum aut nihil faciunt aut minus q̃ ipsũ affectum est: dixi de his cum de ratione agẽdi patiendiqz docerẽ: uidelicet quibus in rebus inesset agere ꝙ pati. De generat autem quod patitur nec superatur: aut defectu facultatis ei quoo coquit ꝙ mouet: aut copia frigiditate q̃ eius quoo cõcoquitur ꝙ distinguitur. Cum enim ptam superet: ptim non superet: facit multiforme quoo cõstituit. Vt athletarum nonnullis per usum cibi nimium accidit: Cum enim per copiam pastus natura nequeat superare: ut proportione augeat formãqz seruet eandem diuerse efficiuntur partes ꝙ adeo interdum: vt nihilo fere similes primis euadant proximum huic ẽ morbus quem satyriã appellamus: etenim in eo pre abundantia fluctionis aut flatus crudi in partes facici decũbentis facies animalis diuersi ꝙ satyri apparet. Seo q̃ ob causam mares ꝙ fœmine generentur ꝙ alij parentib⁹ similes: fœmine fœminis: mares maribus. Alij e diuerso: fœmine patri: mares matri: demqz alij maioribus suis similes: alij suorum nemini similes existãt: idqz: tum corpore toto: tum partibus singulis de ijs in q̃ omnibus dictum iam est. Sententie autẽ aliorum etiã nature interpretum sunt de his rebus: s: q̃ obrem

similes parentibus generentur: affernt illi duplicē modum rationis: nōnulli emi
ita censent: vt ab utrouis plus seminis venerit: ei similis magis generetur: eque toti
totum: a parti pars: quasi ex una quaq; parte semē decerpat: sed si par ex vtroq; venerit
similis neutri procreetur: quod si falsum est nec omni ex parte decerpit: cōstat nec simi
litudinis a dissimilitudinis causam id esse qō referunt. Tū etiam quemadmodū
simul a foemina sit a patri similis: aut mas: a similis matri non facile explanare pos
sunt. Qui enim ut empedocles aut democritus causam de mare a foemina reddunt:
impossibilia modo alio dicunt: sed qui quod plus minusue a mare aut a foemina
decesserit: alterum marē alterum foeminam gigni causantur: ij nequeant explicare,
quemadmodum foemina patri similis: mas similis matri reddatur: simul enim plu
de utroq; venire ipossibile est. Adhec cur similes maioribus suis magna ex parte
remotisq; generentur: cum nihil seminis ab illis decessent: nihil profecto isti
quod bene tueantur habent: sed quicquid similitudinis modum affernt: ij ti
cetera: tum uero hoc melius dicunt. Sunt enim qui semē genitale dicant q̄ius
unum: tamen ueluti omnifariā quandam esse multorum seminum mixtionē. Ita
q; ut si quis multa saporum genera i eodem humore misceat: morq; inde sumat
possitq; sumere semp non tātundem ex vnoquoq;: sed modo huius modi illius pl.
alias etiam ex hoc sumat: ex illo nihil sumat: sic in semie gētali esse: cum ex mul
tis ac uarijs mixtum sit: a quocūq; enim gignēte decesserit plurimum: ei simile
forma generari: sed hoc ratione nec plana ē: a passim ficticia est: uult hoc nō actu
sed potentia inesse: q̄ omnifariam seminis cōmixtionem appellat: a quidem ita
dici melius est: illo enim modo ipossibile est: hoc possibile ē. Denum qui ita cau
sam reddunt: nullo modo rationem afferre de omnibus facile poterunt. Cur femi
na cur mas gignatur. q̄ obrē sepenumero foemina patri similis mas matri proue
niat. Atq; etiam de maiorum similitudine: ad hec qua de causa interdum homo q̄
dem: sed nulli suorum similis generetur: aliqs usq; adeo procedendo degeneret:
ut demū ne homo quidem sed animal tantū aliquod existat. Que monstra dicā
tur: proximum enim ab iis quae iam explicauimus est: ut causas de monstris
reddamus: ad extremum enim cum motus soluantur a materia non superetur:
remanet quod maxime est vniuersale: id est animal iam puerī ortum capite ar
ietis aut bouis referunt: Idemq; in ceteris membrum nominant animalis diuer
si: vitulum capite pueri a ouem capite bouis natam affeuerant. Que omnia acci
dunt quidem causis suprādictis: sed nihil ex iis que nominant: est: quamuis si
militudo quedā generātur: quod euenit etiam non in monstrum penetrans: q̄
obrem sepenumero per conuicium nōnulli deformes assimilantur: aut capre igne
efflāti: aut arieti praeuleo: phorbio gnomō quidā omnes ad unum aut trium anima
lium formas redigebat: adiecendo pleniq; persuadebat. Sed enim ipossibile esse:
vt tale monstrum gignatur: id est alterum in altero animal: tēpora ipsa graui
ditatis declarāt: que plurimum discrepant in homine a cane: a in oue a boue: na
sci autē nullum nisi suo tempore potest: partū igit hoc modo dicūt mōstra: pti q̄
forma pdāt multi mēbri: f: multis pdib⁹: aūt multis capitib⁹: sed pfecto ratio
nes mōstrorū a obtesorū a alia propiq; a similes iter se quodāmodo sūt: mōstri
cuj obtesio quedam est.

Democritus uero mōstra fieri ea cā scribit: q̄ duo subeunt semina: alte
rum ante: alterum postea: que cum in utero confundant: euenit: ut me
bra conflescant atq; dissideant. Auibus uero quoniam coitus agitur arbro: io
circo semper a oua a colorem mutare autumat. Sed si ita sit: vt ex uno semine co
itu q; coitu plura generētur: quod patet: pstat non circumire nia omissa breui
a facili: iis enim tum maxime id accidere necesse est: cum semina nō distinguuntur
sed simul subeunt: quod si femini maris causa tribuenda est: hoc modo dicen

dum fit: Sed enim ex toto potius causam in materia: cõstituendis q̃ cõceptibus ee cẽ
sendum est: q̃obrem monstra eiusmodi raro admodum fiunt in his que singulos pari
unt: sed crebrius in his: quorum ptus est numerosus: a principio in unum Genere: eaq̃
potissimum in gallinis: his enim ptus numerosus: non mõ q̃ sepe pariant: vt colũbe:
uerum etiam q̃ multos simul conceptus intra se cõtinent: a tẽporibus omnibus co
eunt: hinc grmia etiam parunt plura: cohærent enim cõceptus: quoniam i propi
quo alter alteri est: quõ interdum fructus arborum cõplures: quod si uitella diuisi
guuntur membrana: gemini pulli discreti sine ulla supernacua pte Generantur:
Sed si uitella cõtinuantur: nec ulla interiecta mẽbrana distemminantur: pulli ex his mõ
strifici prodeunt corpore & capite uno: cruribus quatuor: alis totidem: quoniam
supiora ex albumine Generentur: a prius: Vitellum enim cibo his est: pars autem in
ferior postea istituitur: quãq̃ cibus idem indiscretusq̃ suppeditatur: ita serpens etiã
biceps uisus est: videlicet eadem de cã: nã id quoq̃ genus ouis parit & multa numero.
Sed ranus in eo mõstri institutio euenit: propter uteri formã: porrecta enim in uer
sum copiã quorum continetur pro utero longitudine: nec vero in Genere apũ aut
uespanum tale quid accidit. Cellulis enim discretis partus earum continetur: At
in gallinis ecõtrario fit: Vnde apertum est cãm euentorum huiusmõi in materia es
se putare oportere: ut enim in his que plura parunt magis: sic in his que pauciora
minus id accidit: quo circa hõi minus singulare enim perfectiq̃ parit: nã & hõi
locis quibus mulieres pfœcundæ sunt: magis id euẽit vt in tenia ẽgr̃pto: capris ve
ro quibus magis vt fœcundioribus accidit: atq̃ etiam magis multifidis: mul
tipara enim id Genus animalia sunt: nec partum perficiunt: Vt canis: cecos enim
magna eorum ps solet parere: quod q̃ ob cãm accidit: & q̃obrem parant multos
postea explicabimus: sed enim hæc propriora iam sunt suapte natura ad mõstrifi
cãptionem: quãdo non similes sibi generant: sed imperfectos: nã & monstrũ quid dis
similie est: q̃obrem his quorum talis natura est facilius casus hic obuenit: in his
enim potissimum: & que metachoria appellantur cõsistunt: que aliquatenus la
mõstrifica sunt affecta: nã deesse aut superesse ẽq̃ mõstrosum est: mõstrosum ẽ eni
res preter naturam: sed pter eã que magna ex parte fit: nam preter eã q̃ semper & nece
sario ẽ nihil fit: uerum in rebus his que magna q̃dem ex pte ita fiunt: sed aliter etiã
possunt fieri: euenit: quod pter naturam consistat: nam & inter eas ipsas quibus
accidit q̃dem preter hunc ordinem: sed num q̃ quolibet modo: minus monstrum
esse videtur: quoniam quod pter naturam fit: Idem etiam secundum naturã quo
dãmõ ẽ: cũ naturam materie: natura forme nõ superat: q̃obrem nec ea mõstri noie
appellantur: neq̃s ubi fieri aliquid solet: ut in fructibus: vitis enim q̃dã est: q̃
alicq̃. Capniũ uocant: q̃ cum unã albã soleat ferre sinigrã tulit: mõstrum id esse nõ
putant: quoniam sepissime id facere ea soleat: cã est: q̃ sua natura inter albã & ni
gram est. Itaq̃s non longe discedit: nec pter naturam fert: nõ enim in aliã na
turam transitur: At in his que parunt plura: Tum
ea ipa euenunt: tum uero copia ptus impedit alter alterius perfectionẽ & causam
Genitalem: de partu numeroso pauciferoq̃ singulari: atq̃ etiam de his partibus
que aut superfluunt aut desunt: q̃stio existere põt. Gignuntur enim interdum alia
plumbus q̃ iustum sit digitis: alia uno tantum: eodemq̃ modo in ceteris ptib⁹: aut
excedũt aut deficiũt: nõ nulla etiã duplici genitali altero maris: altero fœminæ nasci
tur: & in genere q̃dã hominũ: sed maxime in capraru: gignũt enim quas uocãt hircinas. Pp
tera q̃ simul genitale habẽt: & maris & fœminæ. Idem & communiter in cruce capra cõ
specta est.

Partibus etiam in itemis mutationes detrimẽtaq̃s accidunt: vt uel careant a
liquibus: uel habeant minuta & lesa: uel plura numero uel nõ suis posita
locis. Sed corde carẽs nullum vnq̃ animal ortũ est: quãq̃ iuene carens: & dupli

cem habẽs lienem :ꝫ altero uacans rene uisum est .Iecore etiam carens toto :nullũ notatum est :quãq; quod non totum haberet :iam patuit :hec autem ĩ perfectis uiuiſ qz reperiuntur :felle item priuata prodierunt :cum sua natura habere deberent :alia contra plura habuerunt .Iam locis etiam permutatis iecur latere sinistro :lien dex tro cõtinen uisus est :haec vt modo dixi in animalibus iam pfectis explorata sunt· ĩ nascentibus autem vane perturbatur .Quae si parum de sua natura discedunt· uiuere solent :si plus uiuere nequunt :videlicet cum quod ꝓter naturam est partibus uiuendi principalibus accidit :modus uero cõsiderandi de his est :utrum eã dem causam putare oporteat partus singulares ꝫ partium defectus .Item qz partꝰ numerosi ꝫ partium excessus :an non eandem .Primum igitur q; alia pariant multa alia unum mento quispiã miretur .Que enim maximã inter animalia sunt :ea singulos pariunt :ut elephans :camelus :equus :ꝫ reliquae solipedes :quae partim maiora caetera sunt :partim longe magnitudine superant .Canis uero ꝫ lupus ꝫ reliqua multifida omnia fere parium multa :atqz etiam parua eiusdem Generis :vt mures :bisulca pauca Generant :preterq; sues :haec enim iter multa ra est enumerãda : Ratio enim probabilis est :vt maiora animalia plura Genera re pluscz afferre seminis possint .Sed certe id ipsum quod admiran facit cause est :ne admiremur :facit enim eorum magnitudo :ne multa pariant :cibus enim in ijs absumitur in corporis incrementum :minoribus uero natura demendo de magnitudine auget in excremento seminali exuperantiam :Item plus seminis Genitalis esse quod maioris est animalis :minus autem quod minoris necesse est· at multa effici parua in eodem possunt multa magna effici difficile est :mediocrũ uero magnitudinis medium a natura datum est :Sed q; obrem animantium alia maiora sunt alia minora :alia mediocria :causam ante reddidimus .Sunt autem alia unipara :alia paucipara :alia multipara :ꝫ magna ex pte unipara sunt :quae solipeda :paucipara quae bisulca :multipara quae multifida :cuius rei causa est :q; magna ex parte magnitudines corporis ijs differẽtijs distinguuntur :tamen non ita in omnibus est :magnitudo enim ꝫ paruitudo corporis causam habent plus amplioris ꝫ partionis non solipedis :aut multifidi aut bisulci Generis ratio :cuius rei testimonium est :q; elephas animalium maximum :idemqz multifidum est :camelus bisulcum est :quod maximum inter reliqua est :nec solum in pedestrium genere :sed etiam in uolatilium :ꝫ nantium magna parum foecunda sunt :parua uero perq; foecunda eadem de causa :plãe etiam non quae maxime sunt plurimum afferunt fructus :diximus q; obrem alia parere multa :alia pauca sua natura assolent .Sed huius questionis illud maxime quis miretur in ijs quae pariunt multa :q; pleriqz uno initu animalia id genus ipleri cernitur .Semen autem mas :siue ad materiam confert se adhibens partem conceptus ꝫ miscens cum semine foemine :siue non eo modo :sed vt nos censemus :cogit conditqz materiam contentam in utero :foeminaleqz foemine excrementum vt succus lactis huo rem spissat :cur tamen non unum efficit animal incrementi maioris vt succꝰ in lacte nõ certa quantitate ad cogendum describitur :sed quo plus lactis plꝰ succi subiect :eo plus collostri cõcrescat :semen igitur trahi a locis uteri :atqz ob eã rem multa Generari pro numero locorum ꝫ acetabulorum quae unum non sunt :opinari nihil rationis est :sepe enim eodem ĩ loco uteri gemini cõsistunt :in genere etiam multiparo cum plenus foetum uterus fuerit :deinceps alius ab alio iacere cernuntur :quod ex dissectionibus patet :sed vt perficiendi cuiusqz animalis certa est magnitudo :tum admaius tum vero adminus :quem terminũ non superiuntur :vt uel maiora uel minora euadant :sed in medio magnitudinis spacio excessum defectuue inter se capiunt :atqz ita homo alius alio auctior ẽ: ꝫ ceteroꝝ quodlibet animalium :sic materia seminalis :ex q̃ consistunt :non in

definita est: nec in plus nec in minus: ut ex quantalibet possint generari. Quic igi
tur animalia ea q̄ diximus causa: plus excrementi secernunt: q̄ satis sit ad unī
animalis originem: ns fieri non potest: ut ex eo toto mum gignatur aial: sed tot
numero gignī necesse est: quot magnitudinis debitis plcripta sunt: nec vero ma
ns semen: aut facultas contenta in manis femine plus quicq̄ aut minus cōstitu
it: q̄ a natura sancitum est: eodemqs modo si plus seminis mas emiserit: aut fa
cultates plures in semine diuidendo contentas: nihilo magis efficiet q̄ uis plu
rimum accesserit: Immo cōtrarium aget exiccando enim corrumpet: neqs enim ig
nis quo plus fuerit: eo magis calefaciet aq̄: sed certus caloris terminus est ultra
quem si ignem augeas nihilo reddes aq̄ calidiorem: sed facies ut magis euapo
retur: demūqs deleatur & exiccetur: Cum igitur hec moderationem certam inter se
requirant: s: excrementum foemie & manis q̄ semē emittant: multipa animalia sta
tim emittunt quod sibi cōueniat uidelicet mas: quod diuisum possit cōstituere
plura: foemia tātum vt plura cōstitui possint: lactis autem illud exemplū simi
le non est: seminis enim calor nō modo efficit quantum: sed etiam quale quid. At
succi & coaguli calor q̄tum diutaxat cōstitunt. Cā igitur ut plures cōceptus cōtra
hantur: nec unum continuum ex cunctis consumetur in multipanis animalib⁹
hec ē: quod non ex quātolibet cōceptus ichoetur: sed si aut panum aut multum
admodum sit gignī non potent: plcripta enim certaqs est uirtus: & patientis q̄ a
gentis: sili mō in unipanis magnisqs animalibus non multa ex multo excremēto
consistunt: cum in ns etiam ex certo quanto certum quantum quod conficiatur sit.
plus igitur materiae talis non mittit: ea q̄ poximus cā q̄ autem mittit: talis per
naturām est: ex qua unus tantum cōceptus generetur: quod si aliquādo plus ac
cessent: tunc gēmi nascentur: ex quo fit vt hec portenta potius iudicentur: quo
niam preter solitum & quod magna ex parte agatur proueniunt: homo cum om
nibus generibus ābigit: nam & unipanum & paucipanum & multipanum interdū
est: sed maxime sua natura unipanum est: humore profecto caloreqs corporis
multipanum est: seminis enim natura humida & calida est: sed sue magnitudīs
ratione paucipanum atqs unipanum est: hinc tempus etiam uteri ferendi enorme
unum hoc animal sortitum est: ceteris enim unum est tempus: homini uero plu
ra sunt: quippe cum & septimo mense & decimo nascatur: atqs etiam inter septi
mum & decimum positus: qui enim mense octauo nascuntur: & si minus tamen vi
uere possunt: cuius rei causa accipi ex ijs que modo explicauimus potest: diri de
his in problematibus atqs de his rebus ita disseruisse statuisseqs satis sit. Partiū
autem superua cuarum preter naturam: eadem cā ē que geminorum generationis:
iam enim in conceptu cā accidit: videlicet si plus materie consistit: q̄ pro ipsius
natura pars sit: sic enim accidit ut uel pars maior q̄ iustum sit efficiatur: uerbi gra
tia: digitus aut manus aut pes: aut aliud ex ceteris postrīs aut mēbris uel filio cōr
ceptu plures reddantur: quomodo in fluuijs uertigines geminantur: fit enī ibi vt
humor qui fertur & profluens mouetur: si in aliquid offendent: secetur: & ex una in
duas euadat: constitutionesqs eundem habeant motum: hoc eodem modo i con
ceptibus euenit: adnascuntur pres ille nascātes maxime quidem propinqs: sed ali
quando etiam remotae propter cōceptus motionem: quā q̄ precipue q̄ materie ex
uperantia ibi redditur quod tandem accubuit: formam uero unde superfuit: ide
recipit. Quibus autem gemia habere genitalia accidit: alterum maris alterum
foemine: ns semper alterum ratum: alterum irritum redditur: cum per alimentū
subinde delitescat: quoniam preter naturam est: agnatum est enim mō abscessū
nā & abscessus assumunt aliqd nutrimenti: quāuis post geniti sint & pter naturā.
Sed si q̄ creat omnino aut superat aut superatur: similia omnium duo: ac si parti
superauit: pti supatum ē: alterum foemina alterum mas generatur: nihil enim

interest de partibus an de toto dicamus: uidelicet q̃ ob causam alterum mas alterum foemina gignatur: ubi autem ptes eiusmodi desunt: ut postrema aliqua aut alia quis membra eandem causam esse putandum q̃ si omnino quod gignitur ab ortu patiatur: abortus autem cõceptuum euenire complures certum est: differunt agnationes apartu multiplici quomodo expositum mõstrauerio cum iis dissidẽt eo q̃ plumbus coalescant: sed nõnulla hoc etiam modo ueniunt: si in parte maiore aprcipua quadam peruersum est: ut si qua gemino liene: aut plumbus renibus oriuntur: tum etiam locis partium cõmutatis monstrum dicimus: quod diuersiõe motuum translationeqs materie accidit. Annum ne an plura sit percoagmentationem quod monstrificum prodit animal: iudicandum est principij ratiõe. Verbi gra si cor pars eiusmodi est: quod unum cor habet: unum animal est: quod duo: id duo est animalia que sibi coaluerunt propter cõceptuum connunctionem: ptes uero superuacuas agnationes esse declaratum iam est. Accidit etiam sepe: ut plumbꝰ ex iis que ãte obiecta non uiderentur animalibus iam perfectis meatus aut adducti cõcorporãtur aut diuertuntur: iam foeminis nonnullis os uteri compressum cõcorporatum qs ab ineunte etate ad tempus usqs mestruorum perseuerauit: mox urgentibus mestruis: doloreqs infestante: aliis sponte disruptum est: aliis dissectum a medicis nonnulle intenerunt. Cum aut peruium disrumperetur: aut disrupi non posset: puerus etiam quibusdam genitalis postremum meatus qua excrementum uelice trãsit: non eodem tetendenuit: sed ifra meatus ille transegit: q̃ obrem demissis clunibus mingunt: qui testibus paulo in partem superiorem retractis uidentur alongę: simili mans habere genitale foemine meatus etiam alimenti sicci coalunt aliquibus beltijs scilicet ouibus: aquibusdam aliis: nam auicã fulice pinnithi accepimus: cui cibi excrementum extenuatum per uesicam trãsmittebatur: dissectuisqs anus denuo propere coalescebat nec relecãdo eum cere uitiũ poterãt: de ptu multiplici apaucifero ac de agnatiõeptuũ aut defectu atqs etiã demõstrifico ptu dictum iam est.

Animalium uero alia unum q̃ superfetant: alia superfetant: quorum quedam emittere suos cõceptus semper possunt: quedam interdum possunt: interdum nequeunt. Causa ne superfetent est: q̃ singula pariunt: solipedes enim quae ijs auctores sunt animantes: unum q̃ superfetant: facit enim earum magnitudo ut excrementum omne in cõceptum absumatur: quippe cum in ijs omnibus corporis sit magnitudo: que autem magno corpore sunt: eorum foetus qs magni pro sui generis magnitudine ĩstituuntur: ex quo fit ut elephantorum foetus magnitudine uituli gestetur: multipara ideo superfetant: quoniam plures cõceptus supfetatur quidam alter alteri sunt. Que autẽ ex his magnitudine prodita sunt: ut hõ si alter coitus prie ab altero accessit: emittere quod supfetatum est possunt. Iam enim id euenisse uisum est: cuius rei causa id quod diximus est: eodem enim coitu plus seminis mittitur: quod partium multiplicare cõceptum potest: si alterum post alterum accedit. Sed si iam aucto cõceptu coitus adhibetur superfetare quidem potest: sed raro: quoniam ut ens magna exparte ad ptum usqs se cõprimat. Si tamen aliquando accidit ut superfetetur: iam enim id euenisse constat (pficri non potest: sed cõceptus abigũtur similes ijs quos abortus uocant: ut enim in uiuiparo genere omne excrementum absumitur in id quod prestant: ob corporis magnitudinem: sic in ijs fieri solet: sed in illis statim in his cum iam foetus accreuerit: tunc enim similem uiuipans cõditionem recipiunt: partu tione solã animalium mulier equa gramida coitum patiuntur: homo enim sua natura prefecundum animal est: aliquid etiam in utero: tum spacij: tum excremẽti supest: quãq̃ non tantum: ut uel alterum possit alere: mulier itaqs ob eam causam coitũ recipit: eq̃ autem soliditate sue nature q̃ aliquid spacij ĩ utero superfit: ut dictum

est: amplius quidem q; vt ab uno occupetur: seo arctius q; vt alterum perfecte possit superfetari: libidiosa natura ē eq; ob eundem effectum: quo solida omnia uenenis fiut appetētiora: illa: n: ita se habent: q: carent purgatōe q̄ fit ē foeminis: ut coitus manibus: eq; enim mestrua minime emittit: omnium autem uiuiparorum foeminae: solide sunt libidinosiores: quoniam simili modo se habent: atq; mares qui semen genitale collectum non excernunt: foeminis enim purgatio mestruorum seminis exitus est: cum mestrua non nisi semen sint in cōcoctum ut ante diximus: q; obrem mulieres que sicontinentes ad rem ueneream sunt libidine cessant cum sepi⁹ generarint. Jam ei seminale excrementū quod libidinem accēdebat emissū facit ne preterea concūbendi auiditas stimulet. In genere auium foemine minus q; mares uenerem appetunt: quoniam uterum cōtinent iuxta septum: mares cōtra salaciores sunt: quoniam testes intus habent retractos: Itaq; fit: vt que ex iis sua natura abundant semine coitum semper desiderent: foemine igitur huius generis propensiores ad coitum sunt uteri descensu: mares testium retractu. Diximus q; ob causam alia nullo pacto superfetant: alia supfetant q̄dem: seo cōceptus interdum enutriunt: interdum non: q; q; obrem alia libidiosa alia nō libidiosa seo genere sunt.

Sunt autem nonnulla superfetantia: que lōgo etiam interposito tempore coeundi possint enutrire cōceptum: quem superfetarint: videlicet ea q; num genus semine genitali abundat: a corporis magnitudine caret: q; multa generat. Cum enim multiparum sit: uterum habet ampliorem: cum semine abundet multum purgationis excrementicie emittat. Cum corporis magnitudine careat: maioreq; portione purgatio superet q; cōceptus desideret nutrimentum: possunt uel post constitui animalia ea demq; enutrire: ac perficere: uteri etiam coni non se cōprimunt: quoniam excrementum purgationis superest: quod mulieribus quoq; euenit: fit enim nonnullis grauidis purgatio: q; interdum que ad finem usq; perseueret: seo iis pter naturam hoc euenit: q; obrem foetus afficiatur detrimento: at eusmodi animalibus per naturam sic agitur. Ita enim corpus conii principio cōstitutum est: quale corpus leporum est: hoc enim animal superfetat q̄pe quod nec magnum sit q; plura generet: multifidum enim est: tale autem quodnis plura generat: semine et abūdat quod eis hirsutie significatur: copia enim pili exuperat: nam hoc unum pilos q; sub pebus habet: q; intra genas: pili autem abundantia: q; hirsuties copia indicat excremēti, q; obrē homines pilosi libidinosiores q; semis copiosiores sunt q; leues: lepus igit sepenumero foet? alios iperfectos gestat: alios pfectos iam edit.

Uiuiparorum alia imperfectum animal parunt alia perfectum: solipedes q; bisulce perfectum. Adultifida cōplures iperfectum: cuius rei causa est q; solipedes singulos parunt: bisulce aut singulos aut binos magna ex parte: enutrire autem q̄ pauca gignuntur facile possunt: multifida q̄ parunt iperfecta: omnes multipara sunt: quō fit ut partum adhuc recencem alere possint. auctum iam adeptumq; magnitudinem nequeant: seo cum corpus ad nutrimendum non sufficiat partum emittant: ut ea que uermem parunt: quedā enim ex iis catulos inarticulatos prope modum parunt: vt uulpes: ursa leena: q; ali nonnulla: seo omnia fere cecos: vt ea q; modo dixi atq; etiam canis: lupa: lupus ceruarius: sola inter multipara suis parit perfectos: eaq; una euariat: Generat enim multos mox multifidi generis cum q; bisulcum q; solipes sit. Sunt enim locis quibusdam sues solida ungula: ptu igitur numerosa est: quoniam alimentum quod in corporis magnitudinem absumeretur in excrementum seminale decoit. Id enim vt solipes magnitudine caret: quin q; potius quasi ambigens cū natura solipedū bisulcum est: hac igitur causa q; vnum parit: q; duos q; quod plu-

mum multos: enutrit uero usqz in finem: que pepert propter sui corporis alimo
niam probam: habet enim ut solum pingue suis stirpibus: sic scrofa filius alimē
tum copiosum q commodum. Aues etiam nonnullae imperfectos q cecos parit
pullos: videlicet quae cum parue corpore sint multos progenerant vt comix: pi
ca: passer: hirundo: q paucipari generis: que copiam alimenti parere una cum p
le non solent: vt palumbes: turtur: columba: q obrem si quis hirundinum novel
larum adhuc oculos prepungat rursum i columes reddentur. Cum enim fiunt
non facti iam comunguntur: Itaqz demuo oriuntur: ac pullulant. Omnino hec
preueniunt generationem perfectam ob alendi inopiam: generant uero ipfectis
quoniam perfectionem preueniunt: quod in pueris etiam patet qui mense septi
mo nascuntur. Saepe enim nonnulli eorum pre sua ipperfectione ne magnis quī
dem integros adhuc habent: ut aurium: aut narium: sed post accrescētes recipi
unt: multiqz eorum uite cōpotes euadunt. Adeo potius q foemine obscuri in ge
nere hominum nascuntur: cum in ceteris animalibus nihilo potius mares q fe
mine ita proueniant. Cuius rei causa est: q in hominibus lōge mas a femina dif
fert calore nature: quo fit: vt mobiliores sint mares in utero q foemine: motu au
tem ipso frangantur: cum recens quodvis facile pre sua ibecillitate frāgi possit:
hec eadem causa est: ne foemine similiter atqz mares perficiantur in genere ho
minum: quippe cum q intra parentē foemina tēpore longiore cōficiantur q mas:
q Vbi in lucem uenerint celerius foemine q mares perficiantur: nam q pubes q ui
gor q senectus foeminis prius uenit q mānbus: sunt enim foemine sua natura
debiliores frigidioresqz: q seorum foeminarum quasi lesionem naturalē: q detrimen
tum est putandum est: Intus igitur tarde pfua frigiditate discernuntur: hec et
enim discretio cōcoctio est: calor autem cōcoquit: q quod calidius id cōcocti fa
cilius est: sed fons propter suam debilitatem cito ad etatis florem senectutēqz per
ueniunt: etenim omnia minora: vt in artis operibus: sic i nature citius ad finē
deueniunt: eadem causa est: vt qui gemini mas q foemina in genere hominum,
prodeunt minus seruentur: cum in ceteris animalibus nihilo referat: hominib
enim hic cōcursus preter naturā est: cum non pari tempore mas q foemina discer
nantur: sed aut marem contari: aut foeminam preuēire necesse sit: At in ceteris id
non preter naturam est: inferendo etiam utero homines cum ceteris animalibus
dissident: Cum enim ceteri plurimum tēporis valeant corpore: cum utenum ferūt
mulieres magna ex parte egre degunt: cuius rei causa aliqua uel ad uitam refert
potest. Cum enim mulieres uitam ociosam q sellulanā quādam degant: plus cōtra
hunt sibi excrementi: nam quibus gentibus solitum est: ut mulieres labores su
scipiant: ns nec utenus tam difficulter gestatur: q ptus facilis est: denigz qbusui
locis mulieres: quae laborare consueuerunt: facilius pariunt: labor enim excremē
ta cōsumit: que in mulieribus ociosis augētur. Cūqz partui go labor sa sit la
bor q exercitatio actae uite facit vt spiritum possint retinere: in quare partus fa
cilitas cōciliatur. Afferunt igitur ea quoqz (vt modo dixi) aliquid cause ad eius
affectiōis differentiam: qua mulieres ceteris animalibus inferēdo utero discer
nant: seo maxime causa est: q cum ceteris aut exigua purgatio: aut nulla ma
nifesta fiat: mulieri plurima euenit: que cum per uteri gestationem oriant: ipe
stat atqz perturbat. Quippe cum etiam non grauidis nisi purgationes fiāt egritu
dines accidant: principio potius cum cōcipiunt perturbari solent magna ex pā
te: cōceptus enim purgationem impedit: q pre sua exiguitate absumere copiā
excrementi inter initia non potest: quāq post ubi iam plenius assumere cepent
leuat: At in ceteris animalibus: quoniam parum excrementi est: mox ad foe
tus incrementum accommodatur. Cūqz excrementa que nutricationem ipediunt.
absumantur valent foelicius: Nec secus ad̄tile genus aut uolatile afficitur.

Jam uero accrescente fotu: quibus nō eque proba altio cōtingit: causa est q̄ foetus in crementum plus excrementicij alimenti deliderat: paucis quibusdā mulierbus euenit ut pregnantes melius ualeant corpore: uidelicet ijs quarū i corpe exigua continētur excrementa: q̄ absumi possunt cū alimēto quod foetui administrātur.

De eo quod mola uocatur uidendum est: accidit hoc uitium mulierbus nonnullis grauidis: quāq̄ raro: pariunt enim quod molā uocant. Jā accidit enim mulieri cuidā: ut cum cōcubuisset q̄ se cōcepisse putasset: primum uentris moles augeretur: q̄ reliqua excratione uenirent. Sed cum tēpus pariendi iam esset: nec pareret: neq̄ moles minueretur: sed annos tres aut quatuor ita p seueraret: quoad dysenteric: idest difficultati intestinorum iplicata: eoq̄ modo penclitata demū peperit carnem: q̄ molam vocant. Quin q tota uita eorum hoc vicium: vt q consenescat q cōmonatur. Que autem prodient adeo obdurescit: vt vix ferro transigi possit: Causam huius affectus dixi i problematibus: afficitur enim cōceptus eodem modo: quo ea que inquinari dicamus: cum elixātur nec per calorem vt quidam volunt: sed potius propter calons debilitatē: natura enim de uita certare uidetur: nec posse perficere finemq̄ apponere generationi: q̄obrem aut tota vita aut lōgo tempore durat: quod inchoatum est: nec cum perfectam: nec alienā omnino habet naturam: causa nāq̄ duricie cruditas est: quippe cum iquinatio quoq̄ cruditas quedam sit: sed quentur cur ceteris animalibus idem non accidat: nisi quid admodum lateat: causam vero esse putandum q̄ mulier una omnium animalium affectionibus uteri obnoxia est q̄ mestruis abūdat: nec potest ea cōcoquere. Cū igit ex hūore cōcocti difficili cōceptus cōstitit: tūc gignit q̄ mola vocatur: idq̄ in mulierib⁹ mento aut solis aut maxime.

Fit autem hoc in fceminis: que animal intra se generant: q̄ vtile prius tempore est: natura enim id alimenti gratia extemi animalibus parauit: vt nec deesset tempore debito neq̄ ultra id tempus superesset: quod ita plane euenire uidemus: nisi quid preter naturam accidat. Sed ceteris animalib⁹ quoniā tempus simplex ferendi uteri partusq̄ datum est: lactis cōcoctio ad hoc tempus solet accedere: hominibus uero quoniam plura sunt tempora: primo ad esse necesse est: q̄obrem lac mulierum: cum ante septimum mēsem inutile sit: vtile iam septimo redditur mense. Causa etiam necessitatis propria cōcoctio lacti temporibus ultimis habetur: principio enim decessio huiusce modi excrementi absumitur in foetus generationem: Omnibus autem alimento est: quod dulcissimum q̄ coctissimum sit. Itaq̄ sublata hac facultate reliquum salsum malecq̄ sapidum esse necesse est. Sed cum foetus magis magisq̄ perficiatur plus excremēti superest: minus enim absumitur: idq̄ dulcius ē: cum non eq̄ detrahatur: q̄ bene cōcocti sit: non enim in sup ad foetus informatiōem consumitur: sed ad incremen tum mediocre: quasi iam foetus cōstet: adeptus finem suum est enim q cōceptus perfectio: q̄obrem erit permutatoq̄ generationem: vt qui iam sua recepent: nec ptera accipit quod suum non est: quo tēpore lac utile datur. Colligitur hoc parte superiore corporis q mammis propter ordinem prime originalisq̄ cōstitutionis: precipua enim pars animalis que supra septum est Inferior uero ad cibum q excrementum accommodata est: vt grestile animalium genus habens intra se alimenti suppetias loca permutet: hinc seminale quoq̄ excrementum secernitur ob eam q̄ inter initia disputatōis nostre reddidimus causam: est enim nature sanguinee: tum excrementum maris: tum mestrua fceminesanguinis autem q uenarum principium cor est: quod i ea ipsa pte superior positum est: qua propter hic primum excrementi talis mutationem in otescē

neceſſe eſt: ex quo fit vt q uoces: tum manuum: tum foeminarum immutentur: cū ſemen
fere incipiunt: hinc enim uox ſuam originem trahit: alteratur vero cum id quo mo
ueat alteretur: a mamme ſubleuentur: etiam manibus plane ſed foeminis ꝑ plus: q
enim parte in femore multum exercitur. Ideo locus mammarum manis fungoſus
q3 foeminis fit: eodemq3 modo iis euenit animalibus quibus mamme in ſra habe
tur. Igitur q vor q mamme in ceteris quoq3 animalibus documentum eundem ꝑ
bent: homini uſum habenti genens cuiuſq3: ſed plurimum in genere hominum
intereſt. Cuius rei cauſa eſt: q excrementum plurimum q mulieribus ꝑ ceteris fœ
minis q vinis pre ceteris manibus eſt: pro magnitudine altens meſtruum: altem
genituræ. Itaq3 cum hoc femine excrementum non a foetu hauritur: a tamen ne fo
ras profluat prohibetur colligi id ſi loca mania quecūq3 eiſdem meatibus adhæ
rent neceſſe eſt. Talis autem locus mammarum in omnibus eſt utraq3 de cauſa:
ſcilicet note melioris gratia ita cōditus: atq3 etiam neceſſario hic iam cōſiſtit: q
alimentum cōcoctum animalibus rōditur: Cōcoctionis autem cauſam nō ſo
lum q modo diximus accipere licet: ſed contra iam etiam: nam q vt foetus ma
uſculus iam factus plus aſſumat cibi: minuſq3 ob eā rem per id tēpus ſuperfit
ratio probabilis eſt: quod autē minus eſt: cōcoqui celerius poteſt. Sed lactis
naturam eandem eſſe q excrementi ex quo unūquodq3 generatur apertum eſt:
nā quod ante diximus eadem materia eſt q alit: ex qua generatōnem natura cō
ſtituit: eaq3 ſanguineis humori ſanguinem habentibus eſt: lac enim ſāguis
cōcoctus eſt non corruptus. Empedocles vero aut non recte putauit: aut non
bene vſus verbo trāſlatitio eſt: cum dixerit octaui decimo mēſis pus eſſe albū.
putredo enim cōcoctioni cōtrarium eſt. ꝓpius autem putredo quedā eſt: lac vero
res eſt cōcocta prorſus nec lactantibus fiunt purgationes ſecundum naturam:
neq3 lactantes cōcipiunt: q ſi cōceperit: lac extinguit: quoniā eadē lactis q meſtruo
rū natura ē: natura autē nō tā large profundere pōteſt: vt ſufficiens ſit: ſed ſi alterutra
in ꝑte decreuerit: i altera deſit neceſſe eſt: niſi qd accidens violētū: q ꝓter id qd ſolitū
magna ex parte eſt.

Imponibus etiam bene ꝓſcripta eſt generatio animalium: cum enim
pre magnitudine non ſatis preterea foetui eſt alimentum: quod ꝓ
umbilicū miniſtrat lac ad aledū vtile ſuccedit. Cūq3 p ūbilicū alimētū nō ſubtrahi
cōprimunt ſefe uene illic circū quas tunica ē: q ūbilicus vocat: atq3 ob eā rē tūc erit
opportune foetus cōſequitur.

Artus autem pronis in caput conuerſis fit per naturam animalibus
omnibus: propterea q partem ab umbilico maiorē habēt q ī ſeniorē.
maiora autē plus pōdēris cōtinēt itaq3 veluti i ſtatera dependentes eo vergūt quo
trahuntur.

Ceri autem ferendi tempora certa cuiq3 animalium ſunt magna qdē
ex parte pro vite ſpacio: viuaciorum enim generationes quoq3 diu
turniores eſſe neceſſe eſt: non tamen id cauſe eſt: ſed magna ex parte ſic euenit:
maiora enī p fectioraq3 ſāguinei genens animalia plus tēpōris viuūt: ſed nō oīa ma
iora ſūt viuaciora: homo enī plus tēporis q quodlibet animal uiuit: excepto elephā
te: q quidē vſu adhuc fide digno nouimus: quāq homo minoris ē iudicii q
vetula: alia multa.

Cauſa ne quodlibet animal poſſit diu uiuere eſt: q ꝓpagare ambiēte tem
peratur: atq3 etiam ob alios naturales caſus de quibus mox dicā:
tempora ferendi uteri pro magnitudine animalium que generantur deſcrip
ta ſunt: haud enim tempore breui conſtitutiones p fici magnas uel animaliū
vel quorūlibet alionum fere facile eſt: q obrē equi: ut quae iis cognata ſūt alia
lia: quāq minus temporis viuunt: tamen diutius vterum ferunt: alia enim

annum: alia quoplurimum mẽses octo grauida exigunt: hinc eadem de causa elephã
torum etiam vterus diutinus est: biennio nãq; gestatur propter exuperantiam magni
tudinis. Ratione autem optima tempora omnium ꝙ graditatum ꝙ generationũm ꝙ
uitarum dimensionem circuitibus sibi exposcunt recipere: circuitum appello diẽ noc
tem: mẽsem: annum: ꝙ tempora: q̃is desinũtur: atq; etiam lunæ trajectiones: sũt enĩ
lunæ circuitus cõplemẽta ꝙ silentia ꝙ interpositorum temporum sectiones: ita enim coit
cum sole mensis: nanq; communis amborum circuitus est: luna autem principium
est propter solis societatẽ receptũq; lucis: fit enim quasi alter sol minor: q̃obrem con
ducit ad omnes generationes perfectionesq;: calores enim ꝙ refrigerationes cũ mo
deratione quadam generationes sine moderatione corruptiones efficiunt: terminũ
autem: tum principii: tum finis qualitatum earum motus horum siccum optinet:
vt enim ꝙ mare: ꝙ omnem humorum naturam subsistere mutamus: prosilientium moti
ꝙ quietes videmus: aerem uero ꝙ flatus pro solis lunæq; circuitu affici: sic ea q̃ ex ijs:
in ijs omnia fieri sequi necesse est: Nam vt rerum minus principalium circuitus sequan
tur: magis principalium rerum circuitum ratio est. Vitam enim quandam ꝙ ortum
ꝙ itentum uel flatuum esse fatear. Conuersionis uero eorum siccorum alia fortasse pri
cipia sunt: natura igitur ita sibi uult: Vt eorum numeris generationes ꝙ obitus nu
meret: sed exquisite id facere nequit: propter materiæ infinitionem: ꝙ q̃ multa princi
pia incidunt: quæ generationes destinatas secundum naturam ꝙ corruptiones sepe im
pediant: atq; ita causa sint earũ quæ fiant ꝓter naturam. Sed de alimento intrinsecus
ministrãte animalium atq; de generatione in lucem ꝙ gẽa ꝙ seorsum de singulis: ꝙ sum
matim de omnibus dictum iam est.

Aristotelis de generatione animalium liber: v: interprete Theodoro.

Eas affectionibus quibus animalium ptes differant iter se: dis
serendum nunc est: affectiões ptiũ dico celeritatem oculorum aut
nigredinem vocis acumẽ: aut grauitatẽ: ꝙ coloris aut corporis:
ꝙ pilorum aut pennarum discrimen: quorum alia totis generib⁹
insunt: alia vtcũq; sors tulit hẽntur: quod maxime in hoĩbus acci
dit: mutatiões ẽt ꝓtatem alie omnibus eque animalibus venũt
alie cõtra vt in nocis colorisq; rõne uideri licet: Cum enim cetera nõ canescant mani
feste in senectute: homo maxime oĩum ita afficitur: ꝙ alia statim ab ortu nature con
sequũtur: alia progrediente etate ꝙ senescentibus accidunt: de his igitur ceterisq;
huiusmodi omnibus non eundem ꝓtera modum causæ eẽ putandum: Que enim nõ
sint opa uel nature cõia uel generum singulorum propria: horũ nullum alicuius g̃
gra aut est aut fit. Oculus enim alicuius gratia est: sed celsus nõ alicuius gr̃a est: ni
si hec affectio sit ppria generis: nec uero ad rõnem substãtie ptinet in nonnullis: sed
vt q̃ne cessante fiant: ad materiam ꝙ principium q̃ movent cause eorum referẽde sũt.
etenim vt initio disputatõis nostre dictum est non ꝙ tale q̃ gignit̃ quoq; nõ tale
q̃ est: sed in ijs q̃ statuta definita ꝙ certa nature sunt opa: sed potius ꝙ tale: ẽ idcirco
tale ꝙ gignitur: substantiam enim generatio sequitur ꝙ substãtie gratia est non ipa ge
nerationem. Veteres tamen nature interpretes contra esse putarunt: cuius erroris
cã fuit: q̃ cãs plures ẽ non uiderent: sed materie tãtum ꝙ motus cãm eaq; infinitã
te cognoscerent: Rõnis uero ꝙ finis cãm non cõsiderarent: sed enim alicuius grati
a unũquodq; est: gignitur autem iam ob eã cãm ꝙ reliquas q̃ in rõne cuiusq; cõti
nentur: qua uel alicuius gratia est: uel cuius gratia aliud est. Que uero non eius
modi sunt: uidelicet quorum generatio ẽ eorum iam cã querenda i motu genera
tõeq; est: vtpote cum discrimẽn cõstitutõe recipiant: oculum enim necessario hẽ
bit: tale enim animal subiectum est: Sed talẽ oculum necessario q̃dẽ sed non tali
necessitate. Verum alio mõ: si: quoniam talẽ aut talẽ rẽ suapte natura agere pa
tiue põt: his ita diffinitis. de rebus q̃ deinceps eueniant dicere aggrediamur. Principio

puer cũnati fuerint : dormire oĩum maxime iperfectorum animaliũ ſolent : quoniam ĩtra parentẽ cum primum ſentire ceperint : tempus dormiẽdo totum fere cõſumũt. Sed q̃ritur de prima generatione vtrum vigilia precedat : an ſomnus : q̃ enim proficiſcente etate magis expgiſci uiſuntur : contrarium id eſt ſomnum principio generationis meſſe probabile eſt. Tum etiam trãſitio de non eſſe i eſſe p medium fieri ſolet : ſomnus autem talis ſua natura eẽ uidetur : ut uiuẽdi q̃ non uiuẽdi inter tumnium ſit : q̃ neq̃ oĩno ſit : q̃ dormit : neq̃ non ſit. Viuitur enim potiſſimum vigilia pp ſenſum : ſed ſi animal habere ſenſum neceſſe eſt : q̃ tunc primum eſt animal cũm primum cõtigit ſenſus : primã illam diſpoſitiõem non ſomnum : ſed ſimilẽ ſomno eẽ putamoum : qualis plantarum eſt : etenim ita accidit : ut p id tẽpus uita plãte alia uiuant. At plãtis ſomnum meſſe ipoſſibile eſt : nullus enim ſomnus ĩexpergiſcibilis eſt. Affectio autem illa plantarum q̃ ſomni eſt proportiõalis in expgibilis eſt. neceſſe eſt : eſt animalia dormire partem maxiam tpis : quoniam incrementum põdus locis ſuperioribus ipoſitum eſt. Cũm autem dormiẽdi talem eẽ alibi expoſuimus. Verum tamen expergiſci in utero ẽt uidentur quoddam i diſſectionibus : tũ i prole ouipari generis pãtet : mox obdormiſcunt ſtatim rurſuſq̃ delabuntur : q̃ obrem egreſſa quoq̃ in lucem : bonam tpis partem dormiendo trãducunt. Cũ pueri vigilant : non nocẽt : cum dormiunt nocent : iterdum ẽt lachrimant. Accidit enim dormientibus etiam animalibus ſenſus nõ mõ : q̃ ſomnia uocantur : ſed etiam pter ſomnia vt ijs q̃ dormientes reſurgunt : q̃ dam pleraq̃ agunt ſine ſommio : ſũt enim q̃ dormientes reſurgant : ambulent : uidentes eo mõ quo q̃ vigilant : ns enim qui ſenſus accidentium cõtingit quãq̃ non uigilantibus : tamen nõ vt ſomniũ. Infantes uero pp conſuetudinem quaſi neſcij uigilandi ſentire uiuereq̃s in dormiẽdo uidentur. Tempore autem procedente ſcrementoq̃s tranſeunte in partem ſuperiorẽ expgiſcuntur : iam magis : partem maiorem tpis ita degunt : ſed initio plus q̃ ceteri animalia ſomno dediti uiuunt. Imperfectiſſimi : n : omnium perfectorum partium naſcuntur : q̃ ſcremento pris ſuperioris exuperant. Oculi omnium puerorum ſtatim a partu ceſiuſculi ſunt : poſt uero ĩmutantur in eã naturam q̃ futura ẽ : quod in ceteris animalibus non euenit manifeſte : cuius rei cã eſt : q̃ ceteris animalibus oculi in ſuo cuiuſq̃ genere unicolores potius ſunt : vt bouum nigri. Bouum oculum aqui : alionum nigri : toto genere nit ceſij : nonnulloni caprini ut capraru genens. At hoium oculos uarios uerſicolores q̃s eſſe euenit : nam alij ceſij : alij flauoi : alij nigri : alij caprini : q̃ obrem ceterorum vt nulli ſuo i genere diſſideant inter ſe : ſic nulli a ſeipſi differunt quippe q̃ non plus q̃ unum colorem hẽant ſua natura. Equi maxie omnium ceterorum animalium uerſicolor ẽ : aliqui enim ceſij altero oculo naſcũtur : quod nulli ex ceteris beſtijs euenit manifeſte : quãq̃ boſes nonnulli altero oculo diuerſo gignãtur : ergo ut cetera animalia nihil mutatiõis uel recens nata vel etate prouectiora recipiant. Puer autem id euenit ſatis cauſe hoc ẽ exiſtimãdũ : q̃ ceterorum ea pars unicolor : hominis uerſicolor eſt : ſed ut ceſium potius q̃ aliũ hẽant colorẽ : cauſa eſt : q̃ partes nuper natorum ibecilliores ſunt : ceſietas autem ibecillitas eſt : ſed in uniuerſum de oculorum diſcrimine querendum accipiendũq̃s eſt : q̃ ob eam alij ceſij : alij flauoi : alij caprini : alij nigri : ſed ceſios opinari plus ignis habere ut Empedocles ait : nigros autem plus aque q̃ ignis : atq̃s ob eam rẽ ceſios iterdiu acute cernere nõ poſſe ſcilicet ob aque iopiã : nigros noctu efficere ob ignis inopiam non bene eſt : ſi quidem uiſus nõ ignis : ſed aque tribuendus in omnibus eſt : cauſam ẽt colorum uel alio mõ reddere poſſumus : ſed ſatis eſt ut ante dixi : cum de ſenſibus agerẽ : atq̃s etiam prius cum de aĩa ut aque propria pars hec ſenſoria ſit : nõ aeris aut ignis : curita hanc eẽ cãm eorum putamoum ẽ : q̃ alij pluuioi habent : alij minus q̃ motus cõpetẽs requirat : alij modicũ. Itaq̃s q̃ multum humoris cõtinent nigri ſunt : quoniam humoris copia tranſpici ſatis non

potest: celij q̄ parum hēt humoris ut in mari ēt cernitur etenim. Quantū eius satis tri
spicitur: celium apparet: quātum minus aquinum: quātum pre gurgite alto non p
finit' io opacat' nigrum aut cereleum sentitur. Qui autem iter eos sunt eo iam diffe
runt: q' magis minus lucida constituerint: eandem causam esse putandum: aut celij acu
te interdiu cernere nequeant: nigri noctu: celij enim p̄ui humoris exiguitate mouē
tur magis a luce a rebus uisilibus: s: qua humidi quaq; pluidi sunt: quā q' mo
tio eius ptis uisio ⁊ est: qua plucida non qua humida est. Nigri uero ab humorū
copiam minus mouentur: lux enim nocturna exilis est: a simul q̄is humor p
noctem mouen difficili⁹ pōt: cōuenit autem eum qua pluciduin necnon mouen:
neqz magis mouen q' congruum sit: leuior enim motus expellitur a uehemētiore.
q' obrem q̄ aut suum cōspectum a calore ualidiore transtulerint: aut de sole i opa
cum se cōtulerint non cernunt: motio enim que iam vehemens ineſt: ipedit eam
q̄ extrinsecus accidit. Demqz uisus siue ualidus siue inualidus nequit res spleēdi
das cernere: quoniam eius humor ultra modum afficitur a mouetur. Cognitio
nes ēt oculorum utronq; iudicium faciunt. Glaucoma enim celsus potius acci
dit: luscitas nigris est: autem glaucoma siccitas potius oculorum. Itaqz
senescentibus magis euenit: nam oculi quoqz ut reliquum corpus senectute sic
cescunt: luscitas uero humoris copia est: quapp minoribus natu potius ac
cidit: cerebrum enim eorum humidius est. Visus autem optimus est: q̄ int' mi
tum a parum humoris moderatus cōstat: hic enim nec p exiguitatem turbatur.
vt colorum motiōes ipediat: neqz per nimietatem prebēt mouendi difficultatē.
sed non mō ea que diximus: cām habent ut obtuse acuteue cernatur: uerum natu
ra ēt cutis que pupille uocate obtenditur: tralucidam enim esse eam reqrit. Tale
autem cē que tenuis alba a leuis sit necesse est. Tenuis igit' est ut motus q̄ extrane⁹
uenīat recto tramite feratur: leuis ne rugis obumbret: senes enim ob eā rem acu
te non cernunt: nam ut ceterarum partium cutis sit oculorum quoqz senescentibus
obrugant: a crassior redditur: alba autem esse debet; quoniam nigrum tralucidū
esse nō potest: hoc enim ipsum est nigrum quod non transluceat: unde fit ne lat'
ne possint lucere: si ex tali cute cōfecte sunt. Per senectutem igitur a morbos acu
te cernere ob eas cās nequnt. Pueri vero pauicitate humoris celij principio sunt.
sed altero oculo celij capite hoīes atqz equi gignuntur eadem de causa: quia a nō
solus canescit: a equus inter cetera animalia unus euidentius albescit pilo per se
nectutem: canicies enim debilitas quedam humoris siti i cerebro a cruditas est: q'
idem celsitas quoqz est. Vis: n: eadem est humoris admodum tenuis: q̄ pauci a ā
modum crassi que multi. Cum igitur natura eque cōficere neqt: aut vtroqz cōcocto
huore aut nō utroqz cōcocto: sed altero cōcocto altero nō: tūc euenit vt celij altero ocu
lo reddant. q' obrē aūt alia acute cernāt: alia nō: duplex ratio ē: a cumē emi cemēdi
vis fama fere dicitur.

Videndi ēt olfaciēdiqz rō similis est: dicitur enim acute cernere: aut quod
procul cernere pōt: aut quod oīas rerum q̄ cernūtur q'maxie sentiat: q̄
idem simul nullis eisdem cōtingunt. Idem enim manu āmota aut p fistulam:
quā q' nihilo magis colorum oīas iudicet: tamen lōgius cernet a quidem ex foueis
puteisqz iterdum stellas cōspiciunt: itaqz si qō animal multum quidē prouenie
tie adiunctum oculis hēt: sed humorem pupille non pumi neqz modicū contem
nter extraneo motui: neqz summam citē pretemiē optīet id: vt ex q̄site colorum
oīas nō capiet: sic procul cernere potent: quomō ēt quominus magis q' que
humorem q̄dem illum sincerum opimentiqz eius ptenue hēant: sed supcilio qō
promineat oculis careant oīno: cā enim cernendi tam acute ut oīe percipiantur
in ipō oculo ē: nam ut in uestē mundissima uel minima macula plpicua est: sic in
puro sinceroqz oculo uel parua motio patet sensūqz efficit. Ut procul cernatur:

motulqz alogingqz uisilibus deueniat cause situs ē oculorum: q̄ enim oculis promi
nentibus sunt: procul cernere nequeunt. Que contra intus i cauo oculos hēnt positos
lōge aspicere possunt: quoniam motus in altum non dissipatur: sed recto trāmittit me
at: nihil enim interest an uisus exitu cernī dicatur ut quidā aiunt: nam nisi ante ocu
los quicq̄ sit: dissipari uisum atqz ita minorem rebus occurrere que cernūtur necesse
est: minusqz procul uidere q̄ si motus a rebus que videntur proficisceēte cernatur: similē
enim motui efficiri uisionem necesse est. Ita igitur potissimum res cernerentur longi
qz: fulmico ab oculo ueluti fistula quedā porrecta ad rem vsqz cernendā cōtinuaret.
sic enim nulla ex pte dissolueretur motꝰ q̄ are uisibili proficisceret. Sed cū ita nō sit q̄
amplius porrigit̄ eo longius cernatur necesse est: Cause discrimina oculorum hec
sunt.

Eadem uero audiendi olfa ciendiqz rō est: aut enim ita exīstite audiunt q̄ ol
facium: ut q̄ maxime differētias omnes subiectā animi sensibilium rerum
sentiant: aut ita ut procul audiāt: aut ocorentur: ut igitur bene dīe iudicētur: cau
se sensorium est; quomō in cerebro uidelicet si sincerum: tum ipm: tum eius mem
brana est. Oculatus enim sensorum omnium ut dixi: Cū de sensibus agere cōstit
uit ad cor: aut ad cordis proportōale si corde carent. Ita q̄z meatus audiēdi: quoniā
sensorium hoc agens est qua spiritus natur⁹ in alijs pulsum: in alijs spiritū cōmu
cit: hic delimit: quappe uerba deiscuntur: ut quod audiens reddere ore possis: q̄li
enim motus subient per sensorium: talis quasi ab una eademqz effigie motus p
uocem agitur: vt quod audiens: idem dicas. Olcitantes ēt aut spīritum reden
tes accipiētesue minus audiunt: quoniam extremum sēsorij auditus ad partem
spiritalem terminetur: q̄ quatiatur: moueaturqz una cum ipso spiritu: q̄
tiens illud spīs mouet: mouetur enim cum mouet necnon tpibus animi: tempami
tisqz humoribus idem accidit: ut aures implen spiritus uocantur: quoniam uicine
sint origini loci spiritalis: Iudicium igitur exīstitum dīani tum sonī: tum oris
in sinceritate sensorij summeqz mēbrane positum est. Ita enim oēs motus manifes
tiut in visu: in his etiam uenium: quoniam procul sentire aut nō sentire similiter
atqz in rōne uidendi accidit. Que enim ante suas sensorias ptes productiores:
ueluti aque ductus possident: hec procul sentire possunt: q̄obrem quoniā nares
porrecte sunt lōgius vt catellorum laconicorum: hec ualent olfactu. Ita: n: mo
tus non interpellantur sed a lōge directi sensorium subeunt integri: quoniā oo in q̄
q̄ manu admota fronti lōgius cernunt. Auricule ēt lōge ibi cateqz amplius qua
si grūdis in tuisqz āfractu lōgiore itorte) quales nonnullarum quadrupedum sūt.
melius āministrant: quippe q̄ motum eminus excipiētes ad sensorium reddant:
homo pro magnitudine minime fere oium animalium procul sentire potest. Cum
tamen differentiarum sensu maxime oium ualeat: cuius rei causa est: q̄ sensorū
sincerum minimeqz terrenum corpulentūue optinet: cutem etiam tenuissimam
pre ceteris animalibus homo suapte natura pro magnitudine habet: Vbi tulus
manus numerum recte a natura cōstitutus est: Cum enim quadrupes omnium
sit animōsissima: meatusqz tātū hēt: qb⁹ audiat: cā ē: q̄ uitā hic i hūore trahat. pe
nūt aurū addita meatib⁹ ē: vt motꝰ a lōge delatꝰ iens: sentiret: itaqz nihil oti les
ci auricule ēnt: imo uero offēderēt: cū itra se copiā reciperēt hūoris. De visu audi tu
olfactuqz dictū iā est.

Hi discrepant: a inter se in hoīum genere petates a cum ceteris animalibus
q̄ habēt pilos: habēt autem q̄ intra se animal generant fere oīa. Iam a
culeos q̄ a nonnullis in cepilorum genūtur: Genus esse pilorum existimandū
est: vt hericiorum aculeos a si qd ei⁹modi aliud in genere viuiparo est: differē
tie uero pilorum existunt duricie: mollicie: longitudine: breuitate: rectitudi
ne: crispitudine: multitudine: paucitate. Ad hec colonibus vt albedine nigredi

lorum qz meorijs : sed nonnullas earum differentias patitur : videlicet
cum immoderatius aut maiora sunt : qđ precipue in homine fit : pilosior enim etate
provectus redditur hō : a parte priore capitis nonnulli calvescunt : pueri et mulieresqz
non calvescunt . Nam autem procedente etate calvi evadunt : necnon capite homines se
nescentes canescunt : quod nulli fere exceteris animalibus accidit manifeste : quāuis
equus eundemtius qz cetera ita afficiatur. Calvescunt homines parte capitis priore. Ca
nescunt primo tpibus : sed nemo vel tēporibus vel occipite calvescit . Quibus aut alia
rum pili non sunt : sed pilorum proportionale : At avibus penne : piscibus squame
ris etiam nonnulli exijs affectibus veniunt rōne eadem : sed communem rei cā genus
pilorum datum animalibus a natura est : diximus ante : cum cās partium redderem?
Hunc presentis opis atqz officij est : ut qbusnam precedentibus rebus a quas ob ne
cessitates hec eveniant : explicemus. Cā crassitudinis tenuitatisqz pili : cutis potissimū
est : alijs enim cutis crassa : alijs tenuis : a alijs rara : alijs dēsa est : tum dā humoris ipsi
ti cōlors causa est . Alijs enim pinguis : alijs aquosa est : omno cutis naturam terream
esse statuimus. Cum enim pr̄summa sit humore evaporāte solida terrena qz redditā.
pili autem proportionale qz pilorum non ex carne seo ex cutte oriuntur : cum hu
mor in ijs evaporetur : atqz exhalet : q̄obrem crassi ex crassa : tenues ex tenui cute
proveniunt : quod si cutis rarior a crassior sit crassi gignetur propter copiā portō
nis terrene : a meatuum laxitatem : seo si spissior est : tenuiores exeunt pp meatuum
angustiam. Item si nimium aquosus iesit brevi resiccescēs : facit ne pili capiant mag
nitudinem. At si pinguis est : cōtra evenit : non enim facile exiccari pōt : quoo pin
guis est : q̄obrem in totum animalia quorum cutis crassior est : pilo sunt crassiore :
quāuis non que cute marcie ita constant : magis ita vēant pilum : pp eas quas mō
diximus cās : ut genera suum pōbubus a elephantis : a multis alijs usu evenit : nā
si cutem crassiorem boves elephāti : a pleraqz alia habent q̄ sues : tamē pilo tenuio
re teguntur. Eadem cā est cur hominum capilli crassissimi sint : capitis enim cutis cras
sissima est : a humoris plurimum cōtinet : rara et admodum est quin a vt pili lōgio
res brevioresve sint. Causa est q̄ humor qui evaporetur : non facile exiccari pōt : cā ve
ro ne facile exiccetur duplex est : s: quantitate a qualitate : nam si humor aut mult⁹
aut pinguis est non facile exiccari potest : ideoqz hominum capilli longissimi sunt : ce
rebrum : n: quoo humidum a frigidum est : largam humoris copiam prebet : si
ccr autem crispus ine oritur pilus ex halatione pilorum . Nam si fumosa est pōtia
calliditate a siccitate crispum efficit pilum : Inflectitur enim quoniam duplici de
latiōe feratur. Terrenum enim deorsum calidum sursum fertur : cuiqz pre sua ilecilli
tate iflecti facile possit : intorquetur : quoo pili crispitudo est. Aut igitur ita causa
redditā est : aut quoniam parum humoris : multum aūt portionis terrene iesit effi
citur ut pili reliccati ambiente cōtrahātur . Inflectitur enim quoo rectum ē si
evaporatur a cōtrahitur : atqz cōvellitur pilus : quem admodum cum igne admo
tur : utpote cum crispitudo convulsio sit : ob humoris inopiam ab aeris cōtinētis
calore. Indicium rei est : q̄ a humores sunt pili crispi q̄ recti : omnium enim quoo sic
cum est : simplici autem pilo sunt : q̄ humore abundant : fluit enim humor ijs nō
stillat : quocirca scythe incole pōtia thraces pilo sunt promisso : a simplici : nā a
ipsi humidi sunt : a aer ambiēs eos humidus est . Ethiopes cōtra q̄ loca icolūt
calida crispo sunt pilo : siccum est enim a cerebrum eorum a cēlū ambiens. Seo sunt
que quāuis cutem habeant crassiorem : tamē tenuion sunt pilo : ea videlicet cau
sa q̄ ante exposui : quo enim meatus tenuiores sunt : eo pilos emasci tenuiores necel
se ē : quapp omnium generi tales sunt pili : Nodus enim multitudo pilorum ē. Sūt
et que molle quidem vēant pilum : seo minus tenuē vt lepores : cōtra q̄ oves : lepo
rum enim pilus per summa cutis emascitur : q̄obrem longitudine caret : a simile ac
cidit vt ijs q̄ imo decerpuntur : que quāuis mollia sint : tamen nullam longitudi

nem habent: nec ipterum ullum recipiunt. Oues frigidi tractus contra q̃ homines affi
ciuntur. Scilicet enim molli sunt pilo. At oues. Sauromatice duro: cã eadem q̃ in ce
nibus feris est: frigus enim iuuat propterea q̃ cogẽdo exiccat. Cũ n: calor eximitur
humor una euaporatur. Itaq; non solum pilus: sed ẽt cutis terrena duraq; cua
dit: cã in feris vita agrestis est: In cicuribus autem his loci frigiditas. Iudicium
uel echini pelagici faciunt: quoni vlus contra urie stillicidia est: qppe q̃ frigiditate
maris palti in quo degunt. Lexaginta enim atq; etiam amplius pallium gurgite
onuntur. Ipsi q̃dem exigui sunt: sed aculeos grãdes durosq; gerunt: cã magnitudi
nis est: q̃ incrementum corporis diuersum eo est. Cum n: parum caloris optineãt
neq; concoquere possint multum ob eam rem hẽnt excrementi: aculei autem q̃ pili
reliqua generis eiusdem excremento nascuntur: dum uero q̃ frigidi mõ pene lapidis cõ
stant pp frigus q̃ gelu: eodemq; mõ cetera q̃ terrena gignit duriora terrosiora lapi
diosioraq; gignuntur locis aq̃losis q̃ nultimis: q̃ uento expositis q̃ cõcauis q̃ cetis.
frigent enim omnia magis humoreq; euaporatur. Indurat igitur tum calor: tum
frigus. Hanq; euenit ut ab utriusq; humor euaporetur: sed a cãlore pse a frigore pa
cãens. Vna: n: cum calore humor abstrahitur nullus: n: humor sine calore est:
sed frigus non mõ indurat sed densat ẽt: calor vero laxat: rarumq; facit. Eadem
cã est vt natu grandibus duriores q̃ pili q̃ pene q̃ squame reddantur: cutes enim du
riores crassioresq; efficiuntur senescente etate reliccantur enim: q̃ quidem senectus ip
sa vt nomen significat terrena est: quoniam sine calore est q̃ cum calore humor de
fluent. Calui omnium maxime animalium homines apte efficiuntur: quod gen
affectõis generale quodãmodo est: nam q̃ plantarum alie semper frondent: alie
frondẽ amittunt. Et aues quae certo tẽpore se abdunt: q̃ latent: pennas amittũt.
qualis affectus caluicium in hominibus est: quibus accidit vt caluescant. cũ
enim paulatim q̃ frondes q̃ penne q̃ pili defluant: vbi vniuersim hic affectus eue
nerit: vocabula accipit hec caluescere: defrõdescere. depẽnescere. Causa autem hui
affectus in copia humoris calidi est: qualis precipue est humor pinguis. quo circa
plante que pingues sunt fronde perpetua uirent: sed de his alias: sunt enim iis
uel alie cause huius comites affectionis. Euenit hoc plantis hyberno tẽpore: mu
tatio enim hec potior q̃ etas earum est. Animalibus etiam que latent idem tem
pus iacture est. Sunt enim minus q̃ homines natura humida atq; calida: ho
mines autem suis etatibus hyemem estatemq; agunt: q̃ obrem nemo anteq̃ co
re incipiat caluescit: sed a uenereo coitu potius id euenit: scilicet iis q̃ sua natura sit
eo propensiores. Cum enim cerebrum frigidissimum omnium corporis partium sit:
tum rei ueneree usus refrigerat: caloris nanq; sincera naturalisq; secretio est. Itaq; ce
rebrum sentit mento prius: que enim imbecilla uitiosaq; sunt causa parua exiguo
q̃ momento immutatur. Quapropter si quis cogitet ut q̃ ipsum cerebrum parum
calidum est: magisq; talem esse obductam cutem necesse est: atq; etiam magis natu
ram pilorum videlicet quãto plus ipsa caloris origine distet: recte ita uenire existi
mabit: vt qui semen ferant: ea ipa etate caluescant: qua semen emittant eadem cau
sa est: q̃ ut priore capitis parte caluescant: q̃ ut hominibus solis omnium animali
um id eueniat: q̃ enim parte priore cerebrũ continetur: hãc ea parte caluescimus:
q̃ autem homo maximum humidissimumq; cerebrum habet: hinc solus anima
lium ita afficitur: mulieres non caluent: quoniam natura earum similis puero
nature est: utraq; enim sterilis seminalis excrementi est: spadones etiam non calues
cunt: quoniam in foeminam mutantur: q̃ pilos qui postea gignuntur: aut non p
ducunt: aut amittunt si forte habent: preterq̃ pubem: q̃ mulieres etiã habẽt. Cũ
cetera illis careant obstetio enim hanc mutationem marie in foeminã est: causa vero
ut que latent rursus penas recipiant: queq; frõdẽ amiserũt denuo frõdescant: calui
autem nunq̃ redeat pilus: q̃ animi pa illius mutatõem corporis magis afferũt: Ita

qz pro tẽporum mutatione vicissitudo gignendi amittendiqz sequitur: vt animalia pennas pilosue: plante frondes aut dimittant: aut recipiant. At uero hoīb⁹ peretatem euenit uer: estas: autūnus: hyems. Itaqz cū ipe etates nō pmutẽt: fit ne affect⁹ q̄ ob eas accidūt permutentur: quāq̄ similis cā ē: ac de ceteris pilorū affectōibus diximus fere.

De lorum autem causa ceteris quidem animalibus cutis natura est: vt q̄ vmi colora sint q̄ uaria: sed hominibus nihil cause cutis affert: nisi ad canicie. videlicet tam que morbo non q̄ senio accidat: nā eo uitio corporis quod uitiligo nocatur pili efficiuntur albi: sed si albi sunt pili: cutem albedo non sequitur: cuius rei causa ē q̄ pili cute exeunt. Itaqz si cutis egrotat: extenuataqz est: pilus quoqz egrescit: egritudo autem pili canicies est: etatis uero illa canicies inopia q̄ exilitate cāloris cōtꝫ hitur. Omnis enim etas labitur in frigiditatem: cum iam corpus inclinatur q̄ consenescit: senectus enim frigida est q̄ sicca. De alimento autem quod quācunqz partem corporis subeat ita intelligendum est: vt calore proprio cōcoquatur: qui cum agere nequeat deprauet̄ aliquo q̄ aut repletio sequatur: aut egritudo: sed de eiusmodi causa postea differemus cum de incremento q̄ alimento agemus. Quibus igitur hominibus natura pilorum parum calida est: plusqz humoris subit: calor proprius nequit concoquere: atqz ita humor putrescat calore aeris ambientis: fit enim putredo quedā a calore seo non suo naturaqz vt alio loco expoſui: putredo autem q̄ aq̄ terreq̄ quorūmus eiusmodi corporum fieri potest: q̄obrem terreni etiam uaporis putredinem nouimus: que situs vocatur: etenim situs caries vaporis terreni est: Itaqz in pilis quoqz alimentum tale cum non cōcoquitur putrescat: atqz ita efficitꝫ ea que canicies appellatur: que alba propterea est: q̄ situs unus canorū fere albus est: cuius rei causa est q̄ multum aeris cōtinet. Omnis enim vapor terreꝰ vim habet aeris crassionis: situs: n: quasi respondens putine existimatur: nam si vapor se efferes cōcresit: pruina fit: sin putrescat situs: quapp vtraqz pruina careat. Vapor: n: pruina est q̄ recte a poetis in comedijs transfertur connutio in canicie: cum senectutis situm pruinamqz nominant: alterum enim genere idem est: uapor nāqz utrumqz est alterum idest situs specie idem est: putredo enim vtrūqz est: Ideo ita esse indicium est: q̄ plerisqz pr egritudinem pili canuerint: mox ualitudine restitutis in gruerunt: causa ē q̄ per egritudinem vt totum corpus inopia caloris naturalis laborat: sic partes etiam minime eadem participant labe: multum autē excrementi consistit in partibus corporis: q̄obrem in pilis etiam cruditas est qd canicie faciat: post vero cum conualuerint: a uires receperint: denuo mutantur: q̄ quasi iuuenes ex senibus redduntur: affectionesqz proinde mutantur: recte etiā dixens morbum esse aduenticiam senectutem. Senectutem autem esse morbum naturalem. Itaqz morbi nonnulli idem faciunt quod senectus: tempora autem primo canescunt q̄ occiput vacat humore: cum non contineat: cerebrum: sinciput vero hēt multū hūoris: qd autē multū ē: difficile id putrescit. At in tẽporū pili⁹ nec tā parū hūoris ē: vt cōcoqui possit: nec tā multū vt putrescere negat: Cū eni is locꝰ medius iter vtrosqz sit: extra vtrumqz affectum esse potest: cā canicie hūane dicta iam est.

Ceteris autem animalibus ne per eam etatem hoc idem manifeste eueniat causa est eadem: q̄ de calluicio diximus. Pauum enim cerebri idqz minus humoris habent: vt calor ad cōcoquendum sufficiat: equis maxime omnium que nouerimus animalium canicies ignotescit: quod os in quo cerebrum tenuiꝰ q̄ cetera pro magnitudine habeant argumentum est: q̄ ictus i eo loco periculosus est: vnde illud homeri. Equa sete herent capiti letalesqz vulnus: precipue sit equis. Cum igitur pretenuitate ossis affluat humor: q̄ per etatem calor deficiat: pili isti canescunt. Ruffi ēt celerius q̄ nigri canescūt: nam q̄ ruffitas quasi ignis

litas pili est: Imbecilla autem quecq; celerius senescunt. Omnes senescentes efficiu
gniores sunt: cuius affectus causa esse potest: q; pennarum natura earum albicet: pl'
q; humoris senescentibus ijs cõstituitur in pennis: q' vt facilius putredini pateat. Ca
niciem autem effici putredine quidã: nec esse vt quidã putant: canitatem. Indiciũ
est: q; pili qui uel pileo vel alio tegmine operiuntur celerius canescunt. Flatus enim
putredinem prohibent: operimentum autem flatuum arcet. Iuuat etiam olei aque
mixti perunctio: aqua enim refrigerat: oleum vero ne celeriter exiccetur: prohibet:
aqua enim facile resiccatur. Canitiem autem non esse canitatem: nec pilum vt ex
bam exiccatum albescere: indicium est: q; pili nonnulli cum illico oriuntur. At nul
lum oritur canum: multi etiam suo extremo albescunt: in ultimis enim ac tenuis
simis calor minimus habetur: ceteris animalibus quibus pili albi gignuntur na
tura non affectu id euenit. Causa autem colorum in ceteris cutis est. Albarum enim
alba ẽ cutis: nigrorum nigra: Varionum permixtorumq; partim alba partim ni
gra esse conspicitur. At i homine cutis nulla cã est. Qui enim sunt albi admodum
ñ nigros habent capillos: causa est q; homo omnium maxime tenuem cutem habet
pro magnitudine itaq; nihil ad pilorum mutationem cutis valet. Immo pre
sua imbecillitate ipsa mutatur: aut uel a sole vel a flatu redditur nigrior: nec pili
ullo pacto cum ea mutantur. At vero in ceteris cutis vim loci presa constitudine
optinet: itaq; fit vt pili procute immutentur: cutis aũt ipa nihil a flatu aut sole
afficiatur.

Animalium vero alia unicolora sunt: appello unicolora quorum genus to
tum vnum habet colorem: quomodo leones fului sunt omnes: idemq;
in auibus & piscibus: & reliquis animalibus omnibus intelligi uolo. Alia versico
lora sunt: sed toticolora ea dico quorum corpus totum quidem eũdem habet co
lorem: sed non omnium eundem: vt bos totus est albus aut totus est niger. Ali
a uaria sunt: idq; dupliciter: aut enim genere: vt panthera: vt pauo & piscium
nonnulli vt que thrasse vocantur: aut non genere toto: sed parte vt boues: vt
capre interdum uarie generantur: in auium etiam genere columbe & alia plera
q;. Trãsiunt uero toticolora multo magis q' unicolora: tum in colorem sui ge
neris simplicẽ vt ex albis nigra: & ex nigris alba redditur: tum uero in mixtum
ex iis: quoniam in toti' generis natura inest: ne unum habeat colorem: hinc emi
facile vtroq; versus mouetur: vt uarium mutetur: & varium efficiatur vnicolo
ra contra: nunq' enim mutantur nisi per affectum idq; raro: iam enim peroit vi
sa est alba: & coruus & passer: & vrsa. Accidunt hec cum in generatione peruertun
tur: facile enim mouen deprauariq; potest: quod paruum est: tale autem quod
gignitur est: principium enim ijs que gignuntur in pauo cõsistit. Aliquis etiam
immutantur ea potius que sua natura vnicolora: genere autem versicolora sunt.
calide enim aq; pilum faciunt album: frigide nigrum: quomodo plãtis etiã
euenit: causa est: quod plus aeris hent q' aque. Aer autem perlucens albedinẽ
facit: quemadmodum spumam quoq; effici certum est. Vt igitur cutes per af
fectum alie differunt ab ijs que tales natura sunt: sic pilum se differunt q' mor
bo aut etate q̃q; natura albescunt scilicet eo q' causa ẽ diuersa: alter enim calor
naturalis: alter alieno albi efficiuntur: albedinem uero omnibus aer vaporo
bet in clusus: q' obrem que vnicolora non sunt uentre omnia plenius albent.
calidiora etiam suauiora q; sunt omnia alba fere eadem de causa: cõcoctiõe emi
dulce efficitur: concoctio autem calore: eadẽ causa vni colombus quoq;: seo
aut nigris aut albis reddita ẽ: caliditas enim atq; frigiditas causam habent
nature cutis: et pilorum: membrum enim vnum quodq; suum habet co
lorem.

Dinetiam lingue simpliciũm ac uariorum inter se differunt: atq; eti

am ipsorum simplicium: sed versicolorum vt alborum ⁊ nigrorum: causa vero
est quod ante dixi: q̄ varionum cutes varie sūt: albarū albe: nigrarū nigre: liquā
aūt pide ac ptē aliq̄ esse extenore putandū: qualis manus: aut pes est: quamq̄ ore
opiāt. Itaqz cū uarionū cutis non sit vnicolor: cutis quoqz liquam ībietis ea ipa
causa est.

Notant colores auium nonnulle: atqz etiam quadrupedū siluestrium:
alique per tempora anni: cuius rei causa est: q̄ vt homines per etatem
mutātur: sic illa per tempora: plus enim discrimen hoc in iis potest q̄ mutatio
etatis: varia ēt magis sunt: que uario magis cibo uescuntur: quod pte plum
ma dixerim: idqz recta ratione vt apes vnicolores sunt magis q̄ crabrones vt
vespe: nam si cibi cause sit mutatiōis: mento ciborū varietas facit vt magis eua
rient mot⁹ ⁊ aliméti excremēta: ex qb⁹ ⁊ pili ⁊ pēne ⁊ cutes gignūt. Ac de colorib⁹
⁊ pilis satis diffinitū sit ad hunc modum.

De uoce cum animalium alia uocis grauioris sint: alia acutioris: alia
firme: ac in vtraqz exuperantiam modice cōstantis: cūqz etiam alia ma
gnam uocem: alia paruam reddant: ⁊ lenitate aut asperitate flexibilitateqz aut ri
giditate discrepent: Considerandum: quas ob causas hec singula habeantur. Igi
tur acutissimis grauitatisqz causam eandem esse arbitrandum: q̄ mutationis: cū
minora maioraqz nati mutantur. Cetera enim omnia cum nati minora sunt: vo
cem mittunt acutiorem. Vituli aūt bubuli gramorem: quod idem maribus ēt ⁊ foe
minis eius generis euenit: Cum enim in ceteris generibus fœmina uocem mittat q̄
mas acutiorem: quod maxime in homine patet: hanc enim facultatem natura ho
mini potissimum tribuit: quoniam oratione solus animaliū homo vtitur: ora
tionis autem materia vox est: cum inq̄ cetere fere acuti⁹ sonēt: cōtra in bubus est.
Vacce enim grauius q̄ tauri sonant: sed cum tam gratia voce animalia habeant
⁊ quid vox sit ⁊ omnis quid sonus ⁊ strepitus: pti in iis q̄ de sēlu: parti in his q̄ de ani
disserimus explicatum est. Cum autem graue in tarditate motus cōsistat: acuti
vero in velocitate: utrum quod moueat: an quod moueatur: cā sit tardi aut veloci
querendum est: quidā enim quod multum ē: tarde moueri: quod parum velociter
id moueri aiunt: eamqz esse causam: vt alia vocem grauem emittant alia acutā:
quod recte aliquatenus dicatur: sed non recte in totū: genere enim recte dici videt.
graue in magnitudine quadam esse eius: cō mouetur: nam si hoc ita esset: paruā
eandēqz graue emittere uocem non facile liceret: nec magnam ⁊ eandem acutam vi
detur etiam grauitas uocis nature generosionis esse: necnō in modulatu grauis
modulus prestantior inuentus est: precium enim in superantia cōsistit. Grauitas aūt
superantia quedam est. Sed cum acutum ⁊ graue in voce diuersa sint a magnitudine
vocis ⁊ parnitate: est enim ⁊ acuta magna ⁊ parua grauis: simili modo medius ten
tenor ambigit: quoniam alio diffiniendus sit magnitudo uocis ⁊ parnitas nisi mul
titudine eius quod mouetur ⁊ paucitate: quod si diffinitione illa stabiliendū sit acu
tum ⁊ graue: accidet vt eadē sint grauis magnaqz uocis: ⁊ acute parueqz vocalis:
sed enim causa est q̄ magnū ⁊ paruum ⁊ multum ac paucū non eodē accipiunt⁹ modo.
sed altera simpliciter: altera respectu quodā: magni noca enim sunt eo q̄ multum si
pliciter est quod mouet⁹: parui noca eo q̄ parum: grauia noca aūt ⁊ acutia noca: eo q̄ re
spectu inter se habito differentiam hāc recipiunt. Nā si quod mouet⁹ superat vires ei⁹
quod mouet: tarde quod fert⁹ ferri necesse est: si superat⁹ velocit. Itaqz cōvalet inter
dum multū prouinb⁹ mouēs tardū efficit motum. Interdū velocē si superat: tar
qz ratione cō debile est si plus mouet q̄ uires patiunt⁹: tardū efficit motum: si par
p̄ sua ibecillitate velocem: Cause cōtrariorum hec sūt: neque oia minora nati voce
mittant acutā: aut maiora grauem: neqz mares ⁊ fœie eque omnes aut grauē aut
acutā. Ad hec ut ⁊ eqi acutum sonent: ⁊ q̄ bene valent: atqz etiam ut senescentes uocē

mittant acutiorem :quãq; senilis etas cõtraria iuuenili est :plurima tamen pte minora natu a focie acute sunt uocis. Cũ pre sua ibecillitate parũ aeris moueant :fertur enim velociter quoo parum est :uelocitas autem aucumẽ in uoce est :Virtuli a uacce partem q; mouent :non habẽt vatiõ alteri propter etatẽ :altere propter fœminei sexus naturam. Cum tamen moueant multum graue sonant. Graue est enim qõ grauiter mouet· multũ qz aeris tarde fertur :multi autem ea mouent cum ceteri parum moueãt :qua per quoo primũ spiritus fertur ãplum ins est :multũ qz aeris mouere cogitur :ceteris iustius ac partius est :etate autem procedente vires ea pars recipit :que in unoquoqz mouebat. Intaqz in contrariũ mutat· vt q; vocem acutã mittebant :grauiorem q; prius mittant :que autem graue acutiorem :q; obrem tanq; acuti sonant q; virtuli a uacce. Oue autẽ omnium nerus cõtinentur :qua propter cũ etate floret robustiora sunt :minus emi cõpacta nemataqz sunt :q; minora natu adhuc sunt. Item recentiorũ nerui nondum itenduntur :senescentium iã laxantur :q; obrem ad motũ quoqz sunt ibecilliora seopotissimum tanq; neruosi sint :a eorũ cor ita cõstat :Intaqz cõtentioré eam optinẽt partem qua spiritum mouẽt :quasi fidiculam intentam :talem cordis bubuli esse naturam significatur :uel eo esse :quoo in nonnullis gignitur :ossa enim naturã nerorum req̃runt.

Erecta omnia in fœminã mutant :a quoniã uires nemose in suo originali principio laxant· similẽ fœminis mittunt uocẽ :laxatio uero similis fit :vt si q̃s fides intendẽs adhibuerit :põdus quoo anterum reddat cõtentiores :quoniam ter trices faciunt :que cum stamina distenderint :annectũt quas leuas uocant :ita enim natura quoqz testium anteria meatibus seminalibus depẽdet :qui meatꝰ ex uena tẽdunt :cuiꝰ origo ex corde é :iuxta ipm principiũ quoo vocem moueat :q; obrẽ meatibus seminalibus ĩmutatis :ad eam qua semen excernere possunt etatem :ps illa q; qz una cum ijs ĩmutatur :qua ĩmutata uocẽ etiam mutatur :maxime :s: manibus. Sed fœminis etiam idem accidit :quãq; obscurius :quoo quidã hircire appellant· cum vox mittitur iequalis :post uero restituunt· in sequẽtis etatis grauitatem aut acumen. Sublatis igitur testibus :tentio quoqz meatuum laxatur :quoniam ex fidiculaq; stamine sublato põdere :laxatis his principium quoo moueat vocẽ eadem ratione laxatur :Causa hec é q; obrẽ erecta mutent· in fœminã :tũ uoce :tum etiam reliqua forma :quoniam ita accidit vt principium laxetur :ex quo itẽtio corporis é· nõ vt quidã existimant q· testes ipi copula sunt multorum principiorũ :sed parue mutationes causã affernnt magnarum mutationum nõ sui ratione. Sed cum euenit vt principium una cum ijs ipsis mutetur :principia enim quamuis magnitudine parua sint :tamen facultate sunt magna :hoc é enim principiũ esse :vt ipm quidé causa sit multorum :sed ipsius nulla sit superior causa. Caliditas etiã aut frigiditas loci cõfert eoré vt natura tale cõstituatur animal :quoo aut graué aut acutã vocem emittat. Sps enim calidus crassitudine sua grauitatẽ efficit vocis :frigidus p̃ sua tenuitate cõtrarium facit :qõ vel in tibijs patet· :qui enĩ calidiore vtitur spũ :a tale emittunt :quale ĩsicanes a lamentãtes :grauiorẽ sonũ in spirãt tibijs :asperioris autem uocis :aut leuioris :ois omniqz huiusmodi iequalitatis causa é :membrũ istrumẽtiqz p quoo nõ fert· :cũ aut asperũ est aut leue :omniqz aut equale aut iequale :cõstat hoc ita esse cum aliqo huioris ĩstrumenti iest :aut asperitas affectu aliquo fit :tũc enim vox redoit· inequalis :flexibilis autẽ uocis instrumentũ molle causa é :vt rigidorum :molle enĩ pnus dispẽsari potest :a vanũ fieri durum non põt :a molle qdẽ tã magnã q; partem reddere vocem potest :a proiore :tum graue :tũ acutã :facile enĩ spiritum dispẽdat :ipsũqz de facili magnum punctũqz fit :qõ aũt durũ é :indispẽsabile é. De uoce igit· que nõ ante dissentiam. cũ de sẽsu aut de aĩa agerem· hũc habeant modum.

Dentibus non rei vnius aut eiusdẽ gratia aialia eos habere ofa :sed alia

ad cibum: alia ad uocis oratione dictum ātea est: sed cur primores gignant primo m
xillares post et hi non decidant: illi decidant ac denuo nascantur: hanc rationem
disputationi de generatione cognatam esse putandū est: disserut igitur de his et
democritus sed non bene: non enim oībus consideratis causam reddidit uniuersi.
Ait enim decidere: quoniā properāt et ante tempus oriunt: nam ad etatē pene flo
rentem emasci per naturā debere: causā autē ut ante tēpus gignātur usui tribuit lac
tis: q̄ sus lactet: q̄ tamen dentes nō amittit: et quae dentes habent serratos oīa lactet.
quāq̄ nōnulla eorū non amittunt nisi caninos: ut leones: hoc igit ille errauit expo
nens uniuersim. Cū nō aduertisset: quod in oībus euenit. At agere ita oportet
q̄ enim dissent uniuersim ac de oībus dicat necesse é. Sed cum naturā ita subii cia
mus scilicet ratione ducta eorū q̄ cernimus ut neq̄ deficiat: neq̄ frustra agat: q̄c
q̄ in singulis quoad eius fieri potest. Quae autem cibum assumere debēt: post lacti
usū instrumēta habeant: necesse sit ad cibum confitiendum si ita euenit: ut ille di
cit ad pubertatem: natura profecto deficeret agēdore: q̄ facere posset: atq̄ op⁹ na
ture fieret pter naturam. Violentum enim pter naturam est. Generationem autē
dentium euenire violenter asseuerat: sed hoc uerum non esse apertum ex his: aliis
q̄ huiusmodi rationibus est. Oriunt autem prius q̄ lati q̄ officium eorū pri⁹
est: secat enim prius q̄ molit q̄ comeditur: sunt autem illi molēdi officio dele
gati: hi uero secidi: tum etiā q̄ res minor: et si simul schorātur: tamē celerius solet p
fici q̄ maior. Oriuntur aūt primores q̄ maxillares sunt: necnon maxille os ad la
tere latum: ore angustum é. Atq̄ ex ampliore plus alimēti affluere necesse est: ex
artiore minus: lactis autem usus ipe nihil cōfert: quāq̄ lactis calor faciat vt dēte
riorant iudicium est: q̄ ipsorum lactentium ifantes qui calidiore utuntur lacte:
otius dentiunt. Calor enim vim optinet augēdi decidunt: qui prodierūt primi: tū
note melioris gratia: tum necessario: melioris ratione iq̄ q̄ cito hebetescit: qō acu
tum est. Atq̄ alteros succedere in officium oportet. Lati autē non habentur: sed tē
pore duntaxat attriti leuigant: necessario uero decidunt: qō maxillarū radices i
lata nituntur maxilla: et ualido osse continent: primoni autem in tenui: unde fit
vt infirmi et mobiles sint: nascitur autem denuo: quod in osse adhuc nascēte oriū
tur: et cum tēpus adhuc est ad dētium generationē idoneum: cuius rei iudicium est:
qō maxillares diu oriuntur. Vltimi enim vicesimo anno exeunt: nōnullis etiam
senescentibus omnino poterūt: qui loco vltimo habētur: quoniā multum alimē
ti in aplitudine ossis continetur. At uero prior pars ossis prae sua tenuitate cito p
ficitur: nec excrementum in eo fit: sed in debitum incremētum absumitur alimētum
Democritus vero missa ratione: cuius causa agatur omnia referēda cēset ad ea q̄
bus natura vtitur: quae talia quidem sunt: sed alicuius causa et notae melioris gra su
munt. Atq̄ nihil phibet: quominus ita dētes fiant et decidāt: sed nō propterea:
sed propter finem: haec autē ipsa cause sunt vt monētia et instrumēta et materia. Di
et spū magna ex pte agere cōsentaneum ut istrumēto est: ut enim nonnulla artifi
instrumenta utilia sunt ad plura. Verbi gratia in excussoria malle⁹ et ignis: sic cor
pus a natura institutus: sps varium exhibet usū: simile dicat: cum causas neces
sario esse dicunt: vt si quis propter cultellū tantūmodo aq̄ esse ipsis q̄ interente la
borant: nō etiam propter sanitatē: cuius causa secant cultellus: existimet. Sed de dē
tibus cur ptim decidunt: ac denuo nascātur: ptim non: et ōino q̄ ob causā fiāt: dicti
est: dixi etiam de ceteris membrorum affectibus: q̄ nō alicuius causa: sed necessari
o venīant: et q̄ ob causā: videlicet eam cui motum tribuimus.

Incipit prologus. Adelardi. Bathoniensis in suas questiones naturales perdifficiles.

Cum in Angliam nup redierim bennico guillermi anglis imperite q̃n a patria causa studiorum me dui exceperi occursus amicorum a locum dius mihi fuit cómodus. Cũ itaq; in cóuẽtu nostro. primo vt fu multum de nostra amicoñ salute q̃situm eẽt: id quidẽ animo meo cõsequẽter inotuit: ut gentis nr̃e mores agnoscerẽ. Jo igi tur q̃rens violentes principes violentes presules mercenarios iudices. patronos inconstantes priuatos adulatores mendaces promissores inuidiosos amicos: ambitiosos fere omnes cũ acceperim: nihil mq̃ mihi in accessus esse. q̃ huic misere meam intentionem subtrahi. Tunc illi. Quid inquiunt agendũ esse. censes cũ hanc prauitatem moralẽ nec velis agere nec possis iutere. Idic ego. Obli uiom mq̃ tradere. Nonica enim malorum irrefragabilium medicina ẽ oblimio. Qui eñ qd odit retractat: quodãmodo patit qd non amat. Idis itaq; verbis hinc in aq; ha bitis cum adhuc dicendi aliqd spacium nõ deesset inter ceteros q̃ aduenturant nepos qdã meus in rerũ causis magis implicans q̃ explicans aliquid arabicoñ studiorum nouum me proponere exhortatus. Cui cum assentirent ceteri: ego hoc tatum subscriptum recepi: quem quidem auditoribus suis vtilem foresciõ iocun dum nescio. Idabz enim hec generatio ingenitum uicium: vt nihil quod a moder nis reprobat putent esse recipiendum vñ fit: vt si qñ inuentũ proprium publicare uoluerim prone id aliene imponens inq̃. Quidã dixit non ego. Itaq; ne ẽino nõ audiat oẽs meas sentẽtias diis quidã inuenit: nõ ego. Sz hec hactenus. Nunc uero qñ me rogatu amicorum aliquid dicere cõuenit: utrũ id recte dictum sit: tuo examine prestit. S. velim esse securior. Nihil eñ in artibz liberalib9 tã bñ tractatur qd̃ pte nõ possit licẽtius efflorere. Aoes igit animo. Ego cñ succincte agã capitu lis p̃missis nepotis ñdebo.

Incipit tractatus eiusdem ad nepotem.

Reministi nepos septennio iam transacto cum te in gallicis studijs pene puerum iuxta laudissimum vna cum ceteres auditoribus meis dimiserã id inter nos conuenisse utarabum studia proposse meo sentarer: tu uero gallica sententiarũ inconstantiam non minus acquireres. Nepos. Memini eo quoq; magis q̃ tu discedens philosophie attentum futurũ me fidei promissione astri geres. Jo ego semper angebar: quare huic studio foret attẽtior. Quod utrũ recte expleuerim: reipsa probare potest: hac precipue oportunitate: quia cũ sarracenorum sententias te sepe exponente auditor tantũ notauerim: earumq; non pauca satis futiles mihi uidentur: patientiam meam paulisper abrumpã: teq; eas coram ferente ego sicubi mihi uidebitur obuiabo. Quippe q̃ illos impudice extollis q̃ nos detractionis modo in scientia inuidiose arguis. Erit itaq; opere precium te labo ris tui assentatum esse fructum. Si bene soluens: me item si probabiliter oppositio nis tui assertum esse fructum. Adelardus. Confidentius id q̃ ualeas for me promissione non esse fraudatum. te presumis. Verumtamen quia tum tibi tum multis aliis: hec dispositio non est inutilis: proteruitati tue morem geram: hoc tamen uitato incõmodo: ne quis me ignota proferentem ex mea id sententia facere: verũ arabicorum studiorum sensa pu tet proponere. Dolo eñ si que dixero minus prouectis displicuant ego etiam eis dis plicere. Douum enim quis casus uen professores apud uulgus sequatur. Quare cau sam arabicoñ non meam agam. Nepos. Sit sane ne occasionẽ tacendi habe at. A. Actionibus igit in capiendum censeo: q̃ si de his irrationabiliter egero de maioribus eandẽ spem habeto. Itaq; exordium ab imis finem a summis habea mus.

Qua ratione herbe sine precedenti nascantur semine. Nepos. Ca. j.

Domam tibi difficilis de mirabilibz agendo inquirere vis. Ab her

bis igitur que terre radicatus habent: radicem dispositionis sumam. Quero itaq; q̄
ratione herbe a terra nascantur. Que cū causa est vel docen poteſt: cum primum pla
na immobilis sit terre superficies: quid in q̄ est q̄ in ꝺe mouet ⁊ surgit crescit ⁊ ramos
extendit: licet em̄ sibet ut puluerem arenam colligas subtiliterq; cribratum i testeo
uel eneo uase reponas: ex inde accessione temporum cum herbā inde surgere uideas:
cui nisi mirabilis diuine uoluntatis mirabili effectu id imponas. ℜ Voluntas
quidā creatoris est: vt a terra herbe nascant: seo eadem sine ratione non est. Que vt
apte pateat: herbas a terra nasci cōcedo: seo non a pura ymmo cōmixta ea certe cōmix
tura ut in singulis suis particulis que quidē sensū subiacent omnia quatuor elemē
ta cum eorum qualitatibus contineat. Ita etenim illa quatuor simplicia hoc mun
di corpus unum componunt: vt in singulis compositis illa cōponentia existant:
nunq̄ tamē ita: ut sint sensibus appareant: uerum ipm compositum sui simplicis
nomine falsa assignatione vocamus. Nullus em̄ vnq̄ terrā vel aq̄ tetigit: nullus
aerē vel ignē uidit. Cōposita em̄ hec q̄ sensu ꝑcipimus non ipsa seo ex ipis sūt.
Quare nec terra nec aq̄ nec aer nec ignis vt philosophus ait seo terreum aquati
cum aereum igneū dicenda sunt. Ita q; cū in terreo isto licet subtiliter puluerisa
to quatuor cause sint necessario inde quoꝺā cōpositum surgit terreū maxime a
quaticum parum aereum minus igneum minime: p terram cohereens: paq̄ dif
fundens: p aerem ⁊ ignem surgens: nisi enim in eo ignis inesset: motum ad supe
riora non haberet: nisi item aqua uel aer inesset in latum diffundi non posset. po
stremo nisi terra id prestaret: coherentiam non haberet. Quare illa que mira sub
tilitate in puluere tuo inclusa erant: in publicum prodeunt. Vt autem id liqui
ꝺo intelligas in exterioribus elementis suum simile imitantibus ⁊ extrahentib⁹
suisq; qualitatibus idē exigentibus causam huius ꝓcessionis pono: vñ ista in
feriora ꝑpetua dissolutione ad sua similia recedunt: a quoniā prima questio so
luta ē ꝙ quid de ceteris ambigis propone.

Quomodo alique herbe dicāt̄ calide cū oēs sit magis terrestres q̄ ignee. Nepos. Ca. ij.

Illi quidem qui nec nihil philosophie attigit nec in eadem ad vnguē nu
tritus est soluta videtur mihi minime: neq; enim tu ita laqueos meos
vitabis. Esto etenim ut ea causa exigente nascant̄. Quero cōsequenter cū oēs
huiusmoꝺi radices magis terree sint q̄ ignee: id est magis participent terra q̄
igne: ideo enim a locum suum a natiuitatem iuxta terram occupant cur quedā
earum calide que ꝺā frigide reperiantur nature. Sicut enim maior earum pars ter
ra est ita ⁊ magis in eis terre proprietatem abundare consequens est. Oēs itaq; ma
gis frigide dicende sunt q̄ calide. Si igitur ut superius disseruisti ex eo qꝺ in com
positis his maxime abundat a proprietatem a nomen sortita sunt: omnia q̄ a terra
a arca eā nuncupantur terrea magis a frigida esse dicenda sunt. ℜ Io quidem ne
gare nequeo: quin herbarum natura magis terrestris q̄ ignea sit: magis enim
terra q̄ igne participant. Quoꝺ autem īfers. Si magis terrea: tūc magis frigida
hic hereo: magis enim a minus in rerum qualitatibus duobus se habent mo
dis: vno scōm quantitatem alio scōm efficaciam. Est enim hec pallium meum
totum uiride: est a smaragdus viridis. Est autem pallij uiriditas ad quantitatē
maior smaragdi ad efficaciam: vnde si quantitatem respicis dici poteſt istud illo
viridius: si ad efficaciam illud isto. magis itaq; a minus in qualitatibus secun
dum quantitatem quidem naturam īsequuntur: secundum efficaciā uero nimi
me. Sunt igitur omnes herbe quoniā magis terra participant magis quantitati
ue frigide. Earū tamē quedam magis efficaciter calide.

Quō in eodem territorio nascuntur cōtrarie. Ca. iij. Nepos.

Quoniam id determinando exactū est. Quero deinde cum ipe inter se ra
dices cōtrarie sint est em̄ una calida alia frigida: hec sicca illa humida

quomō in eodem territorio viuunt. Cum enim omnia huiusmodi a terra nutrimentum exigant: vt enim ipa a grecis ad latinis mater corporum dicatur: constat unū qō qs simili suo nutrīt a suo uero contrario destrui edissere si potes qua ratione herbe cō trarie in eodem loco uiuere possint: aut eas omnes eiusdem esse nature concede quod itē impossibile est. ℜ Vt acumen ingenij tui experiar: eo diuerticulo me protego. Negor herbas a terra nullū habere nutrimentum. Nepos. q' a terra nutriant' mihi asserere promptum est. Quando enim abea euelluntur tunc uirorū tunc incrementum ipmqz viuere amittunt: vnde fit palam ut aliquid a sua matre accepint: quo cum priuant' simul' emoriuntur. Item si nihil a terra traherent frustra ab agricolis terre exercēdē tanta adhiberetur cura. Et qm diuerticulum tuum compertū est: aliud quod firmius sit si quid tamen firmum habes profer. ℜ Esto a terra qdem nutriuntur non simplici certe sed composita: immo non a terra sed a terreo vt superius disputatum est in quo cum quatuor illa elementa sint habent singule nutrimentum quod sibi trahant ut q calida est calidum: q frigida est frigidum: que sicca siccū: que humida humidum affectet: qō ex hoc liquiere tibi potest nam cum aer exterior qcquid a terra traxerint estiuali deficatione eis auferat one qō extra terre superficiem est mouet' qō uero intra sinum terre matris quodāmodo contiguo lactantis radicitus latet vitale reseruatur. Et quoniam prolixitas fastidij mater ē ad cetera transeamus.

Quare sicut a terra nō ita ab aqua uel aere vel ita nasc̄at' ab igne. Nepos. Ca. uij.

Et non ita sine inconuenienti transibis. Tute ipe cathenam qua stringaris nexuisti. Si enim ut dicis in singulis cōpositis coporeis illa quatuor elementa sunt: vnū alijs cōpositis nutrimentum prestare possint. Restat ut aer quem videmus illud idem nutrimentū eis prestare ualeat. Quare a terra eradicate ab eo nutrimentum accipiant. Quod quia aer eis quodāmodo desiderantibus adhere non potest tota ratio tua debilitata est: q vniuersorum effectus ad deum magis referendus est. ℜ Non detrahe deo. Nequid enim est ab ipō q ipsum est: ad ipm tamen confuse q absq discretione non est: que quantum scientia humana procedit audienda est. In quo uero uniuersaliter deficit: ad deum res referenda est. Nō itaqz quoniam non dum in scientia pallemus ad rationem redamus. Aer equidē vt et terra quatuor ad se illa seminaria cōtinet: nec tamē herbis eradicatis nutrimentum prebere potest uel ab3 quod sic colligē: one sensibile vniuersum dico qō sentitur licet ex illis causalibus principijs communem sit: nō tamē in illis cōpositis singula illa cōponentia equaliter assumit. In hoc enim corpore terra abūdat in illo aqua exuberat: hoc aere magis participat: illud igne maxime flagrat. Scōm hoc igitur: q' vnū quodqz illis causis magis participat secum dū hoc inq' illorum singulorum proprietates sequitur' sēsibus demonstrat' illis q in eo precipua sunt: precipue nutrīt herbe itaqz si nescis terrea natura magis participat quare' a terra magis pascunt': q' si eradicentur in aere quidem nutrimentum inueniunt: sed aliter q' oportet de eo enim qō magis egebant minus ibi reperiunt' de minori egentia manus vnā eas dissolui necesse est hac uidelicet necessitate: quia cum pars terrea in aere sufficientem refectionem non inueniata cōiunctione tali dissolui velit: ut ad suum similem terram dico redeat. Si igitur remota cetera cōponentia ponderē libera ad sua redeunt propria. q' dissolutionem uulgus quidē quod semper' veris verum uocabulis caret mortem uocat cū non mors sed mutatio dicenda est. Dū philosophus de mūdo loquens ait: neqz quicq' ex eo recedit nec est accedendi facultas cunctis ipse cohercticis: sed corruptela partium sensibilē inter se vicē quandā orbatus. Et meo certe iudicio in hoc sensibili mūdo nihil ōnino moritur: nec minor ē hodie q' cū creatus est. Si qua em pars ab vna cōiunctione solui' non pōt: sed ad aliam societatem transit. Hinc uero ad rē redeamus: q' dicta sic se habeant ita asserō. Quātum aqua a terra distat: tanto ipa radicibus nutrimentum prestat minus dico

q̄ terra maius tñ q̄ aer: similiter aer minus q̄ aqua maius q̄ ignis p̄bet. Et quia ibi sp̄ⁿ iusto stetimus: p̄tet eñ hoc lippis ⁊ tōsoribꝫ ad altiora tñ scandimus.

Notum vt in terra terree ita ⁊ in aere aeree ⁊ igne ignee nascāt nature. Nepos. Capitulū.v.

Reuera hoc nulli nisi lippo uel cēco p̄tet. Ita ne igitur illi sancti cum subtilib⁹ tenuibus illaqueabant. Ne vero nunq̄ hoc ie fālles quin fucosis obscuris q; rationes tuas subtili falsitate tectas compenā deprehendi enim q̄d agas. A. P. ponis qōnec mihi neq; tibi intelligibile sit: vt sic falsi dictus falsa tibi concedā. N. Deceris cui loqueris sic ā experiere. Cogens enim propria propositione cōcedere vt ⁊ in aqua qdam nature constent magis aquatice q̄ terree vel aeree uel ignee ⁊ in aere quedā magis aeree q̄ terree uel aquatice uel ignee ⁊ in igne magis ignee q̄ terree uel aquatice vel aeree. Hoc enim ad superiora sequitur. Eaq̄ō quia nōn p̄cedit nec tu p̄cedere debes. A. Sane hoc quidem argumentum comisceris: est nanq; ita ut cōculisti. Nā in aqua nature nascuntur aquatice id est pisces qui nil aliud sunt ⁊ aqua concreta: ⁊ in aere aeree potestates. In igne etiam id est supernon ethere ignea animalia que videmus viuūt. Itaq; ⁊ ratio procedit et nos simul sentimus. N. Licet parū mihi sedeat: tñ ne tibi excitem debis taceo. A. Dictum sit ergo ⁊ qua rōne radices nascāt ⁊ quō calescentur ⁊ quō viuant ⁊ cur magis in terra q̄ alibi durent ⁊ postremo quare moriantur.

Not quid fructus insita non sequatur. Nepos. Ca. vj.

Nunc ergo ad arborum naturas ueniamus: Quero itaq; cum ipsentur truncō insita qua de cā totus fructus insite naturam sequitur. Cum enim truncus ⁊ insita diuerse sint nature constet: quia ut dixi crescentia ista nutrimentum a terra habere. aut idem nutrimentum ab ea trahent aut dissimile ⁊ cōtrarium. Sed de similibus uti nō possunt cum diuerse ⁊ contrarie sint nature. Itaq; diuersum exigit insita q̄ truncus. Sed illud aut p medium truncū trahit: aut aliunde: aliunde autem non trahit. Itaq; cum p medium truncum trahit. Aut ipe trūcus idem trahit aut non. Si non idem trahit interruptus tractus est: nec potest ad insita puenire qō affectat. Si uero ipe truncus idem trahit: tunc suum contrarium trahit. Quod si est: suam dissolutionem trahit ⁊ appetit quod nec esse potest nec supradictis rationibus competens est. A. Quia sophistice agis determinanda est importunitas. Et insita quidem a terra nutrimentum trahit: ⁊ cum aliunde nisi per truncum id facit concedo. Inde p̄cedis: vt ⁊ ipse trūcus trahit esto: ex hinc descendis dicens. Itaq; suum trahit contrarium. Sed et hoc libens accepto. postremo infers. Suam igitur dissolutionem sponte appetit. Hoc uero non descensus sed precipitatio est: qō breui absoluam. Trahit truncus sibi ⁊ alij: quod sibi trahit: retinet quod alij: idem transfert. Verbi gratia. Stomachus quidem qui cqd corporis partibus necessarium est appetit ⁊ trahit. Itaq; quod sibi est retinet quod aliis eisdem prebet. Sic dem̄ ⁊ trūcum dico in propria remanere natura ⁊ insita vnde ⁊ si post tronum uel aliud spacium abscindas: truncus eiusdem inuenietur nature: cuius ⁊ prius fuit. Nepos. Deistis que puerilia sunt uerisimilia magis q̄ necessaria dixisti quare ad ipam animalium naturam ascendamus: ibi enim vt animus meus prehabeat scrupulum tibi innectam. A. De animalibus difficilis est mea tecum dissertio. Ego enī aliud a magistris ambicis rōne duce didici: tu uero aliud auctoritatis pictura captus capistrū sequens. Quid enim aliud auctoritas est dicendū q̄ capistrum. Vt bruta quippe animalia capistro quo libet ducuntur: nec quo aut quare ducantur discernunt restem qz qua tenent solum sequuntur: sic non paucos vestrū testimoniū credulitate captos ligatosqz auctoritas scriptorum in periculū ducit. Vnde ⁊ quidā nomen auctoritas sibi vsurpantes minima scribendi licentia vsi sunt: adeo vt pro veris falsa testimonibus uiris insinuare nō dubitauerunt. Cur enim cartis nō ipleas: cur a tergo nō scribas cum tales fere huius temporis auditores habeas?

qm nullam video rōnem

qui nullam iudicij rõnem exigant tituli tantũ nomine uetusti confidant. Non enim itel
ligunt ideo rõnem singulis datam esse ut inter uerum ⁊ falsum ea prima iudice discernatur.
Nisi enim ratio iudex ubiuersalis esse deberet: frustra singulis data esset: sufficeret enim pre
scriptorum scriptum data esse uni dico uel plurib⁹ ceteri eorum istitutis ⁊ auctoritatibus
essent cõtenti. Amplius. Ipi qui auctores uocantur non alunde primã fidem apud mino
res adepti sunt nisi quia rationem secuti sunt q̃ quicunq⁹ nesciunt uel negligunt: meri
to ceci habendi sunt. Neq⁹ id ad uiuum reseco: ut auctoritas me iudice spernenda sit: id
autem affero: q̃ prius ratio inquirenda sit: ea inuenta auctoritas si adiacet demũ suboen
da. Ipa uero sola nec fidem philosopho facere potest: nec adhuc adducendi est uñ ⁊ legi
ci locum ab auctoritate probabilem non necessarium esse consenserunt. Quare si quid
amplius a me audire desideras: rõnem refer ⁊ recipe. Nõ enim ille ego sum quem pellis
pictura pascere possit. Omnis quippe littera meretrix est nunc ad hoc nunc ad illos affec
tus exposita.

Vt quid brutorum quedam ruminant quedã vero minime. Nepos. Ca. vij.

Sit tame ut postulas cum mihi rationabiliter opponere facile sit: neq⁹ arabum
tuorum auctoritates sequi tutũ sit. Stet igitur inter me ⁊ te ratio sola iudex ut sit.
Et quoniam de brutis agendum sit. Quero quare eorum quedã rumineñt quedam mi
nime. Declaro. Animalium ut ⁊ hominum diuerse sunt nature. Sunt enim quedã
naturaliter calida: alia frigida: alia humida: alia sicca: Que calida sunt acceptos cibo
melius digerunt ⁊ in sanguinem facilius conuertunt: quero frigida prius. Omne enim
qõ mutatur calore leuius q̃ frigore conuertit habet enim ignis quasi proprium ut cõ
iuncta dissoluat. Illa itaq⁹ animalia q̃ calidum habent stomachũ cibos suos facile co
quunt. Alia uero q̃ frigide nature sunt: dum cibos uertere ex defectu caloris nequeũt
ad dentes eos reuocant: ut ibi secundo triti emollin facilius queant: Vt boues cerui
capree similia id genus: q̃ greca appellatione phisici melancolica uocant: q̃ autẽ hec
omnia frigide nature sint licet phisicis patens sit: tibi tamẽ sic innui potest: ob hoc
enim ⁊ pinguedinem suam odorem ⁊ solidiorẽ habent q̃ uulgus sepum uocat. Ce
lia uero ut calidiora pinguedinem habent molliorẽ utpote magis decoctã q̃ cõmu
ni usu inctum dicatur. N. Si igitur propter frigidã naturã ruminãt cur igit̃ equi
asinus non ruminant: q̃ uta phisicis dicta melancolica sunt. A. Sed nõ ideo
habent eñ stomachum aliquãto calidiorem ⁊ dẽtes ad molendũ efficatiores. N.
At non sic ex toq⁹bis. Si tũ ex frigiditate hoc eis accidit: ut dicis: cur inq̃ oues cũ ca
lide cõplexionis sint idẽ tamen non exigunt. A. Licet ipe quidem natura calide
sint. tñ eundem eis laborem instrumentalis penuria inferre potest: carent enim dẽti
um efficacia: uñ et bidentes appellantur. Preterea tamen modici caloris sunt: ut
etiam sepum ad modum melancolicorum habeant. N. Quid igitur: si quia me
lancolica sunt: ideo ruminant: tunc et homines quidã qui melancolici sunt ⁊ frigi
de nature ruminare cõtingeret. A. Ucz ad opinionem hominum homines frigi
di sint: tamẽ quantũ ad cetera mutua animalia calidos omnes iudicamus. Verũta
men ut te omnino a cõditione tua deijcã: uidi quosdã qui tante frigiditatis stoma
chũ habebant ut cum cibos sumptos digerere non possent male eos retinebant: uñ
⁊ hoc eis accidebat: ut q̃quo grossius ⁊ indigestibilius sumpserant haud multo
post pro modũ reiicerent.

Quare ea q̃ ruminãt a posteriori prius accũbũt ⁊ a priori posteri. Nepos. Ca. viij.

Cristis hactenus satis dictum sit. Nunc uero illud q̃rere destino: quare ea
que ruminant ⁊ sepum habent a posteriori prius accũbãt pte: ⁊ a priore
posterius. A. Discrete quesiuisti. Hec enim tria coaccidentia sunt ruminare sepũ
habere ⁊ a posteriori accũbere: ⁊ ex eadem causa id̃ frigiditate oriuntur frigiditas au
tem non equalis omnibus membris adest. Cruior enim posteriorib⁹ ⁊ a corde re
motis: igitur ⁊ ut plurimũ maiorem grauitatem inesse necesse ẽ: Jure igitur a grauiori

prius accumbunt.

Quare eadem de anterioꝝ parte posteriꝰ surgunt. Nepos. Capitulū nonū.

Itaq; tento quod uolo. Si enim quia posteriora frigida sunt a posterioribꝰ prius descendunt ꝙ quia in anterioꝝ calidiora sunt: ex anterioꝝ prius surgere deberent qđ quia consequenter non accidit: ꝙ antecedens absurdum est. A. qcquid quiescat ideo io facit: ut uires resumat quas ei labor minuerat. Animalia igitur de quibus agimus p quietē temperatis uinbz dū uires ille recētes ꝙ efficatiores sunt: illam aggrediuntur molis suę partē prius leuare q̄ ponderosiorē: ut ꝙ tu operarius cū fuerit recens ꝙ uirosus primū grauia nisi fallor mōis ponderā deinde fatigatus cum fuerit leuiora.

Quare non omnia q̄ potant mingunt. Nepos. Capitulum. x.

Ita esse nec necesse nec impossibile est: nunc uero ut illud dissoluas uolo. Cur non omnia q̄ potant mingunt. Cum cū superfluitas potus ad renes descendens confluat ꝙ exire p uirgam efflunat: mirū est cum uolucres quoꝝ ut columbe multum potent quare etiam conueniente causa non mingant. A. Animalia alia in primicijs natiuitatis suę molli quadā ꝙ uirosa materia educantur. Lacte dico cuius maior pars equatica ē minor uero terrestris. Alia uero quadam materia lapillis dico ꝙ arenis ceteriscz talibus implentur ut uolucres. Illa igitur q̄ aquosa degunt materia: ꝙ uesicam habent ꝙ mingunt. Ingruente tamen in eis cibarica siccitate eadem aliquantulum potare necesse ē: ut tantilla saltem humiditate ꝙ cibo uia facilior paretur: ꝙ mēbro p quod aspera descendunt uel sic parcat. Negz enim putandum ē ꝙ discretas esse cibi ꝙ potus uias ingrediendi stomachū ut Aristoteli imponunt. Similiter enim in stomachum ueniunt ocide in parsi quidem illo habent descendunt. Cum igitur humor ille non nutrimentum sit corpori sed tantū modo ducatus cibi ad modicam sui quantitatem singulare ī exigit exitum. N. Qm̄ in decursu sermonis de stomacho mentionē feceris. Quero quare quibusdā animalibus stomachum habere cōtingat quibusdā uero minime.

Vt qđ quedā animaliū stomachū habēt quedā uero minime. Declaro? Ca. xi.

Quoniam rationabiliter procedis: rōnem audi et recipe. Illa quidem animalia q̄ lapillis arenisqz uiuunt: stomachum nō habent: sed quadā duriusculā habere necesse ē. Iecur dico qđ ipo stomacho ad diligendū fortius ē arenarūqz asperitatē lapillorūqz fracturā ferre potest. Nā ꝙ exterius ꝙ interius fortissimo nerueo munitum est. In medio uero carne solidissima aptum. Per interiorē enim substantiam cōtenta patitur p carneam certe q̄ calida ē eandē digerit: p exteriorem uero si qđ interiori claustro rupto exire mittitur: ne ad uitalia penetret patrocinatur.

Vt qđ q̄dam eorum nocte q̄ luce pspicatius uideant. Nepos. Ca. xij.

Iis ita excessis adhuc mihi de eisdem animalibus brutis nōnulla dubitatio obstat. Quero enim quare quedam illoꝝ nocte quedā die pspicatius videant: scimus enī lucem visui amicā tenebras uero contrarias. A. In oculo q̄ uis est instrumentum plures humores necesse est esse. Est utiqz unus albus uisui amicus p quem visibilis spiritus ꝙ exit et diffunditur. Est ꝙ alius niger: per quē ne nimium diffundatur cauetur. Per cum enim quia tenebrosus est ꝙ calefacit ꝙ cōstringitur. Illa igitur animalia q̄ die q̄ nocte minus uident albu gineū humorē abundanter habent: minus uero nigrū: vñ ꝙ in die necessario magis exit spūs ꝙ minuta diffusionis videndoꝝ discretionē amittit. Nocte uero propter tūbras exteriores inde colligitur cōstrictiorqz exit ꝙ melius discernit qđ ꝙ sic asserere licz: vidisti enim quosdam q̄ plus iusto albos habebant oculos unde ꝙ parū discernebāt: quo si p minus albicantem lucē superficiem deduxeris aut pax aut nihil discernere poterit. Sed ꝙ tuipe cum aliqđ videre uolueris directe supcilia stringis. Ut collectus nō uagetur uisus seo precipienda discretiue ptingat: qđ in sequentibus si querere cal

les patebit.

Vtrum bruta animas habeant. Nepos. Capitulum. xiij.

IJs dissertis postremo utrū bruta animas habeant nec ne soluendū susci

px. A. Joenim nostre qdem etatis hominibz ambiguum est: ut nul
gus de negatione non dubitat: ita philosophis affirmatio certa est. Habēt enim
eas habere sic assero. Bruta sensus habēt; sed ōne sensum aut iudicij motus sequi
tur aut nō. Sensum igitur brutorum aut sequitur aliquod aut nullū. Verbi gra
tia. Cum oculos intendo aliquā do super eis que video iudicium habeo vt scz in
telligam album esse qō videtur uel nigrū vel aliquid huiusmodi. Aliquā do ve
ro rem aliq̄ video: tamē de illa visa nullum iudicium habeo: vt cum est in alijs
occupatus animus. Sensus quidem habent iudicium vero nullum neqz intellec
tum de eis: q̄ sentiunt. Si nullum de sensibilibus iudicū habēt: nullū de eis pro
positum appetendi uel fugiendi haberēt. Verbi gratia: Dequid vides de quo nl'
lum intellectū habes id ex illo sensu nec appetis nec fugis qō singulis horisq tibi
cuilibet alīq accidit: q' si bruta nullum de exterioribz propositum habēt: dicat q̄
potest cur canis quo maxime properabat velocissime auertitur si qō in ipō itinere
nō quod noceat dico: sed q̄ nocere possit aspiciat: quid inq̄ illum affectum tāta ce
leritate in cōtrariā uertit actionem. Habēt nimirum ut manifestū est q̄ appetēdi q̄ fu
giendi propositum: habēt igitur de eisdem quare ea appetunt vel fugiunt aliquod
iudicium quod quia corporis non est: non nisi in anima cōstare potest. Quare q̄ il
la animas habere necesse est. Amplius ōnis uox audita ab alio: aut aliquem in
tellectum in eodem aut nullū generat. Si nullum i auditore intellectū generat: nl'
lum propter vocem illam auditor nomē cum actionis facit quippe nihil ei figurat.
Itaqz cum brutis aliquid figuratiuū dicitur: aut in eis intellectum generat aut nō.
Si nullū generat: nullum in eis actionis motum suadet aut efficit. Itaqz si sic eēt
animalia nec propter voces auditas propositum vel incāperent vel vitarent. Eoīs
sere igitur si potes: quomō canis voce audita inceptam sponte actionē statī finiat
aut contrariā incipiat. Amplius: sensus q̄ sensuum discretio idem nō sunt: discre
tio vero quāūlibet rerū precipue sensualium non nisi in anima potest esse. Sz bru
ta discretione sensuum vtuntur. Nam q̄ canis bestie q̄ sequitur odorē stitit q̄ si alia ei
eiusdem generis occurrat tamē cum utriusqz odorē occupet iter eandem discernit:
q̄ vna spreta aliā magis insequitur magistri memor: habet enim in aīo quodāmo
do pictum. Hic est ille quem seq̄ debeo: ille vero alius ab eo diuersus. In illa igit̄
differētia notāda nō parui iudicij discretiui subtilitas ē. Quare et bruta fundamē
tum discretionis habere necesse ē. Nepos. Nunq̄ hodie a me extorq̄bis aliud
nisi qō vulgari clamore didici: vt scilicet bruta sensum tantū non intellectū hab
ant. A. Deputauit igitur te dum dissimulas qō superius concessi: vt rationem
iudice disputatio nostra constaret. Nunc autem quoniam sensus obscurū nomē ē.
ex ipa eius significatione sententia est sumenda. Et est sensus diffinitio. vt mihi q̄
dem videtur. animi atz corporis exteriorum applicatione nō leuis mutatio. Que
diffinitio vt fidē facere possit prius ei fides astruatur. Et mutatio mento dicitur.
quia in omni sensuali motu qualitas corporis cōmutatur: aut accedēdo ad ali
quo vt i visu q̄ tactu aut alterius ad ipsum accessu: vt odoratu gustu auditu. Om
nium enim istrumentorum officialium qualitates offēsa exteriorū corporū īmu
tantur. Est igitur omnium sensuum cōmune genus mutatio: seo quia fiunt q̄
dam frequēter circa corpus mutationes q̄ob minimā sui subtilitatē instrumentor
qualitates parum conuertunt: quibus nūq̄ anima ad iudicium imitatur. Vt
athomi offensione vel minutissimi odoris accessione. Ad horū differentiā addim
non leuis. Itē quia q̄ circa inanimata corpora exterior q̄ sua cōiunctione nō leue
frequenter cōuersiones in suis qualitatibz fiunt vt in cōtrarios mutent effectus

ad eorum separationē: animatum corpus expressimus. Postremo quia ipius animati corporis quedā non leuis mutatio fit ex ipsis: solius anime motu vt ex ira rubeū ex tristicia pallidum vt hec separemus adiunximus exteriorum applicatione. Est itaq; plena diffinitionis nata termini q; cōuertibilis patitas. Quā si nec supfluā nec diminutā dicere potes: recte assignatā esse dubium non est: q; si hec ratio recta est: sicut sensus non nisi circa corpus animatum ēit: sine anima esse non potest. Amplius: vt de sensibz sententiam transeā de motibus rationem sumā. Cum enim plures motus sint species: quidā proprie ad corpus alii principaliter referuntur ad animā. Habēt enim corpora sursum moueri ignē deorsum terrā: dextrorsum q; sinistrorsum ante q; retro aerē q; aquā. Orbicularis vero motus ad solā primo refertur animam. Hic itaq; q̄n brutis cōuenit: moueri enī motu volūtario q; animas ea habere cōsequenter cōueniant.

Vtrum opinio in animato fundetur corpore. Nepos. Capitulū. xiij.

Ne omnino rationi repugnare videar: animalia non intellectū non discretionem solum vero opinionem habere cōcedam q̄ non in anima sed i corpore fundari satis sane affirmā. Rationis enim iudicium in anima fundari ratio probat. Opinionem uero q̄n brutis non animate sed corpale subiectum exigere certum est.

A. Vtrū uel ipa opinio in animato fundari possit sic exigo. Nosipi quidē cum rationales simus q; iudicij discretionem q; sensibilitatis opinionē habemus: sed nec hec nec illa in nostro corpore ablata anima esse potest: q; si in humano corpore q; terrestribz ficticijs elementari cōiunctione compositum est illud qđ ex sensibz oritur quoquo modo vocet' anima ablata reficere nō potest: multo minus id ibruto expectare: nisi insanias potes: aut si ea sine anima id posse ex sola elementari cōiunctione nō putet dicere: in cuius qđ nolles humana sēz corpora anima spoliata dignioni iure idē exeq; posse quod falsitate nō caret. Nepos. Esto animata sit bruta ut elaboras: sed ipē eorum anime simul: vt a corpore separātur pereunt: neq; eīn penam vel premium mentorum expetunt. A. O puersa rerū conuersio corpus quoo utilis ac mutabilis essentie generationi a corruptioni subiacēs ex diuersitatibz compositum nō existens certe sed cōtinua in cōstantia ad hoc illud nec hoc nec illud transiens. Hoc tale in q̄ nō perire dicis animam vero diuinam ac diuinam in corporeā agentem q; naturam totalē non particulare perire dicis. Immo potius tu de tāli essentia tam male diffidēs peris. N. Audiendi sunt q̄ dicis non credenda: Ego uero ad altiora accingar vt quantū scientia potest ex fumo lucerna prodeat. Licet enim nec grecas lactantias nouerim nec ātrum vulcani viderim: tamē tum vera cognoscere tum falsa ī probare didici a expatiatum. Age igitur de humana natura qđ sentias expenn affecto. Licz enim q; supernus exercuisti magnificias: tn si teipsum non nosti parumpendens iudico de homine enim homines disputare cōuenit. Nempe eīn sicut tractatus futilis a subtilitatis iquisitiōe animū deiecit sic materia sublimis ad inquisitionem mentis oculum acuit. A. Quoniā ad hoc ven vt q̄stioni solutio subiceretur tuū erit quocūq; agi volueris ponere meum discutere.

Quare homines īmata nō habent cornua. Nepos. Capitulū. xv.

De cōpositione hominis sermo mihi hīdus est: vñ in primis illud ambiguum dissolue: quare homines cornua nō habēt. A. Vt intentio tua locū questionis habeat primo autē ratio vel vera uel uerisimilis a te trahenda est vñ deberet ea videantur: alioquī talis disputatio inter philosophos locū habere nō meret. Neq; enim ille ego sum qui omnium q̄ sunt causas dare opere precū uideor: sed eorum tn que ratione monstrāte aliter q̄ sunt ēe debere videātur. N. Equum postulas: Cum igitur ōnia q̄ conditor ex informitate nihili in formā duxit essētie: vt ab optimo facta sunt: ita optime facta esse rō mōstret omnibusq; a se fac

tis facultatē existendi ipē actor accepit. Nam q esse amant et ut sint substantiue mu
nita sunt. Habēt enim quedā animalia de his nempe agitur robur substantiū
sibi innatum: ut aper dētes: leo vngues: taurus cornua quibz si quid eius pericu
li imminet esse suum defendant: alia uero q minus grauia sunt vt mole sua tue
ri seneqant ipm esse suum fuge celitate conseruant vt capreoli damme lepores q
cetera id genus. Cum inq cā que indigniora sunt defensionem sibi innatā habe
ant. Quero cur homo qui omnibz inferioribz natus dignior est: non innata ar
ma habet ut cornua uel ceriferos dentes nec fuge celitate hostē imminentem vitare
potest. Dñ quia sibi a cōditore data nō sunt accidit vt extrinsecus petita anima sibi
laboriose adoptet q cū necesse est pedibz Altenus animalis magis q suis confidat.
Illud igit quod summe bonitati canus est summo auxilio destitutum. A. Vl
gan mē prius respōsione libera bo. Credo cin vt homo animalibus cōditor canor sit.
tin nec anima sibi innasci conuenit: nec lōgissimam fugā aptari. Habet enim id qō bis
lōge melius dignusqz est: rationem dico q adeo ipsa bruta excellit: vt per eandem
doment domitis frena adiungantur: frenatis diuersa exercitia adhibeantur. Vi
des igitur quantum rationis donum corporeis precellat instrumētis. Nepos.
Insipienti satis dictum esset: mihi uero nequaq. Neqz cin quod ambigebā dissol
uisti. Illud nēpe non dubito: quin ratio omnem molestiam corporalem precellat.
Seo cum homines ipsi etiam qui inter eos rationabiliores sunt quandoqz contra
imminentia pericula tutela egeant: consequz vt necesse sit extrinsecus petere q arma q
vehicula ipa illa ratione hoc idem suadente vt quo ab hoc auxilio diuinitus elongati
sunt. Honestius enim erat vt cum ipa ratione in se haberent: quo indigerēt q simul cū
ea extrinsecus petere quo non possunt carere. A. Quoniā pro ratione irrationabili
a non recipis quod inde mihi probabilius videatur accipe: homo quidē animal ra
tionale atqz ideo sociale aptum é ad duas operationes actionem dico q cōsilium: q
alias appellare bellum placet q pacem. In bellicis igitur negocijs armoru vsum de
fendam conuersatio quotidiana docet. In pace uero eadē deponere a clōge a secreto c
silij remouere ueritas astruit. Quippe quorum unum ita mouet alterum ratio mi
tigat. Si itaqz anima innata sibi homo haberet: cum pacis federa tractaret ea depō
re non posset. Item si celitate fuge munitus esset: a cōstantia vagus amitteret: q
gracili membroru ineptitudine cum in bellis adesset debilis reperiretur. Nunc
vero q quando necesse est recipit q pace postulante eadē ponit: q cum eget velox esse i
dustria potest: q necessitate sublata ad cōstantiam redire non nequit.

Qua cautela neruoru et uenarum cōtextio deprehēsa sit. Nepos. Ca. xvi.

Satis cōmode dicta sunt ista nunc vero quā do quidem de compositione hois
disputare pgimus: illud enucleari libet: qō a nobis physicis dicatur qua rō
ne scz neruorum contextio q uenarum in corporibz nostris deprehensa sit. Cum eni
adeo implicata sit: vt ex similitudine a pīis recte dicatur: si mortuorum diuisio a
pertinax facta esset: accideret vt ibidem q nerui q uene secando rūperentur. A. Ingē
nium mihi abesse nō timeo soluendi ea q postulas. Seo multitudo lectionum me
moriam forsan ebetauit. Audiui enim quendam senem apud tarsum cicilie disserē
tem: q tā q breui posito faciam: Cum operē precium philosophis videretur exten
siones neruorum q uenarum cognoscere: hoc modo id eos assecuturos esse arbitror.
Cadauer q dam humanum puto eos i fluminis impetu ligasse ibiqz: donec tota ca
rnis q caro decideret dimissum esse: nemis tamē q venis q tenationis substātie sunt
ibidē remanētibz. Itaqz eis talis cōtextio recō texta est.

Quare uonum ingenium habētes memoria careant et conuerso. Nepos. Ca. xvij.

Licet ita non fuerint tamen quia ita esse potuit processimus: Et quoniam in
agmine uerborum tuorum de ingenio q memoria mentionem fecisti illud q
mihi enodandum occurrit in communione ponā: Querendum magz é: cū memo

ria nil aliud sit nisi eorum que ingenio capiuntur certa repositio: cur quidā qui bo
num ingenium habent: memoriam omnino non habeant: ea q̄ facile capiunt:
eadē facilitate cum necesse est rememorare non possunt: nam q̄ magis miror il
li q̄ difficilius intelligunt firmius sepenumero memorant. A. Recte queris: si
q̄sita benivole recipis. N. Nihil lubentius. A. Dequo anima in corpo
re agit q̄ huiusmodi sit p alia q̄ corporis auxilium agit: Ita nempe aliud in ce
rebro aliud in corde: aliud in membris aliis. In cerebro enim vtitur fantastico
motu id est ingeniali: rationali etiā iudicio: seq̄ memoriali: i: recordatione.
Prius enim intelligit deinde quod intellectum est iudicat tercio ipsum iudicii
constantie commendat. Sed hec illud per aliud q̄ aliud: ingenium quippe
per humiditatem viget: memoria vero per siccitatem. Dequo enī humidū est
cuiuslibet figuli impressione facile signatur: sed eisdem in cōstantia facilius de
letur. Quod vero siccius est difficile quidem impressionem forme recipit: sed vt se
mel eā admittit non leuiter immutatur. Itaq; qui humidum habent cerebrum
ingenio quidem pollent: sed memoria fatiscunt. Qui uero siccū habēt: hi memo
riā vigent: sed ingenio priuati sunt.

Qua ratione loca fantasie rationis et memorie in cerebro deprehensa sint. .v.

Nepos. Capitulum. xviij.

Ide sequentibz non minus probabiliter dixens: ista cōsensu digna nō
diffiteor. Cōsequens enim est: vt q̄ istuc q̄ a multis ignoratur discamus. Cum
enim de comitantibz cerebrum sermo nobis sit: elice si vales qua ratione loca fā
tasie rationis q̄ memorie a philosophis deprehensa sint. Nam q̄ Aristoteles i physi
cis q̄ alij in tractatibz aliis sic discernunt: vt fantasiam exercere dinoscant in pte
cerebri anteriore: rationem in medio memoriam in occipite. Vnde a tribz id est cel
lulis nomina imposuerunt fantasticā rationalem q̄ memorialē: Quia uero a stu
tia ideis indicatum est: vt operationes anime ita localiter distinguerent: vt tam
paruam presertim cerebri aream diuersis eius actibus dicarent: cū neq; ipsa
nec talis operatio sensu aliquo discerni possit. A. Nō intelligēti omnia im
possibilia esse videntur: intellecta vero eadem facultate perspicua esse indicant. Q.
Cumq; igitur primus discretiue decellulis egit illis: id ipm sensuali experimēto
didicisse augior: erat quippe aliq̄s qui dum fantastica formarum recollectio
ne vteretur parte illa capitis anteriore lesus ē adeo vt ide virtutē fantasticam
amiserit ratione tamē q̄ memoria nō priuatus: vñ factū est vt id a philosopho
notaretur nō dissimiliter etiam si lesionē aliarum partium alie animē actiones
impedite fuerunt cōstare potuit pro certo ut in singulis cellis singule exerceant.
Quippe cum q̄ ipe celle quibusdam licz tenuibz id est lineis subtilibz in mistici
distincte sit. Itaq; igitur ex eis q̄ sensus extrinsecus notat insensibilis q̄ intellectualis
anime operatio parte facta ē. Qua ipsa anima cum in corporea essentia sit nullaq; sibi
iacens sensui ex his tñ que sensualiter in corpore agit: ibidem esse nō dubitatur. Ex
motu enim quē corpori dare comiemit quē a se videre nequiret: i corpe quidā i cor
poreum ee arguitur.

Quare nasus sup os locatus est. Nepos. Capitulū. xix.

Quoniam eorum q̄ aliter atq; sunt esse debere videntur rationē recipis: q̄
to magis audio: tāto magis dubito: Cum enim vt supradicta sunt oīa
q̄ a tali cōditore facta sunt optima esse ratio doceat. Est quidē quod in humana
non modice miror cōpositione: quare scz super os nasus formatus sit. Nihil qp
pe in tali cōpage q̄ os honestius: sed nec aliquo mundius seruari ipa conuersati
o docet. Naso autem quid humidius ne immundus dicā esse possit: a deo vt
multe inde oris honestati importunitates immineant. Quare hoc si dicere fas ē
aptius videri posset: si super nasum os elatum esset. A. Ita percutit q̄ non

videt. Non enim intelligis quia nullum naturale immundū vel indecēs ē. Qcqd autem contra nature rationē est licet q̄tum ad visum pictualiter decoratum sit: i se tamen iniquum ⁊ immundum iure dicatur. Ad rem igitur redeundū est. Et nasꝰ quidē ⁊ os non principalia membra seu principalibꝫ deseruientia sunt. Sicut enim ⁊ nasus cerebro ⁊ os stomacho. Cum enim cerebrū quodam actionis sue necessitate humidū sit. Itēq; addem. Alieni humoris a stomacho fumo quodā ex cibis orto necessarius ei canalis fuit p quem humoris superfluitas purgaretur. Itē cum ex stomacho ex decoctione innumerorum cibor quedā leuis spumositas naturaliter nascat̄ oportunum fuit eandē per os purgari: vnde ⁊ nasum cerebro ⁊ os stomacho vicinos esse necesse ē presertim cum non aliunde nisi p os q̄cquid cibarij i stomacho descendere q̄at.

Vt quid parte anteriore caluescant homines. Nepos. Ca. xx.

Ils que proposita sunt solutis ad alia inquirendi affector: ⁊ q̄ in humana proprietate sermonis detinet: ad itē a te exigo: vt qd parte ā tenore q̄ p stenore magis caluescant homines. Si enim pars ā tenior ratio docet quodāmō dignior est vis ⁊ sensibꝫ magis illustrata ē: consequenter quidem ⁊ florali capillor decore priuari minus cōpetens ē presertim cum ⁊ inter homines opprobrij nomine calumnies opponatur: ⁊ ipa oppositio posterius q̄ anterius galeari operimento fieri posset absconditior. A. Expedictis ea q̄ causans procedunt quoniā enim que in stomacho descendunt pos intrare necesse est eademq; in ipo stomacho digeri ⁊ de quo q̄ patens est ex tali item decoctiōe fumū ascendere p eundē meatum ad superiora sequens est: fit demū vt sicut meatus ille anterior q̄ occipitio propinquior ē: ita ⁊ ea poros ipsius carnis ⁊ teste apertiores esse necesse sit: quod in testa etiam defuncti si quis notare velit perspicuū est. Exalat enim cerebrum calore: qui si in eo obturare tur: frenesim proculdubio generaret. Causali igitur illius caloris egressione cū incendio abundante nimia poror aptio fit. Capilli quodā nasci intendentes oū glebe sue cōmunitatē amittunt: idqō cepisse fieri nō possunt: licz ex fumo nasci noscāt. tamen sine aere sue cōmunitate radicari non possunt: neq; sine humiditate aliq̄ exteriorus coherentiā merenqueunt vnde fit vt iuuenibꝫ vt eor magis natura calidior hec penuria frequentius accidit. Nepos. Hactenus ista sufficienter quidē tractata sunt. Illud nempe quare hominis in senectute precipue canescant quodā etiam eorum caro aliis metatibꝫ: q̄ore item ipi soli barbescant: nunq̄ enim aut raro idipm mulieribꝫ ⁊ eunuchis contingat. Quoniam ab aliis dictum est a te q̄rere supersedendū est. Quoniam vero de his que circa vultum sunt disserere cepimus. De sensibꝫ istis eodandum esse iudico. Nihilem incorporei hominis cōpositione meo iudicio vel intellectu difficilius vl mutua allocutione: inexplicabilius ē meito dum enim vulgares homines rerum scientias vel falsa assciptione sibi arrogent vel parui pendēdas esse iudicent: fit demū vt in seipis uemat quodā qō disserere nequant. Vñ ⁊ boetius in musica de eisdē sensibꝫ ait. Inter philosophos quidē dubitabile est vulgus vero dubitatio pretent. In primis igitur de auditu quid sentias audiamus. A. Iudio qō rogas nō intelligo quid interrogas. N. Io certe interrogo: vtrum in sententia de auditu boetio consentias necne. A. A tanto philosopho non dissentio.

Qua natura voces platas audiamus. Nepos. Capitulū. xxi.

Sed hec eius sententia in musica ab eodē sic exposita est vt cum vox aer sit: aer autem corpus: corpus vero indiuidualiter idem ⁊ vnum in diuersis locis eodem tempore totum esse nō conuenit: sic eadē vox in diuersis aurib hominum simul esse nō possit: subditur quo modo eē possit dicens. Aer quidem ore loquentis formatus lingua q̄s impulsus proximum sibi eadem forma afficit aerē: ⁊ secundū tertium: ⁊ tercius quartum: ⁊ ita vsq; ad aures astantium sicq; similes non idem

audiuntur aeres: vnde q idē boetius exemplis similitudinē in actu lapidis circulor
q3 formatione subdit. A. Satis iam sensum eius exponis. N. Veritamen qui
dem sentit nō satis sanus videtur ee. Si enim aeris impulsiua in formatione diū ad
diuersos diuersi uenientis auditus fit quomō sit a me aeri pellā: similiū qui in ore meo ē
expresse intus ducendo dum ad me attrahō sibilum faciam quomodo inq̄ hic ad
uersis audiet? a tamē audietur. A. Ex similibz similia ppendi fas ē. Illud nē
pe est qō de aeris in formatione diuersa q auditus natura dissent: vt a philosopho
dictum ē. Ita prophetis cōcedendum est. Ex eo autē q̄ de impulsiua formatione
fit cum diuersi ad diuersos transeunt aeres similitudo effectus etiam in tractiua for
matione intelligenda ē. Sicut enim dum a me aeri impellēdo vocē formo ad diū
sos diuersi uenientes sentiuntur auditus. Sic dum ad me trahēdo in fra labia
eum illido ad diuersis ptractionē uenientes ab eis a q̄bus uenimus sentiuntur: ut
enim anima natura ingit cum ad aures suas aliqd extranei accedit de eadē re ad
monicium excitatur: ita q cum ab aurib3 suis aliquid exit q ad aliud ducitur aia
de ad discretionem prouocatur. Boetius vero de illa sola auditus natura asserit:
q̄ ad voces significatiuas ptinere potest:
Qua natura dum uox ad aures puenit quolibet penetret obstaculum. Ne
pos. Capitulum. xxij.
Ec mihi penitus dixisti: nec omnino errorē amouisti. Qd enim si inter
me q auditores panes ferreus aut alio modo solidus interpositus sit si aeri tradēdo
sibilem audiri nō potero: neq3 tñ ab auribz eorū p tam solidum corpus duci potuit.
Quid igitur dici conuenit fingere si potes hic: fies mihi magnus appollo. A.
Nō fingam quod nō est sed naturā rei exprimendo: q occulta ē appollo dici nitar.
Nescis enim neq3 in sophistarum verboso agmine didicisti. Omne corpus me
tallicum etiā aut si qd eo solidius ē: quoniā porosis interstitiis subiectū est: quare
a subtilissimo aeri patuum ē. Minime igitur ita illud esse vt dixi impossibile ē itaq3
ad sequētia transeundum est.
Que de visu tenēda est sententia. Nepos. Ca. xxiij.
Hil mihi hac tractatu dulcius mihi hoc transitu iocundius. Ad illud em q̄
mihi obscuris omnibus obscurus est ipō rerum ordine id exigēte accedē
dum est. Iudicta enim de auditu sententia quid de visu dicendum sit videamus.
A. Qm de visu multas multi protulerunt sententias: in tali disceptatiōe eas p
ponere cōueniens est: q cui eas ratio potius accedit disentiendi. N. Aeum igi
tur sit si ita laudas eas in commune ponere: tuum vero si quid eis oppugnat mihi
ipsi dominus positis opponere. A. Equum postulas. N. Quantum apud dis
cretos colligere potui de visu sententia quadripartita est. Quidā em animā in cerebro
vtpote principali sedentē sedē pq3 fenestris patulas oculos dico exteriora intuen
tem formas rez cōprehendere dicunt cōprehensas iudicare ita quidē vt nec ab ea
quicq̄ ad exteriora exeat nec ab exterioribz ad ea quicq̄ formarū accedat. Alii ve
ro formaz accessione visum fieri autumant dicētes corporum formas aeri vsq3 ad
oculum intenacentem informare sicq3 ad animā transire q possit iudicare: q plu
res item q aliqd ab anima mitti visibilem dico spiritū q formas vicinoz ei occur
rere i medio aere asserunt q̄bus ipse informatus spiritus in sedē redeat repsentet q3
anime formā: q̄ iudicet. Quartā quoq̄ dā fauent auctoritas nullas penitus a si
is subiectis formas ad oculum accedere: vmmo quidā quod vim igneam vocāt
in cerebro natum p neruos cōcauos: primum p oculos: deinde ad videndā vsq3 tra
duci: impressaq3 sibi more figuli formā eadē leuitate ad ortum retrahendo anime re
ferre. Prima itaq3 primo tractanda sunt. Omnium quidē habituo sensuum vt
boetius in musica testatur omnibz animalibz pōsto: sed que eorum sit vis q̄ue
modus nō nisi intellectui philosophantis preclare pspicuum est. Nam q rez effec

tus nexu subtilissimo a causis precedentibz procedunt q ipe inter se cause cum suis effectibz sinum subtilissimis quibusda interstitijs differunt : vñ q ipsis philosophis rerum natura sepe se subtrahit. Si enim vt his de qbus hic sermo est profitent anima i cerebro vt i sede locata per oculorum fenestras exteriora cõtemplatur aut id dicẽtes vim aliq in fenestris oculorum facient aut nullum in talibz fenestris exteriora contemplandi auxilium ponent. Sed in oculis dicendo eos fenestras aptitudinẽ videdi exteriora faciunt. Vtrum ne animã rem corpoream intelligunt : cui necesse sit locũ parium q exitum nõ impeditũ ne egressum obturatum offendat neue articulos leedat : Vtrum ne iter ipam formarũ conceptionem q visum vocamus corpoream vim in ala putant que sibi veneatur ne obstaculi offensione impediatur vñ sibi fenestre exigant. Vt q nec anima nec ipi eius de extens cõsideratio corporea sunt quare nec corporalem offensionem metuunt. Itaqs quantum ad eorum sensa nec corporalem aptionẽ exigũt· q si nullam vim uerba eorum clamount : neqs in fenestris oculorũ viam alicui animẽ id non postulantes ponunt. Quid est q eam p oculos exteriora videre dicunt precipue cũ nec ipi oculi pforati sint : vmmo ipo a so ceteris sensualibz instrumẽtis solidiores. Vnde si q corporalem potentiam anima exigeret : magis claures vel nares que cause sunt id prestaret. Item si ita vt aiunt animã exteriora tuendo formas rerũ videret q ratione humana anima speculum cõtemplando siue faciei formã videret : speculum enim suis fenestris oppositum videre posset : facies vero propria vt opposita est ita hac intentione videri nõ potest. Itaqs eorum sententia vacillans est quare secundo q superius posuimus opinio agenda est. R. Agenda certe : neqs enim vitio superioris sententie assertores qua ratione hec offendicula uetent. Quedã igitur secta a stoicis relata est : formas scz exteriores ad ipsã vsqs animã accedere : eiqs more cere insigniri : vñ. Boetius in philosophica cõsolatione. Quondã porticus attulit obscuros nimiũ senes qui sensus q imagines e corporibz extimis credant mentibz imprimi : vt quondã celeri stilo. eos ẽ equore pagine impressas figere notas. Que licz in eode loco ab eode vt futilis impugnetur a nobis quoqs quomõ improbet sic habeto. Sed forme videndorũ ad animã videntis accedunt : aut in suo subiecto q cũ eo aut i alio q cũ alio. Et enim sine omni impossibile est : scz in suo et cum suo non. Neqs enim corpus visum ad me accedit. Scz in alio q cum alio. Nepos. In aere q cum aere. Informat enim vt aiunt corpus aerem aer alium vsqs ad illũ q in cerebro q in ipsam ficit animam. Declaro. Si igitur tali formarũ traditione ad animã vsqs accessus fit : quo modo si vitreum corpus interponatur. Vtrũ ne ille progressus p tale obstaculum protenderetur. Vtrũ ne aer vitro circũiacens a vitro non inficietur : a forma vero loginquioris corpons minusqs splendidi informabitur. At q hoc absurdum est : absurda itaqs eorum opinio est. Intercedamus vt ait boetius in topicis argumentandi gratia vt q do inde sequitur videamus. Cõcedamus inq formarũ progressionem vsqs ad oculum fieri ab oculo etiam ad cerebrum vel ad cerebri aere. Illum vero transitum quem quasi sigilli impressionem vocant notemus. Si enim aer cerebri formã suam animę imprimit aut eandem essentialiter assignat aut aliã ei similem. Sed eandem imprimere non potest : nulla enim in diuidua forma ab vno subiecto ad aliud transire potest : in ipo enim transitu sine subiecto esset qd non conuenit. Si vero similẽ ingerit : iam in anima partes locales vt in aere obtinuerat exiget quas quia in ea nõ inuenit. Nec ita sigillando ei formam dare potent. Quoniam igit ista ita dicendo esse appareãt ad cetera traducamur. Et ẽ tercia de iisu sententia eorũ qui ex ire quidẽ concedunt a cerebro spiritum visibilem : sed ne quaq vsqs ad corpus q ppe lõgissimum protendi : eo q in medio aere formã q querit inueniat. Vnde nõ vltenus aciem elaborare necesse est. Itaqs impressus redit formãqs anime a quo missus est refert. Idemtẽ dicentes non attendunt quid ex eor dictis cõsequenter procedat. Si enim vt aiunt inter videntẽ rem videndam aer ex progressione formarum simi

tum visibili spiritu quem querebat offert. Si qs ex orientali parte in occidentalem a
spiciens: ad formam alvi corporis discernendam intendant eam vt aiunt in medio ae
re reperiet: at vero si vt alius eadem hora ab occidentali plaga in orientalem ad migru
corpus aspiciendum: visum dirigat: sequenter itaqs vt migredimis formam in eode
medio aere eadem progressione reperiat: ita ille idem individuus aer albedini simil
q migredini subiectus erit. Sicqs duo contraria in eodem subiecto in vi contrarietati
inueniuntur. Quod quia stare non potest nec eorum q id dicunt secta sequenda é:
Postremo quodam esse nó dubium est qó ceteris etiam oppositionibus supsessi
supradictas omnes sententias satis debilitare potest: scilicet q in speculis formã
propriam communiter concipimus: id enim cum vsu rerum quotidiano verum
sit cum supradictis non conuenit. Conueniat igitur vt illam q philosophus ap
probat tractemus sententiã aliisqs velut debilibus spretis huic academice senta
ti fidem faciamus. Est igitur q tractamus talis sententia. In cerebro quidem quã
dam aerem subtilissimam nasci ignee eiusdem nature ideoqs lenissimum: vtpo
te qui ab anima quotiens libet atqs necesse est ad exteriora videnda per nervos e
mittatur. Vñ a phisicis spiritus visibilis vocatur. Hunc itaqs quia corpus est
exitum localem exigere conueniens est. Habet autem egressum per diuersos ner
vos concauos quos greci vocãt opticos a cerebro vsqs ad oculos protensos perin
de exiens ad corpus vsqs videndum mira celeritate euadit: eiqs impressus formã
eius q recipit q retinet: rediensqs ad ortum suum formam retentam demonstrat.
Dicit autem spiritus a philosopho vis ignea nominatur que vis cum speculum
sibi oppositum vel tale aliqd elucidans corpus reperit: ab eo repercutitur ex re
percussione ad vultum proprium redit eiusqs formam sibi retinens: q introiens
animę renuntiat. Nec veroputes vim hanc igneam formã vultus in speculo
reperisse: sed a tam leni planicie: in qua habere non potest reuerberata in vultu
illam redeundo recipit receptamqs refert. Et hec est academicorum diuina q
sanxit plato sententia in timeo inter cetera. Due sunt vt opinor virtutes igni
altera coax q pemptoria altera mulcebris q in ortu lumine. Hunc igitur ex qua
lux diem inuehens panditur domestica familiare corpus oculorum diui
ne potestates cómente sunt. Intimũ siquidem nostri corporis ignẽ vtpote g̃ma
num ignis plucidi sereni q defecati liquoris poculos fluere ac demanare volue
runt: vt pleues congestosqs q tanq firmiore soliditate pandos orbes luminum
quorum tamé esset. Angusta medietas subtilior serenus ignis p eandem deflueret
medietatẽ. Itaqs cum diurnũ iubar applicat se visus fusiom tunc numerum in
currentia semet inuicẽ duo lumina similia in unius corporis speciem cohereẽt q
concurrunt oculorum acies emicantes: fluentis quoqs in tima fusionis acies o
rigue vmaginis occursu repercutitur. Totum hoc igitur similẽ eandemqs fortiter
passionem eiusdemqs passionis effectum cum quidem aliud tangit vel ipm ab a
lio tangitur: tactu motum diffundens se p omne corpus p quod corpus ad alias
porrigens sensum efficit: q visus vocatur. De speculis item q a quis paulo plus ait.
Si quidem vtriusqs ignis tam intimi q exposiri concursu incidẽte intensam leuẽ
qs modo superficiem formatiqs in multas q uarias figuras simulachra ex leuga
ti corporis conspectu resultant. Intelligis demũ ex his philosophi verbis: qm si
cut nunq quesita veritas latebat ita aliquando falsitas non fallebat: itelligis in
q quo modo igneum spiritum p oculos fluere commemorat: eundẽqs etiam vidẽ
te rei occursu: repercuti nó tacet: similẽ etiam sortiri passionem id est similem for
mam non diffitetur perqs oculi corpus redeundum se diffundere. Deinde ad ani
mam porrigi visumqs sic effici autumat. Idemqs in speculis esse consequenter af
firmat.

Vtrum visibilis spiritus substantia sit an accidẽs. Nepos. Ca. xxiij.

Intelligo mq̄ nilqz hoc mihi gratius. Cum enim a philosophicis cōtēplationibz et phisicis causaꝝ effectibz ethicis etiam cōsultibus platonicqz te penitus cōsentire precepeam. Inuenī impresentiarum qō etiam tibi a platone ponam. Habeo quo vtrqz bilem moueam. Si enim vt superius dissertum ē aliqō a cerebro exit siue illud visibilis spiritus dicatur vt phisicis placet: siue nostri corporis ignis vt platoni sedet: idipm aut substantiam esse necesse est aut accidens. A. Substantia quidē corporea est etenim vt ait philosophus ignis subtilissime substātie ex quatuor elementis cōpositus.

Quomodo idem spiritus tam breui spacio vsqz ad stellam eam redeat. Capitulum. xxv.

Nepos. Satis sane neqz enim si accidēs eēt sine subiecto ad exteriora trāsire possit. Cui itaqz corpus id esse intelligis: qō inde incōmodum sequatur intelligere aptum ē. Cum enim firmamentum qō a planos dicitur a quibusdam etiam vltima spera vocatur: omne corpus omnemqz contineat locum. Stelle autem superiores ille dico: que nō moueri videntur in plano fixe dicantur igneus autem ille spūs vno oculi vt ita dicā ictu stellā videat: quoddā corpus tantam aeris densitatem que ifra lunam est infinitūqz spacium: qō a luna ad solem a sole vsqz ad ipz a planon cōtinetur tam breui tempore transire iterum rediens remeari cōcedendum ē: qua in sania nil impossibilius cum ipa totius terre latitudo nullam vel minimā puncti proportionem quantum ad celi infinitum fere diametrum obtineri possit. A. Sic sic equidē pugnat qui rerum naturas ignorat: tu autem ades animo a qō sequitur memorie trade. Sicut enim inter ipa spacia quedam ampla quedam ampliora: quedā āplissima sunt: ita ipsorum corporum quedā velocia quedā velociora quedā velocissima esse arbitror. Id autem non omnibz perspicuum est. Sicut enim hec celi amplitudo cuiusqz forma q̄ a geometria describitur: vulgari animo aut vix aut nunq̄ patet: sic ei tanta velocitas tam breui spacio pateri non potest: quippe cum sit eorum oculus velocior q̄ animus: metitur enim animo vt uerus dicā mentitur ōnia secundum hoc q̄ uixta tenam sibi fallaces promittunt sensus: estimatqz celi ambitum terre vndiqz insidere tanteqz nec maioris quantitatis q̄ suppientibz eius oculis videtur forma tume a solis ceteorqz q̄ potest iudicare cum vera ratione ipa terre ambitum excedant. Illos vero qui magis in huiusmodi rebz in corporeo animi oculo rōne duce utuntur sicut āplitudo extime continentie eiusdemqz diametri fere infinita spaciositas nō latet sic: a ipsius vnius celeritatis conuersionis a visibilis spiritus uelocissimus motus latere non potest: qō vniuersqz rationis mento accidere potest. Sicut enim illa extime spere anima omnibz conditorum animalibz uirtutum executione prestantior est: sic a hic visibilis spiritus omnibz elementaliter compositis mirabili creatricis virtutis opera sublimius elimatus est. Illius itaqz tam velocis conuersionis causa pfectio anime ē. Huius uero tam velocis itus a reditus ratio pfectio corporis est: qō qui nescit simul a effectus nescire a animum non mirum est. Illud tamē tibi preterea quod superius posuisti audiendum est q̄ non omnibz id phis placet scilicet superiores stellas a plano fixas esse: aiunt enim eas lōge inferiori ambitu ifra celum in aere volui q̄ suo loco si vitam uixero diffusius tractabo. Dū itaqz impossibilitas a spacii decrescat: decrescat a dubitatio.

Quomodo cum oculus claudit visibilis spiritus non extra relinquitur. Capitulum. xxvi.

Nepos. Sum tū magis magisqz crescit priusq̄ ego ipe vt reor penitus decrescā: q̄ a dubitatione decedā. Si enī quocunqz modo visibilis spiritus stellā tangit: dū idem facit: oculus claudi potest. Itaqz cum hoc frequenter accidat spiritum illum extra relinq̄ necesse est. A. Si ea q̄ superius dissertā sunt mente teneres: mini

me id mihi opponeres. Ipe est enim spiritus uelocissimus ⁊ vt supra dictum est tam
dem animam ⁊ animam mitti constat. Ipsum item oculum nisi per animā clau
di aqua omnis motus uoluntarius corpori datur patet. Pateat igitur ⁊ eius cō
sequens vt q̄ mittat recipit: portāq; quando vult claudit vt nullum sibi incōmo
dum intercludat: ⁊ nil suum extra remaneat: ꝑcipue cum ipz tāte velocitatis sit: vt
statī in suo recipiat: frustra igit hoc icōmodū quis dolet: cū mittēti nature ⁊ missū pi
reat ⁊ parenti porta non resistat.

Quomodo idem spiritus seipsum non impedit dum itet redit. Nepos. Ca. xxvii.

Capitulum.

Et tu ne doleas q̄ dum platonē seqris in foueam incidis licet eū qō esse pōt
quocunqz modo in hoc cōuentu recipiamus. seqtur tū aliquid vū tibi nodū iniec
tam. Si eī ita vt dicis hic spiritus uel ignis usqz ad videndi porrigitur: aut anteq̄
redient aut post reditū visus efficitur. A. Nihil aīq̄ redeat nuntiat. N.
Si ergo postq̄ redient visus cōstat cum directis oculi aliqō diu intuemur stati: aut
illud videmus illum iussē ⁊ redisse necesse est: si cōtinue ⁊ sine ītervallo id specta
mus: itaqz otiginum ⁊ sine intervallo habebit itum ⁊ reditum: Quare dum ita
redit seipz impedit. A. Immo tu te ipedis: nam cum prave intelligis tu obli
qz opponis. Non enim ex eo q̄ cōtinuo obtutu aliqō expectamus sequit vt ille
ipz cum ita redeat uel seipm impediat: nos eī cum tam velociter ire ⁊ redire dici
mus: vt uno reditu finito altera progressio tācito fiat: q̄ nulla mora ibi ꝑcipi pos
sit aliquo sensu cum tū sit aliq̄ non quē sensui: sz intellectui pateat. Ita qz nō ī
necesse est ut dum id redeat: sz ut ea velocitate qua post itum redit: eadem post
reditum eat. Quod intervallum quia sensu non discernitur continuum iter esse
falso uidetur.

Qua ratione anima a bllo spū formas accipiat. Nepos. Ca. xxviii.

Intigabile uerborū: dum eī meam opinionem meditor nil ea rōne firmi
us: nil uerborum cōsequentia coherentius videtur: cum uero ad rīsa
mente applico nil in eis irritum video. Ita me defessa solutionum tuarū scatu
rigine inuitū quodē ad sententiā tuam reducis. At vero propria uerba tibi ꝓpone
re ulterius sata gā. In imexhausto eī uerborum tuorum fōte cum superius stoi
corum sensa exprimens non posse abaere in anima sigillum more formā impri
mi dissenisti. Nō si eis rōnabiliter obiecisti tuipe idem recipias iustum est.
Esto igitur ut platonicus ignis cum forma sine omni offensione ad animam
redeat: sitqz impossibile vt eam ulli inducat. Ita qz totus ille labor uacuat. A.
Tu vero uacuas magis dum qō discipuli formā addiscere deberes: acclinis ita tū
impudenter tū efficaciter arguis. Neqz eī ego iuxta porrā obscurā sed meorum
forum habitor: ⁊ iam si id erras nō stoicum me sed bathonensem dico. Quare ne
stoicorum errata sz meum intellectū docere debeo. N. Ego itaqz taceo. A.
Primum id tacens intellige: qā cum cōditor immensitatis huius mundum de
core illustret ꝑcellenti matūq; animam vocamus intellectuales formas omniū
creaturarum induit. Vnde sibi presto est et preterita refigurare ⁊ absentia represen
tare ⁊ futura augurari. Illum itaqz formarum intellectualium thesaurū non semp
seo cum necesse est aut uult explicat. Cum itaqz noua ac presens forma visibilis
ī ignitur spiritus: anima statim nō illā sz similem explicans nō corporeā seo intel
lectualem ostentans sue abundantie exprimit qualitatem. Indeqz ad iudicii
imitatur. Cum igitur et visibili igni ius ⁊ reditus presto sit: seo nec etiam forma
rum traditio obsit auctor huius diuine mōnis plato simul cum suis celebretur
⁊ ametur.

Quare spiritus ille sicut a speculoita ab albissimo uitro ī repercutitur ut nullū refor
met. Nepos. Capitulum. xxix.

AE mundum nobis ita festinus habetur nisi prius de speculorum formis explicetur. Si enim vt plato tuus uelle videtur dum igneus ille spūs in detersam ac defecatā incidit materiam: vñ repercussi accidit necesse é: vt quid cum album vitrū ac detersissimum intuemur simili causa vultus nō referatur. A. In causa quidem talis reciprocationis plana superficies recipienda est sed nō solitarie: addenda etenim eius corporis aut densitas aut obscuritas vñ reuerti aut necesse sit aut uoluntariū. Inde etiam si eidē albo uitro qō quia minum et lucidum é penetrans a tali spū pōt stilli inq̄liquoq̄ pigmentum superponatur: iam repercussus spiritus ad suam redib⁹ faciem. Odit enim tenebras amatq̄ sibi simile lucem: vnde ī aquaz tenui superficie. si simul obscuritate obūbrent⁹: eedem repercussiones fiunt quas philosoph⁹ ūbras vocat. Itaq̄ ī tali reditu tī corporis tenuitas q⁹ eiusdē densitas q̄nq̄ etiam vmbrositas tē notanda est.

Quare vt ab obscuro in lucem uidetur: non similiter a luce in obscurum videatur. xxx.

Capitulum.

DEpos. Quis usq̄ euolut adhuc mihi de usus natura id obstat q⁹ quiuis ī obscuro existens q̄quid in luce agitur discernere potest: q̄ vero in luce fuerit quod in obscuro agetur minime uidebit. In quo visus natura mira videtur. Cum enī spacium equū sit: tantūdem enim est a luce in obscurum quantum ab obscuro in lucem mutum est. q⁹ sicut visus hominis in obscuro existētis usq̄ ad lucē peruenīat nō similiter existētis in luce visus in obscurum usq̄ perueniat precipue cum fortior exire videatur oū in luce exit q⁹ cum in tenebris qua re a lōgius procedere extra videri potest. A. Ego vero de tua admiratione miror: q̄ enim cecus é ita de luce loq̄tur: nunc uero itelligas q̄ quanto visibilis spiritus a sua natiuitate elōgatur: tāto debilior efficitur: quanto vero debilior est tanto facilius impeditur: vñ fit vt ille q̄ in luce emittitur liq̄ ibi in magna potens exeat: tamen qui ī itinere a cerebro elōgatur necessario in via debilitatur. Debilis vero factus cum iā in tenebris offenditur: omnino alienatus frustra tusq̄ nil efficit nisi si ad sedem suam sine efficacia redit: q̄ vero in obscuro procedit dum mixta cerebrum suum é facile suum cōtrarium patitur nec ab eo vincitur: é enim presto mixta se vñ uires continuo reparet. Itē si ipsa extensionis elongatione aliq̄ sui parte detentur: quia nō tam tenebras sed lucē reppent ipa lucis cognitōne vires resumit qōq̄ in luce reppent non diffidens discernit. Sicq̄ cecō superuenis obiecteris ipō rōnis mento in contrariū effectū cecidit.

Quā natum odoremus gustemus atq̄ tangamus. xxxi.

DEpos. QVia de his vlterius nō dubito de ceteris quecunq̄ ad sensus pinēt audire desidero: licet enim aīm tuas assertiones dum dubitatio animum pregrauat liuor mihi oculum prestringat eadem tamen suppposita ī benuolentiā redit. animus. Deq̄ enim ego ille sum qui ob inuidiā disciplinā requiram. A. De illis quidē breuiter pstringendum puto pīsertim cum ex non dissimili causa procedant eandemq̄ explicationem non fugiant: qō sic habeto. Odoratus quidem a gustus a tactus instrumentorum suorum cum rebus extens cōiunctione fiunt. Ad odorem enim efficiendum aer odore effectus: quibusdā mammulis a cerebro suspendulis quibus sensus instrumenta sunt coniungitur. Liquet tamen a palato q̄ gustus instrumenta sunt res gustande adhibentur. Applicatur item alias rei tangende manus: alias uero ipi manui res tangenda adiungitur. Vñ ipsorum īstrumentorū qualitates necesse é imitari hac videlicet necessitate. Hec enim ipa instrumenta vt cōmuniter agam pre ceteris corporis partibus qualitates habent tēperatas mā mute videlicet ad odorē lingua a palatum ad gustū: manus vero ad tactū. Vñ fit vt cui aliqd extrinsecus adhibetur cuius aliqua qualitas instrumentorum temperantiam excedit similis subiecti passio ad cognitionē excrescens in distēperantiā conuertit instrumēti: qō in tactu figuraliter videri pōt: Cum enī vola manū

calorē frigorem qz ceteraſqz ſimiles paſſiones habeat tēperatas cum qō magis ca
lidum aut frigidum offēdit calor eius pus equalis modo fit inequalis. Similiter
etiam figuram licz de ceteris. Hanc itaqz inſtrumenti ſui inequalitatem anima pro
uida pcipiens ex vno ſimili qō auctum eſſe augurās calidum eſſe qō tactum ēppo
nit: Similiqz ratione odoratus ⁊ guſtus ſenſuales fiunt paſſiones. Dictū itaqz
ſit ⁊ ibidem de eisdem. N. Dictum ſane. Et qm̄ de ſenſibz haud incōmode tho
datum eſt: qō de reliquo humano ſtatu intelligis intelligere uelim: Si em̄ de
his q̄ circa hec conſtantia ſunt diſſoluens nihil deinceps dubito qm̄ ad altiora
animum habeas expeditum. A. Aſcendere cum voles alatum me reperi
es.

Qua natura gaudium ſit cauſa fletus. Nepos. Capitulū. xxxij.

ERit quidem cum aſcendā nec vero circa hec leuiora verſari oportet. Cum
enim nup a parte orientali uenires qua cauſa ſtupor diutume ſteteras:
ego q̄ nil q̄ te magis deflorabā pre gaudio lacrimas fudi: itaqz qō mihi cauſa
riſus eſſe debuit in fletum deiecit. Quod cum nō ſoli mihi dicatur accidere ma
gis rerum cauſas q̄ me mutatas fore credo. N. Cauſe rerum ſane intelligēn
ſane reperiuntur: ⁊ gaudium quidem cauſa riſus eſſe ſolet: cum anima p gau
dio motu quodam hilarion exultat accidit itē cum ⁊ eiuſdem gaudij cauſa ca
lorem naturalem p corpus extendens ad cerebrum vſqz traducit: q cū immen
ſior ē ſi ibidē humorē talē reperit naturaliter diquat ac p exitū ſuū expellit. Ita
qz rerum cauſe cum rōne conſtāt.

Qua natura ex eodē ore nunc calidum nunc frigidum ſpiremus aerem.
Nepos. Capitulum. xxxiij.

AVnc vero id qō nobis vſu quotidie accidit in cōmune ducam. Qua rō
ne ſcz ex eodē ore cum vult aliqs proferat aerē calidum quando vero libet con
trarium. Cum em̄ ut phiſici perhibent: ex uno eodēqz pulmone talis ōnis
aer exeat perqz eandem viam prodeat mirum eſt. Vnde tam ſubito ī cōtraria
mutetur affectiones. A. Hoc etiam quonā ē dubitari poteſt querendū ē
ſcire itaqz potes vt dicis quoniam a pulmone ⁊ calidi ⁊ frigidi huiuſmodi p
cedunt aeres: at nō cōfuſe: cum enim ore procedit ſi ſtatim patulo emittatur
ore: vt pote a calore veniens neqz vim vltam interpatiens calidus ſentietur.
cū uero nō ſtatī emittitur ſed morte tenetur qō pulmone non dico verum ipſo
meatu minus calidum eſt in tēpere a calore deſcendit hinc accidit vt cum eū
ad frigiditatis uſum producere volueris: interlabia illiſum ī frigiditatē ipſa
ſibilū ventilatione conuertas nullū enim elementatum ī oppoſitas qualitates
aere mutabilius eſt.

Vt quid flabellationis motus calorem generat. Nepos. Ca. xxxiiij.

QVoniam de uentilatione mentionem feciſti: ē habēa quidam qō int no
ventilari velle: cum enim motū caloris cauſā eſſe indubitabile ſit: cur
ad frigiditatem faciendam aer flabellando ventiletur uentilando moueatur ratī
one mutante dubitabile ſit. A. Motum quidem calorē augere nō dubito.
ſed id qō opponis aliorſum reſpicit. Cum enim flabella admouemus ideo fa
cimus ut calorē noſtrum ī teriorē admixtione aeris exterioris qui nō adeo calidꝰ
eſt refrigeremus. Modo enim omnibz interior noſter aer cum ſic ſudamus exte
riore calidiorē: vnde ⁊ exteriorē motu adiungimus: ut ſic applicatus p poros
intrans interiorē cōmiſceatur eumqz moderetur. N. Tu uero modum ōnem
reſpicis dum hoc modo loqris. Sicut enim cōtraria cōtrariis deſtituuntur: ita ſi
milia ſimilibz augentur. Quare ſi aer īterior calidus ē ⁊ exterior itē calore affectus
neceſſe eſt ut duo calida commiſcantur: maior inde calor progrediatur. A.
Tu teipm fallis dum verba magis q̄ ſententiā opponis: neqz enim ī huiuſmo

di passionibz si minor maiori additur totum maiꝰ efficitur. Illud enim quoꝺ in ter aristotilicas assentur rationes si quid seculi cuiuslibet rei additur totꝯ maius efficitur: non de effectibus seꝺ de quantitatibz nisi intelligatur prauꝫ procederet. maius enim aminus duobus modis reperitur: alias secundum quantitatem: alias secundꝯ effectus vt supra dictum ē. Esto enim ut hec duo corpora alba unius sint magnitudinis totaqz eorum superficies alba una tamē albior alia ent igitur vt ad quantitatem albedinis equaliter alba sint secundum effectum vero magis aminus est enim earꝫ vna magis efficax nō dissimiliter etiam in calore a frigiditate. Verbi gratia: si aq̄ bullieti a calidissime aqua tepiꝺa ideoqz minus calida additur: quantitas quidem a substātie: a calꝯis maior efficitur: effectus uero quantitatem nō sequitur neqz enim inde calidior efficitur: Similiter autem de aeribz dictum esse creditur. ℜ. Ad hec habeo tibi aliqd dicere de eodē. Sic enim mihi ā qō de incremēto caloris cōqueri habeo. Hac enim ratione minime miror q̄ qualitas qualitatem quantum ad effectum nō augeat: cur vero minuat illud mihi admiratione dignum videtur. Reperio eñ in similitudine cōtrariarum. Si qs enim cuꝺā igni ignem minorem additꝫ quantitas augetur a effectus acuitur. Totum enim ipz si circūstantes consulis dum altius afficit calidius sentitur. Qō qua in aqua usu docente ecōuerso cadit: teqz cum eis simul cōtra rerum ordinem cadere satis est patens. ℵ. Animo tu dum haud sane similitudinē sectaris a vera causarum discretione decidis. Dum eñ rerum qualitates inesse tantūmodo notas: modum inherentie q̄ in omni tali discrepatione vim habet cōsequitur vt amittas. Cum enim calor in igne q̄ in aqua calida insit igni quidem p se aque vero per aliud inest. Cum enim ipsa natura liter frigida sit: p ignē sibi vim faciēte calescit: contrariāqz qualitatem assumit. Vnde fit vt ipsi igni quodāmodo laborio sum sic sua eam qualitate afficere facilius sqz minorē q̄ maiorē ouertat: ouersā item si quid ei nō adeo affectum additur: quasi indignans relinq̄re videatur: vires paulatim retinebit: vī ipsi priorem decrescit. Que ratio quoniā in additamentum ignis qō superius opposuisti nō incidit: nec ipsam similitudinem male oppositam in hunc tractatum incidere fas esse debet: tuqz tandem rerum qualitates edoctus satis sane debis dissertum esse ignosce. ℜ. At tu ipedimentum tuum cognoscere non dubita dum partē dubitationis extra rōnē tuam nō incautus reliquis. Sit eñ sit sane vt in aqua esse cōcedam ne minor calor maiori additus efficaciam augeat cum aq̄ hanc qualitatem sibi contrariam nō p se seꝺ per ignem recipiat cui vt dixisti laboriosius est maiorem q̄ minorē ouertere in aere vero cur idē recipiam non video. Cum enim interior a exterior vterqz naturaliter calidi sint: neqz aliqua vi inferente seꝺ cōplexionali qualitate calescant dubitari nō nequit cur ex alterius additamento alter refrigeretur. ℵ. Quoniam iam cōptum habeo non posse tibi vesicam pro lanterna restitui qō inde animo sentiā sentire te breuiter volo. Eā eñ causam vt dicis que in aqua recipitur in aere recipi minime cōuenit. Ast veō istam recipias si libet: vt cum vterqz aer calidus sit exterior tamē minus calescat ei flabellatio adhibetur ex repercussione quidem interior quodāmodo a superficie recōditur exterioꝛqz recipitur: neqz enim iam de admixtione vel admixtionis tēperatiōe loquitur ymmo de interioris repulsione exterioriqz recepti. Sit ita qz flabellantis intentio vt illum reducat hūc inferat. Vī si quādoꝺ nos calor uehemēti? vget vteī veloci? remouemus cōtra faciē nostrā recta oppositiōe ventilam?: q̄obrem ille statim recluditur hic recipitur.

Quare quedam calidissima tenuis trāsglutiendo q̄ manu tenendo feramus.

Capitulum. xxxv.

Nepos. Quoniam ista satis pro estimatione explicata sunt illud mihi quodam vellē cur calidiores escas qs in ore ferre nō possumus trāsglutiendo melius feramus.

A. Quoniã inter saturnalia macrobii illud differt: satisqz item ex supradictis pater quoniã intenora exterioribz calidiora sunt his nunc supersedendum putamus cũ terentiano pcipue vrgeamur puerbio: ne acta agamus.

Vt quid digiti inequales sint. Nepos. Ca. xxxvi.

SAtis mihi occupando ipa excusatione rem aperuisti. Et quoniam de his q̃ circa vultum sunt non improbabiliter dictum est de his q̃ ad manuũ compositionem attinent breuiter tangendum puto. Est enim circa eas vnde dubitem. Cum enim ipa etiam nominis dignitate diminuente inequalitas obtabilior sit vt q̃d digiti inequales sint aptati differendum est. A. Cum proterno mihi quantum intelligo sermo susceptus ẽ: sed nemini scitie occasio imputetur. querenti mos agendus est. Et quoniam humus rei causam in manus caua tẽquitate ponimus. humus ipsius cõcauitatis causã prius ponemus.

Vt quid causa sit palma. Nepos. Capitulum. xxxvij.

SEd igitur prius quesitum cur manus intenor superficies inequaliter cõcaua sit. A. Anima nimirũ non parum sue oportunitatis prouida. no q̃dã que digitis attrahũtur oportuna in hac cõcauatura parum duxit ualere sed q̃ cũ sui corporis non ignara sit bum diam intelligeret futurã necessitatem non incõmoda in eadem cõcauitate sibi parauit pocula. Vt enim quantũ ad dignitatem: mi ei deesse voluit: ita nullum penitus ei superfluum adiuxit. Ne igitur extrinsecus pocula petas habes si nescis innata tibi vascula vñ naturę sufficientem aq̃ proponas. N. Cum concauitatis commoditatẽ intelligam: de digitorũ inequalitate audiã. A. In retinendis exteioribz que a digitis occupata sunt claudendos esse eosdem necessarium duco. Atq̃ hec eadem clausura cum palma inequalis sit nisi digiti inequales item forent: manus mutilisqz foret. Quod quia in seipso quisqz cognoscere potest. Hactenus inde dicendũ non est.

Quare homines cum nati sunt non ambulent cum hec bruta faciant. Nepos. Capitulum. xxxviij.

HActenus certe neqz enim de his amplius ambigo: aliudqz proponere desidero. Solet enim vulgariter cõmunis esse questio cum brutorũ animaliũ pluraqz q̃ cito nata sunt ãbulent: cur homines q̃ ea precellere debẽt hac facultate priuati debiles reperiantur q̃d quia ad cõpositionem hominis actum i philosophico tractatu tangi non poterit. A. Quoniam vsqz ad vulgarẽ mineniã tractatus noster suo ordine descendit: vt ad questita respondeam in hac oratione respicias volo cum membrorum tenentitate cum ipsam erecte incessionis difficultatem ex his enim procedit ambulandi impossibilitas. N. Que autem huius tenentitatis causarum necessitas: vt q̃d etiam huius erigendi se difficultas. A. Vtiq̃z ab agentis nature dignitate procedit agentem autem naturã animã voco: q̃ quanto in humano corpore digniores exercere potentias proponit: tãto ipa ad hanc membra habiliora efficit minime igitur offensa vel molesta. Decet enim vt brutis cõueniunt: ita rationabilis virtutis exercitio incõgrua sunt. At vero carnea ideoqz tenera rõnabilis eius exercicijs non incõmoda: q̃ne terrene fecis q̃qz illecebri iglumine affectam ipsam illã aquã regũt decimentab hac pmicie dũ ea erexit sibi pcauit superiora igitur que nunq̃ a sua rõne fatiscunt intueri corpus sui voluit. Cum igitur non causalis sit vel emx tenentitas vel incedẽdi sublimitas: sequẽs ẽ vt nõ ingrauidet primitiorũ vigiliũ ambulãdi difficultas. Sicut itaqz brutis membrorum cõfusa molestia virtuti nõ attinet: sicqz rõnabiliũ animalium membrorũ eiusmẽta nobilitas vicio non accedit.

Quare tã cte magis mutriant homines. Nepos. Ca. xxxix.

DIctis animo accedo. Cum iam mihi alia subrepit dubitatio. Cur enim

primam lactis alimoniã tenens proponi primis parentibz placuerit querere non displicet: nisi enim iocus mitigaret crudelia in humanum parentis parte vesci videretur. Obliti itaqz paulisper ẽ fictitie non immemento videbitur sub ẽplõ edocere. A. Similibus similia nutriri ipo vestibulo libelli nostri edocuimus atq; finesciis membra humana in ipo utero ex materno menstruali cõstituuntur sanguine. Idem ergo sanguis cum iam amplius in tali cõstitutione fetu iã perfecto non recipitur: in lac eidẽ prouidentia conuertitur: unde post partum ẽmodius nutritur. Qõ sine philosophica ꝓceptione edoctũ sine bestiali exẽplo admonitũ nõ irrationabiliter genus humanũ sequitur.

Quare eisdẽ iuuenibus uel senib⁹ lac ogruũ non sit. Nepos. Ca. xl.

A. Si enim iuuenibz lac ogruum non sit quare ab omnibz quasi phibet. N. Partim negocio partim etate partim instrumẽto perhibetur. Aliud enim volunt membra formãda aliud formata. Ité aliud infantia postulat aliud iuuentus affectat. Postremo aliud tenuitas mandibularum petit aliud dẽtium perfectio deposcit. Ad ultimũ. Nõ ego ille sũ qui asserere ausi humanũ quidẽ lac alicui etati esse incongruũ: uetero inhumanũ.

Quare si post leprosi coitum mulierem ꝯgnoscas: morbo afficeris illa vero minime.

Capitulum. xli.

Nepos. Quidem quia de humana natura sermo nobis susceptus est: accidit in ea qdam qõ cum taciturnitate preterẽdum nõ est: cur scz ad mulierẽ sanã si vir elephãtiosus accedat: non ipa: sed qui eã deinde ꝓmus cognouerit morbũ sustinebit:

A. Plangẽda quidem non ammirãda est hec translatio cuius causam si cognoscere cupis: utrumqz sexus proprietatem prius cognoscas. Est virilis quidem secundum suum esse calidior muliebris vero frigidior: virilis quidẽ ad siccitatẽ ptinet: muliebris vero ad humiditatem. Vnde si qñ elephãtiosi semẽ suscipiat frigida humida propetas alti cum affectione defendit in qua tñ cũ ꝓ feminis inefficax remaneat cum adeã vir sanus accedit cũ siccitate tũ calore igruente ex similitudine qualitatum affectionem sibi accidit ac inducat: sicut enim frigiditas humiditas expellunt: ita calliditas siccitas suapte natura attrahunt.

Vt qõ mulieres si uiris sint frigidiores libidinis sint petulantiores. Nepos. Ca. xlii.

Apos. Et vero si ut dicis muliebris natura frigidior est vt qõ libidinis petulantior dicatur reperitur. A. Petulantior certe: sed libidinis eiusdẽ non frigiditas scz humiditas in causa est. Cum enim in ea male digestus sanguis abũdet neqz eñ pp ter frigiditatem digerere cum potest fit inde vt ꝓ coitum purgari desideret: Semen enim nil aliud est qđ sanguis mutatus in albedinem: huc accedit vt quoniã frigida est calori uitali associari affectet nã serpentes etiam obsuam frigiditatem ora dormientium intrant: q autem frigidus sanguis in mulieribus abundet: menstrua eas testatur purgatio. Ad naturã quidẽ eadem necessitate ostituta. Conuenit igitur vt eadem purgationis intentione virilem desideret copulam: nec tñ conueniet vt ex eadẽ copula elephãtie ducant maculã nisi aut ioe libros suscipiũt: aut in cõuictu aere correptũ frequẽter ducant aut si mulierem excesse naturam calore exuberent.

N. Iã mihi sententiaꝝ tuarum desiderii subrepit: sũt enim licz nõ necessarie tamen rationi docilesq possibilitate nature probabiles. A. Satis necessariũ est qõ refelli non potest.

Vt qõ uniuersaliter moriantur homines. Nepos. Ca. xliii.

Sit sane: a quoniam ab initio quemadmodum acti est quare moriantur hoĩes mihi dubitabile est: nunc vero de his qui vim aptam patiuntur vñ emittuntur nõ quero. Horum enim dissolutionis causa patens est: aliorum vero quia vis illata palã nõ est passionis ratio qrenda est. Cum enim tãta ītentione fabrica huiꝰ corporis

et facta ⁊acta sit ab anima: nullaqꝫ ouentior copula qꝫ anime ⁊ corporis reperiri possit qō tam studiose parauit aut uolens aut nolens mutata desert: qꝫ autem voles id non facit quantum ad naturam loquor ipe exeundi a corpore miseranous ostendit modus. Preterea etiam cōmunis fere omnium de futura morte metus. Cum itaqꝫ in vita exeat mirum ē qꝫ tam poteti nature tam intolerabilem vim faciat. Vtrum ne ī auctorem cuius iussu intrauit tam violenta extrusio referri debeat: atq; si eo eoucente exiret: sicut ab eo non uerecundus ē introitus: ita ⁊ ab eum non insuauis foret exitus. Ad igitur. Anne illa cum hospicium suum extricare cauaret extendere: naturā quidem vnde hec faceret habebat. Nunc vero cum iā perfecte obsolutum vñ perfectum seruare ḡat non habeat: atqui leuius est perfectū seruare qꝫ imperfectum facere cum sibi vnde seruetur cibalis materia nō deficiat. Ad igitur. Cum nec sua uolūtas nec auctoris potentia nec necessitatis caretia hec duo tam cōuenientia disiungat: ut qd talis compago ppetuo non pourat.

A. Tante ne tuorum uerborum inundationi mihi paucula inter pōnere licebit. N. Tanta mihi questionis vis esse uidetur: ut quere do delectet. A. Delectat igitur inueniendo q̄ quens. Sic autē inuenies: si primū hoc corpus de quo hic agitur anima rationalis ingressa fuerit ratione duce inuenies. Cū enim quedā corpora sit que nūqꝫ ab anima viuificantur quibus scilicet nunqꝫ ipsa succedit alia uero que nunqꝫ desert: nonnulla item q̄ aliquā do mouet aliquā do desert esse aliqd in ipis corporibus arbitror qꝫ ubi ipa repert diligit ⁊ quoniam diligit viuificat. Finalis item qdam aliud quod fugit ideoqꝫ nō accedit vt illud moneat diligit autem qd sibi amicum est: qd vero natura simile id amicum esse necesse est: naturalē igitur similitudinē diligere cōuenies est. Est autē ei simile q̄ equo in corporibus uel equale uel equalitati proximum est equalitatē illā igit diligere ⁊ sequens est. At uero equalitas ista in elementari cōpositōe attendenda est: ut scilicet nec ignea excrescat qualitas nec terrea supplodat poderositas. Cum ipa anima enim ab equali equaliter dota sit: ⁊ equalitatē sectari discordiā in habitare quo possit. Equalem igitur elementorum proportionē uel ad equalitatē accedentem ex innata equalitate anima postulat: ⁊ cum inuenit viuificat. Corpora igitur q̄ inequalitate proprietatum a seipis diffidunt inaccessa reliquit vt lampades ceteraqꝫ immobilia semper pourāt. Illa vero que nunqꝫ ab equalitate siue cōpositionis fatiscunt: nunqꝫ ⁊ mouere desinit ut supera sideraqꝫ corpora. Ceteru uero que aliquando ad equalitatem accedunt: aliquando recedunt: aliquā do animata sunt: aliquando ab anima destituuntur: humana dico ceteraqꝫ mortalia.

Quare semel equaliter constituto homine ab illa destituatur equalitate. Ne

pos. Capitulum. xliij.

Vonam quantum ex uerborum sensu accipio: rōnis huius tota vis in eq̄litate proportionum cōsistit illud quidem necessario subdendum est: uñ hoc accidat ut semel equatis huius cōpositi qualitatibꝫ ad motus animę elemētari pace partis: vnde inqꝫ tā necessaria federis disiunctio: uñ tam honeste aptationis iutilis separatio. A. Equū postulas. Si attente audis quod interrogas. Ades igitur animo: ego qꝫ breue possum facio. In rerum usu uniuersali q̄quid aliud ouertēdo mutat: ipsum etiam ab eodem mutari patens ⁊ necesse est. Mutat enim securis ligna secando: mutatur ipa lignis hebetando: mutat cultellus panem diuidendo: mutatur idem ab eodem minuendo. Q̄quid enim hoc modo in aliud agit licet modo isensibili a patiente tamen in agens agitur. Agit autē corpus animale in escas mutat enī eas earūqꝫ qualitates ouertit: agit econuerso esca i corpore eius enim proprietatē mutat equalitatēqꝫ euertit: licz enim escarum qualitas p corporis qualitates sensibiliter vincatur: uincentis tamen uis ⁊ equalitas a victo paulati ⁊ minoratur ⁊ euertit. Quod

in omni otimo vsu spectari licet. Sit igitur hoc modo vt dum velit anima corpus suum ciuali susceptione seruare non extensione quidē dum reficit destruit ꝙ dum seruat amittit.

Quare ciborum fiat uel aliqua uel tam frequens refectio. Nepos. Ca. xlv.

QT qđ igitur hec ciborum destructiua refectio fiat semel sano ostituto corpore.

Ā. Necessario certe. Cum eñ nō ĩ his particularibz animalibz tota suarum partium natura sit. Cum item partium exteriorum elementorū dico maior ꝙ quantitas ꝙ efficatia sit interiora nostra ab illis exterioribus dissoluantur necessario fit. Q fit vt qua otinua fit dissolutio otimo fiat reparatio. In hoc igitur imminenti periculo dissolutionis fit vt anima de suo quodam minus amittat vt quod maius est restituat: uerum enim est: qui non dat quod amat non recipit ille quod optat: consequitur itaqz ad dissolutiōez rfām ad refectiōez vero equalitatis mutatio. Ad hāc mutationem vero anime separatio. Sequitur igitur ꝙ tue dubitationis discussio.

Quare defunctorum corpora uiui ptimescamus. Nepos. Ca. xlvi.

RECte procedis: neqz ãplius his herto: nunc omunicari uellem cur defunctorum corpora uiui ptimescamus. Cum enim cōmunis hominum metꝰ cā ptimescat: scrutandum est que in hoc quodāmō natiuo timore lateat causa. Cum enim leonis uel tigridis cadauer nō metuas: humanum cur trepidas: dum vixit dū nocē potuit secunis amabas: nunc cum in animatum iacet formidas.

Ā. Cum immutabilis rerum omnium causa vniuersa q̄ oidit existere destinaret: q̄ maximā existendi causam existere velle singulis inanimum genemuit. Quippe ni equū patrocinatum essentie eorum vidēt: quantum sibi ipsa esse ament pniciem deuitent: qō in sequentibus cum de causa existente tractabitur liquidius explicabitur. Interim uero ea quidem: ea esse amare non esse vero fugere naturaliter concedo.

M. Qđ nō cedā: cum in ꝺsolatione boecij a philosophia: iop singula demonstratum sit.

Ā. Demōstratum igitur ad pśens sit: rationabilia animalia preceteris esse intendere nō esse nitare: atqui animalis esse nil aliud est q̄ anime ꝙ corpis iunctio. Amat igitur animal corporis anime qz cōpagem odit necessario eorūdem dissolutionem. Quare ꝙ eiusdem dissolutionis effectum odire ꝺsequēs est: eius autem effectus inanimatum corpus est. Illud itaqz animali viuo odiosum atqz horrēdum est neqz id qđē nocēdi timore: sz mūdi natumli intentione: uñ fit vt illū horrorē odiū qđē magis q̄ timorē vocari velim.

Vt qđ vnus si in amnem ceciderit fundū tenet cum post paucos dies idē natet mortuus. Nepos. Capitulum. xlvii.

QVoniam hec naturalis intentio a natura nō dissidet ad sequentia transeam. Et adhuc mihi in defunctis dubitabile est q̄ dum unus est si in amnem uel mare ceciderit ad fundum grauis tēdit. Post paucos vero dies ad superficiem ꝙ male natet in quo nature vis mutata cē videtur.

Ā. Tua vero magis mutata natura credatur qui qđ cognoscere deberes non cognoscis. Cum enim quatuor humores corpus humanum ꝺstituant quatuor elementorū ppetate pśētes. Ille qđē qui igneā fortius est naturā proprietatē qz calidā ꝙ siccā in felle recipit claudit ꝺtinet: qđ autem calidum ꝙ siccum est id leue esse necesse ē: qđ autē leue naturaliter est id nisi clausum teneatur superꝰ tendere cōsequens est. Dum igitur illa fellea q̄ sta clausā tenet corporis leuitatē mēbra leuare non potest. Cum vero rupto carcē p̄ membra diffundit qualitatiua necessitate ad superiora fert sua qz mēbra male leuare effectuum est.

M. Dum omnia prepono ut vel necessaria uel probabili rōne dissoluas fit a modo vt sententijs tuis magis animum ppar em q̄ oblatre velim. Qua propter quoniam de humano statu que amvigebā modo sti: qđ de terra ꝙ aqua quid de aere ꝙ igne sentias explicare ꝙ mihi nō im cōmodum ꝙ alijs nō inutile futurum credo.

Ā. Quoniam has fenas his ginnasijs deputau

mus. Iigꝝ qđ̄ potes :ego me pro facultate dissoluā eo ꝙđ̄ tenore ut ī rōmbꝫ meis nō necesse reqrās : sed refelli non posse recipiās.

Qua natura terre globus in medio sustineatur aere. Nepos. Ca. xlviii.

De his igitur eorūqꝫ statu motu cursu ceterisqꝫ circūstantiis agendum ē. Qua mo itaqꝫ qđ̄ prius occurrit oppono :quomodo hec terra :q̄ ponderā omnia sustinet vere eī nō de simplicibꝫ sed de compositis loquimur quomodo inq̄ in eodē loco vel aquo sustineatur. Si enim omnia hec pōdera lapis dico ligna ceteraqꝫ talia sustinētia querunt nec aberare ponere suo tenere possunt :multo māgis globus terre qui vniuersa grauitate pōderosior est a sustinere postulat a abaere undiqꝫ verso tenere non potest :q̄re ipꝫ sic stare irrationabile est. A. Cadere vero iutile :a ne nos ꝙđ̄ simlēr eo cadam? eum rationabiliter stare monstramus. Terrā igitur pōderosam esse a primā affectiōe qualitatum nouimus :qđ̄ autem pōderosum est infimo melius loco :amat autem vnū quodqꝫ quod vitam suam seruat :atqꝫ ad illud qđ̄ amat tendit :tēdit igitur necesse ē one terreum ad locorum omnium infimum locum. Qđ̄ autem in toto mō loco medium, est idem a in finū esse patens est :tendit igitur ad medium locū q̄cquid terreum est: loc' at medius simplex atqꝫ indiuisibilis localis pūctus est ad locale igitur simplicē pūctum omnia terrena tendere manifestum est. Ille autē localis medius punctus vnus ī plures est :ab vno igitur occupari terrena :non a plumbus necesse est: a ad eundem vt dictum est cetera tendunt :premit igitur vnū quodqꝫ aliud dum ad vnum singula festinant. Quo autem omnia ponderā festinant illuc cadunt :nil enim pōderum casus est nisi ad medium locum festinatio. Illud uero ad qđ̄ cadunt loci dico punctus medius stabilis perseuerat illa igitur dum ad stabilitatē cadunt stare non deserunt :nisi si aliqua eorum vis ferat̄ur :vī a naturali intentione depellatur. Inde tranium igitur res relapsa est dum qđ̄ supernus causam casus esse putabis :illud idē stabilitatē cohērentiāqꝫ ponderibꝫ dare nō dubitas :stant eteni quoniam illud ad qđ̄ tendunt stare reperiunt. Loco igitur ad quē properant quodammodo sustinentur qui ꝙđ̄ si vsq̄ moueatur :omnia q̄ ad illum amāt moueri necesse erit :licz tamen in eo ipō medio loco nō sit huius stabilitatis prima causa sed secunda. Est enim scōz supdictā rōnē quietis huius causa prima subiecti, pprietas. deide loci q̄ appetitur stabilitas.

Si perforatus foret terre globus lapilli iniecto quorsum fieret casus. Nepos. Capitulum. xlix.

Hec antecedentibus oranium quero :a hoc vnum sequi ipa rerū cohērentia video. Loco in quo herco suppono. Si enim ipse terre globꝫ perforatus sit vt ab uno in aliud pateat transitus iniecta mole lapidis :quorsum ei futuris sit casus? A. Quod terrene molistatum prebet :hoc lapideo casui quietē faceret. N. Mihi quidem satis dictum est. Intelligo enī q̄ in medio quiesceret loco. A. Ad idē igitur istud intelligas volo :quoniam omnis natura sicut suum simile diligit : ita suum oranium fugit :atq̄ ignis terre qualitatum efficatia oranus est ipsi igitur a terra vitam consequens est. Ignis a naturali circūferentia supremo loco vndiqꝫ habitans est: locus igitur ille superior cum suo igne terre fugiendus ē. Sed quocunqꝫ a medio loco fugiet quod vitat incurret :ne igitur male fugiens qđ̄ fugit incurrat ipsum locum quidem qui vndiqꝫ equalitera superioribꝫ distat petit. Tenet igitur locum talē duplici causarū intentione :vna qui dē dum sua pōderositate appetit qđ̄ amat :alia uero dum fugit quod non amat. N. Si igitur ut superius dissertum ē medium vnumqꝫ in mundana cōpage idē sunt : quid est quod statius poeta hoc vero philosophus ea opposita posuit his verbis. Ima ne tellus an medium :a mundo rursus succincta latenti. Dum enim sic oppositā it opposita iudicauit. A. Duplici stilo dum sic loquitur seruit. Nā vulgari opinionis sibi mentientis falsitatē tangit :a physicam veritatē apte subdit. Nec

cit enim nescat vulgus a planicie ornentie circumferentiã. Locoqz suppienti animo dum corporis male credit oculis imp⁹fectionem prave fingit hemisperica. Est igitur hec mundi respectu vna tellus nõ media. Hunc autem errorem nunc refellere qã singulis teue est presentis tractatus nõ est. Patet enĩ uel doctrina ũtratus hui⁹mũdane molis terrã vnã esse mediam.

Qua de causa terremotus fiat. Nepos. Ca. I.

Manifeste q̃dem nam nec tetus aras nec femina credis habere. Intelligẽti etenim loquens. Si vero vt supernus dissemuisti duplici de causa mediam quietem occupauerunt põdera: q̃d est qõ ea ab hac causam necessitate mutare facit istabilitatem monicat: nec enim illud abvices: te ip̃z testante notum: quia cum semel in pũbz anthiochenis pontem ciuitatis manustre transires: ipsum pontem simul etiam totam illam regionem terremotu ortemisse vñ parum securior interim q̃ in aqua potuisti esse. Que igitur hec est tam imperiosa potencia que res loca mutat terramq; põderum matrẽ grauissimam ab occupato statu mutat. Vnde hic iterum commertiam aliq̃ inuenies qualitatiuam causam: atq; si erit aliqua erit forsan supradicte ortrarie sicqz dum erit falsa fiet nulla. A. Dum vera predicas falsa tum prophetisas. Ego enim sicut pontẽ trementẽ illesus transiui ita quidem nõ vniuersaliter. Idcirco tamen aliquã motus causam nõ suam qualitatẽ dico: sz ortinentis effectum. Cõtinentem aerẽ voco qui cum terram undiqz versus claudat ei se etiã intrinsecus viscerati informat. Hinc igitur exteriore cum vocante: cum nisi immatuo properat exire: adunatusqz cauernas terre intentione hac ipleat dum obstaculum repent: ip̃m vi magna ocutit nec quiescit donec exitũ inuenit. Patet enĩ qua ũne tale cõpositũ ticz aliq̃ oportunitate ad tempus obruatur: tandem tamẽ ad suã originẽ erũpere nititur.

Quare marina aqua salsa sit. Nepos. Ca. II.

Patet certe: nõqz ad aquarum naturas traducamur in q̃bz mihi primo id dubitabile est. Cur marina aq̃ affecta sit amaritudine salsuginea. Salsuginis causã in calore solis planetarum qz pono. Cum enim p torridã mediã qz zonã: venis feratur occanus pqz tandẽ licet in directus uersetur cursus planetarũ a tãto stellar calorẽ ipsum mare calefieri necesse ẽ: cuius eiusdem caloris effectum salsuginem accipere ẽ sequens est: q̃ autem hec ita se habeant illud assent q̃ i maritimis illis que illi occeano propinqui ora sunt sine omni artificio aqua marina ad solem supra rupes siccata isal conuertitur. In lõginquioribz vero maribz ut sal habeas ipsam aq̃ marinam vtpote iam a vi caloris remotã idcoqz minus coctam igni adhibere ac recoquere necesse ẽ. Sed dulces quasdã aquas i sal verti calorus artificiosa decoctiõe sepe visum ẽ huc etiã illud accedit q̃ estate q̃dẽ ois aqua marina salsior est q̃ hyeme: quod si quis operam dederit ipsa experiri poterit s.

Vñ accessus marini ac recessus fiant. Nepos. Ca. III.

His itaqz decursis: aliud nõ minus famosum subiũgi uelim: vñ sez accessus recessusqz marini procedant vtrum vim quorundã philosophorũ sup approbata sit ratio. Aiunt enim uenum occeanum p torridã fluentẽ brachia immense quantitatis fluentia ab orientalia occidẽtali plaga in artici ac i antarticam refundere regionem. Illis igitur vi magna influentibz redundationẽ hanc fieri dicunt vt ictus nobis accessum parat cessio vero recessum. A. Philosophoz dictis inuidere non ausim: illud tñ auoacter affirmẽ si ita vt aiunt maxima iuenirent brachia semel cõmixtis undis secundo ictum nõ fieri: neqz enim conuenit iterum eas separari: vel certe si iterez colliderentur: minor erit secundus ictus q̃ primus ac tercius q̃ secundus itaqz ac quadoqz minimus deide nullus. Videat igi

tur illi qđ dixerint ego pro me breuiter respõdebo. Recursus itaqz brachiorum colligo eorũdem etiam obuiationibus non obstãdico: non tñ ea dflui vel colliqui do. Impotentie autem huius cãm in ipsius terre sito facio cũ enĩ ipsa brachia sibi obuiare atqz dfluere impetuose festinent: fit tandem montium interpositione tum ipsi^o terre situ quodam elatiore ut ab eodẽ cursu oium deficiunt referantur. Itaqz sit vt q^e ea paternus motus ac naturalis impellit: ab eodem loci ipsius reducat situs licz non ignorem quosdã esse qui hunc motum nili mari id est cambdi dicant estuare. q^d si verum esset i manibz illis q̃ torride zone vicinora sunt vis talis nec mĩ^a valeret: nũc vero illa õi fere tali caret agitatione: eo videlicet: q^a ab illa causa q^e sup^o sempsimus procul remota sunt.

Quomodo incursu fluminum nõ crescat occeanus. Nepos. Ca. Iiij.

Quoniam conuenit vt possibilia non repudiemus quod sequitur spectandũ est. Si enim vt uulgaris clamat tumultus omnia voluuntur in mare flumina murmur est cum tantus sit eorum fluctus tam perpetuus cursus tã fere ifinitus numerus quomõdo nõ augeatur occeanus. A. Si uulgus sequ^s p^o capitium offendis: hic enim rerum naturas oium male intelligit sommat: ouidẽ dissentit stertit: neqz enim in mare omnia decurrunt flumina: nec iterum nulla: atqz vt in illuo quedam defluunt ita etiam ab illo quedam nascuntur: Itaqz si oium accipit redoit: sensibile augmentum non incumt. Similiter enĩ a quibusdam dubitatum est: cum multa ex eo subterraneo procedunt flumina multam etiam partẽ stellanũ aiunt haustus quomodo decrementum non incurrat quod ne supplementum recipiat. Vnde et apud statium: phebus cantat quo fonte immensum viuat mare: Viuit autem oium quantũ redoit recipit.

Quare flumina qdam salsa nõ sint. Nepos. Ca. Iiij.

Dece iterum caligine operior. Cur enim si a mari flumina exeunt ad nos autem salsa non perueniunt. A. Quod a pte recipiunt in itinere amittut licz enĩ salsa prodiissẽt tum oium per viscera terre ea quodã modo o crimantis multipliciter trãseunt: ideõ salsugine deponunt.

Quomodo fluminum cursus possit esse ppetuus. Nepos. Ca. Iv.

Quoniam de fluminibz mentionem incurrimus: cum scis quidã si p^o spicaciter itueamur in quo dubitationem incurremus: Vnde scz quedam perpetuum habeant cursum. Que enim est uel esse potest tãte aquositatis copia que iam pridie non foret excursa. At si post aq^m aqua si post illam alia sicqz sumitur. Precedentis sequens administratiua: tota erit hec administratio infinita. A. Quicunqz principium ignorat male de fine loquitur. Tu igitur ure circulari nec principium nec finem esse intellige. Nequid enim id esse potest in seipm reciprocabile est flumina vero si que cursum habent perpetuũ circulare naturaliter nacta sunt motum in seipsa igitur redeunt: a q^e eundo destituerunt redeundo restituunt. Vnde satiricus vulgarẽ inopem stoliditatẽ ait: Rusticus expectat dum defluat amnis. At ille labitur a labetur in õne volubilis euũ. Tu igit^r q^d paulo ãte finẽ ãmi fluii curs^m rustic^o expectabas rex eloct^o ad manẽ recte sapiẽtie vt ammẽ transeas redi.

Quare causa aque i excelso loco nascantur. Nepos. Ca. Ivi.

De illis quidem q̃ vel in se orbiculariter incurrunt vel in mare fluentia ab eodem. Item fluxum sumunt vnde indeficientia sint satis patet. At vero de illis que i extelsis nascuntur mõtibus quid rationabiliter teneã penitus ignoro. Cum enim circũiacens vndiqz planicies pateat nec ammẽ illuc ascendere posse video: nec vnde ibi nascatur intelligo. A. Attonit^s audi q itelliges. Cũ enim in viscerib3 terre multiformem flumina cursũ oiuidãt fie

ri potest vt tale q̃qz incurrant territorium quod vndiqz obstruſum molubus ea ſurſum quidem ſi ita patet exitus cogat effluere : q̃ dum ita ſemper aſcendit: ſe per exeunt quod etiam in humanis operibz quibus aquas cohibent perſpicuum eſt.

Vtrum ſunt aliqui veri fõtes. Nepos. Ca. lvij.

Si igitur in aquarum curſu hunc quem dicis reciprocationis reditum recipimus vt ea in ſe currere credamus : nullos neceſſe fontes dicemus : eritqz ſine re inane nomẽ aut ſi eos eſſe uetenbz etiam placuit vnde tam plenẽ eis ortum ſignabimus : nũ terra ipſa : in qua oriuntur abſit. A. Negare q̃dem non poſſum : qui ſolutionis ratione dubitatio tua digna ſit. Neqz enĩ illa que in ſe redeunt fõtes dicendi ſunt : q̃ cum fõtes veros eſſe autumatum ſit : vnde ei perhennis ſit ortus diſcutiendum eſt. Vt autem planiore tractemus miñia exẽplis agatur res. Erit enim vt mea fert opinio quod ſuo nti corpore gutta hoc i humectante terra fons. Cum enim multimodo affligatur terra humore dum eundem naturali reddẽs exalat qualitati cum ille a diuerſis partibz in unũ uenit : fons ẽe incipit. Nũ igit locus terre exudantẽ humorẽ generare nõ deficit magna sẽp inde gutta aſcendens fons ẽe non deſinit : vnde etiam fit vt locis quibus parua adeſt humiditas eadem eſtiuali calore deſiccata fontina ſcaturigo eſtate ceſſet hyeme vero redundet.

Quare ex uaſe pleno infernus apto aqua non exeat niſi prius ſuperius foramen aperiatur. Nepos. Capitulum. lvuj.

Hoc mihi de aquarum natura quodã dubitabile reſtat : cum enim tempore vt scis iam pretento animũ preſtigioſã ſtudio incantationis diſcende addiſcemus : ibiqz a talibus imbuti ſententijs neſcio an ſentabus aliquot diebus moremur eadem in domo vas quoddã mirabilis efficacie adhoras prandij efferebat. Quippecum idem q̃ ſuperius q̃ infernus perforatum multipliciter foret : aqua etiam ad manus abluendas infuſa dum miniſter aquarius ſuperiora foramina pollice obturabat nil aq̃ ab infenoribus emanabat : ablato a ſuperiore pollice ſtatim nobis circũſtantibz aqua redundabat foramina. Nõ ego ipſum preſtigium eſſe putans : quominus inq̃ ſciamus domina incantatrix eſt : cum agrius ſemulus monſtra pretendat. Tu vero more tuo quoniã incantationibz ſtudioſus eras : minime illi rei vocare dignatus es. Nunc igitur q̃d de aqua illa ſcitis aperta ſemper erant ſubtenora foramina nil tamen niſi ad equam arbitrij fluebat. A. Si preſtigium erat natura potius q̃ aquaz violentia id in cãtatum eſt. Cum enim huius mundi ſenſilis corpus quatuor elementa componant ita ipa naturali amore oſerta ſunt vt cum nullum eoz ſine alio exiſtere velit nullus locus ab eis uacuus ſit vel eſſe poſſit. Vnde fit vt q̃ cito vnum illorum a loco ſuo cedat aliud abſq3 intermallo eidem ſuccedat : neqz poteſt a loco recedere niſi aliud q̃ ſpecialiq̃ quodam affectat amore poſſit ei ſuccedere. Clauſo igitur itroitu ſuccedentis fruſtra patebit exitus ſuccurrentis hoc itaqz amore hac expectatione incaſſũ aq̃ exitum apenes niſi aer introitum preſtes. Hoc enim vt ſupdictum eſt cum nõ pura ſint ita iuncta ſunt vt ſine ſe eſſe nõ poſſint vel nolint. Vnde fit vt ſi vaſe ſuperius penitus integro infernus fiat aptio : non niſi cum interuallo quodã : q̃ quaſi cum murmure liquoris fiat effuſio. Tantus enim aer intercedit quantum hoc liquoris erit : qui quidã cum ipſa aq̃ porroſa immenat inatura ſibi q̃ tenuitate q̃ leuitate penetrãdo ſuperiorem vaſis locum qui vacuus videtur occupat.

Vnde oriuntur venti. Nepos. Capitulum. lix.

De aquis igitur p dubitationem ſatis quidẽ dictum eſt. Illud enĩ cur tam quedã nitrũ ſapiant : quedã etiam ſe caleſcant ab aliis quocũq3 modo

dictum est nobis tractandum non est. Nunc vero quoniã hunc ordinẽ institimus ad altiora ascendamus. Post aquarũ naturam de agere agendum est. Quero itaq; ide ventus nascatur cum statio ubitans q̃ in rerum natura querit que pabula vẽtis. ℜ. Ventum quidem partim a terrarum superficie: partim ab aquarũ planitie surgere estimo: nam a multã aeris densi partem naturali intentione ad superiora surgentis paludes vallesq; recipiunt: multã etiam aquarum humiditatem q̃ clausam modo tenebant cum dissolumntur ad locum naturalem remittunt licet etiam ipsum aerem terram otinentem ab hac descriptione non remouẽ. Quod vt intelligi facilius sit ipsum de quo hic quentur cõprehensiue diffiniam. Est igit ventus aer densus vsq; ad offensionem quidẽ motus. Esse enim venti genus aerẽ estimo: vt autem illum quia luna superior est discernam densum addo. Quoniã vero dum quietus manet ventus esse nõ potest mouendũ esse non dubito: idcoq; motus nomen subdo. Postremo vt illos aeres dẽsos: qui tenuissime mouẽtur separarem: offensiuã motionem in hac diffinitione posco. Hic igitur a illos aeres q̃ ab ipsorũ multiplicater dissoluũtur a otinentẽ etiã qui nos ambit spẽ finitas habeãt differentias notas colligo. ℜ. Ego igit ad id qđ tendebam ppero. Sic propãne cadas.

Vũ primus procedat aeris motus. Nepos. Ca. lx.

Sed vt superius diffiniuisti ventus aer motus est vt ventus esse possit aerẽ moueri necesse est. Ponamus itaq; quantum ad talẽ motum quietum esse aerem vt videamus vtrum aliqua eius pars predictum habere possit motum. Quicquid cũ mouet ab alio mouetur: qđ autem ab alio motum habet: aut a quiescẽte mouebitur aut ab aliquo in quo etiam erit motus. Atq; qđ penitus in quiete est rez pacem abrũpere ad motum impellere non potest. Mouebitur igitur ab eo: cui est motus. Atq; hoc idem cum motus inest ab alio item mouen necesse est. Si finita sunt alia: infinitus igitur erit motus aeris: aut igitur nullus talis ventus esse potest aut si semel esse ortus gentem vniuersalẽ motum faciet: nunquam non mouebit. A mouebatur itaq; hec damnosa diffinitio que rebꝰ quietẽ tollit tolerandã iouat.

A. Qui prius profilit q̃ moueat prius cadit q̃ debeat. Prius igitur vide non importunitates sophisticas: sed res ecclesiasticas natiuas. Vt enim existentiam variationẽ vt eternitatem temporis vt vnitatem pluralitatis: ita quietẽ pono causã motionis. Quicquid tamen mouet si proprie ac passime accipitur ab alio certe mouetur: Aliud autẽ in quies aut in quiete aut in motu esse dicatur. In quiete qđẽ a passione: in motu vero ad actionẽ: mouebit enim a nõ mouebitur. Erit enim forma nõ patiens: sed agens erit causa motus nõ eiusdem effectus. Que q̃dem causa vel forma in igne cum sursum fertur vocatur leuitas. In lapide cum deorsum trahit grauitas: in aere igitur vocetur agilitas. Hec eteni cum quiescens ipa sit sui fundamentum ad motum impellit. Itaq; nec impossibilis erit diffinita motio: nec infinitam incurret causę requisitio. Videant itaq; q̃d quid de motu dixerint. Ego vero formas rerum passiuorum effectuum causas esse duco. Hec eñ sic q̃dq; abundãte efficacia ceterorum cõpositorum euocãte eas simili natura ad diuersos passionum effectus impellunt subiecta cũ ipe tamẽ eiusdẽ passionis ignare permaneãt. Vñ etiam ipa vniuersorum prima causa cũ ómia aliquo mõ moueat: ipa tñ nulli vanetati est subiecta. Non igitur sequitur: si quid mouet moueatur.

Vtrum vna athomo mota moueantur vniuersa: quoniam quicquid mouetur, mouet aliud: sic quod infinitus incipit motus. Nepos. lxi.

Capitulum.

Ego vero licet supradicta nõ moueantur: tamẽ a dubitatione nõ remouebor. Illud enim abnegare nõ potens quĩ q̃quid moueat moueat aliud: a mouen

eñ localiter dico nil aliud est q̄ suum dimittere alienūq; locum occupare. Q̄cquid autem mutat locum: mouet illud cuius locum occupat. Itaq; q̄cquid mouetur: mouet aliud. Quare vno mō corpis athomo: in infinitum procedet motio. Sic q; vētorum motus q̄ nunc quocūq; mō principium iuenit finem inuenire nō potent. A. Sic ait inuenet: eodē eq̄dem: vt q̄cq̄ mouetur: aliud moueat. Procedit itaq; hac necessitate motus ille non extensiue nec in infinitum: sed orbiculariter ad primum motionis recipiendi locum. Erit q; ventorum motus orbicularis motui aquar nō dissimilis nec tamen vnus atq; idem erit phenius. Erit enim quodā qō simili exigente forma extra fuerso illum impellet: vñ vniuersum illum athomorum coherentem ortum a proposito motu necesse erit declinare. Eundem item qui modo efficatiore impulsu predictum diuertens vincebat si paulo postea vndę nementis aeris efficatior offendat impulsus procul dubio ab eodem vincetur. Itaq; si in diuersis huius sensilis partibz diuersi frequenter rōne predicti nascantur motus: eosdem semiuicē offendere necesse est. Sic igit diuertuntur. Eor igitur quantum ad illum ordinem fiuntur impulsus. Cum item ex aliorum offensione incepti finiantur motus nec ad motum vnius sequitur vniuersor impulsus: nec eorum semel inceptus aliquis erit ppetuus: qō in solis radio perspicuum esse potent.

Quare circa terram nō ad superiora mouētur venti. Nepos. Ca. lxij.

Licet ea que retro is intellectu difficilia sint: tamē quoniam ab absurditate tuentur obiecta nō censeo esse refutanda: magisq; cetera de q̄bus subdubitat subdere affector. Si enim vt alsens exteriorum passionum similitudinem euocāte propria qualitate impellente: talis aenum cetus in motum cogitur cur nō magis ad superiora mouetur qō eiusdē natura postulare videtur. Sz terrā verrens eiq; adherens naturalem mauult deserere sedem. A. Animo qō minime putas in hoc maxime rez ordinem naturaq; rationē senat. Sicut enim ille q̄ igneā abundantia natura letissimus ether dico ignium obtinet locum ita iste humoris densitate superāte propinq̄ aque senat sedem illum rantas suffert istum dēsitas subuit: illum calor alienat: istum in certa humori frigiditas grauat. Itaq; quoniam moueri necesse est nec supernus fieri potest: circa nostram regionem cursans pacem nostram in quietat.

Quare vel vñ ei tāt⁹ accidat ipetus. Nepos. Ca. lxiij.

Quam bene dixisti: nam nec venim tu quisti: ad locum q̄stioni subeunte adisti. Mihi enim de regiōe loco vt cōquero. Est aliud qō magis miror: vnde videlicet ei tāte vires tātus incumbat impetus vt domicilia deiecerit siluas etiam eradicare pacem rerum abrūpere possit. A. Ipius quidem tam animose motionis celeritas impetuosa ipsius corpulentia in causa sunt. Cum eiī nō modicus aer in visceribz terre cōclusus multo temporis spacio exitum reperire nequeat: tādēq; vel propriis vinbz materia eidem magis abundante vel ipsarum terrarum habitudine ei it prestante emptionem inueniat: quāto diutius clausus extitit tanto violentio exit. Qui si etiā humore incerto densitate corpulētus sit cum celeritati corpulētia mixta fuerit offensione parit. Quocūq; igit tendat quanti ei⁹ vires possint lesione facit. Nō ergo mirer videri debet q̄ diu empere nitit terram mutare cogit: a q̄ ipa emptiōe obstantia obruit.

Vnde procedant tonitrua. Nepos. Ca. lxiiij.

Illud certe omnibus populis mirandum q̄m aere fieri manifestū est: tu simultum dico mortiferum quem tonitruum vocant. Vnde non solū omnes tententur populi: verum etiā irrationabilia hec naturalis formido premit animalia. huius etenim sonitu q̄ aues aerem metuentes ad sua foliata redeunt a bruta: q̄ vocamus domicilia petunt: a nocte mane ipfectas liquentes gemmas oū ad suos

properant ochilia relinquunt. An igitur huius tonitrui causā originēq3 dare tua phia ofiorat: an potius quia cum ceteris philosophus etiam trepidat tante turbationis causā difficillimam ignorat. .N. Nihil est difficile nisi cum desperes: Spem igitur facultatem inuenies: ego quantum potero rē dilucidabo. Constanti itaq3 indubitato principium sumendum est. Constat igitur indubitatūq3 est nebulas ab inferioribz ad superiora surgere. Id enim frequēter accidit visus testatur. Eanim vero sicut quarum tenues sunt alie dēse alie dēsiores alie densissime prout vnaqueq3 humiditate oserta est dēsiores itaq3 harum cum ascendunt si in superiorib3 frigoris intentionem offendunt in nubes primo cersescunt: q3 si eis frigiditatis coherentia ventorumq3 articorum ostrictio validius clam icubuent vrbana coacte causa coguntur in glaciem. Hec itaq3 glacies dum sua sibi ostat latitudinis cohērentia ab aere subiecto sustentatur illesa: q3 si violentius vētorum oppositorum concursus incubuent. Item si estate adolescēte calor disiunctiuus accesserit: per illū necessario frangitur pluuie soluitur. Privata itaq3 sua ptumenti latitudine cū ab aere frustratim sustinen neq3at subruitur: sicq3 q3 in hyeme fractua audiuntur tonitrua: i estate vero dissolutoria. Cum igitur singula huius cuētus nouimus accidentia: nam q3 nubium ascensus visus affirmat q3 eandem glacierum ocretionem immoderata superiorum ventorū frigiditas probat q3 eas vel frāgi vel solui collisionem fragor sequens auditūq3 nūm offendens indicat. Quid est: q3 ipm totum vsq3 adeo admiraris: qd stupes: qd dubitas. Quid nunc hac nunc illac mutans incōstantie vultum prestas. Atq3 scio qua tenebra tenens que vnūquosq3 de rerum ordine dubitant imolunt: q3 eis errorem inducat. Ad miratione tuum isolentiaq3 indoctus animus dum rerum effectus sine causis abhorrens alongē aspicit: nunq3 se dubitatione exuit: propius ituere circūstantias adde: causas. p pone: q3 effectum non mirabere ne sis ille q3 mauult nescire q3 accedere. Tales nēpe in hac sententia fere omnes reppen. Vñ cum eis aliqd tale promitto: nec pmittē tem recipiunt nec explicantem audiunt neq3 digito ostendunt q3 infamiā mihi ipponunt. .N. Ego etiam certe vix ad causas animum adducere qo: ita libēs ad effectus admirationem recurrunt. .A. At tu ex illis es. .N. Nō adeo mī vt putas quum mihi omnia q3 in supradicta affirmatione posita sunt firma existent si de glacierum essentia aliqd qō ad probabilitatem accedat ad huc trahis. .A. Equum postulas. Considera itaq3 ab effectu causam perpēde: nōne post talia sepissime tonitrua grandinum videmus subsecutum esse strepitum. .N. Immo sine illis raro accidunt. .A. Tales etiam grandines nōnunq3 vidimus quarum ictibus abrupta animalia homines quoq3 interempti sunt. Quid ergo: Nōne illa magis glacierum frusta q3 grandinum dicenda erant. Etsi enim quippe illis non paruis superarum glacierum corporibz cum frustratim ad inferiora decidāt in ipso casu magis magisq3 minuuntur seorsumq3 tandem cū pruinum si aerē inferiorem frigidum repertunt: i sua ostrictione grādini sq3 specie descendunt si vero calidū dissoluuntur in pluuiā. Vñ fit vt ōem talē pfectā q3 collisionē aut grādo sequatur aut pluuia.

Vnde precedant fulmina. Nepos. Ca. lxx.

Iam satis mihi sententia insinuata est: illud vero qō inde sequitur subtracta ri vellem. Vñ videlicet precedant fulmina. Hic enim hoc a nonnullis quesitum sit. Vñ status inter ceteri. Tūc aperit qō fulmen agat: tamen adhuc minime memini: an sit abalio patenter explicatum. .N. Tractatu quidem digna est questio q3 vt tota tibi huius rationis vis breuiter innotescat hoc tibi proponē ex ōi violenta corporum collisione qō in eis tenuissimum est primum dissoluit. Est autem omnium sensibilium ignis tenuissimus. Excudit itaq3 ex eorum impetuosa collisione. Atqui nulla maior in hac elementari aula fit collatio q3 supradictaz glacie

rum fiagrosa collisio. Quare et in qꝫ velocitate mira ignem emicare necesse est.

Quare non ex omnibꝫ tonitruis eliciatur fulmina. Nepos. Ca. lxvi.

Necessitatem pmaꝫ qꝫ cessare videmus. Qcquid enim necesse est semper est: Nos vero multa audimus tonitrua ex quibꝫ non semp sequuntur fulmina: sic nec tu semper solus qcquid minaris. Tu igitur adhuc audi vt errore solua mus. Ego etenim dum necessitatem nominaui: non vniuersalitatem intendi: seo causalem huius euentus efficatiam expressi licꝫ tamen pauca aut nulla rear fieri tonitrua: ex qbꝫ non eliciantur fulmina nō tamen semper ignea. Eorum enim si nescias alia fundunt alia semouent alia vrunt. Quandoqꝫ etenim ex tali visu partu ritur lapis ꝙ a grecis ceraunium dicitur ꝙ a latinis fulmen findens nominatur. Quandoqꝫ aer tantum inde eliciatur ꝙ a quibusdam scindens fulmē appellat. Frequenter etiam ide ignis excuditur. Hoc autem secundū cōplodentium naturā ictuūqꝫ differētiā. Si leni soliciferant vēti aerē pniciosum elidēt. Cū vero glacies vel compellūtur vel dissoluuntur si ictus maioꝫ fuerit lapis emittit: si maximus ignis elimatur.

Qua vi fulmē aut lapideas aut ereas penetret moles. Nepos. Ca. lxvij.

Hoc autem hic neqꝫ generationis nec motus pti siue aer siue lapis siue ignis dicendus sit cum tantillus sit tanta violentia imascatur: vt quandoqꝫ spissitudine nubium subitarum vsqꝫ ad terrā scindat: aliquoties etiam arbores ligneasqꝫ moles radicitus findat. Hōminēqꝫ lapideas eneasqꝫ structuras penetrans purat. R. Qcqd obstantia penetrat: magis id celeritate sumpta qꝫ substantia propria efficit: vnde et in tecillis negocijs ligneis missilibus ad modum grauibus sine omni ferro densissima septa pforauimus. Ideo in huiusmodi magis velocitas qꝫ molestia valet. Admittentis autē vires velocitas refertur ad eandem igitur penetrabilitas referatur. Itaqꝫ tenet quod quīt. Vt qꝫ tonitruior ictꝰ vniuersor velocissimꝰ sit: tantā et ventositatē et penetrabilitatē in suo vt ita dicā missibili parere possit.

Quare nec simul nec semper cum videmus ignem talem audimus fragorem. Nepos. Capitulum. lxviij.

Si itaqꝫ vt supradictum ē ex tali fragore ignis ille procedit: qd est qꝫ sepe numero illos vidimus ignes et quandoqꝫ nō statim cum illis: quandoqꝫ etiam nec consequenter alios inde audim fragores. R. Quod non statim audim causam cum videmus effectum non ad ipas res sed ad ipos auditus et visus natura refertur. Hec enim non eiusdē cōprehēsiue celeritatis sunt vt supradicta satis ostendunt adiecta similitudinis dulcedine qꝫ minus semper prouectis blandiatur vt si quis abaltissima montis specula in vna valle percussorem notet prius auctum rei visum qꝫ auditum arguit. quod item quandoqꝫ nec consequenter audimus fragores aliquos id ex interuenientibꝫ conficitur: intercurrunt enī frequentes nubium spissitudines que facilius sonitum intercludūt qꝫ claritatē obtureut ignis.

Vt qd luna lumine curtata sit. Nepos. Ca. lxix.

Si vera dissimulauero veris obsistere nequeo: et qā in hac sententia spinas dubitationum abagrementis mee eradicasti: lege tractatus nostri ad vltenora procedamus. Elactasti etenim ignorantiam meam vberibus rōmis loco capistralis opinione obiecta quecunqꝫ voluent precedat illa ego sequor. Vt enim exhortante socrate virtus et amicitia res pene impossibilis ad facilitatē redigitta ratio rez desperabilem intelligentiam ad deliberationem reducit perspicuam: huius itaqꝫ indutus pennis ad astra ascendamus et de luna qꝫ nobis propinquior est primo qstio habenda est: ei sez cur sola de stellarum tanta choreā luminis sui venustate curtata sit vsqꝫ a deo vt nec integra ee possit nec detrimentum sui certa qlitatis

qz forma perman sent. Sine enim vniuersus hic sensibilis de alio sine de nihilo formatus sit nondum inuemo: nam si de nihilo vt ceteræ stellæ profecto sunt: ita hæc pertici potuisset neqz nihilum deficere nouit vel potest. Neqd esse caret nihilum ē: ex eo igitur qd non erat similiter vt cetera facta esse poterat. Aluero si de aliquo hec aulā facta ē: aut ex materia sufficiēte: aut ex ea q̄ posset ad perfectionem deficere: sic ex abundante nō posset in luna deesse si vero ex aliqua q̄ insufficiente: vt qd nō potius ceteris deficat stellis q̄ lune. Cum ēm certum sit ea sentientibz quia hominum causa hec signa facta sunt: numquid vtilius nobis saturni beneficium q̄ lune: nōne ea vt nobis propinqor ita etiam effectu validior q visu iocūdior nam q humoribz ipeat: q tenebras nostras illuminat. M. Vtrobiqz deiectionem satis facete cōplectens nec tamē adeo comptus procedis quin possint comma ista ne dicam frangi dicoligari. Si enim aut de nihilo sit aut de aliquo vtrum vis dono ad deinde istuc dabo vt vniuerso opere magis efficientem spectes causam q̄ materiā. Vnde philosophus. Opem fortuna datur opifex. Sensq̄ autē huius est. Quicūqz sit auctor optimus: q̄ sit talis est q omnia secundum se optima esse necesse est nil igitur se ipso melius ee potest: si ita qz mutetur: ouertitur in peius. Nunc igitur vt familianus agamus ad causā redeo. Lunam cum q̄reris non esse perfectam: perfectum autē vocas omne rotundum: et idem vide qd inde sequatur. Si rotunda q semper eusdem forme foret propriam lucē haberet. Deo qm non habet propriam: nec habet semper eandē formā q rotundā: q̄ si propriam haberet lucem proprium haberet q ignē. Deo quia non habet ignē nō habet q lucem: q̄ si proprium haberet ignem noxium haberet ardorem: nam q fructus excuteret q fontes ficcaret q tellurem a vicino flagris in puluerē reduceret. Si ēm sole locato in cancro non parua sit deficcatio: cum in eodem futura foret luna singulis mēsibus: sequeretur rerum destructio. Hec igitur cauit optimi auctoris cōsideratio.

Vnde ei q̄dam perpetua vmbra incūbit. Nepos. Ca. lxx.

Esto quoniam ita impossibile est. At vero quoniam de luna tractatus icidit qd me pre ceteris vrget in cōmune suppona. Illud videlicet vñ ei vmbra vniuersis notabilis vmbraqz tā obscura nota incubuerit: neqz illud nunc arguo eclipsea patiatur obscuritatem: tractatū etenim hoc a multis ē. Hoc āt inuebo q̄ sine plena sine diminuta sit: obscuri quodam secum gerit: ideqz eodem modo semper formatur. Qdqz magis miror sole existente in eodem hemispherio: tñ illa tenebra istas non discutit velit an nolit an non possit. M. Immo q nolit q nō possit. Qd sic conijcio. In locorum ēm occupatione: vnumquodqz animans illum elegit: q̄ sue abundantie oportunum est. Atq lunare corpus pre ceteris stellis in vmbra delapsum ē: magis igitur terrestre aquaticum aereum q̄ igneum esse arbitrandum est: qz terrestris q aquatica q aerea essentia vmbre generatiua est. Lunare igitur corpus vmbraculē esse necesse est: vmbra autē illa cum spissitudine subiecti sui si per totum corpus equaliter diffusa esset claritatem nō vsqz adeo reciperet. Cum itaqz q materiarum densitas ad loci obtentum necessaria q claritas item eam expectantibus sit cōmoda: ne sibi obessent altere: in vnum regesta sunt q densitas q vmbra nam q philosophi etiam lunam aereā vocauerunt terram: nō illis itaqz sentio q̄ illam vmbrositatem ab inferioribz in luna apparere affirmant seo magis essentiali necessitati: q̄ extrinseco accidenti id imputo: cūqz ipe eā cū ceteris stellis septē erraticā vocēt magis eos q̄ stellas errare puto. Neqd enī ipis vel ab ipsis fit: ratione priua fieri estimo.

Qua de causa planete q sol pcipue per medium aplanon sine admixtu cursū nō teneant. Nepos. Capitulum. lxxi.

Voniam de erroze stellarum mentionem fecisti: quas greci planetas vocant: ide admonitus habeo qd de omnibus dqrat precipue tamē de so

le minum videri potest: que humus obliquitatis necessitas que erronis oportunitas ita enim illi vocant: neq; id quero cur contra aplanō cursus fiant seo quo cunq; cumant cur obliq; recedant. Neq; tu q̄dem depellere potes planetarum āfractus ⁊ reditus. Id enim tum estas tum hyems arguunt: q̄ si circuli sui obliq⁹ circumferentiam in causa facis: dicisq; zodiacus a cancro ad capricornum obliquatus sit: mil in eo pugno: id enim ipsum ad nocuum incidit: vt q̄d enim ipe zodiacus indistinctus sit: quare potuit nempe per medium duci linea recta hemisperium. Nam ⁊ inde etiam sequeretur non parvum humano generi incōmodū obliqua etenim foret estatis ⁊ hyemis iocunda distemperantia que excessione calonis ⁊ frigoris eliminata vigeret respublica manifucta mediocritate exhilarata.

A. Exhilarata certe foret. Neq; enim hylaris esse posset: tu vero q̄d sequit̄ spectas. Hec enim mea est in causis inquirendis doctrina: si ab antecedenti non reperis ⁊ consequenti considera.

Considera igitur q̄d ex tua prava cōmoditate secuturū sit. Si enim recta linea ⁊ zodiacus ⁊ stelle sue pethērem deducta forent his semper esset status rerum: quicunq; esse potest in equinoctiali degente linea vt ita habemus perpetuum siccq; nūq⁹ estatem uel hyemem: oblata vero hyeme auferet. ⁊ seminum plurima putrefactio ⁊ ea absente periret eorum vivificatio: nullum enim semē ad vitam nascatur nisi prius corrumpatur. At vero estate abrasa superflue humiditatis rerum periret desiccatio ea sublata nulla earundem sequeretur maturatio. Abeat igitur hinc in malam rem nemantis incommodi tui prava insinuatio.

Quamotione vel necessitate stelle contra applanon currunt. Nepos. Ca. lxxij.

Capitulum.

Recordor quoniam introduxi absq; ratione veniam delectationem nūc vero quedam que superius tacite pretenta sunt ad tractatum libet revocare: q̄ scz necessitas que commoditas a recto itinere ⁊ naturali circuitu planetas revocauit. nōne rectius: nonne naturalius: nōne ad cursum eorum notandum atq; ad disciplinam foret preceptibilius: si eodem circuitu cum applano velut cum suo principio rotarentur: hoc enim quod quidam scripserunt intelligo nō probo aunt eū vt temperet extime spere rapidum cursum. Que vero huius temperantie expectabilitas. Qd nostra refert potest an ne illius cursus timeri principium.

A. Sane atqui nostrum poterat incurrere exitium. Vt enim illa superiora animalia aplanos dico rideri corporis anime perfectione naturaliter mobilia sūt ita nos terrena animantia in grauente rez fece turbida stabilia esse quodāmodo necesse e licet admodum frequenter alienemur ad quietem statim naturali desiderio revocamur. Si ita q̄ extime spere subditarum q̄ stellarum id̄ esset cursus dū tot aer subiectus moueretur: nos etiam secum aut impediret aut implicaret ipet⁹ nūc vero iter recto in media regiōe planetar occursu ⁊ ab illis mot⁹ inatinus observat̄ Nobis q̄etis refectio non auferetur.

Vtrum cadant stelle cum videantur cadere. Nepos. Ca. lxxiij.

Rationem recipio: nunc vero recipere vellem qd̄ pridie mihi accidit: nā cū celestia signa noctumus ⁊ notares ⁊ dinumeres viasq; ⁊ pliadas loco numeroq; distinguebres subito ex aer cetu quidam emicuit fulgor q̄ cum stellarum haberet forme similitudinem: lōgeq; a loco tractu vestigante se transtulisset quādam de pliadū numero rebar esse semotā cū vero ad aer cetū nimabūdos oculos retulissem: eos numero nō pauperatas esse perspexisse: admiratione percussus sum.

A. Nō ita currit curs⁹ illi vt hoc modo cadāt: q̄ppe iam pridē exacto tēpore vidisti esset celū stellar lumine. N. Nō igit̄ est quod tāta similitudine p iam ductū stelle formā oculis vigilantibz vimmo notātibz exprimere potest. A. Nō leuit capis nō finniter tenes: cum enim de tonitruis superius tractaremus id

ter nos ratione duce conuenit ignem ex glacie fractum quandoq; etiã
ex ventorum ipsorum nisu enasci. Simille itaq; illi q̃ per aerem trahi videntur: nõ
stellarum seo inferioris aeris a ventorũ progenies sunt vñ a si nautas cõsulas ipi
quidem communiter ex tali effectu ventorum motus cõcipiunt: q̃autẽ quasi a cor
pore ipsius stelle talis sintilla videtur procedere inde est q̃ ex tam vicina stella
positione q̃ undiq; celum obsident quocunq; in loco ignescat aer inferior a stella
exire falso putatur quem admodum a planetas in signifero ferri putare solemus.
nec tamen ad ipsum penitus vrgeo quin aliquando etiam ipsarum vi stellarũ
huiusmodi flammas fieri concedam. Cum q; tanta corpora tali ferantur velocita
te: consequens est: vt tam violenta volutione exalescat ether in flammam.

Vtrum animate sint stelle. Nepos. Ca. lxxiii.

Teneo quod querebam: nunc itaq; ad disciplinam reuocato animo id qđ
supernus tetigisti audire desidero. De luna enim cum diceres animantem
vocasti. Ego itaq; licẽ stolidus non tamen oblitus ad rem verbum reduco videlicẽ
vtrum animatas an inanimatas esse intelligas. A. Qui eas inanimatas esse o
pinatur: eum potius sine anima esse existimo. Assertiones vero q̃bus eas animatas
opinor indico: partim a loco partim a cõpositione partim etiam ab earũdem ac
tione concipio. Si enim hec regio grandine turbida nubibus horrida fedaq; tenebra
rationem prouidentiam q; sustinere debet quoniam potest: quãto magis ethe
planicies omni immundicia purgata menti ac rationi obediens est. Amplius si
in hac ipa tenebrosa regione nostra ille locus philosophor fertilior est qui sere
nitate quadã a dẽsa fece elimatus purgatior est: qua fronte illam plagam celestem
que quanto a nobis remotissima: tanto omni tali sorde intactissima ẽ animali
motu expertem esse dicere sine summa insania quisq; potest. Item si rerũ creatarũ
animo nil melius est nec esse possit: is ne in tenebris in fodiendus ẽ locusq; ei ap
tissimus a deo quem nature similitudine vehementer expetit videandus. Atq; si
ta est rerum ordo transpositus est: nam ordinata cõiunguntur a similia disparantur.
Qui vero rerum ordinem tollit insipiens est. Ab insipiente igitur hanc ordinationẽ con
stitui necesse est. Rex quoq; dispositor sapientissimus ẽ. Minime igitur rerum or
dinem tollere vel vult vel potest: quare nec hanc transpositionẽ stare possibile est.
In philosophantis itaq; animum id incidere minime conueniens ẽ. Hoc vero
de compositione considerandum est: id enim in omni disceptatione nõ parua vi ha
bet vt consideretur cuius nature sit id: de quo agitur. Nil ẽ enim qđ consequẽtes ef
fectus magis agnoscat q̃ propie essentie compositio preter efficientis causse i
explicabilem illationem. Compositionem itaq; in materia a forma accipio. Cir
ca materiam igitur prima sit intentio. Hec autem stellarum corpora ita proporti
onaliter compacta sunt: vt cum quatuor elementis cõponantur eo magis aptum
dant quod ad vitam rationem q; magis aptum est. Magis enim ignea sunt q̃ ter
restria. Ignis autem earum vt cleantes arguit aut peremptorius dicendus est vt
ignis exterorum aut mulcebris a innoxius vt ignis corporis nostri interior: atq;
si peremptorius esset: iam pridem suum suppositum disparasset ad formam etiam
exterioris ignis si talis esset se accõmodaret atq; in comũ surgeret: sz neq; suum sub
iectum rodit nec in comum surgit. Non ẽ igitur peremptorius sed mulcebris a innoxi
sequitur ergo vt a sensui a rationi sit obediens q obnoxius de forma vero qđ atti
net dicere cũ latinis etiam pateat omnium formarum eam animã esse aptissimã
q̃ videant plenam esse a rotundã. De actione itaq; ear notandum ẽ in quo non
meam sed aristotelis accipe sẽtiam: Immo quia ipsius loco meam. Acqđ mouẽ
tur ait aut natura aut vi aut voluntate moueri cõuenit. Qđ aũt natura mouetur
aut sursum mouetur vt ignis: aut deorsũ vt terra nõ aũt ita mouẽtur stelle: non
igitur mouẽtur natura. Vi ãt nõ mouẽtur q̃ eñ maior vis esse põt. Nõ igit vi

mouentur. Spōte igitur voluntarieqz mouen eas necesse est: q' si spōtaneo: animali seqtur vt moueantur motu videnti ille q̄ dixerit ego vero ita nectā. Si qñqz mouentur aliqñ vero stant: cumqz mouentur: aliquā do adanteriora: aliqñ retrograde uertuntur: nulla natura mouentur. Quod em̄ natura fit: nec cessat nec uertitur. Restat itaqz vt aut vi aut voluntate moueantur. Vis aūt in rerū natura nulla molestior est q' aplanetica corporis uersio. Atq; ab illo non mouentur: ora illud em̄ citantur voluntate itaqz mouentur. Qd inde sequitur vides. Amplius. Si eor actio in ferorum animaliū mortisue causa est. Qd de ipsis censendum est. Atq; recedēte a cancro nostra regione sole primo herbida emarcescat viditas deinde cāput inclinat floralis iocūditas. Postmodum nec etiam foliorum trunc is suis perdunt honestas. Postremo non pauca animalia esse tam terrestria: q' volatilia hyeme naturaliter ymoriuntur estate reuiuiscunt satis notum est. Qd igitur dicendum est. Id q̄ aīs vitalem prestat effectum: ip̄z vite expers esse putandum nō nisi cum incantis é. Item q'cq̄ in motu suo numer determinatū atz ostantie seruat: ro rōne vti certum est. Atq; stellarum cursu nil é numero determinatius nil ordine stabili⁹. Quā do enim planetarum licentia zodiacum excessit. Cum sol capricornu extrema tetigit cursum cohibet ad nos recurrit: sz nec extra cancrum nos ipos respicit: ideqz cetere observant stelle. Nil igitur eis inter creaturas rationalibz. Item per deos īmortales oro obsecro animum adhibe: cum ille que modo summa celerimaqz acta tiōe ad capricornum obliquate pperuerant ab eodē absqz vllata reuertūtur aut scīūt reuertendum inde esse aut nescīunt. Si reuertendum inde esse nescīunt: cur vlt⁹ non proceduntur. Cur tam tope redeunt. At si scīunt scientia ditati sunt. Hāc autem sine anima nature nulle habere possunt. Animate igit̄ scīēteqz rationis cōpotes sunt.

Quo cibo vtant stelle si animalia sint. Nepos. Ca. lxxv.

Quam crebras vsqz adeo coarcenuasti rationes nec solū mihi verbū interponere licuit. Prius enim defecit tibi ūbelitus q' argumentū nunc itaqz dum respiras mihi fistula accōmodanda est. Si enim illa esse puto. vtate disputatū é. quod hoc sequitur recipiendum est. Cum em̄ oē aīal cibo esu qz egeat. Si stellas animalia ee autumas: eisdē oportet cibos vt inuenias. A. Preclare: vt igit̄ aīalia illa loco cōpositione forma rōne his inferioribz omnimoda sunt ita esu q̄dam cibis nīis admodū puriore vti debēt a possunt. Habent itaqz humiditates terrarum a aquarum longissimo intervallo dum ad superiora trahuntur extenuatas quibus dum vtuntur nec ponderē grauantur nec ratione prudētia ne hebetantur.

Vtrum applanon/inanimatum corpus animal an deus esse dicendus sit. Nepos. Capitulum. lxxvj.

Quoniā de his q̄ circa stellas ūbigua mihi parebāt dubitantem firmasti animum: qd de ipo aplano q̄ vniuersas formas simu obtinet tenendum sit insinuari opere precium duco. Cum enim philosophor multorum multa scripta legentem varias dissidentes de hac re tenentiū vniuersitatem spera colligo sententiā. De qbz cum adeo diuerse sint vtrum plures vere esse possint id q̄dem dubito: falsas aūt oēs ee uro. Alii em̄ animatum esse hunc dicere presumpserūt. Alii non animatum mō sic animal rationale esse dissenerunt. Quidam aūt altius intelligētes velimentes deum vocare ausi sunt. Quare q̄ horū diffinitionum tibi sedeat sedēs expecto. A. Intelligendo q̄ sedendo expecta extimam q̄ oīs spēs de qua sermo susceptus est. Sicut ad vnam omissionis naturā descendere incōcēs est: ita ad aliam ascendere impossibile. Nā q' inanimata sit dicere nō vulgare sed disciplinarum puerat hoīem: cum vero ee animatam: cum forme figuraqz exterioū ornatio: tū subtilioris elemētorum materialis opositio tum loci supmi

rotecqz dignissimi quo nihil in animū reppert naturalis occupatio. Tū oē vero orbicularis motus idefesse vite q̄ ineffabilis velocitatis arguit ōiūctio. Deū vero esse eandem otinentiam quo aīmō philosophantis: alio mō insanientis é. De deo enī aīali rōne si q̄nt. Hoc mō applano deū esse necdeūdū esse. De deo vero aquo vniuersis rex causa in cōpositō in forma imutabili finito si iuestigāt hoc mō extimā spera deū dica abhominādū est. Repos. Abhominādū certe ipa vocē appellatione. Sz qā in principio disputationis eo tenore diuenimus: vt rōem magis q̄ auctoritatē sequamur quia hactenus etiā diserti est: vt a rebꝰ infimis vsqz ad sūmitatem ascēsum sit qā omnī ita sermo pcessit vt de deo efficāte cā oīm mentiō fcā sit. Ō papue mēt intētio acuēda é. Scientia etenī mea nulla é. nisi de illo sciam. Nunc igitur qā deū q̄dā esse phibēt: alii vero idipm negāt. Q vero esse asserūt alii materiā: alii formā: alii mundū: q̄dā aplanon: q̄dā solem deū esse dissentiūt. Ite quidē vtrū sit vel nō sit q̄ qō etiā sit: quidue agat: rōne sola auctoritatis adula tōne secluſa audire deliberō. A. De his mihi q̄stionē inducis: de q̄bus magis qō nō sit improbē: q̄ qō sit probē. Facilius enī ireb3 talib3 falsa diuertere q̄ Vera reperire soleo. In hac enī difficultate tractādi de deo deq̄ de vle de simplicibus formis de puris elemētis disserendū est: q̄ sicut siplicitate ppria naturā opositorum excesserūt: ita de eis disputatio aliās oēs dissertiones intellectus subtilitate q̄ sermonis difficultate pcellit. Nos igit q̄n q̄dā de opositis diximꝰ vel pere iā sónos fugiēte: q̄ete naturali mētes ficiamus. Mane aūt si tibi idē sedenti occurramus: de ūtio vltimis Vt disputemus. N. Mihi vero nil magis sedet: de deo etenī mēte instruere: q̄n pātē oīm fatemur honestissimū decorē etiā argute dicē: q̄n auctoritatē nō recipio. difficilimū é. De his vero q̄ idipz comitatur discutere q̄n multi multa de turbauerūt vtilissimū est. Quietis igit refectionem libens accipio vt ad tractatum nouū nouus veniamus.

Qui petit occultas rerū cognoscere causas.
De videat quia sum teuis explanator eaꝝ.

Incipiunt questiones naturales philosophoꝝ.

Prima questio de bono aere.

Primo igitur querit. Vtrū aer est magis necessarius ad vitā q̄ cibus: vel videtur q̄ cibus sit. Illud é maxime necessariū corpori qđ restaurat de perditum ab eo qđ fit membrū vel pars membri sed cibus est huiusmodi sed̄m. Auicennā ergo. Ité In oppositum est. Constantinus q̄ dicit q̄ aer est corpori magis necessarius hoc ostendendo rationem sigmo. Ratione sic. Vita stat in calore naturali: q̄ calor naturalis est principiū vite ergo qđ tēperat calorem naturalem ipm̄ i temperamento d̄ seruat est maxime necessariū sed aer attractus p̄ anhelitum est huiusmodi ergo ꝛc. Signum huius é quia si aliqs de nouo extrahatur de carcere primo laborat ad attractionem aeris postea petit potum vel cibum. Ad rationem in oppositum. Dicendum q̄ vita dsistit in duobꝰ. Vnum est principium remotum vt restauratio de perditi q̄ seruatio membrorum. Ex quo ad hoc é maxime necessariū nutrimentū caloris naturalis. Illud immediate causat a qualitatibz aeris: Et ideo aer q̄ immediate respirat vitā é magis necessarius ad seruationem vite.

Secundo q̄ritur vtrū ad vitā sit magis necessarius cib⁹ vel pot⁹. Dicendum q̄ cib⁹ cū plus appetitur pot⁹ q̄ cib⁹. Ratio primi est q̄ illud est magis

necessarium qō membra restaurat q̄ id qō facit ad oblationē cibi per totum corpus. Seo cibꝰ ordinatur ad restaurandum mēbra: potus vero ad oblationem tibi per corpus ergo. ¶ c̄. q̄ autem plus ¶ intensius appetitur potus ratio est qā potus intentionē caloris naturalis mitigat ¶ temperat ¶ sic ē etiam vite magis necessarius q̄ cibus sicut ¶ aer. : Duo igit̄ facit pot⁹ primo qā defert cibum ad membra: ¶ sic cib⁹ ē magis necessarius q̄ potus. Secundo quia mitigat calorem naturalem ¶ tēperat ¶ i tēperamēto conservat ¶ sic magis est necessarius q̄ cibus. Et ideo diutius viuit animal sine cibo q̄ sine potu.

¶ Tertio q̄ritur vtrum plus noceat corpori malus aer q̄ malus cibus. ¶ Dicendū simpliciter q̄ malus aer. Qā malus aer plus nocet cordi qō est fons caloris ¶ spirituum. Est tamen distinguendum q̄ aliqō plus nocet multipliciter. Primo quia immediate attingit membrum nobile aliud autē nō sic. Secundo qā frequentiꝰ immutat cum non possit cibus tam. Tertio quia immediatius attingit. Et istis trib⁹ modis plus nocet malus aer q̄ malus cibus. Attingit enim membrū nobile ¶ frequentiꝰ. Attrahitur ¶ etiam immediatiꝰ. Quarto nocet aliqō plꝰ qā fortiorē facit ipressionem. Quinto qā maiorē morā facit ¶ plꝰ adhērt mēbris. Et his modis plꝰ nocet malꝰ cibꝰ assumptus q̄ malus aer attractus.

¶ Quēritur quarto: vtrum corpus plus iuuet somnus q̄ cibus. ¶ Dicendum q̄ plus grauatur corpus amissione tibi q̄ somni ¶ magis necessarius ē cibus q̄ somnus. Et ratio est quia somnus non restaurat de perditum nec remouet actionem caloris naturalis ab humido substantiali ad cuius cōsumptionem aduenit mors qō facit cibꝰ ergo est etiam magis necessarius. Item cum sint tres virtutes scz vitalis naturalis animalis. Animalis non ita est de esse vite sicut alie due. Vnde nutrimentū qō respōdet virtuti naturali ¶ vitali ē multis necessariū q̄ somnꝰ q̄ respōdet virtuti animali.

Quinto q̄ritur: vtrum aer plus cedat i nutrimentum spirituum q̄ cibꝰ. ¶ Dicendum q̄ primo aliqō est nutrimentum qō assimilatur rei nutrite ¶ in ipam conuertit ¶ sic subtilissima pars cibi est nutrimentum spirituum ¶ nō aer. Secundo dicitur aliqō nutrimentum spirituum qua confortat eos ¶ temperat ¶ hoc dicimus temperamētum rei quoꝺ rem custodit ¶ nutrit vñ proportionem habet cum nutrimento. Et hoc modo aer nutrit spiritus quia recreat eos ¶ in temperamento suo custodit: ¶ tantum de illo.

Sexta questio.

Sexto quer̄: vtrum ex malo cibo potest generari bonus chimus. ¶ Dicendum scōm. Dicti sup tegni q̄ ex malo cibo pōt generari bonus sāguis ¶ econuerso. Cuius ratio est quia bonus cibꝰ potest male digeri ¶ fit malus chimus. Malus autem cibus potest bene digeri ¶ conuerti in bonum humorem. Ideo sciendū q̄ in omni cibo etiam in venenoso duplex est natura. Vna per q̄ est importionabilis nature membrorum ¶ sic malus cibus malum generat humorē: ¶ hec ē natura propria mali cibi. Alia ē natura per q̄ cibꝰ natus est proportionari membris ¶ eis assimilari ¶ sic malus cibus potest generare bonum humorem. Quando natura fortis est illam naturam que proxima est huic remouet cibo: remotam autem ducit ad actum ¶ facit de malo bonum. Econuerso autem natura existēte debili illud qō est bonū in potentia non potest ducere in actum ¶ quoꝺ ibi de malo est facit ipsam succūbere ¶ fit malꝰ chimus.

¶ Septimo q̄ritur: vtrum simplex cibꝰ aut multiplex sit magis digestibilis. ¶ Dicendum scōm dyā sanum vt patet vltimo naturalium q̄ simplex. Duplicitas enim aut venit ex cibi qualitate aut ex multitudine ¶ quantitate. Ex sua quidem qualitate in q̄ cibꝰ conuertit̄ si nō sit aptus humori quem corpus obtinuit: ex cibi multitudine ad eius digestionem natura nō sufficit. Qā igitur diuersorum ciborū diuersa natura est ¶ sūt que

dam q̄ citius digerūtur: qō prius digeritur ⁊ in succum vertitur dum alia tardius vertuntur. accidit ⁊ hoc sepe etiam eructatione sencimus. Cum illa que tardius vertūtur velut ligna viridia vigente igne fumant ⁊ sic eructationem causāt. Secūdo q̄a ex cibor multiplicate gula imitat ⁊ pluscp necessariū ē sumim⁹ quāuis de singulis pauca ideo ⁊c vñ. Socrates illos cibos dixit esse vitādos q̄ pter esurīē sitiq3 sedādā inducunt apparentiam ⁊ voluptatem.

¶ Octauo q̄ritur: vtrum post cibum sit statim ambulandum. ¶ dicendum q̄ est duplex motus. Quidam ē motus ⁊ labor ⁊ talis post cibū nō cōpetit. Alius motꝰ ē solum deductio paulā vel per declivia arenosa vt dicit ysaac ⁊ p istū deprimūt cibaria ad fundū stomachi vt calor naturalis p̄mo sopitꝰ quodāmodo excitetꝰ ⁊ ille competit post cibum.

¶ Nono quēritur: vtrum post cibum statim competit somnus. ¶ dicendum q̄ stomacho repleto statim non competit somnus quia tunc cibaria dourerentur sicut dicit Auicenna: sicut panis adūtur in fumo nimis calido. Tum quia sequūtur reumata ⁊ dolores capitis. Et ideo sanum ē vt p̄trahat somnus quousq3 descēderit cibus.

¶ Decimo quēritur: quare in suppgrediente horam comēdendi deficit appetitus cibi. ¶ dicendum q̄ hoc ideo quia stomachus esuriens subtracto cibo malos fumos ⁊ humores attrahit ex singulis mēbris ⁊ ex illis se reficit ⁊ replet fātastice ⁊ ideo ap̄li⁹ nō appetit: vnde p̄cipit. Rasis in hoc casu vt bibat haustus aq̄ calide vel tisane ⁊ si cōmode pōt fieri prouocet vomitus.

¶ Vndecimo quēritur: vtrum corpora sint calidiora ante cibum vel post. ¶ dicendum q̄ probabiliter creditur q̄ calor naturalis ⁊ qualitatiue ⁊ quātitatiue ē maior post cibum q̄ ante. Quia dicit Galienus libro de summa medicina q̄ calor naturalis augetꝰ triplicater: aut quantitatiue vt per applicationem vellorum suariorum vel catellorum vel parvulorum ad stomachum. Aut qualitatiue vt per medicinam. Aut vtroq3 modo vt per cibum ⁊ sic corp⁹ post cibum ē calidius q̄ ante.

¶ Duodecimo quēritur. vtrū ieiunium plus leedat colericū vel flegmaticū. Dicendum scōm ypocratem q̄ colericū: cuius ratio est. Quia in stomacho colerico ē calor fortior q̄ in flegmatico ergo plus consumit etp cōsequens plus appetit. Preterea flegma potest conuerti in sanguinem: colera autem nō ergo flegmatic⁹ habz ītra se materiā sibi quis ⁊ ideo magis pōt satisfacere appetitui. Colericꝰ aūt illā materiā ītra se nō habet ergo fames ē acerbior in colerico q̄ in flegmatico. Put experiēcia hoc declarat in vtrisq3.

Sequitur decimatercia q̄stio.

Tertiodecimo quēritur. Quare aliq̄ ardenter appetunt q̄ etiam modico cibo sedantur. Alij vero ecōuerso parum appetunt ⁊ cum comedere incepe rint fortissime comedunt. ¶ dicendum q̄ hoc ē propter stomachi diuersitatem, q̄a in aliqbz stomachꝰ ē calidꝰ ⁊ parvus ⁊ q̄a calidus multū appetit: q̄a vero modice calor resolut cibum p̄ stomachum ⁊ facit fantasticam repletionem ⁊ ideo parve de cibo illis sufficit. In aliis vero ē stomachus magnus ⁊ frigidus: propter hoc quod stomachus est frigidꝰ parum appetit ⁊ quia magnus diu comedit ⁊ multum appetunt.

¶ Quartodecimo quēritur vtrū habētes fortem calorē diutius tolerēt famē q̄ habētes calorem debilem. ¶ dicendum q̄ habentes calorē fortem facilius ⁊ diutius p̄t ieiunium simpliciter sustinere: quia vt in plurībus tales sunt fortioris est tamē distinguendum quod in famis molestia duo sunt considerāda scz caloris resolutio ⁊ eius extinctio: ⁊ sic minus molestatur calor fortis. Secundo sunt considerāda mala accidentia q̄ sequūtur ex fame ⁊ sic plus molestatur calor fortis q̄

debilis.

¶ Quintodecimo quent' quare habētes poros strictos plus tolerant ieiunium q' habentes poros raros. ¶ Dicendum q' est ideo quia per poros raros multū dis solut' a corpore. Sed p poros strictos pauc' dissolut' a corpore 7 ideo remanet obiectum appetitus ∽.

¶ Sextodecimo quentur vtrum colera nutriat. ¶ Dicendum q' q'dam. Galienus 7 ysaac dicant q' non: quia solus sanguis nutrit: Auicēna vero tenet q' etiā colera nutriat vtriqz tamē sic dicendo. Est enī colera q' repōit' i cista fellis 7 hec nō pōt nutrire. Alia ē colera necessaria simul cum cū sanguie: hec nutrit mēbra colerica sicut sāguis nutrit mēbra sānguinea.

¶ Decimoseptimo quentur: vtrum infirmi plus tolerent ieiunium q' sani. ¶ Dicendum q' quidam dicunt q' sic quia in infirmo calor naturalis resolvit fumos et plures spiritus ex humoribz q' in sano. Sed hoc nō valet primo quia ex humoribus corruptis non pōt membra nutriri nec spiritus generari. Secundo quia sic in infirmo sunt plures spiritus q' in sano 7 quia spiritus sunt latores virtutū ergo in infirmo sunt fortiores virtutes q' in sano qō est falsum ergo et primum. Dicendum igitur q' huius quod infirmus plus famē toleret q' sanus triplex ē causa vna ē quia natura itēta ē circa morbū 7 ei' materiā: secūda quia membra sunt infecta 7 corrupta materia vnde non appetunt: tertia quia vt' infirmi ē debilis et sopita 7 ideo minus appetit.

¶ Decimooctauo quentur vtrum virtus stomachi fortis plus toleret ieiunium q' debilis. ¶ Dicendū q' virtus stomachi fortis plus appetit cibum sed magis sustinere potest ieiunium: debilis vero econuerso minus appetit cibum 7 etiā minus potest sustinere ieiunium.

¶ Decimonono quentur: vtrum qui consuevit multos cibos accipere plus sustineat ieiunium q' solitus pauum comedere. ¶ Dicendum quod multum comedere solitus melius sustinet ieiunium. Quia propter precedentem repletionem habet paululum caloris 7 ideo potest plus ieiunium sustinere; in alio accidit econuerso.

¶ Vicesimo quentur vtrum plus molestet ieiunium i tēpore calido vel frigido. ¶ Dicendum q' pl' molestat iestate q' hyeme: qā i esta epl' resolvit a corpore: vñ debet multū dari de cibo 7 multis vicibus. Sz in hyeme cōpetit de cibo satis in vna vice.

¶ Vicesimo primo quentur q're muscus vorātur citius satiātur. ¶ Dicendum vt in saturnalibus habetur: qā muscę vorātes multum aerem cum cibo ferunt per hyatum rictus et crebritatem respirandi. Igitur vbi aer venas cōpleuerit fastidium cibi fit.

¶ Vicesimo secundo q̄ritur: quare calida coquia facilius comprimimus ore q' manu sustineamus. ¶ Dicendum vt ibidem patet. Quia ieiunus calor q̄ i alio est multo maior 7 vehementior existit 7 ideo q'cquid calidum accipit sua magnitudine circūuenit 7 debilitat. Et ideo restat vt q'cquid os admouens nō vt quidā faciunt hyatu nouo spiritu feruor vires ministres. Sed paulisper labia compimere debes vt maior calor qui de ventre os opitulatur comprimat minorem calorem: manus autem rem feruidam ferre possit nullo proprio innata calore 7c'.

¶ Vicesimotercio quentur: quare si esuriens bibit famē sublevat. Si vero sitiens comedat sitis nō sedatur. ¶ Dicendum vt in saturnalibus: quia liquor nihil officit quum sumptus ad omnes partes corporis perueniat et venas repleat. Cibi autem natura est grossior 7 in venas ab' non nisi paulati cōfectus venit: ideo sitim q' repent non sublevat vnimo q'cquid foris humoris nact' ē

absorbetur ⁊ ideo sitis q̄ est humoris penuria exide augetur.

¶ Vicesimoquarto quentur: vtrum ieiunii magis sitiunt q̄ esuriunt ¶ Dicendum q̄ sic vt ibidem quia calor naturalis cōtinuē agit in alimentum ⁊ fomentum suum cōtinue consumēdo ipm. Et hec patent in pueris q̄ in etate infantili multum ⁊ magnum cibum propter caloris vehementiam consumūt. Videm econuerso in senib⁹ q̄ facilius tolerant ieiunium propter defectum caloris in eis. In media autem etate si exercatio calor naturalis excitatus fuerit: fortiꝰ cibū appetunt vel querunt propter penuriā caloris. Ergo si calor sēp in appetētia ē liquor autem proprium alimentum caloris est. Cum in nobis alimenta ex ieiunio querantur precipue calor sui postulat: quo accepto totū corpꝰ recreat ⁊ patientiꝰ expectat cibum solidiorem.

¶ Vicesimoquinto quentur: q̄re maior est delectatio cum sitis potu extinguit q̄m cum fames cibo releuatur ¶ Dicendum vt ibidem: q̄a potꝰ vtpote magis penetratiuus stomachū ⁊ corpꝰ simul penetrat ⁊ oīm partiū facit viā maximā ⁊ sēsibilē delectationē: cibꝰ autē paulati idigētiā dsolatꝰ: ⁊ ideo delectatio eiꝰ multum diminuitur.

¶ Vicesimosexto quentur quare eadem potio fortior videtur ieiunio q̄ cibato ¶ Dicendū vt ibidē: q̄ venas intera vacuas facit saturitas obstruit. Igitur cū potio p inanitionē penitꝰ trāsit ad mixtionē delectatiōis pauciū trāsire gustu fortior sentitur.

¶ Vicesimoseptimo quentur: vtrum sitientibus habentib⁹ stomachum siccum sufficiat paucus potus. ¶ Dicendum secundum. Saliemum ⁊ habentes stomachum siccū sunt velocitēr sitientes ⁊ parvus potus sufficit eis. Cuiꝰ ratio dm potest quia ōne membrum desiccatum coartatur ⁊ minoratur ⁊ minoris fit capacitatis: hoc cōtingit in stomacho sicco: ⁊ ideo cito ⁊ a pauco potu ipletur. Est igitur in stomacho sitis magna eo q̄ in ipo desiccatꝰ os eiꝰ ⁊ ideo appetit humectari p potū ⁊ tamē pius potꝰ ei sufficit. Qā cū succū ⁊ dulcē augustiatꝰ cito repletꝰ potu ⁊ a pio potu sitis eiꝰ sedatꝰ vt iā nō sentat suā inanitiōes deide cito redit.

¶ Vicesimooctauo q̄ritur: vtrum stomachꝰ grauetꝰ a potu ā pluri ¶ Dicendum q̄ sic secundum: Saliemum Ratio istius patere pōt ex pōdictis. Cū mi stomachꝰ siccꝰ propter sui ā gustū pio potu repleatꝰ si potꝰ multꝰ sit vltꝰ exigētiam capacitatis sue propter sui a vūoantiā vt dicit. Saliemꝰ multus potus supnatat ⁊ fluctuat in ipo.

¶ Vicesimonono q̄ritur quare stomachus humidus multum ferre possit. Dicendum q̄ stomachus humidus otrario modo se habet stomacho sicco. Est enī mollis distensus ad modum vtris remollitꝰ ⁊ ideo est maioris capacitatis quia distenditur ad distensionē assumptorum. Et vter mollis maioris capacitatis est q̄m siccus ita ⁊ stomachus. Et qā est humidus nō habēs siccitatē indolentem sitim ideo nō appetit multum potum sed multum accipit ⁊ nō grauatur sicut siccus. Et ideo dacī ⁊ anglici pruceni ⁊ polani ⁊ similes multum bibunt propter capacitatem stomachi a mollitie humiditatis. In caliois regionibus vt hyspani ⁊ similes multum sitiunt ⁊ parum sumunt de potu propter oris stomachi siccitatem: ⁊ ideo in his stomachꝰ propter siccitatē pua habet capacitatem.

¶ Tricesimo q̄ritur: vtrum sitis aliquando prouenīat ex parte pulmonis. ¶ Dicendum secundum. Saliemum q̄ sic. Cuius ratio ē quia quādo pulmo est calidus ⁊ siccus tunc appetit irrigari: Et ista sitis maxime sedatꝰ pattractionem aeris frigidi ⁊ pcipue qui ē frigidꝰ ⁊ humidus.

¶ Tricesimoprimo quentur quare sitis prouenies ex parte pulmonis sedatꝰ

per attractionem aeris humidi ⁊ frigidi : sitis autem stomachi per potum ¶ Dicē dum q̄ duplex est via vna aeris ⁊ dirigitur ad pulmonē : alia cibi ⁊ pot⁹ ⁊ dirigitur ad stomachum . Et ideo sitis proueniens ex parte pulmōis sedatur p attractionem aeris frigidi : q̄ autem ex parte stomachi per potum .

¶ Tricesimo secundo quentur : vtrum sitis sit appetitus frigidi ⁊ humidi vel calidi ⁊ humidi. ¶ Dicendum q̄ ē duplex appetitus in corpore : vnus respectu cibi vt restau rentur deperdita ⁊ hic est respectu calidi ⁊ humidi : ⁊ respectu cuius stabet nutrientis . Al⁹ us est frigidi ⁊ humidi vt prohibeatur incensio ⁊ inflammatio caloris naturalis ⁊ iste est simpliciter potus ⁊ est potus tantum quo raro quis vtitur nisi via medi cine.

¶ Tricesimo tercio quentur vtrum aqua plus sedet sitim q̄ vinum ; ¶ Dicen dum q̄ vt haben potest ex dictis . Salieni de simplici medicina : sitis causatur duo bus modis : vno modo ex inanitione : alio modo ex calefactione ⁊ desiccatione cordis . Illa autem q̄ ex inanitione membrorū causatur maxime sedatur per vinum q̄ ē est cib⁹ ⁊ potus talis enim sitis non sedatur nisi per potum qui potest restaurare deper ditum huiusmodi est vinum ⁊ ideo vinum maxime illam sitim sedat . Illa autem sitis que causatur ex calefactiōe ⁊ exsiccatione cordis est duplex : q̄dam enim ex so la caliditate ⁊ hec sedatur p frigidum vt acetum vt dicitur ibidem . Quedam vero causatur ex siccitate ⁊ hec sedatur per humidum . Item sitis que causatur ex cali ditate est duplex : q̄dam enim habet ortum ex stomacho : q̄dam a pulmone : q̄dam a membris remotis : que autem habet ortum a pulmone sedatur per attractionem aeris frigidi : q̄ autem a stomacho ⁊ mēbris vicinis sedatur per acē frigidam : q̄ au tem a dispositione membrorum remotorum vt epatis ⁊ aliorum sedatur p aq̄m cui aliq̄d subtile cōmiscet ⁊ faciens ipām penetrare cum sit odoris ē acetū : nā aqua in se obtuse actionis ē ⁊ ideo necesse ē aliq̄d commiscere ei q̄ sit subtile in sua actiōe : ideo additur acetum.

De nocumentis post cibum.

De nocumentis accidentibz post cibum vel potum . Primo quent⁹ vñ causatur oxirrima id est acetosa eructatio . Ad hoc dicendum scōm . Salienum vbi supra q̄ acetositas fit a calore claudicante : claudicat autē ⁊ de ficit propter frig⁹ . Est enī calor principiū acetositatis sz nō q̄libet calor sed calor i cipiens digerere ⁊ nō potēs oplere . Iste autem defect⁹ iuuatur specialiter a frigore impediente.

¶ Secundo quentur q̄re statim post acceptum cibum ista acetositas in stoma cho non sentitur. ¶ Dicendum q̄ cibi in principio adhuc sunt in sua natura si cut essent extra : ideo de eis non potest acetositas generari : sed cum iam calor in cipit illos digerere sequitur indigestio ⁊ hanc sequitur acetositas ⁊ ideo non sta tim sentitur .

¶ Tertio quentur : quare ista acetositas pl⁹ accidit dormientibus q̄ vigilātib⁹. Dicendum q̄ in somno cibi nō statim descendunt in fundum stomachi vbi fit di gestio sed remanent in ore stomachi qui supernatando ventositatem inducunt . Sed in vigilia homo deambulat ⁊ sic cibaria comprimuntur ⁊ vsq̄z ad fundū stoma chi cōpelluntur descendere in quo maxime viget digestio q̄ repugt cause acetosi tati .

¶ Quarto q̄ntur : quare dulcia secundum Auicennā plus in stomacho acēs cunt vt lac ⁊ huiusmodi. ¶ Dicendum q̄ quia lac ⁊ sanguis dulcis de facili trās mutantur ⁊ stomachus temptat digerere ⁊ transmutare ⁊ non potest pficere fiunt acetosa .

¶ Quinto q̄ntur : q̄re vinum maxime acēscat i stomacho ¶ Dicendum q̄ quia vinum ⁊ lac de sui natura feruntur maxime proxima acetositati : ⁊ stomach⁹ re

ducit illud qđ ibi est de potencia ad actū ꝛ sic fūit ꝛcetosa.

¶ Sexto queritur: quare vinum cum sit calidū non inducit morbos calidos sed frigidos. ¶ Dicēdū q̄ vinū non inducit morbū nisi replēdo nemos ꝛ cerebrū: sed repletiones sequūt indigestionē ꝛ indigestio facit ꝛcidere morbos frigidos: ideo vinū nō ḥz inducere nisi morbū frigidū.

¶ Septimo quentur: vnde fiāt torsiones ventris. ¶ Dicendum q̄ torsio fit in ōmnibus partibus. Sed torsio est multiplex q̄dam enim est q̄ prouenit ex vētositate grossa ꝛ hec ē i fundo stomachi: alia ex hūoribꝫ grossis ꝛ viscosis. Alia fit ex hūoribꝫ colericis ꝛ isto modo torsiones ꝛ q̄busc̄q; ptibꝫ iacentibus repletionē habēt i stomacho vt plurimū cū stomachꝰ i illa pte sez in fundo sit magis sensitiuus ꝛ nihil aūt prohibet hāc torsionē in qualibet pte intestinorū sentiri.

¶ Octauo quentur vtrum egri comedere debeant sicut fuerunt soliti sani ¶ Dicendum q̄ consuetudo est altera natura: vñ q̄ sanꝰ consuevit comedere multū eger nequit sustinere ieunium ideo debet refici vberiꝰ q̄ aliꝰ panem comedēs diu ē sanꝰ ꝛ totiēs quotiēs cum fuit sanus.

¶ Nono q̄ritur vtrum debilibꝰ cōualescēnbus plus noceat panis aut caro. Dicendū q̄ talibꝰ mmus nocent panis q̄ caro vt dicit. Rasis: q̄a iter omnia cibaria plus nutrit caro porcina: ideo illa caro maxime eis cōpetit cum sit facilis digestionis.

¶ Decimo q̄ritur: vtrum febricitantibus plus cōpetit caro aut panis ¶ Dicendum q̄ duo sunt considerāda in regimine febris per respectum ad carnes. Primum est facilis digestio ꝛ sic plꝰ cōpetunt carnes. Secundum est facilis cōuersio ꝛ sic plus cōpetit panis q̄ carnes q̄a carnes ppter sui vnctuositatē de facili ītrā mantur.

¶ Vndecimo q̄ritur: vtrum cum carnes exhibeantur conualescentibus statim vinum debeat exhiberi. ¶ Dicendum quod in hꝰ vulgus decipitur. Carnes eñ debent prius exhiberi q̄ vinum quia vinum inter omnia facile conuertit in sanguinem ꝛ spiritus ꝛ calorem naturalem ergo debet tardius q̄ carnes dari.

¶ Duodecimo quentur: vtrum cōualescens ab egritudine debet similiter regi p duos dies sicut in egritudine vl' morbo. ¶ Dicendum q̄ sic propter tria. Primo propter virtutis debilitatem. Secūdo ppter ꝯsuetudinem. Tertio propter discrasiā relictam in corpore per morbum. Et pōt esse ratio quia a solito non debet fieri mutatio nisi paulatine ergo cōualescens debet idē regimen ad tempus sustinere.

¶ Tertiodecimo quentur vtrum cōualescentibus valeat cibus grossus. ¶ Dicendum scōm ypocratē q̄ nō q̄a dicit q̄ expedit q̄ualescētes nutriant p duos vl ptres dies eodē regimine quo priꝰ. Et est ratio q̄a p grossor repletionē subito pmutarentur: q̄ esset malum.

¶ Quartodecimo quentur vtrum plus noceat pmutatio q̄ est ab inanitiōe ad repletionem: vel q̄ fit a repletione ad inanitionem ¶ Dicendum q̄ subita pmutatio ab inanitione ad repletionem est magis nocua q̄ mutatio de repletione ad inanitionem scōm. Auicennam ꝛ ypocratem. Et est ratio quia ex inanitione precedente virtus iacet debilitata calore naturali ꝛ spiritibꝰ resolutis ergo nō potest sustinere multitudinem ciborum: ergo neq; subitam permutationem ad repletionem.

¶ Quintodecimo quentur quare aliquis cibis malis vt āguillis ꝛ carnibꝰ vaccinis a febre liberetur. ¶ Dicendum q̄ plures aliquando per huiusmodi cibaria otrania liberantur tum propter nature stimulationem quia natura post huiusmodi cibaria accepta magis ē allenata vnde voles se exonerare precipitat

se quandoqz ad bonum quandoqz ad malum: tum etiam propter nature confortationem quia confortatur per cibaria consueta ideo cum virtus est fortis per huiusmodi cibaria excitatur et audit. Et si est debilis succumbit et tunc in plumbis suffocatur.

Questiones de pane.

De pane quaeritur primo: quare panis triticeus est magis nutritivus q̃ ordeaceus. ¶ Dicendum secundum Aristotilem in problematibus: quia moderatam viscositatem habet: hoc enim oportet cibū habere qđ oportet ꝯglutinari et solidari corpori cui? ꝯglutinationis causa ē viscosū. Secō quia est īcōmissibilius propter hoc ꝫfecte īmasse nutribiliores sunt eis que non conficiuntur.

¶ Secundo quaeritur: quare panes frigidi videntur albiores calidis. ¶ Dicendum vt ibidem propter eandem causam. Causa enim nigredinis est aqua: hec autē vtrisqz plus iest recētibz existētibus: ītriqs eni propter cōtinuā exalatiōes minus relinqtur: i calidis autē pambꝰ adhuc iest de humido et aq̃: īfrigidis vero ia egressū est scz cum calido exalans.

¶ Tertio quaeritur: quare cetens paribus non salliti panes pōderosiores sūt sallitis. ¶ Dicendum vt ibidem quia sal desiccat vnde et sallita a putrefactione preseruantur. Cōsumitur enim et desiccatur humidū a sale īpane et exalat extra propter qō veteres panes et frigidi leuiores sūt calidis. Īnō sallitis vero humidi plus existēs facit eos grauiores q̃ sallitos.

¶ Quarto quaeritur: quare panes tritici non sunt dum cum infrigidantur. Dicendum vt ibidem q̃ triticum habet īse quendā dulcē et viscosū humorē q̃ ēipsū sicut asa qui non patit ipsum indurari.

¶ Quinto quaeritur: quare pasta triticea confecta fit maior ordeacea vero minor. Dicendum vt ibidem quia farina ordei cōfecta et infusa relinqt humidi ꝯglutinationē ꝓpter illud q̃ rara est et corticalis. Farina vero triticea subleuatur propter illud q̃ multum est densa: densa enim cōfecta calefiunt: calefacta et īspirata subleuantur.

¶ Sexto q̃itur: quare pasta tritici cōfecta fit alba: ordei vero nigra. ¶ Dicendum vt ibidem propter duo: primo quia desiccatur magis qō est superficiale in farina vt in humido calidum quod facit albedinem: secundo quia calidū attrahit humidum īse cum sit magne partis: triticea autem calidior est ordeacea.

¶ Septimo quaeritur quare mel cum sit glutinatius q̃ aqua farina q̃ conficitur cum melle fragilior est quando coqt̃ q̃ ea q̃ cum aqua. ¶ Dicendū vt ibidē qđ aq̃ quidē ab igne conglutinatur et coagulat: mel autem conglutinat quidē et desiccat propter quōd est magis fragile. Fragilitas enim a desiccatione fit.

¶ Octauo quaeritur quare panis factus ex granis nouis pejor est q̃ factꝰ ex antiquis. ¶ Dicendū q̃ i granis nouis ē multa humiditas viscosa et aq̃sa et illaudabilis in sua nouitate. Et ideo panis inde factus non est ita bonꝰ sicut panis factꝰ ex antiquis.

Questiones de vino.

Consequenter videndum est de vino de quo primo quaeritur. Vtrū expediat semel inebriari vino in mense vt dicit Auicenna in canti et Rasis īal mansoris. ¶ Dicendum secundum Commentatorem supercātica Auicenne q̃ assensꝰ in ebrietatem semel in mense est eroneus. Quoniam licet vinum secundum Galienum sit vinum ex magis conuenientibus calori naturali et sit respectu eius in gradu i quo est oleum ad humē et ad igne. Tamē sicut multum

⁊ supfluum oleum extiguit ignem ⁊ lumen. Sic multum vinū calorem natu
ralem. Et loco si ipm vinum sit limphatum est ex magis conuenientibs calo
naturali. Nihilomin⁹ ē ex magis nocētib⁹ calor aialis sēsibilis ⁊ organis ei⁹
⁊ cerebro ⁊ neruis. Et ppter hoc vt dicat. Galien⁹ Aqua multis ē vtilior vino ei⁹
scilicet q̄ naturaliter hābēt debiles neruos.

¶ Secundo quēritur: q̄re bibentes vinum limphatum magis patiuntur
capitalem q̄ bibentes vinum purum. ¶ Dicendum secundum. Aristotelem
tertia parte problematum q̄ huius triplex est causa: prima quia tēperatum
propter subtilitatem plura ingreditur loca ⁊ angustiora: ītemperatū vero min⁹
q̄ difficilī⁹ conciblle: secūda q̄ min⁹ bibūt de ītēperato ppt̄ illud q̄ nō possūt ⁊
de tēperato magis: tertia q̄ ītēperatū existēs calidi⁹ simul digerit reliq̄: vinū
vero limphatū ā cōtrario.

¶ Tertio quēritur quare de vino intemperato magis dolet caput q̄ de tem
perato. ¶ Dicendum vt ibidem: quia intemperatum grossū existit in poros
circa caput nō incidit potēcia ipsi⁹ odore ⁊ caliditas: tēperatū autē mixtū āq̄ sub
tili ingreditur ipā.

¶ Quarto quēritur: quare vinum temperatum magis facit vomere q̄ intēpe
ratum. ¶ Dicendū vt ibidē: q̄ fastidiosum ē vīnū limphatū supnatabile ē tale āt ē
vomitiuum.

¶ Quinto q̄ritur: quare pueri calidi existentes non sunt amatores vini. Se
nes autem ⁊ vīn fortes calidi existentes amatores sunt vini. ¶ Dicendum q̄
vīn sūt calidi ⁊ sicci pueri vero calidi ⁊ humidi: vini autē pot⁹ ē desiderū humidi:
humiditas autē ppria existēs pueris a potu phibet ⁊ siccitas existēs senib⁹ ⁊ vīn
fortib⁹ ad potum prouocat.

¶ Sexto quēritur: cur vinum defecatum fortius est vinb⁹ sed minus durabile.
Dicendū scōm. Macrobiū quarto saturnaliū q̄ multo firmamēto munitū ē vndiq3
ad nocā expositū est. Fex autē vino sustinendo ⁊ alēdo et vinb⁹ sufferēdis q̄si mdix
est.

¶ Septimo quēritur: quare vinum immoderate sumptum generet morbos ca
lidos ⁊ frigidos. ¶ Dicendum secundum. Constantinum et. Galienum q̄ licet vi
num sit calidum inducit tamen morbos frigidos. Est tamen sciendum q̄ in vino sūt
due operationes: prima est calefacere ⁊ sic plus inducit morbum calidū q̄ frigidum:
secunda est cerebrum replere ⁊ neruos imbibere. Et sic cū a vino fumi cumpōrent frigi
di inducit remollitionem repletionem ⁊ indigestionem ⁊ sic causat morbos frigi
dos.

¶ Octauo quēritur quis humor plus a vino generetur: vtrum flāgma vel flegma.
Dicendum q̄ quia vinum inducit morbos frigidos vt prius visum est plus gene
rat humores flegmaticos q̄ alios. Et ē ratio quia cū multū recipit de vino nō digeri
tur plenarie ⁊ sic cū eis ab⁹ digest⁹ in humorem flegmaticū cōuertat: a vino plus
flegma generat⁹ q̄ alius humor. Sed si vinum moderate sumit⁹ pl⁹ humor flāgme⁹
de ipo generatur.

¶ Nono q̄ritur vtrum vinum noceat cerebro. Dicendum scōm ysaac q̄ sic: q̄
Galienus etiā dicit q̄ vinū ledit cerebrū ⁊ debilitat stomachū. Lics ergo vinū in pmo
sui adūētu calefaciat q̄ tū multū ē vaporabile: sic cerebro nocet maxime replēdo ⁊
neruos ībibendo.

¶ Decimo quēritur quare vinum forte nocet cerebro ⁊ cōfert stomacho vinum au
tem debile e conuerso. ¶ Dicendum quia stomach⁹ debet digerere ⁊ q̄ digestio fit p
calorē vinū forte adiuuat ipm in hac operatione: sed debile deficit. Et quāto vinū est
fortiꝰ tāto plures ab eo vapores ad cerebrū eleuāt: ⁊ sic quanto fortius tanto plus no
cet cerebro.

¶ Vndecimo quentur quare vsus vini mouet oxireuma plus in stomacho q̄ aqua. dicendum quod non fit oxireuma in stomacho nisi digestio est inchoata ⁊ vinum excitat calorem naturalē ad digerendum et est facilis digestionis sicut et lac ⁊c sicut extra sunt apta ad acetositatem : similiter in stomacho faciliter acescūt.

¶ Duodecimo quentur utrum vinum cōfortet calorem naturalem plus q̄ cibus. Dicendū scōm r̄ndet q̄ sic : ⁊ est ratio q̄a facilius ⁊ velocius cōuertitur in calorē naturalem ipm cōfortādo q̄ cibus. Ex cib⁹ iā dict⁹ plus restaurat de pditū ⁊ diutiꝰ cōfortat ⁊ alimat.

¶ Vltimo q̄ntur vtrum si vinum dādum sit infirmis plus expediat vinum nouum q̄ vetus. ¶ Dicēdū q̄ licet vulgus faciat oppositū ⁊ erret : salubrius tñ est infirmis nouū q̄ vetus. Et ratio est q̄a vinū quāto magis est nouū tāto minus : inflatiuū ergo plꝰ ei⁹ cōpetit q̄ antiquum.

De carnibus.

Hostea de carnibus est videndum. Et primo quentur quare carnes validioꝝ citius digerantur. ¶ Dicendum sicut in sanguinolentis q̄ in homine calor naturalis est fortis qui resistentem materiam fortiter inuadit vt vnita ⁊ consumit. leuem vero ac teneram petit ⁊ citius in cinerē q̄ succum conuertit. Sicut fortia ligna in carbonum frustra vertuntur. palee vero si in ignem cecidemt vix ex eis restat cyneremvidere. Sic potentior mola amplioꝝ grana confringit ⁊ minora integra transmittit. Dentus etiam minimus auiculas ⁊ quercus euellit caminos vero facilius non frangit. Dic calor naturalis fortia digerit carnes vero teneras quando q̄s pertinax sit.

¶ Secundo quentur : q̄re tritura carnium sunt digestibiliores. ¶ Dicendum vtriusq̄ q̄ tenuitas q̄ tritura pstat facit q̄ inatet cibo humido quē i medio vētriꝰ inuenient nec adhesent cuti stomachi : sicut patet q̄a ipm tritū mox ⁊ aq̄ proiectū matat vnde i stomacho tardius coquitur.

¶ Tertio quentur vtrum carnes esse vel elixe sint humidiores. ¶ Dicendum secundum Aristotilem quarto methcoꝝ q̄ esse. In assis enī per calorem ignis partes exteriores crustantur ⁊ pori per consequens claudūtur vt interior humor nō valeat exsudare. In elixis vero pori exteriores per calidum et humidū aque remolliuntur ⁊ aperiuntur : vt vltenius humidū excuset. Et ideo carnes asse extenius videtur siccior itenius vero sunt humidiores : carnes vero elixe ecōuerso.

¶ Quarto quentur quare lumē lunare plus putrefaciat carnes animalium ocisoꝝ q̄ sol. ¶ Dicendum q̄ sicut videtur q̄ nulla putredo fit nisi calor ⁊ humor conueniunt. Dicendum autem putredo nihil aliud est q̄ defluxio q̄dam latens soliditatem carnis in humorem conuertens. Calor sit temperatus sit ⁊ modicus nutrit humores. Si minus exsiccat : ⁊ extenuat. Ergo de talibus carnibus sol vt validior totum humidum extrahit ⁊ eas exsiccat. Lunare vero lumen in quo non manifestus est calor sed occultus tepor auctor humore putrefaciat maxime. Quia nescio q̄ proprietas est lunaris luminis q̄ humectat corpora ⁊ velut occulto rore madefacit. Cui adiunctus calor lunaris putrefaciat carnē cui diutine fuerit infusus.

De ouis.

Restat nunc aliqua in sequenti capitulo de ouis inquirere. Et primo q̄ntur vtrum vitellus vel albumē sit calidius. ¶ Dicendum q̄ inter ōnes humores sanguis est calidior calidotate temperata. Quod ergo propinquius est sanguini ē calidius : vitellus est huiusmodi : Preterea epar est calidius mamillis ⁊ sanguis lacte ꝛ vitellus sero ꝛ vt sanguis in epate respectu albuminis ergo ⁊c.

¶ Secundo quentur quare vitellus in aqua positus descendit : albumē vero supernatat. ¶ Dicendū q albumē ouī est multum viscosum q habere tū cū agregitur ideo propter viscositatē in aqua supnatat : vitellus vero propter tuus ēsitatem descendit.

¶ Tertio quentur. quare ova in auibus sunt maioris quantitatis q pauciora q in piscibus. ¶ Dicendum q magnitudo in continuo fit a forti calore : sz multitudo in discreto est ex parte materie : quia materia ē principiū diuisionis. Et qa volatilia plus habēt de calore q pisces : ideo ova magna habēt in continuo : q pauca in discreto : econuerso ē in piscibus.

¶ Quarto quentur. quare in auibus ova sunt dure teste in piscibus vero mollis. ¶ Dicendum q pisces effundunt ova sua in loco humido ideo nō indigent dura testa : sed volatilia in loco duro q solido ponunt sua ova vt in terra ideo dura testa indiget propter prohibitionem extranei nocui donec fet⁹ puenat ad pfectam formationem.

¶ Quinto quentur. quare ova in volatilibus sunt diuersi coloris in piscib⁹ vero non. ¶ Dicendū q quia in volatilib⁹ ē calor fortis q potest separare ea q sūt diuise nature vt vitellū ab albumine. In piscibus autē est calor debilis ideo nō potest separare.

¶ Sexto quentur quare in piscibus sunt ova rotunda : in volatilibus oblōga figure. ¶ Dicendum quod calor mouet a centro q maxime ad figuram pyramidalem : quod patet in flammula ignis q tendit in cōū etsi lata sit in vasi. Et ideo qa calor fortior ē in volatilibz q in piscibz : ova volatilis sūt oblōga : pisces rotunda qa calor debilis diffundit in girum.

¶ Septimo q̄ritur quid rūpat testam in exclusione pulli. ¶ Dicendum q illius assignatur duplex ratio : vna est quia testa in cubatiōe extenuata mollit q subtiliatur : sicut fit in aceto si sit in illo p̄nouē dies. Alia ē ex parte rūpētis : qa quādo deficit nutrimētum pullo reqrit plus de nutrimēto q sic p̄forat testā vt nutrimentum acq rat.

¶ Octauo quentur quare vitellus ouj in pleno lumine ouati sordes lauata pannis. ¶ Dicendū q huius causa est qa gutta saginata in medio puncta q3 generatione existēs calore penetrātē q dissidente maculas ex multo lumine lune tunc humidum mouēte incipit qđ in alio tēpore facere nequit.

¶ Nono quentur quare q̄dam ova in igne strepunt : quedā non ¶ Dicendum q illa strepunt in q̄bus est magna vētositas a q̄bus cum testa fuerit violenter exit vētositas cum magno ictu q strepitu. Et hoc cōtingit quādo calor exterior ē fortis. Vñ si ouū volatilis pōnat in medio ignis cito rūpit testa q cū violētia q strepitu exit ventositas quod tamen non contingeret si ignis esset minor. Sed in ouis piscium maior est ventositas proportionaliter : ideo multum strepit in igne vt patet in allece.

De piscibus.

Hic nunc aliqua questiuncule subiungūtur de piscibus. Et p̄mo q̄rit. Vtrum pisces comedant pullos proprios ¶ Dicendum q sic tum qa sūt gulosi p̄pter frigiditatē stomachi tū qa habēt ēs? obtusos : q ideo nō discernūt pullos suos ītēr alienos q sūt multe gulositatis : q ideo indifferenter trāsglutiūt pullos suos q alienos.

¶ Secundo quentur vtrum pisces masticent cibum ¶ Dicendū q nō p̄mo qa si masticarēt superflue ingrecerentur aq̄ q faceret ad suffocationē q subuersionem ipōr : Secundo qa sunt animalia gulosa q aude rapiūt q nutrimentum sumum in oriuisum transglutiunt.

¶ Tertio q̄ritur. quare pluuia conuenit piscibus q nocet auibus. ¶ Dicēdū

q̄ piscibus maxime conuenit aqua dulcis quia solum dulce nutrit: vnde pisces nutriuntur aqua commixta cum luto ⁊ argilla. Aues vero viuunt in aere ⁊ volando querunt victum suum. Pecme autem alarum earū a pluuia oglutinat̄ ⁊ sic impedit̄ i volando. Vel potest dici q̄ pluuia abūdās nocet vtrisq3 q̄a i curruut opilatiōes nutritiuoꝝ mēbrorum propter dulcedinē talis aq̄. Q̄a dulcia scōm. Galienū opilant mēbra nutritiua.

¶ Quarto q̄ritur quare ova piscium in igne plus strepunt q̄ alia. ¶ Dicendum q̄ quando ignis ita fortis est q̄ plus resolūt q̄ consumit tunc scinduntur ⁊ rūpūtur ova in igne: vt etiam in castaneis patet: quando vero ignis est temperatus q̄ tantum consumit quantum resoluit tunc non scinduntur nec rūpuntur. Et ova piscū faciūt strepitū propter vētositatē inclusā que exiens p foramen punum facit sonum.

De leguminibus.

Post hec etiam aliquid de leguminibus addiscendum est. Et primo q̄ritur quare secundum. Galienum poda gra maxime accidit comedētibz legumina. ¶ Dicendū q̄ q̄a sūt ova ⁊ vētosa ⁊ nō facile digerunt: ideo ppt̄ indigestionē in maxime cōuertunt̄ ad flegma: vnde p̄cipue generatur flegma ex q̄ prouenit poda gra licet p accidens.

¶ Secundo quēritur quare fabe cum sint ventose per decoctionem suam vētositatem non amittant sicut ordeum. ¶ Dicendum q̄ hoc est q̄a fabe de sua natura plus habēt ventositatis q̄ ordeum. Aut quia fabe grosse substātie ⁊ cōpacte ordeum autē nō. Et ideo facilius ab eo remouet̄ vētositas q̄ a fabis: vnde dicit Ysaac se cundo. Galienū fabis coctis vētositatē auferre nō possumus sed p fortē decoctionē minuimus.

¶ Tercio quēritur vtrum lentes cōdite cum aceto possint dari in acutis. ¶ Dicendum q̄ Auicenna sentit q̄ sic. Galienus vero q̄ non. Dicendum ergo q̄ lentes condite cum aceto in febre cum apostemate nullo modo conueniunt: quia meatus exasperant et restringunt ⁊ sic loquitur Galienus. Sed lentes condite i aceto ex contrarietate competunt in febre sine apostemate ⁊ sic loquitur Auicenna.

De olenbus.

Sequitur de olenbus vbi primo quēritur quare caulis soluit ebrietatē. ¶ Dicendum secundum Aristotelem tertia parte problematum: q̄a suc cum dulcem facit ⁊ purgatiuam habet virtutem: vnde ⁊ medici in ipo clistezāt ventrem: vnde accidit ebrijs ipso vtentibus euellere humida que sunt in ipsis vinosa indigesta. Ipso vero in superiori ventre derelicto incipit in frigidarii corpus: in frigidato autem humida subtilia conuenit fieri in vesicam. Quia re vtrisq3 humidis expulsis per corpus in frigidatum merito sine crapula fiet.

¶ Secundo quēritur quare portulaca soluit cōgelationē cerui. ¶ Dicendum secōm Aristotelē ibidem scōa pte. Q̄a humiditas portulace ingrediēs sua viscositate extinguit acutum qđ est causa cōgelationis: similiter lac liq̄ faciens extinguit acuitatem.

¶ Tercio quēritur quare allia ⁊ cepe quāto īsicciori plantātur meliora fiunt: alibi vero deteriora. ¶ Dicendum vt ibidē prima pte. Q̄a oīa talia sūt maxime humiditate plena bene aūt tēperata sūt hoc mō plātata ⁊ q̄a mīm⁹ putrefiūt quare desiccāntur ante q̄ plantentur.

¶ Quarto quēritur quare magis fetent allia vetera q̄ noua. ¶ Dicendum vt ibidem quia immembus multum humidum admixtum ⁊ extraneum aufert potentiam eorum. Quando autem maturantur segregato illo proprium habent odorem hic autem naturaliter ē acut⁹: similiter ⁊ alij fructus virides existētes ⁊

quosiores sunt.

¶ Quinto quæritur quare nuta fetidos sudores faciat. ¶ Dicendum vt ibidem quia in quorum odore est grauitas et acutas hec commixta superfluis humiditatibus malum faciunt odorem. Et ideo etiam vna comedentium allium etiã fetet.

¶ Sexto quæritur quare organum immissum musto dulce vinum facit ¶ Dicendum vt ibidem: quia aufert ea pque austeritas sit: aqueam ꝛ feculentã recipiens siccitatem in seipsum sicut si in sole ponantur vue multo tempore: sol aufert aqueum humorem ꝛ reliquum digerit: idem fiat organum calidum ꝛ siccum.

De fructibus.

Deinde de fructibus est aliqd subnectendum. Et primo quæritur cur comedentes ficus molles ꝛ dulces leduntur i dentibus. ¶ Dicendũ scõm Aristotelẽ .xix: pte problematũ: q̃ propter viscositatẽ q̃ adhuc inest lignis iterdũ perdentes ꝛ quia sunt molles putrefactionẽ faciunt velociter sicut calida excessiua: fortissis autem propter mastigationem et eam dum dicem dolẽt dentes velociter.

¶ Secundo quæritur quare comestio ficuum generat pediculos. ¶ Dicendum q̃ hæ ficus sunt cito putribiles ꝛ corruptibiles habent proprietatẽ congregandi humores corruptos ad superficiem cutis ꝛ ex talibz humoribꝰ pediculi generantur vnde dicit Auicenna q̃ ficꝰ valẽt ad generãdũ bonũ colorẽ hæ ficus congregant ad superficiẽ cutis ꝛ ita emendant colorem.

¶ Tertio quæritur quare dulcibus fructibus satiamur citius q̃ acetosis ¶ Dicendum vt ibidem: quia indigentia est quando amplius nõ habemus nutrimẽtum aut modicum. Acetosa autem modicum nutrimentum habẽt superfluitatẽ autem multã merito ergo talia plus appetimus comedere ꝛ nõ replemur ex eis scõm desiderũ. Dulcia vero õmino sunt nutrimentũ ꝛ a plus talibz quis plus accipit nutrimentum ꝛ non ãplius potest comedere. Ideo citius dulcibus satiamur.

¶ Quarto q̃ritur q̃re vinũ bibitum post putridos fructꝰ amarũ videt ¶ Dicendum vt ibidẽ: q̃a amaritudinem habet putredo talis qñ igitꝰ remanet i lingua mixtum potui ꝛ diffusũ amarum facit potum.

¶ Quinto quæritur cur post stiptica vt glandes ꝛ huiusmodi vinum videt dulciꝰ ꝛ potus. ¶ Dicendum quia stipticis lingua preparatꝰ ꝛ poti aperiũtur vt dulce magis trãseat. Et ideo res que tinguntur propter hanc causã primo stipticis infundũtur vt magis recipiant tincturam.

¶ Sexto q̃ritur quare pira secundum Dyascoridem ieiunis sunt nociua ¶ Dicendum secundum ysaac de dietis libro scõdo. q̃. Dyascorides intendit si pira sumantur a ieiunis sine necessitate sed secundum appetitum solum ad saturitatẽ sumãtur precipue si pontica sunt q̃a tunc colericam generant passionem duram ꝛ scindibilem ꝛ ieiunꝰ plus q̃ satur comedunt. Saturis autẽ sa lubriora sunt ad stomachi passionẽ ꝛ expulsionẽ ꝺ etiã virtutis ifirmorum. Stiptica vero sũt subtiliora ꝛ tẽperatiora ꝛ magis nutriunt.

De sale.

Diuersitatio diuersorum effectuum q̃ in sale reperiuntur. Dicendum secundũ Albertum super mathe. capi. v. Salis natura ex aqua generatur cũ terra. Quia ex quarto metheororum omne qõ liquatur frigido humido de genere terre est quantum ad materiam: Sic omne qõ liquatur calido sicco de genere est aq̃ sicut omnia genera metallorum. Terra autem mutatur in sal quando a feculentia lota est in humido ꝛ cõburẽte calido sicco post eã coagulante exsiccata ꝛ ideo sal terre sic

cum est per calidum in humido aquoso cõbustum & ideo vicin⁹ est sapori amaro q̃a amaritudo eius resultat a gente calido cõburente in terestri sicco. Ex tali igitur natura ex calido est amarum & siccum: & ex amaro mortificatiuũ est vermium & ex sicco exsiccatiuum humidi putrescentis: & sic impedit putrefactionem & per ꝯsequens impedit fetorem. Et quia iuuat siccitatem & humidi destructionem & intentionẽ ideo generationem impedit & terre fecunditatem: & q̃a acumen habet a calore adurente ideo acuit id cui permiscetur. Et quia siccitatem habet amarum ideo abhominabilẽ habet saporem & prouocat sitim propter siccitatem propter acumen tamen dissolutiuum est. Et cõmixtum saporibꝫ aliis facit eos penetrare in lingua & sic odit sapores alios. Adhuc habet naturam que videtur mirabilis quia per similitudinem q̃ habet extrahit aliquãdo sal. Et ideo pisces salsi et caro multum salsa posita in aqua recenti: salsa efficiuntur minus salsa & citius extrahitur sal q̃ per aq̃ dulcem.

¶ Vltimo queritur quare sal proiectum in igne crepitat. ¶ Dicendum secũdum eundem super quarto metheorum quia sal habet i terreo cõbusto admixtionem humoris: ideo, pectus super ignem crepitat. Quare sal p̃seruat a corruptione vide supra. Explicit.

De melle.

Consequenter aliquid de melle dicendum est. Vtrum mel recens melius sit vetusto. ¶ Dicendum vt in saturnalibus: q̃ secus est de melle & de vino q̃a mel recentissimum / vinum vero vetustissimum est melius. Et ratio ẽ quia vini natura est humida mellis arida: Cuius signum ẽ in medicina. Quia q̃ humectãda sunt vino fouentur: q̃ siccãda sũt melle detergũt. Ideo lõgiquitate tẽporis i alterius aliqd consumitur de vtroqꝫ & fit vinum meratius & mel aridi⁹. Et ita mel succo priuatur.

¶ Quentur secundo: quare si mel in vini vase ponatur feces ipsius vini sursũ eleuat cum tamen per appositionem quorũcunqꝫ aliorum fex tanq̃ grauior locũ inferiorẽ teneat ¶ Dicendum vt ibidẽ dicit: q̃a fecis materia q̃ vt spissa & terrena cetens humoribus põdere prestat melle vincitur. Mel enim grauitate naturali deorsum ad fundum decidit & fecem vt leuiorem sursum pellit.

De olco.

Sequitur de oleo. Et primo quentur. Quare oleum in supremo: vinum in medio: mel in vino melius reputatur. ¶ Dicendum vt ibidẽ dicitur quia mel quod optimum est reliquo ponderosius est. In vase ergo mellis quod in vino est melius est. In vase vero vini pars inferior a mixtione vini nõ turbulẽta. Sed deterior est pars summa aeris vicina corrumpitur enim eius admixtione. Vnde agricole non contenti tecto dolia cooperiunt & defodiũt & ab extrinsecis munimunt remouentes a vino quantum possunt aeris contagionem a quo manifeste sic leuit q̃ in vase pleno vix sentiret. Et ideo vinum in medio vasis aeri minus propinquum ẽ & ab vtraqꝫ nocta remotius & ideo melius reputatur.

¶ Secundo quentur quare oleum in vase semipleno diu tentum emendatur. Dicendum vt ibidem dicitur q̃ aer intrat in vacuum & superfluum humorẽ exsiccat oleum siccatum illo humore qui in eo latuit absterso acq̃rit nouã suauitatem saporis.

¶ Tercio quentur quare oleum cõgelatur vinum raro. ¶ Dicendũ vt ibidem in oleo causa congelationis est q̃a lẽ gratius & spissius est facilior ad congelandũ videntur q̃ lem gationa sunt & densiora. Vino autem nõ contingit tanta mollicies & ẽ multo oleo liquidius ergo &c. Quare acetum cum sit frigidissimum nõ congeletur cum tamen frigidora gelu facilius cogantur. Dicendum vt ibidẽ. q̃a acetum ẽ liquoris inter ceteros humores & tã acerbi⁹ nec sit acute tristificatum

exemplo marine aque: ipa quoqz amantudine sua respersa nunq̃ gelu cõtra hit.

¶ Cur piper & sinapi si apposita fuerint cuti extrinus vulnerent & loca pforent. Comesta vero stomacho minimã inferunt lesionem. ¶ Dicendũ vt ibidẽ dicat q̃ species acres superficiẽ cui supponunt̃ exulcerãt qã integra virtute sua sine alterius rei admixtione vertuntur ad noxã. Seo si in vẽtrem recipiant̃ solutur eorũ vis ventralis humoris allutione vt pri⁹ vertãtur in sucũ calore vẽtris. q̃ integra possint nocere.

Hoc volumen composuit Raphael de Marcatellis
de ginã Epũs Vasen Ablatis sancti Bauonis
Juxta Gandauum Anno domini. 1491.

332

ARISTOTELIS
HIST. ANIMAL.
ET. ADELARD.
BATHONIENSIS
QVAEST. NAT.

153